

ਸਿੱਖ ਸੰਕਟ ਦੇ ਕਾਰਨ

ਇਲਾਜ ਅਤੇ ਮਿਆਦ

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁਲੇਰ

ਡਿਕਟੇਟਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਮੋਰਚਾ

ਨਗਰ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ
ਭਾਸ਼ਾਈ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਰੀ

ਸੱਭ ਹੱਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ

ਦਸੰਬਰ 1988

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ :—

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਭੁਲੇਰ'

ਜਲੰਧਰ ਰੋਡ, ਬਟਾਲਾ

ਪ੍ਰਿੰਟਰ :—

ਗੁਰ ਰਤਨ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ

72, ਅਜੀਤ ਨਗਰ, ਆਸ਼ਿਤਸਰ ।

ਮੁੱਲ 40 ਰੁਪੇ

ਵਿਸ਼ਾ ਸੂਚੀ

ਲੇਖ

ਸਫ਼ਾ ਨੰ:

ਮੁੱਖ ਬੰਦ	1
ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨ 1947 ਤੋਂ ਹੀ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਾਬਤ	
ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ	5
ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਮਾਰੇ ਖਾਲਸਾ ਜਾਂ ਮਾਰੇ ਕਰਤਾਰ	14
ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਲੀ ਗਰਜ-2	21
ਸਿਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਦੀ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ	37
ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਲੀ ਗਰਜ-2 ਬਾਰੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸੀ	
ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਦਰੁਸਤ ਨਹੀਂ	53
ਸੂਕਾਰ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਮੈਚ ਵਿਚ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਆਗੂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਦੌੜ	
ਬਣਾਏ ਆਉਣ ਹੋ ਗਏ	61
ਕੀ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਰੀਮੋਟ ਕੰਟਰੋਲ ਹਿੰਦ ਸੂਕਾਰ ਦੇ	
ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹੈ ?	78
ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਢਾਹ ਦੇ ਕਾਰਨ	97
ਸਿਖ ਸਿਆਸਤ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਹਾਲਤ	118
ਝੂਠੇ ਲਾਰਿਆਂ, ਗਲਤ ਆਸਾਂ, ਨਿਰੋਲ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਤੇ ਮਨਹੁਦਰੀਆਂ ਨਾਲ	
ਕੌਮਾਂ ਦੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ	126
ਸਿਖੋਂ, ਕੌਮ ਤੇ ਆਇਆ ਸੰਕਟ ਟਾਲਣ ਲਈ, ਕੀ ਤੁਹਾਡਾ ਕੋਈ	
ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ?	135

ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਤੁਰਤ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ	139
ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਪੁਰਾਤਨ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਜਹਿਨੀਅਤ	
ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਕਦੇ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ	147
ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਕੀ ਹੈ ?	153
ਪੁਰਾਤਨ ਸਿਖ ਰਵਾਇਤਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਕੁਝ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥ	262
ਵਰਤਮਾਨ ਸੰਕਟ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਇਲਾਜ	270
ਗੁਲਾਮੀ ਪਸੰਦ, ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਤ ਤੇ ਵਿਕਾਉਂ ਸਿਖ ਲੀਡਰਸਿਪ ਪਾਸੋਂ	
ਛੁਟਕਾਰ ਪਾਉਣਾ ਵੀ ਇਲਾਜ ਹੈ	270
ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਦੇ ਅਧਾਰਤ ਨਵੀਂ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ	
ਕਾਇਮ ਕਰਨੀ ਵੀ ਪੱਕਾ ਇਲਾਜ ਹੈ	285
ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੇ	
ਕੰਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ	290
ਸੰਕਟ ਦੀ ਮਿਆਦ	300

ਮੁੱਖ ਬੰਦ

ਅਜ ਜਦ ਵੀ ਕੋਈ ਸਿਖ ਦੂਜੇ ਸਿਖ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਗਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਅਰੰਭ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਖਾਂ ਉਤੇ ਜੋ ਵਰਤਮਾਨ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਅਖੀਰ ਕਦ ਹੋਵੇਗਾ ? ਇਹ ਵੀ ਚਰਚਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗੰਭੀਰ ਸੰਕਟ ਦੇ ਅਸਲ ਕਾਰਨ ਕੀ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਝੁੰਘਾ ਤੇ ਲੰਮਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੀ ਹੱਥ ਹੈ ਜਾਂ ਸਿਖ ਆਪ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭਾਈਵਾਲ ਹਨ ? ਫਿਰ ਇਹ ਗੱਲ ਚਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਟਾਲਿਆ ਕਿਵੇਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਨਵੀਂ ਸਿਖ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਖੂਨ ਖਰਾਬਾ ਕਿਵੇਂ ਬੰਦ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਸੰਕਟ ਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕੀ ਹੈ ? ਤੇ ਕਦੋਂ ਹੋਵੇਗਾ ?

ਮੇਰੇ ਬੜੇ ਬੜੇ ਸਿਆਣੇ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਮਿੱਤਰ ਪਿਛਲੇ ਅੱਠ ਨੌਂ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਉਪਰਲੇ ਸਵਾਲ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਪੱਖਾਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਦਸੋ । ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਜਾਂ ਵਿਦਵਾਨ ਇਸ ਇਸ਼ੂ ਉਤੇ ਲਿਖੇ, ਪਰ ਜਦ ਕੋਈ ਲਿਖਦਾ ਨਾ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮਨ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰਾਂ । ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਬੜਾ ਕਠਨ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਸਲਾ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦੀ ਹੋਂਦ, ਅਣਖ ਤੇ ਇਜ਼ਤ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਸਿਖ ਧਰਮ ਨਾਲ ਵੀ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਤੇ ਵੀ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ । ਅਜੇਹੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਮਸਲੇ ਤੇ ਲਿਖਣ ਸਮੇਂ ਕਈ ਸਿਖ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦਾ ਵੀ ਵਰਨਣ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੀਡਰ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨੇਤ੍ਰ ਅੱਖ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਨ । ਕਈ ਐਕਸ਼ਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗਲਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਔਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਫੜ ਕੇ ਜਿਹਲ ਦੇ ਦੋਂਦੀ ਹੈ । ਇਹ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪਾਠਕਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ

ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਲਿਖਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਿਸੇ ਲੀਡਰ ਜਾਂ ਧੜੇ ਨਾਲ ਨੈਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਈ ਕੌਡੀਆਂ ਸਚਾਈਆਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ, ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨੀਅਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਉਹ ਕੁਝ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਹੋਵੇ, ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਟਰੱਕਾਂ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗਾਂ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਉਸ ਤੋਂ ਅਗੇ ਜਾਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਆਪਣੀ ਸੱਚ ਸੀਮਤ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਲਈ ਅਜੇਹੇ ਨਾਜ਼ਕ ਮਸਲੇ ਤੇ ਲਿਖਣਾ ਕੋਈ ਸੰਖੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਧੜਿਆਂ ਵਿਚ ਬੱਝੇ ਲੋਕ ਔਖ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਕਿਉਂ ਕਿ ਮਸਲਾ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਤੇ ਅਸਰ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਧਾਰਨ ਕਰਨੀ ਵੀ ਸਿਖ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਤੁਛ ਬੁੱਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ, ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਤੇ ਨਿਡਰਤਾ ਨਾਲ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਮਝ ਸੀ, ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਪੂਰਨ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਸੱਚਾ ਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਸਿਖ ਮੇਰੇ ਇਸ ਉਦਮ ਦੀ ਸਲਾਘਾ ਕਰੇਗਾ।

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪਹਿਲੇ 138 ਸਫੇ ਜੁਲਾਈ 1988 ਦੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਬਾਕੀ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਲਿਖੇ ਗਏ ਤੇ ਦਸੰਬਰ 1988 ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਰੂਪ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿਖ ਕੌਮ ਵਿਚ ਬੜੇ ਵਿਦਵਾਨ ਹਨ, ਪਰ ਮੇਰਾ ਨਿੱਜੀ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਸਾਇੰਸ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਖ ਵਿਦਵਾਨ ਦਲੇਰੀ ਤੇ ਨਿਡਰਤਾ ਨਾਲ ਸਿਖ ਸੰਕਟ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕੁਝ ਨਾ ਲਿਖ ਸਕਦਾ ਜੋ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਤਾਂ ਹੀ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਾਠਕ ਨਿੱਜੀ ਨੇਤਾ, ਪਸੰਦ, ਨਾ ਪਸੰਦ ਤੇ ਧੜਿਆਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ। ਜੋ ਪਾਠਕ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਤੇ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਬਚਾਉਣ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਗੇ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪਸੰਦ ਆ ਸਕੇਗੀ।

ਏਥੇ ਇਹ ਵੀ ਵਰਨਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ 1946 ਤੋਂ 1957 ਤੱਕ ਜੋ ਕਿ ਮੇਰੀ ਭਰ ਜਵਾਨੀ ਦੇ 12 ਸਾਲ ਸਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਉਪਰਲੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੋ ਕੇ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਕਈ ਸਾਲ ਕੀਤਾ, ਤੇ 20 ਮਈ 1955 ਤੋਂ

ਤਿੰਨ ਜੁਲਾਈ 1955 ਤੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮੌਰਚਾ ਵੀ ਚਲਾਇਆ, ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਮਝੌਤੇ ਅਨੁਸਾਰ 1957 ਵਿਚ ਮੈਂ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਤੇ ਦਸ ਸਾਲ ਭਾਵ 1967 ਤਕ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਰਿਹਾ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰ 1957 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹਨ ਸਿਵਾਏ ਚਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਵੀ 1957 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹਨ, ਜੋ ਕੋਈ ਕਹੇ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਵਰਕਰ ਹੋਵੇਗਾ ਉਸ ਦੀ ਉਘੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਮੇਰਾ ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਤੇ ਸਿਖ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰ ਮੇਰੇ ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਜਮ ਪਲ ਹਨ, ਤੇ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੇ ਬਨਾਉਣ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਕਾਫੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹਦੇ ਦੇ ਉਸ ਸਿਆਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ :—

ਮੇਰੇ ਹਾਥੋਂ ਕੇ ਤਰਾਸੇ ਹੁਏ ਪੱਥਰ,
ਬੁੱਤ ਖਾਨੇਂ ਮੈਂ ਖੁਦਾ ਬਣੇ ਬੈਠੇ ਹੈਂ।

ਜਦ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ ਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦਾ 1965 ਵਿਚ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੁਸਤਕ, ਸਿਖਾਂ ਲਈ ਹਿੰਦੂ ਚੰਗੇ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਮਾਰਚ 1966 ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਜੋ ਅੱਠ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਧਰਮਾਰ ਪ੍ਰਗਰਮ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਰੋਡੀਓ ਤੋਂ ਨਸਰ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ, ਮਾਰਚ 1966 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਮੈਂ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਉਸੇ ਮਹੀਨੇ ਦਿਹਾਤੀ ਜਨਤਾ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਅਖਬਾਰ ਕੱਢਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ 1966 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਮੈਂ ਨਿਰੋਲ ਇਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਸਿਖ ਪ੍ਰਵਾਰ ਚੋਂ ਹਾਂ, ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 1947 ਵਿਚ ਥੜੀ ਉਤਮ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਮੈਂ ਸਿਖਾਂ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਰਾਜ ਦਾ ਮੁਦੱਈ ਹਾਂ, 1967 ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਖ ਹੋਮ ਲੈਂਡ ਕਿਤਾਬਚਾ ਵੀ ਮੈਂ ਹੀ ਲਿਖ ਕੇ ਛਾਪਿਆ ਸੀ ਫਿਰ 1972 ਵਿਚ ਸਿਖੀ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਢਾਹ ਦਾ ਇਲਾਜ ਨਾਮੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਸਿਖ ਹੋਮ ਲੈਂਡ ਅਤੇ ਸਿਖ ਸਟੇਟ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਮੈਂ ਹੀ ਦਿਤੇ ਸੀ, 1982 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਕਾਰਨ ਮੇਰੇ ਉਤੇ

ਚਾਰ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦੇ ਕੇਸ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸੀ ਜੋ 1986 ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਖਤਮ ਹੋਏ।
 ਫਿਰ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਕਾਰਨ ਨਵੇਂ ਪੰਜ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦੇ ਕੇਸ
 ਬਣ ਗਏ, ਜੋ ਅੱਜ ਤਕ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਿਖੀ,
 ਸਿਖਾਂ ਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਲਿਖਣਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਕੇਵਲ ਉਹ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਹ ਰਿਹਾ
 ਹਾਂ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖਣਾ ਮੇਰਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਹੀਂ, ਮੇਰੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ,
 ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤਾਂ ਡਰਦੇ ਬੁੱਕ ਸੈਲਰ ਆਪਣੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਵਿਚ
 ਰੱਖਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਇਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਕੇਵਲ ਇਤਿਹਾਸ ਪਾਸ ਅਮਾਨਤ ਵਜੋਂ
 ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਅੰਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਸਮੁੱਚੇ ਪਾਠਕਾਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਿਹਨਾਂ
 ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ
 ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਜੇ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਾ ਵੀ ਆਉਣ ਤਾਂ ਵੀ ਲੇਖਕ ਨੂੰ
 ਖਿਮਾਂ ਕਰ ਦੇਣ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਹੀ ਬੜਾ ਨਾਖੁਸ਼ਗਵਾਰ ਹੁੰਦਾ
 ਹੈ, ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਸਾਫ਼ ਤੇ ਬੇਦਾਗ਼ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਈ ਦਾਗ਼ਦਾਰ ਚਿਹਰੇ
 ਬੇਨਿਕਾਬ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

30 ਦਸੰਬਰ 1988

—ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਭੁਲੇਰ'

ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨ 1947 ਤੋਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਗ਼ਲਤ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ

ਇਹ ਇਕ ਹਕੀਕਤ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਚਾਰਕ, ਦਾਡੀ ਤੇ ਲੀਡਰ ਪਿਛਲੇ
ਦੋ ਸੌ ਸਾਲ ਤੋਂ ਸਟੇਜਾਂ ਤੇ ਖੜੇ ਹੋ ਕੇ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਤੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਬਾਹਾਂ ਉਲਾਰ-
ਉਲਾਰ ਕੇ ਉੱਚੀਆਂ ਟਾਹਰਾਂ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਕੇ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਕਿ
ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਰੂੜਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਆਪਣੀ
ਸਹੀਦੀ ਦੇ ਕੇ ਬਚਾਇਆ ਜੰਝੂ ਤੇ ਤਿਲਕ ਦੀ ਰਖਿਆ ਕੀਤੀ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਤੇ
ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਤੇ ਕੀਮਤੀ ਸੋਮਨਾਥ ਮੰਦਰ
ਜਦੋਂ ਹਮਲਾਵਰ ਢਾਹ ਕੇ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਗਏ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਮਨਾਂ ਮੂਹੀਂ ਸੋਨਾ,
ਹੀਰੇ ਜਵਾਹਰ ਤੇ ਕੀਮਤੀ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵੀ ਲੁੱਟ ਕੇ ਲੈ ਗਏ ਹਿੰਦੂ ਏਨਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤੇ
ਨਿਰਜਿੰਦ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਮੰਦਰ ਵੀ ਨਾ ਬਚਾ ਸਕਿਆ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਵੀਂ
ਸਦੀ ਵਿਚ ਸੋਮਨਾਥ ਮੰਦਰ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਲਿਆਏ ਤੇ
ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਉਹ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅੱਜ ਵੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਉੜੀ ਨੂੰ
ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੀਸਰਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਇਹ ਕਰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਅਬਦਾਲੀ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ
ਵਿਚ ਜਦ ਭਾਰਤ ਦੀ ਲੁੱਟ ਕਰ ਕੇ ਵਾਪਸ ਪਰਤਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਏਥੋਂ ਦੀਆਂ
ਮੰਦਰ ਬਹੁ ਬੇਟੀਆਂ ਤੇ ਨਾਬਾਲਗ਼ ਸੁੰਦਰ ਲੜਕੇ ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਕੇ ਨਾਲ ਤੋਰ ਲੈਂਦਾ
ਸੀ। ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਮਦਦ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਸੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ
ਅਬਦਾਲੀ ਨਾਲ ਜੰਗ ਕਰ ਕੇ ਹਿੰਦੂ ਬਹੁ ਬੇਟੀਆਂ ਛੁਡਵਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਘਰੀਂ
ਇਜ਼ਤ ਪਤ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਛੱਡ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਜਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂ ਕੁਲਾਮ
ਰਹੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਂ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਕਦੇ ਔਖ ਨਾ ਮਨਾਇਆ ਉਹ
ਸੱਚ ਮੁੱਚ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲੋਂ ਸੁਪਰੀਮ
ਮੰਨਦੇ ਰਹੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਹਿੰਦੂ ਦਾ ਖਾਸਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬੜਾ ਤਾਬਿਆਦਾਰ

ਵਰਮਾਬਰਦਾਰ ਤੇ ਵਫਾਦਾਰ ਗੁਲਾਮ ਹੈ ਇਹ ਅਕਬਰ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਕਰ
 ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਹ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਇਸਲਾਮ ਕਬੂਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ
 ਜਦ ਇਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤੇ ਹਾਕਮ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਤੀਵੀਆਂ ਨੰਗੀਆਂ ਕਰਨੇ
 ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਪੰਜ ਪਿੰਡ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ
 ਮੰਨਦਾ ਸਾਰਾ ਭਾਰਤ ਮਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਨਿਆਂ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਇਹ
 ਕਹਿਰਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਗਲਣੇ ਪਰਹੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ
 ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਗੁਲਾਮ ਹੀ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖੀ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਪੰਜ
 ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਚਲੇ ਆਉਂਦੇ ਸੀ ਸਿੱਖ ਸਦਾ
 ਹੀ ਹਿੰਦੂ ਨੂੰ ਕਾਇਰ, ਕਾਬਲੇ ਰਹਿਮ, ਆਜਿਜ਼, ਮੀਸਨੀ ਸ਼ਕਲੇ ਸੂਰਤ ਨੂੰ ਇਸ
 ਦੀ ਗਰੀਬੀ, ਬੇਬਸੀ ਤੇ ਭੋਲਾਪਨ ਸਮਝ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਉਹਨਾਂ
 ਸਾਹਮਣੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਦਾ ਕੋਈ ਨਕਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ
 ਤਜਰਬਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਹਿੰਦੂ ਤਾਂ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਤੋਂ ਗੁਲਾਮ ਭੁਰਿਆ ਆ
 ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸਦਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਦੀ
 ਹੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਦਾ ਹੀ ਸਾਥ ਦਿਤਾ ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ
 ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ
 ਵਿਰੋਧਤਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਹੀ ਕੀਤੀ, ਇਹੋ
 ਕਾਰਣ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ
 ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਜਦ ਪਹਾੜੀ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਉਹਨਾਂ
 ਨਾਲੋਂ ਤਾਕਤਵਰ ਹੈ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਹੀ ਮੁਗਲ ਸੂਬੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਕੰਨ ਭਰ ਕੇ
 ਮੁਗਲ ਫੌਜਾਂ ਪਾਸੋਂ ਗੁਰੂ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ ਆਪ ਨਾਲ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ
 ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਪਾਲਸਾ ਫਿਰ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਜ਼ਹਿਨੀਅਤ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਾ ਸਕਿਆ
 ਇਹ ਸਦਾ ਹਿੰਦੂ ਦਾ ਹਮਾਇਤੀ ਹੀ ਰਿਹਾ, ਹਿੰਦੂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਇਹ ਪ੍ਰਉਪਕਾਰ
 ਸਮਝਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵਖਰ ਮਹਿਸੂਸ
 ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਉਤੇ ਤਰਜੀਹ ਦੇਂਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਏਸੇ ਮੂਰਖਪੁਣੇ
 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ 1946-47 ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਦੀ ਫੰਡ ਸਮੇਂ ਮਿਸਟਰ
 ਜਿਨਾਹ ਵਲੋਂ ਕਨਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਬਿਨਾਂ ਦਲੀਲ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ

ਰੇ ਪਰਖੇ ਹਿੰਦੂ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਅੰਨ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਇਕਦਮ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਹਿੰਦੂ ਵੀਰਾਂ ਨਾਲ ਰਹਿਣਾ ਹੈ—ਅਸੀਂ ਜੋ ਲੈਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਇਹਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਲੈ ਲਵਾਂਗੇ।

1947 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਖਰਾ ਮੁਸਲਮ ਦੇਸ਼ ਬਣਿਆ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਸਿਖ ਹਿੰਦੂ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਹੋ ਗਏ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਗੁਲਾਮੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ੀ ਤਾਂ ਕੰਮ ਨਾ ਲਿਆ ਇਹ ਪੁਰਾਤਨ ਪ੍ਰਚਾਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਹੁਣ ਫਰੇਗੀ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਿੰਦੂ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਾਕਮ ਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੀ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਸਹਿਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਉਸ ਦੇ ਵਡੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਦੀ ਕਾਇਰਤਾ ਦਾ ਵੰਡੋਰਾ ਪਿੱਟਣ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਸੂਰਮੇ ਪਰਚਾਰਣ। ਹਿੰਦੂ ਹੁਕਮਰਾਨ ਬੜੇ ਨੀਤੀਵਾਨ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਪੱਕੇ ਕੀਤੇ ਫਿਰ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਸਿਖਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸਕਾਂ ਬੰਨ੍ਹਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਿਖ 80 ਫੀਸਦੀ ਖੇਤੀ ਬਾਤੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ 50 ਫੀਸਦੀ ਸਿਖ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਕਾਰਨ ਉਜੜ ਕੇ ਆਏ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕੱਟ ਦੀ ਕੈਂਚੀ ਮਾਰੀ ਫਿਰ ਸੀਲਿੰਗ ਦੀ ਕੈਂਚੀ ਮਾਰੀ ਸਹਿਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਸੀਲਿੰਗ ਨਾ ਕੀਤੀ, ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਫਿਰ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬੰਦੀ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਨਾ ਬਣਾਇਆ ਤਾਂ ਜੋ ਸਿਖ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤਾਕਤ ਨਾ ਫੜ ਸਕਣ ਫਿਰ ਸਿਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਵੰਡੀਆਂ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਈ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਧਾ ਸਵਾਮੀਆਂ, ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਦਿਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪ ਸਰਪਰਸਤੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਇਸ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾ ਸਮਝ ਸਕੇ ਬਦਲੇ ਹਾਲਾਤ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੇ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵਤੀਰੇ ਬਾਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਸੋਚਣ ਦਾ ਯਤਨ ਹੀ ਨਾ ਕੀਤਾ ਇਹ ਉਹੋ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਵਤਾਂ ਹੀ ਮਾਰਦੇ ਰਹੇ ਇਹ ਨਾ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਪਿਦਰਮ ਸੁਲਤਾਨ ਬੁਦ ਦਾ ਅੱਜ ਕੌਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ।

ਹਿੰਦੂ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੇ ਜਦ ਆਪਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪੱਕੀਆਂ ਕਰ ਲਈਆਂ ਭਾਰਤ
 ਪਾਕ ਦੋ ਜੰਗਾਂ ਵੀ ਜਦ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਜਿੱਤ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਵਿਖਾ
 ਲਿਆ ਤਾਂ 1971 ਵਿਚ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋੜ ਦਿਤੀ ਤੇ ਸਿਖਾਂ
 ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੂੜੀ ਭਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਫੈਸਲਾ
 ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਲਗਾਮ ਦੇਣਗੇ ਉਹ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਉਹਨਾਂ
 ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਹਨ ਆਪਣੇ ਵਡੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਦੀ ਕਾਇਰਤਾ ਤੇ ਬੇ-ਅਣਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ
 ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦੇਣਗੇ, ਹਿੰਦੂ ਹਾਕਮ ਹੁਣ ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੋਣੀ ਸਮਝਦੇ
 ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਔਖਾ ਮਨਾਉ ਦੇ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਪੱਕਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਕਿ ਉਹ
 ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੋਂ ਦੋ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲੀਆਂ ਫੜਾਂ ਨਹੀਂ ਮਾਰਨ ਦੇਣਗੇ, ਸਿਖ
 ਹਿੰਦੂ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਹੋਣ ਪਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਕਾਇਰ, ਬੇ-ਅਣਖੇ ਤੇ ਬਹੁ ਬੇਟੀਆਂ
 ਖੁਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪਰਚਾਰਣ ਤੇ ਕਹਿਣ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਤੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ
 ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਦੇ ਕਾਬਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ
 ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਜੋ ਲੰਮੀ ਤੇ ਬੜਬੋਲੀ ਬਬਾਨ ਹੈ ਖਿੱਚ ਕੇ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਦੇਣੀ
 ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਬੋਲ ਨਾ ਸਕਣ ਪਰ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ
 ਜਿਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਉਹ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ ਉਹ ਇਕ
 ਹਕੀਕਤ ਸੀ ਸਚਾਈ ਸੀ ਤੇ ਹਿਸਟਰੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਹੁਕਮਰਾਨ ਬੂਠਲਾ
 ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦੇ ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਨੀਤੀਵਾਨ ਤੇ ਸੂਝਵਾਨ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਹਨ
 ਉਹਨਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੁਰਾਣੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਲਕੀਰ ਨੂੰ ਉਹ ਮਿਟਾ ਵੀ ਨਹੀਂ
 ਸਕਦੇ ਤੇ ਛੋਟਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂ ਨਾ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਕ ਵੱਡੀ
 ਲਕੀਰ ਖਿੱਚ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਹਿਲੀ ਲਕੀਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਛੋਟੀ
 ਤੇ ਨਾ ਹੋਣੀ ਬਣ ਜਾਏ? ਇਸ ਪਲੈਨਿੰਗ ਲਈ ਉਚ ਪਧਰੇ ਫੈਸਲੇ ਲਏ ਗਏ
 ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ ਤਬਾਹ ਤੇ ਬਰਬਾਦ ਕੀਤੇ
 ਜਾਣ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਸਿਖ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੀ ਘਿਨਾਉਣੀ
 ਬੇਪਤੀ ਕਰਵਾਈ ਜਾਏ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਅਥਾਹ ਤਾਕਤ ਹੈ ਸਿਖ ਇਸ ਵਿਚ ਰੋਕ
 ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਣਗੇ ਸਿਖ ਕੁਰਸੀਆਂ ਤੇ ਕਮਾਈਆਂ ਦੇ ਭੁਖੇ ਹਨ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ
 ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੀਤੀਆਂ

ਵਿਰੁਧ ਬੋਲਣ ਨਾ ਦਿਤਾ ਜਾਏ ਸਗੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੋਢਿਆਂ ਤੇ ਰਖ ਕੇ ਬੰਦੂਕ ਚਲਾਈ ਜਾਏ, ਸਿਖ ਹੀ ਮੇਨ ਐਕਟਰ ਹੋਣ ਜਦ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ ਤਬਾਹ ਹੋਣ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਹੋਣ ਸਿਖ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਬੇਪਤੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਸਿਖ ਕੁਝ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕਣਗੇ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਸਦਾ ਲਈ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਣਗੇ ਕਿ ਸਿਖ ਬਹਾਦਰ ਹਨ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਕਾਇਰ ਹਨ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਣਗੇ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਸੋਮ ਨਾਥ ਦਾ ਮੰਦਰ ਨਾ ਬਚਾ ਸਕੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਕਹੇਗਾ ਤਾਂ ਲੋਕ ਮੂੰਹ ਤੇ ਮਾਰਨਗੇ ਜਾਓ ਓਏ ਸਰਮ ਕਰੋ ਤੁਹਾਡੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ ਢਠੇ ਤਬਾਹ ਹੋਏ, ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ, ਤੁਸੀਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਕਾਹਦਾ ਮਿਹਣਾ ਮਾਰਦੇ ਹੋ? ਜਦ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੀ ਬੇਪਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਅਥਦਾਲੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗਲ ਜ਼ਬਾਨ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਸਕੇਗੀ, ਲੋਕ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਤਾਂ ਸੈਂਕੜੇ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੀ ਬੇਪਤੀ ਦਿਲੀ ਵਿਚ ਹੋਈ, ਦਰਜਨਾਂ ਤੁਸੀਂ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕੇ, ਤੁਸੀਂ ਦੋ ਸੌ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਲੋਕ ਬਹਾਦਰ ਬਣਦੇ ਹੋ ਪਰ ਤੁਹਾਡੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਚੰਡਾਲਾਂ ਜਿਉਂਦੇ ਸਾੜ ਦਿਤੇ, ਕੁਤਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਰ ਦਿਤੇ, ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਅਜੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਹਾਦਰ ਦਸਦੇ ਹੋ?

ਇਸ ਪਲੈਨਿੰਗ ਨਾਲ ਟੋਹੜੇ ਤੇ ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ 4 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਬਰਬਾਦੀ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਤੋਪਾਂ ਟੈਂਕਾਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ ਕਤਲਗਾਹ ਬਣਾ ਦਿਤੀ। ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਗਈ, ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜ ਬਿਠਾਈ ਰੱਖੀ। ਫਿਰ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ 1984 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਵਾਇਆ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਜਿਉਂਦੇ ਸਾੜੇ ਤੇ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਮਾਰੇ, ਸੈਂਕੜੇ ਸਿਖ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਘਿਨਾਉਣੀ ਬੇਪਤੀ ਕਰਵਾਈ ਗਈ, ਦਰਜਨਾਂ ਵਾਪਸ ਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੇ ਪਲੈਨਿੰਗ ਨਾਲ ਦੋ ਪੂਰਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਦਿਤੇ, ਸਿਖ ਅੱਜ ਨਾ ਸੋਮਨਾਥ ਦੇ ਮੰਦਰ ਦਾ ਮਿਹਣਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ ਨਾ ਅਥਦਾਲੀ ਸਮੇਂ ਹਿੰਦੂ

ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਪੱਤ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਫਤ ਮਾਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਬਿਹਾਰ, ਕਾਨਪੁਰ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਏਹੋ ਹਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 9 ਮਈ 1988 ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਾਲੀ ਗਰਜ ਕਰ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਜੋਗਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਛਡਿਆ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਦਮੀ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਵਿਚ ਵਾਤ ਕੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਇਕ ਤਾਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕੀਤੀ ਦੂਜੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਦਾ ਡਰਾਮਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਕਲੰਕਤ ਬਣਾਇਆ, ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਰ ਤੇ ਸਹੀਦੀ ਤੋਂ ਭਰੋਸੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਕੀਤਾ ਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਵਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਭਿਜਵਾਈਆਂ, ਦੋ ਪ੍ਰਚਾਰਾਂ ਤੇ ਪੱਕਾ ਪੋਚਾ ਫੇਰ ਦਿਤਾ। ਤੀਸਰਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਿ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਰੁੜ੍ਹਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਬਚਾਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਕਾਫੀ ਕੰਮ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਉਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਜੋਨ ਗੁਰੂ ਸੁਸ਼ੀਲ ਮੁਨੀ ਰਾਹੀਂ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਫਿਲਮ ਲਗ ਪਗ ਪੂਰੀ ਕਰ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਲੈਨਿੰਗ ਨਾਲ ਸੁਸ਼ੀਲ ਮੁਨੀ ਨੂੰ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਸੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੀ ਜਿਹਲ ਅੰਦਰ ਸੁਸ਼ੀਲ ਮੁਨੀ ਦੀ ਗਲ ਬਾਤ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨਾਲ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋਨ ਮੁਨੀ ਦੀ ਨਾ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਹੈ ਨਾ ਉਹ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਹਿਮ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ ਪਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਇਹ ਸੋਚਣ ਦਾ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਦਾ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦਖਲ ਕਿਉਂ ਦਿਵਾਉਂਦੀ ਹੈ? ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸੁਸ਼ੀਲ ਮੁਨੀ ਨੂੰ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ ਸੁਸ਼ੀਲ ਮੁਨੀ ਦੀਆਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਟੇਪਾਂ ਵੀ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਤੇ ਟੇਪਾਂ ਵੀ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਜੋ ਵੀ ਗਲ ਮੁਕਾਵੇਗੀ ਸੁਸ਼ੀਲ ਮੁਨੀ ਰਾਹੀਂ ਮੁਕਾਵੇਗੀ ਤੇ ਫਿਰ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਜਦ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਕ ਅਸਥਾਨ ਤਬਾਹ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ ਜਦ ਸਿਖ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸੀ, ਜਦ

ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਪੈਂਦੇ ਸੀ, ਜਦ ਸਿਖ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਸਕਦੇ ਤੇ ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿਖ ਧਰਮ ਤੇ ਧਾਰਮਕ ਅਸਥਾਨ ਸਾਇਦ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਜੈਨ ਗੁਰੂ ਨੇ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਸਿਖੀ, ਸਿਖਾਂ ਤੇ ਸਿਖ ਧਾਰਮਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਹੈ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪੱਖੋਂ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਪਲੈਨਿੰਗ ਜਿਸ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਸੁਟਿੰਗ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਇਹ ਹੀ ਨਹੀਂ 1947 ਵਿਚ ਰਾਜ ਤੇ ਕਾਬਜ ਹੋਣ ਪਿਛੋਂ ਹਿੰਦੂ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਅਵਤਾਰ ਜਾਂ ਪੈਗੰਬਰ ਦੇ ਦਰਜੇ ਤੇ ਹੇਠਾਂ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ, ਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਆਦਿ ਨਾਲ ਕੁਲਣਾਂ ਦੇਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ, ਫਿਰ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਮਸ਼ਕੂਕ ਤੇ ਰੋਲੇ ਵਾਲਾ ਬਨਵਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਉਜੜੇ ਪਿੰਡ ਭੜੇਲਾ ਮਹਿਲ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਤੇ ਬਦੇਸ਼ੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਬਦੇਸ਼ੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਆਧਾਰ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਬਦੇਸ਼ੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਸਮਝਦੇ ਸੀ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਸਿਖਾਂ ਬਾਰੇ ਦਰੁਸਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਬਰੈਹਮਨਵਾਦ ਅੰਦਰੋਂ ਪੂਰਾ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੈ? ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਵੀ ਲਿਖ ਗਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਚੋਵੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ। ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸ: ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ ਤੇ ਸ: ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਮ ਉਘੇ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਬਰੈਹਮਨਵਾਦ ਨੇ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਮਸ਼ਕੂਕ ਬਨਵਾਉਣਾ ਆਰੰਭ ਕਰਵਾਇਆ, ਸ: ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਚਿੱਚੜੀ ਛੇੜ ਦਿਤੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵੈਸਾਖ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਕੱਤਕ ਵਿਚ? ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਪਿਛਲਾ ਸਾਰਾ ਇਤਿਹਾਸ ਮਸ਼ਕੂਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਲੋਕ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ

ਪੈਗੰਬਰ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜੇ ਦਾ 500 ਸਾਲ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗ ਸਕਿਆ, ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਉਸ ਗੁਰੂ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਕੀਤੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਦਾ ਕੀ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦਰੁਸਤ ਹਨ ?

ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ: ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਈ ਗਲਤ ਝਮੇਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਪੁਰਾਤਨ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਤੇ ਮਸਕੂਕ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਕਈ ਅੱਜ ਦੇ ਸਿਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਨਵਾਂ ਵਾਦਵਿਵਾਦ ਛੇੜ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਚੌਪਈ ਬੇਣਤੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਸਵੀਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਨਹੀਂ। ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਬਚਿੱਤਰ ਨਾਟਕ ਵੀ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੀ ਲਿਖੀ ਲਿਖਤ ਨਹੀਂ। ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ, ਆਕੀ ਰਹੇ ਨਾ ਕੋਇ, ਇਹ ਵੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਉਚਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ। ਭਾਵ ਅਲੋਕਾਂ ਸਿਖ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰੈਹਮਣਵਾਦ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੁਰਾਤਨ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਤੇ ਮਸਕੂਕ ਬਣਾਇਆ ਜਾਏ, ਏਸੇ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਹੀ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਾਲੀ ਗਰਜ-2 ਸਮੇਂ ਆਤਮ ਸਮਰਪੰਨ ਕਰਵਾਕੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਿਖ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ, ਇਹ ਕਾਇਰ ਹਨ, ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਤੋਂ ਭਗੋੜੇ ਹਨ।

ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਇਸ ਪੰਖ-ਵੱਲ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ। ਜਿਸ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਰੈਹਮਣਵਾਦ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਵੱਲ ਗੋਰ ਨਾਲ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਵਿਕਾਉਂ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ 1947 ਵਿੱਚ ਸਿਖ ਕੌਮ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਦਿਤੀ ਤੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮੀ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇਂਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਕਾਉਂ ਸਿਖ ਵਿਦਵਾਨ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਪੁਰਾਤਨ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਮਸਕੂਕ ਤੇ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਵਿਦਵਤਾ ਦਾ ਮੁੱਲ ਵੱਟ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਬਰੈਹਮਣਵਾਦ ਵਾਲੇ ਅਜੇਹੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਚਮਕਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਪਿਛੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਜਾਏ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਹੀਂ।

ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਸਿਖ ਧਰਮ ਦਾ ਅਕਸ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਲਈ

ਹਰ ਸੰਭਵ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਰੇਡੀਓ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਟੀ ਵੀ ਉੱਤੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰਦੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਾਂ ਖੜੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਵਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਟੱਟੀ ਪੇਸ਼ਾਬ ਦੇ ਡਰੱਮ ਵਿਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਸਿਖ ਕਿਤੇ ਮੂੰਹ ਨਾ ਵਿਖਾ ਸਕਣ। ਸਿਖ ਧਰਮ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਦੂਰ ਦਰਸ਼ਨ ਅਦਾਰਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਜੋ ਨਿਰੋਲ ਮਿੱਥਾਂ (Myths) ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਇਕ ਲੋਕ ਗਾਥਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦੇ ਰਾਮਾਇਣ ਤੇ ਕਦੇ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦੇ ਸੀਰੀਅਲ ਟੀ. ਵੀ. ਤੇ ਵਿਖਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰਚੇ ਤੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਰੋਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵੱਲ ਖਿੱਚੇ ਜਾਣ। ਕੀ ਇਹ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦਾ ਫਿਰਕੂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਹੀਂ? ਕੀ ਇਹ ਰਾਜ ਤੇ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਬਲ ਬੋਝੇ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਠੋਸਨ ਦਾ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਕੀ ਇਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੀਤੀ ਨਹੀਂ? ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਜੋ ਸੱਚ ਮੁੱਚ ਹੀ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗਰੰਟੀ ਦਿਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਟੀ ਵੀ ਉੱਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ, ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਬਾਰੇ ਸੀਰੀਅਲ ਟੀ ਵੀ ਉੱਤੇ ਵਿਖਾ ਸਕਣ। ਜੇ ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਹੁਕਮਰਾਨ ਸਿਖ ਧਰਮ ਦਾ ਅਕਸ ਵਿਗਾੜ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਵਸੀਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾਰ ਕਰ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਿਚ ਜਜ਼ਬ ਕਰਨ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਹਨ।

ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਮਾਰੇ ਖਾਲਸਾ ਜਾਂ ਮਾਰੇ ਕਰਤਾਰ

ਇਸ ਕਹਾਵਤ ਨੂੰ ਉਨੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਪਿਛੋਂ ਆਪਣੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨਾਲ ਜਨਮ ਦਿਤਾ ਸੀ। 1840 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਦਾ ਇਹ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਜਿਸ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੰਸਾਰੀ ਤਾਕਤ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ (ਕਰਤਾਰ ਸਾਰੀ ਸਰਿਸਟੀ ਦਾ ਕਰਤਾ) ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਮੌਤੋਂ ਮਾਰੇ ਤਾਂ ਇਹ ਮਰਦਾ ਹੈ, ਦੁਸ਼ਮਣ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਪਰ ਸਹਾਰਾਜੇ ਦੀ ਮੌਤ ਪਿਛੋਂ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਵੱਢ ਟੁੱਕ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋ ਕੇ ਸੂਝਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਹਾਵਤ ਘੜੀ। 'ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਮਾਰੇ ਖਾਲਸਾ ਜਾਂ ਮਾਰੇ ਕਰਤਾਰ' ਭਾਵ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤੇ ਦੋਖੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਾਰ ਸਕਦੇ ਉਸ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਖਾਲਸੇ ਹਥੋਂ ਹੀ ਮਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ—ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ 1847 ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਖਾਲਸੇ ਵਾਲੇ ਗੁਣ ਤੇ ਸਿਵਤਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। 130 ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਨੇ ਫਿਰ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਖਾਲਸੇ ਸਜਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਾਫੀ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਸਸਤਰ ਧਾਰੀ ਖਾਲਸੇ ਬਣਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ, ਭਾਵੇਂ ਪੂਰਨ ਖਾਲਸਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ ਆਦਰਸ਼ ਹੈ ਪਰ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਲਈ ਲਗਨ ਜ਼ਰੂਰ ਪੈਦਾ ਹੋਈ। ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲੇ ਨੌਂ ਸਿਖ ਗੁਰੂਆਂ ਵਾਲੀ ਸਿਖੀ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਾਲੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਤੇ ਸਸਤਰ-ਧਾਰੀ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਪਰਲੀ ਕਹਾਵਤ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਸਿਖ ਮਰਵਾਉਣ ਦੀ ਪਲੈਨਿੰਗ ਕਰ ਲਈ। ਸਿਖ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਤੇ ਸਿਖ ਅਫਸਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਵਾਇਆ ਫਿਰ ਧਰਮ ਦੇ ਠੋਕੇਦਾਰ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਦੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਸਾਰੀ ਤਾਕਤ ਨਸ਼ਟ ਕਰਵਾਈ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ

ਕਰਵਾ ਕੇ ਤੋਪਾਂ ਟੈਂਕਾਂ ਨਾਲ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰਵਾਈ। ਜਦ 1985 ਵਿਚ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਅਰੰਭ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਕਰਵਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਵਿਰੋਧ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਦ 29 ਅਪਰੈਲ 1986 ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਵੀ ਹਰ ਪਾਸਿਓਂ ਸਿਖਾਂ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਵਿਰੋਧ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਵੀ ਸਿਖ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਵਰਤਣ ਦੀ ਪਲੈਨਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਭਾਵੇਂ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਤੇ ਬੀ ਐਸ. ਐਫ ਵੀ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਲਾਈ ਰੱਖੀ ਪਰ 95 ਫੀਸਦੀ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿਖ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਮਰਵਾਏ। ਸਿਖ ਹਵਾਲਦਾਰਾਂ ਦੇ ਐਚ ਆਈਜ਼, ਸਬ ਇਨ-ਸਪੈਕਟਰਾਂ ਤੇ ਇਨਸਪੈਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਤੇ ਇਨਾਮਾਂ ਦੇ ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੁਲਸ ਹੀ ਇਕ ਅਜੇਹੀ ਏਜੰਸੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਹਰ ਪਿੰਡ ਤੇ ਹਰ ਪ੍ਰਵਾਰ ਵਿਚ ਸੈੱਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਸਿਖ ਪੁਲਸੀਆਂ ਨੇ ਹੀ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਟਾਊਟ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਤੇ ਸਿਖ ਪੁਲਸੀਆਂ ਨੇ ਹੀ ਤਰੱਕੀਆਂ ਇਨਾਮਾਂ ਦੇ ਲੱਭ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਭੁੱਧੇ ਹੋ ਕੇ ਸਿਖ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੇ ਆਹੂ ਲਾਹੇ ਬੇਪਨਾਹ ਤਸੱਦਦ ਕੀਤਾ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿਖ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਉਸੇ ਕਹਾਵਤ ਕਿ 'ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਮਾਰੇ ਖਾਲਸਾ ਜਾਂ ਮਾਰੇ ਕਰਤਾਰ' ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਖ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਸੀ।

ਸਿਖ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਦੀਵਾਲਾ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿਖ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਰਤ ਕੇ ਕਢਾਇਆ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਸਾਰੀ ਤਾਕਤ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਟੋਹੜੇ ਤੇ ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਲਈ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਉਹਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਲਈ, ਫਿਰ ਸੰਤ ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਹਥੋਂ ਮਰਵਾਇਆ। ਬਰਨਾਲੇ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਬਾਦਲ ਤੇ ਟੋਹੜੇ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਆਰੰਭ ਕਰਵਾਇਆ। ਬਾਦਲ ਟੋਹੜੇ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਮਈ 1986 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੱਫਾੜ ਕਰਵਾਇਆ। ਫਿਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬੰਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਜਥੇਦਾਰ

ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਲੌਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਿਫਰ ਕਰਵਾਇਆ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਨਵਾਂ ਸੌਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਝੱਟ ਪਟ ਨਵਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਵਾਇਆ, ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਬਹੁਸੰਮਤੀ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਵਾਇਆ, ਉਸ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਅਨੰਦਪੁਰ ਮਤੇ ਦਾ ਰੈਜ਼ੋਲਿਓਸ਼ਨ ਸਿਖ ਮੰਮੇਲਨ ਕਰਵਾਇਆ। ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਬਰਨਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬਰਤਰਫੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਵਾਈ ਤੇ ਜਦ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਫ਼ਿਸਮਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਦਲ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਤੇ ਗਵਰਨਰੀ ਰਾਜ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਵੀ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸਿਖ ਆਗੂ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਰਹੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਹੀ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀ, ਦਹਿਸ਼ਤ ਪਸੰਦ ਲੁਟੇਰੇ ਤੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹਤਿਆਰੇ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਅਖੀਰ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਪ੍ਰਵਾਰ ਤੇ ਟਕਸਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਨੰਗਾ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਸਾਰੇ ਸਿਖ ਆਗੂ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਹੰਗਾਲ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦਿਤੇ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿਤਾ। ਸਿਖ ਆਗੂਆਂ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਸਿਖ ਆਗੂ ਸਿਫਰ ਕਰਵਾਏ ਹਨ। ਸਿਖ ਪੁਲਾੜ ਅਫਸਰਾਂ ਤੇ ਸਿਖ ਲੀਡਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਤੇ ਸਫ਼ਾਇਆ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਤੀਜੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਸਭ ਕੁਝ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ, ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਹੀ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਖੇਡਦੇ ਤਾਂ ਇਹ ਹਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣਾ ਤੇ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਕਲੰਕ ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣਾ। ਸਿਖ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨਾਲ ਉਸ ਕਹਾਵਤ ਉੱਤੇ 'ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਮਾਰੇ ਖਾਲਸਾ ਜਾਂ ਮਾਰੇ ਕਰਤਾਰ' ਪੱਕੀ ਮੋਹਰ ਲਾ ਦਿਤੀ ਹੈ ਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਿਰੀ ਕਹਾਵਤ ਨਹੀਂ, ਅਟੱਲ ਸਚਾਈ ਹੈ।

ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦੇ ਇਨਚਾਰਜ ਵੀ ਸਿਖ ਜਰਨੈਲ ਹੀ ਸਨ, ਭਾਵੇਂ ਦਿਆਲ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਬਰਾਡ। ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਲੀ ਗਰਜ 2 ਦਾ ਇਨਚਾਰਜ

ਵੀ ਕੇ. ਪੀ. ਐਸ. ਗਿੱਲ ਸਿਖ ਸਰਦਾਰ ਹੀ ਸੀ। ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿਖ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਭਾਪ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀਆਂ ਦਿਓ, ਇਨਾਮਾਂ ਦਾ ਲਾਲਚ ਦਿਓ, ਇਹਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਜਿੰਨੇ ਦਿਲ ਚਾਹੇ ਸਿਖ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਢੁਹਾ ਲਵੋ, ਜਿੰਨੇ ਦਿਲ ਚਾਹੇ ਸਿਖ ਮਰਵਾ ਲਵੋ, ਤੇ ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਸ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ., ਬੀ. ਐਸ. ਐਫ. ਤੇ ਹੋਮ ਗਾਰਡਾਂ ਵਿਚ ਉਚੇਚੇ ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਤੌਰ ਤੇ ਭਰਤੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਸਿਖ ਸਿਪਾਹੀ ਤੇ ਅਫਸਰ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਸਕਦਾਰ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਿਖਾਂ ਵਲ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਸਰਮ ਨਾਲ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਉਠਦਾ, ਕਿ ਹਰ ਸਿਖ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਤਰਲੇ ਮਿੰਨਤਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਪੋਤਰਾ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਪੁਲਸ, ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ., ਬੀ. ਐਸ. ਐਫ. ਤੇ ਹੋਮ ਗਾਰਡ ਫੌਰਸਾਂ ਵਿਚ ਤੁਰਤ ਭਰਤੀ ਹੋਏ, ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਦਸ ਤੋਂ ਪੰਦਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪੈ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇਣ ਨੂੰ ਵੀ ਤਿਆਰ ਹੈ ਤੇ ਦੋਂਦਾ ਹੈ। ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਜੋ ਭਰਤੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਕਦੇ ਸੋਚ ਨਹੀਂ ਆਈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੀ ਨੌਜਵਾਨ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਫੌਰਸਾਂ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਭਰਤੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਹੋਰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਕਰ ਲੈਣ? ਕੀ ਸਿਖ ਮਾਰਨ ਦਾ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰ ਮੁੱਲ ਵੱਟਨਾ ਹੈ? ਸਿਖਾਂ ਤੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਪੁਲਸ, ਹੋਮ ਗਾਰਡ, ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ., ਪੀ. ਏ. ਪੀ. ਤੇ ਬੀ. ਐਸ. ਐਫ. ਦੀ ਭਰਤੀ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵੇਖ ਕੇ ਸੁਕਾਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤੁਰਤ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਕਰਵਾਏਗੀ। ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਵੀ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਉਹ ਕਮਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਉਹ ਕਮਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖੇ ਪਾਏ ਜਾਣ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਬੈਠ ਕੇ ਸੋਚਣ ਵੀ ਨਾ ਦਿਤਾ ਜਾਏ। ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਕਾਲੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਮਨਮਰਜ਼ੀ

ਨਾਲ ਚਲਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਸਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਉਤੇ ਚਲਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਵਰਤ ਕੇ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੀਤੀਆਂ ਸਫਲ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਤੇ ਸਿਆਸਤ ਵੱਖ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਐਕਟ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਕੋਈ ਸਿਖ ਆਗੂ ਜਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ। ਧਰਮ ਸੀਲ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਬੋਲਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਆਗੂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਸੁੱਟਣ ਤੇ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਜੁੱਟੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ।

ਇਉਂ ਅਨਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਅਠਾਰਵੀਂ ਤੇ ਉਨੀਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਤਬਾਰੀ ਸਰਦਾਰ ਤੇ ਜਰਨੈਲ ਖਰੀਦ ਕੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਰਵਾਰ ਤੇ ਵਾਰਸ ਖਤਮ ਕਰਵਾ ਦਿਤੇ ਸਨ, ਆਪਸੀ ਕੱਟਾ ਵੱਢੀ ਕਰਵਾਕੇ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਪੰਜਾਬ ਚੋਂ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਖਤਮ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ ਸੀ ਉਸੇ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੇ ਅੱਜ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਆਗੂ ਖਰੀਦੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਕੱਟਾ ਵੱਢੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਿਖ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਵਾ ਦੇਣਗੇ ਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਕਹਾਵਤ ਸੱਚੀ ਕਰ ਕੇ ਵਿਖਾ ਦੇਣਗੇ ਕਿ

‘ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਮਾਰੇ ਖਾਲਸਾ, ਜਾਂ ਮਾਰੇ ਕਰਤਾਰ।’

ਸਿਖ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰਾਂ ਕਦੇ ਇਸ ਪਖੋਂ ਸੋਚਣ ਦਾ ਯਤਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ

ਸਿਖ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰ ਤਰੱਕੀਆਂ ਤੇ ਇਨਾਮਾਂ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਏਨੇ ਅੰਨੇ ਤੇ ਅਕਲਹੀਣ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਆਖਰ ਸਰਕਾਰ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਮਰਵਾ ਰਹੀ ਹੈ? ਕੀ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕੇਵਲ ਕਸੂਰ ਤੇ ਜੁਰਮ ਇਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਸਿਖ ਹਨ ਤੇ ਸੂਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖੀ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ? ਸੋਚਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕੇਵਲ ਏਨੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸਿਖ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀਆਂ ਦੇਂਦੀ ਹੈ, ਇਨਾਮਾਂ ਦੇ ਲਾਲਚ ਦੇਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਸਿਖ ਮਰਵਾਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਹਿਣ

ਉਤੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਅੰਨ੍ਹੇ ਵਾਹ ਨਹੀਂ ਮਾਰੇ, ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਸਿਖ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਮਿਲੀ ਹੈ? ਗੱਲ ਬੜੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸਿਖਾਂ ਹਥੋਂ ਸਿਖ ਮਰਵਾਉਣ ਦਾ ਮੁੱਲ ਭਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਏਸੇ ਮਨੋਰਥ ਲਈ ਤਰੱਕੀਆਂ ਤੇ ਇਨਾਮ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਸਿਖ ਅਫਸਰਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ, ਨੇੜ ਨਹੀਂ, ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਨਾਲ ਇਕ ਐਸ. ਪੀ. ਰੈਂਕ ਦਾ ਸਿਖ ਅਫਸਰ ਅਟੈਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਜਿੰਦੇ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਮੁਕਾ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਗੱਲ ਗੁਪਤ ਰਹੇ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤਿਵਾਦੀ ਗੈਂਗ (Striking force) ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਣਵਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਉਹ ਫੌਰਸ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਪਰ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਹਥੋਂ ਹੀ ਸੀਨੀਅਰ ਸਿਖ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰ ਸ਼ਕਾਰ ਮਰਵਾਉਂਦੀ ਰਹੀ, ਤੇ ਉਸ ਫੌਰਸ ਦੇ ਜਵਾਨ ਵੀ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਪਿਛੋਂ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਮਰਵਾ ਦੇਂਦੀ ਰਹੀ, ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਦੋ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਇਸਦੀ ਜਿਉਂਦੀ ਜਾਗਦੀ ਮਿਸਾਲ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

। ਇਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੇ. ਪੀ. ਐਸ. ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਡਿਆ ਕੇ ਫੂਕ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਰੀਬਰੋ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਉਤੇ ਜੁਲਮ ਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕਰਵਾਇਆ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਮਰਵਾਏ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕ ਆਈ. ਏ. ਐਸ. ਲੰਡੀ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਛੇੜਨ ਦਾ ਬਾਕਾਇਦਾ ਕੈਸ ਵੀ ਦਰਜ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਤਲਵਾਰ ਲਟਕਾ ਦਿੱਤੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਨਾ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪਵੇ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਇਹ ਭਰ ਰਹੇ ਕਿ ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਵਧੇਰੇ ਰੋਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧੇਰੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਨਾ ਮਾਰੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਏਸੇ ਕੈਸ ਵਿਚ ਗਰਿਵਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਜਲੀਲ ਤੇ ਖਵਾਰ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਡਰ ਨਾਲ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਪੂਰਾ ਤਿੱਖਾ ਹੋ ਕੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਸ਼ਾਹਦਾ ਰਹੇ।

ਇਹ ਵੀ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਸਟਰਾਈ-
ਕਿੰਗ ਫੌਰਸ ਬਣਾ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਮਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿਖ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀਆਂ ਦੇ

ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਜ਼. ਨੂੰ ਐਸ. ਐਸ. ਪੀ. ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਬਾਣੇਦਾਰ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਬਣਾ ਦਿਤੇ ਹਨ, ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਬਣਾ ਦਿਤੇ ਹਨ, ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਦਿਤੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਕੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪੈ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਲਏ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਤਾਂ ਜਿਸ ਦਿਨ ਸਰਕਾਰ ਵੇਖੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਮਾਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਵੀ ਕਰਵਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ ਆਦਿ ਵਿਚ ਫਸਾ ਕੇ ਡਿਸਮਿਸ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਅੱਜ ਬਦਲਾ ਨਾ ਲੈ ਸਕਣ, ਪਰ ਜਦ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦਾਅ ਲਗੇਗਾ ਉਹ ਅਜੇਹੇ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਰਨਗੇ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅੰਤ ਰੀਟਾਇਰ ਹੋਣ ਪਿਛੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਇਹੋ ਹਸਰ ਕਰਨਗੇ। ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਸਿਖ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤ ਤੇ ਠੰਡੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਦਰੁਸਤੀ ਤੇ ਤਰਮੀਮ ਕਰਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਕਾਇਮ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਕਰਨ, ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨਾ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਦਾ ਮਕਸਦ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਗਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਜੇਹਲ ਭੇਜੋ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਓ, ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਸਜ਼ਾ ਦੇਵੇਗੀ ਉਹ ਭੁਗਤੇਗਾ। ਸਿਖ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨ ਦਾ ਕਿਤੋਂ ਵੀ ਹੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ, ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਕਰੋ, ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨਾ ਕਰੋ।

ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਾਲੀ ਗਰਜ - ੨

ਕਾਲੀ ਗਰਜ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਤੇ ਲੋੜ ਕੀ ਸੀ ?

ਇੰਦਰਾ ਨੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੌਰਚਾ ਖਤਮ ਕਰਨ ਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ 4 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਵੀ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੰਦੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਤਲ ਵੀ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ ਸੀ। ਇੰਦਰਾ ਸਮਝਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਸਿੱਖ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਕਦੇ ਮੌਰਚਾ ਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਮਨਮਾਨੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ ਇਹ ਹਮਲਾ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ ਇਸਦਾ ਰੋਸ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਦੋ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ 31 ਅਕਤੂਬਰ 1984 ਨੂੰ ਇੰਦਰਾ ਦੀ ਹਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੋ ਸਿੱਖ ਸਨ ਪਰ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾ ਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ 1984 ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ ਜੋ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਬੇ-ਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਮਾਰੇ ਗਏ ਜਿਉਂਦੇ ਤੇਲ ਪਾ ਕੇ ਸਾੜੇ ਗਏ ਸੈਂ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਬੇਪਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਈਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਲੁਟੀਆਂ ਤੇ ਸਾੜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਇਹੋ ਖੇਡ ਕਾਨਪੁਰ, ਬੁਕਾਰੇ, ਇੰਦੌਰ, ਬਨਾਰਸ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡੀ ਗਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਹੀ ਰੜਕ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦ ਉਹਨਾਂ ਸਿੱਖ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀ ਚੋਹਰ ਪਈ ਵੇਖੀ ਤਾਂ ਉਹ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਲਾਮ ਬੰਦ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਸੀ। ਕੌਮ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਗੱਭਰੂਆਂ ਨੂੰ ਜਥੇ ਬੰਦ ਹੁੰਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਹੀ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਜਿਹਲਾਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਦੇ ਬਦਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ

ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ, ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਮੰਨ ਲਈ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ 24 ਜੁਲਾਈ 1985 ਨੂੰ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖਤੀ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਕੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਨੌਤ ਕਰ ਲਿਆ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਤੰਬਰ 1985 ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਵਾ ਦਿਤੀ। ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਆਪਣੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਯਤਨ ਜਾਰੀ ਰਖੇ ਤੇ ਜਨਵਰੀ 1986 ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਇਕੱਠ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਰੋਕਾਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਿਖ ਗੱਭਰੂ ਉਸ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਉਹਨਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੱਥ ਠੱਕਾ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿਤੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਪੰਥਕ ਮਸਲਿਆਂ ਤੇ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਨੀਅਤ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਪਹਿਲੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਡਿਸਮਿਸ਼ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਢਾਹ ਕੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਬਣਾਉਣਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਏ ਜਿਵੇਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦਾਖਲ ਸਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਬੁਲਾ ਕੇ 26 ਜਨਵਰੀ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮਤੇ ਰੱਦ ਕਰੋ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਫਰਵਰੀ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਜਦ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਗੱਭਰੂਆਂ ਨੇ ਉਥੇ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦੇਣਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਇਹ ਇਕੱਠ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਪ ਲਿਆ ਕਿ ਬਰਨਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਾਦਲ, ਟੋਹੜੇ ਨੂੰ ਚੁਕਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਉਧਰ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 29 ਅਪਰੈਲ 1986 ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ 30 ਅਪਰੈਲ 1986 ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਕਮਾਂਡੋ ਐਕਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਕੁਝ ਸਿਖ ਮਾਰ ਦਿਤੇ ਤੇ ਕੁਝ ਗਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਏ। ਉਧਰ ਬਾਦਲ, ਟੋਹੜੇ ਪਾਸੋਂ ਬਰਨਾਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਵਾ ਕੇ ਨਵਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਣਵਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਵਾ ਦਿਤਾ, ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਕਿ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਰਹਿਣ ਤੇ ਉਥੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਮਨਮਾਨੀਆਂ ਕਰਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਲੈਨਿੰਗ ਨਾਲ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਬਣਵਾਇਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਖਾਲਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਤੋਂ ਹਟਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਵਾਏ। ਉਸ ਨੇ 26 ਜਨਵਰੀ 1987 ਤੋਂ 8 ਅਗਸਤ ਤਕ ਬੜੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਪਰ ਸਫਲ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਅਖੀਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜ ਗਿਆ, ਸਰਕਾਰ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ., ਬੀ. ਐਸ. ਐਫ. ਤੇ ਪੁਲਸ ਪਾਸੋਂ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮਰਵਾ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਜੁਝਾਰੂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਸਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਤੰਬਰ 1987 ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਥਾਪੀ ਦੇ ਕੇ ਜਿਹਲਾਂ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਖਾਲਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦੇਵੇਂ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨਵੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਤੈਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਬਾਦਲ ਰਿਹਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਬਾਦਲ ਨੇ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਯਤਨ ਅਰੰਭੇ, ਉਧਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸਫਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਉਤੇ ਸਖਤੀ ਦਾ ਦੌਰ ਚਲਾਇਆ ਤਾਂ ਜੋ ਜੁਝਾਰੂ ਘਬਰਾ ਕੇ ਬਾਦਲ ਦੀ ਸਲਾਹ ਮੰਨ ਲੈਣ। ਅਕਤੂਬਰ ਨਵੰਬਰ 1987 ਵਿਚ ਸੈਂਕੜੇ ਸਿਰ ਕੱਢ ਜੁਝਾਰੂ ਮਾਰ ਦਿਤੇ ਗਏ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਫੜ ਕੇ ਜਿਹਲਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿਤੇ ਗਏ ਤੇ ਜਾਪਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਹੀ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ। ਗਵਰਨਰ ਤੇ ਡੀ. ਜੀ. ਪੀ. ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ ਕਿ 30-32 ਹੀ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਪਹਿਲੀ ਜਨਵਰੀ 1988 ਤੋਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਕਿਥੋਂ ਸਕਤੀ ਬਖਸ਼ੀ ਕਿ ਲੜਾਈ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹੀ ਬਦਲ ਗਈ, ਜੁਝਾਰੂ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਹੋ ਗਏ।

ਗਵਰਨਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਨਵੀਂ ਭਰਤੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਇਹ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਨ। ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਘਬਰਾਈ। ਫਰਵਰੀ 1988 ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਫਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਤੋਂ ਗਏ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਸਲ ਲੜਾਈ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਲੜਾਈ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਹਥੋਂ ਖਤਮ ਕਰਵਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਇਹ ਨਾ ਮੁਮਕਿਨ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੋਂਗੋਵਾਲ, ਬਰਨਾਲਾ

ਵਰਤ ਕੇ ਵੇਖ ਲਏ ਉਹ ਫਿਹਲ ਹੋਏ, ਫਿਰ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਵਰਤਿਆ ਉਹ ਵੀ ਫਿਹਲ ਹੋਇਆ। ਹੁਣ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਅਜਮਾ ਰਹੇ ਹੋ ਉਹ ਵੀ ਫਿਹਲ ਹੀ ਫਿਹਲ ਹੈ। ਉਹ ਵੀ ਲੜਾਈ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਸਕੇਗਾ। ਲੜਾਈ ਕੇਵਲ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਪ੍ਰਵਾਰ ਹੀ ਮੱਠੀ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦਸਿਆ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਸਕਾ ਭਤੀਜਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਦੀ ਜਿਹਲ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੇ 26 ਜਨਵਰੀ 1986 ਦੇ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਥਾਪਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲੈ ਲਵੋ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਪ੍ਰਵਾਰ ਤੇ ਬਾਬਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਸ ਨਾਲ ਆ ਜਾਣਗੇ, ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਪ੍ਰਵਾਰ ਆਵੇਗਾ ਟਕਸਾਲ ਨਾਲ ਹੀ ਆ ਜਾਵੇਗੀ। ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਭਾਈ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਪ੍ਰਵਾਰ ਦਾ ਜੁਆਈ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਆ ਜਾਏਗਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਤੇ ਸਫਲ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਲ ਨਹੀਂ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਪਸੰਦ ਆਈ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਗੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ, ਗੱਲ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹ ਗਈ। ਸਰਕਾਰ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਉਬਾਲ ਤੁਰਤ ਮੱਠਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਆਪਣੀ ਜਨਵਰੀ, ਫਰਵਰੀ ਵਾਲੀ ਨਾਕਾਮੀ 'ਤੇ ਤੁਰਤ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਚਾਹਵਾਨ ਸੀ।

ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਰੋਡੇ ਨੂੰ ਜੋ ਕਿਹਾ ਮੰਨ ਲਿਆ। ਦਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੋਡੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੋਰੀ ਮਾਨ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਵਾਓ, ਉਹ ਵੀ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਸਰਕਾਰ ਹੇਠੋਂ ਨਿਕਲੇ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਮੱਠਾ ਪਵੇ। ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਖਾਲਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟਾਏ ਜੇ ਰੋਡੇ ਇਸ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲਾ ਨਵਾਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਕਾਇਮ ਕਰਵਾ ਦੇਵੇ, ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ 68 ਸਾਲਾ ਪੁਰਾਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਉਤੇ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਨਾ ਆਉਣ ਦੇਵੇ। ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਰੋਡੇ ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਏਸੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਗਰੁਪ ਨੂੰ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਰਤੋਗੀ, ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਪਾਏਗੀ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਕੇ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ

ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ ਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਪ੍ਰਵਾਰ ਬਾਰੇ ਵੀ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਸਕੇਗੀ ਕਿ ਇਹ ਬਰਨਾਲੇ ਬਾਦਲ ਵਾਂਗ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੇ ਭੁੱਖੇ ਹਨ, ਵਿਕਾਉਂ ਹਨ ਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਦੀ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਹਿਮੀਅਤ ਘਟੇਗੀ, ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਪਖੋਂ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਖੱਟੇਗੀ ਹੀ ਗਵਾਏਗੀ ਨਹੀਂ। ਇਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਸਬ ਦਸਤੂਰ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਫੀਲਰ ਸੁਟਵਾਇਆ, ਫਿਰ 3 ਮਾਰਚ 1988 ਨੂੰ ਪੰਜੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜਿਹਲਾਂ 'ਚੋਂ ਕੱਢੇ, ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਤੇ ਬਿਠਾਏ, ਗਵਰਨਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਹਵਾਈ ਆੱਡੇ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਹਵਾਈ ਆੱਡੇ ਤੇ ਗਵਰਨਰ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿਤਾ। ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਆ ਗਈ ਕਿ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਤਾਕਤ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਦੋ ਮਾਰਚ ਤਕ ਦੇਸ਼ ਧਰੋਹੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜਿਹਲਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸਨ ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਬਣਾ ਦਿਤਾ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਤੇ ਭੇਜਣਾ, ਗਵਰਨਰ ਤੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕਰਨਾ, ਵੇਖ ਕੇ ਲੋਕ ਝਟ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਲੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪਾਸੋਂ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਬਤੌਰ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਕਰਵਾਈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਨੂੰ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਜਥੇਦਾਰ ਨਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਗਲਤ ਨਾ ਸਮਝੀ ਜਾਵੇ। ਬਾਦਲ ਜਿਸਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਰਵੇ ਸਰਵਾ ਹੈ ਸਿਫਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਹ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਚੱਕਰ ਕੱਟਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵਲ ਉਲਟ ਪਏ। ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਹਥਿਆਰ ਵਰਤਿਆ, ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਛਪਵਾਇਆ ਕਿ 9 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਾਜਪੋਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਹ ਨਵਾਂ ਸਬਦ ਸੀ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਬੁੱਧੂ ਬਣਾ ਕੇ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਜੋੜਣ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਏਨੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਬਣਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਜੋ ਵੀ ਕਰੇ

ਸਿਖ ਉਸ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨੁਕਰਾ ਨਾ ਸਕਣ।

9 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦਾ ਚਾਰਜ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਨਾ ਤਾਂ ਖਾਸਲਤਾਨ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਥਾਪੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਹ ਤਾਂ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਥਾਪੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਾਲੀ ਚਿੱਠੀ ਵੀ ਲੈ ਲਈ ਸਿਰੋਪਾ ਵੀ ਲੈ ਲਿਆ ਤੇ ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸੈਕਟਰੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਚਾਲ ਏਡੀ ਝੁੰਘੀ ਤੇ ਵੱਡੀ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਜਿੰਨਾਂ ਦੀ ਭੂਰੀ ਤੇ ਸਾਰਾ ਇਕੱਠ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਹ ਵੀ ਨਾ ਬੱਲ ਸਕੇ, ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਵੀ ਨਾ ਬੱਲ ਸਕੀ, ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਕੀ ਬੋਲਣਾ ਸੀ। 25-26 ਦਿਨਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਹੋਏ ਸੌਦੇ ਬਾਰੇ ਰੋਲਾ ਪੈਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਤੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੈਸਾਖੀ ਵਾਲਾ ਸਰਬਤ ਖਾਲਸਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ, ਵੈਸਾਖੀ ਤੇ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਵਿਸ਼ਾਲ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਪ੍ਰਗਰਾਮ ਦੇਣਗੇ। ਉਧਰੋਂ ਵੈਸਾਖੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਤੇ ਟਿਪਣੀ ਤਿੱਖੀ ਹੋ ਗਈ। ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਕਈ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫੰਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਧੜੇ ਤਾਂ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਏ ਪਰ ਨਵਾਂ ਪ੍ਰਗਰਾਮ ਕੋਈ ਨਾ ਦੇ ਸਕੇ। ਜਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਮੌਜੂਦ ਖਾੜਕੂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੇਂਦੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 15 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਜੁਝਾਰੂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣੇ ਹਨ, ਜਾਨਾਂ ਵੀ ਮਾਰਨੇ ਹਨ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਦੀ ਦੋਹਰ ਪਾਉਣੀ ਹੈ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਵੀ ਦੋਬਾਰਾ ਭੰਗ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 20-25 ਦਿਨ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਉਂਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਾਲੀ ਗਰਜ ਦੀ ਪਲੈਨਿੰਗ ਇਉਂ ਹੋਈ

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਜੋ

ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੇ ਵਤੀਰੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਔਖੇ ਸਨ। ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਸਮਝਦੇ ਸੀ ਕਿ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਚੈਲਿੰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਏਹੋ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰੋਂ ਕੱਢਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਤੋਂ ਜਾਨ ਖਲਾਸੀ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਉਸੇ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇ ਦਿਤੀ ਦਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮਈ 1984 ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਟੋਹੜੇ ਨੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਤੋਂ ਖਲਾਸੀ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦਿਤੀ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਦਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਉੱਤਮ ਸਿੰਘ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਜੋ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਰਾਹੀਂ ਟਾਊਟ ਤੇ ਹਥਿਆਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿਚ ਅੰਦਰ ਭਿਜਵਾਏ। ਮੌਰਚੇ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਿਵਾਇਆ। ਏਸੇ ਬਾਬੇ ਦੇ ਪੀ. ਏ. ਸਕੱਤਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਾਈ ਗਈ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਉਸ ਦਿਨ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਗੱਲੀ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਪਹਿਲ ਉਸ ਦੇ ਆਦਮੀ ਕਰਨਗੇ, ਉਸ ਗੱਲੀ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਹਮਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ। ਤੀਜੀ ਪਲੈਨਿੰਗ ਇਹ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣਾ ਤੇ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਬਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਰੋਸ ਤੇ ਗੁਸਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣਾ, ਨਾ ਹੀ 1984 ਵਾਂਗ ਲੰਮੀਆਂ ਚੋੜੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਲਿਆਉਣੀਆਂ ਹਨ, ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਕਮਾਡੋਆਂ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਟੀ. ਵੀ. ਚੈਨੀਲ ਤੇ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰੈਸ ਪਾਸੋਂ ਇਹ ਹੀ ਪਰਚਾਰ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਤੇ ਸਕਿਊਰਟੀ ਫੌਰਸਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਗੱਲੀ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਕਈ ਇਤਬਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਚੋਲੇ ਪਵਾਕੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਵਿਚ ਵਾੜ ਦਿਤਾ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਤਸੀਹੇ ਦੇਂਦੇ ਸੀ ਤੇ ਧਮਕੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖ ਕੇ ਰੁਪਏ ਵੀ ਇਕੱਠੇ ਕਰਦੇ ਸੀ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਤੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਨਫਰਤ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ

ਨੇ 20 ਅਪ੍ਰੈਲ ਪਿੱਛੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਦਰਜਨਾਂ ਇਤਬਾਰੀ ਬੰਦੇ ਅੰਦਰ ਵਾੜ ਦਿਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਜਦ ਹਮਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਏ ਉਹ ਅੰਦਰਲੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਨਾ ਮੰਨਣ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰਕੇ ਮਾਰ ਦੇਣ ਤੇ ਫਿਰ ਨਾਲ ਹੋ ਕੇ ਸਭ ਪਾਸੋਂ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰਵਾ ਦੇਣ ਤਾਂ ਕਿ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾ ਖਤਮ ਹੋਵੇ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਾਹਵਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ।

ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਾਲੀ ਗਰਜ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਤੀਜਾ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਸੀ

ਸਾਰੀ ਪਲੈਨਿੰਗ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 8 ਮਈ 1988 ਨੂੰ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਆਰਮੀ ਕਮਾਂਡੋ ਤੇ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਬਲੈਕ ਕੈਟਸ ਕਮਾਂਡੋ ਮੰਗਵਾ ਲਏ ਤੇ 8 ਮਈ ਨੂੰ ਹੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਚੁਕਵਾ ਕੇ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਭਿਜਵਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਵੀ ਨਵੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਚਾਲੂ ਕਰਵਾ ਦਿਤੇ ਜੋ ਕਿ ਆਮ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਿਫਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, 4 ਹਜ਼ਾਰ ਕਮਾਂਡੋਜ਼ ਦਾ ਹਮਲਾ ਅਸਲ 'ਚ ਸਾਧਾਰਨ ਫੌਜ ਦੇ ਹਮਲੇ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਅਸਰਦਾਰ ਹਮਲਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਕਮਾਂਡੋ ਸਾਧਾਰਨ ਸੌ ਫੌਜੀ ਤੇ ਭਾਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਧਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਤੇ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪਟਿਆਲੇ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਪੁੱਜ ਗਏ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਾਹਰ ਫੌਜ ਅਤੇ ਸਿਕੋਰਟੀ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੀ ਮਈ ਤੋਂ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਮੌਰਚੇਬੰਦੀ ਬਣਾ ਰਹੇ ਸਨ ਤਨਾਓ ਬਣਿਆ ਪਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਗੋਲੀ ਚਲਣੀ ਆਰੰਭ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਜਿਹੇ ਨਾਜ਼ਕ ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸਮੇਂ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪਟਿਆਲੇ ਪੁੱਜ ਜਾਣਾ ਇਕ ਅਜੇਹਾ ਕਦਮ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਟਿੱਪਨੀ ਤੇ ਵਾਦਵਿਵਾਦ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਨੋਂ ਨਾ ਬਚ ਸਕੇ ਕਈ ਸਿਖ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਧਾਰਨ ਗਰੰਥੀ ਸਨ ਇਹਨਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਪੀ. ਐਚ. ਡੀ. ਦੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਲੈਣੀਆਂ ਸਨ ਇਹ ਸਾਰੇ ਪਟਿਆਲੇ ਕਿਉਂ ਗਏ ਤੇ ਗਏ ਵੀ ਉਸ ਦਿਨ ਜਿਸ ਦਿਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨਾ ਸੀ ?

ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਲੀ ਗਰਜ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਹਾਲਾਤ

9 ਮਈ ਨੂੰ ਜਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਪਟਿਆਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਹਾਰ ਪਵਾ ਰਹੇ ਸਨ ਉਸੇ ਦਿਨ ਇਕ ਵਜੇ ਦਿਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬਾਬਾ ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੀ. ਏ. ਸਕੱਤਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਡੀ. ਆਈ. ਜੀ., ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਮਿਸਟਰ ਵਿਰਕ ਉਤੇ ਆਪਣੇ ਆਦਮੀਆਂ ਪਾਸੋਂ ਗੋਲੀ ਚਲਵਾ ਦਿਤੀ, ਸਾਜਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰੋਂ ਗੋਲੀ ਚਲਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਪੰਜ ਪਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਕਮਾਂਡੋਆਂ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਮੌਰਚੇ ਸਾਂਭ ਲਏ ਹੋਏ ਸੀ 9 ਦਿਨ ਤੇ ਰਾਤ ਭਾਰੀ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕੀਤੀ, ਦਸ ਮਈ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੋ ਲੋਕ ਅੰਦਰ ਕਾਬੂ ਆ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਬੰਬ ਨਹੀਂ ਉਹ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਇਸ ਐਲਾਨ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ 800 ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜੁਝਾਰੂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਵੀ ਇਸ ਭੀੜ ਵਿਚ ਨਿਕਲ ਗਏ, ਉਧਰ 9 ਮਈ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਹੀ ਰੇਡੀਓ ਤੇ ਟੀ. ਵੀ. ਖਬਰਾਂ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸੀ ਕਿ ਸਕਿਊਰਟੀ ਫੋਰਸ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਗੋਲੀ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਪੁੱਜਣ ਦਾ ਯਤਨ ਹੀ ਨਾ ਕੀਤਾ। 10 ਮਈ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਉਹ ਸਿੱਧੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕੋਤਵਾਲੀ ਪੁੱਜੇ ਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਅੰਦਰ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣੀ ਬੰਦ ਕਰੋ ਪਰ ਕਾਰਜ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਗੋਲੀ ਬੰਦ ਕਰੇ ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਕਰਾਂਗੇ। ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨਾ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸੋਂ ਗੋਲੀ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਸਕੇ ਨਾ ਉਹ ਆਪ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਦਾ ਹੀਆ ਕਰ ਸਕੇ। 11 ਮਈ ਨੂੰ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਪੰਜ ਲੀਡਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਭੇਜੇ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿਵਾਈ ਪਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਉਹ ਵੀ ਨੁਕਰਾ ਦਿਤੀ, 12 ਤਰੀਕ ਤੱਕ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਕੋਤਵਾਲੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬੈਠੇ ਰਹੇ, ਉਹਨਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਟਿਪਨੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਗੇ, ਉਹਨਾਂ ਗਰਿਫਤਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਕੇ ਗਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਸਸਤਰ ਉਹਨਾਂ

ਦੇ ਕੋਲ ਸਨ। ਕੁਝ ਸਿੰਘ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਸਨ, ਉਹ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਮਾਂਡੋਜ਼ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਗਰਿਫਤਾਰੀ ਨਾਲ ਹੀ ਨੰਬਰ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਪੁਲਸ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਅੰਦਰ ਬਹਿ ਗਏ ਤੇ ਫੌਟੋਆਂ ਲੁਹਾ ਲਈਆਂ। ਏਥੇ ਇਕੋ ਗੱਲ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਸੁਪਰੀਮ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਆਪ ਉਸ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਾ ਹੋਣ ਤੇ ਸਹੀਦੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਭਗੌੜੇ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਿਰ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਲਈ ਸਹੀਦੀ ਕੌਣ ਦੇਵੇ? ਬਲਿਉ ਸਟਾਰ ਸਮੇਂ ਵੀ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੇ ਹੈੱਡ ਗਰੰਥੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾਲ ਸਹੀਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਏ, ਸਹੀਦੀ ਤੋਂ ਭਗੌੜੇ ਹੋ ਗਏ ਸੀ ਤੇ ਏਸੇ ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਉੱਚ ਪੱਦਵੀਆਂ ਤੋਂ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਏਸੇ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲਾਂ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਤੇ ਅੱਡਿਆਂ ਤੋਂ ਗਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਰਸਮ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ, ਗੋਲੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ 9 ਮਈ ਤੋਂ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ, 12 ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਗਰਿਫਤਾਰੀ ਦਿਤੀ। 14 ਨੂੰ ਬਾਦਲ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦਿਤੀ, 15 ਨੂੰ ਬਰਨਾਲੇ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦਿਤੀ। ਸੂਕਾਰ ਦੀ ਸਿਹਤ ਉਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਰ ਪੱਕਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਜਦ ਤੇ ਜਿੰਨੀ ਵਾਰੀ ਦਿਲ ਚਾਹੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਇਕ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਕੌਮ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੇ ਹੱਲਾ ਕਰੇ ਕੋਈ ਸਿਖ ਆਗੂ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧ 'ਚ ਸਹੀਦੀ ਦੇਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੇ।

13-14 ਮਈ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫਿਰ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। 14 ਤਰੀਖ ਨੂੰ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਭਾਈ ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਿਹਲ ਅੰਦਰੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਰਿਹਾ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਭੇਜਿਆ। ਉਧਰ ਬਾਬਾ ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਪਾਸੋਂ ਅਪੀਲਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਬਾਬੇ ਦੇ ਛੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਸੂਕਾਰ ਬਾਬੇ ਪਾਸੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਅਪੀਲਾਂ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਰਹੀ। ਭਾਈ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀਰਵਾਰ ਦੀ

ਰਾਤ ਹੀ ਅੰਦਰਲੇ ਟਾਉਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਰਵਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੇਵਲ ਕਾਰਜ ਸਿੰਘ ਥਾਂਦੇ ਤੇ ਪੈਂਟਾ ਹੀ ਲੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਨ। ਬਹੁਤੇ ਸਿੰਘ ਟਕਸਾਲ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮਨ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਦਾ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਉੱਤਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਹੋਮ ਮਨਿਸਟਰ ਨਾਲ ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਦਿੱਲੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰ ਲਈਏ ਤਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਨਾਂ ਨਹੀਂ ਮਾਰੇਗਾ ਬੇ-ਖੋਫ਼ ਹੋ ਕੇ ਸਰੈਂਡਰ ਕਰ ਦਿਉ। ਇਸ ਯਕੀਨ ਦਿਹਾਨੀ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ 15 ਮਈ ਨੂੰ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ।

ਕਾਰਜ ਸਿੰਘ ਥਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਖਾੜਕੂ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਗੱਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸ ਡਰ ਤੋਂ 48-50 ਸਿੰਘ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੁਕ ਗਏ ਤੇ 172 ਦੇ ਨੇੜੇ ਟਾਉਟਾਂ ਨੇ 15 ਮਈ ਨੂੰ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੈਂਟੇ ਨੂੰ ਕਾਰਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪ ਆਗਿਆ ਦਿਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਭੀੜ ਵਿਚ ਲੁਕ ਕੇ ਬੱਚ ਕੇ ਨਿਕਲ ਸਕਦਾ ਹੈਂ ਤਾਂ ਨਿਕਲ ਜਾਹ, ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਵੱਡੇ ਐਕਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕੇਂਗਾ ਪਰ ਜਦ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਪੁਣ ਛਾਣ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਕਿ ਪੁਲਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਸਾਈਨੋਡ ਕੈਪਸੂਲ ਖਾ ਕੇ ਜਾਨ ਦੇ ਦਿਤੀ। 14 ਮਈ ਨੂੰ ਸਕੱਤਰ ਸਿੰਘ ਪੀ. ਏ. ਨੇ ਜੇ ਇਤਲਾਹ ਦਿਤੀ ਸੀ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਸੀ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੰਘ 15 ਨੂੰ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰ ਜਾਣਗੇ ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਬਦੇਸ਼ੀ ਪ੍ਰੈਸ ਰਿਪੋਟਰਾਂ, ਫੋਟੋ ਗਰਾਫਰਜ਼, ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਪ੍ਰੈਸ ਤੇ ਟੀ. ਵੀ. ਵਾਲੇ ਇਸ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਦੀਆਂ ਵੀ. ਡੀ. ਓ. ਕੈਸਟਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਲਏ ਸੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੰਪ ਕਮਾਂਡੋਜ਼ ਦੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਦੇ ਕੋਲ ਹੀ ਲਵਾ ਦਿਤੇ ਸੀ, ਜਦ 15 ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਪੈਂਟੇ ਦੇ ਸੌ ਸਿੰਘਾਂ ਤਾਂ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਪਰ 40-50 ਨੇ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਯੂਸੀ

ਹੋਈ। ਉਹਨਾਂ ਪ੍ਰੈਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਤੁਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਡੇਰਾ ਰੱਖੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਏਥੇ ਹੀ ਰਾਸ਼ਨ ਪਾਣੀ ਮਿਲੇਗਾ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੇਲੇ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਉਧਰ ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਅਜਨਾਲਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਉਹਦੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਪਾਸੋਂ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਲਗਾਤਾਰ ਅਪੀਲਾਂ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਰਹੀ। ਬਾਬਾ ਉੱਤਮ ਸਿੰਘ ਵੀ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਦੀ ਮੁਹਾਰਨੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ, ਨਾਲ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰੋਸੇ ਵਾਲੇ ਨਕਲੀ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਅਜੇ ਅੰਦਰ ਸਨ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇ ਕਾਰਜ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਸਾਥੀ ਬਹੁਤਾ ਅੜਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਓ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਛੋਂ ਬਾਕੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰਵਾ ਦਿਓ। ਸਰਕਾਰ ਪੱਖੀ ਅਤਿਵਾਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਰਜ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਇਤਬਾਰੀ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਾਰਜ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗੀ, ਹੁਣ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰ ਕੇ ਜਾਨਾਂ ਬਚਾ ਲੈਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਸਮਾਂ ਮਿਲਣ ਤੇ ਦੋ ਦੋ ਹੱਥ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ, ਕਾਰਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧੱਖਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਵੀ ਕਰ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਖਸ਼ਣਾਂ ਨਹੀਂ, ਜਾਨਾਂ ਹੀ ਮਾਰਨਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੰਗ ਤਰੀਕੇ ਜਾਂ ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ ਮਾਰੇ। ਦੂਜੇ ਜੋ ਅਸੀਂ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੋਂ ਭੱਜਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਕਲੰਕ ਲਾਦੇ ਹਾਂ, ਸਮੁੱਚੀ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦਾ ਸਿਰ ਨੀਵਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਨੱਕ ਕਢਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਜੀਵਾਂਗੇ ਨਹੀਂ, ਅੱਜ ਹੀ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਰ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਮੈਂ ਇਹ ਮੁਕਾਲਖ ਤੇ ਬਦਨਾਮੀ ਖੱਟਣ ਲਈ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਵਾਂਗਾ ਤੇ ਬਾਕੀ ਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਵਾ ਕੇ ਨਵਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਬਣਾਵਾਂਗਾ। ਜਦ 17 ਮਈ ਤਕ ਕਾਰਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਮੰਨੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਕਾਰ ਪੱਖੀ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਭਾਈ ਕਾਰਜ ਸਿੰਘ, ਬੱਗਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਇਕ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਵਸਾਹ ਕੇ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ 18 ਮਈ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ 45-46 ਸਿੰਘਾਂ ਜੋ

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਨ ਨੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਡਰਾਮਾ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ ।

ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਾਲੀ ਗਰਜ ਸਰਕਾਰੀ ਡਰਾਮਾ ਸੀ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਸਿਹਤ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ

ਅੱਜ ਹਰ ਸੂਝਵਾਨ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਾਲੀ ਗਰਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਉਂਤ ਬੱਧ ਤੇ ਗਿਣਿਆ ਮਿਥਿਆ ਇਕ ਸੋ ਸੀ । ਇਸ ਵਿਚ ਜਿੰਨੇ ਐਕਟਰ ਸਨ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਵਿਚ ਖਾੜਕੂ ਸਨ ਪਰ ਸਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਵਾਲੇ, ਜਿਹੜੇ ਸਰਕਾਰ ਪੱਖੀ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਉਹ 20-25 ਜੁਝਾਰੂ ਟਾਉਟਾਂ ਹੱਥੋਂ ਮਰਵਾ ਦਿਤੇ ਗਏ । ਕੇਵਲ ਦੋ ਤਿੰਨ ਖਾੜਕੂ ਹੀ ਅਜੇਹੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਸ ਦੇ ਉਲਟ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕੀਤਾ, ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਮਾਲ ਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸੀ । ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਡਰਾਮੇ ਰਾਹੀਂ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦਾ ਅਕਸ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਨੀਵਾਂ ਤੇ ਭੈੜਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਆਰਜ਼ੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸਫਲ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ । ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਰ ਤੇ ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ 'ਚੋਂ ਸਸਤਰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਬਾਹਾਂ ਖੜੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਭੱਜਣ ਵਾਲੇ ਵਿਖਾਇਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਅਸਲ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦਾ ਕੀ ਕਸੂਰ ਹੈ ? ਇਹ ਸਾਰਾ ਡਰਾਮਾ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਹੁਰੂਪੀਏ ਅਖੌਤੀ ਖਾੜਕੂਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਖਾਤੇ ਗੱਲ ਮੁਕਾ ਚੁੱਕੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਵਾਈ ਹੈ ।

ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਧਾਰਨ ਸਿੱਖ ਵੀ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਖਾੜਕੂਆਂ ਤੋਂ ਬਦਜਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਖਿਲਕੁਲ ਵਕਤੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਜਿਓਂ ਜਿਓਂ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣਗੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਕਤੰਕ ਲਾਉਣ ਲਈ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਲੀਲ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਹਾਨੀ ਲਈ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੀ ਇਤਬਾਰੀ ਤੇ ਭਰੋਸੇ ਵਾਲੇ ਸਨ । ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਵੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਲਈ ਜੋ ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ । ਉਹ ਦਿਨ ਦੂਰ

ਨਹੀਂ ਜਦ ਸੂਝਵਾਨ ਤੇ ਸੱਚੇ ਸਿਖ ਇਹ ਸਾਰੀ ਅਸਲੀਅਤ ਸਮਝ ਜਾਣਗੇ
 ਸਰਕਾਰ ਉਪਰੋਸ਼ਨ ਕਾਲੀ ਗਰਜ ਨੂੰ ਐਨੀ ਭਾਰੀ- ਸਫਲਤਾ ਤੇ ਜਿੱਤ ਸਮਝਦੀ ਹੈ
 ਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਦਬਾ ਲਵੇਗੀ ਪਰ ਹਕੀਕਤ ਇਹਦੇ
 ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਡਰਾਮੇ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਪੱਖੀ ਖਾੜਕੂ ਤੇ ਸਿਖ
 ਆਗੂ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿੱਤੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਪੱਦਵੀਆਂ ਤੇ ਹਨ ਸਭ ਨੰਗੇ ਕਰ ਦਿਤੇ
 ਹਨ। ਜਿੰਨਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਪਰਦੇ ਪਿਛੇ ਕਰਨਾ ਸੀ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ
 ਉਹਲੇ ਤੇ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਉਪਰੋਸ਼ਨ ਪਿਛੋਂ ਨੰਗੇ
 ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਸਰਕਾਰ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਣਾਉਣ
 ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਬਿਠਾਉਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਯਤਨ ਲਾਏਗੀ ਪਰ ਸਿਖ ਕੌਮ
 ਦਾ ਇਕ ਸੁਭਾਅ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਗਲ ਲਾਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਖ ਗਲੋਂ ਲਾਹ ਕੇ
 ਸੁੱਟ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਹੱਥ ਠੱਕਾ ਲੱਭਣਾ
 ਪਵੇਗਾ। ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਸਕਣਗੇ ਦੂਸਰੇ ਅਸਲ
 ਖਾੜਕੂ ਵੀ ਹੁਣ ਅਵੇਸਲੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ, ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਪੱਖੀ ਬਹੁਰੂਪੀਏ ਖਾੜਕੂਆਂ
 ਤੋਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਰੱਖਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਨਗੇ, ਕਰੜੀ ਸਕਰੀਨਿੰਗ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ
 ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਦੇਣਗੇ। ਕਈ ਸੂਝਵਾਨ ਤਾਂ ਇਸ ਰਾਏ ਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ
 ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਡਰਾਮਾ ਨਾ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਅਸਲ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਹੀ ਨਹੀਂ
 ਸੀ ਆਉਣੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਖੜੇ ਹਨ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ
 ਕਿੰਨੇ ਇਤਬਾਰੀ ਵਾੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਦਰੁਸਤੀ ਕਰਨ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ
 ਦੇਣਾ? ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਜੋ ਕਰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਹੀ ਬਿਹਤਰੀ
 ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਐਕਸਪੋਜ਼ ਕਰਦੀ ਕਰਦੀ ਆਪ ਬਹੁਤ
 ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਐਕਸਪੋਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੇ
 ਇਸ ਡਰਾਮੇ ਤੋਂ ਸਬਕ ਸਿਖਿਆ, ਆਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਭੁੱਲਾਂ ਵਿਚ ਦਰੁਸਤੀਆਂ
 ਕੀਤੀਆਂ, ਲੜਾਈ ਦੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਬਦਲ ਗਏ ਤੇ ਆਪਣੀ ਪੀੜੀ ਬੱਲੇ ਸੌਣਾ ਫੇਰ
 ਕੇ ਅੰਦਰ ਲੁਕੇ ਬੈਠੇ ਦੁਸਮਣ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿਤੇ ਤਾਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਖ
 ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਜਾਨ ਪਵੇਗੀ। ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਅੱਜ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ
 ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਾਯੂਸੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਸਰਕਾਰ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਲੀ ਗਰਜ ਦਾ ਬਹੁਤ ਲਾਭ ਪੁੱਜਾ ਹੈ। ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਸੱਟ ਵੱਜੀ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਕਾਰ ਨੇ ਫਿਲਮਾਂ ਭੇਜ ਕੇ ਖੁਦ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਲਈ ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੂਝਵਾਨ ਸਿਖ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੁਝ ਖੱਟਿਆ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਗਵਾਇਆ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਡਰਾਮੇ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨੰਗੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰੀ ਟਾਊਟ ਨੰਗੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਸਲ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਗੱਦਾਰਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਚੌਕੰਨੇ ਤੇ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਕੇ ਚਲਣਗੇ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਡਰਾਮੇ ਨੇ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਐਕਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਂਦੀ ਹੈ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਐਕਸ਼ਨ ਕੇਵਲ ਚੀਨੀ ਰਾਈਫਲਾਂ ਤਕ ਸੀਮਤ ਸਨ ਪਰ ਇਸ ਡਰਾਮੇ ਪਿਛੋਂ ਅਸਲ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਇਸ ਉਪਰੋਕਤ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਬੰਬਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ ਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਰੀਮੋਟ ਕੰਟਰੋਲ ਬੰਬ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਪਖੋਂ ਕਾਲੀ ਗਰਜ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਮਹਿੰਗਾ ਪਿਆ ਹੈ।

ਸਾਰੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ

ਜਦ 4 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਲਿਉ ਸਟਾਰ ਉਪਰੋਕਤ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿਤਾ ਜਦ ਦੂਜੀ ਵਾਰ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ 1986 ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਕਮਾਂਡੋ ਐਕਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਲੀ ਗਰਜ-1 ਦਾ ਨਾਮ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚੁਸਤੀ ਵਰਤੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪੁਲਸ ਐਕਸ਼ਨ ਕਹਿ ਕੇ ਬਰਨਾਲੇ ਦੇ ਨਾਂ ਪਾ ਦਿਤਾ, ਬਰਨਾਲਾ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਦੇ ਖੁਸ਼ਣ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਬੋਲ ਹੀ ਨਾ ਸਕਿਆ ਪਰ ਅਜ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੂਜਾ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਸੀ, ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਲੀ ਗਰਜ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਜਦ 1986

ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਜੁਝਾਰੂ ਵਧੇਰੇ ਤਾੜਤ ਫੜ ਗਏ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ
 ਸਿੰਘ ਉਘੇ ਰਾਗੀ ਰਾਹੀਂ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਪਰ ਜਦ ਉਹ
 ਅਗਸਤ 1987 ਵਿਚ ਫਿਹਲ ਹੋ ਕੇ ਭਜ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਤੰਬਰ 1987 ਵਿਚ
 ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਥਾਪੀ ਦੇ ਕੇ ਜਿਹਲੋਂ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਪਰ ਜਦ ਜੁਝਾਰੂ
 ਉਹਦੀ ਵੀ ਕੀਲ ਵਿਚ ਨਾ ਆਏ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਪ੍ਰਵਾਰ ਤੇ
 ਟਕਸਾਲ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਦੀ ਪਲੈਨਿੰਗ ਬਣਾਈ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨਾਲ ਗਲ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘ
 ਸਾਹਿਬ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤੇ ਪਰ ਜਦ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਿੰਘ
 ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਵੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਤਿਆਗਣ ਨਾ ਮੰਨਿਆਂ ਤਾਂ
 ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਾਲੀ ਗਰਜ-2 ਦੇ ਨਾਮ
 ਨਾਲ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਸਰਕਾਰ ਸਿਖਾਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਉਣ ਲਈ
 ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਸੀਕਿਓਰਟੀ ਫੌਰਸਿਜ਼ ਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਗੱਲੀ ਸਿਕੇ ਦੀ
 ਲੜਾਈ ਪ੍ਰਚਾਰਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੀ ਤਾਂ ਜੋ ਸਮੁੱਚੇ
 ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਸਿਖ ਇਸ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਸਮਝ ਕੇ ਭੜਕ
 ਨਾ ਉਠੇ, ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਹ ਨੀਤੀ ਸਫਲ ਰਹੀ। ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਇਸ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ
 ਤੇ ਸੀਕਿਓਰਟੀ ਫੌਰਸਿਜ਼ ਦੀ ਲੜਾਈ ਹੀ ਸਮਝਦੇ ਰਹੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਾ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਦੋ
 ਹਜ਼ਾਰ ਆਰਮੀ ਕਮਾਂਡੋ ਤੇ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਬਲੈਕ ਕੈਟਸ ਕਮਾਂਡੋ (ਐਨ ਐਸ ਸੀ)
 ਭਾਵ 4000 ਹਜ਼ਾਰ ਕਮਾਂਡੋਜ਼ ਦਾ ਹਮਲਾ 4 ਲੱਖ ਫੌਜ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਤਾਕਤਵਰ
 ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਸੀ ਜਦ ਇਸ ਨੂੰ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਾਲੀ ਗਰਜ 2 ਦਾ ਨਾਮ ਦਿਤਾ ਜਾ
 ਚੁਕਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੁਣ ਇਹ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜਾਣਕਾਰ ਹਲਕੇ
 ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਧੀ ਦਰਜਨ ਸੀਨੀਅਰ ਆਰਮੀ ਕਮਾਂਡਰ ਇਸ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਕਰਦੇ
 ਰਹੇ। ਇਹ ਸਾਧਾਰਨ ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ ਤੀਜਾ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਸੀ।

ਸਿਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਦੀ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਸਸਤਰ ਧਾਰੀ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਖਾਲਸਾ
ਰਾਜਿਆ। ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਸਸਤਰਧਾਰੀ ਰਹਿਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ। ਗੁਰੂ
ਜੀ ਆਪ ਨਿੱਤ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੇ ਸੀ, 'ਜਬ ਆਵ ਕੀ ਆਉਧ ਨਿਧਾਨ ਬਣੇ ਅਤਿ
ਹੀ ਰਣ ਮੇਂ ਤਬ ਜੂਝ ਮਰੇ' ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਰਮਾਉ ਦੀ ਹੈ ਸੂਰਾ ਸੌ ਪਹਿਚਾਨੀਐ ਜੁ
ਲਰੇ ਦੀਨ ਕੇ ਹੋਤ, ਪੁਰਜਾ ਪੁਰਜਾ ਕਟਿ ਮਰੈ ਕਬਹੂ ਨ ਛਾਡੈ ਖੇਤੁ। ਗੁਰਬਾਣੀ
ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਲਸੇ ਤੇ ਸਿੰਘ ਲਈ ਸਸਤਰ ਵਾਹੁੰਦੇ ਸਹੀਦ ਹੋਣਾ ਧਰਮ ਹੈ ਸਸਤਰ
ਸੁੱਟ ਕੇ ਮੈਦਾਨ ਛੱਡ ਕੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤੇ ਜਾਲਮ ਅੱਗੇ ਬਾਹਾਂ ਖੜੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ
ਆਪ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਦੀ ਕੋਈ
ਥਾਂ ਨਾ ਰੱਖੀ ਗਈ। ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਮੁਗਲ ਫੌਜਾਂ ਤੇ ਹਿੰਦੂ
ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ
ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਜੇ ਸਸਤਰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰ ਦਿਓ
ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਬਖਸ਼ੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉੱਤਰ
ਦਿਤਾ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਨਾ ਸਸਤਰ ਸੁੱਟ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰ
ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ
ਮੁਗਲ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਇਹ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੁਕਰਾ ਦਿਤੀ। ਫਿਰ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਦੂਜੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼
ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦਾ ਖੂਨ ਖਰਾਬਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜੇ
ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਅਨੰਦਪੁਰ ਛੱਡ ਦਿਓ ਤਾਂ ਵੀ ਖੂਨ ਖਰਾਬਾ ਟਲ ਸਕਦਾ
ਹੈ। ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਗਿਣਤੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਛੱਡਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ
ਕਿਲ੍ਹਾ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੁਲ 40 ਸਿੰਘਾਂ ਸਮੇਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ
ਵਿਚ ਦੋ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਵੀ ਸੀ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੱਤੀ ਵਿਚ ਘਿਰ ਗਏ। ਉਸ ਸਮੇਂ
ਦੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਫੌਜ ਨੇ ਗੱਤੀ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹਾਕਮਾਂ
ਫਿਰ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੁਲ 40 ਸਿੰਘ ਹੋ, ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ

ਵਿਚ ਹੈ, ਸਸਤਰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰ ਦਿਓ ਤੇ ਜਾਨਾਂ ਬਚਾ ਲਵੋ। ਤੁਹਾਡੀ ਲੜਾਈ ਕੋਈ ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ ਅਜਾਈਂ ਜਾਨਾਂ ਨਾ ਗਵਾਓ। ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਸਾਜਨ ਹਾਰ ਨੇ ਇਹ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਠੁਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਫਿਰ ਉੱਤਰ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ ਅੰਦਰ ਸਸਤਰ ਸੁੱਟਣ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਅੱਗੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਥਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਮੰਨ ਕੇ ਕਿ ਸੱਚ ਮੁੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਨਾਲ 40 ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ? ਆਪਣੇ ਦੋਵੇਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਵੀ ਬਚਾ ਸਕਦੇ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਸਰਵੇ ਸਰਵਾ ਸਨ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਤੇ ਗਲਤ ਪੂਰਨਾ ਪਾਉਣਾ ਨਾ ਮੰਨਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਵਾਉਣੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਏ, ਪਰ ਸਸਤਰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਅੱਗੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰਨ ਦੀ ਗਲਤ ਰਵਾਇਤ ਕਾਇਮ ਨਾ ਕੀਤੀ।

ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਅੱਜ ਤਕ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਸਸਤਰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਮੁਹਰੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਪਰ 15 ਮਈ ਤੇ 18 ਮਈ 1988 ਨੂੰ ਸਸਤਰਧਾਰੀ ਅਖੌਤੀ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸਸਤਰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਬਾਹਾਂ ਖੜੀਆਂ ਕਰਕੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਅੱਗੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤੇ ਕੀਤੇ ਵੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਰਗੇ ਮਹਾਨ ਧਾਰਮਕ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹਨ। ਉਸ ਨਾਲ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਕਲੰਕਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਬਜ਼ਰ ਪਾਪ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੋਸੀਆਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਮੁਆਫੀ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਹ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰੀ ਬਹੁਤੇ ਸਿਖ ਬਾਬਾ ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਖੜੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ, ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਤੇ ਕੁਝ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਉਤੇ ਸੁੱਟਦੇ ਹਨ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਾਣੇ ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਕਿੰਨੇ ਦੋਸੀ ਹਨ, ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਮਝ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਦੋਸੀ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਕਰੋਧ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਅਸੂਲਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਨਵੀਂ ਰਵਾਇਤ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਉਹ ਕਾਲਖ ਪੈਂਚ ਦਿਤੀ ਹੈ ਜੋ ਧੋਣੀ ਸੋਖੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਕਾਲਖ ਨੂੰ ਧੋਣ ਲਈ ਕਿੰਨੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ, ਕੀ

ਜੀ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਇਸ ਕਾਲਖ ਨੂੰ ਮਾਤ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਲਹੂ ਇਸ ਉੱਤੇ ਡੋਹਲਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੀ ਅੱਜ ਅਜੇ ਸਮਝ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ, ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਇਹ ਕਾਲਖ ਧੂਪ ਵੀ ਸਕੇਗੀ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹਿਸਾਬ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਦਾ। ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਇਹਨਾਂ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣਾਂ ਨੇ ਸਿਰ ਨੀਵਾਂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਸਿਖ ਸਾਰੇ ਸਮਰਸਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਰਮਾਂ ਵਾਲੇ ਗਤਗਿਲੀਆਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਈ ਹਿੰਦੂ ਜੋ ਸਿਖਾਂ ਨਾਲ ਬੇਤਕੱਲਫੀ ਰਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਖਾਂ ਨਾਲ ਹਾਸਾ ਮਖੌਲ ਸੀ ਤੇ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਬਲਾਉਂਦੇ ਸੀ ਹੁਣ ਮਖੌਲ ਨਾਲ ਬਾਹਾਂ ਖੜੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਬਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਮਨ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਸਲੀਅਤ ਤੇ ਹਕੀਕਤ ਵਜੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਪਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਜੇ ਪਿਛਲੇ 46 ਸਿੰਘ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਅਮਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਵੀ ਕਲੰਕ ਨਾ ਲਗਦਾ।

ਸੂਝਵਾਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ 46 ਸਿੰਘ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 15 ਮਈ ਨੂੰ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਜੇ ਉਹ 18 ਮਈ ਨੂੰ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਜਾਈਫਲਾਂ ਨਾਲ ਫਾਇਰ ਕਰਦੇ ਕਮਾਂਡੋਜ਼ ਦੇ ਮੌਰਚਿਆਂ ਵਲ ਵਧਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਚਾਲੀ ਮੁਕਤਿਆਂ ਵਾਲਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਸਦਾ ਲਈ ਅਮਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਸੁਨਹਿਰੀ ਪਤਰਾ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਅਣਖ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਟੀਕਾ ਲਾਉਣਾ ਸੀ ਤੇ ਭਾਕਤ ਦੋਣੀ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਦੇ ਹੜ੍ਹ ਨੇ ਰੋਹਤ ਕੇ ਲੈ ਜਾਣੀਆਂ ਸਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣ, ਜਾਲਮ ਤੇ ਸਿਖ ਧਰਮ ਦੀ ਘਾਤਕ ਸਿਧ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਮਜ਼ਲੂਮ। ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਸਿਖਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਕਿ 46 ਸਿੰਘ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਂਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਤੇ ਦਲੇਰੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਸੂਝਵਾਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਕਥਨ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਹ

ਘਟੇ ਘਟ ਸਾਈਨੇਡ ਕੈਪਸੂਲ ਖਾ ਕੇ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦ
 ਹੀ ਪਰਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਸਿਖਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਉਤੇ ਉਹੋ ਅਸਰ ਪੈਣਾ ਸੀ ਜੋ
 ਗੱਲੀਆਂ ਚਲਾਉਂਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਨਾਲ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚੋਂ
 ਇਕ ਵੀ ਤਰੀਕਾ ਨਾ ਅਪਨਾਇਆ। ਆਪਣੀ ਪਿਛਲੀ ਸਾਰੀ ਘਾਲੀ ਘਾਲਣਾ
 ਅਜਾਈਂ ਗਵਾ ਦਿਤੀ, ਬਦਨਾਮੀ ਤੇ ਕਸ਼ੋਰ ਖੱਟੀ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਈ ਕੌਮ ਵਿਚ
 ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ, ਆਪਣੇ ਲਈ ਮੁਸੀਬਤਾਂ, ਤਸੱਦਦ ਤੇ ਛਿਤਰਾਂ ਦਾ ਰਾਹ
 ਖੋਲਿਆ, ਬਦਨਾਮ ਹੋਏ, ਜਲੀਲ ਹੋਏ, ਸੈਂਕੜੇ ਉਹਨਾਂ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਗਰਿਫਤਾਰ
 ਕਰਵਾਇਆ, ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਜਦੇ ਹੀ ਰੋਟੀਆਂ ਖਵਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਪਨਾਹ ਦੇਂਦੇ
 ਸੀ, ਰੁਪੈ ਦੇਂਦੇ ਸੀ, ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਵਾਈ, ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਸਾਰਾ
 ਉਬਾਲ ਹੀ ਮੱਠਾ ਪਾ ਦਿਤਾ, ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਹੁਣ ਨਵੀਆਂ ਔਕੜਾਂ ਤੇ
 ਅੜਿੱਚਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ
 ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਲਈ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਿਖ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ
 ਇਹ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਰੁਪੈ ਖੋਹਣ ਤੇ ਲੁਟਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹਤਿਆਰੇ
 ਹੀ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਹ ਕਾਹਦੇ ਜੁਝਾਰੂ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਜੰਗ ਵਿਚ ਜੁਝਣ ਦੀ
 ਥਾਂ ਬਾਹਵਾ ਖੜੀਆਂ ਕਰ ਗਏ, ਇਹਨਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਿਥੋਂ ਬਣਾਉਣਾ ਸੀ ?
 ਨਿਰਦੋਸ਼ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬੜੀ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਗੱਲੀਆਂ ਮਾਰਦੇ ਸੀ
 ਆਪ ਵੀ ਗੱਲੀਆਂ ਖਾਂਦੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਇਹ ਮਰਦ ਹਨ। ਮਰਦ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ
 ਸਿਧੇ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇਂਦੇ। ਅੱਜ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਟਿਪਣੀ ਤੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ
 ਕਿਵੇਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਜਿਹੜੇ ਸੈਂਕੜੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ
 ਵਾਲਿਆਂ ਗਰਿਫਤਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ ਉਹ ਦੁਹਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ
 ਰੋਟੀ ਖਵਾਉਣੀ ਤੇ ਪਨਾਹ ਦੇਣੀ ਪਾਪ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਬਾਕੀ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ
 ਖਾਣ ਤੇ ਪਨਾਹ ਲੈਣ ਵਿਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪੇਸ਼ ਆਵੇਗੀ। ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਤੇ ਹਮਦਰਦ
 ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਘਾਟ ਆਵੇਗੀ। ਇਸ ਦੇ ਦੂਰ ਰਸ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਜੇ
 ਕਦੇ ਇਹ 46 ਸਿੰਘ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਵਾਲੀ ਖਰ ਨਾ ਮਾਰਦੇ, ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ
 ਤਾਂ ਰੋਟੀਆਂ ਖਵਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਪਨਾਹ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਪਾਜ਼ ਨਹੀਂ
 ਸੀ ਉਘੜਨਾ। ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣੀ, ਜੁਝਾਰੂਆਂ

ਤਾਂ ਕੌਮ ਨੇ ਬਦਜਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣਾ । ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਤੇ ਮਾਯੂਸੀ ਜੋ ਅੱਜ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣੀ, ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਕਾਇਰਤਾ ਨੇ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਵੀ ਕਾਇਰ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਵੀ ਕਲੰਕ ਲਾਇਆ ਇਹਨਾਂ ਦੀਨ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਗਵਾ ਲਏ ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰੋਂ ਕਦੇ ਲੜਾਈ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ

ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਿਲ੍ਹਾ ਬੰਦੀ ਕੀਤੀ, ਮੋਰਚਾ ਬੰਦੀ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਜਦ ਮੁਗਲ ਫੌਜਾਂ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਫੌਜਾਂ ਪਾਸੋਂ ਇਕ ਥਾਂ ਘਿਰ ਕੇ ਫੌਜ ਨਾਲ ਲੜਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣਾ ਹੀ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ, ਤੇ ਏਸੇ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਛੱਡਣਾ ਮੰਨ ਲਿਆ ਸੀ । ਫਿਰ ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਜਦ ਗੁਰੂ ਜੀ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜੀ ਵਿਚ ਘਿਰ ਗਏ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਪੱਕਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਿਲ੍ਹਾ ਬੰਦੀ ਤੇ ਮੋਰਚਾ ਬੰਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਾਰਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ । ਦੇਹ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਤਿਆਗ ਹੀ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਹਜ਼ੂਰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਪਿਛੋਂ ਦਖਣ ਵਲ ਚਾਲੇ ਪਾ ਗਏ । ਆਪ ਜਾਣੀ ਜਾਣ ਸਨ । ਪੰਥ ਕਟਦੇ ਨਾਦੇੜ ਪੁੱਜੇ, ਉਥੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਲੈਨਿੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਧੋ-ਦਾਸ ਬੈਰਾਗੀ ਦੇ ਡੇਰੇ ਤੇ ਨਿਵਾਸ ਕੀਤਾ । ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ । ਉਸ ਦੀ ਮਰ ਚੁਕੀ ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਦੋਬਾਰਾ ਸੁਰਜੀਤ ਕੀਤੀ, ਫਿਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਸਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿਤਾ । ਫਿਰ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਕਿ ਤੂੰ ਪੰਜਾਬ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਮੇਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਲਮ ਮੁਗਲਾਂ ਨੂੰ ਦੇਂਡ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਹਦਾਇਤ ਦਿਤੀ ਕਿ ਮੁਗਲ ਫੌਜਾਂ ਨਾਲ ਕਿਲ੍ਹਾ ਬੰਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ ਲੜਨੀ, ਖੁਲ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਭੱਜ ਨੱਠ ਕੇ ਲੜਾਈ ਹੀ ਲੜਨੀ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਫਤਹਿ ਬਖਸ਼ੇਗਾ, ਘਿਰ ਕੇ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਖਾਣੀ । ਦੋਬਾਰਾ ਪੱਕੀ ਕੀਤੀ, ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨਾਂ ਸਮਾਂ

ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਖੁਲ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਦੀ ਜੰਗ ਲੜਦਾ ਰਿਹਾ ਉਹ ਹਰ ਲੜਾਈ ਜਿੱਤਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੁਗਲ ਫੌਜਾਂ ਬਾਬੇ ਦੀ ਝਾਲ ਨਾ ਝੱਲ ਸਕੀਆਂ, ਹਰ ਵਾਰ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਭਾਜ ਪੈਂਦੀ ਰਹੀ। ਬਾਬਾ ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਫਾਤਹਿ ਆਜ਼ਮ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਇਆ ਪਰ ਜਦ ਬਾਬਾ 1716 ਵਿਚ ਗੁਰਦਾਸ ਨੰਗਲ ਦੀ ਗੜੀ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈ ਬੈਠਾ, ਘਿਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅੱਠ ਮਹੀਨੇ ਘਿਰਿਆ ਰਿਹਾ, ਸਾਰਾ ਰਾਸ਼ਨ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਘੋੜਿਆ ਤਕ ਵਢ ਕੇ ਖਾ ਲਏ ਬਾਹਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਘੇਰਾ ਸੀ, ਅੰਦਰ ਰਾਸ਼ਨ ਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ, ਅਖੀਰ ਸਿੰਘ ਭੁਖ ਨਾਲ ਨਿਢਾਲ ਹੋ ਕੇ ਮਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਫੌਜਾਂ ਗੜੀ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਸਿਸਕ ਰਹੇ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਜੋ ਚੱਲਣ ਫਿਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਸਿਰ ਕਲਮ ਕਰਕੇ ਨੇਜਿਆਂ ਤੇ ਟੰਗ ਲਏ, ਸੱਤ ਸੌ ਸਿੰਘ ਜੋ ਲੜਨ ਤੇ ਤਲਵਾਰ ਵਾਹੁਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਰ ਚਲ ਫਿਰ ਸਕਦੇ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੈਦੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਸੈਂਕੜੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਘੇਰਾ ਪਾ ਕੇ ਗਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰ ਲਿਆ। ਜੇ ਬਾਬਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਦ ਰੱਖਦਾ ਗੜੀ ਦੀ ਝੂਠੀ ਆਸ ਨਾ ਤਕਾਉਂਦਾ ਖੁਲ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਲੜਦਾ ਭਿੜਦਾ ਤਾਂ ਸਾਇੰਦ ਕਾਫੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਵਾਕੇ ਬਚ ਜਾਂਦਾ ਪਰ ਗੜੀ ਵਿਚ ਘਿਰਨ ਕਾਰਨ ਬਾਬਾ ਸਭ ਕੁਝ ਗਵਾ ਬੈਠਾ। ਕਈ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਬਾਬਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ ਯਾਦ ਰਖਦਾ ਗੜੀ ਅੰਦਰ ਨਾ ਘਿਰਦਾ ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਦਾ ਇਹ ਹਸਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣਾ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਲੋਹੇ ਦੇ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿਚ ਕੈਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਣਾ ਤੇ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਣਾ। ਪਰ ਬਾਬੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮਤ ਤਿਆਗ ਕੇ ਮਨ ਮਤ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲਿਆ ਜੋ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗਾ ਪਿਆ। ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਪਿਛੋਂ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਕਦੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਾ ਕੀਤੀ ਉਹ ਸਦਾ ਗੁਰੀਲਾ ਲੜਾਈ ਹੀ ਲੜਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਭਜ ਨਠ ਕੇ ਹੀ ਲੜਦੇ ਰਹੇ। 60 ਸਾਲ ਗੁਰੀਲਾ ਲੜਾਈ ਲੜਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਸਿਖ ਰਾਜ 1848 ਤਕ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਸਿੱਖ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਹੋ ਗਏ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨਾਲ ਸਸਤਰਾਂ ਦੀ ਜੰਗ ਇਸ ਕਾਰਨ ਲੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਾ ਪਈ ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਿਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦੇ ਉਤਾਵਲਾ

ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ ਉਹ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸਫਲ ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਯੋਧੇ ਜਵਾਨ ਸਮਝ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਵਿਗਾੜ ਪਾਉਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਏਹੋ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ੀ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਇਸ ਰਵਾਇਤ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖ ਦਿਤੀ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਸਿਖ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਕਦੇ ਪੁਲਸ ਤੇ ਫੌਜ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹੁਕਮਰਾਨ ਪੂਰਾ ਸੌ ਸਾਲ ਇਸ ਰਵਾਇਤ ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਗਏ ਨਿਭਾਹ ਗਏ। 1947 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਸਦੀ 1984 ਤਕ ਵੀ ਇਹ ਰਵਾਇਤ ਕਾਇਮ ਰਹੀ। ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੌਰਚੇ ਸਮੇਂ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਨੇ ਜੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਪਨਾਹ ਲਈ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਮੇਂ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਰਵਾਇਤ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਹੀ ਲਈ ਸੀ ਕਿ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਪੁਲਸ ਤੇ ਫੌਜ ਨਹੀਂ ਭੇਜੇਗੀ ਤੇ ਜੇ ਕਿਤੇ ਬੜੀ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਫੌਜ ਭੇਜੇਗੀ ਵੀ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਉਸ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰ ਲੈਣਗੇ ਤੇ ਏਸੇ ਪਲੈਨਿੰਗ ਨਾਲ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤੇ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਮੌਰਚਾ ਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਨਾ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਨਾ ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਹ ਕਦੇ ਯਕੀਨ ਆਇਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜਾਂ ਤੋਪਾਂ ਤੇ ਟੈਂਕਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਘਟੇ ਘਟ ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਕਦੇ ਲੜਾਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜਾਂ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਜਦ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 4 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਪਾਸੋਂ ਆਸ ਦੇ ਉਲਟ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਤੇ ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਪਾਸ ਸਿਵਾਏ ਲੜਨ ਦੇ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਾਣਦੇ ਸੀ ਕਿ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਤੇ ਤੋਪਾਂ ਟੈਂਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀ, ਪਰ ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਭੱਜਣਾ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਕਲੰਕ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਜੂਝ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇ ਗਏ। 280 ਸਾਲ ਬਾਦ ਫਿਰ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਫੌਜਾਂ ਨਾਲ ਕਿਲ੍ਹਾ ਬੰਦੀ ਤੇ ਮੌਰਚਾ ਬੰਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਮੌਰਚੇ ਤਾਂ ਕਿਧਰੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰ ਦਿਤੀ, ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਦੀ ਸਾਰੀ ਤਾਕਤ

ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਕਦੇ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਤੇ ਇਹ ਗਲਤੀ ਕਦੇ ਦੋਹਰਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਪਰ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ 1985 ਵਿਚ ਤਗ਼ਤਾ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਫਿਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਹੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵੀ ਆਪਣੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਹੈਂਡਕ੍ਰਾਫਟਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਇਹ ਕਦੇ ਸੋਚਣ ਦਾ ਯਤਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਰਾਜ ਵਾਲੀ ਰਵਾਇਤ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਫੌਜ ਦੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਦਾਖਲੇ ਦਾ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਹੁਣ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਇਸ ਲਈ ਲੜਾਈ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਤੇ ਢੰਗ ਬਦਲਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਜਦ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 29 ਅਪ੍ਰੈਲ 1986 ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ 1986 ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜ ਦਾ ਕਮਾਂਡੋ ਐਂਕਸ਼ਨ ਕਰਵਾਇਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਾਲੀ ਗਰਜ਼ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਨੌਜਵਾਨ ਮਾਰ ਦਿਤੇ, ਕੁਝ ਗਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਏ। ਚਿਰ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਯੁੱਧ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਸੋਧ ਨਾ ਕੀਤੀ, ਉਹ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਹੀ ਮੌਰਚਾ ਬੰਦੀ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ। ਬੰਕਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਜੋ ਸੋਫੀ ਸਦੀ ਗਲਤ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫਿਰ ਤੀਜੀ ਵਾਰ 9 ਮਈ 1988 ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਮਾਂਡੋਜ਼ ਪਾਸੋਂ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਮੌਰਚੇ ਬੰਦੀ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਦਰਜਨਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਵੀ ਮਾਰ ਦਿਤੇ ਤੇ ਫਿਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰੋਂ ਫੌਜਾਂ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ ਲੜ ਸਕਦੇ।

1984 ਤੋਂ 1988 ਤਕ ਦੇ ਹਾਲਾਤ, ਵਾਕਿਆਤ ਤੇ ਤਜਰਬੇ ਪਿਛੋਂ ਅਜੇ ਵੀ ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰੋਂ ਕਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਸਫਲ ਹੋਵੇਗੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣਾ ਹੈ ਤੇ ਫਾਰਸੀ ਦੀ ਉਹ ਕਹਾਵਤ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਆਜ਼ ਮੁੰਦਾ ਰਾ ਆਜ਼ਮੁੰਦਨ ਕਾਰੇ ਜੁਹਲਾਂ ਅਸਤ, ਭਾਵ ਅਜਮਾਈ ਹੋਈ ਗੱਲ ਨੂੰ ਘੜੀ ਮੁੜੀ ਤੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਅਜਮਾਉਣਾ ਮੂਰਖਾਂ ਦਾ ਕੰਮ

ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਲੜਨਾ ਹੈ ਲੜੋ, ਪਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਜੇ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ ਨਾ ਬਣਾਓ। ਤੁਸੀਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਲੜ ਕੇ ਵੇਖ ਲਿਆ ਹੈ। ਹਰ ਵਾਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਹੋਈ, ਬਰਬਾਦੀ ਹੋਈ, ਪਵਿਤਰਤਾ ਭੰਗ ਹੋਈ। ਤੁਹਾਡਾ ਵੀ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ। ਜੇ 1984 ਦੇ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਪਿਛੋਂ ਹੀ ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਤਾਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਬਰਬਾਦੀ ਨਾ ਹੋਈ, ਪਰ ਚਲੋ ਜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ਤੇ ਸੱਚ ਵਿਚ ਦਰੁਸਤੀ ਕਰ ਲਈਏ ਕਿ ਅਗੇ ਤੋਂ ਇਹ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਹਰ ਵਾਰ ਬਲੀ ਦਾ ਬਕਰਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣਾ ਤੇ ਇਹ ਨਿਤ ਆਪ ਹੀ ਪਵਿਤਰਤਾ ਭੰਗ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸੀ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ ਚਹੀਦਾ। ਲੜਾਈ ਲੜਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਖੁਲ੍ਹਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਅਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਭੱਜ ਨੱਠ ਕੇ ਗੁਰੀਲਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸਮਤ ਅਜਮਾਈ ਕਰ ਲਵੋ, ਉਂਝ ਵੀ ਸਿਖ ਇਤਿ-ਹਾਸ ਤੇ ਸਿਖ ਰਵਾਇਤਾਂ ਗਵਾਹੀ ਭਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰੋਂ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਉੱਤੇ ਕਦੇ ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੜੀ। ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਵਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਬਾਰੇ ਗੁਰਮਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਸੋਧ ਦਿਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਇਹ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਕਦੇ ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਪੁਰਾਤਨ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਤੇ ਗਲਤ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਗੁਰੂ ਮਤ ਅਪਨਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਮਨਮੱਤਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੁਆਲੇ ਫਿਰਨੀ

1974-75 ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪ ਇਕ ਮਤਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੁਆਲੇ ਫਿਰਨੀ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਹੀ ਇਹ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਇਸ

ਦੇ ਸਮਰਥ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮਾਲਕ ਮਕਾਨਾਂ ਤੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਤਬਾਦਲ
 ਥਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਕੇ ਦੇ ਸਕਦੀ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਸਕਦੀ।
 ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਕੰਮ ਦੀ ਸਾਰੀ ਆਜ ਇਮਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ
 ਤੇ ਹੀ ਲਾਈ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸ: ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਂਤ ਜੋ
 ਮਝੈਲ ਗਰੁਪ ਦਾ ਉਘਾ ਲੀਡਰ ਸੀ, ਉਹ ਇਮਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ
 ਸੀ। ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਸ: ਈਸਰ ਸਿੰਘ ਮਝੈਲ ਦਾ ਮਕਾਨ ਇਸ ਸਕੀਮ
 ਵਿਚ ਢਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾ ਲਈ ਤੇ ਇਹ ਮਤਾ
 ਕੋਲਡ ਸਟੋਰ ਵਿਚ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਕਦੇ ਇਸ ਦਾ ਭੰਗ ਹੀ ਨਾ ਪਿਆ।

1982 ਵਿਚ ਜਦ ਧਰਮ ਯੁਧ ਮੋਰਚਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਲਾਇਆ ਤੇ ਉਸ
 ਦੇ ਸਸਤਰਧਾਰੀ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਅੰਦਰੋਂ ਨਿਤ ਫਾਇਰ ਕਰਨੇ
 ਆਰੰਭ ਕੀਤੇ, ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੁਲਸ ਤੇ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਦਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ
 ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਵੀ ਪੁਲਸ ਅੰਦਰਲੀ ਫਾਇਰਿੰਗ ਬੰਦ ਨਾ ਕਰਵਾ ਸਕੀ।
 ਭਾਵੇਂ ਅੰਦਰਲੀ ਫਾਇਰਿੰਗ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੁਝ ਵਿਗਾੜਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ
 ਵਿਗਾੜ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਫਾਇਰਿੰਗ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ।
 ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।
 ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਵਿਚ ਵੀ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਅੰਦਰਲੇ
 ਸਿਖ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਓਟ ਲੈ ਕੇ ਬਚ ਵੀ ਨਿਕਲਦੇ ਸੀ। ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਓਪਰੇਸ਼ਨ
 ਸਮੇਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਦੀ ਕਾਫੀ ਤਬਾਹੀ ਕੀਤੀ, ਪਰ 1985
 ਵਿਚ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਅੰਦਰ ਡੇਰੇ ਲਾ ਲਏ।
 ਜੂਨ 1884 ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਬਣਾਏ ਸਾਰੇ ਮੋਰਚੇ ਤਬਾਹ ਕਰ
 ਦਿਤੇ, ਪਰ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਫਿਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਦੇ
 ਸੁਪਨੇ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਚੁਕਾ ਸੀ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰੋਂ
 ਲੜਾਈ ਕਦੇ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਉਲਟਾ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਨਿਹੱਥੇ ਮਾਰੇ ਜਾ
 ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਵਿਤਰਤਾ ਭੰਗ
 ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਇਸ ਪਾਸੇ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ
 ਅਪਰੈਲ 1988 ਵਿਚ ਫਿਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਮੋਰਚੇ ਬਣਾਉਣੇ ਆਰੰਭ ਦਿਤੇ।

ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਫਿਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ 9 ਮਈ 1988 ਨੂੰ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਾਲੀ ਗਰਜ-2 ਰਾਹੀਂ ਸਭ ਮੋਰਚੇ ਉਡਾ ਦਿਤੇ। 30-32 ਨੌਜਵਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿਤੇ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਦਾ ਵੀ ਕਾਫੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ। ਲੜਾਈ ਦਾ ਢੰਗ ਤੇ ਥਾਂ ਗਲਤ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਕੌਡੀ ਕੌਡੀ ਹਾਰ ਕੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਗਏ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾ ਲਿਆ।

ਇਸ ਵਾਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਅਜੇਹੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਵੇਗੀ ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੁਆਲਿਓਂ ਸਭ ਉਹਲੇ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦੂਰ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਰਹੇਗੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1974-75 ਵਾਲੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੁਆਲੇ 30 ਮੀਟਰ ਦੀ ਫਿਰਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚਾੜਨ ਲਈ ਫੌਜੀ ਪਧਰ ਤੇ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਸਰਕਾਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦਾ ਪਾਖੰਡ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰੋਂ ਓਹਲੇ ਤੇ ਲੁਕਾ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸੌ ਫੀਸਦੀ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਦਸਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰੋਂ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁਧ ਲੜਾਈ ਲੜੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਗੇ ਦੇ ਵਾਰ ਤਜਰਬੇ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੁਆਲਿਓਂ ਓਹਲੇ ਤੇ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਖਤਮ ਵੀ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜਦਾ ਤੇ ਜਦ ਅੰਦਰੋਂ ਲੜਾਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਕੀ ਲਾਭ ਪੁੱਜ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੁਆਲੇ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਰ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹਨੇ ਫਿਰਨੀ ਬਣਾਉਣ ਤੇ 2 ਅਰਬ ਰੁਪਏ ਖਰਚਣੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ? ਏਸੇ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਰਬ ਰੁਪਏ ਖਰਚੇਗੀ, ਉਠਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਥਾਵਾਂ ਦੇਵੇਗੀ, ਰੁਪਏ ਦੇਵੇਗੀ ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੁਆਲਿਓਂ ਲੁਕ

ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਇੰਤਹਾਈ ਸੁੰਦਰ ਵਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ ਤੇ ਜਿਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕਦੇ ਆਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਉਹ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵੇਗੀ ਅਸੀਂ ਯਕੀਨ ਰਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੁਆਲੇਨੀ ਫਿਰ ਬਣਨ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੌਰੇਗਾ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਵਿਗੜੇਗਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਜ਼ਰੂਰ ਲੱਗ ਜਾਣਗੇ।

ਫਿਰਨੀ ਬਣ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰੋਂ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਗੜਬੜ ਦਾ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ। ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ 500 ਗਜ਼ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਸ ਤੇ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਉਠਾ ਲੈਣੀ ਪਵੇਗੀ, ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਫਿਰ ਵੀ ਪੁਲਸ ਤੇ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਬਿਠਾਈ ਰਖੇਗੀ ਤਾਂ ਸਿਖ ਸਮਝਣਗੇ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਅਤ ਨੇਕ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਰਾਏ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨੇਕ ਨੀਅਤੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਅਵੱਸ ਦੇ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਤੋਖਲੇ ਦੂਰ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅਸਲ ਸੁੰਦਰਤਾ ਤਾਂ ਹੀ ਬਹਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੇ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਦੋਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦੂਕਾਂ ਰਾਈਫਲਾਂ ਵਾਲੇ ਦਿਸਣੇ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਧਰਮ ਕਰਮ ਵਲ ਜੁੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਦਾ ਹੀ ਫਿਕਰ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਤਰਮੀਮ ਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਜ਼ਿਦ ਨਾ ਕਰੇ ਫਲਾਣੇ ਸਿਖ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਨਾ ਆਉਣ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਦੇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸਨ ਸਿਖ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੇ ਮੁਢਲੀ ਗੱਲ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸਨਾਂ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣੀ ਰੋਕ ਲਾਉਣੀ ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ ਵਿਚ ਬੰਦਸ਼ ਤੇ ਰੋਕ ਲਾਉਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ, ਜੋ ਸਿਖ ਕੌਮ ਕਦੇ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਅਜਿਹੀ ਰੋਕ ਤੇ ਬੰਦਸ਼ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਵੇਗੀ, ਹਰ ਸਰਕਾਰ ਪੱਖੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਇਹ ਗੁਰੂ ਨਗਰੀ ਹੈ, ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਾ ਨਹੀਂ, ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਰੋਕ ਲਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਉਥੇ ਦਾਖਲ ਨਾ ਹੋਣ, ਪਰ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ

ਕਿ ਇਹ ਰੋਕ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਲਾ ਸਕਦੀ। ਜੇ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸੋਂ ਪਰਮਿਟ
 ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚਾਹੇ ਜਾਣ ਦੇਵੇ
 ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾ ਚਾਹੇ ਨਾ ਜਾਣ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਇਹਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਿਖ ਧਰਮ
 ਵੀ ਸਿਖਾਂ ਵਾਂਗ ਗੁਲਾਮ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰਹਿਮ ਤੇ ਹੈ, ਜੇ ਸਿਖ ਇਹ ਗਲ ਮਨ
 ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਿਖ ਧਰਮ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ
 ਖਤਮ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਸਿਖ ਕਦੇ
 ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ
 ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਰੋਕ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਜਦ ਫਿਰਨੀ ਬਣ ਜਾਣੀ
 ਹੈ ਅੰਦਰ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ
 ਫਿਰ ਕੌਣ ਅੰਦਰ ਜਾਏ, ਕੌਣ ਨਾ ਜਾਏ, ਇਸ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ
 ਹੀ ਬਕਾਇਆ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ, ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਇਸ ਪੱਖੋਂ
 ਤਰਮੀਮ ਕਰ ਲਵੇ, ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਉਲਝਣਾਂ ਤੇ ਗਲਤ ਫਹਿਮੀਆਂ ਹੱਲ ਹੋ
 ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸਿਖ ਮਸਲੇ ਦੇ ਹਲ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਤਾਂ 30 ਮੀਟਰ ਦੀ ਫਿਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਆਸ ਹੈ
 ਕਿ ਇਹ ਛੇਤੀ ਹੀ 100 ਮੀਟਰ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜੇ 100 ਮੀਟਰ ਦੀ
 ਫਿਰਨੀ ਬਣ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦੁਆਲਿਆਂ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ.
 ਪੁਲਸ ਆਦਿ ਦਾ ਘੇਰਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਾ ਚੁਕਿਆ ਤੇ ਉਲਟੇ ਪੱਕੇ ਮੌਰਚੇ ਕਾਇਮ
 ਕਰ ਲਏ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਬਿਆਨ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਖੂਬਸੂਰਤ
 ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਫਿਰਨੀ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਤਾਂ ਹੋ ਹੀ
 ਜਾਣਗੇ ਉਲਟਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਤੇ ਬਦਨੀਤੀ ਵੀ ਨੰਗੀ ਕਰ
 ਦੇਣਗੇ ਤੇ ਸਿਖ ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਹੱਕ ਬਜਾਨਬ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਰਬਾਰ
 ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦੁਆਲਿਆਂ ਸਾਰੇ ਉਹਲੇ ਤੇ ਲੁੱਕਾਂ ਖਤਮ ਕਰ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ
 ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਹੇਠ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਇਹ ਸਾਰਾ ਪਾਖੰਡ ਰਚਿਆ ਤੇ
 ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਜੋ ਸਿਖ ਵਸੇ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਸੁੱਟ
 ਦਿਤੀ। ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਉੱਤੇ ਇਤਬਾਰ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਜੇ
 ਅਜੇਹਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉੱਕਾ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।

ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਤੋਂ ਭਗੋੜੇ ਕਦੇ ਕੌਮਾਂ ਅਜ਼ਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ
 ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ੁਲਾਮੀ 'ਚੋਂ ਕੱਢਣ ਤੇ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਬੜੇ
 ਕਠਨ ਤੇ ਲੰਮੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਲੱਖਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਹਨ।
 ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਸੇ ਨੇ 1699 ਤੋਂ 1799 ਤੱਕ ਪੂਰਾ ਇਕ ਸੌ ਸਾਲ
 ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤਾ। ਇਕ ਲੱਖ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ। ਉਸ ਖਾਲਸੇ
 ਦਾ ਕਦਮ ਸਦਾ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਰਿਹਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਸਨ।
 ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੁਲਸ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਖਰੀਦ ਨਾ ਸਕੀ।
 ਉਹ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੌਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੇ। ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦਾ ਕੈਦੀ ਹੋ ਕੇ
 ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੱਢਦੇ। ਉਹ ਲੜਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ
 ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਇਹੋ ਕਾਰਣ ਸੀ ਕਿ ਪੁਰਾਤਨ ਸਿੰਘਾਂ ਚੋਂ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸ਼ਸਤਰ ਸੁੱਟ ਕੇ
 ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਤੇ ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਦੀਆਂ ਜਿਹਲਾਂ ਵਿਚ ਅੰਡੀਆਂ
 ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਗੜੀਆਂ। ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਆਗੂ ਤੇ ਲੀਡਰ ਸਦਾ ਉਹ ਬਾਪਿਆ ਜਾਂਦਾ
 ਸੀ ਜੋ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਤਲਵਾਰ ਵਾਹੁਣ ਵਾਲਾ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ ਪਰ
 ਅੱਜ ਹਾਲਾਤ ਉਸ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹਨ। ਹਰ ਸਿਖ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਤ ਹੈ।
 ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਵਿਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੀ ਥਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕੈਦ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ
 ਹੈ। ਫਿਰ ਜਿਹਲ ਅੰਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸੌਦੇ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਹਿਲਾਂ ਫੁਰਮਾਉਂਦਾ ਹੈ
 ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਤਖਤ ਦੀ ਲੜਾਈ ਹੈ ਪਰ ਜਦ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ
 ਅੰਦਰ ਖਾਤੇ ਗੱਲ ਮੁਕਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੋਂ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਤਖਤ ਦੀ
 ਤਾਬਿਆਦਾਰੀ ਦੇ ਫੁਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ—

ਗੱਲ ਕਿੱਥੋਂ ਤੋਂ ਕਿੱਥੇ ਪੁੱਜ ਚੁਕੀ ਉਹ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ? 4 ਜੂਨ
 1984 ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਉੱਤੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ।
 ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਜੋ ਡਿਕਟੇਟਰ ਸੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ
 ਪ੍ਰਧਾਨ ਟੋਹੜਾ ਜੋ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਮੁਖ ਕਸਟੋਡੀਅਨ ਸੀ, ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ
 ਤਖਤ ਤੇ ਹੈਂਡ ਗਰੰਥੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਅਖਵਾਉਂਦੇ
 ਸੀ ਜਦ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਗੋਲੇ ਵਰਨ ਲੱਗੇ ਤੇ
 ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਲਈ ਮੁਹੱਰ ਨਾ ਆਇਆ। ਹੁਣ ਤੀਜੀ

ਵਾਰ 9 ਮਈ 1988 ਨੂੰ ਫਿਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ, ਗੱਲ
 ਫਿਰ ਵੀ ਉਹੋ ਹੋਈ, ਸਾਰੇ ਲੀਡਰ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਖਿਆ
 ਤੇ ਪਵਿਤਰਤਾ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਜਿਹਲਾਂ ਵਲ
 ਭੱਜੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲੋਂ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਕੇ ਗਰਿਫਤਾਰ ਹੋ ਕੇ ਨੰਬਰ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਦੇ
 ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ! ਦਸ ਦਿਨ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਗੋਲੀ ਚਲਦੀ ਰਹੀ ।
 ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਵਾ ਕਰੋੜ ਸਿਖ ਵਸਦਾ ਹੋਵੇ, ਕੇਂਦਰਤ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਗੋਲੀਆਂ
 ਗੋਲਿਆਂ ਨਾਲ ਉਡਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋਣ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਬੰਗੇ, ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ ਦੀਆਂ
 ਇਮਾਰਤਾਂ, ਟੈਂਕੀਆਂ, ਡਿਊਡੀਆਂ ਉੱਡ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ, ਅੰਦਰ ਘਿਰੇ ਸਿਖ ਮਾਰੇ ਜਾ
 ਰਹੇ ਹੋਣ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਖਿਆ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਸਵਾ
 ਕਰੋੜ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤੇ ਆਗੂਆਂ ਚੋਂ ਕੋਈ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਾ ਹੋਵੇ ।
 ਹਾਂਸ, ਅਜੇਹੇ ਸਿਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਇਕ ਪੂਰਨ ਕੌਮ ਅਖਵਾਉਣ ਦੇ
 ਕਿਸੇ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ ? ਕੀ ਅਜੇਹੀ ਸਿਖ ਕੌਮ ਕਦੇ ਗੁਲਾਮੀ ਗਲੋਂ
 ਸਾਹ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਅਜ਼ਾਦ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ? ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇਹੇ ਨਿਰਜਿੰਦ
 ਤੇ ਕਾਇਰ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਪੁਰਾਤਨ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਗੌਰਵ ਤੇ ਮਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਉੱਕਾ
 ਹੀ ਕੋਈ ਹੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਜਦ ਸਾਰੇ ਲੀਡਰਾਂ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਸਿੰਘ
 ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨਾ ਦਿਤੀ । ਉਹ ਜਿਹਲਾਂ ਵਲ ਭੱਜ ਗਏ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ
 ਸਸਤਰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰਨ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਭੇਜਦੇ ਰਹੇ, ਅਪੀਲਾਂ ਕਰਦੇ
 ਰਹੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜਦ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਖ ਸਿਆਸੀ ਤੇ
 ਸਾਮਰਾਜ ਆਗੂ ਸ਼ਹੀਦ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਤੇ ਹੋਣਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ
 ਜ਼ੋਰਿਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਕਿਹੜੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਉਪਰੋਂ ਉੱਤਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ? ਅੰਤ ਉਹ
 ਵੀ ਆਗੂਆਂ ਵਾਲਾ ਸਬਕ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਬਾਹਾਂ ਖੜੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰਕੇ
 ਜਾਨਾਂ ਬਚਾ ਗਏ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੋਂ ਭਗੋੜੇ ਹੋ ਗਏ ।

ਜੁਝਾਰੂ ਇਹ ਤਾਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਆਗੂ ਤੇ ਸਿੰਘ
 ਸਾਹਿਬ ਸ਼ਹੀਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਏ, ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੋਂ ਭੱਜ ਗਏ ਸਨ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ
 ਕਿਉਂ ਹੋਏ ? ਇਹ ਗੱਲ ਜੁਝਾਰੂ ਕਹਿ ਤਾਂ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਏਨਾ ਕਹਿਣ ਨਾਲ
 ਉਹ ਸੁਰਖਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੋਂ ਭਗੋੜੇ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਮੁਕਤ

ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ
 ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਕਦੇ ਮੁਦੱਈ
 ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਕਦੋਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ
 ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨਗੇ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇਣਗੇ ਲੜਨਗੇ ਤੇ ਮਰਨਗੇ।
 ਲੜਾਈ ਤਾਂ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਹੀ ਆਪ ਸਹੇੜੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇਣਾ
 ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦਾ ਹੀ ਫਰਜ਼ ਤੇ ਧਰਮ ਬਣਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਜੁਝਾਰੂ
 ਅੰਦਰ ਸ਼ਹੀਦ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਲੜਾਈ ਜਿੱਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣੀ, ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ
 ਜ਼ਰੂਰ ਹੋ ਜਾਣੀ ਸੀ ਕਿ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਕਲੰਕ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਜੁਝਾਰੂਆਂ
 ਆਪ ਵੀ ਅਮਰ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ
 ਦਿਆਂਗੇ ਕਿ ਸਿੰਘ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀਆਂ ਤਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਤਿਆਗ
 ਦਿਓ। ਇਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹੀ ਜਾਰੀ ਰਖੋ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸੋ ਫੀ ਸਦੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣਾ ਹੈ,
 ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਕਰ ਕੇ ਘਰੀਂ ਬਹਿ ਜਾਓ। ਕੌਮ ਦਾ ਸਿਰ ਉੱਚਾ ਕਰਨ ਦੇ ਪੱਜ
 ਕੌਮ ਦਾ ਨੱਕ ਵਢਾਉਣਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਯੋਗ ਤੇ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਾਲੀ ਗਰਜ-੨ ਬਾਰੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹਿਰਾਉਣਾ ਦਰੁਸਤ ਨਹੀਂ

ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ 50 ਸਿੰਘ ਚਾਰ ਦਿਨ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਰਹੇ ਤੇ ਓਥੇ ਟੱਟੀ, ਪੇਸ਼ਾਬ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਕੇ ਟੱਟੀ ਪੇਸ਼ਾਬ ਦੇ ਡਰੋਮਾਂ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਬਨਵਾਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਲੈਨਿੰਗ ਨਾਲ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਲਈ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਪਵਿਤਰਤਾ ਸਿਖਾਂ ਵਲੋਂ ਹੀ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਭੋਲੇ ਸਿਖ ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਸੱਚਾ ਮੰਨ ਕੇ ਆਪ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਵਾਲੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲਣ ਲੱਗ ਪਏ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ 1982 ਤੋਂ ਹੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਪ੍ਰਜਾਰੀ, ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲ, ਲੁਟੇਰੇ ਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਹੀ ਪਰਚਾਰਦੇ ਸਨ। ਨਾ ਅਕਾਲੀਆਂ ਕਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਨਾ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦੀ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਹੈ। ਉਹ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਦੀ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਤਸੱਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਲਟਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਹੀ ਅਸਰ ਕਬੂਲ ਕੇ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮੁੱਚੇ ਅਕਾਲੀ, ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਤੇ ਭੱਟਕੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਰਹੇ, ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਤਾਂ ਕਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤੋਪਾਂ ਟੈਂਕਾਂ ਨਾਲ ਫੌਜੀਆਂ ਪਾਸੋਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਢੁਹਾਏ ਹਨ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੰਘ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਾਰੇ ਹਨ, ਤੇ ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫੌਜੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਬਿਠਾ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਾਰੀ ਪਵਿਤਰਤਾ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਇਸ ਦਾ ਕਦੇ ਭੋਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਇਆ।

ਜਦ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਫੌਜੀਆਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਕਬਜ਼ਾ ਰੱਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਬੂਟਾਂ ਸਮੇਤ ਅੰਦਰ ਫਿਰਦੇ ਰਹੇ, ਸਿਗਰਟ ਬੀੜੀਆਂ ਪੀਂਦੇ ਰਹੇ, ਤਮਾਕੂ

ਪੀਂਦੇ ਰਹੇ, ਸ਼ਰਾਬੀ ਪੀਂਦੇ ਰਹੇ, ਪੇਸ਼ਾਬ ਆਦਿ ਅੰਦਰ ਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਕੀ ਉਸ ਨਾਲ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿਤਰਤਾ ਭੰਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ? ਕੀ ਕਿਸੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ, ਸਿਖ ਆਗੂ ਜਾਂ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਰੁਧ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕੀਤੀ ਸੀ? ਪਰ ਅਜ ਜਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਗਿਣੀ ਮਿਥੀ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਡਰਾਮਾ ਰੱਚ ਕੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦਾ ਅਕਸ ਦਾਗਦਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬਦਜਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਮਨਘੜਤ ਤੇ ਬੇ-ਬੁਨਿਆਦ ਪ੍ਰਚਾਰ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਸਿਖ ਵੀ ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿਤਰਤਾ ਭੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਨਾ ਕੋਈ ਸਿਖ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ ਨਾ ਹਾਲਾਤ ਤੇ ਵਾਕਿਆਤ ਨੂੰ ਦਲੀਲ ਦੀ ਘਸਵੱਟੀ ਤੇ ਪਰਖਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਸਭ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਪੀੜੀ ਹੇਠ ਕੋਈ ਸੋਟਾ ਫੇਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਆਉਂਦੇ ਇਸ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਜਾਣਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੀਏ।

ਦੂਜਾ ਪੱਖ ਕੀ ਹੈ?

ਜਾਣਕਾਰ ਹਲਕਿਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ 9 ਮਈ 1988 ਤੋਂ ਹੀ ਕੇਵਲ ਤਿੰਨ ਸਿੰਘ ਅੱਠ ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਈ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵੀ ਕਰਦੇ ਸੀ ਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੁਖਆਸਨ ਵੀ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਕਮਰਿਆਂ ਤੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਬਹਿ ਕੇ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਜਦ 15 ਮਈ ਨੂੰ 170 ਸਿੰਘ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰ ਗਏ ਤਾਂ 43-50 ਸਿੰਘ ਹੀ ਅੰਦਰ ਰਹਿ ਗਏ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪ੍ਰਕਰਮਾਂ ਦੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸਨ। ਜਦ ਸਰਕਾਰ ਪੱਖੀ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਲੈਨਿੰਗ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਭੇਜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜਾਹ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚ 35-40 ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸੀ ਨੇ ਜਦ 17 ਮਈ ਨੂੰ ਸ: ਕਾਰਜ ਸਿੰਘ ਬਾਦੇ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ 17 ਮਈ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾਣ ਤੇ ਸਵੇਰੇ 18 ਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨਿਕਲਕੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰਨ ਦਾ ਸੂਕਾਰ ਵਲੋਂ ਆਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ

ਗਿਆ, ਤੇ 18 ਮਈ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬੋਂ ਨਿਕਲੇ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਲੈਨਿੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਂਹਾਂ ਖੜੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਦਾ ਡਰਾਮਾ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ।

ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ 50 ਸਿੰਘ 15 ਮਈ ਤੋਂ ਹੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਸਨ, ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਟੀ. ਵੀ. ਉਤੇ ਕੇਵਲ ਇਕ ਸਿਖ ਹੀ ਪਾਣੀ ਭਰਦਾ ਵਿਖਾ ਸਕੀ, ਬਾਕੀ 49 ਕਿਉਂ ਨਾ ਵਿਖਾ ਸਕੀ? ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ 17 ਸਵੇਰ ਤਕ ਕੇਵਲ ਤਿੰਨ ਸਿੰਘ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ ਉਹ ਵੀ ਵਾਰੀ ਨਾਲ। ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਸਿਖ ਭੁੱਖੇ ਸਨ, ਅੱਠ ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਦਾ ਡਿਊਟੀ ਸਮੇਂ ਭੁੱਖੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਟੱਟੀ ਤੇ ਪੇਸ਼ਾਬ ਕਿਵੇਂ ਆਉਣਾ ਸੀ। ਏਨਾ ਸਮਾਂ ਤੇ ਰੱਜਿਆ ਆਦਮੀ ਵੀ ਕੱਢ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ 45-46 ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਉਤੇ 17 ਰਾਤ ਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਰਹੇ ਉਹ ਵੀ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਭੁੱਖੇ ਸੀ, ਨਾਲੇ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਮੁਕਾ ਚੁਕੇ ਹੋਏ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਤ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਣੋਂ ਕਿਸੇ ਰੋਕਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਟੱਟੀ ਪੇਸ਼ਾਬ ਕਰਨ ਦੀ ਕੀ ਮਜਬੂਰੀ ਸੀ?

ਕੁਝ ਉੱਚੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਸਲ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨੇੜੇ ਟੱਟੀ ਪੇਸ਼ਾਬ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਜਦ 18 ਮਈ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰ ਗਏ ਤਾਂ 18 ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਦੇ ਸਾਰੇ ਜਵਾਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਹਨਾਂ ਡਰੱਮਾ ਵਿਚ ਟੱਟੀ ਪੇਸ਼ਾਬ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ 19 ਮਈ ਸਵੇਰੇ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। 19 ਰਾਤ ਤਕ ਕੋਈ ਸਿਖ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਪਤਵੰਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ 20 ਮਈ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਅੰਦਰ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਰੀਕਾਰਡ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕੋਈ ਕਿਆਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਘਟੀਆ ਸਾਜਸ਼ਾਂ ਤੇ ਗਲਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਤੇ ਢੰਗ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਸਰਕਾਰ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਲਈ ਖਤਰਨਾਕ ਹਰਬੇ ਵਰਤ ਸਕਦੀ ਹੈ ਉਸ ਲਈ 18 ਦੁਪਹਿਰ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ 19 ਸ਼ਾਮ ਤਕ ਟੱਟੀ ਪੇਸ਼ਾਬ ਦੇ ਡਰੱਮਾ ਆਪ ਉਥੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਵਾ ਦੇਣਾ ਬੜੀ ਛੋਟੀ ਤੇ ਮਾਮੂਲੀ ਗੱਲ ਸੀ, ਤੇ ਇਹ ਬੜੀ ਡੂੰਘੀ

ਸਾਜਸ਼ ਅਧੀਨ ਸਭ ਕੁਝ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਮੜਿਆ ਗਿਆ। ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੀ ਇਹੋ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਾਧਾਰਨ ਸਿਖ ਵੀ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸੱਚਾ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪਏ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨਾਲ ਨਫਰਤ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਚਾਲ ਸੋ ਫੀ ਸਦੀ ਸਫਲ ਰਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਹੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ।

ਦਸ ਦਿਨ ਕਮਾਂਡੋਜ਼ ਦੀ ਫਾਇਰਿੰਗ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ ਕਾਇਰਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ

ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਾਲੀ ਗਫ਼ਜ਼-2 ਵਿਚ 2000 ਫੌਜੀ ਕਮਾਂਡੋਜ਼ ਤੇ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਬਲੈਕ ਕੋਟਸ ਕਮਾਂਡੋਜ਼ ਭਾਵ ਕੁਲ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਕਮਾਂਡੋਜ਼ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਟੈਲੀ ਸਕੋਪ ਗਨਾਂ ਸਵੀਡਨ ਗਨਾਂ ਤੇ ਮਾਰਟਰ ਗਨਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਉੱਚੇ ਤੇ ਦੂਰ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਜਿਥੋਂ ਉਹ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਅਸਰਦਾਰ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਕੁਲ 15-16 ਅਸਲ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਕੇਵਲ ਏ. ਕੇ. 47 ਚੀਨੀ ਰਾਈਫਲਾਂ ਹੀ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਕਮਾਂਡੋਜ਼ ਦੇ ਉੱਚੇ ਤੇ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਤਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੁੱਜ ਸਕਦੀ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ 9 ਮਈ ਨੂੰ ਛੇ ਸੱਤ ਸੌ ਸਿੰਘ ਐਸਾ ਸੀ ਜਿੰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੈਂਕੜੇ ਯਾਰਹੂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਛੇ ਸੱਤ ਸੌ 10 ਮਈ ਨੂੰ ਜਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੋ ਯਾਰਹੂ ਹਨ ਉਹ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਉਣ, ਤਾਂ ਉਹ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਬਾਕੀ 240 ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਿੰਘ ਅੰਦਰ ਰਹਿ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਬਾਬਾ ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਿੰਘ ਸਨ ਜੋ ਸੇਵਾ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਿੰਘ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਅਸਰ ਕਬੂਲਣ ਵਾਲੇ, ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨੇੜ੍ਹ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਭੇਜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਕੇਵਲ 16-17 ਅਸਲ ਜੁਝਾਰੂ ਤੇ ਦਸ ਬਾਰਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਹੀ ਅੰਦਰ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਾਬਾ ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪੀ. ਏ. ਸਕੱਤਰ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰੀ ਡਰਾਮੇ ਦੇ ਮੁਖ ਹੀਰੋ ਸਨ। ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ

ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਕੇਵਲ 16-17 ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘ ਹੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਮਾਂਡੋਜ਼ ਦੀ ਫਾਇਰਿੰਗ ਦਾ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦੇਂਦੇ ਰਹੇ।

ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਸ਼ੁਕਾਰ ਦੇ ਕਮਾਂਡੋਜ਼ ਬਾਹਰੋਂ ਅੱਗ ਵਰ੍ਹਾਉਣ, ਸਵਾਂ ਦੇ ਸੌ ਸ਼ੁਕਾਰੀ ਸਿੰਘ ਅੰਦਰ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਸਸਤਰ ਸੁੱਟਣ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਜੁਝਾਰੂ ਨਾ ਮੰਨੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਤ ਸਿੰਘ ਹੀ ਦਾਅ ਬਚਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣ ਜਿਵੇਂ ਮਾਸਟਰ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ, ਤੇ ਦੋ ਚਾਰ ਹੋਰ ਜੁਝਾਰੂ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਕੁਲ 10 ਦੇ ਕਰੀਬ ਜੁਝਾਰੂ ਕਮਾਂਡੋਜ਼ ਦੀ ਫਾਇਰਿੰਗ ਨਾਲ 15 ਮਈ ਤਕ ਮਾਰੇ ਗਏ। 15 ਮਈ ਨੂੰ ਕੁਲ ਛੇ ਸੱਤ ਜੁਝਾਰੂ ਹੀ ਅੰਦਰ ਰਹਿ ਗਏ ਸੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਦੇ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਕਾਰਜ ਸਿੰਘ ਬਾਂਦਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਸਾਥੀ ਅੱਤ ਗਏ ਕਿ ਸਾਧਾਰਨ ਤੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜੁਝਾਰੂ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਬਾਹਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦੇਣਗੇ। ਇਹ 40 ਸਰਕਾਰੀ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਡਰਾਮਾ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਅੰਦਰ ਵਾੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬਾਕੀ 176 ਸਿੰਘ ਤਾਂ 15 ਮਈ ਨੂੰ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰ ਗਏ ਸਨ। ਪੈਂਟੇ ਨੂੰ ਕਾਰਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪ ਇਕ ਇਕ ਪਲੈਨਿੰਗ ਅਧੀਨ ਭੇਜਿਆ, ਪਰ ਜਦ ਪਲੈਨਿੰਗ ਸਿਰੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਵੇਖੀ ਤਾਂ ਪੈਂਟੇ ਨੇ ਸਾਈਨੋਡ ਕੈਪਸੂਲ ਖਾ ਕੇ ਜਾਨ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਉਧਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਅੰਦਰ ਕੇਵਲ 46-47 ਸਿੰਘ ਰਹਿ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਛੇ ਅਸਲ ਜੁਝਾਰੂ ਸਨ, ਬਾਕੀ ਸਰਕਾਰੀ ਜੁਝਾਰੂ।

ਦਸਣ ਵਾਲੇ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਕਾਰਜ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪੈਂਟੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪਹਿਲੀਆਂ ਤਿੰਨਾਂ ਰਾਤਾਂ ਵਿਚ ਕਮਾਂਡੋਜ਼ ਦੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਹ ਸੱਠ ਕਾਲੇ ਕਮਾਂਡੋ ਮਾਰੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਚਾਰ ਟਰੱਕਾਂ ਵਿਚ ਸਮਸ਼ਾਨ ਭੂਮੀ ਲੈਜਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਤਾਂ ਨੂੰ ਜੁਝਾਰੂ ਸੁਮਾਰ ਕਰਨਾ ਗਲਤ ਹੈ, ਜੁਝਾਰੂ 15 ਮਈ ਤਕ ਲੜੇ। ਪਰ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿਖ ਕੌਮ ਚੋਂ ਕੋਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤੇ ਸਦਚ ਲਈ ਨਾ

ਨਿਤਰਿਆ। ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸੱਪ ਸੁੰਘ ਗਿਆ, ਕੌਮ ਸੁਸਰੀ ਵਾਂਗ ਸੌਂ ਗਈ। ਜਿਹੜੇ ਸਿਖ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਜਦ ਦਸ ਦਿਨ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਦੀ ਰਹੀ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ, ਤੁਸੀਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਖਿਆ ਲਈ ਆਪਾ ਵਾਰਨ ਲਈ ਕਿਉਂ ਅਗੇ ਨਾ ਆਏ? ਕੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਖਿਆ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ? ਕੀ ਇਹ ਨਿਰੋਲ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦਾ ਹੀ ਫਰਜ਼ ਤੇ ਧਰਮ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਫੌਜੀਆਂ, ਨੀਮ ਫੌਜੀਆਂ ਤੇ ਪੁਲਸ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣ, ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇਣ। ਤੇ ਬਾਕੀ ਕਰੋੜਾਂ ਸਿੰਘ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸ ਕਦਣ? ਇਹ ਤਾਂ ਉਹ ਗੱਲ ਹੀ ਹੋਈ ਕਿ ਬੱਕਰੇ ਦੀ ਜਾਨ ਗਈ, ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸੁਆਦ ਨਾ ਆਇਆ। ਕੀ 50-60 ਕਾਲੇ ਕਮਾਂਡੋ ਮਾਰਨੇ ਸੱਖੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਉਹ ਹਕੀਕਤ ਹੈ ਜੋ 15 ਮਈ ਨੂੰ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਕ ਸਿਖ ਬੀਬੀ ਨੇ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਤੇ ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੱਸੀ ਜਦ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਪੁੱਛ ਗਿੱਛ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਦ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਅੰਦਰ ਕੀ ਕੀ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਕੀ ਕੁਝ ਵੇਖਿਆ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਕ ਥਾਂ ਲੁੱਕ ਕੇ ਬੈਠੀ ਰਹੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਕਾਲੀਆਂ ਵਰਦੀਆਂ ਵਾਲੇ ਸੌਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਮਰੇ ਪਏ ਹੀ ਵੇਖੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਟਰੱਕਾਂ ਵਿਚ ਲੁੱਦ ਕੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ। ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਲਫਜ਼ ਟੀ. ਵੀ. ਦੀ ਰੀਪੋਰਟ ਚੋਂ ਤੁਰਤ ਕੱਟ ਦਿਤੇ। ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿ ਪਰਚਾਰ ਦੇ ਸਭ ਵਸੀਲੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥ ਹਨ, ਰੇਡੀਓ ਤੇ ਟੀ. ਵੀ. ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹਨ, ਸਾਰਾ ਪ੍ਰੈਸ ਉਹ ਖਬਰ ਹੀ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੇ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਖੋਤੇ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਬਣਾ ਦੇਵੇ, ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਬੱਤਾ ਬਣਾ ਦੇਵੇ। ਪ੍ਰਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਸਰਕਾਰ ਅਜੇਹਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਕੀ ਕੁਝ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਵੇਂ ਆਏ? 17 ਮਈ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਉੱਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਭਾਈ ਕਾਰਜ ਸਿੰਘ ਥਾਂਦੇ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿਤਾ। ਜਿਹੜੇ ਛੇ ਜੁਝਾਰੂ ਬਾਕੀ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਿੰਨ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਕੇਵਲ ਤਿੰਨ ਹੀ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਏ ਸੀ।

ਉਹਨਾਂ ਉਤੇ ਟੱਕਸਾਲ ਤੇ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅਸਰ ਸੀ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨਾਲ ਅਗਲੇ ਦਿਨ 18 ਮਈ ਨੂੰ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰ ਗਏ, ਸਾਧਾਰਨ ਯਾਤਰੂਆਂ, ਬਾਬਾ ਉੱਤਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ, ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨੇੜ੍ਹਾਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੇ ਐਕਸ਼ਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਅਸਲ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਹਕੀਕਤ ਦੇ ਸੌ ਫੀਸਦੀ ਉਲਟ ਤੇ ਗਲਤ ਹੈ। 16-17 ਅਸਲ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਵਿਚੋਂ 14 ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਗਏ, ਕੇਵਲ ਤਿੰਨ ਨੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਵਿਖਾਈ। ਇਸ ਲਈ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਤਲਬਾਂ ਪੇਸ਼ਣ ਆਕੀਆਂ, ਬਾਕੀ ਜਿਨਾਂ ਰਹੀ

ਇਹ ਇਕ ਹਕੀਕਤ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਕੋਈ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੀਤੀ ਜੋ ਸਿਖ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਭੰਗ ਕਰਨ ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਪੂਰੇ ਤਾਨ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਕਾਕਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੰਗਾ (Expose) ਕੀਤਾ ਹੈ ਨਾਲ ਹੀ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਗਿੱਦੜ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਿ ਇਹ ਸ਼ੇਰ (ਸਿੰਘ) ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨੰਗੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਕੇਵਲ ਟੀਕਾ-ਟਿਪਣੀ ਵਾਲੇ ਤੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੀ ਹਨ। ਇਹ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਖਿਆ ਲਈ ਨਾ ਜੂਨ 1984 ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਹੋਏ ਨਾ ਮਈ 1988 ਵਿਚ ਹੋਏ। ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਖਿਆ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਕੇਵਲ ਜੁਝਾਰੂ ਹੀ ਦੇਣ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਸਿਖ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਤੇ ਟਿਪਣੀ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਖੁਸ਼ਨੂਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ। ਸਿੰਘੋਂ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਕਥਨ ਨਾ ਭੁੱਲੋਂ, ਉਹਨਾਂ ਫੁਰਮਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਸੁਆਸ ਤਿਆਗ ਤੇ ਧੁਰਦਰਗਾਹ ਵੱਲ ਜਾਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਅੱਗੋਂ "ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਫਰਿਸ਼ਤਾ ਬੈਠਾ ਕੱਢ ਵੱਹੀ, ਤਲਬਾਂ ਪੇਸ਼ਣ ਆਕੀਆਂ ਬਾਕੀ ਜਿਨਾਂ ਰਹੀ" ਸਿੰਘੋਂ ਜੁਝਾਰੂ ਤਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਲੇਖਾ ਪੂਰਾ ਕਰ ਗਏ। ਪਰ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ, ਸਿਖ ਆਗੂ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਬਾਕੀਦਾਰ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਭਾਰੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਮਿਲਣੀਆਂ ਹੀ ਹਨ।

ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਤੇ ਬਾਬਾ ਉੱਤਮ ਸਿੰਘ ਖੜ੍ਹਰ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਦੇ ਉਲਟ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਦੀਆਂ ਸਲਾਹਾਂ ਦਿਤੀਆਂ, ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਡਰਾਮਾ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਐਕਟਰਾਂ ਦਾ ਪਾਰਟ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਕਲੰਕ ਲਵਾਇਆ, ਦਾਗਦਾਰ ਬਣਾਇਆ, ਅਜੇਹੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥ ਠੋਕਿਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਗੀਆਂ ਤਾਂ ਕੀ ਇਹ ਧੁਰਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਸਨਮਾਨੇ ਜਾਣਗੇ ? ਇਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜਿਹਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਵੀ ਇਹ ਹੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਜੁਝਾਰੂ ਅਸਲ ਜੁਝਾਰੂ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਇਹ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਲੁਟੇਰੇ ਤੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲ ਸਨ, ਇਹ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਕਿਥੋਂ ਹੋਣਾ ਸੀ ? ਉਹਨਾਂ ਇਹ ਕਦੇ ਨਾ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਖਿਆ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦ ਨਹੀਂ ਹੋਏ, ਉਹ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬੈਠ ਕੇ ਸਾਰੀ ਫਾਇਰਿੰਗ ਵੇਖਦੇ ਰਹੇ, ਉਹਨਾਂ ਆਪ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਦਾ ਹੀਆ ਨਾ ਕੀਤਾ, ਉਲਟਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ਜਿਹਲਾਂ ਵੱਲ ਭੱਜ ਗਏ, ਕੀ ਅਜੇਹੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਅਖਵਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਪੁੱਜਦਾ ਹੈ ? ਕੀ ਇਹ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਤੋਂ ਭਗੋੜੇ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ? ਤੇ ਕੀ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕਰੜੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ (ਤਲਬਾਂ ਪੈਸਨ ਆਕੀਆਂ) ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ ? ਏਹੋ ਹਸਰ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਔਰਦੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਤੇ ਰਖਿਆ ਦੇ ਜੁੰਮੇਵਾਰ ਤੇ ਕਸਟੋਡੀਅਨ ਉਹ ਹੀ ਹਨ ਸਿਆਣੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਜਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਬਿਆਨ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਏਨਾਂ ਹੀ ਕਿਹਾ, ਕਿ ਭਲਾ ਛੱਜ ਤਾਂ ਬੋਲੇ ਪਰ ਭੜਵੀ ਛਾਨਣੀ ਕਿਉਂ ਬੋਲੇ ? ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਛੋਕੇ ਹਨ । ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਦਸਿਆ ਕਿ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਰਦੂ ਦਾ ਉਹ ਸਿਅਰ ਮੁੜ ਮੁੜ ਕੇ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੀ—

ਬਾਗਬਾਂ ਨੇ ਆਗ ਦੀ ਜੱਬ ਆਸੀਆਨੇ ਕੋ ਮੇਰੇ ।

ਜਿਨ ਪੇ ਤਕੀਆ ਥਾ ਵੋਹੀ ਪੱਤੇ ਹਵਾ ਦੇਨੇ ਲਗੇ ।

ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਮੈਚ ਵਿਚ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਆਗੂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਦੌੜ ਬਣਾਏ ਅਊਟ ਹੋ ਗਏ

1957 ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਲੀਡਰ ਹੀਣ
ਬਣਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ

ਜਦ 1957 ਵਿਚ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ
ਕਰ ਕੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਪਿਛੋਂ ਹੀ ਭੌਤ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਪੰਡਤ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ-
ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿਫਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪੱਕਾ ਮਨ ਬਣਾ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਵੰਬਰ 1958 ਵਿਚ
ਮਾਸਟਰ ਪਾਸੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਖੁਹਾਈ। ਫਿਰ ਪਲੈਨਿੰਗ ਨਾਲ ਸੰਤ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ
ਤੋਂ ਸ: ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਵਾੜੇ। ਜਦ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ
ਸਿੰਘ ਨੇ 1960 ਵਿਚ ਦੂਜਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਮੋਰਚਾ ਲਾਇਆ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ
ਮਾਸਟਰ ਨੂੰ ਗਰਿਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ, ਪਰ ਹੁਸਿਆਰੀ ਨਾਲ ਮਾਸਟਰ ਪਾਸੋਂ ਸੰਤ
ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਡਿਕਟੇਟਰ ਬਣਵਾ ਦਿਤਾ। ਅਠ ਦਸ ਮਹੀਨੇ ਮੋਰਚਾ ਚਲਦਾ
ਰਿਹਾ। ਸੰਤ ਨੇ ਆਪ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨਾ ਦਿਤੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਤੇ ਅਕਾਲੀ
ਜਥੇਦਾਰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਗੰਢਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਦ ਮੋਰਚਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਿਹਲ ਹੋ ਗਿਆ
ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਨਾਕਾਮੀ ਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਮਰਨ ਵਰਤ ਦੀ ਮਨਮਤ ਦਾ
ਆਸਰਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਕੇ ਮਰਨ ਵਰਤ ਰੱਖ ਲਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ
ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇਵੇਗਾ। ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੇ ਇਹ ਸੋਚਣ ਦਾ ਯਤਨ ਹੀ ਨਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਰਨ
ਵਰਤ ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਹਿੰਦੂ ਰੀਤੀ ਤੇ ਬਰੋਹਮਣ-
ਵਾਦ ਹੈ। ਅਖੀਰ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੋਂ
ਭਗੌੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਸਿਖ ਸਨ ਕਿ ਇਸ ਅਰਦਾਸ ਭੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ
ਤੋਂ ਭਗੌੜੇ ਦੇ ਵੀ 11 ਸਾਲ ਗੱਡੀ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾ ਕੇ ਮੱਥੇ ਟੇਕਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਪੰਥ
ਮੁਖ ਮੰਨਦੇ ਰਹੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1962 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਚੰਫਾੜ ਕਰ ਕੇ
ਸਿਫਰ ਕਰਨ ਲਈ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਪਾਸੋਂ ਨਵਾਂ ਮਤਵਾਜ਼ੀ ਸੰਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ

ਬਣਵਾ ਦਿਤਾ। ਇਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ 42 ਸਾਲਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਮਿਸਾਲ ਸੀ, ਬਣਵਾਇਆ ਵੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਦੇ ਉਲਟ, ਜੱਟ ਭਾਪੇ, ਪੇਂਡੂ ਸ਼ਹਿਰੀ, ਮਾਝੇ ਤੇ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਾਲ, ਪਰ ਸਿਖ ਇਸ ਚਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾ ਸਮਝ ਸਕੇ। ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੀ ਸੰਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ 1965 ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਦਲ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰ ਕੇ ਅਸਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਸੰਤ ਦਲ ਦਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ। ਮਾਸਟਰ ਦੀ ਲੀਡਰੀ ਦਾ ਭੋਗ ਪਵਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਸੰਤ ਦਲ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਵੀਂ ਚਾਲ ਚੱਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਤਾਂ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਪਰ ਬਣਾਇਆ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ। ਸੰਤ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਅਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਇਲਾਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 26 ਦਸੰਬਰ 1966 ਤਕ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਾਂ ਉਹ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਪੰਜ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੇ ਅਗਨ ਭੇਟ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਨਵੀਂ ਕੁਰਹਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਉਪਰ ਅਗਨ ਕੁੰਡ (ਬੁਨੀਆਂ ਮੜੀਆਂ) ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮਨਮਤ ਤੇ ਬਜਰ ਪਾਪ ਵੀ ਕੀਤਾ ਪਰ ਅਖੀਰਲੇ ਦਿਨ ਸ਼ਹੀਦੀ ਬਾਣੇ ਪਾ ਕੇ ਬੁਨਾ ਡਰਾਮਾ ਕਰ ਕੇ ਫਿਰ ਸਾਰੇ ਲੀਡਰ ਅਰਦਾਸਾਂ ਭੰਗ ਕਰ ਗਏ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੋਂ ਭਗੋੜੇ ਹੋ ਗਏ। ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁਕੀ ਸੀ। ਸੰਤ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਵੀ ਸਾਰਾ ਭੱਤ ਭੱਜ ਗਿਆ ਤੇ ਸੂਝਵਾਨ ਸਿਖ ਸੰਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਵੀ ਬਦਜਨ ਹੋ ਗਏ। ਜਦ ਸੰਤ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਛੋਟਾ ਬਣਨ ਤੇ ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੋਂ ਭਗੋੜੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੋਭਾ ਖਤਮ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ 1967 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸੰਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਹੁਮਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹਾਰ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਵਿਚ ਤੇ ਕਸੌਭਾਂ ਨੂੰ ਸੋਭਾ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਲਈ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਜਨਸੰਘ ਤੇ ਧਰਮ ਨਾਸਕ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਦੇ ਉਲਟ ਗੱਦ ਤਰ੍ਹਪ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫਰੰਟ ਸਰਕਾਰ ਬਣਵਾ ਦਿਤੀ ਤੇ ਸ: ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੁੱਖ

ਮੰਤਰੀ ਬਣਾ ਦਿਤਾ। ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ, ਕੁਰਸੀਆਂ ਤੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੀ ਅਫ਼ੀਮ ਤੇ ਲਾ ਦਿਤਾ। ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਸ਼ਾ ਅਜਿਹਾ ਲਗਾ ਕਿ ਅੱਜ 22 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਇਸ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਆਦੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਨਸ਼ਾ ਕੌਮ ਦਾ ਸਰਵਨਾਸ਼ ਕਰੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਤ ਦੇਣ ਲਈ ਨਵੀਂ ਚਾਲ ਚੱਲੀ। ਉਹਨਾਂ ਸ: ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਤੇ 18 ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕ ਖਰੀਦ ਕੇ ਫਰੰਟ ਸਰਕਾਰ ਖਤਮ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀ, ਗਿੱਲ ਤੇ ਉਸ ਦੇ 18 ਦਲ ਬਦਲੂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਵਾ ਦਿਤੀ। ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾ ਦਿਤਾ। ਜਿਵੇਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1962 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੋਫ਼ਾਤ ਕਰਵਾ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਪੂਰਨਾ ਪਵਾਇਆ ਸੀ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕਤੂਬਰ 1967 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਪਾਸੋਂ ਦਲ ਬਦਲੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਨਵਾਂ ਪੂਰਨਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। 8 ਮਹੀਨੇ ਵਰਤਣ ਪਿਛੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗਿੱਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋੜ ਦਿਤੀ। 1969 ਵਿਚ ਨਵੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਫਿਰ ਅਕਾਲੀ ਜਿੱਤ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਜਨਸੰਘ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਦੋਬਾਰਾ ਅਕਾਲੀ ਜਨਸੰਘ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ ਲਈ ਤੇ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੋਬਾਰਾ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਹੀ ਇਕ ਲੀਡਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਨਸੰਘੀ ਝੱਲਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਦੋਬਾਰਾ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਕਬੂਲਿਆ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਹੀ ਖਰੀਦ ਲਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਦਸੰਬਰ 1969 ਵਿਚ ਅੰਦਰ ਖਾਤੇ ਸੌਦਾ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹ ਲਿਆ। ਉਧਰ ਸੰਤ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਸੰਬਰ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੀ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 25 ਜਨਵਰੀ 1970 ਤਕ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਉਹ 25 ਜਨਵਰੀ 1970 ਨੂੰ ਮਰਨ ਵਰਤ ਰੱਖੇਗਾ ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਫਰਵਰੀ 1970 ਨੂੰ ਅਗਨ ਭੇਟ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇਵੇਗਾ। 25 ਜਨਵਰੀ ਨੇੜੇ ਆ ਗਈ। ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਟੱਸ ਤੋਂ ਮੱਸ ਨਾ ਹੋਈ। ਅੰਤ ਸੰਤ ਨੇ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸੌਦਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 70 ਵੀਂ ਸਦੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਮੰਨਿਆ ਤੇ ਸੰਤ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫਾਜ਼ਲਕਾ ਅਬੋਹਰ ਤੇ 114 ਪਿੰਡ ਹਰਿਆਣੇ ਨੂੰ ਦੇਣੇ ਮੰਨੇ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਇਸ ਸੌਦੇ ਬਾਰੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰ ਕੇ

ਇਸ ਤੇ ਮੋਹਰ ਲਾ ਦਿਤੀ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਬੁੱਧੂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਦੀਪਮਾਲਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਕੌਮ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨਾਲ ਗਦਾਰੀ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਜਿੱਤ ਦਾ ਨਾਂਓ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।

ਸ: ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅੰਦਰੋਂ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸੀ। ਜਦ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਆਈਆਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਫੀਸਲ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਗਿਆਨੀ ਕੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਿੱਜੀ ਅਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜਾ ਕਰ ਕੇ ਜਿਤਾ ਦਿਤਾ। 24 ਮਾਰਚ 1970 ਨੂੰ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲਿਆ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸੰਤ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਤੁੜਵਾ ਦਿਤੀ ਤੇ 25 ਮਾਰਚ 1970 ਨੂੰ ਸ: ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾ ਦਿਤਾ। ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਵਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਗਿਆਨੀ ਕੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਬਾਬੂ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ, ਸ: ਰਵੇਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਪੋਰੋਂ ਇਸ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਡੇ ਮੁਖੀ ਬਣਾਏ। 1970 ਵਿਚ ਹੀ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦੀ ਜਿਮਨੀ ਚੋਣ ਲਈ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਜਨਰਲ ਸਪੋਰੋਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜਾ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਉਹ ਸੰਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਾਲੋਂ ਦੂਣੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਲੈ ਗਿਆ। ਸੰਤ ਨੇ ਵੇਖ ਲਿਆ ਕਿ ਬਾਦਲ ਸਿਫਰ ਹੈ। ਉਧਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਜਦ ਜਨਸੰਘ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਖਾਤੇ ਗੰਢ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਬਚਾਈ ਸੀ। ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੁਪਤ ਸੌਦਾ ਖਤਮ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਜਦ ਸੰਤ ਨੇ ਜਿਮਨੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ ਪਿਛੋਂ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਨੇੜ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਦੇ ਪੰਜ ਝੋਟ ਆਪਣਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਭੰਗ ਕਰ ਕੇ ਸੰਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੰਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਰੀ ਬੋਰਡ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਣਾ ਦਿਤਾ। 1971 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਸਿਰ ਤੇ ਆ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਮਦਦ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ ਸਮੇਂ ਜਿਵੇਂ ਕਾਂਗਰਸ ਕਹੇਗੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਲ ਕੇ ਲੜ ਲਵਾਂਗੇ। ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਤੇ ਬੇਇਤਬਾਰਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 13 ਹੀ ਸੀਟਾਂ ਉੱਤੇ ਚੋਣ ਲੜੇਗਾ, ਬਾਦਲ

ਹੀ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਗਈ। ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਾਦਲ ਦਾ ਸਕਾ ਭਰਾ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ
 ਖਿਲਾਫ ਲੜਵਾ ਦਿਤਾ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਇਕੋ ਸੀਟ ਜਿੱਤੀ, ਉਹ ਵੀ ਬਾਦਲ ਦੇ ਭਰਾ
 ਦੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਬਾਦਲ ਤੇ ਬਹੁਤ ਔਖੀ ਹੋ ਗਈ। ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ
 ਨੇ ਵਕਤ ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਵੇਖਿਆ ਤੁਹਾਨੂੰ
 ਬਾਦਲ ਉਲੂ ਬਣਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਔਖੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਗੁਰਨਾਮ
 ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜੇ ਤੂੰ 18-20 ਅਕਾਲੀ ਤੋੜੇ ਤਾਂ ਬਾਦਲ ਦੀ ਥਾਂ ਤੈਨੂੰ ਮੁਖ
 ਮੰਤਰੀ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਆ ਕੇ ਮੈਂਬਰ ਗੋਢਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।
 ਉਧਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗਵਰਨਰ ਪਾਵਟੇ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਦਿਤੀ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ
 ਰੋੜਨੀ ਹੈ, ਨਵਾਂ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣਾ। ਗਵਰਨਰ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸੈਕਟਰੀ ਨੇ
 ਬੜੀ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਡਰਾਮਾ ਖੇਡਿਆ। ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਦੱਸ ਕੇ ਕਿ ਅੱਜ ਗੁਰਨਾਮ
 ਸਿੰਘ ਵਿਧਾਇਕ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਤੜਵਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ-
 ਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੇਗਾ। ਬਾਦਲ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਲਿਖਵਾ ਲਿਆ ਕਿ ਅਸੈਂਬਲੀ ਭੰਗ
 ਕਰ ਦਿਤੀ ਜਾਏ। ਗਵਰਨਰ ਨੇ ਬਾਦਲ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਉਸੇ ਵਕਤ ਮੰਨ ਕੇ ਅਸੈਂ-
 ਬਲੀ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿਤਾ, ਨੋਟੀਫੀਕੇਸ਼ਨ
 ਉਤੇ ਦਸਖਤ ਵੀ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਜਦ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ 18/20 ਵਿਧਾਇਕ ਲੈ ਕੇ
 ਗਵਰਨਰ ਹਾਊਸ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਬਾਦਲ ਅਸੈਂਬਲੀ ਭੰਗ ਕਰਵਾਕੇ
 ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਦ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਵਿਧਾਇਕ
 ਗਵਰਨਰ ਪਾਸ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ ਗਵਰਨਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਅਸੈਂਬਲੀ
 ਭੰਗ ਕਰਵਾ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਨੋਟੀਫੀਕੇਸ਼ਨ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੇ
 ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬੜਾ ਛੱਟਪਟਾਇਆ ਪਰ ਚਾਰਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਪੁੱਜਾ,
 ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਹੁਣ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ। ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ
 ਕੰਪਨਸੇਟ ਕਰੇਗੀ ਤੇ ਦੇਸ਼ੇ ਵਾਅਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿਛੋਂ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਫੀਰ
 ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਿਆਸੀ ਪੰਡਤਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਬਾਦਲ ਨਿੱਜੀ ਹੋਠੀ ਮੰਨ ਕੇ ਪੰਜਾਬ
 ਅਸੈਂਬਲੀ ਭੰਗ ਨਾ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 1972 ਤਕ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ
 ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੀ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਤੇ 1972

ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣੀ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸ਼ਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਨੀ, ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਫੁੱਟ ਤੇ ਗੁਟ ਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿੱਤ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਗੁਡ ਵਿਲ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤੀ ਤੇ 1972 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਬਹੁਮਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ ਲਈ। ਸੰਤ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੰਤ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਦੋਵੇਂ ਇਸ ਹਾਰ ਦੇ ਦੁਖਾਂ ਹੀ ਉਸੇ ਸਾਲ 1972 ਵਿਚ ਮਰ ਗਏ। ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ 29 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮਰ ਗਿਆ, ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ 29 ਦਿਨ ਪਿਛੋਂ ਮਰ ਗਿਆ। ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਵੀ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਗਿਆ।

1972 ਤੋਂ 1977 ਤਕ ਦੀ ਤਿੱਕੜੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ

ਸੰਤ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਾਰ ਤੋਂ ਬੇਦਿਲ ਹੋ ਕੇ ਭੱਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤੁੜ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਐਕਟਿੰਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਅਖੀਰਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਅਕਾਲੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਲੀਡਰ ਵੀ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਜਦ ਸੰਤ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਲਾਣਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਤੁੜ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਨ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਬਾਦਲ ਅਸੈਂਬਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਲੀਡਰ ਸੀ। ਜਦ ਸੰਤ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਲਾਣਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੋਹੜੇ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਨ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁੜ ਬਾਦਲ ਤੇ ਟੋਹੜੇ ਦੀ ਤਿੱਕੜੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਨੇ ਹੀ 1973 ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਫਿਰ ਜਨਸੰਘ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਨੇੜ ਕਰ ਲਿਆ। ਫਿਰ ਰਾਸਟਰ ਸੰਘ ਤੇ ਜੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਰੈਣ ਦਾ ਵੀ ਨੇੜ ਕਰ ਗਏ ਤੇ 1975 ਵਿਚ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਿਰੁਧ ਮੋਰਚਾ ਲਾ ਦਿਤਾ। ਜੇ ਅਕਾਲੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਿਰੁਧ ਮੋਰਚਾ ਨਾ ਲਾਉਂਦੇ ਤਾਂ 1975 ਵਿਚ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਇੰਦਰਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਮਿਲ ਜਾਣੇ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣੀ ਸੀ। 1980 ਤੋਂ 1988 ਤਕ ਦਾ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦਾ ਖੂਨੀ ਚੈਪਟਰ ਖੁਲ੍ਹਣ ਦੀ ਨੋਬਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਣੀ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤਬਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣੇ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣੇ। ਇਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਨਸੰਘੀ

ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਵੈਸਾਖੀ 1978 ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਹੱਥੋਂ ਕਤਲ ਹੋਏ ਉਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਏ। ਨਾ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਰਾਜ ਹੁੰਦਾ ਨਾ ਬਾਦਲ ਜਨਤਾ ਲੀਡਰਾਂ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਜਲੂਸ ਕੱਢਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਂਦਾ। ਇਹ ਵੈਸਾਖੀ ਦਾ ਖੂਨੀ ਕਾਂਡ ਵਾਪਰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। 1977 ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰ ਤੁੜ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਤੋਂ ਲਾਹ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਸਰਵ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਤਿਕੜੀ ਵਿਚ ਤੁੜ ਦੀ ਥਾਂ ਤਲਵੰਡੀ ਫਿਟ ਹੋ ਗਿਆ।

ਧਰਮ ਯੁਧ ਸਮੇਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਵਿਚ ਤਾਕਤ ਅਜ਼ਮਾਈ

1980 ਵਿਚ ਹੀ ਤਿਕੜੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਦੋ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਣ ਗਏ ਸੀ। ਉਧਰ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਿਰੁਧ ਮੌਰਚਾ ਲਾਉਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਮਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਲੈਨਿੰਗ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਉਭਾਰ ਕੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਕਾਬਜ਼ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਏ। ਫਿਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਵਿਚ ਟਕਰਾਓ ਕਰਵਾ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਜਿਥੇ ਅਕਾਲੀ ਸਦਾ ਮੌਰਚੇ ਲਾਉਂਦੇ ਸੀ ਉਸ ਥਾਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਏ। 1980 ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ। ਜੁਲਾਈ 1982 ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿਤੇ ਕਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ 19 ਜੁਲਾਈ 1982 ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰੋਂ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਉਤੋਂ ਧਰਮ ਯੁਧ ਮੌਰਚਾ ਆਰੰਭ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਮੌਰਚਾ ਲਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਉਤੇ ਤਸੱਦਦ ਕਰ ਕੇ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ

ਪਾਸੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਆਰੰਭ ਕਰਵਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਧਰਮ ਯੁਧ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਸਿਖੀ ਸਰੂਪ ਦੀ ਰਖਿਆ ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਦਸਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਟੋਹੜੇ ਨੂੰ ਵਰਤ ਕੇ ਇਸ ਧਰਮ ਯੁਧ ਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ। ਅਕਾਲੀ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਅਕਾਲੀ ਮੰਗਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਸੋਢੇ ਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਟ ਤੇ ਖਿਡਾਉਂਦੀ ਰਹੀ। ਅਖੀਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਵਿਚਾਲੇ ਕੁੰਘਾ ਪਾੜਾ ਪਵਾ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਪੱਕਾ ਦੂਰ ਕਰ ਕੇ ਫਿਰ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਟੋਹੜੇ ਤੇ ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ 4 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਅੰਦਰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਸਾਰੀ ਤਾਕਤ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਤੀ ਤੇ ਧਰਮ ਯੁਧ ਦਾ ਵੀ ਭੋਗ ਪਾ ਦਿਤਾ। ਟੋਹੜਾ ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਬਾਦਲ ਆਦਿ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਿਹਲਾਂ ਅੰਦਰ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਖ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਹੀ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਹਮਲੇ ਦੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਇੰਦਰਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ 1984 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਭਾਰੀ ਕਤਲਾਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਗਲਾਂ ਵਿਚ ਟਾਇਰ ਪਾ ਕੇ ਤੇਲ ਪਾ ਕੇ ਜਿਉਂਦੇ ਸਾੜੇ ਗਏ। ਸੈਂਕੜੇ ਸਿਖ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਘਿਨਾਉਣੀ ਬੇਪਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਤਿਕਤੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ 1972 ਤੋਂ 1980 ਤਕ ਹੀ ਫਿਰਕੂ ਹਿੰਦੂ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਦਿਤੀ ਸੀ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਆਪ ਤਾਂ ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਕਮਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਪਰ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾ ਕੁਝ ਪੱਲੇ ਪਾ ਸਕੇ ਨਾ ਕੌਮ ਦਾ ਕੁਝ ਸਵਾਰ ਸਕੇ। ਨਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਹੀ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਵਾ ਸਕੇ। ਤਿਕਤੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵੀ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਫਿਹਲ ਹੋਈ। ਜਦ ਜਨਵਰੀ 1980 ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦੁਬਾਰਾ ਤਾਕਤ ਵਿਚ ਆ ਗਈ। ਉਸ ਦਾ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਜੋ ਫੁੱਟ 1979 ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਪੈ ਚੁਕੀ ਹੋਈ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁੰਘਾ ਤੇ ਖੁਲ੍ਹਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਤਿਕਤੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਤੇ ਦੁਤ 1977 ਤਕ ਇਕੱਠੇ ਸੀ, ਟੋਹੜਾ ਇਕੱਲਾ ਸੀ। ਫਿਰ 1977 ਤੇ 1978 ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਤੇ ਤਲਵੰਡੀ ਇਕੱਠੇ ਰਹੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਟੋਹੜਾ ਇਕੱਲਾ ਸੀ, ਪਰ 1978 ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਹੀ ਟੋਹੜਾ ਤਲਵੰਡੀ ਨੂੰ ਗੰਢਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ, ਫਿਰ ਬਾਦਲ ਇਕੱਲਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਚਾਲੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਥੱਲੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਟੋਹੜੇ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਘਸੀਟਿਆ। ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਪੈਮਫਲਿਟ ਇਸ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਛਾਪਿਆ 'ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਪੱਲਟ ਬਿਉਰੇ ਹੈਡਕੁਆਟਰ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਸ਼' ਪਰ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸੱਚਣ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਟੋਹੜਾ ਆਪਣੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ। 1980 ਵਿਚ ਜਦ ਕਾਂਗਰਸ ਦੁਬਾਰਾ ਤਾਕਤ ਵਿਚ ਆਈ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਲੀਰੋਲੀਰ ਸੀ। ਇੰਦਰਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਭੰਗ ਕੀਤੀ ਫਿਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਫੁੱਟ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਜਿਤਾ ਲਈ। 1980 ਦੀਆਂ ਅਸੈਂਬਲੀ ਚੋਣਾਂ ਪਿਛੋਂ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਧੇਰੇ ਲੀਰੋ ਲੀਰ ਹੋਈ। ਟੋਹੜਾ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਜਾ ਮਿਲਿਆ, ਉਸ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਖਾਤੇ ਸੋਦਾ ਕਰ ਕੇ ਸੰਤ ਲੋਗੋਵਾਲ ਪਾਸੋਂ ਨਵਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 20 ਅਗਸਤ 1980 ਨੂੰ ਬਣਵਾ ਦਿਤਾ। ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ ਸੰਤ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚਲਾ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਟੋਹੜਾ ਤਲਵੰਡੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਲੋਗੋਵਾਲ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਤੇ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੰਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਦੋਫਾੜ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ ਨੇ ਅਪ੍ਰੈਲ 1981 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਲ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਆਨੰਦਪੁਰ ਮਤੇ ਦੇ ਇਸ਼ੂ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਮੋਰਚਾ ਲਾ ਦਿਤਾ। ਟੋਹੜੇ ਲੋਗੋਵਾਲ ਨੇ ਸਿਵਲ ਨਾ ਫੁਰਮਾਨੀ ਤੇ ਕਪੂਰੀ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਸਟੈਂਟ ਖੜੇ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਸਮੁੱਚੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਫਿਹਲ ਤੇ ਬਦਨਾਮ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਸੁੱਟਣ ਲਈ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਵੀ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਏਜੰਟ ਵੀ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਸੀ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਬੁੱਧੂ ਵੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਇਹ ਖੇਡ ਜੂਨ 1982 ਤਕ ਜਾਰੀ ਰਹੀ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਧੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਰਿਹਾ।

1982 ਵਿਚ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ, ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-
ਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਰੁਧ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਟਾਰਚਰ ਕਰਦੀ
ਹੈ ਤੇ ਜਦ ਤਸੱਦਦ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ ਸਿੰਘ ਜਾਨ ਦੇ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਨੂੰ
ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ ਪ੍ਰਚਾਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਖੀ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਢਾਹ
ਲਗਦੀ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰੋਂ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ
ਉਪਰੋਂ 19 ਜੁਲਾਈ 1982 ਨੂੰ ਸਿਖ ਧਰਮ ਦੀ ਰਖਿਆ ਲਈ ਧਰਮ ਯੁਧ ਮੌਰਚਾ
ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਲੋਗੋਵਾਲ ਗਰੁਪ ਨੇ 4 ਅਗਸਤ 1982
ਨੂੰ ਇਸ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਲਾਭੇ ਬਿਠਾ ਦਿਤਾ। ਅਕਾ-
ਲੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਧੜੇ ਤੇ ਗਰੁਪ ਧਰਮ ਯੁਧ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਸਤੰਬਰ 1982
ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ। ਓਧਰ ਸੰਤ ਲੋਗੋਵਾਲ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਅਕਾਲੀ
ਮੰਗਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ ਆਰੰਭ ਦਿਤੀ। ਸਿਖੀ ਸਰੂਪ
ਦੀ ਰਖਿਆ ਦੀ ਗੱਲ ਪਿਛੇ ਸੁੱਟ ਦਿਤੀ। ਅਕਾਲੀ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਸੌਦਾ ਸੌਚਦੇ
ਉਸ ਵਿਚ ਸਿਖੀ ਸਰੂਪ ਦੀ ਰਖਿਆ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਕੋਈ ਨਾ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਲਈ
ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਅਜਿਹੇ ਸਭ ਸੌਦੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦੇਂਦਾ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਤਾਕਤ
ਵੀ ਕਾਫੀ ਬਣ ਚੁਕੀ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ
ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਹੀ ਟਕਰਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਸੰਤ
ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਇਸ ਚਾਲ ਵਿਚ ਨਾ ਫਸਿਆ। ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ
ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਵਿਰੁਧ ਉਕਸਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਡੂੰਘੀ ਫੁੱਟ ਤੇ ਪਾੜਾ
ਪਵਾ ਦਿਤਾ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਤਾਕਤ 1984 ਮਈ ਤਕ ਬਹੁਤ ਬਣ ਚੁਕੀ ਸੀ।
ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਉਸ ਤੋਂ ਘਬਰਾਉਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਸਮਝਦੇ ਸੀ ਜੇ ਇਸ ਦੀ
ਛੇਤੀ ਤਾਕਤ ਨਸ਼ਟ ਨਾ ਕਰਵਾਈ ਤਾਂ ਉਹ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ
ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਹੈ ਉਸ ਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਜਬਰਦਸਤੀ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।
ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਡਰ ਤੇ ਖਟਕਾ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ
ਸੀ। ਜਦ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਉਤੇ ਔਖੇ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ
ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਲੈ
ਕੇ 4 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਦਰਬਾਰ

ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਸਾਰੀ ਤਾਕਤ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਧਰਮ ਯੁਧ ਮੌਰਚਾ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਵਿਚਾਲੇ ਤਾਕਤ ਅਜ਼ਮਾਈ ਦੀ ਜੋ ਲੜਾਈ ਫੈਸਾਖੀ 1978 ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੋਈ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਵਾਰ ਡਰਾਪਸ਼ੀਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁਧ ਦੌੜ ਨਾ ਬਣਾ ਸਕੇ ਤੇ ਵਕਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਉਟ ਹੋ ਗਏ। ਸੂਝਵਾਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੁਦਰਤ ਉਸ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਂਦੀ ਤੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਉਸ ਦੀ ਖੇਡ ਹੋਰ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਸਕੌਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਫਰ ਕਾਰਨ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸੀ। ਜਦ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਨਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲਾਂ ਵਿਚ ਫਿਰ ਫੁੱਟ ਤੇ ਪਾਟਕ ਦਾ ਰਾਹ ਖੁਲ੍ਹ ਗਿਆ।

ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਮ ਸਮੇਂ ਵੀ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਆਗੂ ਗਰਾਊਂਡ ਚੋਂ ਹੀ ਭੱਜ ਗਏ

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਹੋਈ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲਿਆਮ ਦਾ ਸਿਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਅਥਾਹ ਰੋਹ ਜਾਗਿਆ। ਸਿਖਾਂ ਨੇ 31 ਅਕਤੂਬਰ 1984 ਨੂੰ ਇੰਦਰਾ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੋ ਸਿਖਾਂ ਜੋ ਕਾਤਲ ਸਨ, ਇਸ ਦੋਸ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਤਕ ਸੀਮਤ ਨਾ ਰਖਿਆ, ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲਿਆਮ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਆਰੰਭ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਜਿਉਂਦੇ ਸਾੜੇ ਗਏ, ਸੈਂਕੜੇ ਸਿਖ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਬੇਪਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਿਖਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਬਾਂ ਰੁਪੈ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਲੁਟੀਆਂ ਤੇ ਸਾੜੀਆਂ ਗਈਆਂ। 1984 ਵਿਚ ਹੀ ਸਿਖ ਕੌਮ ਉਤੇ ਇਹ ਭਾਰੀ ਸੰਕਟ ਦੀ ਦੂਜੀ ਘੜੀ ਸੀ। ਸਮੁੱਚੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤੇ ਸਿਖ ਆਗੂ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰੋਲ ਅਦਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਮਾਸਟਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਜੋ ਸਦਾ ਇੰਦਰਾ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਥੱਕਦਾ, ਜਦ ਇੰਦਰਾ ਭਗਤ ਸਿਖ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਕੋਈ ਸਕੌਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਮੇਤ ਲੋਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਦਿੱਲੀ) ਗਰਾਊਂਡ ਛੱਡ ਕੇ ਹੀ ਭੱਜ ਗਏ। ਨਾ ਦਿੱਲੀ

ਦੇ ਸਿਖ ਆਗੂ ਬੋਲ ਸਕੇ ਨਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਖ ਆਗੂ ਬੋਲੇ। ਇਉਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ 1987 ਮਈ ਵਿਚ ਆਉਟ ਹੋ ਜਾਣਾ

ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇ-ਆਮ ਕਾਰਨ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਬਹੁਤ ਰੋਸ ਗੁਸਾ ਸੀ। ਸਿਖ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਸਦੇ ਸੀ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਟੋਹੜੇ ਤੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਕਰੋਧ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਜਿਹਲਾਂ ਵਿਚ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਜਦ ਵੀ ਇਹ ਜਿਹਲਾਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣਗੇ ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਟਾਂ ਰੋੜੇ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿਆਂਗੇ। ਨਵੀਂ ਸਿਖ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਭਿੰਡਰਾਂ-ਵਾਲੇ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਲਈ ਜਨਵਰੀ 1985 ਤੋਂ ਲਾਮਬੰਦ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਜਮਾ ਲਏ। ਜਦ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਜਥੇਬੰਦ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫਿਰ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਪਲੈਨਿੰਗ ਨਾਲ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਲੌਂਗੋਵਾਲ, ਟੋਹੜੇ ਤੇ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਜਿਹਲਾਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਗੱਲ ਚਲਾਈ। ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਪੰਥ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖਤੀ ਸਮਝੌਤਾ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿਓ, ਤੁਹਾਡਾ ਸਮਝੌਤਾ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਏਗਾ। ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਯੁਧ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦਬਾਅ ਲਵੇਗੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਸਮਝੌਤੇ ਤੇ ਦਸਖਤ ਕਰ ਦਿਓਗੇ, ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਅੰਦਰ ਨਵੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਕੇ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ ਦਿਤੀ ਜਾਏਗੀ। ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ 1969 ਤੋਂ ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਤੇ ਕਮਾਈਆਂ ਦਾ ਨਸ਼ਾ

ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਝੱਟ ਇਹ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਟੀ. ਵੀ. ਰੇਡੀਓ ਤੇ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਇਹ ਫੀਲਰ ਸੁੱਟ ਦਿਤਾ ਕਿ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਜਖਮਾਂ ਤੇ ਮਲੂਮ ਪੱਟੀ ਲਾਉਣ ਲਈ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਸੁਖਾਵਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਨਵੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਫੀਲਰ ਨੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਵਿਰੁਧ ਗੁਸੇ ਉਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਹੜ ਫੇਰ ਦਿਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ 1967 ਤੋਂ ਹੀ ਕੰਮਾਂ ਕਾਜਾਂ, ਪਦਵੀਆਂ ਤੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨੇਮ ਧਰਮ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮਝੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ ਜਦ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਏ ਫਲਾਣੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨੀ ਹੈ ਸਭ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਹੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਤਲੀਆਂ ਰਖਣ ਲਈ ਉਤਾਵਲੇ ਹੋ ਉਠਦੇ ਹਨ। ਜਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਇੱਟਾਂ ਵੱਟੇ ਕਿਸ ਚੁਕਣੇ ਸੀ, ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਫੁਲਾਂ ਤੇ ਰੁਪਿਆਂ ਦੇ ਹਾਰ ਤੇ ਰੁਪਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬੈਲੀਆਂ ਚੁੱਕੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੇ ਡਿੱਗਦੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਸੁਆਗਤ ਲਈ ਅਗੇ ਹੋਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਦਰੁਸਤ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਸਿਖਾਂ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜੋ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਰੋਸ ਨਾ ਸਰਕਾਰ ਮਿਟਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਿਖ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਹੋਰ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਨੀਲੀਆਂ ਤੇ ਕਾਲੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲੀ ਹੀ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾ ਕੇ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਖਤਮ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਬਾਹਰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝੋਤੇ ਲਈ ਸਥਿਤੀ ਸਾਜ਼ਗਾਰ ਬਣਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ ਤੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ 24 ਜੁਲਾਈ 1985 ਨੂੰ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਅਚਨਚੇਤ ਦਿੱਲੀ ਪੁੱਜ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਇਕ ਲਿਖਤੀ ਸਮਝੋਤੇ ਉਤੇ ਦਸਖਤ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਇਸ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਗੱਦਾਰੀ ਕਰਾਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਕੌਮ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸਹੀਦੀ ਵੇਚ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਭਾਵ 20 ਅਗਸਤ 1985 ਨੂੰ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਤੰਬਰ 1985 ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ 73 ਸੀਟਾਂ ਜਿਤਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ: ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਬਰਨਾਲੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਕਾਇਮ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀ। ਬਰਨਾਲੇ ਨੇ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਲੋਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੌੜਨ ਲਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਲਏ, ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਿਤੇ। ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਸਸਤਰ ਚੁਕੀ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀਆਂ ਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਫਾਰਮ ਫੜੇ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਏ, ਪਰ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਰਜ਼ੀ ਤੌਰ ਤੇ ਮੱਠਾ ਪਾਉਣਾ ਹੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸ਼ੁਕਾਰ ਨੇ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਰਿਬੀਰੋ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਡੀ. ਜੀ. ਪੀ. ਬਣਾ ਕੇ ਘੱਲਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਦਿਤੀ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣਨੀ, ਜਿਹੜੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਬੇ ਆਵੇ ਉਹ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨੇ ਹਨ। ਜਦ ਪੁਲਸ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਤੇ ਬੇ-ਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਮਾਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਮਾਰਦੀ ਚਲੀ ਗਈ ਤਾਂ ਬਰਨਾਲੇ ਦੀ ਕੀਤੀ ਕਤਰੀ ਖੂਹ 'ਚ ਪੈ ਗਈ। ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਫਿਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜਨਵਰੀ 1986 ਵਿਚ ਹੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸਿਖਰ ਤੇ ਪੁਚਾ ਦਿਤਾ। ਉਹਨਾਂ 26 ਜਨਵਰੀ 1986 ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਇਕੱਠ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਰੋਕ ਨਾ ਲਾ ਸਕੀ। 20 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਇਸ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸੇ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ। ਉਹਨਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡਣ ਵਾਲੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਰੱਦ ਕੀਤੀ। ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੇ ਹੈੱਡ ਗਰੰਥੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਡਿਸਮਿਸ ਕੀਤੇ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਢਾਹ ਕੇ ਨਵਾਂ ਬਣਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸਿਖ ਸਿਆਸਤ ਪੰਥਕ ਸਸਲਿਆਂ ਤੇ ਅਗਵਾਈ ਦੇਣ ਲਈ ਇਕ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਸ਼ੁਕਾਰ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਗੁਰਮਤਿਆਂ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਟਪਟਾਈ। ਉਸ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਬੁਲਾ ਕੇ ਇਹ ਗੁਰਮਤੇ ਰੱਦ ਕਰੋ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ

ਫਰਵਰੀ ਵਿਚ ਇਕੱਠ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਪਰ ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਕਿ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਪੂਰਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਆਪਣਾ ਇਕੱਠ ਅਨੰਦਪੁਰ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਅਨੰਦਪੁਰ ਭਾਰੀ ਇਕੱਠ ਕਰ ਕੇ 26 ਜਨਵਰੀ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿਤੇ, ਪਰ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਖੁਸ਼ ਨਾ ਹੋਈ। ਉਸ ਨੇ ਹਿਸਾਬ ਲਾ ਲਿਆ ਕਿ ਬਰਨਾਲਾ ਨਾ ਤਾਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਸਰਬਤ ਖਾਲਸਾ ਰੋਕ ਸਕਿਆ ਹੈ ਨਾ ਫਿਰ ਆਪਣਾ ਇਕੱਠ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਕਰ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਟੱਕਰ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਲੈਨਿੰਗ ਕਰ ਲਈ ਕਿ ਬਰਨਾਲੇ ਨੂੰ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਚਲਦਾ ਕਰ ਦੇਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਮਨਰਥ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਧੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਡਿਸਮਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਪਲੈਨਿੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਟੋਹੜੇ ਤੇ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਰਨਾਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਰਗਰਮ ਕਰ ਦਿਤਾ।

29 ਅਪ੍ਰੈਲ 1986 ਨੂੰ ਪੰਜ ਸੈਂਬਰੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਖਾਲਸਤਾਨ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਬਰਨਾਲੇ ਦੀ ਨਾ ਅਹਿਲੀਅਤ ਕਰਾਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਏਸੇ ਇਸ਼ੂ ਤੇ ਟੋਹੜੇ ਅਤੇ ਬਾਦਲ ਪਾਸੋਂ ਮੰਗ ਕਰਵਾਈ ਕਿ ਬਰਨਾਲਾ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਾਲੀ ਗਰਜ-1 ਕਰਵਾ ਕੇ ਇਹ ਐਕਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗਲ ਮੜ੍ਹ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਬਰਨਾਲਾ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਖੁਸ਼ਣ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਇਹ ਨਾ ਕਹਿ ਸਕਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਕਮਾਂਡੋ ਐਕਸ਼ਨ ਸੀ। ਬਰਨਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਐਕਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕਰਵਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਟੋਹੜੇ, ਬਾਦਲ ਪਾਸੋਂ ਬਰਨਾਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਰੀ ਭੰਡੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਵਾ ਕੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਫਾੜ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਨਵਾਂ ਬਾਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਣਵਾ ਦਿਤਾ, ਤੀਜਾ ਸੰਯੁਕਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਪਿਤਾ ਬਾਬਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਈ 1985 ਤੋਂ ਬਣਾਇਆ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਇਤਬਾਰੀ ਬਾਬੇ ਨਾਲ ਜੋੜ

ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। 1985 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1986 ਤੱਕ ਸਾਰੀ ਖੇਡ ਵੀ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਖੇਡਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਸਾਰੇ ਸਕੋਰ ਵੀ ਉਹ ਹੀ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਕੇਵਲ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਕੋਰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਡੱਮੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਸਰਕਾਰ ਜਦ ਚਾਹੁੰਦੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਉਟ ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਨਵਰੀ 1987 ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਵਾਂ ਖਿਡਾਰੀ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਲਿਆਂਦਾ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਲੌਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਿਫਰ ਕਰਵਾਇਆ ਬਾਬਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੰਯੁਕਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਿਫਰ ਕਰਵਾਇਆ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਨਵਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਦਲ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਵਾਇਆ, ਉਸ ਰਾਹੀਂ ਜਥੇਦਾਰਾ ਤੇ ਹੈੱਡਕੁਥੀਆਂ ਦੀ ਪੌਲਟ ਬਿਓਰੋ ਪੱਕੀ ਕਰਵਾਈ ਫਿਰ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਡਿਸਮਿਸ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਵਾਕੇ ਲੌਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਬਰਨਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਡਿਸਮਿਸ ਕਰ ਦਿਤੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗਵਰਨਰੀ ਰਾਜ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਤੇ ਗਵਰਨਰੀ ਰਾਜ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕਰਵਾਇਆ, ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਦਾ ਕੈਪਟਨ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਖਿਡਾਰੀ ਉਡਵਾਏ। ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਖੇਡਣ ਵਾਲੀ ਟੀਮ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਈ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਦਾ ਕਪਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਕੋਰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਅੰਤ ਅਗਸਤ 1987 ਵਿਚ ਉਹ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਦੌੜ (ਸਕੋਰ) ਬਣਾਏ ਆਉਟ ਹੋ ਗਿਆ, ਬਾਬਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਸੰਯੁਕਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੀ ਕੋਈ ਦੌੜ ਇਕ ਸਾਲ ਵਿਚ ਨਾ ਬਣਾ ਸਕਿਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਖੇਡ ਖੇਡੀ ਉਹ ਰੜੇ ਤੇ ਹੀ ਆਉਟ ਹੁੰਦਾ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਅਕਤੂਬਰ 1987 ਵਿਚ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਥਾਪੀ ਦੇ ਕੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਟੀਮ ਦਾ ਕਪਤਾਨ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਖੇਡ ਖੇਡੀ, ਪਰ ਖੇਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਹੀ, ਨਤੀਜੇ ਵਲੋਂ ਉਹ ਵੀ ਕੋਈ ਦੌੜ ਨਾ ਬਣਾ ਸਕਿਆ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਕੋਰ ਵਧਾਉਣ ਵਿਚ ਹੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਲੋਕ ਬਾਦਲ ਦੀ ਖੇਡ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਰਲਵੀਂ ਖੇਡ ਸਮਝਣ ਲਗ ਪਏ ਹਨ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਾਦਲ

ਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਰੇ ਖਿਡਾਰੀ ਡਿਸਕੁਆਲੀਫਾਈ ਕਰ ਦਿਤੇ ਉਹ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਦੋੜ
 ਬਣਾਏ ਆਉਟ ਹੋ ਗਏ, ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਲੈ
 ਆਈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਕਪਤਾਨ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਨੂੰ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਜਥੇਦਾਰਾਂ
 ਤੇ ਹੈੱਡ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਦੀ ਪੋਲਟ ਬਿਉਰੋ ਦੀ ਇਹ ਦੂਜੀ ਟੀਮ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ
 ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ ਟੀਮ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਖੇਡਦੀ ਰਹੀ ਸੀ ਉਸੇ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਭਾਈ
 ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਖੇਡਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚ
 ਵੀ ਖਿਡਾਰੀ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ ਟੀਮ ਦੇ ਹੀ ਸਨ। ਇਸ ਵਾਰ ਖੇਡ ਦੋ
 ਹਾਰੀ ਦਿਖਾਈ ਗਈ। ਬੈਟਾਂ ਬਾਲਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਲੰਬੜ ਚਾਲਾਂ, ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਗੱਲੀਆਂ ਦਾ
 ਪਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਿਖ ਟੀਮ ਦਾ ਕਪਤਾਨ ਗਲਤ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕਰਵਾਉਂਦਾ
 ਰਿਹਾ ਤੇ ਅਖੀਰ ਕਪਤਾਨ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਅਗੇ ਸਸਤਰ ਸੁਟਵਾ ਕੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ
 ਕਰਵਾ ਕੇ ਪੱਕੀ ਹਾਰ ਤਸਲੀਮ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਤੇ ਲਾ-
 ਮਿਸਾਲ ਜਿੱਤ ਦਿਵਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਕੋਰ ਸਿਖਰ ਤੇ ਪੁਜਾ ਦਿਤਾ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ
 ਸਿਆਣਪ ਤੇ ਬਹਾਦਰੀ ਦੇ ਡੰਕੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਜਵਾ ਦਿਤੇ। ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਟੀਮ
 ਦਾ ਕਪਤਾਨ ਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਟੀਮ ਵੀ ਕੋਈ, ਸਕੋਰ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਦੋੜ
 ਬਣਾਏ ਹੀ ਆਉਟ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਮੈਚ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਾਲੀ ਗਰਜ-2 ਦੇ ਨਾਮ
 ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਇਆ। ਸਿਖ ਟੀਮ ਦੇ ਕਪਤਾਨ ਤੇ ਉਘੇ ਖਿਡਾਰੀ ਆਪ ਖੇਡ ਵਿਚ
 ਸ਼ਾਮਲ ਹੀ ਨਾ ਹੋਏ। ਆਪ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ (ਜਿਹਲਾਂ ਵਿਚ ਬਹਿ
 ਕੇ) ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੈਕ ਅੱਪ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬੈਟ ਸੁੱਟਣ ਤੇ
 ਆਉਟ ਹੋਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

1960 ਤੋਂ 1988 ਤਕ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਜਿੰਨੀ ਸਿਆਸੀ
 ਖੇਡ ਖੇਡੀ ਗਈ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਮੈਂਚ ਹੋਏ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ
 ਨੇ ਸਭੇ ਹਾਰੇ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਦੋੜ ਬਣਾਏ ਸਭ ਦੇ ਆਉਟ ਹੋ ਗਏ।

ਕੀ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਰਿਮੋਟ ਕੰਟਰੋਲ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹੈ ?

ਬੜੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਸੁਣਦੇ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਬੜੇ ਲੰਮੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦ ਕੇ ਰਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਧਾਰਮਕ ਆਗੂਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਢੰਗਵੇ ਦਿਵਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੁੱਧੂ ਬਣਾਕੇ ਵਰਤਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਵੀ ਸੁਣਦੇ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਬੁੱਧੂ ਬਣਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਸਮੁੱਚੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਬੁੱਧੂ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦੀਆਂ ਪਰ ਪਿਛਲੇ 42 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਿਸ ਸਿਆਣਪ ਤੇ ਹੁਸਿਆਰੀ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿਖ ਕੌਮ ਤੇ ਉਸਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਧਾਰਮਕ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦ ਕੇ ਬੁੱਧੂ ਬਣਾਕੇ ਵਰਤਿਆ ਹੈ, ਸਿਖ ਸਿਆਸਤ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਜੋ ਮਿਟੀ ਪਲੀਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਆਣੀ ਤੇ ਹੁਸਿਆਰ ਸਰਕਾਰ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਤੇ ਉਸਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਵੀ ਬੁੱਧੂ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਨਿਰੋਲ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬੁੱਧੂ ਬਣਾਕੇ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ, ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਕਹਾਵਤਾਂ ਸਭ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਨਵੇਂ ਰਿਕਾਰਡ ਕਾਇਮ ਕਰ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਿਖ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਕਠਪੁਤਲੀ ਬਣਾ ਕੇ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤ ਤੇ ਵਾਕਿਆਤ ਤੇ ਗੱਧ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਸਾਫ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਖਾਈ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਰਿਮੋਟ ਕੰਟਰੋਲ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਜਿਵੇਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਚਾਉਂਦੀ ਤੇ ਖਿਡਾਉਂਦੀ ਹੈ ਇਹ ਕਿਆਸ ਦਰੁਸਤ ਹੈ ਜਾਂ ਗਲਤ ? ਇਸਦਾ ਹਿਸਾਬ ਲਾਉਣ ਲਈ ਆਓ ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲ ਦੇ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀਏ।

1978 ਤੋਂ ਜੂਨ 1988 ਤਕ ਦੇ ਹਾਲਾਤ

1978 ਵਿਚ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਉਤੇ ਜਨਸੰਘੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ ਜਿਸਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਖੇਡਦੇ ਸੀ। ਜਨਤਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਹਿ ਤੇ ਹੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਵਿਸਾਖੀ 1978 ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਕੀਤੇ। ਜੇ ਬਾਦਲ ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸਾਖੀ ਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਲੂਸ ਕੱਢਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣੇ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਖੂਨ ਖਰਾਬੇ ਦੀ ਖੇਡ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਸਣਾ ਜੇ ਬਾਦਲ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕਾਤਲਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੇਸ ਹੀ ਬਣਵਾਂ ਦੋਂਦਾ ਕੇਸ ਪੰਜਾਬ ਬਾਹਰ ਤਬਦੀਲ ਨਾ ਹੋਣ ਦੋਂਦਾ ਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕਾਤਲਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਵੀ ਖੂਨ ਦਾ ਬਦਲਾ ਖੂਨ, ਦੀ ਖੇਡ ਅਰੰਭ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਦਲ ਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਚਲੇ ਹੋਏ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੇ ਵੀ ਜਨਮ ਲਿਆ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਵੀ ਨਾ ਮਿਲਿਆ 1978 ਦੀ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਵੀ ਉਨੇ ਹੀ ਦੋਸੀ ਸਿਧ ਹੋਏ ਜਿੰਨੀ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ। 1980 ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਦੋਬਾਰਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਗਈ ਉਹ ਅਕਾਲੀਆਂ ਉਤੇ ਇਸ ਗਲੋਂ ਐਂਖੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ 1975 ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰੋਂ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਉਤੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਿਰੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਲਾਇਆ ਸੀ ਤੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰੋਂ ਜਥੇ ਤੌਰੇ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਇੰਦਰਾ ਨੂੰ ਕੁੱਤੀ ਕੰਜਰੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਦੁਬਾਰਾ ਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠਣ ਪਿਛੋਂ ਇੰਦਰਾ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣੀ ਹੈ ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਣੇ ਤੇ ਅਗੋਂ ਲਈ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਧਾਰਮਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਮਨਮਾਨੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦੇਣੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਇੰਦਰਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਭੰਗ ਕਰਕੇ ਨਵੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਕਾਇਮ ਕਰਵਾਈ ਫਿਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਅਕਾਲੀਆਂ ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣੀ ਹੈ ਉਸ ਲਈ ਹਾਲਾਤ ਢੁੱਕਵੇਂ ਬਣਾਉਣੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਪਲੈਨਿੰਗ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਗ ਪਈ ਨਾਲ ਹੀ ਅਕਾਲੀਆਂ

ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਦੇਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਬਣਾਈ ਗਈ, ਨੀਤੀ ਬੜੀ ਡੂੰਘੀ ਸੀ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਕਾਬਜ਼ ਕਰਵਾ ਕੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਖਤਮ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਲੱਗ ਪਈ। 1980 ਤੋਂ 1981 ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਆਪ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ। ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਆਪ ਆਰੰਭ ਕਰਵਾਏ। ਮੰਦਰਾਂ ਅੰਦਰ ਗਊਆਂ ਦੀਆਂ ਸਿਰੀਆਂ ਆਪ ਸੁਟਵਾਈਆਂ। ਜਦ ਹਿੰਦੂ ਸਿਖ ਮੁਖਾਲਫਤ ਦਾ ਪੱਕਾ ਮੁੱਦ ਬੱਝ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਸਰਨ ਲੈਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਅਖੀਰ ਉਸ ਨੇ 19 ਜੁਲਾਈ 1982 ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰੋਂ ਧਰਮ ਯੁਧ ਮੌਰਚਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਹੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਸਜਾ ਦੇਣ ਲਈ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰੋਂ ਮੌਰਚਾ ਲੱਗਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਹੁਸਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਮੌਰਚਾ ਲਵਾਇਆ ਤਾਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਪਾਸੋਂ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਟੋਹੜੇ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ। ਇਹ ਸਾਜਸ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਰਵਾਈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਬਕ ਦੇ ਕੇ ਅਖੀਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੋ ਸਾਲ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀ, ਲੁਟੇਰੇ ਤੇ ਕਾਤਲ ਪ੍ਰਚਾਰਦੀ ਰਹੀ। ਕਹਿੰਦੀ ਰਹੀ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਹਥਿਆਰ ਤੇ ਰੁਪਏ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਇਹ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਏਸੇ ਬਹਾਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੁਲਸ ਤੇ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਦਾ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ, ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਭੰਡੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਖੰਡਨ ਨਾ ਕੀਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੀ ਰਹੀ ਕਿ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਘੇਰਾ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਤਾਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਸਤਰਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਪੱਕੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਤੋਂ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਖੁਸ਼ ਜਾਣਗੇ। ਦੂਜੇ ਅਕਾਲੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਸਤਰਬੰਦ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਗੋਲੀ ਸਿਕੇ ਤੇ ਕਤਲਾਂ ਦਾ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਔਖ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਨਾਉਂਦੇ ਕਿ ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਦਾਬਾ ਵਧੇਗਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਰਕਾਰ

ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਮੁਲ ਭਰੇਗੀ ਤੇ ਛੋਟੀ ਸਮਝੋਤਾ ਕਰੇਗੀ। ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨਾਲ ਵੀ ਆਪਣੇ ਇਤਬਾਰੀ ਜੋੜੇ ਹੋਏ ਸੀ, ਜੋ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝੋਤਾ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹੇਗਾ ਤਾਂ ਹੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਲੀਡਰੀ ਚਮਕੇਗੀ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਸਿਫਰ ਹੋਣਗੇ। ਉਧਰ ਟੋਹੜੇ ਤੇ ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੀ ਰਹੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਮੁਕਾਉਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ ਪਰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਮੁਕਣ ਦੇਂਦਾ। ਸਰਕਾਰ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਬਕ ਦੇਂਦੀ ਰਹੀ।

ਮਈ 1984 ਵਿਚ ਜਦ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਤੋਂ ਬਦਜਨ ਤੇ ਦੂਰ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਟੋਹੜੇ ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਮਈ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਹਮਲੇ ਲਈ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ 4 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੋਪਾਂ ਟੈਂਕਾਂ ਨਾਲ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਅੰਦਰ ਹੀ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਪਰ ਟੋਹੜੇ ਤੇ ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਫੌਜ ਰਾਹੀਂ ਬਚਾ ਕੇ ਕੱਢ ਲਿਆ ਗਿਆ, ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਭ ਕੁਝ ਟੋਹੜੇ ਤੇ ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਫੌਜ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਬਿਠਾਈ ਰੱਖੀ। ਕਿਸੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਨੇ ਅਵਾਜ਼ ਨਾ ਉਠਾਈ। ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੇ ਹੈੱਡ ਗਰੰਥੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਸੀ ਸਭ ਜਾਨਾਂ ਬਚਾ ਕੇ ਭੱਜ ਗਏ। ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾਲ ਸਹੀਦ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਸਭ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਤੋਂ ਭਗੌੜੇ ਹੋ ਗਏ। ਉਲਟਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਟੀ. ਵੀ. ਤੇ ਖੜੇ ਹੋ ਕੇ ਸਭ ਅੱਛਾ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦੇਂਦੇ ਰਹੇ, ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੀ ਇਸ ਮਹਾਨ ਹਾਨੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਲ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹਿੰਦੂ ਸਿਖ ਏਕਤਾ ਤੇ ਸਾਂਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਨਵਾਂ ਉਤਸ਼ਾਹ

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਮ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਵਿਰੁੱਧ ਗੁੱਸਾ ਭਰ ਦਿਤਾ। ਏਸੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਦੋ ਸਿਖਾਂ ਨੇ 31 ਅਕਤੂਬਰ 1984 ਨੂੰ ਇੰਦਰਾ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਪਹਿਲੀ

ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਨਵੰਬਰ ਤਕ ਦਿੱਲੀ ਅੰਦਰ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲਾਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
 ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਜਿਉਂਦੇ ਸਾੜੇ ਗਏ, ਸੈਂਕੜੇ ਸਿਖ
 ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੀ ਘਿਨਾਉਣੀ ਬੇਪਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਿਖਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਏ
 ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਲੁੱਟੀਆਂ ਤੇ ਸਾੜੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਕਾਨਪੁਰ, ਇੰਦੌਰ, ਬੁਕਾਰੋ ਤੇ
 ਹੋਰ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀ ਖੇਡ ਖੇਡੀ ਗਈ। ਕੋਈ ਵੀ
 ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਜਾਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਵਿਰੁੱਧ ਨਾ ਬੋਲਿਆ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੌਮ ਨੂੰ
 ਇਸ ਵਿਰੁੱਧ ਉਠਣ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਨਾ ਦਿਤੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਜ਼ੁਲਮ ਵਿਰੁੱਧ
 ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਾ ਆਇਆ। ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ
 ਨੇ ਜਦ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰਖਾਤੇ
 ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਰਲੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਹ ਕੜਾਹ ਖਣੇ ਮਰਨ ਨੂੰ ਭਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ,
 ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਲਾਮਬੰਦ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ
 ਜਥੇਬੰਦ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਜਦ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ
 ਵਿਚ ਰੋਸ ਹੈ ਤੇ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਤਰਜ਼ ਤੇ
 ਸਸਤਰ ਬੰਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਘਬਰਾਈ ਕਿ ਇਕ
 ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲਾ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਇਹ ਕਈ ਹੋਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੇ
 ਜਨਵਰੀ 1985 ਤੋਂ ਫਿਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਹੀ ਡੇਰਾ ਲਾ ਲਿਆ ਹੈ।
 ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਰਾਹ ਰੋਕਣ ਲਈ ਜਿਹਲਾਂ ਅੰਦਰ ਅਕਾਲੀ
 ਲੀਡਰਾਂ ਲੋਗੋਵਾਲ ਟੋਹੜੇ ਤੇ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਫਿਰ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ
 ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖਤੀ ਸਮਝੌਤਾ
 ਕਰਵਾ ਦਿਓ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਵੀ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ ਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਤੇ
 ਦਸਖਤ ਹੋਣ ਪਿਛੋਂ ਤੁਰੰਤ ਨਵੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ
 ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਸੋਚਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ।
 ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਪ੍ਰੈਲ ਵਿਚ ਇਹ ਫੀਲਡ ਸੁਟਿਆ ਕਿ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ
 ਅਮਨ ਸਾਂਤੀ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣਾ
 ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ
 ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਸਭ ਸਿੱਖ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਨੇੜ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ।

ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾ ਕੇ ਸਮਝੋਤੇ ਲਈ ਰਾਹ ਸਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਮਝੋਤਾ ਛੇਤੀ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਵਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਇਤਬਾਰੀ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਪਿਤਾ ਬਾਬਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਸੰਯੁਕਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਣਵਾ ਦਿਤਾ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫਿਰ ਪੁਰਾਣੀ ਨੀਤੀ ਹੀ ਵਰਤੀ। ਲੌਂਗੋਵਾਲ, ਟੇਹੜੇ ਤੇ ਬਾਦਲ ਪਾਸੋਂ ਸੰਯੁਕਤ ਦਲ ਰੱਦ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਣ ਗਏ। ਜਦ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦਲ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਦਲ ਦੀ ਸਹਿ ਆਈ ਤਾਂ ਉਹ ਘਬਰਾ ਕੇ ਸਮਝੋਤੇ ਲਈ ਉਤਾਵਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ 24 ਜੁਲਾਈ 1985 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਪੁੱਜ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਇਕ ਲਿਖਤੀ ਸਮਝੋਤੇ 'ਤੇ ਦਸਖਤ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਉਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਛੋਜੀ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਦ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਇੰਦਰਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਜਿਸ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲਾਮ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ, ਨਾਲ ਸਮਝੋਤੇ 'ਤੇ ਦਸਖਤ ਕਰ ਦਿਤੇ ਤਾਂ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਜਖਮ ਫਿਰ ਹਰੇ ਹੋ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਭ ਪ੍ਰਆੜੇ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਹਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ 20 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਹੀ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿਤੀ।

ਅਗਸਤ 1985 ਤੋਂ ਅਗਸਤ 1987 ਤਕ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਆਗੂ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡਦੇ ਰਹੇ

ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਪਿਛੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਹੋਏ ਸੰਧੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਵਾ ਦਿਤੀ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਸੰਯੁਕਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹੀ ਹਰਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜੇ ਕਰਦਾ। ਸੰਯੁਕਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਸਹੀਦਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸ ਖੜੇ ਕਰਨੇ ਸੀ, ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਵੋਟਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਾ ਦੇਣੀਆਂ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਫਿਲਮ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਡਰਦੇ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਵਾਉ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣ

ਸਕੇਗੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਝੱਟ ਬਾਬੇ ਪਾਸੋਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ। ਕਿਵੇਂ ਕਰਵਾਇਆ ਇਸ ਬਾਰੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਬਿਉਰੀਆਂ ਚਲਦੀਆਂ ਹਨ? ਜਿੰਨਾ ਦਾ ਏਥੇ ਵਰਨਣ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਏਨੀ ਗੱਲ ਦਸਣੀ ਕਾਫੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਅਤਿਕਾ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਸਤੰਬਰ 1985 ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਬਰਨਾਲੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਲੰਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀ।

ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਵਜ਼ਾਰਤ ਸਾਂਭਣ ਪਿਛੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਸੰਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਚੋਂ ਬੇਕ ਮਰਵਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨ ਆਰੰਭ ਦਿਤੇ। ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਨੌਜਵਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣਗੇ ਉਹਨਾਂ ਉਤੇ ਦਰਜ ਕੇਸ ਵੀ ਵਾਪਸ ਲਏ ਜਾਣਗੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਵੀ ਕੱਢ ਦਿਤਾ ਜਾਏਗਾ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਵੀ ਦਿਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਸੈਂਕੜੇ ਨੌਜਵਾਨ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਸਰ ਕਬੂਲ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆਏ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵੀ ਦਿਤੀਆਂ, ਕੁਝ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਵੀ ਦਿਤੇ। ਪਰ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੋਗਲੀ ਸੀ, ਜਿਹੜੇ ਨੌਜਵਾਨ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਬੇਕ ਮਰਵਾ ਦੇਂਦੀ ਸੀ ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਉਹ ਕੱਟੜ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਇਤਬਾਰੀ ਰੀਬਰੋ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਡੀ. ਜੀ. ਪੀ. ਲਾ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਤੇ ਲਾਇਆ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਸੀ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਬਗ਼ੈਰ ਸੀ। ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਿਚ ਏਨੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਹਿ ਸਕੇ ਕਿ ਡੀ. ਜੀ. ਪੀ. ਉਸ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਹੋਵੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਡੀ. ਜੀ. ਪੀ. ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਅਕਾਲੀ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣੀ, ਜਿਹੜੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਕੱਟੜ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ੀ ਨਾਲ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰ ਕੇ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜਦ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਮਾਰਨਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਦੋਬਾਰਾ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਬੇਕ ਮਰਵਾਉਣ ਦਾ ਮਨਸੂਬਾ ਫਿਹਲ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਜਨਵਰੀ 1986 ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਹੀ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਉਹ 26 ਜਨਵਰੀ 1986 ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਇਕੱਠ ਕਰਨਗੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਟੋਹੜੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਦੋ ਸੌ ਸਿੰਘ ਭੇਜੇ, ਨਾਲ ਬਰਨਾਲੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਲੀਡਰ ਬਣਾ ਕੇ ਭੇਜਿਆ ਤੇ ਹਦਾਇਤ ਦਿਤੀ ਕਿ 18 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਜੋ ਨੌਜਵਾਨ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਰੱਖਣ ਉਹ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਹੀ ਚੁੱਕ ਲਵੇ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿਓ, ਪਰ ਇਹ ਸਕੀਮ ਵੀ ਫਿਹਲ ਹੋ ਗਈ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਰਾਈਫਲਾਂ ਹੀ ਖੋਹ ਲਈਆਂ। 26 ਜਨਵਰੀ ਵਾਲੇ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸੇ ਵਿਚ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਰਵ ਸੰਮਤੀ ਦੇ ਗੁਰਮਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਛੇ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਗੁਰਮਤੇ ਰੱਦ ਕਰੋ। ਟੋਹੜੇ ਨੇ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਸ਼ਖਤ ਪਾਸੋਂ ਫਰਵਰੀ 1986 ਵਿਚ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਵਾਈ, ਪਰ ਜਦ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਚੋਰ ਹੈ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਥਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਭਾਰੀ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਵਿਚ 26 ਜਨਵਰੀ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿਤੇ ਗਏ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੇ ਫੁਲ ਚੜ੍ਹਾਏ।

ਓਧਰ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਦ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਬਰਨਾਲਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਬੁਲਾਇਆ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕਿਆ, ਕਿਸ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਕਾਬਜ ਹੁੰਦਿਆਂ ਆਪਣਾ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਤੇ ਡਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਿਸਾਬ ਲਾ ਲਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਮਨੌਰਥ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਵਾਈ ਸੀ ਉਹ ਮਨੌਰਥ ਬਰਨਾਲਾ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਸਿਖ ਸਿੰਘਰਸ ਵੀ ਫਿਹਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫਰਵਰੀ 1986 ਵਿਚ ਹੀ ਪਲੈਨਿੰਗ ਕਰ ਲਈ ਕਿ ਬਰਨਾਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਚਲਦਾ ਬਰਨਾਲਾ ਹੈ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਖਤਮ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ

ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਰਨਾਲੇ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋੜਨ ਦਾ ਦੋਸ਼
 ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗੀ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਦੋਫ਼ਾਤ ਕਰਵਾ ਕੇ ਇਕ
 ਦੂਜੇ ਦਾ ਇਹਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਵਿਰੋਧ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰੇਗੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ
 ਬਰਨਾਲੇ ਦੀ ਥਾਂ ਟੋਹੜੇ ਤੇ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਦੇਣ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ
 ਲਿਆ। ਜਦ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਖਾਤੇ ਗੱਲ ਸੁਕ ਗਈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੀ
 ਪਲੈਨਿੰਗ ਨਾਲ 29 ਅਪਰੈਲ 1986 ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਲਵਾਇਆ ਤੇ
 ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੀ 30 ਅਪਰੈਲ 1986 ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਾਲੀ
 ਗਰਜ-1 ਕਰਵਾਇਆ ਤਾਂ ਜੋ ਟੋਹੜਾ ਬਾਦਲ ਬਰਨਾਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬੋਰਦਾਰ ਭੰਡੀ
 ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਸਕਣ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੀ ਟੋਹੜੇ ਬਾਦਲ ਪਾਸੋਂ ਨਵਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ
 ਬਣਵਾ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੋਫ਼ਾਤ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ। ਬਾਦਲ ਟੋਹੜਾ 30 ਅਪਰੈਲ
 ਵਾਲੇ ਕਮਾਂਡੋ ਐਕਸ਼ਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਨ
 ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਇਹ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਬਾਦਲ ਟੋਹੜਾ ਬਰਨਾਲੇ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ
 ਅੰਦਰ ਪੁਲਸ ਤੇ ਫੌਜ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ? ਬਰਨਾਲਾ ਇਸ
 ਕਮਾਂਡੋ ਐਕਸ਼ਨ ਵਿਰੁੱਧ ਨਾ ਬੋਲ ਸਕਿਆ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਕਹੇ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ
 ਦਾ ਐਕਸ਼ਨ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰੀ
 ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਏਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ
 ਬਾਦਲ ਟੋਹੜਾ ਵੀ ਉਹੀ ਕਰਦੇ ਸੀ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਬਰਨਾਲਾ ਵੀ
 ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਆਪਣੀ ਝੋਲੀ ਪਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਰਹਿ ਗਏ
 ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਉਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਜੋ ਨਵੀਂ ਥਿਊਰੀ
 ਕੁਝ ਮੈਗਜ਼ੀਨਾਂ ਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੇ ਛਾਪੀ ਹੈ ਕਿ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਭਾਈ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ
 ਨੂੰ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 36 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੇ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਪਾਸ ਭੇਜਿਆ ਤੇ ਗੁਰਜੀਤ
 ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਰੁਪਏ ਉਸ ਨੂੰ ਜਨਰਲ ਜ਼ਿਆ ਨੇ ਦੇ ਕੇ ਭੇਜਿਆ
 ਹੈ ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਰੰਤ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਲਾ ਦਿਓ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
 ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੀ ਲਵਾਇਆ। ਇਹ ਥਿਊਰੀ ਵੀ
 ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਆਗੂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ
 ਖੇਡਦਾ ਸੀ ਤੇ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਵੀ ਉਹੋ ਕੰਮ ਕਰ ਗਈ ਜੋ ਸਰਕਾਰ

ਦਾਹੌਦੀ ਸੀ। ਗੱਲ ਉਥੇ ਹੀ ਆ ਗਈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਰੀਮੋਟ ਕੰਟਰੋਲ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥ ਹੈ।

ਮਈ ਜੂਨ 1986 ਨੂੰ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੋਹਾਤਾ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ, ਟੇਹੜੇ ਨੇ ਬਾਦਲ ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਠੀ ਪਾ ਕੇ ਸਵਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਨਵੇਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਨਾਂ ਬਾਦਲ ਅਕਾਲ ਦਲ ਰੱਖ ਦਿਤਾ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਉਸੇ ਤਰਜ਼ ਦੀ ਖੇਡ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮਹਾਂ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਗੰਗਾ ਪ੍ਰਤਰ ਨੇ ਇਕ ਬਿਉਧਾਰੀ ਦੇ ਘੋੜੇ ਉਤੇ ਜੋ ਕਾਠੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਉਣ ਦਾ ਦਾ ਆਪ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਕਾਠੀ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਸਵਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਭਜਾ ਜਾ ਕੇ ਘੋੜਾ ਬੇਦਿਲ ਕਰ ਕੇ ਸਦਾ ਲਈ ਫਰਸ਼ਾਂਬਰਦਾਰ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਟੇਹੜਾ 1973 ਤੋਂ ਬਾਦਲ ਉਤੇ ਕਾਠੀ ਪਾਉਣ ਦੇ ਤੇ ਉਸ ਉਪਰ ਸਵਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਬਾਦਲ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉਤੇ ਕਾਠੀ ਪਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾ। 1986 ਵਿਚ ਭਾਵ 14 ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਟੇਹੜਾ ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਇਆ। ਟੇਹੜੇ ਨੇ ਬਾਦਲ ਤੇ ਬਰਨਾਲੇ ਦੀ ਲੜਾਈ ਤਿੱਖੀ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀ, ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਲੜਾਈ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰੀ ਦੀ ਸੀ ਪਰ ਵੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਲੋਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਜੋ ਅਜ ਕਲ ਬਰਨਾਲਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹੀ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਦੋ ਤੇ ਬਾਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਵਿਖਾਈ ਦੇਂਦੀ ਸੀ ਬਰਨਾਲਾ ਦਲ ਦੀ ਕੁਝ ਉਘੇ ਸਾਬਕਾ ਵਜ਼ੀਰ, ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਬਰਨਾਲਾ ਦਲ ਨੂੰ ਛੱਡਕੇ ਬਾਦਲ ਦਲ ਨਾਲ ਆ ਗਏ। ਅਕਾਲੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦਰਜਨ ਸਵਾ ਦਰਜਨ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕ ਵੀ ਬਾਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਆ ਮਿਲੇ। ਲੜਾਈ ਦਿਨ ਦਿਨ ਭੱਖਦੀ ਗਈ। ਬਾਦਲ ਬਰਨਾਲੇ ਦੀ ਲੜਾਈ ਨਾ ਸਾਹਨਾ ਦੀ ਲੜਾਈ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਨਾ ਬਾਜ਼ਾ ਦੀ। ਇਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਬਟੋਰਿਆਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਸੀ। ਬਟੋਰਿਆਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਬਾਰੇ ਇਕ ਗੱਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਤਖਤ-ਪਾਸ ਤੇ ਬਟੋਰੇ ਲੜਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸੀ, ਬੜਾ ਮੱਛਮਾ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕੋਈ ਘਰੇ ਬੱਗੇ ਬਟੋਰੇ ਨੇ ਮਾਰਿਆ ਕੋਈ ਕਹੇ ਕਾਲੇ ਬਟੋਰੇ ਨੇ ਮਾਰਿਆ। ਪਾਸ ਖੜੇ ਇਕ ਸਿਆਣੇ ਆਦਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਭਾਈ ਬਟੋਰਿਆਂ ਕੀ ਮਾਰਨਾ ਹੈ ਤੇ ਕੀ ਲੜਨਾ ਹੈ? ਇਹ ਤਾਂ ਉਸਤਾਦਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸੇ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਬਾਦਲ ਤੇ

ਬਰਨਾਲੇ ਦੀ ਲੜਾਈ ਪਿਛੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਟੋਹੜੇ ਵਰਗੇ ਉਸਤਾਦਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਲੜਦੇ ਸੀ।

ਅਗਸਤ 1986 ਵਿਚ ਹੀ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ 26 ਜਨਵਰੀ ਵਾਲੇ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਗੁਰਮਤੇ ਰੱਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਟੋਹੜੇ ਨੂੰ ਦੋਬਾਰਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸਮਝਦੀ ਸੀ ਕਿ ਟੋਹੜੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸੁਪਰਮੇਸ਼ੀ ਬਹਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨਿਯੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ 26 ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਗੁਰਮਤੇ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੀ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਤਖਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਹੈੱਡ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤੇ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਟੋਹੜੇ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲਿਆ। ਟੋਹੜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਵਾ ਦਿਓ। ਜਨਵਰੀ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸੇ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਖਤਮ ਕਰਵਾ ਦਿਆਂਗਾ। ਸਾਲਾਨਾ ਚੋਣ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸੀ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਿੱਲੀ, ਹਰਿਆਣਾ, ਯੂ. ਪੀ. ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਪਵਾ ਕੇ ਟੋਹੜੇ ਨੂੰ ਜਿਤਾ ਦਿਤਾ। ਬਰਨਾਲੇ ਨੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਬੜਾ ਜੋਰ ਲਾਇਆ ਪਰ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀ ਪੇਸ਼ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ? ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਟੋਹੜਾ ਦੋਬਾਰਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਵਾ ਦਿਤਾ।

ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਟੋਹੜਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਨ ਪਿਛੋਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਸਿਖ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਬਣਾਏ। ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਉਤੇ ਭਾਰੂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਏ। ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਪੌਲਟ ਬਿਊਰੋ ਪੱਕੀ ਕਰ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਵਰਤਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਏ। ਟੋਹੜੇ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਨ ਪਿਛੋਂ ਅਬਨਾਸੀ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਰਾੜ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ ਬਾਬਾ ਨਾਕਰ ਸਿੰਘ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੋ ਕਿ ਟੋਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਚਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨਵੇਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨੇ ਹਨ, ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅਸਲ ਧਾਰਮਿਕ ਮੁਖੀ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਟਕਸਾਲ ਵਲੋਂ ਚਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਿਓ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ। ਝਗੜੇ

ਰਾਹੀਂ ਤੇ ਬੇਕਾਇਦਗੀ ਨਾਲ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸੇ ਪਾਸੋਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਹੀ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਲੇ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਿੱਖ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਪਿਛੇ ਵੀ ਕੋਈ ਚਾਲ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨੇਕਨੀਅਤੀ ਦੀ ਸੁਲਾਹਕੁੱਲ ਗੱਲ ਸਮਝ ਕੇ ਚਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਦਿਤੇ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਨੇ ਜਿਹਲ ਅੰਦਰ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਨਾਲ ਜੋ ਤੁਰਤ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ ਦਾ ਚਾਹਵਾਨ ਸੀ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਮੁਕਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤੈਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵੀ ਟੋਹੜੇ ਦੀ ਰਾਹੀਂ ਬਣਵਾ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਹਨ, ਬਰਨਾਲਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਤਖਤ ਕਰਵਾਉਣੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਵਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਣਵਾਉਣਾ ਹੈ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਤੋਂ ਬੇਕ ਮਰਵਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸੌਦਾ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ। ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਨੇ ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਟੋਹੜੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਟੋਹੜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਉਸ ਨੂੰ ਬਣਾ ਦਿਆਂਗੇ, ਉਸ ਦੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਵਾਓ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਾਗੀ ਦੀ ਟੋਹੜੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਵਾਈ। ਟੋਹੜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤਿੰਨ ਕੰਮ ਤੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰਨੇ ਹਨ, ਇਕ ਮੇਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਬਰਨਾਲੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਵਿਚੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ ਤਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ। ਰਾਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਬੜਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਤੁਰਤ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ।

ਟੋਹੜੇ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅੰਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ 26 ਜਨਵਰੀ 1987 ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ 19 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਚਾਰੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਤੇ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਦੀ ਬਰੋਰ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨਵੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੇ ਆਰਡਰ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿਓ। ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ਉੱਤੇ ਮੋਹਰ ਲਾਉਣੀ ਹੀ ਪਵੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਰਾਗੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਗੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚਾਰੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਨਗੀਆਂ, ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਲਵਾਉਣੇ ਹਨ ਤਾਂ

ਰਾਗੀ ਵੀ ਲੱਗ ਜਾਏਗਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 19 ਜਨਵਰੀ 1987 ਨੂੰ ਚਾਰੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ।

ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਰਾਗੀ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨੋਚਾਹਲ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦਾ ਐਕਟਿੰਗ ਜਥੇਦਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਏਥੇ ਫੱਸ ਗਏ ਕਿ ਜੇ ਰਾਗੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਚਾਰੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਦੇ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਟਕਾਲ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਤੇ ਲੜਾਈ ਪੈਂਦੀ ਸੀ। ਅਖੀਰ ਇਸ ਫੁੱਟ ਤੇ ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਬਾਬਾ ਮਾਨੋਚਾਹਲ ਦਾ ਅਸਤੀਫਾ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ, ਤੇ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸੇ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਉਤੇ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਮੋਹਰ ਲਾ ਦਿਤੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸੁਪਰਮੇਸੀ ਵੀ ਬਹਾਲ ਹੋ ਗਈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਹੀ ਅਪਵਾਇਟਿੰਗ ਅਥਾਰਟੀ ਬਣੀ ਰਹੀ। ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਸਟੈਂਪਿੰਗ ਅਥਾਰਟੀ ਤਕ ਸੀਮਤ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਇਤਬਾਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵੀ ਬਣਵਾ ਲਿਆ ਤੇ 1986 ਵਾਲੇ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਗੁਰਮਤੇ ਵੀ ਇਕ ਸਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸੇ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਸਿਫਰ ਕਰਵਾ ਦਿਤੇ। ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜਿੱਤ ਸੀ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੀ ਹਾਰ।

ਸੱਤ ਮਹੀਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤਖਤ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ

ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਸਦਾ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਦਿੱਲੀ ਤਖਤ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦਿੱਲੀ ਤਖਤ ਤੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਹੈ। ਪਰ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੱਤ ਮਹੀਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਤਖਤ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ। 26 ਜਨਵਰੀ 1987 ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਹੋਈ ਦੋ ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲਾਂ ਦੇ ਅਸਤੀਫੇ ਮੰਗ ਲਏ। ਜਦ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦਲ ਦੇ ਐਗਰੇਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਅਸਤੀਫੇ ਨਾ ਦਿਤੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਭੰਗ ਕਰ ਕੇ ਨਵਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਉਸ ਵਿਚ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦਲ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਨਾ ਦਿਤੀ।

ਨਵੇਂ ਦਲ ਉਤੇ ਬਾਦਲ ਟੋਹੜੇ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ, ਬਾਬੇ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿਫਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਨਾਲ ਹੀ ਬਰਨਾਲੇ ਨੂੰ ਸਿਖੀ ਚੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਬਾਕੀ ਦੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਖੇਡਦੇ ਰਹੇ। ਪੁਰਾਤਨ ਸਿਖ ਰਵਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬਾਕੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਕੰਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਵਿਚ ਇਸ ਮਨਮੱਤ ਵਿਰੁੱਧ ਬੋਲ ਨਾ ਸਕੇ। ਫਿਰ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਰਨਾਲਾ ਸਿਖੀ 'ਚੋਂ ਖਾਰਜ ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਸਾਬ ਨਾ ਦਿਓ। 22 ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਪਾਸੋਂ ਬਰਨਾਲੇ ਦਾ ਸਾਬ ਛੁਡਾ ਕੇ 73 ਮੈਂਬਰੀ ਬਹੁਮਤੀ ਵਾਲੀ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਬਦਲਵਾ ਦਿਤਾ, ਤਾਂ ਜੋ ਜਦ ਚਾਹੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਫਿਰ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੰਗ ਕਰਵਾਈ ਕਿ ਬਰਨਾਲਾ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਡਿਸਮਿਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਗਵਰਨਰੀ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਤੇ 11 ਮਈ 1987 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗਵਰਨਰੀ ਰਾਜ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦੋਵੇਂ ਕੰਮ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿਤੇ। ਫਿਰ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਵਿਚ ਵੁੱਟ ਪਾਉਣ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੰਢਣ ਵਿਚ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਿੱਧੀ ਗੱਲ ਕਰੋ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਥਾਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਮਤੇ ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਆਰੰਭ ਕੀਤੇ। ਉਧਰ 4 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੇ ਇਕ ਸਿਖ ਸੰਮੇਲਣ ਬੁਲਾ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਤ ਬੁਧੀਜੀਵੀ ਬੁਲਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਆਨੰਦਪੁਰ ਮਤੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ ਜੋ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਸੀ। ਜਦ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਇਸ ਦਾ ਐਥ ਮਨਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਕਿਤੇ ਉਸ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਨਾ ਕਰ ਦੇਣ ਤਾਂ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ 9 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਭਰਦਾ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬੜੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਪਰੀਮ ਪ੍ਰਚਾਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਸੱਤ ਮਹੀਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਚਿੱਲੀ ਤਖਤ ਦੀ ਏਜੰਸੀ

ਬਣਾਈ ਰਖਿਆ ਤੇ ਆਪ ਦਿੱਲੀ ਤਖਤ ਦੇ ਏਜੰਟ ਵਜੋਂ ਏਜੰਸੀ ਚਲਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਭੋਲੇ ਤੇ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਸਿਖ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਏਜੰਟ ਨੂੰ ਹੀ ਰੱਬ ਸਮਝਦੇ ਰਹੇ।

ਅਕਤੂਬਰ 1987 ਵਿਚ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਥਾਪੀ ਦੇ ਕੇ ਜਿਹਲੋਂ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨਾ

ਜਦ ਅਗਸਤ ਵਿਚ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਵੀ ਫਿਹਲ ਹੋ ਕੇ ਭੱਜ ਗਿਆ ਤਾਂ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਿਹਲ ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਜਾ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਖਲਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਬੈਕ ਮਰਵਾ ਕੇ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਮਤੇ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਧਾਨ ਦੇ ਘੇਰੇ ਅੰਦਰ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨਾ ਲਵੇਂ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨਵੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਤੈਨੂੰ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗੀ, ਬਾਦਲ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰੀ ਦਾ ਆਸ਼ਕ ਸੀ ਉਸ ਬੱਟ ਮੰਨ ਲਿਆ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਫੀਲਰ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਕੇ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਏਗੀ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਹਲੋਂ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਕੰਮਾਂ ਕਾਜਾਂ ਤੇ ਕਮਾਈਆਂ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਤੇ ਲਗੇ ਹੋਏ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਦ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਏ ਕਿ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਫਲਾਣੇ ਨੂੰ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ ਉਹ ਰੱਸੇ ਤੁੜਾ ਤੁੜਾ ਕੇ ਉਸਦੀ ਪੁਰਲੀ ਵਲ ਭੱਜਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਜਥੇਦਾਰ ਤੇ ਲੀਡਰ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਬਰਨਾਲੇ ਦੀ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰੀ ਸਮੇਂ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਖਿਆ ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਕਿ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾ ਰਹੀ ਬਾਦਲ ਵਲ ਭੱਜਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਉਧਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸਫਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਉਤੇ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਦਾ ਝੱਖੜ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਘਬਰਾ ਕੇ ਡੀਮਾਰੇਲਾਈਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਜੁਝਾਰੂ ਬਾਦਲ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫੱਸ ਜਾਣ। ਨਵੰਬਰ, ਦਸੰਬਰ 1987 ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੈਂਕੜੇ ਸਿਰ ਕੱਢ ਜੁਝਾਰੂ ਮਾਰੇ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਜਿਹਲਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟੇ। ਇਉਂ ਜਾਪਣ ਲਗ ਪਿਆ ਕਿ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਹੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਗਵਰਨਰ ਤੇ ਡੀ. ਜੀ. ਪੀ. ਵੀ ਕਹਿਣ ਲਗ ਪਏ ਕਿ ਹੁਣ ਅਤਿਵਾਦੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ ਕੇਵਲ 30-32 ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਥੋੜੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਪਹਿਲੀ ਜਨਵਰੀ 1988 ਤੋਂ ਹੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ

ਭਿਖੋਂ ਬਲ ਬਖਸ਼ਿਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਹੀ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦਾਹਵੇ ਗ਼ਲਤ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿਤੇ, ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਗੱਲ ਕੋਈ ਨਾ ਆਵੇ ਕਿ ਕੀ ਆਖੇ? ਗਵਰਨਰ ਤੇ ਡੀ. ਜੀ. ਪੀ. ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਨਵੀਂ ਭਰਤੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਹੁਣ ਇਹ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਫਰਵਰੀ 1988 ਵਿਚ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਬਾਦਲ ਦੀ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਬਰਨਾਲੇ ਤੇ ਬਾਦਲ ਵਿਚ ਕੇਵਲ 19-20 ਦਾ ਹੀ ਫਰਕ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ, ਉਹਨਾਂ ਰਾਏ ਦਿਤੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਲੌਂਗੋਵਾਲ, ਬਰਨਾਲਾ ਵਰਤਕੇ ਵੇਖ ਲਿਆ ਟੋਹਤਾ ਵੀ ਵਰਤ ਲਿਆ, ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਵੀ ਵਰਤਕੇ ਵੇਖ ਲਿਆ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਵੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋ ਬਾਦਲ ਵੀ ਕਦੇ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਲੜਾਈ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਚਲਦੀ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਖਰੀਦੋ, ਉਸ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲਵੋ ਲੜਾਈ ਦੀ ਫੂਕ ਉਹ ਹੀ ਸੌਖੀ ਕੱਢ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਜਿਹਲ ਵਿਚ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਭਤੀਸ਼ਾ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਆਪ 26 ਜਨਵਰੀ 1986 ਦੇ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸੇ ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੋ, ਜੇ ਉਹ ਮੰਨ ਜਾਏ ਤਾਂ ਬਣਿਆ ਬਣਾਇਆ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਏਗਾ। ਉਸ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਦਾਦਾ ਬਾਬਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਚਾਚਾ ਅਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਪ੍ਰਵਾਰ ਆ ਜਾਏਗਾ। ਟਕਸਾਲ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਦੀ ਹੈ, ਟਕਸਾਲ ਵੀ ਵਿਚੇ ਹੀ ਆ ਜਾਵੇਗੀ। ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵਾਲਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਦਾ ਦਾਮਾਦ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਆ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਫਲ ਚਾਲ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਗੱਲ ਪਸੰਦ ਆਈ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਗੱਲ ਚਲਾਈ। ਗੱਲ ਕੀ ਹੋਈ ਉਹ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦਸ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਉਹ ਸੀ ਕਿ ਤਿੰਨ ਮਾਰਚ 1988 ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚਾਰੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਰਿਹਾ ਕਰ ਕੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਭੇਜੇ। ਅਗੇ ਗਵਰਨਰ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਵਾਈ ਅਡੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਵਾਗਤ ਲਈ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਉਥੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਪੰਜ ਕਾਰਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਲਾਲ ਬੱਤੀਆਂ ਫਿੱਟ ਸਨ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਗਿਆ, ਨਾਲ ਕਾਰਬਾਈਨਾਂ ਵਾਲੇ ਬਿਠਾ ਦਿਤੇ ਗਏ। ਕਈ ਸਿਖ ਪੁਛਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗਲ ਮੁੱਕ ਚੁੱਕੀ ਹੋਈ ਹੈ? ਹੁਣ ਇਸਦਾ ਜਵਾਬ ਕੌਣ ਦੇਵੇ, ਕੋਈ ਕੌਲ ਸੀ ਜੋ ਦਸੇ। ਸੂਝਵਾਨ ਇਕ ਗੱਲ ਤਾਂ ਹੀ ਸੱਕ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਜੋ 2 ਫਰਵਰੀ ਤਕ ਦੇਸ਼ ਧਰੋਹੀ ਸਨ ਉਹ ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਕਿਵੇਂ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਬਣ ਗਏ। ਗਵਰਨਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕਿਉਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਲ ਬੱਤੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਕਿਉਂ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ? ਕੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਾਲ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ?

9 ਮਈ 1988 ਵਾਲੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਲੀ ਗਰਜ-2 ਦੇ ਵਾਕਿਆਤ ਉਤੇ ਚੰਗ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਵੀ ਅਕਲ ਚਕਰਾਂ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦਿਨ ਪਟਿਆਲੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਕਮਾਂਡੋਜ਼ ਤੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ? ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਫੁਰਮਾਨ 'ਜਬ ਆਵ ਕੀ ਅਉਧ ਨਿਧਾਨ ਬਣੇ ਅਤਿ ਹੀ ਰਣ ਮੇਂ ਤਬ ਜੂਝ ਮਰੇਂ' ਦੇ ਉਲਟ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਟਕਸਾਲ ਵਾਲੇ ਤੇ ਬਾਬਾ ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੇ ਅਪੀਲਾਂ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ? ਕੀ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਾ ਮਿਟਣ ਵਾਲੀ ਕਾਲਖ ਨਹੀਂ ਮਲੀ ਗਈ? ਬਹਾਦਰ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਕਾਇਰ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ, ਕੌਣ ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਤੇ ਦੰਸ਼ੀ? ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਯੋਗ ਹਨ।

ਕੀ ਸਮੁੱਚੇ ਅਕਾਲੀ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ
ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਖੇਡਦੇ?

ਪਿਛਲੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਰਨਣ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਭਾਵੇਂ

ਉਹ ਕਿਸੇ ਧੜੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦੇ ਸਨ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ
ਖੇਡ ਕੇ ਕੇਂਦਰਤ ਸਿਖ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਵੀ ਕਰਵਾਈ ਤੇ ਪਵਿਤਰਤਾ
ਵੀ ਭੰਗ ਕਰਵਾਈ ਤੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਤੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਬਾਹਾਂ ਖੜੀਆਂ
ਕਰ ਕੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਜੋ ਰੀਲਾਂ ਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਵਾਈਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਕਾਰਨ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿਖ ਕੌਮ ਕਿਤੇ ਮੂੰਹ ਵਿਖਾਉਣ ਜੋਗੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਸਿਖ ਇਤਿ-
ਹਾਸ ਨੂੰ ਕਲੰਕ ਲੱਗਾ ਹੈ ਤੇ ਸਿਖ ਕਾਇਰ ਵੀ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਰ ਅਕਾਲੀ
ਲੀਡਰ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਅਜ ਵੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੇ ਇਹ ਹੀ ਦੂਸ਼ਨ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ
ਉਹ ਨਹੀਂ ਫਲਾਨਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਤੇ
ਸਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਓਪ੍ਰੇਸ਼ਨ
ਕਾਲੀ ਗਰਮ-2 ਕਰਵਾਇਆ। ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰੋਮਣੀ
ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਪਦਵੀਆਂ ਤੋਂ
ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਨੂੰ
ਸੱਚਾ ਤੇ ਕਿਸ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਮੰਨਣ? ਜਦ ਸਿਖ ਵੇਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਡੀ. ਸੀ. ਤੇ ਡੀ. ਜੀ.
ਪੀ. ਸਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਐਕਜ਼ੈਕਟਿਵ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਦਬਾਓ ਪਾਉਂਦੇ
ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਤਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਤਾਂ
ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਖਾਈ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਇਕੋ ਹਨ।
ਜੇ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਖੇਡਦੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕੰਮ
ਵਿਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ? ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ
ਜਦ ਸਿਖ ਵੇਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਛੇ ਸਤ ਮਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ
ਦੇ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿਤੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਿਖ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਤੇ ਸਰੋਮਣੀ
ਕਮੇਟੀ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੀ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡਦੀ ਹੈ ਸਾਧਾਰਨ ਸਿਖ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ
ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸੱਚਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਹੜਾ ਝੂਠਾ? ਪਰ ਸੂਝਵਾਨ
ਸਿਖ ਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਸਿਖ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸ ਨੂੰ ਸਲਾਹੀਏ ਤੇ ਕਿਸ ਨੂੰ ਨਿੰਦੀਏ,
ਇਹ ਹਰਦੂ ਲਾਹਨਤ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਤੇ ਵੀ ਇਤਬਾਰ ਤੇ ਭਰੋਸਾ
ਕਰਨਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਰਾਏ ਦੇ ਹਨ ਕਿ
ਸਮੁੱਚੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਰੀਮੋਟ ਕੰਟਰੋਲ ਅਸਲ ਵਿਚ ਹਿੰਦ

ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਇਹਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਵੀ ਬੁੱਧੂ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿਖ ਇਸ ਤੋਂ ਬੁੱਧੂ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕਾਲੀ ਗਰਜ 2 ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਨਤੀਜਿਆਂ ਕਾਰਨ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਨਮੋਸ਼ੀ ਤੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਿਖ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਵੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਵਰਤੇ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪਾਸੋਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਫਤਵਾ ਦਿਵਾਇਆ ਤੇ ਡਿਸਮਿਸ ਕਰਵਾਏ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੀ ਸੰਯੁਕਤ ਦਲ ਦੇ ਇਕ ਧੜੇ ਪਾਸੋਂ ਬਾਦਲ ਧੜੇ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਦਲ ਚੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰਵਾ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਉਧਰ ਸਰਕਾਰ ਜਿਹਲ ਅੰਦਰ ਫਿਰ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਗੱਲ ਬਾਤ ਵੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਾਲੀ ਗਰਜ-2 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਕਾਲੀ ਗਰਜ ਤੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਦਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਲੇਖ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਆਗੂ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕਠ-ਪੁਤਲੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸਭ ਦਾ ਰੀਮੋਟ ਕੰਟਰੋਲ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਢਾਹ ਦੇ ਕਾਰਨ

ਅਸੀਂ ਦਿਹਾਤੀ ਜਨਤਾ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਕਾਲਮਾਂ ਵਿਚ 1986 ਤੋਂ ਲਿਖਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਸੰਭਲ ਕੇ ਚਲੇ। ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਸਮਝੋ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਬਹੁਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲਵੋ। ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਕਰੋ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਰੁਹਾਣੀ ਪਿੱਠ ਤੇ ਖੜੀ ਹੋ ਜਾਏ, ਗਲਤ ਐਕਸ਼ਨ ਨਾ ਕਰੋ, ਗਲਤ ਤੇ ਬੇਲੋੜੇ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰੋ। ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੋ ਸਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਲਿਖਣ ਤੇ ਵੀ ਜੁਝਾਰੂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਬਕ ਸਿਖਣ ਦਾ ਯਤਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿਚ ਤਰਸੀਮ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਰੁਪੇ ਲੁੱਟਦੇ ਤੇ ਖੋਹਦੇ ਰਹੇ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਵਧੇਰੇ ਮਾਰਦੇ ਰਹੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਇਤਬਾਰੀ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵਾੜ ਦਿਤੇ, ਜੋ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਏ। ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਇਤਬਾਰੀ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸਬਕ ਦਿਵਾ ਕੇ ਗਲਤ ਐਕਸ਼ਨ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਰਹੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਰਵਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਉਹਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵੀ ਉਹ ਹੀ ਦੇਂਦੇ ਰਹੇ। ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਤਬਾਰੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਵਲ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਦਿਤਾ। ਇਹ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਤੇ ਜੰਝਾ ਰੋਕਣ ਤੇ ਪਤੀਲੇ ਰੋੜ੍ਹਣ ਤੇ ਮਾਸ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਵਲ ਲਾ ਦਿਤੇ, ਅਸਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਾਭੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਠੀਕੇ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਵਾ ਦਿਤੀ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਹੋਈ। ਸਰਕਾਰ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਜੁਝਾਰੂ ਅਸਲ ਲੜਾਈ ਵਲੋਂ ਹਟ ਕੇ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ। ਅਸੀਂ ਦੋ ਸਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਚਾਲ ਤੋਂ ਸੂਚੇਤ ਕੀਤਾ ਜਾਏ, ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਸਰਦਾਰੋਂ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਵਿਚ ਨਾ ਉਲਝੋ, ਅਸਲ ਲੜਾਈ ਲੜੋ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ ਇਕੱਲੇ

ਇਕੱਲੇ ਘਰ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਲੜਦੇ ਤੇ ਵੇਰ ਪਾਉਂਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹੋ ? ਵਕਤ ਜਾਇਆ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਪਰ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਆਪਣੇ ਵਤੀਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਰੁਸਤੀ ਨਾ ਕੀਤੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਪੱਖੀ ਟਾਉਟ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਰਮ ਹੋਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਂਦੇ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਕਾਫੀ ਗਿਣਤੀ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਰਖਦੀ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ। ਨਫਰਤ ਦੇ ਮੁਖ ਕਾਰਨ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਨ—

1. ਜ਼ਿਲਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਕਪੂਰਥਲਾ ਵਿਚ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਤੇ ਜ਼ਿਲਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਫਰੀਦਕੋਟ ਤੇ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਰੋਟੀ ਟੁਕਰ ਖਾਂਦੇ ਸਿਖ ਜੱਟ ਸੀ, ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪੈ ਤਕ ਦੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਡਰਾ ਕੇ ਦਾਬਾ ਮਾਰ ਕੇ, ਚਿਠੀਆਂ ਲਿਖ ਕੇ ਜੇ ਤੁਰੰਤ ਰੁਪੈ ਨਾ ਦਿਤੇ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਵਾਰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ ਆਦਿ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਵਸੂਲੀਆਂ। ਇਸ ਨਾਲ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਹੋਈ। ਜੱਟ ਸਿਖ ਬਰਾਦਰੀ ਇਕ ਛੋਟਾ ਪ੍ਰਵਾਰ ਹੈ ਇਸ ਵਿਚ ਰੁਪੈ ਪੈਸੇ ਵਾਲੇ ਸਿਖ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜ ਦਸ ਫੀਸਦੀ ਹੀ ਸਨ ਪਰ ਸਭ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਦੂਰੋਂ ਨੇੜਿਓਂ ਰਲਦੇ ਮਿਲਦੇ ਤੇ ਸਾਕ ਅੰਗ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਿਲਤ ਗਿਲਤ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸਰਕਲ ਵੀ ਲੰਮਾ ਚੌੜਾ ਸੀ, ਜਦ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲੁਟਣਾ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਗੋਲੀ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਤੇ ਰੁਪੈ ਖੋਹਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਇਸ ਲੁਟ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਲੁੱਟ ਵੀ ਬੜੀ ਅਜੀਬ ਸੀ ਕਈ ਘਰਾਣਿਆਂ ਪਾਸੋਂ ਦੋ ਦੋ ਤਿੰਨ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਰੁਪੈ ਲਏ ਗਏ। ਹਰ ਪਿੰਡ ਹਰ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਰੁਪੈ ਲੁਟਣ ਵਾਲੇ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਏ, ਸਾਰੇ ਸਮਾਜ ਦੁਸਮਣ ਲੋਕਾਂ ਵੀ ਇਹੋ ਪੈਦਾ ਫੜ ਲਿਆ। ਲੰਮੇ ਚੱਲੇ ਪਾ ਕੇ ਮੂੰਹ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰ ਲੈ ਕੇ, ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਹਥਿਆਰ ਲੈਣੇ ਹਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ, ਰੁਪੈ ਲੁੱਟਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਕੋਈ ਇਕ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸਿਖ ਉਸ ਦਾ ਪੱਲਾ ਪੂਰਾ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਪੇਸ਼ਾ ਹੀ ਅਪਨਾ ਲਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਵਾਲੇ ਬਾਬੇ ਇਕ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਕੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਕਈ ਕਈ ਸਾਲ ਮੰਗਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਨਗਦ ਵੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਬੋਹਲਾਂ ਤੋਂ ਧਕੇ ਨਾਲ

ਜਿਨਸ ਵੀ ਖੋਂਹਦੇ ਹਨ ਉਸੇ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ, ਇਕ ਹੋਰ ਜਮਾਤ ਨਿਕਲੀ ਜੋ ਹਥਿਆਰ ਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਲੁੱਟਣ ਜੋਗੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਸ ਨੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਉਗਰਾਹੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ। ਹਰ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪੈ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਪਰ ਉਹ ਪੁੱਜੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਾ ਸਭ ਆਪ ਹੀ ਡਕਾਰ ਗਏ। ਰੁਪੈ ਦੀ ਘਟੀਆ ਲੁਟ ਖੋਹ ਨੇ ਇਕ ਤਾਂ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਰੁਪੈ ਦੇ ਲਾਲਚੀ ਤੇ ਲੁਟੇਰੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਦੂਜਾ ਜਿਸ ਜੁਝਾਰੂ ਪਾਸ ਰੁਪਿਆ ਵਧੇਰੇ ਹੋ ਗਿਆ ਉਹ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੋਂ ਵੀ ਬਿੜਕ ਗਿਆ ਤੇ ਕਈਆਂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸਕਾਨ, ਕੌਠੀਆਂ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵੀ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਨਫਰਤ ਵਧੀ।

2. ਅਸੀਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਨਫਰਤ ਵਧਦੀ ਵੇਖਕੇ ਦਿਹਾਤੀ ਜਨਤਾਂ ਦੇ ਕਾਲਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਤੇ ਕੁਝ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਕੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਲੁੱਟ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰੋ, ਉਹ ਕਹਿਣ ਕਿ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਰੁਪੈ ਮੁੱਢਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸਿਖ ਦੋਂਦਾ ਨਹੀਂ ਜੇ ਦਾਬੇ ਤੇ ਗੱਲੀ ਦੇ ਡਰਾਵੇ ਨਾਲ ਨਾ ਲਈਏ ਤਾਂ ਰੁਪੈ ਕਿਥੋਂ ਆਣ? ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਰੁਪੈ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੌਮ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪੈ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਬਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚੋਂ ਵੀ ਭੇਜ ਰਹੀ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਬਦੇਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਰੁਪੈ ਦਾ ਤਾਂ ਭੋਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਉਂਦੇ ਕਿ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਕਿਸ ਪਾਸ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਕਿਥੇ ਖਰਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਕੌਮ ਅੱਜ ਵੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਾਹੇ ਰੁਪੈ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ ਜੇ ਕੌਮ ਸੋਨੇ ਦੇ ਪੱਤਰਿਆਂ ਲਈ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪੈ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਅਣਖ, ਆਨ ਤੇ ਹੋਂਦ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ? ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਵਤੀਰਾ ਬਦਲੋ ਦਾਬੇ ਤੇ ਗੱਲੀ ਨਾਲ ਨਾ ਮੰਗੋ ਰੁਪੈ ਦੀ ਉਗਰਾਹੀ ਦਾ ਇਕ ਕੇਂਦਰ ਨੀਅਤ ਕਰੋ। ਥਾ ਥਾ ਤੇ ਹਰ ਇਕ ਤੋਂ ਨਾ ਮੰਗੋ ਨਾ ਖੋਹੋ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਉਗਰਾਈ ਕਰਕੇ ਆਪ ਰੁਪੈ ਉਥੇ ਜਮਾ ਕਰਵਾ ਦੇਣਗੇ। ਜੇ ਇਕ ਥਾਂ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹਰ ਸਿਖ ਪ੍ਰਵਾਰ ਜੋ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪਿਛੋਂ ਇਕ ਸੌ ਰੁਪੈ ਵੀ ਦੇਵੇ ਜੋ ਕਿ ਹਰ ਸਿਖ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਲ ਵਿਚ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪੈ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਵੇ ਹਨ ਕੇਵਲ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ ਤੇ ਗਰੀਬ ਸਿਖ ਪ੍ਰਵਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਬਿਉਪਾਰੀ ਤੇ

ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਸਿਖ ਪ੍ਰਵਾਰ ਵੀ ਸਾਲ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਮੰਟੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ ਰੁਪੈ ਦੀ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਸਿਖ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੰਮ ਦੀ ਬਤੀ ਹੋਣੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਧਰਮ ਦੀ ਹਾਨੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਸਿਖ ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਲੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਸਹੀਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਰੁਪੈ ਚਰਚਰ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਨ ਪਰ ਤੁਹਾਡਾ ਤਰੀਕਾ ਦਰੁਸਤ ਨਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਹਮਦਰਦੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਨਫਰਤ ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਪੈਸਾ ਤਾਂ ਲੈਣਾ ਹੈ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਪਰ ਜੇ ਰੁਪੈ ਲੈਣ ਦੇ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਹੀ ਭੱਠਾ ਬਹਿਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਜੇਹੇ ਰੁਪੈ ਲੈਣ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ? ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਦਿਹਾਤੀ ਜਨਤਾ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਪਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਪਰਚਿਆਂ ਉਤੇ ਚਾਰ ਕੇਸ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦੇ ਤੇ ਦੋ ਦਹਿਸ਼ਤ ਪਸੰਦੀ ਐਕਟ ਦੇ ਬਣਾ ਲਏ ਪਰ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸੁਝਾਵਾਂ ਵਲ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿਤਾ। ਇਹ ਲੁੱਟ ਖੋਹ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਨਫਰਤ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦੇ ਹੀ ਚਲੇ ਗਏ। ਰੁਪੈ ਦੀ ਅੰਨੀ ਲੁੱਟ ਨੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਇਹ ਲੁੱਟ ਹੀ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀ।

3. ਅਸੀਂ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਮਾਰੋ। ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂ ਤੁਸੀਂ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਹਿੰਦੂ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ 85 ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਸੋਂ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਡੇਢ ਫੀ ਸਦੀ ਵਾਲੇ 85 ਫੀ ਸਦੀ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦੂ ਕਿਵੇਂ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕੋਗੇ ? ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤੁਸੀਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਦੋ-ਚਾਰ ਫੀ ਸਦੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਲੱਖਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਲ ਤੁਸੀਂ ਅੱਖ ਪੁੱਟ ਕੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖ ਸਕਦੇ। ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੈ ਤਾਕਤਵਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਰੀ ਪੁਲਸ, ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਤੇ ਬੀ. ਐਸ. ਐਫ. ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਲਈ ਬਿਠਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰੋ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਹਾਸਲ ਕੁਝ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਲਟਾ ਆਪਣਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇ ਤੁਸੀਂ ਚਾਰ ਹਿੰਦੂ ਮਾਰਦੇ ਹੋ ਸਰਕਾਰ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਕਾਤਲ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੇ ਇਕ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੱਧ ਮਾਰਦੀ ਹੈ ਦੂਜੇ ਬਾਹਰ ਦੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਮਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ,

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਕੇ
 ਗਿਆ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਨੂੰ ਹੱਕ ਬਜਾਨਬ ਕਰਾਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ
 ਕੁਲਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਓ, ਤੁਹਾਡੀ ਲੜਾਈ ਹਿੰਦੂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ
 ਸਿਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਹੈ। ਪਰ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਇਸ ਪਖੋਂ ਵੀ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਵਿਚ
 ਤੁਰਮੀਮ ਨਾ ਕੀਤੀ ਆਪਣੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਿਖਾਂ ਉਤੇ ਜੁਲਮ ਜਬਰ ਦਾ ਰਾਹ
 ਮੁਹਲਦੇ ਹੀ ਚਲੇ ਗਏ। ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਸਿਖ ਲੜਾਈ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਣਾ ਵੀ
 ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਅਸਫਲਤਾ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਣਾ ਸੀ।

4. ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਸਿਖ ਪਰਵਾਰਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਆਰੰਭ ਕੀਤੇ ਜ
 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਜਾਇਜ਼ ਤੇ ਦਰੁਸਤ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਜੁਝਾਰੂ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਅਸੀਂ
 ਇਹ ਸਿਖ ਮਾਰਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਮੁਖਬਰ ਹਨ ਤੇ ਗ਼ਦਾਰ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਸਫਾਈ ਕੋਈ
 ਆਰਾਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਖਦੀ। ਅਸੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਸਿੰਘੋ, ਕਿਸੇ
 ਪ੍ਰਵਾਰ ਦਾ ਇਕ ਸਿਖ ਤਾਂ ਮੁਖਬਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਵਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ
 ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਤੇ ਬੱਚੇ ਤਾਂ ਮੁਖਬਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਿਸ਼-
 ਵਾਸ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਮਿਲ ਚੁਕਾ ਹੈ ਉਸ ਮੁਖਬਰ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਮਾਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ
 ਤੁਸੀਂ ਹੱਕ ਬਜਾਨਬ ਹੋ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਦੇ ਬਾਕੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਤੇ
 ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹਨ ਜਦ ਮਾਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਾਲਮ ਤੇ ਜਾਬਰ ਮੰਨੇ
 ਗਏ ਹੋ। ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਤੇ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਫਿਰ ਤੁਹਾਡੇ ਅਤੇ
 ਮੁਗਲ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਫਰਕ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ? ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ
 ਕਿ ਸਿਖ ਮੁਗਲਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਨ ਹੀ ਜ਼ਾਲਮ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਮੁਗਲ ਸਰਕਾਰ ਦੀ
 ਸਫਾਈ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸੀ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਜੋ ਚਾਹੁੰਦੀ ਕਰਦੀ।
 ਪਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੋ ਕਮਸਿਨ ਤੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨੀਂਹਾਂ ਵਿਚ ਚਿਣ ਕੇ ਸਹੀਦ
 ਹੋਏ ਕੀਤੇ? ਤੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸਹੀਦੀ ਦਾ ਹੀ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੇ
 ਆਪਣੇ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਬਦਲਾ ਲਿਆ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ
 ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦੀ ਕਦੇ ਹਾਮੀ ਨਹੀਂ ਭਰ ਸਕਦੇ, ਬਾਂਹ ਨਹੀਂ ਫੜ ਸਕਦੇ। ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ
 ਕਿ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿਖਾਂ, ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਕਰਦੇ ਰਹੋ ਤਾਂ
 ਜਿਸ ਕਲਗੀਧਰ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚ ਕਦੇ ਬਰਕਤ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ

ਕਤਲ ਤੁਰਤ ਬੰਦ ਕਰੋ। ਪਰ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਵਿਚ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਤਬਾਰੀ ਜੁਝਾਰੂ ਵਾੜੇ ਹੋਏ ਸੀ, ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਰਮੀਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨ ਦੇਂਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਭੇਜੇ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਪਾਸੋਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਰਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਮ ਕਰਵਾ ਕੇ ਹਿੰਦੂ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਕਰਵਾਉਣ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿੰਨਾਂ ਸਮਾਂ ਕਿਸੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਂ ਅੰਦੋਲਨ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਂ ਉਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਫਿਹਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਸਾਡਾ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਨਾ ਮੰਨਿਆ, ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੀ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਕਰੋਪ ਕਰਦੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਹ ਵੀ ਅਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਵਾਜਾ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ।

5. ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਐਕਸ਼ਨ ਵੀ 90 ਫੀਸਦੀ ਬੇਲੋੜੇ ਤੇ ਗਲਤ ਸਨ। ਇਹ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਦੋਖੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਮਾਰ ਸਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਦਸਿਆ ਸੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਐਕਸ਼ਨ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਾ ਕਹਿ ਸਕੇ ਪਰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਾਰਨ ਲਈ 90 ਫੀਸਦੀ ਗਲਤ ਐਕਸ਼ਨ ਕੀਤੇ। ਜੋ ਕਿ ਬਿਲਕੁਲ ਬੇਲੋੜੇ ਤੇ ਗਲਤ ਸਨ। ਬੇਲੋੜੇ ਤੇ ਗਲਤ ਕਤਲ ਕਰ ਕੇ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਵੀ ਜ਼ਾਲਮ ਹੋਣ ਦਾ ਸਰਟੀਫੀਕੇਟ ਦਿਵਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਰਨ ਦਾ ਵੀ ਰਾਹ ਬੋਲਿਆ। ਸੂਝਵਾਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਜੁਝਾਰੂ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਪੰਜ ਪੰਜ ਦਸ ਦਸ ਅਸਲ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੀ ਕੇਵਲ ਮਾਰਦੇ ਕਿਸੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਨਾ ਮਾਰਦੇ ਤਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਹੁਤ ਅੱਗੇ ਚਲਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਤੇ ਸੱਭਾ ਵੀ ਵਧਣੀ ਸੀ ਤੇ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕੰਨ ਹੋਣੇ ਸੀ ਤੇ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਗੱਦਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੀਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨਾ। ਗਲਤ ਤੇ ਬੇਲੋੜੇ ਐਕਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਅਖਬਾਰੀ ਖਬਰਾਂ ਤਾਂ ਬਣਾਈਆਂ, ਖਾਨਾ ਪੂਰੀ ਤਾਂ ਕਰ ਲਈ, ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਐਕਸ਼ਨਾਂ ਨੇ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਕੁਝ ਨਾ ਸਵਾਰਿਆ, ਉਲਟਾ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕੀਤਾ। ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਅੱਜ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਨਦਨਾ

ਰਹੀ ਹਨ ਜਿਵੇਂ 1982 ਤੋਂ 1984 ਤਕ ਦਨਦਨਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਜੁਝਾਰੂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਪਰ ਉਹ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਮਾਰ ਸਕੇ। ਮਾਰ ਵੀ ਕਿਵੇਂ ਸਕਦੇ ਸੀ? ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਖਾਸ ਇਤਬਾਰੀ ਤੇ ਟਾਊਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਾੜੇ ਹੋਏ ਸੀ ਨਾਲੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜੇ ਹੋਏ ਸੀ ਉਹ ਉਲਟਾ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਰਾਹੀਂ ਮਰਵਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਇਸ ਕੰਮ ਦੇ ਰੁਪੈ ਦੇਂਦੇ ਰਹੇ। ਇਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਨਿੱਜੀ ਵੇਰਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਵਾਲੇ ਵੀ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਉਹ ਵੀ ਗਲਤ ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀਆਂ ਦੇ ਐਕਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਤੇ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਰਹੇ, ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਰੁਪੈ ਦੇਕੇ ਵੀ ਲੋਕੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਮਰਵਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੇ ਇਤਬਾਰੀ ਤੇ ਟਾਊਟ ਆਪ ਵੀ ਬਚੇ ਰਹੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੀ ਬਚਾਈ ਰੱਖੇ। ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਚ ਬਹਿ ਕੇ ਕੁਰਾਹੇ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਬੇਲੋੜੇ ਤੇ ਗਲਤ ਐਕਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਭੰਡੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਰਹੇ।

ਬੇਲੋੜੇ ਤੇ ਗਲਤ ਐਕਸ਼ਨ ਦੋ ਕਾਰਨਾਂ ਕਾਰਨ ਹੋਏ। ਪਹਿਲਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਭਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਲੈਨਿੰਗ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਵਾੜੇ ਸਰਕਾਰੀ ਜੁਝਾਰੂ ਸਨ। ਉਹ ਸਦਾ ਹੀ ਗਲਤ ਐਕਸ਼ਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਤੇ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਘੋਸ਼ਾਂ ਆਦਿ ਵਿਚ ਕਤਲਾਂ ਦੇ ਮੱਢੀ ਉਹ ਹੀ ਸੀ। ਨਾਲ ਇਕ ਦੋ ਆਦਮੀ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੇ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਇਕ ਦੋ ਹੀ ਆਪਣੀ ਫੋਰਸ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਐਕਸ਼ਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈ ਲਵੋ। ਇਹ ਅਸੀਂ ਨਾਲ ਹੋ ਕੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਐਕਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਪੱਖੀ ਜੁਝਾਰੂ ਸਨ ਪਰ ਉਸ ਐਕਸ਼ਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਲੈ ਲੈਂਦੀਆਂ ਸਨ, ਇਸ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੱਥ ਨੰਗਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਬਦਨਾਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ, ਸਾਰੀ ਬਦਨਾਮੀ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਨਫਰਤ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਏਕਾ ਤੇ ਤਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਹਿਸਾਬ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਜੁਝਾਰੂ ਕਿਹੜੇ ਹਨ ਤੇ ਕਿਸ ਕਿਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਿਚ ਵੜੇ ਹੋਏ ਹਨ? ਤੇ ਜੇ ਵੱਖਰੇ ਵੀ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?

ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਗਲਤ ਤੇ ਬੇਲੋੜੇ ਐਕਸ਼ਨ ਅਨਜਾਣ, ਕਮਜ਼ੋਰ ਤੇ ਜਾਨ

ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਕੀਤੇ। ਵੱਡਾ ਤੇ ਦਰੁਸਤ ਐਕਸ਼ਨ ਸਦਾ ਹੀ ਐਖਰ
 ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਖਤਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਨਵੇਂ
 ਨੌਜਵਾਨ ਜੋ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਸਸਤਰ ਹਾਸਲ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਐਕਸ਼ਨ
 ਕਰਨਗੇ, ਜਦ ਉਹ ਵੱਡਾ ਤੇ ਦਰੁਸਤ ਐਕਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਉਹ
 ਗਲਤ, ਬੇਲੋੜੇ ਅਤੇ ਸੌਖੇ ਐਕਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕਾਰਵਾਈ ਪਾਉਂਦੇ ਸੀ।
 ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਉਹਨਾਂ ਸ਼ਿਕਾਰੀਆਂ ਵਾਲੀ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਲਾਈਇੰਗ ਸਾਟ
 (ਉਡਦੇ ਜਾਨਵਰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ) ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਹ ਤਿੱਤਰ ਤੇ ਮੁਰਗਾਬੀ
 ਤਾਂ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਉਹ ਘੁੰਗੀਆਂ ਕਬੂਬਰ ਮਾਰ ਕੇ ਹੀ ਆਪਣੀ ਕਾਰਵਾਈ
 ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਫਸਰ ਬੰਦੂਕ
 ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੇ ਬੜੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਜੈਲਦਾਰ ਤੇ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਸਿਖ
 ਜੈਲਦਾਰ ਤੇ ਸਰਦਾਰ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਵੇਖਾ ਵੇਖੀ ਬੰਦੂਕ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ
 ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਬਣ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਤਿੱਤਰ ਤੇ ਮੁਰਗਾਬੀ ਦੇ ਦੋ ਹੀ
 ਵੱਡੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਤਿੱਤਰ ਤੇ ਮੁਰਗਾਬੀ ਕੇਵਲ ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਹੀ ਮਾਰਦਾ
 ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਫਲਾਈਇੰਗ ਸਾਟ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਉਡਦੇ ਜਾਨਵਰ ਮਾਰ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ।
 ਮੁਰਗਾਬੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸਿਆਲੇ ਦੀ ਰੁੱਤੇ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਵੱਡੇ ਛੈਬਾ, ਚਾਬਾਂ ਜਾਂ
 ਈਲਾਂ ਵਿਚ ਮੁਰਗਾਬੀ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਬੰਦੂਕਾਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਲੈ ਲਈਆਂ ਪਰ
 ਫਲਾਈਇੰਗ ਸਾਟ ਸੌ ਚੋਂ ਇਕ ਦੇ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਕਹਿਣਾ, ਚਲੋ
 ਫਲਾਣੇ ਛੈਬ ਵਿਚ ਮੁਰਗਾਬੀ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਚਲੀਏ। ਮੁਰਗਾਬੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ
 ਰਾਤ ਨੂੰ ਤੜਕੇ ਸਾਰ ਖੇਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮਾੜੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਨਾਲ ਦੇ ਤਿੰਨ
 ਸਾਥੀ ਲੈਣੇ ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲਈ ਟੁਰ ਪੈਣਾ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਬੰਦੂਕ ਦੀਆਂ ਨਾਲੀਆਂ
 ਵਿਚ ਰੂ ਦੇ ਕੇ ਢਿੱਡ ਭਾਰ ਰੀਘ ਕੇ ਮੁਰਗਾਬੀਆਂ ਵਲ ਵੱਧਣਾ, ਮੁਰਗਾਬੀਆਂ ਨੇ
 ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਚਲੇ ਜਾਣਾ, ਫਿਰ ਉਧਰ ਢਿੱਡ ਭਾਰ ਰੀਘਦੇ ਜਾਣਾ, ਮੁਰਗਾਬੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ
 ਦੇਰ ਵਿਚ ਫਿਰ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਚਲੇ ਜਾਣਾ। ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠਾਂ ਨਾ ਮੁਰਗਾਬੀ
 ਆਉਣੀ ਨਾ ਉਸ ਨੇ ਫਾਇਰ ਕਰਨਾ, ਦਿਨ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣਾ। ਮਾਯੂਸ ਹੋ ਕੇ ਜਦ
 ਖਾਲੀ ਘਰ ਪਰਤਣ ਲਗਣਾ ਤਾਂ ਸਾਥੀਆਂ ਕਹਿਣਾ, ਯਾਰ ਲੋਕ ਮਾਖੌਲ ਕਰਨਗੇ
 ਕੁਝ ਕਬੂਤਰ ਨੇ ਘੁੰਗੀਆਂ ਹੀ ਮਾਰ ਲਈਏ, ਜਦ ਕੋਈ ਪੁੱਛੇਗਾ ਤਾਂ ਕਹਿ ਦਿਆਂਗੇ

ਕਿ ਮੁਰਗਾਬੀਆਂ ਤਾਂ ਅੱਜ ਰਾਤ ਆਈਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਇਸ ਲਈ ਕਬੂਤਰ ਘੁੰਗੀਆਂ ਲੱਭ ਗਈਆਂ ਸਨ ਉਹ ਹੀ ਮਾਰ ਲਿਆਏ ਹਾਂ। ਏਹੋ ਹਾਲ ਮਾਝੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦਾ ਸੀ ਵੱਡਾ ਤੇ ਦਰੁਸਤ ਐਕਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਕਾਰਵਾਈ ਉਹਨਾਂ ਪਾਉਣੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਜੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਸਸਤਰ ਵਾਪਸ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਸੀ ਤੇ ਬਦਨਾਮੀ ਵੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਤੇ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਐਕਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਖਾਨਾ ਪੂਰੀ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਅਜੇਹੇ ਗਲਤ ਤੇ ਬੇਲੋੜੇ ਤੇ ਸੌਖੇ ਐਕਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਕਤ ਮਿਲਦੀ ਸੀ ਨਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੁਝ ਵਿਗੜਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਐਕਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਨੁਕਸਾਨ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਪੁੱਜਦਾ ਸੀ। ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਸ਼ੁਕਾਰ ਅਜੇਹੇ ਬੇਲੋੜੇ ਐਕਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲ, ਅਧਰਮੀ ਤੇ ਲੁਟੇਰੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਬਖਸ਼ੀ ਕਰਨੀ ਤੇ ਵਾਧੂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਵੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ।

6. ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਕਾਇਦਾ ਹੈ ਰਿਵਾਜ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਵੀ ਕੋਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਂ ਲਹਿਰ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਉਸ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਤਾਂ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਅਸਲ ਮੱਦੀ ਤੇ ਹਮਾਇਤੀ ਅਤੇ ਵਰਕਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਉਹ ਲੋਕ ਜੋ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਪਰਦੇ ਹੇਠ ਗਲਤ ਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਧੰਦੇ ਵੀ ਚਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਗਰਾਹੀਆਂ ਤੇ ਕਮਾਈਆਂ ਵੀ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਜੇਹਾ ਸਮਾਜ ਦੁਸ਼ਮਣ ਅਨਸਰ ਵੀ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੀਜਾ ਇਸ 'ਚ ਉਹ ਲੋਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪ ਵਾੜਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਤਸਵੀਰ ਤੇ ਪਲੈਨਿੰਗ ਦੀ ਪੇਸ਼ਗੀ ਖਬਰ ਮਿਲਦੀ ਰਹੇ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਟਾਕਰਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਸਰਕਾਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਲੀਡਰ ਵੀ ਖਰੀਦਦੀ ਹੈ ਤੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਆਪਣੇ ਇਤਬਾਰੀ ਜੋੜ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਦਿਵਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਕੁਰਾਹੇ ਪਾ ਕੇ ਵੀ ਫਿਹਲ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਦੀ

ਹੈ ਆਪਣੇ ਟਾਉਣਾ ਰਾਹੀਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਾੜੇ ਲੋਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਰਕਾਰ ਗਲਤ ਐਕਸ਼ਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਗਲਤ ਲੀਹਾਂ ਤੇ ਪਾ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਫਿਰਲ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦੁਸਮਣ ਲੁਟੇਰੇ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਸਾਮਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਕ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਬਦਨਾਮੀ ਧੌਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਲੋਕ ਸੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਨਾਮ ਵੀ ਉਘਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਉਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਹੀ ਲੁੱਟ ਕਰ ਕੇ ਧਨ ਵੀ ਕਮਾ ਲੈਣਗੇ। ਸਮਾਜ ਦੁਸਮਣ ਲੋਕ ਹੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਬਦਨਾਮੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇ, ਉਹਨਾਂ ਰੁਪੇ ਤਾਂ ਲੁੱਟੇ ਹੀ ਪਰ ਬਦਚਲਣੀਆਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ। ਜਿਥੇ ਸਿਖ ਪਨਾਹ ਦੇਂਦੇ ਰਹੇ ਇਹਨਾਂ ਭੇਖੀਆਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਖੋਹ ਖੁਆਰੀ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਤੇ ਵੱਕਾਰ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ ਪਰ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਕਦੇ ਸਕਰੀਨਿੰਗ ਨਾ ਕੀਤੀ, ਬਦਕਿਰਦਾਰ ਤੇ ਬਦਚਲਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਛਾਟੀ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣਾ ਅਕਸ ਸਵਾਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਕਰੀਨਿੰਗ ਕਦੇ ਕੀਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗਈ। ਇਸ ਲਈ ਸੂਕਾਰ ਦੇ ਆਦਮੀ ਵੀ ਬੜੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਇਸ ਉਪਰ ਛਾਏ ਵੀ ਰਹੇ।

ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਾਲੀ ਗਰਜ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਇਤਬਾਰੀ ਲੰਮੇ ਚੱਲੇ ਪਵਾ ਕੇ ਅਸਾਲਟਾਂ ਦੇ ਕੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨਾਲ ਰਲਾ ਦਿਤੇ ਸੀ। ਉਹ ਹੀ ਧਮਕੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇਂਦੇ ਰਹੇ, ਉਹ ਹੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦੇਂਦੇ ਰਹੇ। ਉਹ ਹੀ ਸਿਖ ਮਾਰ ਕੇ ਮਲਬੇ ਹੇਠ ਦਬਵਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਬਾਹਰ ਸਿਖ ਪ੍ਰਵਾਰਾਂ ਦੇ ਬਚੇ ਇਸਤਰੀਆਂ ਮਾਰਨ ਦਾ ਵੀ ਉਹ ਹੀ ਨਾਲ ਹੋ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਉਧਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਤਬਾਰੀਆਂ ਤੇ ਪੁਲਸ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਵੀ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸਕਵੇਡ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਰਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਨਫਰਤ ਫੈਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਕੋਈ ਜੁਝਾਰੂ ਮੁਖੀ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਨਾ ਸੌਚ ਸਕਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਾ ਸਕਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਹੋ

ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਕੀ ਇਹ ਕੁਕਰਮ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਬੇਤਾ ਤਾਂ ਨਾ ਬਿਠਾ ਦੇਣਗੇ ? ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਦੀ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਅਣਗਹਿਲੀ ਤੇ ਨਾ ਅਹਿਲੀਅਤ ਕਾਰਨ ਹੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰੋਂ ਸਰਕਾਰ ਪੱਖੀ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰਕੇ ਤੇ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਇਕ ਵਾਰ ਭੱਠਾ ਬਿਠਾ ਦਿਤਾ । ਅਸਲੀਅਤ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਦੁਸ਼ਮਣ ਲੁਟੇਰਿਆਂ, ਬਦਚਲਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਹਬਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਭਰਮਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਕਰੀਨਿੰਗ ਦੀ ਘਾਟ ਨੇ ਵੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਹਿਸਾ ਪਾਇਆ ਹੈ ।

7. ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਧਰਮ ਦੀ ਹਾਨੀ ਲਗਾਤਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਕੌਮ ਦੇ ਕਤਲਿਆਮ ਦੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਮੰਗ ਹੋਵੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ, ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਆਪਣਾ ਘਰ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਖ ਕੌਮ ਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਆਗੂ ਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਸਮੇਤ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡਣ, ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸੂਕਾਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚਾਹੇ ਖਰੀਦ ਕੇ ਵਰਤ ਲਏ, ਅਜੇਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਆਸ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ? ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਆਪ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਹੀ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਤੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹਤਿਆਰੇ ਤੇ ਲੁਟੇਰੇ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਲਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੇ ਭੰਡੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ । ਇਹ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਹੱਲਾ-ਸ਼ੇਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ । ਜਿੰਨੀ ਨੌਜਵਾਨ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਫੂਕ ਭਰਦੇ ਸੀ ਸਿਖ ਲੀਡਰ ਉਹ ਸਾਰੀ ਫੂਕ ਆਪ ਹੀ ਕੱਢ ਤੇ ਕਢਵਾ ਦੇਂਦੇ ਸਨ । ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਤੇ ਸੂਝਵਾਨ ਹੈਰਾਨ ਸਨ ਕਿ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਧਾਰਮਕ ਆਗੂ ਹਰ ਸਮੇਂ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਵਿਕਨ ਲਈ ਉਤਾਵਲੇ ਹਨ ਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪਿਛੇ ਸੁੱਟ ਕੇ ਆਪ ਮੁਲ ਵੱਟਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਹਨ । ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਅਜੇਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਫਲ ਬਣਾ ਸਕਣਗੇ ? ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ

ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਤਾਂ ਦੇ ਲੈਣਗੇ, ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਚੋਂ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਵੀ ਲੈਣਗੇ, ਪਰ ਸਮੁੱਚੇ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਇਹ ਲੜਾਈ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਵੇਗਾ। ਸਿਖ ਆਗੂ ਆਪਣੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਗੰਢ ਬੰਨ੍ਹ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿ ਜੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਸਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਾਰੇ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਬਿਸਤਰਾ ਗੱਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸਾਰੇ ਭਾਵੇਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਤੇ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰ ਹਮ ਖਿਆਲ ਹਨ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡਣ ਕਾਰਨ ਵੀ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਸਫਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ।

8. ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਫੁੱਟ ਤੇ ਧੜੇਬਾਜ਼ੀ ਪੈਦਾ ਕਰੀ ਰੱਖੀ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ 1978 ਤੋਂ ਹੀ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਨਿਤਨੇਮੀ ਹੈ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ 13 ਸਿੰਘ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਵੈਸਾਖੀ 1978 ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿਤੇ ਸੀ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਵਿਗਾੜ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਧਰਮ ਯੁਧ ਸਮੇਂ ਵੀ ਇਹ ਵਿਗਾੜ ਤੇ ਦੂਰੀ ਕਾਇਮ ਰਹੀ 1982 ਤੋਂ 1984 ਤਕ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਇਸ ਫੁੱਟ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦੇਂਦੇ ਰਹੇ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਪਈ ਗਲਤ ਫਹਿਮੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਨਾ ਕੀਤਾ। 1984 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਇਹ ਫੁੱਟ ਕਾਇਮ ਹੀ ਰਹੀ। ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਸਮੇਂ ਵੀ ਪਾਟਕ ਚਲਦਾ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੋ ਰਾਇਆਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਵਾਲੇ ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਵਾਲੇ ਨੇਕ ਸਿਖ ਹਨ। ਇਹ ਲੁੱਟਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਇਹ ਰੁਪੈ ਕੇ ਲੈ ਸਿਖ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦੇ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਐਕਸ਼ਨ ਕਾਫੀ ਨੱਸ ਤੇ ਚਰੁਸ਼ਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਅੰਦਰਲੀ ਫੁੱਟ ਦਾ ਅਸਰ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਵਾਲੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਨਾ ਲੜੇ, ਇਕ ਟੀਮ ਵਜੋਂ ਲੜਾਈ ਨਾ ਲੜੀ, ਉਧਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕਈ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਬਣਾ ਦਿਤੀਆਂ। ਹਰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਦਸਦੀ ਰਹੀ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਲਈ ਰੁਪੈ ਇਕੱਠੇ

ਕਰਦੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਛੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਰੂਪੇਂ ਇਕੱਠੇ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ, ਨਾ
 ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਪਲੈਨਿੰਗ ਨਾਲ ਐਕਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਨਾ ਇਕ ਪਲੈਟ ਫਾਰਮ ਤੇ
 ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ। ਜੋ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਆਨ ਦੇ
 ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਰੂਪੇਂ ਲੁੱਟਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ
 ਵਾਲੇ ਆਪ ਜੁਝਾਰੂ ਵੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਰਹੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜੋ ਆਪਣੇ
 ਇਤਬਾਰੀ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਵਾੜੇ ਹੋਏ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਹਦਾਇਤ
 ਇਹ ਦਿਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣਾ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ
 ਫੁੱਟ ਤੇ ਧੜੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸਦਾ ਪੱਕਾ ਰਖਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਨੇ ਹਨ। ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੀ
 ਆਪਸੀ ਫੁੱਟ ਤੇ ਧੜੇਬਾਜ਼ੀ ਕਾਰਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਦਰੁਸਤ ਪਲੈਨਿੰਗ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ,
 ਐਕਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਸਾਝਾ ਫੈਸਲਾ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ, ਇਕ ਟੀਮ ਬਣ ਕੇ ਸਾਰੇ ਜੁਝਾਰੂ ਕੰਮ
 ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਸ ਲਈ ਸਕੌਰ ਵੀ ਨਾ ਵਧ ਸਕਿਆ ਤੇ ਸਫਲਤਾ ਵੀ ਪੱਲੇ ਨਾ
 ਪਈ। ਹਰ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਆਪਣੇ ਨਿਜੀ ਨੰਬਰ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਵਧਾਉਣ ਤੇ
 ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਪ੍ਰਸਿਧ ਕਰਨ ਵਿਚ ਹੀ ਰੁੱਝੀ ਰਹੀ।
 ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਵੀ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਸਕਵੈਡ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਸੀ।
 ਕਿਉਂਕਿ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ
 ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗ ਸਕਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਕਵੈਡ ਕਿਹੜੇ ਹਨ ਜੋ ਇਕ ਥਾਂ ਹੁੰਦੇ
 ਤੇ ਸਾਝਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਕੇ ਐਕਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਝੱਟ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਇਹ
 ਐਕਸ਼ਨ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਹੈ। ਫੁੱਟ ਤੇ ਪਾਟਕ
 ਦਾ ਇਹ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਐਕਸ਼ਨਾਂ ਦੀ
 ਕਈ ਵਾਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਜੁਝਾਰੂ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਤੇ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ। ਇਹ ਇਸ ਕਰ ਕੇ
 ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਸੀ ਕਿ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨੰਬਰ ਵਧੇਰੇ ਹੋ ਜਾਣ। ਜੁਝਾਰੂਆਂ
 ਦੀ ਫੁੱਟ ਤੇ ਵਖਰੇਵੇਂ ਨੇ ਵੀ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਜਿੰਨੀ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ
 ਸੀ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦਿਤੀ।

9. ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਸਰਵ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੱਠੇ
 ਹੱਠੇ ਮਿਲੇ ਰਾਜ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਹਰ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਖੁਦ
 ਮੁਖਤਾਰ ਸੀ, ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨਦਾ, ਫੌਜਾਂ ਬੰਝੀਆਂ ਜਰਨੈਲ

ਬਹੁਤੇ ਸੀ। ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਜਨਵਰੀ 1986 ਵਿਚ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਸੋਧ ਦੇਣ ਲਈ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਸਵਾ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਨਾ ਮੰਨਿਆ, ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਸਲੀਮ ਹੀ ਨਾ ਕੀਤਾ, ਬਾਕੀਆਂ ਚੋਂ ਕਈ ਕਦੇ ਮੰਨ ਲੈਂਦੀਆਂ ਕਦੇ ਨਾ ਮੰਨਦੀਆਂ। ਇਹ ਹਾਲ ਸਿਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੰਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਆਗੂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਤਕੜੇ ਤੇ ਤਿੱਖੇ ਬਿਆਨ ਦੇਂਦੇ ਪਰ ਜਦ ਬੈਕ ਮਾਰਣ ਲਗਦੇ ਤਾਂ ਉੱਕਾ ਹੀ ਭੱਜ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਚੁੱਪ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਨੇ ਵੀ ਕਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਟੈਂਡ ਨਾ ਲਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਹੀ ਰਹੇ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵੱਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ ਧੜੇ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵਜ੍ਹਾ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਵੀ ਸਰਵ ਪ੍ਰਧਾਨਤ ਲੀਡਰ-ਸ਼ਿਪ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ। ਸਾਂਝੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਵੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲੱਗੀ।

10. ਅਸੀਂ ਦਿਹਾਤੀ ਜਨਤਾ ਦੇ ਕਾਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਡੇਰੇ ਨਾ ਲਾਇਓ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਤੁਸੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ ਲੜ ਸਕਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜਾਂ ਵਾੜ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਟੈਂਕਾਂ ਨਾਲ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਸੀ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਮਾਰ ਦਿਤੇ ਸੀ ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਜਦ ਚਾਹੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜ ਵਾੜ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਤੁਹਾਡਾ ਭੋਂ ਭੋਂ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੌਖਾ ਮਰਵਾ ਤਾਂ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੁਹਾਡਾ ਸਵਾਰ ਕੁਝ ਲਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਤੁਸੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਆਪ ਹੀ ਸੋਧ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਬਾਹਰ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਇਕੱਲੇ ਨੂੰ ਲੱਭ ਕੇ ਭਾਲ ਕੇ ਮਾਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਮੌਤ ਨੂੰ ਅਵਾਜ਼ ਮਾਰਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਤੁਹਾਡਾ ਤਰੀਕਾ ਗਲਤ ਹੈ। ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਕਿ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਸਾਡਾ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਤੇ ਅਪਰੈਲ ਮਈ 1988 ਵਿਚ ਫਿਰ ਦਰਬਾਰ

ਜਾਹਿਬ ਨੂੰ ਹੀ ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ, ਮੌਰਚਾ-ਬੰਦੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਸਰਕਾਰ ਤਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੜੀ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ 9 ਮਈ ਨੂੰ ਕਮਾਂਡੋ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਦਰਜਨਾਂ ਸਿਖ ਮਾਰ ਦਿਤੇ ਤੇ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਪਾਸੇ ਹਥਿਆਰ ਸੂਟਵਾ ਕੇ ਆਰਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਜੋਗਾ ਤੇ ਮੂੰਹ ਵਿਖਾਉਣ ਜੋਗਾ ਨਹੀਂ ਛਡਿਆ। ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਲੀ ਗਰਜ-2 ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਨੇ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਸੱਟ ਮਾਰੀ ਤੇ ਰੁਕੜੀ ਢਾਹ ਲਾਈ।

11. ਪਲੈਨਿੰਗ ਦੀ ਘਾਟ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦੀ ਜਿੱਦ ਜਾਨ ਸਦਾ ਮਰਨ ਤੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਕੇਵਲ ਇਕ ਅਹਿਮ ਪੱਖ ਹੈ। ਮਰਨ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਲੜਾਈਆਂ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤ ਸਕਦੇ। ਪਲੈਨਿੰਗ ਤੇ ਯੋਜਨਾ ਬੰਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਤੇ ਮੁਢਲੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਜਰਬਾਕਾਰ ਸਰਨੈਲਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਲੜਾਈ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਸਕੀਮਾਂ ਘੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਪਲੈਨਿੰਗ ਤੇ ਸਕੀਮ ਦੇ ਲੜਾਈਆਂ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਰ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਿੰਨ ਵਿੰਗ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਆਰਕੀਟੈਕਟ ਦਾ ਜੋ ਪਲੈਨਿੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦੂਜਾ ਡੀਜ਼ਾਈਨ ਦਾ ਜੋ ਸਾਰੇ ਨਕਸ਼ੇ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤੀਜਾ ਕਨਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਦਾ ਜੋ ਪਲੈਨਿੰਗ ਤੇ ਨਕਸ਼ਿਆ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਉਸਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੌਮਾਂ ਦੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵੀ ਤਿੰਨਾਂ ਹੀ ਵਿੰਗਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਉੱਚ ਪਧਰੀ ਐਡਵਾਈਜਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜੋ ਪਲੈਨਿੰਗ ਕਰੇ ਕਿ ਕੌਮ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਕੀ ਹੈ, ਮੰਗ ਕੀ ਹੈ, ਕੌਮ ਚਾਹੁੰਦੀ ਕੀ ਹੈ? ਉਸ ਵਿਚ ਹਰ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੋ ਕੌਮ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਦਰਦ ਰਖਦੇ ਹੋਣ ਜੋ ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਆਪ ਵੀ ਸਹੀਦੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹੋਣ, ਉਹ ਸਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣਦਿਆਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਰਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਵਿਕਣ ਵਾਲੇ ਨਾ ਹੋਣ। ਘਟ ਸਿਆਣਾ ਈਮਾਨਦਾਰ ਸਲਾਹੀਆ ਸਹਿਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਬੇਈਮਾਨ ਤੇ ਗਦਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬਹੁਤਾ ਸਿਆਣਾ

ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਪਲੈਨਿੰਗ ਹੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਗੀ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਲੱਭ ਹੈ ਪੁਰਾਣੇ ਫੌਜੀ ਜਰਨੈਲਾਂ, ਤਜਰਬਾਕਾਰ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਈਮਾਨਦਾਰ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੜਾਈ ਦੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕਿਆਂ ਤੇ ਸਕੀਮਾਂ ਨੂੰ ਤਰਤੀਬ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਤੀਜੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਲੱਭ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੜਾਈ ਲੜਨੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਦੋਹਾਂ ਵਿੰਗਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਸੌ ਫੀਸਦੀ ਗੁਪਤ ਰਖਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਤੁਰਤ ਪਤਾ ਲਗਣ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਸਾਰੀ ਲੜਾਈ ਹੀ ਖਤਮ ਕਰਵਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਪਲੈਨਿੰਗ ਤੇ ਨਕਸਿਆਂ ਤੇ ਸਕੀਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਹੀ ਐਕਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਹਨ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਪਲੈਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਜੇ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਚਲਾਇਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਘੱਟ ਤਾਕਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਸਫਲ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜੇ ਪਲੈਨਿੰਗ ਵੀ ਕੋਈ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਏ, ਵਿਉਂਤਾਂ ਤੇ ਸਕੀਮਾਂ ਵੀ ਨਾ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਣ ਤੇ ਸਿੱਧੀ ਲੜਾਈ ਹੀ ਅਰੰਭ ਕਰ ਲਈ ਜਾਏ ਤਾਂ ਲੜਾਈ ਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਥੋੜ੍ਹਕੀ ਤੇ ਅਨਪਲੈਨ ਲੜਾਈ ਸਫਲ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਸਾਰੇ ਸੂਝਵਾਨ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਇਕ ਦਿਨ ਕੌਰਵਾਂ ਨੇ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਵਿਹੁ ਚੱਕਰ ਬਣਾ ਲਿਆ ਜਿਸ ਅੰਦਰ ਪਾਛੋਂ ਚੋਂ ਕੋਈ ਦਾਖਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਕੌਰਵਾਂ ਜਿਸ ਪਾਸੇ ਪੈਣ ਆਹੁ ਲਾਹੁੰਦੇ ਜਾਣ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕੁਝ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਲੜਾਈ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਪਾਛੇ ਧੜੇ ਦੇ ਜਰਨੈਲਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਚਾਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਅੰਦਰ ਕਿਵੇਂ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਤੋੜਿਆ ਜਾਏ? ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਾ ਆਵੇ। ਵੀਰ ਅਭਿਮਨੀਓਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਇਸ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਗਿਆਨ ਹੈ, ਪਰ ਬਾਹਰ ਕਿਵੇਂ ਉਸ ਚੋਂ ਨਿਕਲਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ? ਜਰਨੈਲਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਵੀਰ ਅਭਿਮਨੀਓਂ ਇਸ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਇਹ ਨਿਕਲ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ, ਇਹ ਸਹੀਦ ਅਵਸਥਾ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਇਸ ਖਿਆਲ

ਨਾਲ ਕਿ ਇਹ ਚੱਕਰ ਤੋੜਿਆ ਜਾਏ। ਉਹਨਾਂ ਅਭਿਮਨੀਓਂ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਦਾਖਲ
 ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਵੀਰ ਅਭਿਮਨੀਓਂ ਸਮੇਤ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਉਸ ਚੱਕਰ
 ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਵੀਰ ਅਭਿਮਨੀਓਂ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਨਿਕਲ ਸਕਿਆ
 ਪਰ ਉਸ ਚੱਕਰ ਜ਼ਰੂਰ ਤੋੜ ਦਿਤਾ। ਉਸੇ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿਖਾਂ
 ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਹੁ ਚੱਕਰ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜੋ 1980 ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ
 ਮਾਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਇਸ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨਜਾਣ
 ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਉਸ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਜਾ ਦਾਖਲ ਹੋਏ। ਨਿਕਲਣ ਦੀ
 ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਭਾਰੀ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ ਪਈਆਂ ਤੇ
 ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬੇਪਨਾਹ ਤਾਕਤ ਸੀ। ਉਸ
 ਪਾਸ ਬੜੇ ਬੜੇ ਸੂਲਝੇ ਜਰਨੈਲ, ਬੜੇ ਬੜੇ ਉੱਚ ਦਿਮਾਗੀ ਪਲੇਨਰ ਹਨ, ਉਸ
 ਪਾਸ ਲੱਖਾਂ ਫੌਜੀ ਸਨ, ਲੱਖਾਂ ਤੋਪਾਂ ਟੈਂਕਾਂ, ਵੱਡੀਆਂ ਗਨਾਂ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦਾ ਨਵੀਨ
 ਅਸਲਾ ਸੀ, ਆਰਮਡ ਕਾਰਾਂ ਸਨ, ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਤੇ ਲੜਾਕੇ ਬੰਬਾਰ ਜਹਾਜ਼ ਸਨ,
 ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਰੇਨਡ ਤੇ ਤਰਬੀਅਤ ਯਾਫਤਾ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਗਿਣਤੀ
 ਦੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਕੇਵਲ ਸਟੇਨਗਨਾਂ ਤੇ ਚੀਨੀ ਰਾਈਫਲਾਂ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਲੜ
 ਸਕਦੇ ਸਨ ? ਲੜਾਈ ਸਫਲ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋੜ ਸੀ
 ਕਿ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਏਡੀ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਜੇ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਲੜਾਈ
 ਲੜਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿਵੇਂ ਲੜਨੀ ਹੈ, ਤੇ ਇਹ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਫਲ
 ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਕਿਥੋਂ ਕਿਥੋਂ ਮਦਦ ਲੈਣੀ ਹੈ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਲੈਣੀ
 ਹੈ, ਇਸ ਲੜਾਈ ਦਾ ਢੰਗ ਤਰੀਕਾ ਤੇ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਕੀ ਹੋਵੇ ? ਇਹ ਲੜਾਈ ਕਿੰਨੇ
 ਸਮੇਂ ਲਈ ਲੜਨੀ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਜੇ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣਾ ਪਵੇ ਤਾਂ
 ਕਿਵੇਂ ਹਟਣਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਤੇ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤਕ ਹਟਣਾ ਹੈ ? ਜੇ ਇਕ
 ਤਰੀਕੇ ਤੇ ਟੈਕਨੀਕ ਦੀ ਲੜਾਈ ਸਫਲ ਹੁੰਦੀ ਵਿਖਾਈ ਨਾ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਦੂਜਾ
 ਤਰੀਕਾ ਕੀ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ? ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਰਨਾ
 ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦੋ ਸਾਲ ਦਿਹਾਤੀ ਜਨਤਾ ਦੇ ਕਾਲਮਾਂ ਵਿਚ ਇਸ
 ਬਾਰੇ ਲਿਖਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਸਰਦਾਰੋਂ ਜਿਸ ਲੜਾਈ ਦੀ ਪਲੈਨਿੰਗ ਤੇ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਦੇ
 ਪਾਕਾਇੰਦਾ ਵਿੰਗ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਦੀ ਤਜਰਬਾਕਾਰ ਵਾਰ ਕੌਸਲ ਨਹੀਂ, ਸਕੀਮ-

ਸਾਜੀ ਤੇ ਐਕਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਉਚੇਚਾ ਵਿੰਗ ਨਹੀਂ, ਤੇ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਐਕਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਉਹ ਲੜਾਈ ਕਦੇ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਕਿ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਵਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਵਾ ਲਈ।

1. ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਕੌਮਾਂ ਹੀ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਲੜ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਆਦਮੀ ਨਹੀਂ ਲੜ ਸਕਦੇ ਜੋ ਲੜਨਾ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣ ਤਾਂ ਲੜਾਈ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦੇ। ਲੜ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਰੰਭ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸਦੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਪਿਛੋਂ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਨਾਮ ਦੇ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਉਸਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਲੜਾਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਖਲਾਕੀ ਹਮਦਰਦੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਇਸ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੁਦਨੇ ਪਰ ਲੜਾਈ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤਾਂ ਸਿਖਾਂ ਅਤੇ ਕੌਮ ਦੇ ਮੌਢਿਆਂ ਤੇ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਉਹ ਰੁਪਿਆ ਵੀ ਦੇਂਦੇ ਰੋਟੀਆਂ ਵੀ ਖਵਾਉਂਦੇ ਪਨਾਹਵਾਂ ਵੀ ਦੇਂਦੇ ਉਹ ਮੁਖਬਰ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇਂਦੇ, ਉਹ ਗਦਾਰ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇਂਦੇ। ਝੂਠੇ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੌਮ ਕੰਧ ਬਣ ਕੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਤੇ ਖੜੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਏਕਾ ਵੇਖ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਤੇ ਭਾਰ ਪੈਂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਸਮਝਦੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਕੁਝ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਹੈ, ਉਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਏਨਾ ਜਬਰ ਦੁਲਮ ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹੁਣ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਏਹੋ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੀ ਰਹੀ 95 ਫੀਸਦੀ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ, ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਿਉਂ ਹੋਇਆ? ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਲੜਾਈ ਅਰੰਭ ਕਰਨ ਸਮੇਂ, ਨਾ ਲੜਾਈ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਮਿਥਣ ਸਮੇਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਲੜਾਈ ਚਲਦਿਆਂ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਸਿਖਾਂ ਤੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲੈਣ ਦਾ ਯਤਨ ਹੀ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਹੀ ਲੜਦੇ ਤੇ ਮਰਦੇ ਰਹੇ ਇਹ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦੀ ਲੜਾਈ ਨਾ ਬਣ ਸਕੀ ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਸਿਖਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿਖ ਪੰਥ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ

ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਜੋ ਧਰਮ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਾ ਕੀਤੀ ਉਲਟਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਜੇ ਇਹ ਲੜਾਈ ਕੌਮ ਅਪਨਾ ਲੈਂਦੀ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅਪਨਾ ਲੈਂਦੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਜੋ ਤਬਾਹੀ ਹੋਈ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਜੋ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕਈ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਤੇ ਆਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਾ ਜੋੜਿਆ, ਇਸ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਜੁਲਮ ਜਬਰ ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਜਿਲ੍ਹਾ ਅੰਦਰ ਸੜ ਗਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਵਿਰ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਦੇਸ਼ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹੈ, ਚੀਨ ਹੈ, ਕਨੇਡਾ ਹੈ, ਅਮਰੀਕਾ ਹੈ, ਬਰਤਾਨੀਆ ਹੈ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਅਗੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਸ਼ ਤਾਂ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਨਾ ਲੈਣ ਕਾਰਨ ਵੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਸਫਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ।

13. ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਲੜਾਈ ਜੋ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਸਾਜਨਹਾਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਪੁਤਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਖਾਲਸੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਉਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਕਦੇ ਭਾਗੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਭੱਤ ਸੀ ਕਿ ਸੰਘਰਸ਼ਕਾਰੀ ਜੁਝਾਰੂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਸੱਚੇ ਵਿਚ ਢਾਲਦੇ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ, ਸਸਤਰ ਕੁਦ ਤੇ ਕਿਉਂ ਚੁਕਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਕਿਥੇ ਕਿਥੇ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਇਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਗਿਆਨ ਹਾਸਲ ਕਰਦੇ। ਸਸਤਰਧਾਰੀ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਤੇ ਆਚਰਨ ਸਮਝਣ ਤੇ ਅਪਣਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਦੇ। ਆਪਾ ਵਾਰਨ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਬਰਕਤ ਪਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿਰਫ ਮਰਨ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਭਰਤੀ ਕਰ ਲਏ ਜਾਂ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਉਚ ਜੀਵਨ ਤੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਸਮਝ

ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ ਲੁੱਟਾਂ ਖੋਹਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਉਹ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿਖਾਂ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਬਹਾਦਰੀ ਸਮਝਦੇ ਰਹੇ, ਜੋ ਜਬਰ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਲੜਨ ਦੀ ਥਾਂ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਪਵਿਤਰਤਾ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੀਸ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪ ਧਾਰਮਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਪਵਿਤਰਤਾ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਬਜਰ ਖਾਪ ਕੀਤੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਚ ਆਚਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਬਦਚਲਣੀਆਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਾ ਵਾਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਾ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਸਤਰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਵੀ ਕੀਤੇ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕੇਵਲ ਇਸ ਲਈ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਅਤੇ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚ ਬਰਕਤ ਪਾਣੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਵੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਅੜਿਕਾ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ।

14. ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਪਰਚਾਰ ਦਾ ਯੁੱਗ ਹੈ। ਪਰਚਾਰ ਨਾਲ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਖੋਤਾ, ਖੋਤੇ ਨੂੰ ਘੋੜਾ, ਸੱਚੇ ਨੂੰ ਝੂਠਾ, ਝੂਠੇ ਨੂੰ ਸੱਚਾ, ਦਰੁਸਤ ਨੂੰ ਗਲਤ ਤੇ ਗਲਤ ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ, ਜ਼ਾਲਮ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦਾਤਾ ਤੇ ਮਜ਼ਲੂਮ ਨੂੰ ਜ਼ਾਲਮ, ਕਾਤਲਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਰਖਿਅਕ ਤੇ ਮਕਤੂਲਾਂ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਪ੍ਰਸਿਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਇਕ ਕਰਿਸਮਾ ਬਣ ਕੇ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਮਾਰੇ ਗਏ, 15-20 ਹਜ਼ਾਰ ਜਿਹਲਾਂ ਵਿਚ ਨਰਕ ਭੋਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸਿਖਾਂ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਅੱਜ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦ ਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਪਸੰਦ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਸਿਖ ਹੀ ਬਦਨਾਮ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਮਾਰ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਤਬਾਹ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਬਦਨਾਮ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਮੀਡੀਆ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਹੈ। ਟੀ. ਵੀ., ਰੇਡੀਓ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹਨ। ਸਾਰਾ ਪ੍ਰੈਸ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੇ ਉਹ ਪ੍ਰਚਾਰਦਾ ਤੇ ਲਿਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਰਵਾਇਆ ਉਸ ਦਾ ਅਸਰ ਹੀ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੇ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਗੱਲ ਬਣੀ ਘੁੱਗੀ ਕੁਪੱਤੀ ਤੇ ਕਾਂ ਭਲਾ ਮਾਣਸ। ਸਿਖ

ਸੰਘਰਸ਼ ਵਾਲਿਆਂ ਪਾਸ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ
 ਇਹ ਸਾਧਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਅਸੀਂ ਦਿਹਾਤੀ ਜਨਤਾ
 ਦੇ ਕਾਲਮਾਂ ਵਿਚ ਸੁਝਾਅ ਦੇਂਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ
 ਗਲਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰੇ। ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਸਾਫ਼ ਕਰੋ,
 ਮੀਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸਾਫ਼ ਕਰੋ। ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਾਰੇ ਵੀ ਦਰੁਸਤ ਜਾਣਕਾਰੀ
 ਉਠ ਲਈ ਪੈਮਫਲਿਟਾਂ, ਚੋਂ-ਵਰਕੀਆਂ ਆਦਿ ਛਪਵਾ ਕੇ ਵੰਡਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰੋ,
 ਜੇ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰਾਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਅੰਦੋਲਨਾਂ
 ਸਮੇਂ ਸਾਈਕਲੋ ਸਟਾਈਲ ਸਰਕੂਲਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ
 ਸੀ ਉਸੇ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰੋ। ਜੇ ਨਹੀਂ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਤਾਂ
 ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਾਤਲ ਦਰਿੰਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੇ ਸਾਰਾ ਦੇਸ਼ ਤੁਹਾਡੇ ਗਲ ਪਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ
 ਹੈ, ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਅਧਾਰ ਕਬੂਲ ਕੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਬਹੁਸੰਮਤੀ ਵਿਰਕਾ
 ਸਚਸੂਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਲਕੇ ਮੰਨ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਉਠ ਪਏ ਤਾਂ ਉਸ
 ਸਮੇਂ ਤੁਸੀਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕੋਗੇ। ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਲੱਖਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਪਰ
 ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਕੁਝ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਨੌਜਵਾਨ ਜਾਲਮ,
 ਕਾਤਲ, ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹਤਿਆਰੇ, ਅਤਿਵਾਦੀ, ਦਹਿਸ਼ਤ ਪਸੰਦ, ਵਖਵਾਦੀ ਤੇ
 ਲੁਟੇਰੇ ਸਾਬਤ ਹੋਏ। ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾ ਜਿੱਤ ਸਕੇ। ਇਸ ਕਾਰਨ
 ਵੀ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਢਾਹ ਲੱਗੀ।

ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਹਾਲਤ

ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਉਹ ਨੀਤੀ ਜਾਂ ਨੀਤੀਆਂ ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਰਾਜ ਤੇ ਕਾਬਜ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਪਾਲੀਟਿਕਸ ਤੇ ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ 1920 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਦੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਉਤੇ ਗ਼ੈਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਸਾਫ਼ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਹੋਰ ਤਾਂ ਕਈ ਨੀਤੀਆਂ ਅਪਨਾਈਆਂ ਪਰ ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਕਦੇ ਨਾ ਅਪਨਾਈ। ਇਹਨਾਂ 1920 ਵਿਚ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਪਨਾਈ, ਪੰਜ ਸਾਲ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਚਲਾਈ, ਜਦ 1925 ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਦੇ ਦਿਤੇ ਇਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਗਏ ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਇਹਨਾਂ ਜਮਾਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਕਦੇ ਵਿਰੋਧ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਹੀ ਰਾਜ ਸਮਝਦੇ ਰਹੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਅਸਲ ਅਰਥਾਂ ਤੋਂ ਕੋਰੇ ਸਨ ਇਸ ਲਈ ਜਦ 1946-47 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਵੰਡੀਆਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਹਿੰਦੂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਪਿਛੋਂ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਮਾਲਕ ਤੇ ਰਾਜ ਵਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਪਨਾਉਂਦਾ ਚਲਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੇ ਵੀ ਵੱਖਰਾ ਦੇਸ਼ ਲੈ ਲਿਆ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰਾਜ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਵਰਤੀ ਪਰ ਸਿੱਖ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਜੋ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਸਨ ਜੋ ਪਰਾਏ ਰਾਜ ਦੀ ਮੁਨੀਮੀ ਭਾਵ ਵਜ਼ੀਰੀ ਨੂੰ ਹੀ ਰਾਜ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਯੂਨੀਨਿਸਟ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਕੇਵਲ ਸ੍ਰ: ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਲਈ ਵਜ਼ੀਰੀ ਲੈਣ ਖਾਤਰ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਵਾਈਨੋਸਰ ਸੀ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਵੀ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ

ਹੀ ਨੀਤੀ ਅਪਨਾਈ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਰਾਜ-
ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਕੋਰੀ ਸਿਖ ਕੌਮ ਅਜ਼ਾਦ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ, ਦੇਸ਼ ਵਾਲੀ ਨਾ ਬਣ ਸਕੀ,
ਰਾਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀ। ਕਰਦੀ ਵੀ ਕਿਵੇਂ ਰਾਜ ਦੀ ਨੀਤੀ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ
ਅਪਨਾਈ ਕੋਈ ਨਾ? ਇਸ ਲਈ ਸਿਖ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਹਿੰਦੂ
ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚ ਫਸ ਗਏ, ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਕੇਵਲ ਗੁਲਾਮੀ ਹੀ ਵਟਾਈ। ਪਹਿਲਾਂ
ਬਦੇਸ਼ੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਸੀ 1947 ਵਿਚ ਕਿਰਾਝਾਂ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਬਣ ਗਏ।

1947 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਸਿਖ 1966 ਤੱਕ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ੇ
ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹੇ। ਹਿੰਦੂ ਸਰਕਾਰ ਕਦੇ ਇਹਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਖੋਹ ਕੇ
ਆਪਣੇ ਇਤਬਾਰੀ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੰਦੀ ਕਦੇ ਫਿਰ ਅਕਾਲੀ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ।
ਜਿਵੇਂ 1948 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀਆਂ ਪਾਸੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਖੋਹੀ, 1955 ਵਿਚ
ਅਕਾਲੀਆਂ ਫਿਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ। 1958 ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫਿਰ ਖੋਹ ਲਈ,
ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਏਸੇ ਖੇਡ ਵਿਚ ਰੁਝਾਈ ਰਖਿਆ। 1967 ਵਿਚ
ਅਕਾਲੀਆਂ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਵਿਚ ਮੁਨੀਮੀ ਵਜੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ ਵਜ਼ੀ-
ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਮਝਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਇਹ 1980 ਤਕ ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ ਨੂੰ
ਹੀ ਰਾਜ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਸਮਝਦੇ
ਰਹੇ। ਰਾਜ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਿਹੜੀ ਹੋਣੀ
ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਸਮਝਣ ਦਾ ਕਦੇ ਯਤਨ ਹੀ ਨਾ ਕੀਤਾ? ਅਕਾਲੀ
ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਸਰਕਾਰ ਫਿਰ ਉਹ ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦੀ।
ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ 1967 ਤੋਂ 1980 ਤਕ ਇਸ ਖੇਡੇ ਲਾਈ ਰਖਿਆ
ਤੇ 1980 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੌਫ਼ਾੜ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ। 1982 ਵਿਚ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ
ਨੇ ਧਰਮ ਯੁਧ ਮੋਰਚਾ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ। ਸਮੁੱਚੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਸ ਧਰਮ ਯੁਧ
ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫਿਰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ
ਪਾਤ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰ ਦਿਤੀ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ
ਮਾਰ ਦਿਤੇ। ਜਦ 1985 ਵਿਚ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਲਾਮਬੰਦ
ਹੋਏ ਤਾਂ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਖਤਮ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ ਦਿਤੀ।
ਜਦ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ

ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਈ 1986 ਤੋਂ ਮਈ 1987 ਤਕ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਤਿੰਨ
 ਟੋਟੇ ਕਰਵਾ ਦਿਤੇ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਅੱਜ ਕੋਈ ਅਕਾਲੀ
 ਸਿਆਸਤ ਨਜ਼ਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਹਰ ਲੀਡਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡਦਾ
 ਹੈ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਹੀਂ ਤਾਕਤ ਲੈਣ ਦਾ ਚਾਹਵਾਨ ਹੈ। ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਕਿ
 ਉਹ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਸਭ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਕਾਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਗਲ
 ਪਵਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜ ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਨਾਮ
 ਹੈ ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਵਜੂਦ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ
 ਦੀਵਾਲਾ ਨਿਕਲ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਵੀ ਅਕਾਲੀਆਂ
 ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿਤਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਜੋ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦੀ ਅਸਟੇਂਡੇਂਟ-
 ਅਨ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਜੁੱਸੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਕੰਮ ਸੀ ਉਹ ਦੋ
 ਵਾਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰਵਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਉਸ ਤੋਂ
 ਬਾਗ਼ੀ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਵੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਵਾਂਗ ਹੀ
 ਸਿਫਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਿਖਾਂ ਤੋਂ ਸੱਚੀ ਹੋਣ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਮਮੋਟੀ ਸਰਕਾਰ
 ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਤਾਂ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਫਰ ਤੋਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ
 ਭੰਗ ਕਰ ਕੇ ਬੋਰਡ ਨਾ ਬਣਾ ਦੇਵੇ, ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਵਿਗਾੜਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ
 ਚਾਹੁੰਦੀ। ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ
 ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੀ ਕੱਠ ਪੁਤਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਸਭ ਦਮਗਜ਼ੇ
 ਕੇਵਲ ਵਿਖਾਵੇ ਹੀ ਹਨ।

ਸਿਖ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੇਲੋ ਰਾਮ ਕਰ ਹੀ ਦਿਤਾ ਹੈ ਪਰ ਨਾਲ
 ਹੀ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਵੱਕਾਰ ਵੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਉਹ ਸਿਖ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ
 ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਕਹਿ ਕੇ ਸਤਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਪੰਜਾਬੋਂ ਬਾਹਰ ਰੇਲ
 ਵਿਚ ਸਿਖ ਬੈਠਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਡੱਬੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਡਰਦਾ ਸਿਗਰਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੀਂਦਾ
 ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਔਖ ਨਾ ਕਰੇ, ਅਜ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਪੀਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪੁੰਆਂ ਸਰਦਾਰ ਦੇ
 ਮੂੰਹ ਵਲ ਸੁਟਦੇ ਹਨ। ਸਰਦਾਰ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਨਫਰਤ ਨਾਲ ਵੇਖਦੇ ਹਨ,
 ਪਾਸ ਬਿਠਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ। ਪੰਜਾਬੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਸਿਖ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਬਿਉਪਾਰੀ ਨੂੰ
 ਕੋਈ ਸੌਦਾ ਦੇ ਕੇ ਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨੇ ਸਿਖ ਦਸੰਬਰ 1984

ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੋਂ ਬਾਹਰ ਮੰਨੇ ਹੋਏ ਸੀ ਉਸ ਤੋਂ ਚਾਰ ਗੁਣਾ 1985 ਤੋਂ 1988
 ਤਕ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਕੇਵਲ 50 ਸਾਲ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੇ ਸਿਖ ਦਾੜ੍ਹੀ
 ਕੇਸਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ। 20 ਤੋਂ 35 ਸਾਲ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਮੰਨੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਅਗਲਾ ਪੱਧਰ
 ਉਹ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਹੀ ਮੰਨਾ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਤੋਂ 15 ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਜੇ
 ਅੱਜ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਰਹੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੋਂ ਬਾਹਰ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਦਾੜ੍ਹੀਆਂ ਕੇਸਾਂ ਵਾਲੇ
 ਸਿੰਘ ਲੱਭਿਆ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ ਸਿਖੀ ਨੂੰ ਬੜੀ ਵਡੀ ਢਾਹ ਹੈ ਪਰ ਸਿਖ ਇਸ ਨੂੰ
 ਵੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੇ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਇਹ ਪ੍ਰਜੀਸ਼ਨ ਹੈ ਕਿ
 ਸਮੁੱਚਾ ਸਿਖ ਦਸ ਨੰਬਰੀਆਂ ਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੁਲਸ,
 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਤੇ ਬੀ. ਐਸ. ਐਫ. ਜਦ ਚਾਹੇ ਬੇਇਜ਼ਤ ਤੇ ਜ਼ਲੀਲ ਕਰ ਦੇਵੇ ਕਿਸੇ
 ਦੀ ਕੋਈ ਪੁਛ ਪਰਤੀਤ ਨਹੀਂ, 18 ਤੋਂ 23 ਸਾਲ ਦੇ ਸਡੌਲ ਸਰੀਰ ਦੇ ਤੇ ਕੱਦ
 ਕਾਠ ਵਾਲੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਹੀ ਬਚਾਵੇ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਬਚ ਜਾਏ
 ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪੁਲਸ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਬੀ. ਐਸ. ਐਫ. ਵਾਲੇ ਸਭ ਨੂੰ ਖਾ ਜਾਣ ਲਈ
 ਉਤਾਵਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਸਦਾ ਏਨਾ ਹੀ ਜੁਰਮ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਸਮਝਿਆ
 ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿਖ ਹੈ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਨੌਜਵਾਨ ਹੈ। ਚਲੇ ਗਰੀਬ ਸਿਖ ਦੀ ਤਾਂ
 ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਪਰ ਸਹਮਾਏਦਾਰ ਤੇ
 ਅਮੀਰ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਜ਼ਤ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਦੋ ਕਾਰਾਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ
 ਹੋਣ ਇਕ ਗੈਰ ਸਿਖ ਦੀ ਹੋਵੇ ਦੂਜੀ ਸਿਖ ਦੀ ਹੋਵੇ, ਸਫ਼ਕਾਂ ਤੇ ਖੜੇ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਤੇ
 ਬੀ. ਐਸ. ਐਫ. ਵਾਲੇ ਗੈਰ ਸਿਖ ਦੀ ਕਾਰ ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੰਘਾ ਦੇਣਗੇ ਪਰ
 ਸਿਖ ਦੀ ਕਾਰ ਖੜੀ ਕਰਕੇ ਉਸਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਲੋੜੋਂ
 ਵੱਧ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਸਿਖ ਅਫਸਰ ਵੀ ਇਸ
 ਵਿਤਕਰੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣੇ ਨਹੀਂ ਬਚਦੇ। ਚੈਕਿੰਗ ਤੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਵਾਲੇ ਅਫਸਰ ਤੇ
 ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਸਿਖਾਂ ਨਾਲ ਬੋਲਦੇ ਵੀ ਭੈੜਾ ਤੇ ਖੜਵਾ ਹਨ ਤੇ ਬਦਤਮੀਬੀ ਹਨ ਤੇ
 ਜ਼ਲੀਲ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਖ ਹੈਰਾਨ ਹਨ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ
 ਹਨ ਉਹ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਜੋ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਘਰ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਸਿਖਾਂ
 150 ਸਾਲ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਅੱਜ ਉਸੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਇਜ਼ਤ ਕੀਤਾ ਜਾ
 ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਖੋਂ ਹੋਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ

ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜਿਉਣਾ ਹਰਾਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹਦਾ ਅਸਲ ਕਾਰਨ ਕੀ ਹੈ ? ਸੱਚ ਸੱਚ ਕੇ ਅਖੀਰ ਉਹ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪੁਜਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਦੁਰਦਸਾ ਦਾ ਅਸਲ ਕਾਰਨ ਗੁਲਾਮੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਆਮ ਸਿਖ ਨਾ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਨਾ ਉਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਨਾ ਇਸਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਨ । ਪਰ ਪੁਲਸ, ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ., ਬੀ. ਐਸ. ਐਫ. ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਵਿਤਕਰਾ, ਬੇਨਿਆਈ ਤੇ ਨਫਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਜਲੀਲ ਤੇ ਨੀਵਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹਰ ਸਿਖ ਮਨੋਂ ਗੁਲਾਮੀ ਨੂੰ ਨਫਰਤ ਕਰਨ ਲਗ ਪਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸਿਖਾਂ ਨਾਲ ਅੱਜ ਵਾਲਾ ਸਲੂਕ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਤਾਂ ਇਹ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਰੁਧ ਨਫਰਤ ਵਧਦੀ ਹੀ ਜਾਏਗੀ ਤੇ ਸਿਖ ਦਿਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਬਦਜਨ ਤੇ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਕੌਮ ਅੰਦਰ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਲਾਵਾ ਪੱਕਦਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਸਿਖ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਣਗੇ । ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਿਖ ਬਦ ਅਮਨੀ ਤੇ ਗਤਬਤ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਘਟੀਆ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਨ ਨੀਤੀਆਂ, ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨ ਮਾਰਨ ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਰਾਹੀਂ ਦਬਾਉਣ ਦੇ ਹੱਥ ਕੰਡਿਆਂ ਨੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋਣ ਤੇ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ।

ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜੁਰਮ ਦੇ ਅਰਥ ਹੀ ਬਦਲ ਗਏ ਹਨ ਕੇਵਲ ਸਿਖ ਹੋਣਾ ਹੀ ਜੁਰਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਏਸੇ ਜੁਰਮ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਖ ਨੂੰ ਜਾਨ ਮਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਸ ਉੱਤੇ ਤਸੱਦਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਹਲ ਵਿਚ ਵੀ ਸੁਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਦਰਜੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤਿਵਾਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਪਸੰਦ, ਸ਼ਕੀ ਅਤਿਵਾਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਪਸੰਦ ਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਪਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦੇਣ ਵਾਲੇ । ਹਰ ਸਿਖ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਜੁਰਮ ਵਿਚ ਫਿੱਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਢਾਹ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਵਿਚੋਂ ਤੇ ਧਾਰਮਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਚੋਂ ਤਾਂ ਸਰਧਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ, ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰਵਾਈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਖਿਆਲ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਆਪ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ਉਹ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਬਚਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ? ਸਰਕਾਰ ਦੀ

ਇਹ ਚਾਲ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਫਲ ਹੋਈ ਹੈ। ਅੱਜ ਬੇਗਿਣਤ ਸਿਖ ਅਜਿਹੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜੋ ਮਾਯੂਸੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਹੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਗੈਬੀ ਸਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਇਹ ਹਸਰ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਸਰਧਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਸੱਟ ਵੱਜੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਸੱਟ ਨਾਲ ਸਿਖੀ ਤੇ ਸਿਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪੁੱਜਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲੀਡਰ ਹੀਨ ਹੈ ਤੇ ਸਿਖ ਆਪਣੇ ਆਪਨੂੰ ਬੇਸਹਾਰਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਉਹ ਇਸ ਰਾਏ ਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿਖ ਜ਼ਲੀਲ ਖੁਆਰ ਤੇ ਰੁਸਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਉੱਤੇ ਤਾਂ ਸਿਖ ਔਖੇ ਹੈ ਹੀ ਹਨ ਪਰ ਸਿਖ ਲੀਡਰਾਂ ਉੱਤੇ ਸਿਖ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਔਖੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿਖ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ 1984 ਤੋਂ 1988 ਤਕ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡ ਕੇ ਆਪ ਹੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਕਰਵਾਈ ਹੈ। ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਜ ਕੋਈ ਵੀ ਆਗੂ ਅਜਿਹਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਪੈ ਰਿਹਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਕਹਿ ਸਕਣ ਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਵਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਤੇ ਅੰਦਰ ਖਾਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ। ਏਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸੁਝਵਾਨ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਰਵਿੱਖ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਕੋਈ ਕਿਰਨ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ।

ਅੱਜ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਉੱਚ ਪਦਵੀਆਂ ਤੇ ਬੈਠੇ ਸਿਖ ਅਫਸਰਾਂ ਉੱਤੇ ਸਰਕਾਰ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਉਹ ਆਪਣਾ ਇਤਬਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਐਂਟੀ ਸਿਖ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਦੇਣੋਂ ਵੀ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਸਿਖਾਂ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਤੇ ਬੇਨਿਆਈ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗ਼ੈਰ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਨੀਤੀ ਵਜੋਂ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਿਖ ਅਫਸਰ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਮਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਆਪ ਤਰੱਕੀਆਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਭੋਠਾ ਬਿਠਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਗ਼ੈਰ ਸਿਖ ਅਫਸਰਾਂ ਤਾਂ ਸਿਖਾਂ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਤੇ ਬੇਨਿਆਈ ਕਰਨੀ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਸਿਖ ਅਫਸਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਿਛੇ ਛੱਡ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਿਖ ਹੈਰਾਨ ਹਨ ਕਿ ਅਜੇਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ

ਕਿਵੇਂ ਤੇ ਕਿਥੋਂ ਮਿਲੇ ਤੇ ਉਹ, ਕਿਸ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਸੀ ਆਖਣ ?

ਅਜ ਦਾ ਸਿਖ ਸਰਮਾਇਆ ਪ੍ਰਸਤ ਹੈ, ਕੋਈ ਸਰਮਾਇਆ ਦਾਰ ਹੈ, ਕੋਈ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਬਣਨ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਵਿਚ ਰੁਝਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਸੁਖ ਰਹਿਣਾ ਵੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸੌਖੀ ਕਮਾਈ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੌਖੀ ਕਮਾਈ ਕਾਲੇ ਪੰਦਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਕੋਟੇ ਪਰਮਿਟਾਂ ਤੇ ਟਾਊਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਰਪਰਸਤੀ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਬਹੁਤੇ ਸਿਖ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਤ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਿਖੀ ਵਿਖਾਵੇ ਦੀ ਸਿਖੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਹਰ ਸਾਲ ਢਹਿੰਦਾ ਰਹੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਇਸ ਰਾਏ ਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਵ-ਉਸਾਰੀ ਸਮੇਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਉਗਰਾਹੀ ਦੇ ਕੇ ਧਰਮੀ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ 9 ਮਈ 1988 ਤੋਂ 18 ਮਈ 1988 ਤਕ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ, ਗੋਲੀ ਚਲਦੀ ਰਹੀ, ਨਾ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਤੇ ਪਲਣ ਵਾਲੇ ਸੇਵਾਦਾਰ, ਮੁਜ਼ਾਲਮ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅਫਸਰ ਤੇ ਐਂਗਲੋ-ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉੱਚ ਧਾਰਮਕ ਪਦਵੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੋਈ ਵੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸਹੀਦੀ ਦੇਣ ਲਈ ਅਗੇ ਨਾ ਆਇਆ, ਨਾ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਵਸੋਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਅਗੇ ਆਇਆ। ਪਰ ਜਦ 18 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਹੀਦੀ ਗੁਪੁਰਬ ਆਇਆ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਛਬੀਲਾਂ ਤੇ ਲੰਗਰ ਲਾ ਕੇ ਵਿਖਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਬੜੇ ਧਰਮੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ ਹਨ। ਇਹ ਛਬੀਲਾਂ ਤੇ ਲੰਗਰ ਤੇ ਕਰੋੜ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰੁਪਿਆ ਖਰਚ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਸੂਝਵਾਨ ਹੈਰਾਨ ਸਨ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰਤ ਧਾਰਮਕ ਅਸਥਾਨ ਹੈ, ਜਦ ਉਹ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਗੋਲੀਆਂ ਤੇ ਗੋਲਿਆਂ ਨਾਲ ਉੱਡ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਗੋਲੀਆਂ ਗੋਲੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੂੰ ਵਜ ਰਹੇ ਸੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਸਿਖ ਵਿਚ ਧਰਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਨਾ ਜਾਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਸਿਖ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੇ ਸੰਸਾਰੀ ਵਿਹਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਕੁਝ

ਸਹੀ ਬੈਠੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਪਿਛੋਂ ਜਦ ਉਸੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਹੀਦੀ ਗੁਰਪੁਰਬ
 ਮਾਇਆ ਤਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਸਲ ਮਨਰਥ ਰੁਪੈ ਕਮਾਉਣਾ
 ਹੀ ਹੈ ਉਹ ਛੁੱਛੀਲਾਂ ਤੇ ਲੰਗਰਾਂ ਵਿਚ ਰੁਪੈ ਦੇ ਕੇ ਧਰਮੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ
 ਕਾਰ ਵਿਚ ਖੜੇ ਹੋਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆ ਗਏ। ਗੁਰਪੁਰਬ ਮਨਾਉਣਾ ਉਤਮ ਕਰਮ
 ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲੀ ਤੇ ਮੁੱਢਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਧਰਮ ਤੇ ਧਾਰਮਕ ਅਸਥਾਨਾਂ
 ਦੀ ਰਖਿਆ ਤੇ ਉਸ ਲਈ ਆਪਾ ਵਾਰਨਾ। ਜੇ ਲੱਖਾਂ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ
 ਉਹ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਇਕ ਵੀ ਰਖਿਆ ਲਈ ਨਹੀਂ ਨਿੱਤਰ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਸਿਖਾਂ
 ਦੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਛੁੱਛੀਲਾਂ ਤੇ ਲੰਗਰ ਸਭ ਬੇਅਰਥ ਹਨ, ਕੇਵਲ ਵਿਖਾਵੇ ਹਨ।
 ਸਮਾਂ ਤੇ ਰਿਵਾਜਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹਨ ਤੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ
 ਮਾਣੀ ਸੁੱਟਣ ਦੇ ਬਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਚੌਂਗ ਦਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਹਰਦਵਾਰ ਪੁੱਜ ਕੇ
 ਮੰਗਣ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਰਸਮ ਰਿਵਾਜ ਤੇ ਵਿਖਾਵਿਆਂ ਤੱਕ
 ਸੀਮਤ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਅਸਲ ਸਿਖੀ ਤੇ ਧਰਮ ਵਿਸਾਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹੋ
 ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਗੁਰੂ ਤੇ ਨਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੋਈ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਨਹੀਂ ਫੜ
 ਰਿਹਾ। ਕਈ ਸਿਖ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਤਬਾਹੀ ਹੋਈ,
 ਪਵਿਤਰਤਾ ਭੰਗ ਹੋਈ, ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ, ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਅਤੇ
 ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੋਈ ਕਰਾਮਾਤ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਦੇ
 ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜਦ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਜ ਦੇ ਸਿਖ
 ਕੋਈ ਇਕ ਹੁਕਮ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਰਹੇ ਤਾਂ ਅਜੇਹੇ ਗੁਰੂ ਤੇ ਮੁਨਕਰ ਤੇ
 ਬਲਬ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਤੇ ਕਲੇਮ ਕੀ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਗੁਰੂ
 ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਬਿਪਤਾ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਲਵੇਗਾ? ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦਰਜ ਹੈ
 ਕਿ ਬਿਸਰਤ ਸਦਾ ਖਵਾਰੀ, ਜੋ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰੇਗਾ ਸਦਾ ਖਵਾਰ
 ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਪੁਤਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ
 ਆਸਾ ਨਹੀਂ ਅਪਨਾਇਆ, ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ
 ਸਿਖਾਂ ਖਵਾਰ ਹੋਣਾ ਹੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਿਖ ਨੇ ਜੇ ਇੱਜ਼ਤ ਨਾਲ ਜਿਉਣਾ ਹੈ ਅਣਖ
 ਨਾਲ ਜਿਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰੁਪੈ ਦਾ ਪੁਤਰ ਬਣਨ ਦੀ ਥਾਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ
 ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਬਣਨਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ। ਰਸਮਾਂ ਰਿਵਾਜਾਂ ਤੇ ਵਿਖਾਵਿਆਂ ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ

ਧਰਮ ਨੂੰ ਅਸਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਧਾਰਨ ਤੇ ਗ੍ਰਿਹਣ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ। ਅਜ ਜੋ ਦਹਿਜ਼ੀ ਕਲਾ ਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ ਆਈ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ ਇਹ ਅੱਜ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਦਰੁਸਤੀ ਕਰ ਲੈਣ ਤਾਂ ਵਿਰ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਮੀਟਰ ਚਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਝੂਠੇ ਲਾਰਿਆਂ, ਗਲਤ ਆਸਾਂ, ਨਿਰੋਲ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਤੇ ਮਨਹੁਦਰੀਆਂ ਨਾਲ ਕੌਮਾਂ ਦੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ

1982 ਤੋਂ ਸਿਖ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬੇਨਿਆਈ ਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਵਾਵੇਲਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰੋਪ (ਜਬਰ ਜੁਲਮ) ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਦੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਜੂਨ 1984 ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਅਰੰਭੀ ਲੜਾਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਧਰਮਯੁੱਧ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਖਤਮ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ। ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਦੇ ਸੋਚੀ ਸੋਤ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਦੀ ਸਾਰੀ ਤਾਕਤ ਵੀ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਤੀ ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਜਿਸ ਥਾਂ ਉਹ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਚਲਾ ਰਹੇ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉਪਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰੇਗੀ, ਸਿਖ ਫੌਜੀਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਰੋਸ ਤੇ ਰੋਹ ਜਾਗੇਗਾ, ਉਹ ਥਾਂ ਪਰ ਥਾਂ ਕਤਲੇਆਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਫ਼ਤਾ ਦਫ਼ਤੀ ਪੈ ਜਾਏਗੀ, ਉਧਰ ਇਹ ਹਾਲਾਤ ਵੇਖ ਕੇ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ ਪਰ 4 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਹਮਲੇ ਦੀ ਅਸਲ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਸਿਖ ਜਰਨੈਲ ਹੀ ਸਨ ਕੇਵਲ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਨਵੇਂ ਸਿਖ ਰੰਗਰੂਟਾਂ ਨੇ ਬੈਰਕਾਂ ਛੱਡੀਆਂ। ਬਾਕੀ ਸਿਖ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਤੇ ਮੂੰਹਾਂ ਸਰਕੀ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵੀ ਦੂਜਾ ਥਾਂ ਪਰ ਥਾਂ ਕਤਲਾਂ ਦਾ ਸਹਾਜ਼ ਨਾ ਖੋਹਲ ਸਕੀਆਂ, ਕਿਉਂ ਉਹ ਨਾ ਮਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਨ ਨਾ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਸਨ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਾਰਾ ਨਿੱਜੀ ਸੀ ਜਥੇ-ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਥੇਬੰਦ ਸੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਉਹ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਚਾਰ ਦਿਨ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਗੱਲੇ ਵਰ੍ਹਦੇ ਰਹੇ, ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਬਿੱਲੀ ਕੰਨ ਤਤਾ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਮਦਦ ਲਈ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਕੀਤਾ ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਪਾਸ ਸਿੰਘ ਭੋਜੇ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿਓ। ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਏਡਾ ਵਡਾ ਕਦਮ ਬਿਨਾਂ ਕੌਮ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲਏ ਕਿਵੇਂ ਚੁਕ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਉਸ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿਤੀ, ਇਸ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸੱਚਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਤਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮਦਦ ਲਈ ਆ ਜਾਂਦਾ, ਪਰ ਜਦ ਤੁਸੀਂ ਐਲਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਕਿਸ ਬਹਾਨੇ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਤੇ ਆਉਂਦਾ? ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨੇ ਆਸਾਂ ਸਿਰੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹੀਆਂ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਬੀਤਿਆ ਉਹ ਸਾਰੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ।

1985 ਤੋਂ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਹ ਸਿਖ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਨਾਲ ਜੋ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦੀ ਅਣਖ ਤੇ ਇੱਜ਼ਤ ਨੂੰ ਸੱਟ ਵਜੀ, ਧੱਕਾ ਲੱਗਾ, ਉਸ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ ਤੇ ਕੌਮ ਦੀ ਅਣਖ ਤੇ ਇੱਜ਼ਤ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਚਨਚੇਤ 29 ਅਪਰੈਲ 1986 ਨੂੰ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਨਾ ਉਹਨਾਂ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਨਾ ਉਹਨਾਂ

ਸਿਖ ਲੀਡਰਾਂ ਤੇ ਸਿਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲਿਆ। ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ
 ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਕੁਚਲਣ ਦਾ ਪੱਜ ਹੱਥ ਆ ਗਿਆ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ
 ਨੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਐਲਾਨ ਤਾਂ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਹੋ ਕੇ ਕਰ ਦਿਤਾ
 ਪਰ ਇਹ ਨਾ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਥਾਹ ਤਾਕਤ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ
 ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇਗਾ? ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਉਹ ਸਟੈਂਡ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ ਇਹ ਸਿਰੇ ਕਿਵੇਂ ਚੜ੍ਹੇਗਾ
 ਤੇ ਏਡੇ ਵੱਡੇ ਸਟੈਂਡ ਤੋਂ ਜੇ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਬੈਕ ਮਾਰਨੀ ਪਵੇ, ਹੇਠਾਂ ਆਉਣਾ ਪਵੇ
 ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਰਾਹ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਤਰੀਕਾ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਲੜਾਈ
 ਜੈਂਕੜੇ ਜਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਇਕੱਲੇ ਨਹੀਂ ਲੜ ਸਕਦੇ, ਇਸ ਪੱਖ ਤੇ
 ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਕਦੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸੋਚਿਆ ਹੀ ਨਾ, ਉਹ ਜਜ਼ਬਾਤੀ
 ਹੋ ਕੇ ਮਰਨ ਮਾਰਨ ਵਿਚ ਜੁੱਟ ਗਏ। ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਸਹਿਣ ਕਰ ਸਕਦੀ
 ਸੀ ਕਿ ਸਿਖ ਭਾਰਤ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਚੈਲੰਜ ਕਰਨ ਤੇ ਕਹਿਣ ਕਿ ਸਿਖਾਂ ਭਾਰਤ
 ਅੰਦਰ ਹੀ ਅਲੱਗ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ? ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੜੀ ਪਲੈਨਿੰਗ ਨਾਲ
 ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਤੇ ਦਿਮਾਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਬਗ਼ਾਵਤੀ ਲੜਾਈ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ
 ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ। ਅਪਰੈਲ 1980
 ਤੋਂ ਅਜ ਢਾਈ ਸਾਲ ਬੀਤ ਚੁਕੇ ਹਨ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਗਭਰੂ ਸਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਹਨ,
 ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਜੇਹਲਾਂ ਅੰਦਰ ਸੜ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਲੜਾਈ ਉਥੇ ਹੀ
 ਖੜੀ ਹੈ ਜਿਥੋਂ 29 ਅਪਰੈਲ 1986 ਨੂੰ ਆਰੰਭ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਆਸ ਕਿ ਪਾਕਿ-
 ਸਤਾਨ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ, ਇਹ ਲਾਗੂ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਕਨੇਡਾ ਬਰਤਾਨੀਆ
 ਚੀਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਬਾਹਰਲਾ ਦੇਸ਼ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਤੇ ਆਵੇਗਾ, ਸਭ ਖਾਸ ਖਿਆ-
 ਲੀਆਂ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਢਾਈ ਸਾਲ ਵਿਚ ਜਜ਼ਬੇ ਵਾਲੇ ਸੈਂਕੜੇ ਸਿਖ
 ਨੌਜਵਾਨ ਜੋ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਤੇ ਲੜਾਈ ਦੇ ਮੌਢੀ ਸਨ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖਤਮ
 ਕਰ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੇਵਲ ਚਾਰ ਪੰਜ ਹੀ ਪੁਰਾਣੇ ਤਜਰਬਾਕਾਰ ਬਾਕੀ
 ਹਨ। ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਖਿਆਲ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਦਾ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ
 ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਸਰਕਾਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜਾਂ ਵਾੜੇਗੀ ਤੇ
 ਤਬਾਹੀ ਕਰੇਗੀ, ਉਸ ਦਿਨ ਹੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਜਾਏਗੀ ਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂ
 ਵਾਲੇ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਸਬਦਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਹੀ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ

ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਪ੍ਰਵਾਰ ਤੇ ਟਕਸਾਲ ਵੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਮੁੱਦਈ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ। ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸਬਦ ਵੀ ਮੂੰਹੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਅੱਜ ਤਕ ਹਮਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਹਰ ਸੂਝਵਾਨ ਸਿਖ ਹੈਰਾਨ ਹੈ ਕਿ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾ ਲੈਣਗੇ ?

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਇਕ ਹੀ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚੀਨ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਵਿਰੁਧ ਜੰਗ ਆਰੰਭ ਕਰੇਗਾ ਤੇ ਉਸ ਜੰਗ ਵਿਚੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੀ ਹਲਕੇ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 1990 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅਜੇ ਡੇਢ ਦੋ ਸਾਲ ਸਿਖ ਭਗਤੂ ਹੋਰ ਮੌਤ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਹੋਣਗੇ। ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਜਿਥੇ ਸ਼ੁਰੂ ਸਾਲ ਬੀਤੇ ਹਨ ਇਹ ਦੋ ਸਾਲ ਵੀ ਬਿਤਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸਦੀ ਕੀ ਗਰੰਟੀ ਹੈ ਕਿ 1990 ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਵੱਸ ਹੀ ਜੰਗ ਆਰੰਭ ਕਰੇਗਾ ? ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਸਿਖ ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਮੰਗ ਤੋਂ ਮੁੜਨਫਰ ਤੇ ਬਦਜਨ ਹੋ ਜਾਣ। ਮੁੱਦਈਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਥੋੜੀ ਰਹਿ ਜਾਏ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਕਹੇ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਤੁਹਾਡੇ ਤਾਂ ਪੱਲੇ ਹੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਗੁਨਾਹ ਬੇਲਜ਼ੋਰ ਕਿਉਂ ਕਰਾਂ ? ਜਾਂ ਫਿਰ 1984 ਵਾਲਾ ਹੀ ਅਤਿਕਾ ਡਾਹਵੇ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪਾਸੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਵਾਓ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੌਮ ਦੀ ਲੜਾਈ ਜਾਂ ਜੰਗ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਸ ਅਧਾਰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜੰਗ ਵਿਚ ਝੋਕ ਦੇਵਾਂ ? ਇਹ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਵੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਭਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ, ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਆਪਣੇ ਤੌਰ ਤੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਜੰਗ ਨਹੀਂ ਲੜ ਸਕਦਾ, ਜਿੰਨਾ ਸਮਾ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਚੀਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਮਦਦ ਦੀ ਹਾਂ ਨਾ ਕਰਨ। 1990 ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਚੀਨ ਮੇਰੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ

ਕਰਦੇ ਮੈਂ ਬੇਬੰਸ ਹਾਂ। ਇਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜੋ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ
 ਨੇੜ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚੁੱਪ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਦੋ ਸਾਲ
 ਲੰਮਾ ਵਕਤ ਹੈ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਆ ਹੀ ਤਾਕਤ ਵਿਚ ਨਾ ਰਹੇ। ਉਸ ਹਾਲਤ
 ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਬਾਂਹ ਕੌਣ ਫੜੇਗਾ? ਗੱਲ ਇਨੀ ਸਾਫ਼ ਤੇ ਸੋਖੀ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨੀ ਨੌਜਵਾਨ
 ਆਪਣੇ ਮਨਾਂ ਤੇ ਦਿਮਾਗਾਂ ਵਿਚ ਬਿਠਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਗਲਤ ਆਸਾਂ, ਝੂਠਿਆਂ
 ਲਾਰਿਆਂ ਤੇ ਨਿਰੋਲ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈਆਂ ਨਹੀਂ ਲੜੀਆਂ
 ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲਿਆਂ ਬਗੈਰ ਇਕ ਪਲੇ-
 ਨਿੰਗ ਤੇ ਇਕ ਸੱਚ ਅਪਨਾਏ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਕੌਮਾਂ ਦੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਲੜੀਆਂ ਜਾ
 ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀ ਮਨਹੂਦਰੇ ਫੈਸਲੇ ਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰਾਂ
 ਨੂੰ ਹਰਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਅਜੇਹਾ ਸੱਚਣਾ ਫਾਰਸੀ ਦੀ ਕਹਾਵਤ ਅਨੁਸਾਰ, ਈ
 ਖਿਆਲ ਅਸਤੋ ਮੁਹਾਲ ਅਸਤੋ ਜਨੂੰ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਰਾਏ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਲੜਾਈ ਜੋ
 ਲੜਨੀ ਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਲੜੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਪਰਾਏ ਬਲ ਬੰਨੇ ਨਹੀਂ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ
 ਦੀ ਆਸ ਤੇ ਲਾਰੇ ਤੇ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ। ਪਾਕਿ-
 ਸਤਾਨ ਨੂੰ ਸਿਖਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਨੇੜ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਪਾਸੋਂ
 ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਵਾਲਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ
 ਜੋ ਸਿਖ ਭਾਰਤ ਲਈ ਸਿਰ ਦਰਦ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਇਸ ਵਿਚ ਹੀ
 ਫਾਇਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਲਈ ਹਾਂ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਮਦਦ
 ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਗਲ ਜੰਗ ਪਵਾ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਲਈ ਖਤਰਾ ਮੁਲ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ
 ਚਾਹੁੰਦਾ। ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਆਪਣੀ ਅਣਖ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨੀ
 ਹੈ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣਾ ਘਰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਕੌਮ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ
 ਲੈਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬੋਂ ਬਾਹਰ ਵੱਸਦੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਤੋਖਲੇ ਦੂਰ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ।
 ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰਲੇ ਸਿਖ ਨਾਲ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ,
 ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬੇਰਹਾਸਾ ਪ੍ਰਵਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਮਾਰੇ
 ਗਏ ਉਸ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਅਗੋਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਭਰੋਸਾ
 ਦਿਵਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਗਲਤੀ ਦੁਬਾਰਾ ਨਹੀਂ ਦੁਹਰਾਈ ਜਾਏਗੀ। ਲੁੱਟ
 ਖੋਹ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਆਪਸੀ ਫੁੱਟਾਂ ਤੇ ਧੜੇਬਾਜ਼ੀਆਂ ਖਤਮ ਕਰ-

ਨੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ। ਇਕ ਟੀਮ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਇਕ ਜਾਨ ਹੋ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਨਿੱਜੀ ਵਡਿਪਨ ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਸੱਭਾ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਫੋਰਸਾਂ ਤੇ ਖਾਤਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਖਤਮ ਕਰ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਯਾਦ ਰਖੋ ਨਾ ਬਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਸਿਖ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜਦ ਵੀ ਬਣੇਗਾ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਸਿਖ ਹੀ ਬਣਾਉਣਗੇ। ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਕੇਵਲ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਣਗੇ, ਇਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਬਣੇਗਾ ਜਦ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਬਹੁਸੰਮਤੀ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਤੁੱਲ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮੰਗ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕਰਨਾ ਪਹਿਲੀ ਤੇ ਮੁੱਢਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗੈਰ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦਸਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਪੂਜੇਗਾ। ਉਹ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰਖਿਅਤ ਹੋਣਗੇ ਜਿਵੇਂ ਅਠਾਰਵੀਂ ਤੇ ਉਨੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਸਨ। ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਸਿਖ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਰੂਪ ਦਿਤਿਆਂ ਕਦੇ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗੀ।

ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ ਕਰਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੌਮ ਦੀ ਅਣਖ ਤੇ ਇੱਜ਼ਤ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਮਈ 1988 ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਣਖ ਇੱਜ਼ਤ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਜੋ ਰੁਪੈ ਚੋਂ ਪੈਸਾ ਧੋਲਾ ਬਚੀ ਸੀ ਉਹ ਵੀ ਗਵਾ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਸਿਖ ਕੌਮ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰਾ ਭੜ ਹੀ ਭੰਨਵਾ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੀ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਮਿਹਣਾ ਦਿਵਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿਖ ਕਾਇਰ ਹਨ ਬਾਹਾਂ ਖੜੀਆਂ ਕਰਕੇ ਜਾਨਾਂ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਇਹ ਜੋ ਕਾਇਰਤਾ ਤੇ ਬੇ ਅਣਖੀ ਦੀ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਮੁਕਾਲਖ ਲਗੀ ਹੈ ਇਸਦੇ ਜੁੰਮੇਵਾਰ ਭਾਵੇਂ ਨਕਲੀ ਜੁਝਾਰੂ ਹੀ ਹਨ ਪਰ ਅਸਲ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਜੁੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਫਾਈ ਬਚਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਆਮ ਸਿਖ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਲਈ ਲੜਾਈ ਲੜੋ, ਨਾ ਇਹਨਾਂ ਸਾਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਸਮੇਂ ਬੜੇ ਸੋਰ ਮਰਦ ਬਣਦੇ ਸੀ ਜਦ ਆਪ

ਸਹੀਦੀ ਦੇਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਬਾਹਾਂ ਕਿਉਂ ਖੜੀਆਂ ਕਰ ਗਏ ? ਜਿਵੇਂ ਦੁਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਧੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰਦੇ ਸੀ ਇਹਨਾਂ ਹਿੱਕਾਂ ਤਾਣਕੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਖਾਧੀਆਂ ? ਇਸਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਪਾਸ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਾਡੇ ਵਰਗਿਆਂ ਪਾਸ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹਮਦਰਦ ਹਾਂ। ਸਿਖ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਇਹਨਾਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰੋਂ ਇਹ ਪਾਪ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ? ਇਹਨਾਂ ਇਹ ਨਾ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਸਿਖ ਕਿਥੇ ਮੂੰਹ-ਵਿਖਾਉਣਗੇ ? ਕਈ ਸਿਖ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਰਕੀ ਪੋਤੀ ਤੋਂ ਅੰਸ੍ਰਿਤ ਦਾ ਚੁਲਾ ਵੀ ਲੈਣ ਤੇ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਇਹ ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਕਠਨ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਣਖ ਇਜ਼ਤ ਬਹਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸਗੋਂ ਰਹਿੰਦੀ ਵੀ ਗੁਆਚ ਗਈ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਧਰਮ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਿਰੋਲ ਜਜ਼ਬਾਤ ਅਧੀਨ ਹੀ ਕੌਮ ਦੀ ਸਾਰੀ ਬਣੀ ਬਣਾਈ ਗਵਾਈ ਹੀ ਨਾ ਜਾਣ ਸਗੋਂ ਸੋਚਣ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵਾਰਿਆ ਕਿਵੇਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੇ ਤਾਂ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਪਿੱਛੇ ਸੁੱਟ ਦਿਤਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਤਰਮੀਮ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਲੜਾਈ ਚੋਂ ਕੁਝ ਨਿਕਲਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਹੀ ਨਾ ਸਕਣ ਉਸ ਨੂੰ ਲੜਦੇ ਜਾਣ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਦਮੀ ਮਰਵਾਉਂਦੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ? ਉਰਦੂ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸ਼ਾਇਰ ਇਕਬਾਲ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :—

ਜਿਸ ਖੇਤ ਸੇ ਦਿਹਕਾਂ ਕੇ ਮੁਯੱਸਰ ਨਾ ਹੋ ਰੰਜੀ ।

ਉਸ ਖੇਤ ਕੇ ਹਰ ਖੰਸਾ ਏ ਗੰਦਮ ਕੋ ਜਲਾ ਦੋ ।

ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਸ ਲੜਾਈ ਨੇ ਇੱਜ਼ਤ ਅਣਖ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਉਲਟਾ ਗਵਾਉਣੀ ਹੈ ਪੁਰਾਤਨ ਸੁਨੰਹਰੀ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਕਾਲਖ ਲਾਉਣੀ ਹੈ ਉਸ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਵਰਤਮਾਨ ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰਜੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਯੋਗ ਨਹੀਂ। ਹਾਂ, ਲੜਾਈ ਲੜਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਤੋਂ ਸਬਕ ਸਿਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਅਗੋਂ ਲਈ ਦਰੁਸਤ ਨੀਤੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਜਾਣ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਸਭ ਦੀ ਸਿਖ ਬਹੁਸੰਸਤੀ ਪਾਸੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਜਾਏ ਤੇ ਫਿਰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੋਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਤਰਤੀਬ ਦਿਤੀ ਜਾਏ। ਜੇ ਅਜੇਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ ਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਵਾਉਂਦੇ

ਗਵਾਂਗੇ, ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ। ਸਫਲਤਾ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ। ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਵੀ ਤਰਮੀਮ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਝੱਟ ਬਿਆਨ ਦੇ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਫਲਾਣੇ ਨੂੰ ਸੋਧ ਦਿਆਂਗੇ। ਸੰਘਰਸ਼ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਮਲਕੀਅਤ ਨਹੀਂ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜੇ ਕੋਈ ਸਿਖ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨਾ ਤੇ ਮੰਨਣਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਔਖ ਮਨਾਉਣਾ ਵੀ ਸੌ ਫੀ ਸਦੀ ਗਲਤ ਹੈ। ਸੋਧਨ ਲਈ ਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਾਮੀ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਤਕ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਸੋਧ ਨਹੀਂ ਸਕੇ। ਪਰ ਸਾਧਾਰਣ ਸਿਖਾਂ ਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਨੂੰ ਸੋਧਨ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇਣਾ ਸਰਾਸਰ ਗਲਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦਰੁਸਤ ਕਰਨੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਵਲ ਲੈ ਜਾਣ ਦਾ ਯਤਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਜੋ ਤੁਹਾਡਾ ਖੂਨ ਛੁਲ੍ਹਾ, ਜੋ ਤੁਹਾਡਾ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਸਿਖ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਬੇਹੁਰਮਤੀ ਹੋਈ ਉਸ ਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਸਿਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਮੂੰਹ ਵਿਖਾਉਣ ਜੋਗਾ ਰਹਿਣ ਦਿਤਾ ਹੈ ਨਾ ਹੀ ਤੁਹਾਡੀ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਹੀ ਬਾਕੀ ਛੱਡੀ ਹੈ। ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ ਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਰੁਸਤੀ ਤੇ ਤਰਮੀਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਰਨ ਦੇ ਸੂਝ ਵਿਚ ਵਿਖਾਈ ਦੇਂਦੇ ਹੋ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਸੂਝਵਾਨ ਸਿਖ ਹੈਰਾਨ ਤੇ ਚਿੰਤਾਤਰ ਹਨ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਪਾਸੇ ਕਿਉਂ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ? ਜਦ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਘਾਟਾਂ, ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੇ ਗਲਤ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਇਲਮ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਕਿਉਂ ਇਲਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ? ਕਿਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਉਹਦੇ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਇਨਸਾ ਦੇ ਸਿਆਰ ਵਾਲੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ?

ਪੱਤੀ ਪੱਤੀ ਡਾਲੀ ਡਾਲੀ ਹਾਲ ਹਮਾਰਾ ਜਾਨੇ ਹੈ।

ਨਾ ਜਾਨੇ ਦਿਲ ਹੀ ਨਾ ਜਾਨੇ ਬਾਗ ਤੋਂ ਸਾਰਾ ਜਾਨੇ ਹੈ।

ਨੌਜਵਾਨੋ, ਹਰ ਸੱਚੇ ਤੇ ਸੂਝਵਾਨ ਸਿਖ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਹੈ।

॥ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਤੁਸੀਂ ਗਵਾਈ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਗਲਤ ਤੇ

ਮਨ-ਹੁਦਰੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਐਕਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ। ਜੇ ਅੱਜ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿਚ ਤਰਮੀਮ ਕਰ ਲਵੋ, ਗਲਤ ਐਕਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਲੁੱਟਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਦਿਓ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਹਮਾਇਤ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਬਾਰਾ ਹਾਸਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਨਾ ਭੁੱਲੋ ਕਿ ਲੜਾਈ ਲੰਮੀ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਾਕਤ ਅਥਾਹ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੇ ਕੇਵਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਸਫਲ ਹੋਣਾ ਹੈ ਜਦ ਇੰਟਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਲਾਤ ਸਾਂਝੇਗਾਰ ਹੋਣਗੇ, ਜਦ ਜੰਗ ਛਿੜੇਗੀ, ਉਹ ਕਦੋਂ ਛਿੜਦੀ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੀਅਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਦੋ ਸਾਲ ਵੀ ਲੱਗ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਵੀ ਲੱਗ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਉਤਸ਼ਾਹ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਿਖਾਂ ਪਾਸੋਂ ਹਮਾਇਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਦਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਲੈਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੀਵਾਰੇ ਚੀਨ ਵਾਂਗ ਤੁਹਾਡੀ ਪਿੱਠ ਤੇ ਖੜੇ ਹੋ ਜਾਣ। ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸਿਖਾਂ ਦੀਆਂ ਲੁੱਟਾਂ ਤੇ ਸਿਖ ਪਰਵਾਰਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਤੁਰਤ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਗਲਤ ਆਸਾਂ ਤੇ ਬੁਨੇ ਲਾਰਿਆਂ ਤੇ ਨਿਰੋਲ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿਖਾਂ ਤੇ ਕੌਮ ਦੀ ਬਹੁ ਸੰਮਤੀ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਨਫਰਤ ਖਤਮ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ। ਲੁਟੇਰਾ ਟਾਈਪ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਪੱਖੀ ਘੁਸ-ਪੈਠੀਆਂ ਦੀ ਤੁਰਤ ਛਾਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਸਿੱਖੇ, ਕੌਮ ਤੇ ਆਇਆ ਸੰਕਟ ਟਾਲਣ ਲਈ ਕੀ ਤੁਹਾਡਾ ਕੋਈ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ?

ਸਿਖ ਮਜ਼ਮੂਈ ਤੌਰ ਤੇ ਏਨੇ ਬੇ-ਅਣਖੇ ਤੇ ਨਿਰਜਿੰਦ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਤੇ ਸਿਖ ਧਰਮ ਨਾਲ ਜੋ ਬੀੜਾਂ ਉਸ ਵਲ ਇਹਨਾਂ ਹੋਈ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ। ਇਹ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਤੇ ਵਿਹਾਰਾਂ ਕਮਾਈਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜੋ ਨੌਜਵਾਨ ਕੌਮ ਦੀ ਅਣਖ ਤੇ ਇੱਜ਼ਤ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਕਸੂਰਵਾਰ ਦਸਦੇ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਕਈ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਡੋਰਾ ਨਾ ਲਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣਾ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣੀ। ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਕਤਲੇਆਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣਾ। ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਕਮਾਈਆਂ ਦੇ ਭੁਖਿਆਂ ਨੇ ਇਹ ਸੋਚਣ ਦਾ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਦ ਅਬਦਾਲੀ ਨੇ 1762 ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਚਾਹੇ ਸੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਿਹੜੇ ਸਿਖ ਦੇ ਕਸੂਰ ਕਾਰਨ ਚਾਹੇ ਸਨ? ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਧਰਮ ਵਾਲੇ ਦੂਜੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤੇ ਨਿਰਜਿੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਰੋਧੀ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਪੱਜਾਂ ਤੇ ਬਹਾਨਿਆਂ ਨਾਲ ਸੱਟ ਮਾਰਦੇ ਹੀ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਜੂਨ 1984 ਵਿਚ ਸਿਖ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰ ਕੇ ਸਿਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸੱਟ ਮਾਰੀ ਸੀ, ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਲੜਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗਿਆ। ਉਹ ਤਾਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਖੈਠਾ ਸੀ, ਜਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਭਿੰਡਰਾਂ-ਵਾਲੇ ਦਾ ਕਸੂਰ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਇਹ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਲੜਾਈ ਲੜੀ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਤੀ, ਹੋਰ ਉਸ ਦਾ ਕੀ ਕਸੂਰ ਸੀ? ਜੇ ਟੋਹੜਾ ਤੇ ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਬਹਿ ਕੇ ਸਾਰੀ ਤਬਾਹੀ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਸੀ ਤੇ ਬਾਹਾਂ ਪੜੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਜਾਨਾ ਬਚਾ ਸਕਦੇ ਸੀ ਤਾਂ ਜੇ ਇਹੋ ਨੀਤੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਵੀ

ਅਪਨਾ ਲੈਂਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਜਾਨ ਬਚਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫਿਰ ਵੀ ਕਰਨੀ ਹੀ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸਿਖ ਧਰਮ ਤੇ ਸਿਖੀ ਨੂੰ ਸੱਟ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਅਜੇ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਜਾਨ ਬਾਕੀ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਖਤਮ ਕਰਨੀ ਹੈ? ਇਹ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫਤੇ ਕਤਲੇਆਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਦੋਂ ਕੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਿਖ ਦੱਸੀ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕੀ ਗੁਨਾਹ ਸੀ? ਉਹ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪੱਖੀ ਤੇ ਇੰਦਰਾ ਭਗਤ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ ਜੋ ਫੀਸਦੀ ਗਲਤ ਹੈ, ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਸਿਖ ਮਨ ਮਰੇ ਹੋਏ ਸਨ ਜਿੰਨਾਂ ਦੇ ਅਣਖ ਤੇ ਆਬਰੂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੈੱਲ ਮਰ ਚੁਕੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਛਪਾਉਣ ਲਈ ਹਾਲਾਤ ਤੇ ਵਾਕਿਆਤ ਨੂੰ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਤੋੜ ਮਰੋੜ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਅਜਿਹੇ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਹੀ ਹੁਣ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਲੀ ਗਰਜ-2 ਪਿਛੋਂ ਖਾੜਕੂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਕਢਵਾ ਦਿਤੀ। ਅਜੇਹੇ ਸਿਖ ਚਾਰ ਸਾਲ ਬੀਤ ਗਏ ਹਨ ਨਾ ਆਪ ਕੌਮ ਦੀ ਅਣਖ ਤੇ ਇਜ਼ਤ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਲੜਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਹਨ, ਨਾ ਇਹਨਾਂ ਲੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਨੁਕਤਾ ਚੀਨੀ ਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਪੁੱਛਦੇ ਹਾਂ, ਸਿਖੋਂ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਿਖ ਨਹੀਂ, ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦਾ ਅੰਗ ਨਹੀਂ, ਕੀ ਧਰਮ ਦੀ ਹਾਨੀ ਤੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨਾਂ ਤੇ ਸੱਟ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦੀ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਧਰਮ ਦੀ ਹੇਠੀ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ? ਜੇ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਅਜ ਤਕ ਕੀ ਕੀਤਾ? ਜੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿਖ ਅਖਵਾਉਣ ਦੇ ਕਿਵੇਂ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋ? ਕੁਝ ਨੌਜਵਾਨ ਹੀ ਸਾਰੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨ, ਉਹ ਹੀ ਸਹੀਦੀਆਂ ਦੇਣ, ਤੁਸੀਂ ਕਮਾਈਆਂ ਕਰਨ ਤੇ ਬੱਚੇ ਪਾਲਣ ਵਿਚ ਰੁਝੇ ਰਹੋ, ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਸਹੀਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇਣ, ਉਹ ਗੋਲੀਆਂ ਖਾਣ, ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚੇ ਕੇਕ ਬਿਸਕੁਟ ਫਲ ਫਰੂਟ ਖਾਣ, ਇਹ ਗਲ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਲਈ ਚਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ।

ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਸਿਖਾਂ ਵਰਗੇ ਚਿੱਲੀ ਦੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਸਿਖ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਵੰਬਰ 1984 ਵਿਚ ਪਾਸੇ ਕੁਟਾਉਣ ਪਿਛੋਂ ਅਜੇ ਵੀ ਮੱਤ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਾਲੀ ਗਰਜ-2 ਦੇ ਪਿਛੋਂ ਪ੍ਰਾਈਮ ਮਨਿਸਟਰ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਟੋਲੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਤੀਜੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿਤੀ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਕਿਰਪਾਨਾਂ (ਤਲਵਾਰਾਂ) ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਫੌਟੋਆਂ ਲੁਹਾਈਆਂ। ਸੂਝਵਾਨ ਸਿਖ ਹੈਰਾਨ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਤਲਵਾਰਾਂ ਕਿਉਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ? ਇਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ, ਲੈ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਡੇ ਵਾਲੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਕਲਮ ਕਰਿਓ। ਇਹ ਹੈ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਤੇ ਨਿਰਜਿੰਦ ਤੇ ਬੇ-ਅਣਖੇ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਜੋ ਅੱਜ ਵੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਾਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਸਿਖੀ ਬਚਾ ਕੇ ਰੱਖ ਸਕਣਗੇ ਤੇ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰ ਸਕਣਗੇ, ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਮੂਰਖਪ੍ਰਣਾਂ ਵੇਖ ਕੇ ਉਰਦੂ ਦੇ ਉਘੇ ਸ਼ਾਇਰ ਮੀਰ ਦਾ ਸ਼ਿਅਰ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ—

ਮੀਰ ਕਿਤਨੇ ਸਾਦਾ ਹੈਂ, ਬੀਮਾਰ ਹੁੰਦੇ ਜਿਸ ਕੇ ਸਬੱਬ।

ਉਸੀ ਇਤੱਫ਼ਰ ਕੇ ਲੋਂਡੇ ਸੇ ਦਵਾ ਲੋਤੇ ਹੈਂ।

ਸਿੱਖੋ, ਨਿਰਜਿੰਦਪੁਣੇ ਤੇ ਬੇ-ਅਣਖੀ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰੋ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਏਸੇ ਰੂਪ ਹੀ ਦੌੜਵੱਟ ਕੇ ਬੈਠੇ ਰਹੋ ਤਾਂ ਅਣਖ ਇੱਜ਼ਤ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਗੱਭਰੂ ਨੌਜਵਾਨ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਮਾਰੇ ਜਾਣਗੇ, ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਹ ਹੀ ਮਾਰਨੇ ਔਖੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ ਜਦ ਉਹ ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਕੋਈ ਔਖੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਮਰੇ ਹੋਏ ਹੋ। ਫਿਰ ਤੁਹਾਡੇ ਪੁੱਤਰ, ਪੋਤਰੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣਗੇ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਜ਼ਲੀਲ ਤੇ ਖਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ, ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੋਚੋਗੇ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਏਸੇ ਰੂਪ ਹੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਓਗੇ ਜਿਵੇਂ ਨੌਜਵਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਫਰਕ ਸਿਰਫ਼ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ। ਸਿੱਖੋ, ਸਿਖੀ ਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਪਖੰ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਪਛਾਣੋ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਭਾਹੁਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋ। ਯਾਦ ਰਖੋ, ਜੇ ਅੱਜ ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਲਾਭੇ ਬਹਿ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਕੇ ਵੇਖਦੇ ਰਹੋਗੇ ਤਾਂ

ਕਲ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਵਾਰੀ ਸਮੇਂ ਬਾਕੀ ਦੇ ਸਿਖ ਚੁੱਪ ਕਰ ਕੇ ਲਾਂਭੇ ਬਹਿ ਕੇ
ਵੇਖਣਗੇ ਤੇ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਕੰਡਾ ਨਿਕਲ ਜਾਏਗਾ, ਇਹ
ਗੱਲ ਕਦੇ ਨਾ ਭੁੱਲੋ।

ਨਾ ਤੁਮ ਹੀ ਬਚੋਗੇ ਨਾ ਸਾਥੀ ਤੁਮਾਰੇ।

ਜੋ ਡੁਬੇਗੀ ਕਿਸਤੀ ਤੋ ਡੁਬੇਗੇ ਸਾਰੇ।

ਸਿਖੋ ਤੁਸੀਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਤੇ ਵੀ ਨੁਕਤਾ ਚੀਨੀ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਉਤੇ
ਵੀ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਆਪਣਾ ਢਿੱਡ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਨੰਗਾ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਪਰ 1682 ਤੋਂ
1988 ਤਕ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜੋ ਸਿਖਾਂ ਨਾਲ, ਸਿਖ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ,
ਉਸ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਜਮਾਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਟਿਪਣੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ,
ਰੋਲਾ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਿਖ ਨਹੀਂ ਹੋ? ਕੀ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਮ ਤੇ
ਸਿਖ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਤੁਹਾਡੀ ਆਤਮਾ
ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੀ? ਜਰਾ ਸੋਚੋ ਤਾਂ, ਕਿ ਜੋ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦੀ ਏਨੀ
ਵੱਡੀ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਵੀ ਜੇ ਤੁਹਾਡੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜ ਕੇ ਹਰਕਤ ਵਿਚ
ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕੀ, ਤਾਂ ਕੀ ਤੁਹਾਡੀ ਆਤਮਾ ਮੁਰਦਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ?
ਹਕੀਕਤ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇਹੇ ਸਿਖ ਨਾ ਸਿਖ ਹਨ ਨਾ ਇਨਸਾਨ ਹਨ, ਉਹ
ਪਦਾਰਥ ਵਾਂਗੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਗੰਦੇ ਕੀੜੇ ਹਨ।

ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਤੁਰਤ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ

ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿਖ ਕੌਮ ਜਿੰਨੀ ਨੀਵੀਂ ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲ ਵਿਚ ਗਈ ਹੈ ਏਨੀ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲ ਵਿਚ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗਈ। ਉਹ ਬਹਾਦਰ ਸਿਖ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਿਆ, ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਬਣ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਤੇ ਲੰਮੀ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਰੁੱਧ 1699 ਵਿਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਰੰਭ ਕੀਤਾ, ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ, ਫਰੰਟੀਅਰ ਪਰਾਵਿੰਸ, ਹਿਮਾਚਲ, ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ, ਆਜ਼ਾਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ਼ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਤੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਰਾਹ ਵਿਖਾਇਆ। ਜਦ ਸਾਰਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਹੇਠ ਸੀ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਸਿਖ 60 ਸਾਲ ਆਜ਼ਾਦ ਵੀ ਰਹੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਰਿਹਾ। ਏਸੇ ਆਜ਼ਾਦ ਰਾਜ ਨੇ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਮਾਰਸ਼ਲ ਕੌਮ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕੀਤਾ। ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਕਾਬਲ, ਕੰਧਾਰ, ਜਮਰੋਦ ਤੇ ਤਿੱਬਤ ਤੱਕ ਝੁਲਦੇ ਰਹੇ। ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰ ਦੇਸ਼ ਸੀ। ਇਟਲੀ, ਫਰਾਂਸ, ਬਰਤਾਨੀਆ, ਚੀਨ, ਕੋਚੀਨ, ਰੂਸ ਆਦਿ ਸਭ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਨਾਲ ਮਿਤਰਤਾਈ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਫਖਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਇਹ ਸੀ 1699 ਤੋਂ 1846 ਤੱਕ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਅਹਿਮ ਮਹੱਤਤਾ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਠ। ਜਦ ਉਸ 150 ਸਾਲ ਵਾਲੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਇਤਿਹਾਸ ਵਲ ਭਾਰੀ ਮਾਰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਫਿਰ ਅੱਜ ਵਾਲੇ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਸ਼ੌਂਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਸਗੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਵਾਲੇ ਸਿਖ ਉਹਨਾਂ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਔਲਾਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਾਂ ਇਹ ਭੇਖੀ ਫੁਪਲੀਕੇਟ ਸਿਖ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਕੌਮ ਦੇ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਰਹਿਣ ਦੀ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ, ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਮਾਰਸ਼ਲ ਕੌਮ ਨੂੰ ਕਾਇਰ ਤੇ ਨਿਰਜਿੰਦ ਅਤੇ ਅਸਥੀ ਕੌਮ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਅੱਜ ਦੀ ਕਾਇਰਤਾ ਤੇ ਅਸਥੀ ਨੇ ਪੁਰਾਤਨ ਸੁਨੈਹਰੀ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸੰਕਿਆ ਦਾ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਵੇਖਣ ਤੇ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਪਰਸਿੱਧ

ਬਹਾਦਰ ਸਿਖ ਕੌਮ ਸ਼ੌਹਰਤ ਦੀ ਬਲੰਦੀ ਤੋਂ ਡਿਗ ਕੇ ਕਾਇਰਤਾ ਤੇ ਬਦਨਾਮੀ ਦੇ ਨੀਵੇਂ ਤੇ ਡੂੰਘੇ ਟੱਚੇ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਤੇ ਕਿਉਂ ਜਾ ਪਈ? ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਬੜਾ ਸੌਖਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਨੇ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਖਾਲਸਾ 1699 ਵਿਚ ਸਾਜਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪਸੰਦ ਤੇ ਸਸਤਰਧਾਰੀ ਸੀ। ਜਿੰਨਾਂ ਸਮਾਂ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਦਾ ਪਾਲਨ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਆਜ਼ਾਦ ਵੀ ਰਿਹਾ, ਉਸ ਰਾਜ ਵੀ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਜਦ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਤਾਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵੀ ਗਵਾ ਬੈਠਾ ਤੇ ਰਾਜ ਵੀ ਗਵਾ ਬੈਠਾ। 1848 ਵਿਚ ਸਿਖ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਹੋ ਗਏ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਪਸੰਦ ਤੇ ਸਸਤਰਧਾਰੀ ਖਾਲਸਾ ਗੁਲਾਮੀ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਗ ਕਰ ਕੇ ਗੁਲਾਮੀ ਪਸੰਦ ਤੇ ਸਸਤਰਹੀਨ ਸਿਖ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਖਾਲਸੇ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈਆਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਸਿਖ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਰਗੇ ਲੋਕ ਹਨ, ਨਿਆਰੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕੇਵਲ ਕੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਖਾਲਸੇ ਵਾਲੀ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਸਭ ਗਵਾ ਲਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਤੋਂ ਭਟਕਿਆ ਹੋਇਆ ਅੱਜ ਦਾ ਸਿਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਿੰਘਾਂ ਵਾਲੀ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਫਤ ਨਹੀਂ। ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਭਾਵ ਜੂਨ 1984 ਤੋਂ 1988 ਤਕ ਜੋ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਜੇਹਲਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਜਿਸ ਬੇਹਯਾਈ ਨਾਲ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸਹਿਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਸ ਗੱਲ ਨੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਰ, ਬੇਅਣਖੇ ਤੇ ਨਿਰਜਿੰਦ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਸਿਖ ਕੌਮ ਪਾਸ ਅੱਜ ਕੋਈ ਲੀਡਰ ਨਹੀਂ, ਸਿਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਵਾਲੀਆ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਹਰ ਲੀਡਰ ਗੁਲਾਮੀ ਪਸੰਦ ਹੈ, ਵਿਕਾਊ ਹੈ, ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਕਮਾਈ ਦਾ ਭੁੱਖਾ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਦ ਚਾਹੇ ਖਰੀਦ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੇ ਸਿਖ ਲੀਡਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਕਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਬੈਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਸਿਖਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਹੋਈ ਹੈ ਉਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਕਿਸੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਾਲ ਵੀ ਨਾ ਕਰਵਾਏ, ਪਰ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਸਬਕ ਨਹੀਂ ਸਿਖਿਆ। ਆਮ ਸਿਖ ਨਿੱਜੀ ਕਮਾਈ ਵਿਚ ਰੁਝਿਆ ਹੋਇਆ

ਹੈ, ਸਿਖ ਲੀਡਰ ਕੁਰਸੀਆਂ ਤੇ ਕਮਾਈਆਂ ਲਈ ਵਿਕਣ ਦੀ ਖੇਡ ਵਿਚ ਗੁੱਝੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਹ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਨਿੱਤ ਦੀ ਬੇਹੁਰਮਤੀ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਸਿਖ ਪੀੜੀ ਦੇ ਨਰੋਏ ਖੂਨ ਦਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁੱਲ ਵਸੂਲਣ ਲਈ ਅੱਜ ਵੀ ਉਨੇ ਹੀ ਚਾਹਵਾਨ ਤੇ ਉਤਾਵਲੇ ਹਨ ਜਿੰਨੇ ਉਹ ਜੂਨ ਜੁਲਾਈ 1985 ਵਿਚ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੁੱਲ ਵੱਟਣ ਦੇ ਮੁਦੱਈ ਲੋਕਵਿਲ, ਟੋਹੜਾ ਤੇ ਬਾਦਲ ਸਨ। ਅੱਜ ਮੁਦੱਈ ਹੋਰ ਹਨ। ਦਸ ਦਿਨ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਜੋ ਮਈ ਵਿਚ ਗੱਲੀ ਹਲਾਈ ਗਈ, ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਮੁਲ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸ ਸਕਲ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਨੰਗੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਲੀਡਰ ਅੱਜ ਵੀ ਫੁੱਟ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਹਨ, ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕੌਮ ਦੇ ਖੂਨ ਦਾ ਮੁੱਲ ਵੱਟਣ ਲਈ ਗੁੱਟਬੰਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਅਹਿੰਦੇ ਹਨ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸੂਝਵਾਨ ਸਿਖ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲੀਡਰੋਂ ਏਕਤਾ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਹੈ ਗੁਲਾਮੀ ਪਸੰਦੀ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋ, ਸੁਕਾਰ ਦਾ ਨਿੱਝ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋ, ਸਿਖ ਕੌਮ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਤੇ ਹਿੱਤ ਵੇਚਣ ਲਈ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋ। ਤੁਹਾਡੀ ਲੜਾਈ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁੱਲ ਵੱਟਣ ਦੀ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੀ ਏਕਤਾ ਨਾਲ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦਾ ਕੁਝ ਸੌਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਏਕਤਾ ਕੇਵਲ ਇਸ ਲਈ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਕੌਮ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੀ ਕਰ ਦਿਓ, ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਨਵਾਂ ਪਟਾ ਲਿਖ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਸਾਰੇ ਸਿਖਾਂ ਪਾਸੋਂ ਕਰਵਾ ਦਿਓ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤੁਹਾਡੀ ਏਕਤਾ ਦਾ ਸੂਝਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅਰਥ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਅਸਲੀਅਤ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦੀ ਸਾਲਮ ਸਿਖ ਲੀਡਰਸਿਪ ਬਦਲਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੌਮ ਦਾ ਸਾਰਾ ਨੁਕਸਾਨ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਹੀ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਸਰਵ ਸਤਿਆਨਾਸ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਇਹ ਹੀ ਸਾਰੇ ਹਨ। ਮਈ 1988 ਦੇ ਕਾਲੀ ਗਰਜ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਸਿਰ ਨੀਵਾਂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਸਿਖ ਕਿਤੇ ਭੱਲ ਕਰਨ ਜੋਗੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ਸਿਖ ਕੌਮ ਕਾਖੋਂ ਹੋਲੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਪਰ ਅੱਜ ਵੀ 60/70 ਫੀ ਸਦੀ ਸਿਖ ਆਪਣੇ ਧੰਦਿਆਂ ਤੇ ਕਮਾਈਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪੱਚਤ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੌਮ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਜਲੂਸ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ? ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ

ਤੇ ਕਮਾਈ ਦੀ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 20/25 ਵੀ ਸਦੀ ਸਿਖ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ ਬੱਝੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹ ਪੁਰਾਣਾ ਆਲੋ ਵਾਲਾ ਖਤ ਹੀ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੀ ਝੱਲੀ ਵਿਚ ਹਨ, ਉਥੋਂ ਨਿਕਲਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀ ਸੱਚ ਵਿਚ ਦਰੁਸਤੀ ਤੇ ਤਰਮੀਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਏਹੋ ਹਾਲ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮੱਤ ਭੇਦ ਭੁਲਾ ਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸਾਧਾਰਣ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਸਾਰੇ ਸਿਖ ਧੜਿਆਂ ਤੇ ਸਿਖ ਆਗੂਆਂ ਉਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਉਤੇ ਯਕੀਨ ਤੇ ਇਤਬਾਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਹ ਸਭ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਵੇਖਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਉਤੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੇ, ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਗੁਲਾਮੀ ਪਸੰਦ, ਵਿਕਾਉ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਤੇ ਭਗੋੜੇ ਹਨ। ਪਰ 9 ਮਈ ਪਿਛੋਂ ਜੋ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬੂਟਾ ਹੀ ਝੱਲੇ ਮਾਰਿਆ ਹੈ, ਨਾ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਨ ਨਾ ਸਾਰੇ ਜੁਝਾਰੂ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਨ, ਅਜੇਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਿਖ ਕਿਸ ਤੇ ਆਸ ਰੱਖਣ ਤੇ ਕਿਧਰ ਜਾਣ?

ਜਦ ਕੌਮ ਵਿਚ ਏਨੀ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ ਤੇ ਬੇਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਏ, ਕੌਮ ਦਾ ਮਾਰੇਲ ਏਨਾਂ ਨੀਵਾਂ ਚਲਾ ਜਾਏ ਤੇ ਫਿਰ ਕੌਮ ਵਾਲੇ ਅਜੇਹੀ ਨਾਜ਼ਕ ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸੋਚਣ ਤੇ ਵਿਚਾਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਨਾ ਕਰਨ ਕਿ ਇਸ ਦਹਿੜੀ ਕਲਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ ਕੀ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਅਪਣਾਉਣੇ ਹਨ? ਤਾਂ ਕੌਮ ਦੇ ਗਲ ਪਿਆ ਸੋਫਟ ਕਦੇ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਕਦੇ ਉਜਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਅੱਜ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਵੰਗਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਨੇਕਨੀਅਤੀ ਤੇ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਸੋਚਣ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਧੰਦਿਆਂ ਉਤੇ ਕੌਮ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ। ਇਸ ਪੱਖ ਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੇ ਵੇਖਣ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਕਿੱਥੇ ਕਿਹੜੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿੱਥੇ ਕਿੱਥੇ ਤੇ ਕਦ ਕਦ ਧੱਖੇ ਦਿਤੇ ਤੇ ਕਿਸ ਕਿਸ ਨੇ ਦਿਤੇ? ਕੀ ਉਹਨਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਦਗਾਬਾਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਤ ਆਗੂਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੌਮ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵੇਚ ਕੇ ਲੱਖਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ

ਭਾ ਲਈਆਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਉਤੇ ਦੋਬਾਰਾ ਇਤਬਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ? ਜੇ ਨਹੀਂ
 ਤਾਂ ਨਵੀਂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਕਿਵੇਂ ਖੜੀ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਕਿਸ ਪੈਟਰਨ ਤੇ ਕਰਨੀ
 ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਜੁੰਮੇ ਕੌਮ ਕੀ ਲਾਉਣਾ ਹੈ? ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਪੱਖਾਂ ਤੇ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਸਿਖ
 ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਆਪ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ
 ਮੰਤਵ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਯੋਗ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ
 ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਕੇ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੜੇਬਾਜ਼ੀ, ਲੀਡਰਾਂ
 ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਨੇੜ ਤੇ ਪਿਆਰ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਜੇ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਨਿਰੋਲ ਕੌਮ
 ਪੱਖ ਦੇ ਭਲੇ ਤੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਏ, ਤਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ
 ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਬਿਖੜੇ ਹਾਲਾਤ ਤੇ ਬਰਬਾਦੀ ਦੀ
 ਮਿਨਸਘੋਰੀ ਵਿਚੋਂ ਅਜੇ ਵੀ ਪੰਥ ਤੇ ਕੌਮ ਦਾ ਬੇੜਾ ਪਾਰ ਲਾਇਆ ਜਾ
 ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੀ ਗੰਭੀਰ ਹੈ, ਜੇ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚ
 ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਕੇ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਾ ਕਢਿਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਭਵਿੱਖ ਉਜਾਲਾ ਹੋਣ ਦੀ
 ਕੋਈ ਆਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਅੱਜ ਸਿਖ ਕੌਮ ਲਾਵਾਰਸ ਤੇ ਸ਼ਾਮਲਾਟ
 (No man's Land) ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਤੇ ਹਰ ਕੋਈ
 ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨਮਰਚੀ ਨਾਲ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੁੰਦੀ
 ਹੈ ਸਿਖ ਕੌਮ ਉਸ ਦੇ ਹੀ ਕਬਜ਼ੇ (ਗੁਲਾਮੀ) ਹੇਠ ਰਹੇ, ਸਰਕਾਰ ਜਿਵੇਂ
 ਰਾਹੋਂ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇ, ਸਿਖ ਆਗੂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੌਮ ਉਹਨਾਂ ਦੇ
 ਹਿੱਤਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਰਹੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਰਹੇ ਉਹ ਜਿਵੇਂ ਚਾਹੁੰਣ ਕੌਮ
 ਦੇ ਹਿੱਤ ਰਹਿਣ ਜਾਂ ਬੇਅ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ। ਬਾਦਲ, ਬਰਨਾਲਾ, ਅਮਰਿੰਦਰ,
 ਖਾਥਾ ਜਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਸਭ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ
 ਹਨ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜੁਝਾਰੂ ਧੜੇ ਵੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਮਨਮਰਚੀ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ
 ਯਾਹਵਾਨ ਹਨ। ਸਿਖ ਆਗੂਆਂ ਚੋਂ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਸਿਖ ਆਗੂ
 ਅੱਜ ਸਿਆਲਕੋਟੀ ਪੌਨਾ ਗੰਨਾ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਸਿਆਲਕੋਟੀ ਪੌਨੇ ਬਾਰੇ
 ਸਮਝੂਰ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਗੰਨਾ ਫੜ ਕੇ ਹਵਾ ਵਿਚ ਲਹਿਰਾਓ ਤਾਂ ਉਹ ਏਨਾ ਕੂਲਾ ਤੇ
 ਫਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੱਟੀ ਮੱਟੀ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਹਾਲਾਤ ਅੱਜ ਸਿਖ

ਲੀਡਰਾਂ ਤੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਮੱਟੀ ਮੱਟੀ ਤੋਂ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਹ ਆਪਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਇਕ ਇਸ਼ੂ ਤੇ ਵੀ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ ਤੇ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਧਰਮ ਤੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਬੇਹੁਰਮਤੀ ਵਰਗੇ ਦੁਖਦਾਈ ਇਸ਼ੂ ਤੇ ਵੀ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ। ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤਰ ਤੇ ਚਾਤਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਦਿਮਾਗੀ ਤੇ ਤਜਰਬਾਕਾਰ ਅਫਸਰ ਘੜਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਏਧਰ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਘੱਟ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਬੂਝ ਬੁਝਕੜ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਤੇ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਉਂਤਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਂ ਹੱਥੋਂ ਹੀ ਮਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਜੋਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਤੇ ਪਰਮ ਧਰਮ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੇ ਕੌਮ ਦਾ ਭਵਿਖ ਤਬਾਹ ਹੋਣੋਂ ਬਚਾਉਣ। ਜੇ ਹਰ ਸਿਖ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਰੁੱਝਾ ਰਿਹਾ, ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਯੋਗ ਦਾਨ ਨਾ ਪਾਇਆ ਤਾਂ ਅੰਤ ਨੁਕਸਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਪੁੱਜੇਗਾ। ਭਾਵੇਂ ਸਾਲ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਪਿਛੋਂ ਹੀ ਪੁੱਜੇ। ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਸਿਖ ਨੂੰ ਉਰਦੂ ਦੇ ਹੇਠ ਦਰਜ ਦੋ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਸਮਝਣ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰ ਯਤਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਨਾ ਸੰਭਲੋਗੇ ਤੋਂ ਮਿੱਟ ਜਾਉਗੇ ਐਹਲੇ ਦੀਨ ਵਾਲੋ,
ਤੁਮਾਰੀ ਦਾਸਤਾਂ ਤੱਕ ਭੀ ਨਾ ਹੋਗੀ ਦਾਸਤਾਨੋਂ ਮੇਂ।

ਨਾ ਤੁਮ ਹੀ ਬਚੋਗੇ ਨਾ ਸਾਥੀ ਤੁਮਾਰੇ,
ਜੇ ਡੁਬੋਗੀ ਕਿਸਤੀ ਤੋਂ ਡੰਬੋਗੇ ਸਮੇਂ।

ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਕੇਵਲ ਦੂਜੇ ਹੀ ਮਰਨਗੇ ਤੇ ਕਮਾਈਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਚ ਜਾਣਗੇ।

ਅੱਜ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਭਾਤੀ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਸਾਵ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਸਿਖ ਕੇਵਲ ਭੇਖੀ ਸਿਖ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਰਹਿਤ ਨੂੰ ਭੇਖ ਤਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਸਤਰਹੀਨ ਹਨ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਵੀ ਤਾਂ ਉਹ ਵਰਤਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨਿਰਜਿੰਦ ਤੇ ਕਾਇਰ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦ 4 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਸਿਖ ਕੌਮ ਚੋਂ ਲੱਖਾਂ ਤਾਂ ਕਿਧਰੇ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਰਖਿਆ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਾ ਨਿੱਤਰੇ। ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ 9 ਮਈ 1988 ਨੂੰ ਦੋਬਾਰਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ, ਦਸ ਦਿਨ ਗੋਲੀ ਚਲਦੀ ਰਹੀ, ਸਿਖ ਕੌਮ ਦੇ ਮੂਰਦਾ ਤੇ ਠੰਢੇ ਖੂਨ ਵਿਚ ਗਰਮੀ ਨਾ ਆਈ। ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੇ ਦੜ ਤੇ ਚੁੱਪ ਵੱਟੀ ਰੱਖੀ। ਕੋਈ ਧਰਮ ਦੀ ਰਖਿਆ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਾ ਨਿੱਤਰਿਆ। ਪਰ ਉਹ ਸਿਖ ਜੋ ਆਪ ਤਾਂ ਕੁਝ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸੁਣੇ ਗਏ ਹਨ, ਵੇਖੋ ਜੀ, ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਹੱਥ ਖੜੇ ਕਰ ਕੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪੱਨ ਕਰ ਕੇ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦਾ ਨੱਕ ਵਢਾ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਜੇਹੇ ਸਿਖਾਂ ਆਪਣੀ ਪੀੜੀ ਥੱਲੇ ਕਦੇ ਸੋਟਾ ਨਹੀਂ ਫੇਰਿਆ ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕੌਮ ਦਾ ਨੱਕ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ ਹੈ? ਜੁਝਾਰੂ ਨਾ ਤਾਂ ਕੌਮ ਦੇ ਥੱਕ ਦੇ ਠੰਕੇਦਾਰ ਹਨ, ਨਾ ਕੌਮ ਨੇ ਅੱਜ ਤਕ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਿਖੀ ਜਜ਼ਬੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੌਮ ਦੀ ਅਣਖ ਤੇ ਇੱਜ਼ਤ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਸਹੀਦੀਆਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰੁੱਸਤ ਮੰਨੇ ਕੋਈ ਗਲਤ, ਉਹ ਕੌਮ ਦੇ ਹਿੱਤ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿਓ ਦਾਦੇ ਦੀ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ ਲੜ ਰਹੇ। ਉਹ ਤਾਂ ਦਸ ਦਿਨ ਤੇ ਰਾਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਮਾਡੀਆਂ ਦੀ ਗੋਲੀ ਅਗੇ ਭੁੱਖੇ ਤਿਹਾਏ ਅੜੇ ਰਹੇ। ਪਰ ਜਦ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਸਿਖ ਕੌਮ ਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਖ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਖਿਆ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਅਗੇ ਨਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਜੇ ਉਹ ਮਜਬੂਰਨ ਆਤਮ ਸਮਰਪੱਨ ਕਰ ਗਏ ਤਾਂ ਇਕੱਲੇ ਉਹ ਨੱਕ ਵਢਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕਿਉਂ ਹੋਏ? ਸਮੁੱਚੀ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦੋਸ਼ੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਈ?

ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨਿਰਜਿੰਦ ਹੈ, ਕਾਇਰ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਲਿਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਰ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਤੇ ਤੁਲੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਪਰ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਿਖ ਸੱਚ ਮੁੱਚ ਹੀ ਕਾਇਰ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਓਹਲਾ ਤੇ ਭੜਕ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਸਮਾਂ ਕਾਇਮ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਨੰਗੇ (Expose) ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਵਿਖਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਅੱਜ ਦੇ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਫਰਕ ਹੈ? ਸਾਡੀ ਨਿੱਜੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੇ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਬੜਾ ਅਹਿਸਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਢਿੱਡ ਤੋਂ ਕਪੜਾ ਚੁਕ ਕੇ ਵੇਖਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿ ਕੁਰਸੀਆਂ ਕਮਾਈਆਂ ਦੇ ਕੈਸਰ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਘੁਣ ਵਾਂਗ ਖਾ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਸਾਡਾ ਢਾਂਚਾ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਡਿੱਗ ਕੇ ਤਬਾਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਭਰਮ ਭਾ ਤੇ ਭੜਕ ਭੱਜ ਜਾਣ ਤੇ ਅੰਦਰਲੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨੰਗੀ ਹੋ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੰਭੀਰਤਾ, ਨਿਰਪਖਤਾ, ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਤੇ ਨੇਕ ਨੀਅਤੀ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਹਾਲਾਤ ਤੇ ਸੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਕੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਵਰਤਮਾਨ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਜੀਸ਼ਨ ਚੋਂ ਕੱਢਣ ਦੇ ਹੱਲ ਲੱਭੇ ਜਾਣ।

ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਪੁਰਾਤਨ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਜਹਿਨੀਅਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਕਦੇ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ

ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਪੁਰਾਤਨ ਹਿੰਦੂ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਤੋਂ ਵੀ ਕਦੇ ਸਬਕ ਸਿਖਣ ਦਾ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਰਾਮਾਇਣ ਇਸ ਦਾ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਡਲ੍ਹਕਾਂ ਮਾਰਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਹੁਕਮਰਾਨ ਕਿੰਨੇ ਚਾਲਾਕ ਤੇ ਮਤਲਬੀ ਹਨ। ਰਾਮਾਇਣ ਕੀ ਹੈ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਕਿਰਦਾਰ ਤੇ ਜਹਿਨੀਅਤ ਹੈ, ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਿਆਸਤ ਅਯੁੱਧਿਆ ਦੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਾਣੀ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਪਟਰਾਣੀ ਦੀ ਕੁਖੋਂ ਜਨਮੇ ਦੋ ਰਾਜਕੁਮਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਨਬਾਸ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਰਾਜਕੁਮਾਰਾਂ ਨੇ ਬਨਬਾਸ ਸਮੇਂ ਲੰਕਾ ਦੇ ਰਾਜੇ ਰਾਵਣ ਦੀ ਭੈਣ ਦਾ ਨੱਕ ਵੱਢ ਦਿਤਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਰਾਵਣ ਰਾਜਕੁਮਾਰਾਂ ਦੀ ਇਸਤਰੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਰਾਵਣ ਦਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਆਉਣਗੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਪਸਚਾਤਾਪ ਕਰਨ ਤੇ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਸਤਰੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਰਾਵਣ ਦੀ ਇਹ ਸੋਚ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸੁੰਦਰ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਜਬਰਦਸਤੀ ਆਪਣੀ ਰਾਣੀ ਵੀ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੇ ਉਹ ਨਾ ਹੀ ਮੰਨਦੀ ਤਾਂ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰ ਵੀ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਰਾਵਣ ਦਾ ਅਜੇਹਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਰਾਜਕੁਮਾਰਾਂ ਦੀ ਇਸਤਰੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦਾ ਚਾਹਵਾਨ ਸੀ। ਪਰ ਸਮਾਲੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਪਸਚਤਾਪ ਕਰਨ ਦੀ ਬਾਂ ਉਲਟਾ ਰਾਵਣ ਨੂੰ ਦੱਸੀ ਤੇ ਪਾਪੀ ਪ੍ਰਚਾਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਦਖਣੀ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਭੀਲ ਤੇ ਦਰਾਵੜ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਰਾਵਣ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ੋਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਗੰਢਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਫਿਰ ਰਾਵਣ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਰਾਵਣ ਦੇ ਸਕੇ ਭਰਾ ਭਬੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਗੰਢ ਕੇ ਅਖੀਰ ਰਾਵਣ ਵੀ ਮਾਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਲੰਕਾ ਜੋ ਸੌਨੇ ਦੀ ਲੰਕਾ ਪ੍ਰਸਿਧ ਸੀ ਉਸ ਦੀ ਵੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰ ਦਿਤੀ।

ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਮਾਲੀ ਭਾਰਤ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ ਨਾ ਮਰਵਾਇਆ ਦਖਣੀ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਹੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਮਰਵਾਈਆਂ।

ਇਨ ਬਿਨ ਉਹੋ ਹਾਲ ਅੱਜ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਪਿਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਜੋ ਸਮਾਲੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1984 ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਦਾ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ, ਦੋਸ਼ੀ ਬਣੇ, ਪਰ ਜਦ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੀ ਮੁਖ ਇਸਤਰੀ (ਰਾਣੀ) ਮਾਰ ਦਿਤੀ ਤਾਂ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਭੜਕਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਲਟੇਰੇ ਤੇ ਕਾਤਲ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੇ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਣਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੌਨੇ ਦੀ ਚਿੜੀ ਪਰਸਿੱਧ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਉਜਾੜਨ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਲੀ ਭਾਰਤ ਦਾ ਜਨੂਨੀ ਹਿੰਦੂ ਸਭ ਇਕ ਮੁੱਠ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਅਯੁੱਧਿਆ ਦੇ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰਾਂ ਨੇ ਰਾਵਣ ਦਾ ਭਰਾ ਗੰਢ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਸੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਅਕਾਲੀ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਿਖ ਭਥੀਸਨ ਬਣਾ ਕੇ ਗੰਢ ਲਏ, ਜਿਵੇਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਣਖ ਤੇ ਆਨ ਲਈ ਜੂਝਨ ਵਾਲੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਿਵਾਸੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਣਖ ਤੇ ਆਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੀ ਰਖਿਆ ਲਈ ਲੜਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਮਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਵਤੀਰਾ ਤੇ ਕਿਰਦਾਰ ਹਿੰਦੂ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ ਉਹੋ ਅੱਜ ਹੈ।

ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਲ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੌਰਵਾਂ ਤੇ ਪਾਂਡੋ ਦੋਵੇਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਮਾਲਕ ਸਨ। ਕੌਰਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧੇਰੇ ਸੀ ਪਾਂਡੋ ਥੋੜ੍ਹੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਨ। ਪਾਂਡੋਆਂ ਨੇ ਕੌਰਵਾਂ ਪਾਸ ਆਪਣਾ ਕੁਝ ਇਲਾਕਾ ਜੂਏ ਵਿਚ ਹਾਥ ਦਿਤਾ। ਕੌਰਵਾਂ ਵਾਪਸ ਨਾ ਕਰਨ, ਅਖੀਰ ਪਾਂਡੋਆਂ ਪੰਜ ਪਿੰਡ ਮੰਗੇ, ਕੌਰਵਾਂ ਉਹ ਵੀ ਦੇਣਾ ਨਾ ਮੰਨੇ, ਅੰਤ ਲੜਾਈ ਹੋਈ ਕੌਰਵਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਲੋਕਾਂ ਭਾਰਤੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸਾਇੰਸ ਤੇ ਕਲਚਰ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਈ। ਕੇਵਲ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਹੁਕਮਰਾਨ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਇਨਸਾਫ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ

ਹਿੰਦੂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨਦੇ। ਇਹ ਏਨੇ ਨੀਵੇਂ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਕਿ ਰਾਜ
 ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਪਾਂਡਿਆਂ ਦੀ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਨੱਗਨ ਕਰਨ ਦੇ
 ਯਤਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਰਮ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੇ, ਇਨ ਬਿਨ ਸਿਖਾਂ ਤੇ
 ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ 1946 ਵਿਚ ਸੀ। ਸਿਖ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਮਾਲਕ
 ਸੀ, ਹਿੰਦੂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧੇਰੇ ਸੀ, ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੀ ਸੀ, ਕੌਰਿਆਂ
 ਅਤੇ ਪਾਂਡਿਆਂ ਜਿੰਨਾਂ ਹੀ ਫਰਕ ਸੀ। ਪਰ ਜਦ ਪਾਂਡਿਆਂ ਦੀ ਤਰਜ਼ ਤੇ 1947
 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਤੇ ਲੀਡਰੀਆਂ ਦੇ ਜੁਏ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮਾਲਕੀ
 ਕੌਰਿਆਂ ਦੀ ਔਲਾਦ ਪਾਸ ਹਾਰ ਦਿਤੀ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਕੌਰਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਤੇ
 ਸੁਭਾਓ ਵਿਚ ਉਜਾਗਰ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਸਿਖ ਕਹਿਣ ਕਿ ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਵੱਖਰਾ
 ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਨਾ ਦਿਓ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਜੋ ਸਾਡਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਡਾ ਘਰ ਹੈ ਇਸ
 ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਰੱਖ ਲੈਣ
 ਦਿਓ। ਕੌਰੋਂ ਨੀਤੀ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦੂ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੇ 20 ਸਾਲ ਤਕ ਇਹ ਵੀ ਗੱਲ ਨਾ
 ਮੰਨੀ। ਜਦ ਭਾਰਤ ਉਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ, ਤਾਂ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈਣ
 ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਪਰ ਜਦ ਲੜਾਈ ਮੁੱਕ
 ਗਈ ਤੇ ਖਤਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਲ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਕੌਰੋਂ ਨੀਤੀ ਵਰਤੀ। ਹਰਿਆਣੇ
 ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਕੀਤੇ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ,
 ਪੂਨਾ ਤੇ ਡਲਹੌਜੀ ਵੀ ਕੱਢ ਲਏ। 1966 ਤੋਂ ਸਿਖ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਵਾ-
 ਉਣ ਲਈ ਤਰਲੇ ਲੈਂਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀ
 ਰਹਨਾ ਸੀ, ਉਲਟਾ ਜੂਨ 1984 ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰਤ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ
 ਲੰਕਾ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਫੌਜਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦੂਹਾ ਦਿਤੇ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ
 ਕਤਲ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਏਥੇ ਹੀ ਬਸ ਨਾ ਕੀਤੀ ਫਿਰ ਨਵੰਬਰ 1984 ਵਿਚ ਭਾਰਤ
 ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ ਅੰਦਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਤੇ ਜਿਵੇਂ
 ਕੌਰਿਆਂ ਨੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪਾਂਡਿਆਂ ਦੀ ਇਸਤਰੀ ਨਗਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ
 ਸਨ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਨੀਵੇਂ ਪਨ ਨਾਲ ਸਿਖ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੇ ਚੀਰ ਲਾਏ। ਫਿਰ ਏਥੇ
 ਹੀ ਬਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ 1984 ਤੋਂ 1988 ਤਕ ਲਗਾਤਾਰ ਨਵੀਂ ਸਿਖ ਪੀੜੀ ਦਾ
 ਜਨ ਖਰਾਬਾ ਜਾਰੀ ਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਸਿਖ ਲਗਾਤਾਰ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਸਹਿ

ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਹੀ ।

ਬਿਪਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਦੇ ਸੋਚਨ ਤੇ ਵਿਚਾਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਪਾਡੇ ਬੌੜੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਵੀ ਕੋਰੋਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਮੁਖ ਕਾਰਨ ਕੀ ਸਨ ? ਜਵਾਬ ਬੜਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਕਾਰਨ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਪਾਡਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੇ ਵਸੀਲੇ ਭਾਵੇਂ ਬੌੜੇ ਸੀ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਏਕਤਾ ਸੀ । ਉਹ ਸਾਰੇ ਉਸ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੌਤ ਦੀ ਲੜਾਈ ਸਮਝ ਕੇ ਲੜੇ ਸਨ ਤੇ ਸੀਸ ਤਲੀਆਂ ਤੇ ਧਰ ਕੇ ਲੜੇ ਸਨ । ਉਹ ਲੜਾਈ ਬਾਰੇ ਦੋ-ਚਿਤੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕੋਰੋਆਂ ਦਾ ਨੇੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਭੈਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨਦਾ । ਦੂਜਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪਾਡਿਆਂ ਨੇ ਕਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਦਦ ਤੇ ਲੈ ਆਂਦਾ ਸੀ । ਪਾਡਿਆਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦੀ ਜੰਗ ਕਰਿਸ਼ਨ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਲੜੀ, ਭਾਰੀ ਕੋਰੋ ਰਾਜ ਵਾਲੇ ਸਨ, ਸਾਹੀ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਵਡੇ ਵਡੇ ਬਲਵਾਨ ਯੋਧੇ ਤੇ ਬੜੇ ਬੜੇ ਨੀਤੀਵਾਨ ਭੀਸ਼ਮ ਪਿਤਾਮਾ, ਗੁਰੂ ਦਰੋਨਾ ਅਚਾਰੀਆ ਤੇ ਕਿਰਨ ਆਦਿ ਸੈਂਕੜੇ ਮਹਾਰਥੀ ਸਨ, ਪਰ ਕਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਡਿਆਂ ਉਤੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪਾਡਿਆਂ ਨੇ ਕੋਰੋਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਤੇ ਸਾਰੀ ਤਾਕਤ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਤੀ ਸੀ । ਪਰ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਉਪਰਲੇ ਦੋਹਾਂ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਘਾਟ ਹੈ, ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਉੱਕੀ ਹੀ ਨਹੀਂ । ਇਹ ਏਨਾਂ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵੀ ਅਣਮਿੱਥੇ ਇਜ਼ਤ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਣ ਤੇ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੌਤ ਦਾ ਸਵਾਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏ, ਤੇ ਇਹ ਅਜੇ ਵੀ ਕੁਰਸੀਆਂ, ਲੀਡਰੀਆਂ ਤੇ ਕਮਾਨਦਾਰੀਆਂ ਦੇ ਲਾਲਚ ਲੋਭ ਵਿਚ ਫਸੇ ਕੋਰੋਆਂ ਦੀ ਅੱਲਾਦ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਸ਼ਾ ਕੇਵਲ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਤੀਜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਪਾਡਿਆਂ ਨੇ ਕਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਦਦ ਤੇ ਲਿਆ ਕੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਸਿਖ ਉਸ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਸਨਹਾਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਦਦ ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਦੀ ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ ਲੜੀ, ਨਹੀਂ ਅਪਨਾਈ, ਆਪ ਹੁਦਰੀ ਲੜਾਈ ਲੜਦੇ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਐਕਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮਾਸੂਮਾਂ ਤੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਤੇ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਤੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਤੇ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਅਗੋਂ ਲਈ ਦੀ ਨਿਸਚੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਗੁਰੂ ਮਦਦ ਤੇ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ, ਬਾਹ ਨਹੀਂ ਫੜੇਗਾ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗੀ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਦਦ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੀ ਲੜਾਈ ਬਣਾਉਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਧਰਮੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਮਦਦ ਕਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਉਪਰਲੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਤੇ ਸਹਿਨੀਅਤ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਹੁਣ ਸੋਚਣ ਤੇ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕੇਵਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿੰਦੂ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਇਸਤਰੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜੇ ਨੇ ਹੀ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਉਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਾਲੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਅੱਜ ਤਕ ਨਹੀਂ ਭੁਲਾਇਆ, ਤੇ ਹਰ ਸਾਲ ਰਾਵਣ ਦੇ ਪੁਤਲੇ ਬਣਾ ਕੇ ਸਾੜਦੇ ਹਨ, ਜਦ ਕਿ ਉਹ ਇਸਤਰੀ ਮਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗਈ, ਵਾਪਸ ਵੀ ਆ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਅੱਜ ਦੇ ਇਹੋ ਹੁਕਮਰਾਨ ਜੋ ਸਮਾਲੀ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹੀ ਖੂਨ ਹਨ, ਤੇ ਜਿੰਨਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਪ੍ਰਵਾਰ ਦੀ ਰਾਣੀ ਸਿਖਾਂ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਕਦੇ ਵਾਪਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ, ਕੀ ਉਹ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨਗੇ? ਜੇ ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੇ ਰਾਵਣ ਦਾ ਇਕ ਭਰਾ ਭਬੀਸ਼ਨ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਗੋਢ ਕੇ ਸਾਰੀ ਲੰਕਾ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕੀ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਰਕੱਢ ਉਘੇ ਤੇ ਨਾਮਵਰ ਭਬੀਸ਼ਨ ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂ ਹੁਕਮਰਾਨ ਸਿਖਾਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਦੇਣਗੇ? ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤ ਤੇ ਯਕੀਨਾਤ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹੁਕਮਰਾਨ ਬੜੇ ਸਿਆਣੇ, ਹੁਸ਼ਿਆਰ, ਹਾਲਾਕ, ਮੱਕਾਰ ਤੇ ਚਾਲਬਾਜ਼ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਤੇ ਇਤਬਾਰ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਉਹ 1946-47 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਯਕੀਨ ਦਹਾਨੀਆਂ ਤੇ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਤਾਂ ਅੱਜ ਤਾਂ ਉਹ ਹਾਕਮ ਹਨ। ਅੱਜ ਦੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗਲ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਉੱਤੇ ਲਕੀਰ ਵਾਲੀ ਗਲ ਹੈ। ਉਹ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਮਨੋ

ਸੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ਫਿਰ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੀ ਅਥਾਹ ਤਾਕਤ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਹੈ। ਸਿਖਾਂ ਪਾਸ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਘਰ ਵੀ ਪਾਟੋ ਥਾੜ ਹੈ, ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜਰਨੈਲ ਵੀ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਭਬੀਸ਼ਣਾਂ ਦਾ ਪਾਰਟ ਅਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ। ਅਜੇਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੇ ਦੋ ਹੀ ਰਾਹ ਹਨ। ਇਕ ਤਾਂ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਏਕਤਾ ਦਾ ਰਾਹ ਕਢਿਆ ਜਾਏ, ਏਕਤਾ ਕੇਵਲ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਥ ਹਿੰਦੁਸ਼ੀਆਂ ਤੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ। ਦੂਜੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਆਸ਼ਾ ਅਪਨਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਦਦ ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਏ। ਜੇ ਸਿਖ ਇਹ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਲੈਣ ਤਾਂ ਸਫਲਤਾ ਸੋ ਵੀ ਸਦੀ ਯਕੀਨੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਕੀ ਹੈ ?

1. ਅੱਜ ਦਾ ਸਿਖ ਅਸਲ ਵਿਚ ਨਾ ਸਿਖ ਹੈ ਨਾ ਖਾਲਸਾ

ਸਿਖੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੋਈ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਤੇ ਇਸਲਾਮ ਵਿਚ ਆ ਗਈਆਂ ਤਰੱਟੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਇਕ ਨਿੱਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲਾ (Prectical) ਧਰਮ ਤੇ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਚ ਨੀਚ, ਜਾਤ ਗੋਤ, ਅਮੀਰ ਗਰੀਬ, ਤੇ ਬਰੇਹਮਣ-ਵਾਦ ਵਲੋਂ ਕਿੱਤਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਪਾਈਆਂ ਵੰਡੀਆਂ ਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਖਤਮ ਹੋਏ ਸੀ। ਇਸ ਧਰਮ ਤੇ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਦਾ ਮੁੱਖ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਸਰਿਸਟੀ ਦਾ ਕਰਤਾ ਮੰਨਣਾ, ਉਸ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਸਰਾਬਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣਾ ਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਧਰਮ ਤੇ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਨੂੰ ਅਪਨਾ ਲਿਆ, ਉਹ ਸਿਖ ਅਖਵਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਸਿਖ ਦਾ ਲਫਜ਼ੀ ਅਰਥ ਹੈ ਸਿਖਿਆ ਗ੍ਰਿਹਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਭਾਵ ਉਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸਿਖ ਅਖਵਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮੁੱਢਲੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜੁਲਮ ਜਬਰ ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ। ਏਹੋ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਬਾਬਰ ਦੇ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਐਮਨਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਨੁੱਖਤਾ ਤੇ ਜੁਲਮ ਹੋਣ ਵੇਖ ਕੇ ਨਿਰੰਕਾਰ ਨੂੰ ਗਿਲੇ ਵਜੋਂ ਪੁਛਣ ਲੱਗਾ 'ਏਤੀ ਮਾਰ ਪਈ ਕੁਰਲਾਣੇ ਹੈ' ਕੀ ਦਰਦ ਨਾ ਆਇਆ ?' ਭਾਵ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਏਨੀ ਮਾਰ ਕੁੱਟ ਹੋਈ, ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਜੁਲਮ ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਹੋਇਆ ਹੈ ਨਿਰੰਕਾਰ ਕੀ ਤੈਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਪੀੜ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ? ਇਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਅਣਖ ਤੇ ਇੱਜ਼ਤ ਪਤ ਦਾ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਫੁਰਮਾਇਆ—ਜੇ ਜੀਵੇ ਪਤ ਲਈ ਜਾਏ ਸਭ ਹਰਾਮ ਹੋਵੇ ਕਿਛ ਖਾਏ। ਭਾਵ ਐਸਾ ਜੀਵਨ ਨਹੀਂ ਜਿਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੱਤ ਸਾਬਦੀ ਹੋਵੇ। ਐਸੇ ਬੇਪਤੇ ਜੀਵਨ ਸਮੇਂ ਮਨੁੱਖ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਖਾਂਦਾ ਪੀਂਦਾ ਹੈ ਉਹ

ਸਭ ਹਰਾਮ ਹੈ। ਭਾਵ ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਆਪਣੀ ਇੱਜਤ ਪਤ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਬਰੈਹਮਣਵਾਦ ਦੇ ਤਸਮਾਂ ਰਵਾਜਾਂ, ਝੂਠੇ ਵਿਖਾਵਿਆਂ ਆਦਿ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ, ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਣ ਤੇ ਯੋਗ ਆਦਿ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ। ਬਰੈਹਮਣ ਦਾ ਤੱਗ ਤੇ ਧਾਗਾ ਪਵਾਉਣੋਂ ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹੀ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਫਜ਼ੂਲ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਹੋਰਾ ਵੇਰੀ ਤੇ ਨੱਗੀ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਸੱਜਣ ਨੱਗ ਦੀ ਸਾਖੀ ਇਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਅਫਸਰ ਸ਼ਾਹੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜਬਰ ਤੇ ਬੇਨਿਆਈ ਵਿਰੁੱਧ ਹੱਕਾ ਦਿਤਾ, ਬੇਖੋਫ ਹੋ ਕੇ ਦਿਤਾ ਤੇ ਫੁਰਮਾਇਆ "ਰਾਜੇ ਸ਼ੀਹ, ਮੁਕਦਮ ਕੁਤੇ, ਜਾਇ ਜਗਾਵਨ ਬੈਠੇ ਸੁਤੇ। ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਅਫਸਰ ਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਖੋਫ ਨਹੀਂ ਖਾਧਾ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਲੁੱਟ ਖਸੁੱਟ ਕਰ ਕੇ ਗਲਤ ਵਸੀਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਮਾਇਆ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਦੇ ਵੀ ਵਿਰੁੱਧ ਸਨ। ਨਸੀਹਤਨਾਮੇ ਵਿਚ ਕਾਰੂ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਦਾ ਨੌਕ ਕਿਰਤ ਤੇ ਨੌਕ ਕਮਾਈ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਂਦੇ ਸੀ ਤੇ ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਂਦੇ ਸੀ ਤੇ ਸਾਦਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਂਦੇ ਸੀ।

ਅੱਜ ਦਾ ਸਿਖ ਕਿਸੇ ਪਖੋਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਸਿਖ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਜਾਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਜੁਲਮ ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਬਾਰੇ ਸਿਖਾਂ ਆਵਾਜ਼ ਕੀ ਉਠਾਉਣੀ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਸ ਸਾਲ ਤੋਂ ਹੋ ਰਹੇ ਜੁਲਮ ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਸਕੇ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜੀ ਮਾਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ 95 ਵੀਂ ਸਦੀ ਸਿਖ ਇਸ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਪਤ ਲੱਭਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਪਤ ਲੱਭਣ ਦੀ ਅਖੀਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਸਿਖ ਆਪਣੀ ਪਤ ਬਹਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਓਨਾ ਸਮਾਂ ਉਹ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਖਾਂਦਾ ਪੀਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸਭ ਹਰਾਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਸਿਖ ਜੋ ਕੁਝ ਖਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਹਰਾਮ ਖਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਤੇ ਹਰਾਮ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਹਰਾਮ ਖੋਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਜ ਦੇ ਸਿਖ ਹਰਾਮ ਖੋਰ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਇਹਨਾਂ

ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਿਖ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਿਖ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਧਰਮ ਨੂੰ ਵੀ ਰਸਮਾਂ ਰਿਵਾਜਾਂ ਤੇ ਰਾਜਾਂ ਨਾਟਕਾਂ ਵਾਲਾ ਧਰਮ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਇਕ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਤੇ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਸਗੋਂ ਵਿਖਾਵੇ ਤੇ ਭੋਖ ਤਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਪੂਜਦੇ ਸੀ ਅੱਜ ਦੇ ਸਿਖ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸੰਗ ਮਰਮਰ ਨੂੰ ਪੂਜਦੇ ਹਨ, ਅੰਧ-ਵਿਸਵਾਸੀ ਵਿਚ ਘੁਟਦੇ ਹਨ, ਤਸਵੀਰ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਹੋਰਾ ਫੇਰੀ ਤੇ ਠੱਗੀ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਪਰ ਅੱਜ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਹੋਰਾ ਫੇਰੀ ਤੇ ਠੱਗੀ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੁੱਧੂ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਵਿਚ ਜੁੱਟੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸੱਚ ਦਾ ਸਿਖਾ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਤਿਆਗ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਤੇ ਹੋਰਾ ਫੇਰੀ ਤੇ ਝੂਠ ਇਸ ਸਿਖਰ ਤੇ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿਖ ਆਗੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਹੀ ਝੂਠ ਤੇ ਕੁਫਰ ਬੋਲਦੇ ਹਨ, ਕੌਮ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਕਹਿੰਦੇ ਕੁਝ ਹਨ ਤੇ ਕਮਾਉਂਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹਨ, ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰ ਕੇ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਗਟ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਦੇਹ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਵੀ ਸਰੂਪ ਹੈ। ਜੇ ਸਿਖ ਲੀਡਰ ਤੇ ਆਗੂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਰਾ ਫੇਰੀ ਤੇ ਝੂਠ ਬੋਲਣੇ ਬਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਤਾਂ ਸਾਧਾਰਨ ਸਿਖ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੋਵੇਗਾ? ਹੁਣ ਪਾਠਕ ਆਪ ਹੀ ਹਿਸਾਬ ਲਾ ਲੈਣ ਕਿ ਕੀ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਹੋਰਾ ਫੇਰੀ, ਝੂਠ ਤੇ ਠੱਗੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਤੇ ਜੇ ਹੋਰਾ ਫੇਰੀ ਠੱਗੀ ਤੇ ਝੂਠ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਸਿਖਰ ਤੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸਿਖ ਕਿਵੇਂ ਹੋਏ? ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਸਦਾ ਨੇਕ ਕਿਰਤ ਤੇ ਨੇਕ ਕਮਾਈ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿਤਾ, ਪਰ ਅੱਜ ਦਾ ਸਿਖ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕਾਲੇ ਧੰਦਿਆਂ ਤੇ ਭੈੜੀ ਕਮਾਈ ਵਿਚ ਜੁਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਅੱਜ ਦੇ ਸਿਖ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਚੜ੍ਹਤ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਛਕਣੇ ਵੀ ਪਰਹੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਅੱਜ ਅੱਧੇ ਲਖ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਿਖ ਪ੍ਰਵਾਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਚੜ੍ਹਤ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਤੇ ਪਲਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ ਤੇ ਭਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਕਿ ਭਲੇ ਲੋਕੋ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਚੜ੍ਹਤ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਛਕਣਾ ਸਿਖ ਦਾ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਅਗੋਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਾਬੇ (ਗੁਰੂ) ਨੇ ਕਿਹੜੀ ਧੀ ਵਿਆਹੁਣੀ ਹੈ? ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਹੀ ਵਰਤਣ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਹੈ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤ ਲਈਏ। ਅੱਜ ਹਰ ਸਿਖ ਕਾਲੇ ਪੰਦਿਆਂ ਤੇ ਭੈੜੀ ਕਮਾਈ ਰਾਹੀਂ
ਮਾਇਆ ਲੁੱਟਣ ਤੇ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਜੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ
ਕਿ ਨੇਕ ਕਿਰਤ ਚੋਂ ਤਾਂ ਰੋਟੀ ਪੂਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਕੀ ਅਜੇਹੇ ਸਿਖ ਗੁਰੂ
ਨਾਨਕ ਦੇ ਸਿਖ ਮੰਨੇ ਜਾ ਸਕਣਗੇ ?

ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਲਸਾ ਸਾਜਿਆ, ਇਹ
ਸੰਤ ਜਿਪਾਹੀ ਖਾਲਸਾ ਸੀ ਜੋ ਭਗਤੀ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਨਾਲ ਤਲਵਾਰ ਦੀ
ਧਾਰ ਚੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਅਨੋਖੀ ਤੇ ਨਿਆਰੀ
ਸਾਜਨਾ ਸੀ, ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਸਰੂਪ ਨਿਆਰਾ, ਪਹਿਰਾਵਾ ਨਿਆਰਾ, ਬੋਲੇ ਨਿਆਰੇ,
ਕਰਤੱਵ ਨਿਆਰੇ, ਇਹ ਕੇਸ਼ਾਧਾਰੀ ਤੇ ਸਸਤਰਧਾਰੀ ਖਾਲਸਾ ਸੀ ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਛਕਾ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਧਾਰੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਇਸ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸਨੇ
ਸਦਾ ਸਸਤਰਧਾਰੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਫੁੱਟੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਸਦਾ ਸਰੀਰ ਦੇ
ਅੰਗ ਸੰਗ ਰੱਖਣੀ ਹੈ, ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਤੇ ਬੇਨਿਆਈ ਵਿਰੁੱਧ ਸਦਾ ਟੱਕਰ ਲੈਣੀ ਹੈ
ਜਾਬਰਾਂ, ਜਾਲਮਾਂ ਤੇ ਧੱਕਾ ਖੋਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਡ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਤੇ ਅਨਾਥਾਂ ਦੀ
ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਧਰਮ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਧਰਮ
ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸੱਚੀ ਤੇ ਸਦੀਵੀ
ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੰਸਾਰੀ ਝੂਠੀ ਤੇ ਥੋੜੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਸਲੀਮ
ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਉਸ ਦੀ ਈਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣੀ, ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਕਬੂਲ
ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ, ਸਦਾ ਆਜ਼ਾਦ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣਾ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ
ਕਰਨਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਲਈ ਬਚਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ
ਦਸਿਆ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਾ ਵਾਰ ਕੇ ਸਹੀਦੀ ਦੇਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ, ਖਾਲਸੇ
ਨੂੰ ਜਾਤ ਗੋਤ ਬਰਾਦਰੀ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਵਾਇਆ, ਦਸਵੇਂ ਕੱਢਣ ਦਾ ਹੁਕਮ
ਦਿਤਾ, ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਤੇ ਬੇਨਿਆਈ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਨਾ ਧਰਮ ਦਸਿਆ, ਬਰੋਹਮਨਵਾਦ
ਨਾਲ ਨੇੜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਜਿਆ ਤੇ ਫੁਰਮਾਇਆ :—

ਜਬ ਲਗ ਖਾਲਸਾ ਰਹੇ ਨਿਆਰਾ, ਤਬ ਲਗ ਤੇਜ ਦੀਉ ਮੈਂ ਸਾਰਾ।

ਜਬ ਇਹ ਗਹੈਂ ਬਿਪਰਨ ਕੀ ਰੀਤ ਮੈਂ ਨਾ ਕਰੋਂ ਇਨ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਤ।

ਭਾਵ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਤਕ ਖਾਲਸਾ ਬਰੋਹਮਨਵਾਦ ਤੋਂ ਦੂਰ ਤੇ ਵੱਖਰਾ (ਨਿਆਰਾ)

ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਰਹਿਮਤਾਂ ਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖਾਲਸੇ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰਿਹਾਗੇ ਪਰ ਜਦ ਇਹ ਨਿਆਰਾਪਨ ਤਿਆਗ ਕੇ ਫਿਰ ਬਿਪਰਨ (ਬਰੋਹਮਣਵਾਦ) ਨੂੰ ਨਿਸ਼ ਕਰ ਲਵੇਗਾ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਰਹਿਮਤਾਂ ਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅਜੇਹੇ ਹੋਣ ਲਈ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਅਜੇਹੇ ਖਾਲਸੇ ਤੇ ਇਤਬਾਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦਾ ਵਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ, ਤੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਦਰਿਤ ਦਵਾਇਆ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸਦੀਆਂ ਸਭ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਤੇ ਮੁਲਤਾਵਾਂ ਪਿੱਛੇ ਵੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਹੀ ਹੱਥ ਹੈ।

ਜਿਹੜੇ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ ਗਰੰਥਣ ਕੀਤਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛੱਕ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਤੇ ਸਸਤਰਧਾਰੀ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਖਾਲਸੇ ਸੱਜੇ, ਉਹਨਾਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਵਰ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਅਚਾਦੀ ਵੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਉਹ ਦਰਿਤ ਵਿਸਵਾਸੀ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਨਿਸਚਾ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਵਰ ਅਵੱਸ ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਵਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਹਰ ਹੀ ਹੁਕਮ ਦੇ ਕਾਰ ਅਜ ਹਮਾ ਹੀਲਤੇ ਦਰਗੁਜਸਤ ਹਲਾਲ ਅਸਤ ਬੁਰਦਨ ਦਾ ਸਮਸੀਰ ਦਸਤ। ਅਨੁਸਾਰ ਤਲਵਾਰ ਵਾਹ ਕੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਖਿਛੋਂ ਹੀ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਨੀਂਹ 1712 ਵਿਚ ਰੱਖ ਦਿਤੀ ਤੇ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤਲਵਾਰਾਂ ਵਾਹ ਕੇ ਜਾਬਰਾਂ ਤੇ ਸ਼ਾਲਮਾਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈ ਕੇ ਸਮਾਲੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਨਾਮ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਬਾਇਮ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੁਲਤਾਨ ਤਕ ਦਾ ਪੰਜਾਬ, ਫਰੰਟੀਅਰ ਪਰਾਵਿੰਸ ਗਿਲਗਿਤ ਤਕ ਦਾ ਸਾਰਾ ਹਿਮਾਚਲ, ਸ਼੍ਰੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਕਾਬਲ ਕੰਧਾਰ ਤਕ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦਰਿਤ ਵਿਸਵਾਸੀ ਖਾਲਸਿਆਂ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਤੇ ਸਾਦਰ ਲੜਾਕੂ ਕੌਮ ਪਰਸਿੱਧ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਗਰੀਬ ਸਨ, ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਕੇਵਲ ਦਰਿਤ ਵਿਸਵਾਸੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਪਰ ਅਜ ਦਾ ਸਿਖ ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਖਾਲਸਾ ਹੈ, ਨਾ ਇਹ ਸੰਤ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਹੈ, ਨਾ ਇਹ ਸਸਤਰਧਾਰੀ ਹੈ, ਨਾ ਇਹ ਦਰਿਤ ਵਿਸਵਾਸੀ ਹੈ, ਨਾ ਇਹ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਨ ਤੇ ਜੂਝਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਹਰ ਪਖੋਂ ਨੀਵਾਂ ਗਿਆ ਹੈ, ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਇਹ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕਿਆ, ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਪੋਤਰੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕਿਆ, ਧੀਆਂ ਭੈਰਾ ਦੀ ਪਤ ਇਹ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕਿਆ, ਜੁਲਮ ਜਬਰ ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਸਤਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕ ਸਕਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਦ ਅੱਜ ਦਾ ਸਿਖ ਅਸਲ ਖਾਲਸਾ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਨਿਰੋਲ ਭੇਖ ਤਕ ਸੀਮਤ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਅੰਦਰ ਖਾਲਸੇ ਵਾਲੇ ਗੁਣ ਸਿਫਤਾਂ ਕਿਵੇਂ ਤੇ ਕਿਥੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ? ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦਾ ਸਿਖ ਆਪ ਮਜ਼ਲੂਮ ਹੈ, ਜੁਲਮ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ, ਧਰਮ ਪ੍ਰਾਵ੍ਰੱਲਤ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸ ਨੇ ਧਰਮ ਦੀ ਹਾਨੀ ਕਰਵਾਈ ਹੈ ਤੇ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿਖਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਅਜ ਬੀਤ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਸਭ ਦਾ ਅਸਲ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦਾ ਸਿਖ ਨਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਅਸਲ ਤੇ ਸੱਚਾ ਸਿਖ ਹੈ ਤੇ ਨਾਹੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਅਸਲ ਤੇ ਸੱਚਾ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਖਾਲਸਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਹੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ।

2 ਅੱਜ ਦਾ ਸਿਖ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਤੋਂ ਅਨਜਾਣ ਤੇ ਕੋਰਾ ਹੈ

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਤੇ ਨਿਆਰਾ ਪ੍ਰਗਰਾਮ ਦਿਤਾ ਸੀ ਜੋ ਬਹੁ ਪੱਖੀ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਆਸ਼ਾ (Concept ਜਾਂ ਮਿਸ਼ਨ) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਸਿਖ ਇਸ ਆਸ਼ੇ ਤੋਂ ਅਨਜਾਣ ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਪਾਲਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਖਾਲਸੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਉਤੇ ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਖਾਲਸੇ ਵਾਲੇ ਗੁਣ ਤੇ ਸਿਫਤਾਂ ਕੇਵਲ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਦਾ ਪੂਰਨ ਗਿਆਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨ, ਗੁਰੂ ਆਸ਼ਾ ਆਜਾਦੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਰੁੱਧ ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਧਰਮ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਬਲ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ, ਉੱਚ ਆਚਰਨ ਦਾ ਸਬਕ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਬਚਨਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਤੇ ਸੁਰਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਦਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਰਨੀ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਦਾ

ਤਿਆਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਤੇ ਉਸਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਖਾਲਸਾ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਸਹੀਦ ਵਰਗਾ ਸੀਸ ਤਲੀ ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਲੜ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਦੇਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਤੋਂ ਕਰੋ ਤੇ ਅਨਜਾਣ ਸਿਖ ਸੰਤ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ, ਨੰਗੇ, ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਤੇ ਹੋਰ ਦਰਜਨਾਂ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਵਾਂਗ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਕੇ, ਜ਼ੀੰਦੇ ਦੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਉਤੇ ਪ੍ਰਣ ਪੱਤਰ ਭਰ ਕੇ ਵੀ ਸਹੀਦੀ ਤੋਂ ਭਗੌੜੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਧਰਮ ਤੇ ਸਿਖੀ ਨੂੰ ਉਝਾਂ ਲਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕਬਨੀ ਤਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕਰਨੀ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ।

ਗੁਰੂ ਆਸ਼ਾ ਬਰੋਹਮਣਵਾਦ ਤੋਂ ਸਦਾ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਬਰੋਹਮਣਵਾਦ ਦੇ ਨੇੜ ਤੋਂ ਵਰਜਦਾ ਹੈ, ਵੱਖਰੀ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਤੋਂ ਅਨਜਾਣ ਤੇ ਭਟਕੇ ਹੋਏ ਸਿਖ ਬਰੋਹਮਣਵਾਦ ਦਾ ਨੇੜ ਕਰਨ ਲਈ ਹਿੰਦੂ ਸਿਖ ਏਕਤਾ ਦਾ ਰਾਗ ਅਲਾਪਦੇ ਹਨ, ਵੱਖਰੀ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦਾ ਖਿਆਲ ਤਿਆਗ ਕੇ ਹਿੰਦੂ ਦੇ ਰਹਿਮ ਤੇ ਜਿਉਣ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਦੀ ਸਦੀਵੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦਾ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੱਜ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਨਹੀਂ, ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਅਖੀਰ ਹੈ ਅੱਜ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਉਹ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਨੂੰ ਅਨਹੋਣੀ (impracticable) ਗੱਲ ਦਸਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਦਰਿੜ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਹ ਸੁਖ ਰਹਿਣੇ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਕਮਾਈਆਂ ਕਰਨਾ, ਸਰਮਾਇਆ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਖਰੀਦਣਾ ਹੈ ਤੇ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਹੰਢਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸਾਰੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੜਨ ਤੇ ਆਪਾ ਵਾਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਉਸਮਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਾਲੇ ਚੰਦਿਆਂ ਦੀ ਉੜੀ ਕਮਾਈ ਚੋਂ ਸੈਂਕੜੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੇ ਕੇ ਹੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਫ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸੀਸ ਤਲੀ ਤੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਸਫ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਹ ਵਿਖਾਵੇ ਦੇ ਨੁਮਾਇਸ਼ੀ ਤੇ ਜੋਥਾਇਸ਼ੀ ਤੇ ਭੇਖੀ ਆ ਰਿਹਾ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਿਖੀ ਏਥੋਂ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ, ਉਹ ਸਿਖੀ ਦਾ ਮੁੱਲ ਵੱਟ

ਸਕਦੇ ਹਨ, ਸਿਖੀ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਕਮਾਈਆਂ ਤਾਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਿਖੀ ਦੇ ਬਲੱਡ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਸਹੀਦੀ ਦੇ ਕੇ ਖੂਨ ਦੀ ਰਾਸ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਹ ਕੇਵਲ ਕੇਸ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਹੀ ਪੂਰੀ ਕਰਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣਾ ਤੇ ਕੁਰਾਹੇ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਆਪ ਵੀ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਤੋਂ ਅਨਜਾਣ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਵੀ ਧੱਖਾ ਖਾ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਦਾ ਗਿਆਨ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿੱਖ ਤੇ ਖਾਲਸੇ ਵਿਚ ਕੀ ਫਰਕ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਇਲਮ ਨਹੀਂ। ਖਾਲਸਾ ਬਣਨ ਲਈ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਤੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਵੀ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਭਟਕਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਲੱਭ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਆ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨੇ ਕੋਸ਼ਾਧਾਰੀ ਤੇ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਖਾਲਸਾ ਕਿਉਂ ਸਾਜਿਆ ਸੀ? ਉਸ ਦੇ ਲੱਛਣ ਤੇ ਕਿਰਦਾਰ ਕੀ ਹਨ? ਉਹ ਖਾਲਸਾ ਕੌਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਖਾਲਸੇ ਪੰਥ ਦੇ ਆਗੂ ਤੇ ਲੀਡਰ ਕੌਣ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਉਸ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਗੁਰੂ ਨੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਕੀ ਸਿੱਥਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜ਼ੰਮੇ ਕੀ ਡਿਊਟੀ ਲਾਈ ਸੀ? 1799 ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਨੂੰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਭੁਲਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ 1850 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਉਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਗਏ ਸਨ ਤੇ 1946-47 ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਆਗੂ, ਲੀਡਰ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਦਾ ਖੁਲੱਮ ਖੁੱਲਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਏਨੀ ਭਾਰੀ ਦੁਰਦਸਾ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਦਾ ਤਿਆਗ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਅਨਜਾਣ ਹੋਣਾ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ।

3 ਅੱਜ ਦੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪੈਸੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹਨ

ਜਦ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਸਜਾਉਣਾ ਅਰੰਭ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿੰਘਾ ਆਪਣਾ ਪਿਛਾ

ਸਾਤਾ ਪਿਛੋਕੜ ਭੁਲਾ ਦੇ, ਨਾ ਅੱਜ ਤੋਂ ਤੇਰੀ ਕੋਈ ਜਾਤ ਗੱਤ ਹੈ, ਨਾ ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ, ਤੂੰ ਅੱਜ ਤੋਂ ਕੇਵਲ ਖਾਲਸਾ ਹੈ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਤੇਰਾ ਪਿਤਾ ਹੈ ਤੇ ਤੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਵਾਸੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਰਾਜ ਨਿਸ਼ਚਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ ਦਾ ਵਰ ਵੀ ਅੰਤਮ ਸਮੇਂ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਦਿਤਾ ਵਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ 1709 ਵਿਚ ਯਤਨ ਆਰੰਭ ਕੀਤੇ। ਉਹ ਸਾਧਾਰਨ ਤੇ ਗਰੀਬ ਸਿੱਖ ਸਨ, ਨਾ ਉਹ ਸਾਹਿਬੇ ਜਾਇਦਾਦ ਸਨ, ਨਾ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਐਮ. ਏ., ਬੀ. ਏ. ਐਲ ਐਲ. ਬੀ. ਜਾਂ ਪੀ. ਐਚ. ਡੀ. ਦੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਉਹ ਕੇਵਲ ਦਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਸਨ ਤੇ ਕਰਨੀ (ਐਕਸ਼ਨ) ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਸਤਰ ਚੁੱਕੇ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਲੀ ਘਟਾ ਵਾਂਗ ਛਾ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜਾਲਮਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਕਰ ਕੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਅੰਦਰ ਹੀ ਭਾਵ 1712 ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖ ਦਿਤੀ ਤੇ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਸਿੱਕੇ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਲਗਾਤਾਰ 90 ਸਾਲ ਤਲਵਾਰਾਂ ਵਾਹੀਆਂ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰ ਰਾਜ ਵਜੋਂ ਕਾਇਮ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣਾਇਆ। ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਮਾਰਸਲ ਕੌਮ ਪਰਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਤੇ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿਵਾਇਆ। 1709 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਸਿੱਖ ਇਸ ਫਲਸਫੇ ਤੋਂ ਬਿਤਕਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹਨ ਵਿਚ ਕਮੀ ਆਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਉਹਨਾਂ ਗੁਰੂ ਪਿਤਾ ਮੰਨਣ ਦੀ ਥਾਂ ਫਿਰ ਸੰਸਾਰੀ ਪਿਤਾ ਦਾ ਪੱਲਾ ਫੜ ਲਿਆ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਰਾਂ ਲਈ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਤੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਵਿਚ ਰੁੱਝ ਗਏ। 1947 ਪਿਛੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ, ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਤੇ ਸਾਹੂਕਾਰ ਟੱਲੇ ਦਾ ਰਾਜ ਹੋ ਗਿਆ ਜੋ ਹਰ ਗਲ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਨਾਪਦੇ ਤੋਲਦੇ ਤੇ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਵੀ ਪੈਸੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੇਖਾ ਵੇਖੀ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਨੇੜ ਕਰਨਾ

ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਅੱਜ ਇਹ ਹਾਲਤ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਪੈਸੇ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਬਣ ਚੁਕੇ ਹਨ।

ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਰੁਪਿਆ ਪੈਸਾ ਬੜੀ ਕਾਰਆਮਦ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਜੁਗ ਵਿਚ ਪੈਸੇ ਬਿਨਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦਾ ਤੇ ਗਰਿਹਸਤੀ ਸਿਖ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਬੱਚੇ ਪਾਲਣੇ ਪੋਸਣੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੇ ਖਰਚ ਕਰਨਾ, ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ, ਸਭ ਲਈ ਪੈਸਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ—ਤੇ ਅਜੇਹੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਗਰਿਹਸਤੀ ਸਿਖ ਦਾ ਮੁਖ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਸਿਖ ਧਰਮ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਦਾ ਜੀਵਨ ਗ੍ਰਿਹਣ ਕਰ ਲਈਏ ਤੇ ਸਿਖੀ ਜੀਵਨ ਜੀਵੀਏ ਤਾਂ ਪੈਸੇ ਦੀ ਲੋੜ ਬਹੁਤ ਘਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸੀਮਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਦਾ ਸਿਖ ਸਿਖੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਦਾ ਭੋਜਨ ਖਾਣ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਨਹੀਂ, ਸਾਦਾ ਪਹਿਰਾਵਾ ਪਹਿਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਫੈਸ਼ਨ ਪ੍ਰਸਤ ਹੈ, ਆਯਾਸ਼ੀ ਤੇ ਆਮੀਰੀ ਦਾ ਦਿਲਦਾਰ ਹੈ, ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਵਿਸਕੀਆਂ ਤੇ ਮੁਰਗੇ ਇਸ ਨੂੰ ਚਾਹੀਏ ਹਨ। ਕਲੱਬਾਂ ਲਈ ਰੁਪਿਆ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਰਦਾਰਨੀ ਦੇ ਬਨਾਓ ਸਿੰਗਾਰ ਲਈ ਤੇ ਮੇਕ ਅੱਪ ਲਈ ਖਰਚਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ, ਉਹ ਵੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪੇ ਮਾਹਵਾਰ ਦਾ ਖਰਚਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਵੀ ਖਾਹਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਪੁੱਤਰ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਕੋਠੀ, ਕਾਰ ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਵੀ ਬਣਾ ਕੇ ਜਾਵੇ। ਬਹੁਤ ਵਡੀਆਂ ਤੇ ਲੰਮੀਆਂ ਖਾਹਸ਼ਾਂ ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪ੍ਰਸਤਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ਗੀ ਧਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਕਾਰਨ ਸਿਖ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਹੀ ਨੇਮ ਧਰਮ ਸਮਝ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਤੇ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਹੀ ਪਿਤਾ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਹੀ ਅੱਜ ਦੇ ਸਿਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਸਲ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੈ। ਉਹ ਪੈਸਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਗਲਤ ਤੇ ਨੀਵਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖੀ ਨਾਲ, ਧਰਮ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਕੇਵਲ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪੈਸਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਵੇਖਣ ਤੇ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਬਣਿਆਂ ਇੱਜ਼ਤ ਪੱਤ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਰਾਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪੈਸੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਬਣਿਆਂ? ਸਿਖ ਇਤਹਾਸ ਤੇ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਸਾਫ਼ ਵਿਖਾਈ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਤਕਦੀਰ ਬਦਲ ਦਿਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਹੀ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਮਾਰਸਲ ਕੌਮ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ। ਵੱਖਰੀ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਕੌਮ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ, ਉਹਨਾਂ ਹੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕੀਤੀ, ਉਹ ਨਾ ਧਨਾਢ ਸਨ, ਨਾ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਬੈਂਕ ਬੈਲੰਸ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸ਼ੈ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਰਿਸਟੀ ਦੇ ਸਾਜਣਹਾਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪਿਤਾ ਤਸਲੀਮ ਕਰ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਢਾਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਨਿੱਜੀ ਕਮਾਈਆਂ ਨਾ ਕੀਤੀਆਂ, ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਤੇ ਕੋਠੀਆਂ ਨਾ ਬਣਾਈਆਂ, ਉਹਨਾਂ ਕੌਮ ਦਾ ਘਰ ਬਣਾਇਆ। ਹੁਣ ਵੇਖੋ, ਅੱਜ ਦੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਹਿਬੇ ਜਾਇਦਾਦ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ, ਬੜੇ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਐਮ. ਏ., ਪੀ. ਐਚ. ਡੀ. ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ, ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਤਾਲੀਮ ਯਾਫਤਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ 150 ਸਾਲ ਤੋਂ ਗੁਲਾਮ ਹਨ। ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਸਭ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਹਨ ਦੇਸ਼ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਹਨ, ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹਨ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਪੈਸੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਨਾ ਕੋਈ ਦੇਸ਼ ਹੈ, ਨਾ ਕਿਤੇ ਰਾਜ ਹੈ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਆਜ਼ਾਦ ਹਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਵਲ ਪੈਸਾ ਨਾ ਤਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨਾ ਰਾਜ ਦਿਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਦਾ ਆਪਣਾ ਘਰ (ਦੇਸ਼) ਬਣਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਪੱਖ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰੋਲ ਰੁਪੈਆ ਪੈਸਾ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਜਾਨ ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਤੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ 1984 ਨੂੰ ਚਿੱਲੀ ਤੇ ਹੋਰ ਵਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਵਡੇ ਧਨਾਢ, ਵਡੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਤੇ ਬੈਂਕ ਬੈਲੰਸਾਂ ਵਾਲੇ ਸਿਖ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਪਿਓਂ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਦ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਬੜੇ ਸੰਖੇ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ

ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵੀ ਲੁੱਟੀਆਂ ਤੇ ਸਾੜੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਨਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਬਚਾਈਆਂ ਨਾ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਹੀ ਬਚਾਈਆਂ? ਜੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਬਣੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਹੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਤਾਂ ਉਹ ਸੌ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰੋਲ ਪੈਸਾ ਜੀਵਨ ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਰਖਿਆ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਔਖ ਸਮੇਂ ਧਨਾਢ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਤਸਲੀਮ ਕੀਤੀ ਪਰ ਜਦ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮਰਵਾਇਆ ਸੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਪੱਜ ਰੁਪਿਆ ਪੈਸਾ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਇਹ ਫਿਰ ਸਭ ਹੋਈ ਬੀਤੀ ਭੁੱਲ ਗਏ ਤੇ ਫਿਰ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਵਿਚ ਜੁੱਟ ਗਏ।

ਅੱਜ ਦੇ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਰੁਪੈ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਦੀਨ ਦੀਮਾਨ ਸਮਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਹਰ ਥਾਂ ਤੋਂ ਰੁਪਿਆ ਪੈਸਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਤੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦੀ ਚੜਤ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਕਿੱਡੀ ਸਰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਗਟ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਦੇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਗੱਲਕ ਰੱਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਿਖ ਸਰਧਾਲੂ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਇਸ ਵਿਚ ਪਾਉਣ, ਪਰ ਉਸ ਗੱਲਕ ਨੂੰ ਇਸ ਡਰ ਤੋਂ ਜਿੰਦਗੀ ਮਾਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਸੇਵਾਦਾਰ, ਗਰੇਬੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਵਿਚੋਂ ਰੁਪੈ ਦੀ ਹੋਰ ਫੇਰੀ ਤੇ ਚੋਰੀ ਨਾ ਕਰ ਲੈਣ? ਇਹੋ ਹਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ ਤੇ ਭਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨਾਲ ਪੈਸਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਨਸਾਫ ਵੇਚਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਸਿਖ ਕੌਮ ਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਆਗੂ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਪੈਸਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਤੇ ਬਿਉਪਾਰੀ ਸਿਖ ਚੋਰ ਬਜ਼ਾਰੀ, ਨਾਜਾਇਜ਼ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਖੋਰੀ ਤੇ ਸੂਦ ਖੋਰੀ (ਜੋ ਕਿਰਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ) ਦੀ ਸੌਖੀ ਕਮਾਈ ਰਾਹੀਂ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਧਨਾਢ, ਉੱਚੇ ਰੁਤਬਿਆਂ ਵਾਲੇ ਤੇ ਔਰਦਿਆਂ ਤੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵਾਲੇ ਸਿਖ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਸਭ ਪੈਸੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹਨ। ਸਿਆਸੀ ਸਿਖ ਲੀਡਰਾਂ ਤਾਕਤ ਪੰਥ ਤੇ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਵੀ ਨਿੱਜੀ ਧਨ ਤੇ ਸਰਮਾਇਆ ਹੀ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਹੀ ਬਣਾਈਆਂ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ

ਵਾਲੇ ਉਘੇ ਕਲਾਕਾਰ ਤੇ ਕੀਰਤਨੀਏ ਸਭ ਪੈਸੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹਨ। ਇਹ ਇਕ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪੈ ਵਿਚ ਵੇਚਦੇ ਹਨ। ਕਲਾਕਾਰ ਇਕ ਇਕ ਘੰਟੇ ਦੀ ਕਲਾ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪੈ ਵਸੂਲਦੇ ਹਨ। ਪੈਸੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਧਨਾਢ ਸਿਖ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਕਾਲੀ ਆਈ ਚੋਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਏਨਾ ਮੁੱਲ ਭਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਲਾਕਾਰ ਤੇ ਕੀਰਤਨੀਏ ਆਪਣਾ ਰੋਟ ਹੀ ਇਹੋ ਨੀਅਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਕੋਈ ਕਿਰਤੀ, ਭਲਾ ਤੇ ਗਰੀਬ ਸਿਖ ਇਹਨਾਂ ਕੀਰਤਨੀਆਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਗ੍ਰਿਹ ਵਿਖੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਵਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਪੈਸੇ ਦੇ ਪਿਆਰ ਤੇ ਲਾਲਚ ਨੇ ਹੀ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਆਗੂ ਵਿਕਾਉ ਬਣਾਏ ਹਨ। ਖੁਸ਼ੀਦਾਰ ਸਦਾ ਸਰਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਪੈਸੇ ਦੀ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਦਾ ਹੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਰਮਾਂ ਤੇ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਵਿਰੋਧੀ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਹੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀਆਂ ਚਾਹਵਾਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਸੂਕਾਰਾਂ ਪੈਸੇ ਦੀ ਝਣਕਾਰ ਦੋਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੈਸੇ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਗੂ ਝਟ ਵਿਕਣ ਲਈ ਉਤਾਵਲੇ ਹੋ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਪਿੱਛੇ ਭਜਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਆਗੂ ਪੈਸੇ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਵਿਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦਾ ਸਪੁੱਤਰ ਪ੍ਰਸਿਧ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਪੈਸੇ ਵਿਚ ਸਿਕਨਾਤੀਸ਼ੀ ਖਿੱਚ ਹੈ। ਇਹ ਬੜਿਆਂ ਦਾ ਈਮਾਨ ਫੁਲਾ ਦੋਂਦਾ ਹੈ। ਗਰਿਹਸਤੀ ਤਾਂ ਕਿਧਰੇ, ਸਾਧ ਸੰਤ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਬਣਨ ਵਿਚ ਫਖਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਪਿੱਛੇ ਝਾਤੀ ਮਾਰੋ, ਸੰਤ ਫਤੇਹ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਪੰਨਣ ਸਿੰਘ ਆਏ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕੌਮ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪੈ ਆਪਣੇ ਇਤਬਾਰੀ ਸਿਖਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਜ਼ਿਲਾ ਗੰਗਾ ਨਗਰ ਦੇ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਪਾਸ ਅਮਾਨਤ ਵਜੋਂ ਰੱਖੇ। ਸਦ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਹੀ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ ਤਾਂ ਕੌਮ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਉਹ ਅਮਾਨਤੀ ਹੜੱਪ ਕਰ ਗਏ। ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਹੀ ਪੁੱਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਪੈਸੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਵੀ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਾ ਕੀਤਾ। 1980 ਤੋਂ ਸੰਤ ਲੌਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਿਆ। 1982 ਵਿਚ ਉਹ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਡਿਕਟੇਟਰ ਬਣਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਅੱਧੇ ਕਰੋੜ

ਦੇ ਨੇੜੇ ਕੌਮ ਦਾ ਰੁਪਿਆ ਨਿੱਜੀ ਨਾਮ ਤੇ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਧੀ ਪੁੱਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੈਸੇ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਬਣਨੇ ਉਸ ਵੀ ਨਾਂਹ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਹੁਣ ਉਸ ਰੁਪੇ ਦੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਚਲਦੀ ਹੈ।

ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਪੈਸੇ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਬਣਨ ਦਾ ਜੋ ਉਤਸ਼ਾਹ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਨੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਜੋਗਾ ਨਾ ਰਹਿਣ ਦਿਤਾ ਤੇ ਇਹ ਉਤਸ਼ਾਹ ਹੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ।

4. ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਨਾਲੋਂ ਧੜਾ ਨੇ ਕੁਰਸੀ ਪਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬੜਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਤੇ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤਾ ਲਈ ਸੰਸਾਰ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਾਜਣਾਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਸਿਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਚੌਥਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਰਮ ਪਰਸਿੱਧ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪਾਤਾਲ ਤੱਕ ਡੂੰਘੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਸਰਬੰਸ ਵਾਰਿਆ ਤੇ ਇਕ ਲੱਖ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਖੂਨ ਦਾਨ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਅੱਜ ਦੇ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਨਾਲੋਂ ਧੜਾ ਪਿਆਰਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਧਰਮ ਨਾਲੋਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਤਾਕਤਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਧੜੇਬੰਦੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਿਖੀ ਦੀ, ਧਰਮ ਦੀ, ਪੰਥ ਦੀ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ, ਕੌਮ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਨੂੰ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਕੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਧੜਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਧੜੇਬਾਜ਼ੀ ਨੇ ਕੌਮ ਲੀਰ ਲੀਰ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਧਰਮ ਦੀ ਏਨੀ ਭਾਰੀ ਹਾਨੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬ ਗਏ ਹਨ। ਸਿਧਾ ਦੌਸ਼ ਟੋਹੜੇ ਤੇ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦਿਤੀ ਤੇ ਸਾਰੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰਵਾਈ, ਪਰ ਸਿਖ ਲੀਡਰ ਤੇ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਹੀ ਹਨ ਕਿ ਅਜੇ ਵੀ ਟੋਹੜੇ ਦਾ ਧੜਾ ਦੇ ਰਹੀਆਂ

ਹਨ 1984 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਹਰ ਸਾਲ ਟੋਹੜੇ ਨੂੰ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਉਘੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ ਕਿ ਜਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੀਡਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇ ਉਹ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਕੇ ਲਾਂਭੇ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਂਭੇ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਟੋਹੜੇ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤਬਾਹ ਹੋਏ। ਨਾ ਟੋਹੜਾ ਲਾਂਭੇ ਹੋਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ ਨਾ ਸਿਖ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਂਭੇ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਤੋਂ 13 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਟੋਹੜਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣਾ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਤਬਾਹੀ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਪੰਜ ਸਾਲ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਟੋਹੜੇ ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਧੜਾ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਸਿਖ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਪਿਆਰਾ ਨਹੀਂ, ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਪਿਆਰੇ ਨਹੀਂ, ਕੇਵਲ ਧੜਾ ਪਿਆਰਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਕੌਮ ਤਬਾਹੀ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਹੀ ਧੜਾ ਦੋਂਦੀ ਜਾਏ ਉਸ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਕਿਵੇਂ ਉਜਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁਣ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਨਾਲੋਂ ਕੁਰਸੀ ਵੀ ਪਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹਰ ਸਿਖ ਆਗੂ ਮੈਂਬਰੀ, ਵਜ਼ੀਰੀ ਜਾਂ ਚੇਅਰਮੈਨੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਲੈਣ ਲਈ ਹੱਥ ਪੈਰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਿਖ ਉਹਨਾਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕੌਮ ਕਾਜ ਲੈਣ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਧੜਿਆਂ ਵਿਚ ਫੰਡੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੁਰਸੀਆਂ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਗੁਲਾਮੀ ਪਸੰਦ ਹੋਣ, ਜੋ ਸਿਖੀ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਬਲੀ ਦੇਣਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਵੀ ਧਰਮ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਈ ਹੈ। ਸਿਖ ਆਗੂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਲਈ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਇਕ ਹੱਥ ਕੁਰਸੀ ਨੂੰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਦੂਜੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਪੱਗ ਲਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਚੁਤੀਓ ਚੁਤੀ ਹੋਂਦੇ ਹਨ। ਨਵੰਬਰ 1987 ਵਿਚ ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਕੀਤੀ ਉਸ ਨਾਲ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦਾ ਸਿਰ ਨੀਵਾਂ ਹੋਇਆ।

ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਖ ਆਗੂ ਪ੍ਰਾਨ ਤਾਂ ਛੱਡ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਧੜੇਬਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਧੜੇਬਾਜ਼ੀ ਸਦਾ ਪੱਕੀ ਰਖਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਧੜਾ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਂਦੀ। ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ

ਚਾਰ ਦਿਨ ਉਪਰ ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ। ਕਿਸੇ ਧੜੇ ਨੂੰ ਏਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਂਦੀ ਕਿ ਉਹ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਏ, ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਨਾ ਹੋ ਜਾਏ। ਸਿਖਾਂ ਤੇ ਸਿਖ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚ ਧੜੇਬਾਜ਼ੀ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਨਾਲੋਂ ਧੜੇ ਕੁਰਸੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।

5. ਸਮੁੱਚੇ ਧਾਰਮਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਵਿਕਾਊ ਹਨ ਤੇ ਬੜੇ ਸਸਤੇ ਵਿਕਦੇ ਹਨ

ਕੋਈ ਗੁਲਾਮ ਕੌਮ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਧਾਰਮਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਵਿਕਾਊ ਹੋਣ ਨਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਨਾ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਕਾਊ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬੜੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਖਰੀਦ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਕੌਮ ਦੇ ਆਗੂ ਹੀ ਖਰੀਦੇ ਜਾਣ ਉਸ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੇ ਅੰਦੋਲਨ ਬੇਅਰਥ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਕੌਮ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਅਜਾਈਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਲੇਖੇ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀਆਂ। ਏਹੋ ਹਾਲ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਜੋ 1978 ਤੋਂ ਉਹ ਦੇਂਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਗ਼ਰਬੂ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੇ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਸਹਿਆ ਹੈ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਜਿਹਲਾ ਵਿਚ ਨਰਕ ਭੋਗ ਰਹੇ ਹਨ, ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਬੜੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਖਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਨਰਕ ਅਜੇ ਕਿੰਨੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਹੋਰ ਭੋਗਨਾ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਮੁਗਲ ਰਾਜ ਤੇ ਅਬਦਾਲੀ ਨਾਲ ਲੜਾਈਆਂ ਸਮੇਂ ਮੁਸਕਾਮ ਨਾਲ 70/80 ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸੀ, ਮੁਗਲਾਂ ਦੀ ਜਿਹਲ ਸਿੰਘਾਂ ਕੋਈ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਦਾ ਲੜਦਿਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਉਂਦੇ ਸਨ ਜਾਂ ਜੋ ਮੁਗਲ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅ ਲਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦੇਂਦੇ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਛੋਟੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਸਮੇਂ 15/18 ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੇ ਵੱਡੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਵਿਚ 28/30 ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੱਖ ਅਬਦਾਲੀ ਨੇ ਕੁੱਪ ਰਹੀਏ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ।

ਸਾਰੀ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ 70-80 ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ

ਕੌਮ ਦਾ ਘਰ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਹੀਦੀਆਂ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਸ਼ੁਕਾਰਥ ਆ ਗਈਆਂ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਸਫਲਤਾ ਇਸ ਕਾਰਨ ਮਿਲੀ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਚੋਂ ਕੋਈ ਮੁਗਲ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਅਬਦਾਲੀ ਪਾਸ ਵਿਕਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਖਰੀਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦੀ, ਕੋਈ ਆਗੂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮੁਗਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਅਮਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਅਹਿੰਸਾ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਵਿਰੋਧਤਾ, ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਤੇ ਰੋਕ ਖਤਮ ਕਰਵਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਅੱਜ ਦਾ ਸਿਖ ਬੇਨੁੱਕਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸਟੈਂਡ ਨਹੀਂ, ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਆਗੂ ਬੁਠੀਆਂ ਤੇ ਗੱਲ ਮੱਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰੋਧ ਪਾਸੋਂ ਡਰਦੇ ਹਨ। ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਵੀ ਘਰ ਜ਼ਬਾਨੀ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦੇ, ਉਹ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਤਾ ਮੰਗਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਸਿਖ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਮੰਗਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪੂਰਨ ਅਜ਼ਾਦੀ ਮੰਗਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਮੰਗ ਇਕ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਤੇ ਸਿਖ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਕਰੋਧ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੇ ਡਰ ਕਾਰਨ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਆਗੂ ਅੰਦਰ ਖਾਤੇ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਵਿਕਦੇ ਹਨ, ਧਾਰਮਕ ਆਗੂ ਵੀ ਵਿਕਦੇ ਹਨ। 1984 ਤੋਂ ਹਿੰਸਾ ਲਾਓ, ਪਹਿਲਾਂ ਟੰਗੜਾ ਲੋਗੋਵਾਲ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦਿਤੀ। ਫਿਰ ਜੁਲਾਈ 1985 ਵਿਚ ਲੋਗੋਵਾਲ ਤੇ ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰ ਕੁਰਸੀਆਂ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਵਿਕੇ, ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਮੈਦਾ ਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਈ।

ਧਾਰਮਕ ਆਗੂ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੇ ਹੋਡ ਗਰੰਥੀ ਗਿਆਨੀ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਵਿਕੇ। ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਂਗਣ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਸਭ ਠੀਕ ਹੈ ਹਿੰਦੂ ਸਿਖ ਏਕਤਾ ਕਾਇਮ ਰਖੋ। ਉਹ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ ਕਰ ਕੇ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਸਤੰਬਰ 1984 ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਅਲਟੀਮੇਟ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਧੱਖਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸੋਂ ਲੱਖਾ ਰੁਪੈ ਲਏ। ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ

ਗਿਆਨੀ ਜੈਲ ਸਿੰਘ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹੀਆਂ ਘੋਸ਼ਤ ਕਰ ਕੇ, ਉਸ ਦੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਉਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪੈ ਲਏ। ਫਿਰ ਬਾਦਲ ਤੇ ਟੋਹੜਾ 1986 ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਵਿਕੇ। ਉਹਨਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਤੁੜਵਾਈ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੋਫ਼ਤ ਕਰਵਾਇਆ। 1985 ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੀ ਇਸ਼ਾਰੇ ਤੇ ਬਾਬਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਯੁਕਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਣਾਇਆ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੀ ਇਸ਼ਾਰੇ ਉਤੇ ਉਸ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਖਰੀਦਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਬਣਵਾ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸਿਫਰ ਕਰਵਾਈ। ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋੜਨ ਦੀ ਮੰਗ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਕਰਵਾਈ, ਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਵੀ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਕਰਵਾਇਆ।

ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਾਬਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਾਸੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੋਫ਼ਤ ਕਰਵਾਈ। ਫਿਰ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਵਾਇਆ। ਖਾੜਕੂਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਫੁੱਟ ਪਵਾਈ, ਬਾਬੇ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਨਵੀਂ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਵਾਈ। ਬਾਬੇ ਪਾਸੋਂ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੋਫ਼ਤ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਸਰਕਾਰ ਸਰਗਰਮ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਬਾਬੇ ਦੇ ਪੋਤੇ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖਰੀਦਿਆ। ਉਹ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਵਿਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਥਾਂ ਪੂਰਨ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸਬਦ ਚਾਲੂ ਕੀਤਾ। ਜਦ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਜੁਝਾਰੂ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੇਂਦੇ ਤਾਂ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਾਲੀ ਗਰਜ-2 ਰਾਹੀਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਕਮਾਂਡੋ ਐਕਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਤੋਂ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ, ਪਰ ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਜਦ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ: ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਕੱਤਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੋਬਾਰਾ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਬਣਵਾਇਆ। ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦਾ ਨਾਮ ਗੁੰਬਦ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਾਂਗ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਤਲਵੰਡੀ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਵਾਇਆ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਖਰੀਦ ਕੇ ਟੋਹੜੇ ਨੂੰ ਫਿਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ

ਸਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾਇਆ। ਸਾਡਾ ਦਸਣ ਦਾ ਭਾਵ ਕੇਵਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਧਾਰਮਕ ਸਿਖ ਆਗੂ ਸਦਾ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਵਿਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਹੀ ਖੇਡਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ 50-60 ਹਜ਼ਾਰ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ 10-15 ਹਜ਼ਾਰ ਨੇ ਤਸੱਦਦ ਤੇ ਕੈਦਾਂ ਦੇ ਤਸੀਹੇ ਸਹੇ, ਪਰ ਸਫਲਤਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋਈ।

ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਇਕ ਸੌ ਸਾਲ ਵਿਚ 70-80 ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ ਤੇ ਬਹਾਦਰ ਮਾਰਸਲ ਕੌਮ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕੀਤਾ। ਅੱਜ ਪੰਜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਨੇ 40-50 ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਤੀ ਪਰ ਹਾਸਲ ਕੁਝ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ, ਨਾ ਅਜ਼ਾਦੀ ਵਲ ਵਧੇ ਨਾ ਰਾਜ ਵਲ ਵਧੇ, ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸਿਖਾਂ ਨੇ 1709 ਵਿਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਤੇ 1712 ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਕੇ ਸਿਖ ਰਾਜ ਦੇ ਸਿੱਕੇ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿਤੇ ਤੇ ਉਹ ਪੈਰੋਂ ਪੈਰ ਇਸ ਰਾਜ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੇ ਗਏ, ਤਾਕਤ ਫੜਦੇ ਗਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੋਂ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਵਿਕਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਅੱਜ 40-50 ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇਣ ਨਾਲ ਵੀ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਸਿਖ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਗਏ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਆਗੂ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਤ ਤੇ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਪਸੰਦ ਹਨ, ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਆਪ ਵਿਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕੌਮ ਦੇ ਹਿਤ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਵੇਚਦੇ ਹਨ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਧਾਰਮਕ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਵਿਕਾਉ ਹੋਣਾ ਵੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ।

6. ਅੱਜ ਦੇ ਸਿੱਖ ਦਰਿੜ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲੋਂ ਸੇਸਾਰੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਵਧੇਰੇ ਸਮਝਦੇ ਹਨ

ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸਿੰਘ ਦਰਿੜ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਨਿਸ਼ਚਾ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੀ ਸਾਰੀ ਸ਼ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਕਰਤਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਤੇ ਹੁਕਮ ਬਿਨਾਂ ਪੱਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਝੁਲ ਸਕਦਾ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦਾ

ਦਰਿੜ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ ਇਸ ਨੇ ਜੋ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ ਦਾ ਵਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਇਹ ਅਵੱਸ ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਏਸੇ ਇਕ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੇ ਇਕ ਮੁੱਠ ਹੋ ਕੇ ਲੜਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਉਹਨਾਂ ਅਜ਼ਾਦੀ ਵੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ ਰਾਜ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਪਰ ਅੱਜ ਦਾ ਸਿਖ ਢਿਲਸਿਲ ਯਕੀਨੀਆ ਹੈ, ਇਹ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲੋਂ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਵਧੇਰੇ ਤਾਕਤ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਤੇ ਉਸ ਕਹਾਵਤ ਨੂੰ ਪੱਲੇ ਬਨੀ ਬੈਠਾ ਹੈ ਕਿ ਰੱਬ ਨੇੜੇ ਕਿ ਘਸੂਨ ? ਇਹ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਕਮਾਈ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਕਮਾਈ ਖੰਹ ਸਕਦੀ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਮਾਰੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਾਹ ਦਿਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਮਾਰ ਦਿਤੇ, ਸਰਕਾਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕਾਇਮ ਹੈ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅਜੇਹੀ ਜ਼ਾਲਮ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਤਖਤਾ ਨਹੀਂ ਉਲਟਾ ਸਕਿਆ, ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਾਬਿਆਦਾਰੀ ਤੇ ਗੁਲਾਮੀ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਨ ਬਚਾਓ ਇਹ ਹੀ ਆਪਣਾ ਆਪ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਦਲੀਲ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੱਜ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਨਹੀਂ ਹੁਣ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਅਖੀਰ ਹੈ, ਅੱਜ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਕਦੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਇਸ ਸਾਰੀ ਢਹਿੰਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਵਡਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦਾ ਸਿਖ ਦਰਿੜ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਨਹੀਂ। ਦਰਿੜ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ? ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਖਾਲਸੇ ਵਾਲੇ ਗੁਣ ਤੇ ਸਿਫਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਹ ਅੱਜ ਨਿਰੋਲ ਪਦਾਰਥਵਾਦੀ ਹੈ, ਗਰੀਬ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅਮੀਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਅਮੀਰ ਹੋਣ ਦਾ ਚਾਹਵਾਨ ਹੈ, ਸੀਸ ਦੇਣ ਦੀ ਥਿਉਰੀ ਤੋਂ ਭੱਜ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਸੀਸ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਆਗੂ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਣ ਕਰਕੇ ਸੀਸ ਬਚਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੰਤ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਫਤਹ ਸਿੰਘ, ਜਥੇਦਾਰ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਫੱਗੂਵਾਲੀਆ, ਜਿਉਣ ਸਿੰਘ ਉਮਰਾਨੰਗਲ, ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਅਤੇ ਮੱਲ ਸਿੰਘ ਚੜਿਕ ਨੇ 1966 ਦਸੰਬਰ ਵਿਚ ਸੀਸ ਨਾ ਵਾਰੇ, ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ 1961 ਵਿਚ ਨਾ ਵਾਰਿਆ, ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਤੇ ਟੋਹੜੇ ਨੇ ਜਦ 1984 ਵਿਚ ਨਾ

ਵਾਰੇ, ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਇਕ ਸਿੱਖ ਮਰਜੀਵੜੇ ਫਾਰਮ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੇ ਭਰ ਕੇ ਸੀਸ ਨਾ ਵਾਰੇ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵੇਖਾ ਵੇਖੀ ਹੁਣ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਹੀ ਸੀਸ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਫਾਰਮੂਲੇ ਤੇ ਚਲ ਪਏ ਹਨ। ਸਾਧਾਰਨ ਸਿੱਖ ਵੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਵੇਖਾ ਵੇਖੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਤਿਆਗ ਧਰ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸੋਖੀ ਤੇ ਕਮਾਈ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਗੁਲਾਮੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਫਰਤ ਨਹੀਂ, ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਉਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪਿਆਰ ਤੇ ਤੜਪ ਨਹੀਂ।

ਅਜੇਹੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਇਹ ਸੋਚਣ ਦੀ ਖੋਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦਾ ਵਰ ਤਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਤੇ ਫਜ਼ਾ ਵਿਚ ਗੂੰਜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪਕੜਨ (Catch) ਵਾਲਾ ਖਾਲਸਾ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ, ਜਿਵੇਂ ਫਜ਼ਾ ਵਿਚ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਗਾਣੇ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇਵਲ ਉਹ ਹੀ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਪਾਸ ਟੀ. ਵੀ. ਜਾਂ ਰੇਡੀਓ ਹੋਵੇ, ਦੂਜਾ ਨਹੀਂ ਸੁਣ ਸਕਦਾ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਵਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵੀ ਕੇਵਲ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਸਾਧਾਰਨ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਅੱਜ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਖਾਲਸੇ ਸਜ ਜਾਣ ਤੇ ਦਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਬਣ ਜਾਣ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਵਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸ਼ਾਕਤ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦਾ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕਦੀ। ਪਰ ਅਸਲ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਖਾਲਸੇ ਨਾ ਬਣਨਾ ਤੇ ਦਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਨਾ ਹੋਣਾ ਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੇ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਾ ਨਾ ਹੋਣਾ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ।

7. ਕੋਈ ਸਿਆਣਾ ਤੇ ਨਾਮਵਰ ਸਿੱਖ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਲਗਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਉਘੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਸੰਬਰ ਉਤੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਥ ਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਪਾਸੋਂ ਤਾਕਤ ਲਈ, ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਬਣੇ, ਵਜ਼ੀਰ ਬਣੇ, ਸੁੰਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ ਤੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ। ਉਹ ਸਾਲਮ ਦੇ ਸਾਲਮ ਜਦ ਕੌਮ ਤੇ ਸੰਕਟ ਆਇਆ ਸੰਬਰ ਜੁਲਮ ਤੇ ਡਾਕੂਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਸੁਸਰੀ ਵਾਂਗ ਸੌ

ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ਬਾਨ ਨਾ ਖੋਲੀ, ਇਹ ਨਾ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਜਾਨਾਂ ਮਾਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਹ ਜੁਲਮ ਹੈ, ਪਰ ਉਲਟਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਤੇ ਆਪ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰੋੜਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਹੀ ਅਤਿਵਾਦੀ, ਲੁਟੇਰੇ ਤੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਰਹੇ। ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਵਿਚ ਰੀਟਾਇਰਡ ਫੌਜੀ ਤੇ ਸਿਵਲ ਦੇ ਅਫਸਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਕੌਮ ਉੱਤੇ ਆਏ ਸੰਕਟ ਸਮੇਂ ਉਹ ਅੱਗੇ ਆਉਣਗੇ ਤੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਬਚਾਓ ਦਾ ਕੋਈ ਰਾਹ ਕੱਢਣਗੇ। ਆਪਣੇ ਤਜਰਬੇ ਤੇ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਿਧੀ ਸੌਖ ਦੇਣਗੇ, ਪਰ ਇਹ ਆਸ ਤੇ ਖਿਆਲ ਵੀ ਗਲਤ ਨਿਕਲੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਹ ਹਾਲਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਮਰਿਆਂ ਤੇ ਡਰਾਇੰਗ ਰੂਮਾਂ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਕੋਈ ਅਗੇ ਲਗਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਉਹਨਾਂ ਪਾਸ ਜਾਓ ਤਾਂ ਜੇ ਉਹ ਲਾਨ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਜੇ ਕੋਈ ਸਿਖ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿਖ ਮਸਲੇ ਤੇ ਸੰਕਟ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰੇਗਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਕਮਰੇ ਅੰਦਰ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ, ਤੇ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਇਹੋ ਜਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਅੱਜ ਕਲ ਤਾਂ ਸੀ. ਆਈ. ਡੀ. ਵਾਲੇ ਹਰਲ ਹਰਲ ਕਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਹ ਪਲੇਨਾਂ ਤੇ ਸਕੀਮਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁੱਤੇ ਪਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਉਡਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਹੇ ਕਿ ਬਹੁਤ ਨੰਗੇ ਹੋ ਕੇ ਨਾ ਸਹੀ, ਕੁਝ ਅੱਗੇ ਲਗ ਕੇ ਅਗਵਾਈ ਤਾਂ ਕਰੋ, ਤਾਂ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸਲਾਹ ਹੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਅਗੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਦੇ। ਫਿਰ ਅਖੀਰ ਤੇ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਸਾਡੀ ਤੁਹਾਡੀ ਜੋ ਗੱਲ ਹੋਈ ਹੈ ਇਹ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹੇ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੰਥ, ਧਰਮ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਕਮਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਬਣਾਈਆਂ, ਨਾਮ ਉਘੇ ਕੀਤੇ ਉਹ ਵੀ ਅੰਦਰੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ, ਤੇ ਜਾਹਰਾ ਤੌਰ ਤੇ ਵੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਉਲਟ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਸਿਵਲ ਤੇ ਫੌਜ ਦੇ ਰੀਟਾਇਰਡ ਜਨਰਲ ਤੇ ਕਰਨਲ ਤੇ ਆਈ. ਏ. ਐਸ. ਅਫਸਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਜੱਜ ਆਦਿ ਉਹ ਵੀ ਕਮਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੜ ਕੇ

ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੌਣ ਕਰੇ? ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਕਈ ਕੰਮ ਗਲਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਦਰੁਸਤ ਅਗਵਾਈ ਦੇਣ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਅਜੇਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਇਹ ਲੜਾਈ ਕਿਵੇਂ ਸਫਲ ਹੋਵੇ ਇਸ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ? ਸਿਆਣੇ ਤੇ ਨਾਮਵਰ ਤੇ ਤਜਰਬਾਕਾਰ ਸਿਖਾਂ ਵਲੋਂ ਲੜਾਈ ਦੇ ਅਗੇ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।

8. 45 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਵਾਲੇ ਸਿਖ ਵੀ

ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ

ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬ ਆਇਆ ਉਹ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਾਨੀ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਲਿਆਂਦਾ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਕੁਰਬਾਨੀ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕਰਨੀ (ਐਕਸ਼ਨ) ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ ਦੇ ਲੋਕ ਅਮਨ ਪਸੰਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦੋ ਦੋ ਚਾਰ ਚਾਰ ਖਚੀਆਂ ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਕੋਈ ਐਸਾ ਮਸਲਾ ਖੜਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਧੀਆਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਹਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਨਾ ਆਪ ਮਰਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮਰਵਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। 45 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ ਦੇ ਹਰ ਆਦਮੀ ਦੀ ਸੱਚ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ ਵਾਲਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਹੋ ਮੁਸ਼ਕਲ ਅੱਜ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਉਮਰਾਂ ਖਾਦੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਜਾਵੇਂ ਉਹ ਬਾਦਲ ਹੈ, ਟੱਹੜਾ ਹੈ, ਬਰਨਾਲਾ ਹੈ, ਤਲਵੰਡੀ ਹੈ ਜਾਂ ਬਾਬਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੈ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਫੂਕ ਤਾਂ ਕੱਢ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਵਿਚ ਜਾਨ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਜਿਹਲਾਂ ਤਾਂ ਕੱਟ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ, ਇਹ ਸੋਢੇਬਾਜ਼ੀ ਤਾਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਉਂਦਾ ਰਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹਨਾਂ

ਦੀਆਂ ਲੀਡਰੀਆਂ ਵੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨ ਮਾਰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਹੈ।

ਸਿਖ ਕੌਮ ਪੁਰਾਣੀ ਬਸੀਦਾ, ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਤੋਂ ਭਗੌੜੀ, ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਪਸੰਦ ਨਿਰਜਿੰਦ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਤ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਗਲੋਂ ਨਹੀਂ ਲਾਹ ਸਕੀ, ਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨਾ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਹੈ ਨਾ ਅਪਨਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ।

9. ਗ਼ੁਲਾਮ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸੋਚਣ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੀ ਨਹੀਂ ਅਪਨਾਇਆ

ਗ਼ੁਲਾਮ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸੋਚਣ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ, ਇਹ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਜਾਣ ਤੋਂ ਕਈ ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਸੋਚਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਹਾਵਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਕੋਈ ਕੰਮ ਤੋਂ ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸੋਚ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਿਖ ਕਈ ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਸੋਚਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਾਵਤ 1946-47 ਵਿਚ ਸੱਚੀ ਸਾਬਤ ਹੋਈ। ਹਿੰਦੂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਦ ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਉਸ ਨੇ ਰਾਜ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਮ ਦੀ ਕੌਆਪਰੇਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀ 30 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਾ ਲਈ, ਉਸ ਵਿਚ 85 ਫੀ ਸਦੀ ਸੇਅਰ ਹਿੰਦੂ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਤੇ ਵਿਰਕਿਆਂ ਦੇ। ਜਦ 1946-47 ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੇ ਭਾਰਤ ਛੱਡਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂ ਕਹੇ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਹੈ, ਸਾਰਾ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਰਾਜ ਇਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਏ। ਪਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸੋਚ ਗਏ, ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਅਸੀਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਆਪ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਸਿਖ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸੋਚ ਕੇ ਕੋਈ ਦਰੁਸਤ ਸਟੇਂਡ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਨਾ ਸਕੇ, ਇਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਅਸੀਂ ਹਿੰਦੂ ਨੂੰ ਜੋ ਮਿਲੇਗਾ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਦੇਵੇਗਾ ਲੈ ਲਵਾਂਗੇ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਚਣ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਤੇ ਰਾਜ ਵਾਲੇ ਬਣ ਗਏ। ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸੋਚ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ

ਦੇ ਮਾਲਕ ਤੇ ਰਾਜ ਵਾਲੇ ਬਣ ਗਏ, ਪਰ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕਈ ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਸੋਚਣ ਵਾਲੇ ਸਿਖ ਨਾ ਦੇਸ਼ ਵਾਲੇ ਬਣੇ, ਨਾ ਰਾਜ ਵਾਲੇ ਬਣੇ, ਨਾ ਹੀ ਅਚਾਦ ਹੋਏ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 35 ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਿਖ ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਫੇਰੂਮਾਨ ਨੇ ਮਰਨ ਵਰਤ ਰਖਿਆ, ਸਿਖਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਾ ਅਨਾਇਆ। ਜੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸੋਚ ਕੇ ਸਿਖ ਉਸ ਦਾ ਮਰਨ ਵਰਤ ਅਪਨਾ ਲੈਂਦੇ, ਉਸ ਦੇ ਪਿਛੇ ਖੜੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ, ਸਹੀਦੀ ਉਸ ਅਵੱਸ਼ ਦੇਣੀ ਸੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ 1969 ਵਿਚ ਹੀ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ। 1978 ਤੋਂ 1988 ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਵਾਪਰਨ ਦੀ ਨੋਬਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਣੀ। ਪਰ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਉਹ ਸਮਾਂ ਵੀ ਗਵਾ ਦਿਤਾ। ਫਿਰ 1975 ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਹਿੰਦੂ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਤੋਂ ਘਬਰਾਈ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਸੀ, ਸਿਖਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਦਰੁਸਤ ਸੋਚ ਨਾ ਅਪਨਾਈ, ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਿਰੁੱਧ ਮੌਰਚਾ ਲਾ ਦਿਤਾ। ਸਿਟੇ ਵਜੋਂ ਇੰਦਰਾ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਣ ਗਈ। 1980 ਤੋਂ 1988 ਤਕ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦਾ ਜੰਮੇਵਾਰ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਿਰੁੱਧ ਮੌਰਚੇ ਦੀ ਸੋਚ ਹੀ। ਪਰ ਸਿਖਾਂ ਅੱਜ ਤਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਹ ਗਲਤੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਗਵਾ ਕੇ ਮੰਨਣਗੇ।

ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੌਰਚੇ ਸਮੇਂ ਲੋੜ ਸੀ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਦੀ ਪਿੱਠ ਤੇ ਖੜੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਲੀਡਰ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਦੇਂਦੇ, ਪਰ ਸਿਖਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਦਰੁਸਤ ਸੋਚ ਨਾ ਅਪਨਾਈ, ਉਸ ਦਾ ਸਾਥ ਨਾ ਦਿਤਾ। ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਦੀ ਤਾਕਤ ਵੀ ਨਸ਼ਟ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀ। ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਰਬਾਹੀ ਕਰਵਾ ਲਈ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਮਰਵਾ ਲਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸੋਚਣ ਦੀ ਆਦਤ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਸਿਖ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਘਟੋ ਘਟ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸੋਚਣ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣਗੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਵੀ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਣਗੇ।

1985 ਤੋਂ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਗੇਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਾਨਾਂ ਮਾਰ ਦਿਤੇ ਹਨ, ਦਸ ਬਾਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ

ਨੌਜਵਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਿਹਲਾਂ ਵਿਚ ਡੱਕੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਪਰ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਅੱਜ ਤਕ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੇ ਇਕ ਮੁੱਠ ਹੋ ਕੇ ਅੱਜ ਤਕ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਠਾਈ, ਆਵਾਜ਼ ਤੇ ਤਾਂ ਉਠੇ ਜੇ ਸਿਖ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ, ਜੇ ਸੋਚਣ ਹੀ ਨਾ ਤਾਂ ਆਵਾਜ਼ ਕਿਵੇਂ ਉੱਠੇ ? ਕਈ ਸੂਝਵਾਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਈ ਜਦ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਤਾਂ ਅੱਜ ਕਿਵੇਂ ਸੋਚਣ ? ਇਹ ਦਰਜਨਾਂ ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਸੋਚਣ ਦੇ ਆਦੀ ਹਨ, ਅਜੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਾਲ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸੋਚਣਗੇ । ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਵੀ ਨਾ ਸੋਚਣ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਵੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ ।

10. ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਈਰਖਾ, ਫੁੱਟ ਤੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਵਿਖਾਉਣ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਣ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਹੈ

ਸਿਖ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਕੌਮ ਹਨ, ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਦਰਜਨਾਂ ਧੜੇ ਹਨ । ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਿਖ, ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਸਿਖ, ਹਰੀਜਨ ਸਿਖ, ਰਾਧਾਸਵਾਮੀ ਸਿਖ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿਖ, ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਿਖ, ਸੰਸਲਿਸਟ ਸਿਖ, ਅਕਾਲੀ ਸਿਖ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਧੜੇ, ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਉਸ ਦੇ ਕਈ ਧੜੇ, ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਛੇ ਸੱਤ ਧੜੇ, ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਤੇਹਤ ਨਹੀਂ । ਇਕ ਕੌਮ ਛੋਟੀ ਦੂਜੇ ਦੇ ਦਰਜਨ ਧੜਿਆਂ, ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਹੋਈ, ਈਰਖਾ ਤੇ ਫੁੱਟ ਦੇ ਘੁਣ ਦੀ ਖਾਧੀ ਹੋਈ । ਸਿਖ ਆਪ ਹੀ ਹਿਸਾਬ ਲਾ ਲੈਣ ਕਿ ਅਜੇਹੇ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਕਦੇ ਕੁਝ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਫਿਰ ਜਦ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਵਾਹ ਬੜੇ ਚਤਰ, ਚਾਲਬਾਜ਼ ਤੇ ਸਿਆਣੇ ਅਤੇ ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਤੇ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨਾਲ ਹੋਵੇ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਖਦੇ । ਜਿੰਨਾਂ ਸਮਾਂ ਸਿਖ ਆਪਸੀ ਫੁੱਟ, ਵਿਤਕਰੇ, ਈਰਖਾ ਖਤਮ ਕਰ ਕੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਇਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ, ਇਕ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੇ ਇਕ

ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਜਿੰਨੀਆਂ ਦਿਲ ਚਾਹੇ ਸਹੀਦੀਆਂ ਦੇ ਲੈਣ, ਮਰ ਲੈਣ, ਮਾਰ ਲੈਣ ਸਫਲਤਾ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਢੁੱਕੇਗੀ।

11. ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਦਰੁਸਤੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ

ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਨਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਦਰੁਸਤੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ ਨਾ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਇਹ ਗਿਆਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਕਿ ਭਾਈ ਤੂੰ ਫੁਲਾਣੇ ਥਾਂ ਤੇ ਗਲਤ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਦਰੁਸਤੀ ਕਰਵਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਹਰ ਇਕ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਸੋਧਨ ਤੇ ਜਾਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਾਰਦਾ ਵੀ ਹੈ, ਇਉਂ ਵਿਖਾਈ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਪਿਛੋਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਮਰੇ ਸਨ। ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਜਿਥੇ ਪੁੱਜ ਗਏ ਹਨ, ਉਸ ਲਈ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਆਪ ਹੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰ ਹਨ, ਲੀਡਰ ਵਧੇਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ, ਨੰਬਰ ਦੋ ਤੇ ਵਰਕਰ ਤੇ ਨੰਬਰ ਤਿੰਨ ਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਕੌਮ ਇਸ ਪਾਇਆਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਪੁੱਜੀ ਕਿੱਥੇ ੨ ਕਿਸੇ ਨੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਜੇ ਇਸ ਦਾ ਨਿਰਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ ਤਾਂ ਦਰੁਸਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਜੇ ਦਰੁਸਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਤਾਂ ਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ, ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਸੁਭਾਅ ਬਣਾਉਣ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਤੋਂ ਸਬਕ ਸਿਖਣਾ ਹੈ, ਅਗੋਂ ਲਈ ਗਲਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਇਹ ਦਰੁਸਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਤਾਂ ਅਜਾਈਂ ਮਰਾਗੇ ਵੀ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਵੇਂ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਪੱਲੇ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਅਗੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ, ਹਰ ਸਿੱਖ ਇਹ ਚਾਹੇ ਕਿ ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਵਰਤਮਾਨ ਸੰਕਟ ਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ। ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤ ਤੇ ਵਾਕਿਆਤ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ, ਇਕ ਇਕ ਲੀਡਰ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਪਰਖਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਰਾਹ ਨਿਕਲ ਸਕੇਗਾ। ਜੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਇਹ ਹੀ ਸਮਝਣ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਸਭ ਕੁਝ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੀ ਚਲੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਭਾਰੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੋਵੇਗੀ।

12. ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀ ਜੀਵਿਆਂ ਕਦੇ ਕੌਮ ਲਈ

ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ

ਹਰ ਕੌਮ ਦੇ ਬੁੱਧੀ ਜੀਵੇ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਧੰਨ ਤੇ ਸਰਮਾਇਆ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹ ਵਿਖਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅੱਖੇ ਉਲਝੇ ਹੋਏ ਮਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਦਸਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕੌਮ ਦੂਜਿਆਂ ਨੇ ਮਰ ਮਾਰ ਕੇ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਕਲ ਦਿਮਾਗ ਤੇ ਕਲਮ ਨਾਲ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਬੁੱਧੀਜੀਵਿਆਂ ਦਾ ਕੌਮਾਂ ਵਧੇਰੇ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵਿਆਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਕੁਰਾਹੇ ਪਵਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸਦੀਵੀ ਗੁਲਾਮੀ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਿਵਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਲੀਹਾਂ ਤੇ ਪਵਾ ਦੇਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਬੰਨ ਮਾਰ ਕੇ ਡੈਮ ਬਣਾਕੇ ਪੁਸ਼ੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਰਾਹ ਬਦਲ ਦੇਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਕ ਪਾਸਿਓਂ ਪਾਣੀ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਉਲਟੇ ਪਾਸੇ ਭੇਜ ਦੇਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬੁੱਧੀਜੀਵਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਦੇ ਰੁਖ ਮੋੜ ਦੇਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਕਲਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਫਿਰ ਕੌਮ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ, ਅਣਖ, ਇੱਜ਼ਤ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਉਠਦੀ। ਉਹ ਕਲਮਾਂ ਫਿਰ ਮਨੁੱਖਤਾ, ਦੇਸ਼ ਪਿਆਰ, ਅਮਨ ਤੇ ਉੱਨਤੀ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਸਬਕ ਦੇਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਰਕਾਰਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦੇਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਟੀ. ਵੀ., ਰੇਡੀਓ ਤੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਮਾਨ ਸਤਿਕਾਰ ਵਧਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨੀਆਂ ਤੇ ਆਦਰੀਆਂ ਸਮਝ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਬਕ ਤੇ ਚਲਣ। ਅਜੇਹੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੇ ਸਾਰੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਵਰਤਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦੇ 99 ਵੀਂ ਸਦੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੇ ਇਸ ਜੁਮਰੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਸੰਕਟ ਸਿਖ ਕੌਮ ਉੱਤੇ ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲ ਤੋਂ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਛੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ,

ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿਖ ਕੌਮ ਕੌਡੀ ਕੌਡੀ ਹਾਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਤਬਾਹ ਕਰਵਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਮਰਵਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਕਟ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਸਿਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੇ ਨੇ ਕੌਮ ਦੇ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਕੋਈ ਅਜੇਹੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿਖ ਸੰਕਟ ਦਾ ਹੱਲ ਦਸਿਆ ਹੋਵੇ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ। ਕੌਮ ਦਾ ਸਹੂ ਅਨੁਚਾਹਿਆ ਤੇ ਅਜਾਈ ਫੁਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਿਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਹਨ, ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗੂਣ ਗਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਨਿੱਜੀ ਨਾਮ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਏਕਤਾ ਦਾ ਉਸੇ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਬਕਰੇ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰੇ ਕਿ ਕਸ਼ਾਈ ਨਾਲ ਵਿਗਾੜ ਪੈਂਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਮਰਨਾ ਤਾਂ ਅੱਜ ਜਾਂ ਕਲ ਹੈ ਹੀ, ਫਿਰ ਬਿਨਾਂ ਝਗੜੇ ਝਾੜੇ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਨਾ ਮਰਿਆ ਜਾਏ। ਕੋਈ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਤੇ ਲਿਖਾਰੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਲਿਖ ਸਕਿਆ ਕਿ ਸਿਖਾਂ ਉੱਤੇ ਜਬਰ ਤੇ ਜੁਲਮ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਤੁਰਤ ਬੰਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਲਿਖਦਾ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਏਨੀ ਝੁੰਘੀ ਰਮਚ ਨਾਲ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਨਾ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹੈ। ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਹਰ ਸਿਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਤੇ ਲਿਖਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰੋਧ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਰਤਾ ਭਰ ਵੀ ਉਹ ਸਚਾਈ ਤੇ ਅਸਲੀਅਤ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਬਗ਼ਾਵਤ ਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਪਸੰਦੀ ਦਾ ਕੇਸ ਬਣਾ ਕੇ ਅੰਦਰ ਦੇ ਦੌਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਫਰਦਿਆਂ ਲਿਖਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਘਰੋਂ ਬੇਘਰ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਡਰ ਤੋਂ ਕੋਈ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਤੇ ਲਿਖਾਰੀ ਆਪਣੀ ਬੁੱਧ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਡਰ ਸੱਚਾ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਕਰੋਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਕੀ ਇਸ ਨਾਲ ਬੁੱਧੀ-ਜੀਵੀ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਤੇ ਅਪਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਬੇਅਰਥ ਤੇ ਬੇਲੋੜਾ ਬਣ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ? ਸਿਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦਾ ਸਿਖ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਫਸਣਾ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਡਰਦਿਆਂ ਚੁਪ ਹੋ ਜਾਣਾ ਦੜ ਵਟ ਜਾਣੀ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲਣਾ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ।

13. ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਤਿਆਗ ਨਾਮ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ

ਤਿਆਗ ਸਿਖੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੁਣ ਹੈ। ਸਿਖ ਲਈ ਕੁਰਸੀ, ਲੀਡਰੀ ਤੇ ਸੌਭਾ ਦਾ ਤਿਆਗ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਇਆ (ਰੁਪੈ) ਦੇ ਮੋਹ ਦਾ ਤਿਆਗ ਵੀ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ 40 ਸਾਲ ਦੇ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਭਾਰੀ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਖਾਈ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਖ ਲੀਡਰਾਂ ਤੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕੁਰਸੀਆਂ, ਲੀਡਰੀਆਂ ਤੇ ਸੌਭਾ ਦਾ ਮੋਹ ਨਹੀਂ ਤਿਆਗਿਆ, ਜਿਸ ਹੋਥ ਕੋਈ ਐਹਮਦ ਆਇਆ, ਉਹ ਉਸ ਨਾਲ ਹੀ ਚੰਬੜ ਗਿਆ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਤਿਆਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕਈ ਦਲ ਤੇ ਧੜੇ ਬਣ ਗਏ। ਤਿਆਗ ਹੀ ਸਫਲ ਏਕਤਾ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਤਿਆਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਵੱਟ ਹੀ ਵਧੀ, ਜਿਵੇਂ ਸਿਖ ਆਗੂ ਕੁਰਸੀਆਂ, ਲੀਡਰੀਆਂ ਤੇ ਸੌਭਾ ਦਾ ਤਿਆਗ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਮਾਇਆ ਦਾ ਲੋਭ ਲਾਲਚ ਵੀ ਖਤਮ ਨਾ ਹੋਇਆ, ਇਹ ਮਾਇਆ ਦਾ ਲੋਭ ਵੀ ਨਾ ਤਿਆਗ ਸਕੇ। ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਇਆ ਪੁਚੀਸ਼ਨ ਅੱਜ ਤੋਂ 30 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਪੰਜਾਹ ਗੁਣਾਂ ਅੱਜ ਵਧੇਰੇ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਮਾਇਆ ਦਾ ਲਾਲਚ ਸੈਂਕੜੇ ਗੁਣਾਂ ਵਧੇਰੇ ਵੱਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਏਹੋ ਹਾਲ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਏ ਜਾ ਸਹੀਦੀਆਂ ਦੇਣ ਲਈ ਸਨ, ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਲੀਡਰੀਆਂ ਤੇ ਸੌਭਾ ਦਾ ਤਿਆਗ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਹੀ ਇਕ ਮੁੱਠ ਹੋ ਜਾਂਦੇ, ਪਰ ਤਿਆਗਹੀਨ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਵੀ ਲੀਰੋ ਲੀਰ ਹਨ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀਸ ਤਲੀਆਂ ਤੇ ਧਰ ਕੇ ਸਹੀਦੀ ਦੇ ਵਣਜ ਲਈ ਜੋ ਨਿਕਾਸ ਸੀ ਮਾਇਆ ਦਾ ਤਿਆਗ ਉਹ ਵੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਵੀ ਮਾਇਆ ਹੀ ਮੁੱਖ ਰਖ ਲਈ।

ਕੁਰਸੀਆਂ ਤੇ ਪਦਵੀਆਂ ਦਾ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਤਿਆਗ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜਮਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਕਈ ਹਨ, ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਚੋਹਰੀ ਲਾਈਨ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਲਈ ਟੱਹੜਾ ਸਤਾਰਵੀਂ ਵਾਰੀ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਾਰ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਬਣਿਆ, ਉਸ ਦਾ ਰੱਜ ਨਾ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਦੀ ਭੁੱਖ ਨੇ 1971 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ

ਜਗਕਾਰ ਤੁੜਵਾਈ। ਬਾਦਲ ਦੇ ਵਾਰ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਿਆ, ਜਦ 1985 ਵਿਚ
 ਹੀਜੀ ਵਾਰ ਨਾ ਬਣਿਆ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਨਵਾਂ ਬਾਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਣਾ ਲਿਆ
 ਅਖੀਰ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਭੰਗ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀ। ਤਿਆਗ ਕਰਨ ਨੂੰ ਨਾ
 ਬਾਦਲ ਤਿਆਰ ਹੈ ਨਾ ਟੋਹੜਾ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰਨਾਲਾ ਵੀ ਤਿਆਗ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ
 ਜਾਂਦਾ। ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ 1977 ਤੋਂ 1982 ਤਕ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ
 ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਿਹਾ, ਤਿਆਗ ਉਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਹੁਣ ਫਿਰ ਬਾਦਲ ਟੋਹੜੇ
 ਪੱਤੇ ਵਲੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਪਦਵੀਆਂ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ
 ਨੂੰ ਵੀ ਪਿਆਰੀਆਂ ਹਨ। ਏਸੇ ਕਾਰਨ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਧੜੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਤੇ ਏਸੇ
 ਕਾਰਨ ਹੀ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪੰਜ ਛੇ ਹੈ ਤੇ ਏਸੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਪੰਥਕ
 ਕਮੇਟੀਆਂ ਵੀ ਦੋ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਜੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਸਭ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਖਾਈ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਕਿ
 ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਤਬਕੇ ਵਿਚ ਵੀ ਤਿਆਗ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ। ਪੁਰਾਣੇ ਸਿਖ
 ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਨਵਿਆਂ ਦੋ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਲੀਡਰੀਆਂ ਸੱਭਾ ਤੇ ਮਾਇਆ ਦਾ ਤਿਆਗ
 ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਸੂਝਵਾਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਖ ਆਗੂਆਂ ਜੇ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ
 ਤਿਆਗ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਹੈ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਦਾ, ਤੇ ਗੁਰੂ
 ਮਲਗੀਧਰ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਦਾ ਤਿਆਗ ਹੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਦਾ ਵੱਡਾ
 ਕਾਰਨ ਹੈ।

14. ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖੀ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਸਿਖਣ ਦੀ ਆਦਤ ਨਹੀਂ

ਜਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਦਸੀ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਤੇ ਧਰਮ ਕਰਮ
 ਅਪਨਾਏ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਸਿਖ ਦਾ ਲਫਜ਼ੀ ਅਰਥ ਵੀ
 ਸਿਖਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਅੱਜ ਦਾ ਸਿਖ ਕੁਝ ਸਿਖਣ ਤੇ ਗਰੇਹਣ ਕਰਨ ਨੂੰ
 ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਕੋਈ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਅੰਦਰੋਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ, ਕੁਝ ਵਡੇਰਿਆਂ
 ਪਾਸੋਂ ਸਿਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਗ੍ਰਿਹਣ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅੱਜ ਦਾ ਸਿਖ
 ਕੁਝ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਆਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਆਮ ਸਿਖ ਤਾਂ ਕਿਧਰੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਲੀਡਰ ਵੀ ਕੁਝ

ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ। ਅਵਲ ਤਾਂ ਬਹੁਤੇ ਅਨਪੜ੍ਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਥੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤ ਪੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਹ ਕੇਵਲ ਗਰਤ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਹੀ ਕੰਮ ਸਾਰਦੇ ਹਨ। ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਧਰਮ ਦਾ ਲਿਟਰੇਚਰ ਮੁਫਤ ਨਹੀਂ ਵੰਡਿਆ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪੈ ਹਰ ਸਾਲ ਅਜਾਈਂ ਗਵਾਉਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸਿਖੀ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਇਸ ਨੇ ਕਦੇ ਕੋਈ ਲਿਟਰੇਚਰ ਛਾਪਾ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ। ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਬੜੇ ਬੜੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਦਾਨੀ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਲਈ ਹੀ ਦਾਨ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਸਿਖੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਲਿਟਰੇਚਰ ਲਈ ਉਹ ਵੀ ਆਨਾ ਨਹੀਂ ਖਰਚਦੇ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿਖ ਪੈਸੇ ਖਰਚ ਕੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ, ਮੁਫਤ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਨਹੀਂ, ਸਿਟਾ ਇਹ ਕਿ ਸਿਖ ਕਰੇ ਦਾ ਕੌਰਾ ਹੀ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਕੇ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾ ਉਸ ਨੇ ਸਿਖੀ ਸਮਝੀ ਨਾ ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਨਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਦਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਇਸ ਲਈ ਸਿਖੀ ਤੇ ਧਰਮ ਪਰਵੁੱਲਤ ਕਿਵੇਂ ਹੋਣ ?

ਅੱਜ ਦਾ ਸਿਖ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸੈਂਕੜੇ ਰੁਪੈ ਸਰਾਬਾਂ ਵਿਸਕੀਆਂ ਅਤੇ ਮੁਰਗੇ ਮੱਛੀ ਤੇ ਖਰਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੋ ਦੋ ਤਿੰਨ ਤਿੰਨ ਸੌ ਰੁਪੈ ਬੂਟਾਂ ਤੇ ਖਰਚ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਦੋ ਦੋ ਤਿੰਨ ਤਿੰਨ ਸੌ ਦਾ ਖਿਡੋਣਾ ਖਰੀਦ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸੌ ਸੌ ਡੇਢ ਡੇਢ ਸੌ ਰੁਪੈ ਦਾ ਵਿਸਕੀ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਗਲਾਸ ਖਰੀਦ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਿੱਜੀ ਮਕਾਨਾਂ ਤੇ ਘਰਾਂ ਤੇ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪੈ ਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਖੀ ਬਾਰੇ ਲਿਟਰੇਚਰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਲ ਵਿਚ ਸੌ ਦੋ ਸੌ ਰੁਪੈਆਂ ਖਰਚਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਅੱਜ ਦਾ ਸਿਖ ਕਿੰਨਾਂ ਮੁਫਤ ਖਰਾ ਹੈ ਉਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਨਿੱਜੀ ਤਜਰਬਾ ਦਸਣਾ ਚਕੁਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਦਿਹਾਤੀ ਜਨਤਾ ਹਫਤਾਵਾਰ ਪਰਚਾ ਕੱਢਦਾ ਸੀ, ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਪਤਵੰਤੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਕ ਸੌ ਤੋਂ ਵਧ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਇਸ ਦਾ ਚੰਦਾ ਨਾ ਭੇਜਿਆ। ਮੈਂ ਇਹ ਵੱਖ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਦਰਾਂ ਰੋਜ਼ਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਨਵੰਬਰ 1985 ਵਿਚ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਵੀ ਬੜੇ ਨਾਮਵਰ, ਪਤਵੰਤੇ ਤੇ ਮੰਨੇ ਪ੍ਰਮਾਣੀ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਕ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਚੰਦਾ ਭੇਜਣ ਦੀ ਖੋਚਲ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਹੋਰ

ਤਾਂ ਕੋਈ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕੇਵਲ ਮੈਂ ਹੀ ਲਿਖਦਾ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1987 ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਦਿਹਾਤੀ ਜਨਤਾ ਉਤੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਕੇ ਮੁਕਦਮੇ ਬਣਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਤੇ ਪਰਚੇ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ। ਇਕ ਸਾਲ ਵਿਚ ਛੇ ਅੰਕ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਤੇ ਪੰਜ ਕੇਸ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦੇ ਤੇ ਦੋ 3/4 ਦਹਿਸ਼ਤ ਪਸੰਦੀ ਐਕਟ ਦੇ ਬਣਾ ਕੇ ਪਰਚਾ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ ਪਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਚੰਦਾ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ, ਅਜੇਹੇ ਮੁਫਤ ਖੋਰ ਸਿਖਾਂ ਲਈ ਕੌਣ ਲਿਖੇ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਲਿਖੇ ?

ਅਵਲ ਤਾਂ ਸਿਖ ਮਨੋਂ ਏਨੇ ਡਰੇ ਹੋਏ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਸਿਖੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਿਰਭੈ ਹੋ ਕੇ ਲਿਖੇ, ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਪੁਆੜੇ ਵਾਲਾ ਲਿਟਰੇਚਰ ਹੈ। ਜੋ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਉਸ ਲਈ ਆਨਾ ਖਰਚਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਸਿਖਾਂ ਵਲੋਂ ਲਿਟਰੇਚਰ ਨਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਤੇ ਲਿਟਰੇਚਰ ਨਾ ਖਰੀਦਨਾ ਤੇ ਮੁਫਤ ਖੋਰੀ ਦੀ ਆਦਤ ਵੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਹੈ।

ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਕੁਝ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਘਾਟ ਤੇ ਸਿਖ ਦਾਨੀਆਂ ਦੀ ਲਿਟਰੇਚਰ ਵਲੋਂ ਅਨਗਹਿਲੀ ਵੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ। ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵੱਡੀਆਂ ਕਰਨ ਨਾਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬਚਾਏ ਜਾਣ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ ਤੋਂ ਜਾਣੂੰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਏ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦਾ ਅਸਲ ਗਿਆਨ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਏ। ਕੰਧਾਂ ਨੂੰ ਮੱਥੇ ਟੇਕਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਏ। ਇਸ ਲਈ ਦਾਨੀ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਲਿਟਰੇਚਰ ਸਿਖੀ ਤੇ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਂਦਾ ਹੋਵੇ ਉਹ ਖਰੀਦ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਮੁਫਤ ਵੰਡਣ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪੰਥ ਸੇਵਾ ਹੈ।

15. ਹਿੰਦੂ ਪੱਥਰ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਪੂਜਦਾ ਹੈ ਸਿਖ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਵਿਚ ਸੰਗ ਮਰਮਰ ਪੱਥਰ ਪੂਜਦੇ ਹਨ

ਹਿੰਦੂ ਬੁੱਤ ਪੂਜ ਹੈ ਉਹ ਪੱਥਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਪੂਜਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਕ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਥਾਂ ਸੈਂਕੜੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ

ਹੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਧਰਮ ਕੀ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਉਹਨਾਂ ਕਦੇ ਖੋਜ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ, ਕੇਵਲ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜ ਕੇ ਹੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਨੂੰ ਬੁੱਤ ਪੂਜਾ ਤੇ ਰਸਮਾਂ ਰਿਵਾਜਾਂ ਤੇ ਵਿਖਾਵਿਆਂ ਦਾ ਧਰਮ ਵੇਖ ਕੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਕ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ (ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਾਇੰਟਿਫਿਕ ਧਰਮ) ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕੀਤਾ। ਜੋ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ (ਨਿਰੰਕਾਰ) ਸਾਰੀ ਸਰਿਸਟੀ ਦਾ ਕਰਤਾ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰਖਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਨੇਕ ਕਿਰਤ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਤੇ ਵੰਡ ਫਕਣ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਰਖਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਅੰਦਰ ਸਭ ਮਨੁੱਖ ਬਰਾਬਰ ਹਨ, ਕੋਈ ਉੱਚ ਨੀਚ ਨਹੀਂ, ਸੁੱਚ ਭਿੱਟ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਜਾਤ ਗੋਤ ਨਹੀਂ। ਏਸੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਜਦ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਰੀ ਸ਼ਕਲ (Final shape) ਦਿਤੀ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੇਸਧਾਰੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਤੇ ਸਸਤਰਧਾਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਸੰਤ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਖਾਲਸੇ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿਤਾ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਦੱਸੀ, ਪਰ ਕੁਝ ਹੁਕਮ ਨਵੇਂ ਦਿੱਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਰਹਮਣਵਾਦ ਦਾ ਨੇੜ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਨਿਆਰਾਪਨ ਕਾਇਮ ਰਖਣਾ ਹੈ, ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਤੇ ਬੇਨਿਆਈ ਵਿਰੁੱਧ ਸਸਤਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜਾਬਰਾਂ ਤੇ ਜਾਲਮਾਂ ਨੂੰ ਦੰਡ (ਸਜ਼ਾ) ਦੇਣਾ ਹੈ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਤੇ ਅਨਾਥਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਤੇ ਰਖਿਆ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਹੋਰ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਸਦੀਵੀ ਤੇ ਸੱਚੀ ਸਰਕਾਰ ਮੰਨ ਕੇ ਕਿਸੇ ਸੰਸਾਰੀ ਝੂਠੀ ਤੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਸਲੀਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਖਾਲਸੇ ਵਿਚ ਉਤਸ਼ਾਹ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ, ਫਿਰ ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ ਦਾ ਵਰ ਦੇ ਕੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਿਤਾ। ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਦਰਿੜ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਵੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਸਾਧਾਰਨ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਜਿਥੇ ਸਿੱਖ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਇਹ ਕੀਰਤਨ ਤਨਖਾਹਦਾਰ ਕੀਰਤਨੀਆਂ ਪਾਸੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ, ਸਗੋਂ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਰਲਕੇ ਆਪ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਸਾਲ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਅੰਦਰ

ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਧਰਮ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਸਤ ਸੰਗਤ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿਤਾ ਤੇ ਸਤ ਸੰਗਤ ਦੀ ਅਪਾਰ ਮਹਿਮਾ ਦੱਸੀ, ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਧਰਮ ਦੇ ਸੱਮੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਏ, ਪੰਦਰਵੀਂ ਸਦੀ ਤੋਂ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਤਕ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਸਾਦੀਆਂ ਹੀ ਰਹੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਧਰਮ ਇਹਨਾਂ ਸਾਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਤੇ ਉਜਾਗਰ ਹੋਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ 1799 ਵਿਚ ਰਾਜ ਸਿੰਘਾਸਨ ਉਤੇ ਬੈਠਾ। ਉਸ ਨੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਹੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਲ ਦੇਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ, ਜਿਵੇਂ ਸੋਮਨਾਥ ਦੇ ਮੰਦਰ ਅੰਦਰ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸੇ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦੇ ਕਲਸਾਂ ਤੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਪੱਤਰੇ ਚੜ੍ਹਾਏ। ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਪੱਥਰ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਚਿੱਟਾ ਦੁੱਧ ਪੱਥਰ (ਸੰਗ ਮਰਮਰ) ਲਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਅਸਲ ਧਰਮ ਦੀ ਥਾਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਲਈ ਰੁਪੈ ਦੇਣ, ਸੋਨੇ ਦੇ ਪੱਤਰੇ ਦੇਣ ਤੇ ਸੰਗ ਮਰਮਰ ਦੀਆਂ ਜਿਲਾਂ ਦੇਣ ਨੂੰ ਹੀ ਧਰਮ ਸਮਝ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਤੇ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਤੇ ਧਿਆਨ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਸੰਗਮਰਮਰ ਲਾਉਣ ਤੇ ਹੀ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਸਿਖ ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ ਕਰਨ, ਭਰਿਸ਼-ਟਾਚਾਰ ਕਰਨ, ਚੋਰ ਬਜਾਰੀ ਕਰਨ, ਸਮਗਲਿੰਗ ਕਰਨ, ਚੋਰੀ ਕਰਨ, ਉਸ ਭੈੜੀ ਕਮਾਈ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਉਹ ਗੁਰਦਵਾਰਾਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਲਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਜਾਂ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪੈ ਦੇ ਦੇਣ ਤਾਂ ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਭ ਕੁਕਰਮ ਬਖਸ਼ ਦੇਵੇਗਾ। ਅੱਜ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਲਈ ਜਿਹੜੇ ਸਿਖ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪੈ ਦੇਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਭ ਕਾਲੀ ਤੇ ਭੈੜੀ ਕਮਾਈ ਚੋਂ ਦੇਂਦੇ ਹਨ, ਨੇਕ ਕਿਰਤ ਦਾ ਉਹ ਰੁਪਿਆ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਤੇ ਸੰਕਟ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਇਕ ਕਾਰਨ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਹਿੰਦੂ ਪੁਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਚਾੜ੍ਹਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਹੀ ਧਰਮ ਸਮਝਦੇ ਸੀ, ਅੱਜ ਉਹੋ ਹਾਲਤ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਸਿਖ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸੰਗ ਮਰਮਰ ਲਾਉਣ ਤੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਪੜੀਆ

ਕਰਨ ਨੂੰ ਹੀ ਧਰਮ ਸਮਝ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਧਰਮ ਵਾਲੇ ਕਰਮ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਨੇਕ ਕਿਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਨਿਰੋਲ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਪੂਜਦੇ ਹਨ, ਮਾਈਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸੰਗ ਮਰਮਰ ਦੇ ਥੱਮਾਂ ਤੇ ਕੰਧਾਂ ਨੂੰ ਮੁਠੀਆਂ ਭਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਹਿੰਦੂ ਬੁਤ ਪੂਜਾ ਤੇ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਗ਼ਜ਼ਨੀ ਨੇ ਸੋਮਨਾਥ ਦਾ ਮੰਦਰ ਢਾਹਿਆ ਸੀ ਤੇ ਲੁਟਿਆ ਸੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੇ ਸਵਰਨ ਮੰਦਰ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਢਾਹਿਆ ਹੈ ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਜਿਨੀਂ ਦੋਲਤ ਲੱਭੀ ਉਹ ਲੁੱਟੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਹਿੰਦੂ ਸੋਮਨਾਥ ਮੰਦਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਚਾ ਸਕਿਆ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਵੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਲ ਧਰਮ ਕਰਮ ਤੇ ਕਰਨੀ ਇਹਨਾਂ ਸਭ ਵਿਸਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਇਹ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਉਸਾਰਨੇ ਹੀ ਧਰਮ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਜ਼ਾਲਮ ਢਾਹ ਦੇਣ ਤਾਂ ਨਵਾਂ ਉਸਾਰਨ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਦੁਸਮਨ ਢਾਹ ਨਾ ਸਕਣ ਇਸ ਪਖੋਂ ਕੁਝ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਉਨੀਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਰੁਪੈ ਨਾਲ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰ ਬਨਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਜਦ ਸਿੱਖ ਵਿਰ ਗ਼ੁਲਾਮ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਕੁਝ ਚੁਸਤ ਤੇ ਚਲਾਕ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਕ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਬਾਕਾਇਦਾ ਏਜੰਸੀ ਬਣਾ ਲਈ ਜਿਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਾਬੇ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਬੜਾ ਕਮਾਈ ਵਾਲਾ ਬਿਜਨੈਸ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਸੱਭਾ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਥਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਬਾਬਾ ਇਕ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਲਵੇ ਉਹ ਭਾਰਤ ਤੇ ਬਚੇਸ਼ਵਰ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਪਾਸੋਂ ਕਰੰਤਾਂ ਰੁਪੈ ਇਕੱਠੇ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਈ ਕਈ ਸਾਲ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਉਸ ਰੁਪੈ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿਸਾਬ ਨਾ ਕਿਤਾਬ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਿਨਾਂ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਿਨਾਂ ਖਰਚਿਆ ਕੋਈ ਬਾਬਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਜੋ ਕੋਈ ਪੁੱਛੇ ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਜਵਾਬ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ ਜਾਣੇ, ਅਸੀਂ ਨਾ ਕਦੇ ਹਿਸਾਬ ਰਖਿਆ ਹੈ ਨਾ ਰਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਜੋ ਦੇਂਦੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਖਰਚ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਰੇ ਚੌਰ ਬਾਜ਼ਾਰੀਏ, ਭਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀ, ਅਫਸਰ ਤੇ ਪੰਦਿਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਪਾਸ

ਬਾਬੇ ਮੋਟੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਵਸੂਲਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਧੰਨ ਦੇਲਤ ਦੇਵੇ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਧੰਨ ਦੇਣ, ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਕਾਲੀ ਤੇ ਭੈੜੀ ਕਮਾਈ ਵਾਲਾ ਸਿਖ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਬਾਬਿਆਂ ਨੂੰ ਰੁਪੈ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਿਆਂ ਨੇ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਕਰੋਪ ਤੋਂ ਵੀ ਬਚ ਜਾਏਗਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਵੀ ਬਾਬੇ ਬਰਕਤ ਪਵਾ ਦੇਣਗੇ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਧਾਰਨ ਸਿਖ ਵੀ ਯਥਾ ਸ਼ਕਤ ਬਾਬਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਬਾਬਿਆਂ ਨੇ ਵੀਹ ਵੀਹ ਪੰਝੀ ਪੰਝੀ ਆਪਣੇ ਛਤੀਏ ਰਖੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਫਸਲ ਪਕਣ ਸਮੇਂ ਬੋਹਲਾਂ ਤੋਂ ਉਗਰਾਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਸਪੈਸ਼ਲ ਬੋਰੇ ਬਣਾਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਦੋ ਦੋ ਕੁਇੰਟਲ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਧੌਂਕੇ ਨਾਲ ਬੋਹਲਾਂ ਤੋਂ ਜਿਨਸ ਚੁੱਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਬੋਰੇ ਵਸੂਲਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਕੁਝ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਿਖ ਲੜਕੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਘਰਾਂ ਚੋਂ ਦੁੱਧ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਰਖੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੁਇੰਟਲਾਂ ਬੱਧੀ ਦੁਧ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਕੇ ਦੇਸੀ ਘਿਓ ਬਣਾ ਕੇ ਵੇਚਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਬਾਬੇ ਲਖਾਂ ਰੁਪੈ ਦੀ ਜਿਨਸ ਹਾੜੀ ਤੇ ਸਾਉਣੀ ਦੀ ਫਸਲ ਤੇ ਵੇਚਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਹਰ ਸਾਲ ਫੀ ਬਾਬਾ ਲੱਖਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪੈ ਉਗਰਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਖੜੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਧਾਰਨ ਸਿਖ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਗੁਰੂਆਂ ਵਾਂਗ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਾਰੇ ਬਾਬੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਪੂਜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੌਮ ਦਾ ਸਰਮਾਇਆ ਚੁਸਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜਕਾ ਹਨ, ਤੇ ਸਾਰੇ ਬਾਬੇ ਗੁਲਾਮੀ ਪਸੰਦ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਤ ਹਨ। ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਡਰਦੇ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲੋੜ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਘਿਟਾ ਲਾਉਣੀਆਂ ਤੇ ਸੰਗ ਮਰਮਰ ਲਾਉਣਾ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਬਾਬੇ ਸਾਰਾ ਖਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਂਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਗੁਰ-ਦਵਾਰਿਆਂ ਦੀ ਰਖਿਆ ਲਈ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਹੀ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸੇਵਾ ਵਾਲੇ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਾਲੀ ਗਰਜ-2 ਸਮੇਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ

ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡਦਾ ਰਿਹਾ। ਨਾ ਉਹ ਤੇ ਨਾ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਛਤੀਆ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਖਿਆ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦ ਨਾ ਹੋਇਆ, ਸਗੋਂ ਬਾਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਹਿਣ ਉੱਤੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਜੋ ਕਿਰਦਾਰ ਬਾਬਾ ਉੱਤਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ, ਸਭ ਬਾਬੇ ਇਸੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ। ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਨਾ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਹੈ ਨਾ ਇਹ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਬਿਜਨੈਸ ਹੈ, ਇਹ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਤੇ ਮਨਮੱਤਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਛਤੀਏ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਹ ਧਾਰੀ ਗੁਰੂਆਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਨਾਉਣਾ ਬੜਾ ਉੱਤਮ ਕੰਮ ਹੈ। ਪਰ ਧਰਮ ਵਲੋਂ ਤੇ ਧਰਮ ਕਰਮ ਵਲੋਂ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਹਟਾ ਕੇ ਕੇਵਲ ਚਿੱਟੇ ਤੇ ਸੰਗ ਮਰਮਰ ਵਲ ਲਾ ਦੇਣ ਨਾਲ ਧਰਮ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। 1984 ਵਿਚ ਜਦ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਵਾਲਾ ਬਾਬਾ ਜੋ ਹਰ ਸਾਲ ਲੱਖਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਇਕੱਠੇ ਕਰਦੇ ਸੀ ਕੋਈ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਰਖਿਆ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਨਾ ਆਇਆ, ਨਿਰੋਲ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਖੜੇ ਕਰੀ ਜਾਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਰਖਿਆ ਕਰਨਾ ਵੀ ਧਰਮ ਹੈ, ਜੇ ਰਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਤਾਂ ਨਿਰੋਲ ਇਮਾਰਤਾਂ ਖੜੀਆਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਧਰਮ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਸਿਖ ਕੌਮ ਦਾ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪੈ ਦਾ ਸਰਮਾਇਆ ਬਾਬਿਆਂ ਪਾਸ ਪੁਜਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾ ਕੋਈ ਹਿਸਾਬ ਨਾ ਕਿਤਾਬ ਹੈ। ਇਹ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪੈ ਜੋ 1984 ਤੋਂ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਦਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਹੀ ਵਰਤ ਸਕਦੇ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਿਖ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸਾਰਾ ਧਨ ਬਾਬਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਸਿਖ ਕੌਮ ਦੀ ਇਹ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਾਬਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਹਨ, ਤੇ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਾਬੇ ਹੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਮੁਨੀਮ ਹਨ, ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਬਾਬਿਆਂ ਨੇ ਹੀ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਇਮਾਰਤਾਂ ਪੂਰਣ ਵਾਲੇ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਤੇ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦਾ ਖੂਨ ਸੰਗ ਮਰਮਰ ਵਰਗਾ ਚਿੱਟਾ ਤੇ ਸਫ਼ੇਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ।

16. ਸਿਖੀ ਤੇ ਧਰਮ ਉੱਤੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਤੇ ਜਗੀਰਦਾਰਾਂ ਦਾ ਕਾਬਜ਼ਾ ਹੈ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਸਿਖ ਧਰਮ ਤੇ ਸਿਖੀ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਗਰੀਬਾਂ ਲਈ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਗਰੀਬ ਸਿਰ ਤੇ ਪਗੜੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੰਨ੍ਹ ਸਕਦਾ, ਘੋੜੇ ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚੜ੍ਹ ਸਕਦਾ, ਉੱਚੀ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਜੇ ਸਵਰਨ ਹਿੰਦੂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੰਦਰ ਅੰਦਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਜੇਹੇ ਸਾਰੇ ਗਰੀਬਾਂ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਵਲੋਂ ਪਿੱਛੇ ਸੁੱਟੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸਿਖੀ ਤੇ ਸਿਖ ਧਰਮ ਅਪਨਾਇਆ। ਅੱਜ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਕਰੋੜ ਪੜੀ ਤੇ ਲੱਖ ਪੜੀ ਸਿਖ ਵਿਖਾਈ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਇਹ ਸਭ ਉਹਨਾਂ ਗਰੀਬਾਂ ਤੇ ਪਛੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪੰਤਰੇ ਪੜੋਤਰੇ ਹਨ। ਪਰ ਲੁੱਤਫ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਗਰੀਬਾਂ ਨਾਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਨਫਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਦੀ ਪੰਦਰਵੀਂ ਤੇ ਸਤਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਹਿੰਦੂ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਕਾਲੀਆਂ ਤੇ ਭੈੜੀਆਂ ਕਮਾਈਆਂ ਕਾਰਨ ਅੱਜ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਕਰੋੜ ਪੜੀ ਤੇ ਲੱਖ ਪੜੀ ਲੱਖਾਂ ਹਨ। ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਤੇ ਧਨਾਢ ਦਹੁਤ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਤੇ ਧਨਾਢ ਹੀ ਸਿਖੀ ਤੇ ਸਿਖ ਧਰਮ ਉੱਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹਨ। ਭੈੜੀ ਤੇ ਕਾਲੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਜਿਹੜਾ ਸਿਖ ਲੱਖਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਕਮਾਉਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਮੋਟੀ ਰਕਮ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਉਹ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਧਰਮੀ ਤੇ ਦਾਨੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਜੇਹੇ ਸਿਖ ਹੀ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਨ।

ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਤੇ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਸਿਖ ਅੱਜ ਸਿਖ ਸਿਆਸਤ ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹਨ। ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਬਣ ਕੇ ਜਿਹੜੇ ਸਿਖ ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਮੋਟੀ ਕਮਾਈ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਿਆਸਤ ਤੇ ਹਾਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਸਰਮਾਏ ਦੇ ਬਲ ਬੱਤੇ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਗੱਦੀ ਬਹੁਤ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕਾਇਮ ਰਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਲਈ ਵੀ ਥਾਵਾਂ ਪੱਕੀਆਂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਸਿਖ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਤ ਤੇ ਗੁਲਾਮੀ ਪਸੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਰਮਾਇਆ ਸਰਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਕਮਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਜੋ ਲੜਾਈ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਹੈ। ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਸਿਖ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੈ। ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਤੇ ਵਿਗਾੜਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਖੀ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ, ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਕਮਾਈ ਕਾਇਮ ਰਖਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕੌਮ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ, ਸਿਖੀ ਤੇ ਧਰਮ ਉਤੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਤੇ ਜਗੀਰਦਾਰਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਵੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ।

ਸਿਖ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਤੇ ਜਗੀਰਦਾਰ ਸਿਖੀ ਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਕਮਾਈਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮੁਰਾਤਬੇ ਹਾਸਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਰੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਗਰੀਬ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਲਾ ਲਵੋ, ਕੋਈ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਤੇ ਜਗੀਰਦਾਰ ਸਿਖ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਪੋਤਰੇ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਸਾਰੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਗਰੀਬ ਤੇ ਵਿਚਲੇ ਵਰਗ ਦੇ ਸਿਖ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਵੱਟਣ ਦੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਤੇ ਜਗੀਰਦਾਰ ਸਿਖ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ਼ਹੀਦੀ ਕੋਈ ਦੇਵੇ, ਮੁੱਲ ਕੋਈ ਵੱਟੇ, ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ?

17. ਸਿਖ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਐਕਟ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ

ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੜੀ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਤੇ ਹੁਸਿਆਰੀ ਨਾਲ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਐਕਟ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਾਇਆ ਸੀ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਹੱਡਾਂ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਤ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਦੀ ਅਫ਼ੀਮ ਦਾ ਪੱਕਾ ਟੀਕਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। 1955 ਤੋਂ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਕੇਵਲ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਤ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਦੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਫਕਣ ਨੂੰ ਸਿਖੀ ਤੇ ਧਰਮ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਤੇ ਏਥੋਂ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹਨ। ਨਾ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਹੈ ਨਾ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹ ਹੈ। ਇਹ

ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਰਹਣ ਤੇ ਚੜ੍ਹਤ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਇਹ ਛਕਦੇ ਰਹਿਣ ਤਾਂ ਇਹ ਹੀ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਹੈ। ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਜੇ ਉਹ ਆਜ਼ਾਦ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਹੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਪ੍ਰਵਿਤਰਤਾ ਭੰਗ ਕੀਤੀ, ਤਿੰਨ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ। 1684 ਵਿਚ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜ ਬਿਠਾਈ ਰਖੀ। 1988 ਵਿਚ ਫਿਰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਫੌਜ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਰਿਹਾ, ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਔਖ ਕਦੇ ਨਾ ਮਨਾਇਆ। ਸਦਾ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਤੇ ਚੜ੍ਹਤ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਲ ਵੇਖਦੇ ਰਹੇ, ਤਰਲੇ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਐਕਟ ਨੇ ਪੁਰਾਤਨ ਸਿਖ ਰਵਾਇਤਾਂ ਵੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਸਨ, ਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਿਖੀ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਇਖਲਾਕੀ ਕੀਮਤਾਂ ਕਦਰਾਂ ਵੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਐਕਟ ਰਾਹੀਂ ਬਣਿਆ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਐਕਟ ਸਿਖ ਧਰਮ ਅਤੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਸਿੱਧਾ ਸਰਕਾਰੀ ਦਖਲ ਹੈ, ਤੇ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਓਸੇ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਐਕਟ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈ ਕੇ ਨਵੇਂ ਐਕਟ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗੀ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਸਿਖਾਂ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਹੈ ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਲਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਸੀਤਾਂ ਅੰਦਰ ਸਿਆਸੀ ਜਲਸੇ ਤੇ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਨਾ ਈਸਾਈ ਗਿਰਜਿਆਂ ਅੰਦਰ ਤੇ ਨਾ ਹਿੰਦੂ ਮੰਦਰਾਂ ਅੰਦਰ। ਕੇਵਲ ਸਿਖ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਤੇ ਦੀਵਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਏਥੋਂ ਮੌਰਚੇ ਵੀ ਲਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਸਭ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਵੇਂ ਸਰਕਾਰੀ ਐਕਟ ਰਾਹੀਂ ਰਾਹ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਜੇ ਸਿਖ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਵਾਲਾ ਐਕਟ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣ ਤਾਂ ਹੁਣ ਵਾਲਾ ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਵਾਲਾ ਸਰਕਾਰੀ ਐਕਟ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਚੜ੍ਹਤ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਛਕਣ ਵਾਲੇ ਲੀਡਰ ਜੋ ਨਵੇਂ ਐਕਟ ਵਿਰੁੱਧ ਬੈਠੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਐਕਟ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਵੇਂ ਬੈਠ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਤਾਂ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਇਸ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਐਕਟ ਰਾਹੀਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਅਤੇ ਸਦਾ ਲਈ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦਾ ਹਾਕਮ ਬਣਾਇਆ। ਇਸ

ਲਈ ਇਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਵਾਲਾ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਐਕਟ ਜੁਗੋ ਜੁਗ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਸੋਚਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1850 ਤਕ ਭਾਵ ਪੂਰੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸਦੀਆਂ ਸਿਖ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਹੁਣ ਵੀ ਸਿਖ ਆਪ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੋਈ ਅਸੰਭਵ ਮਸਲਾ ਨਹੀਂ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਗੂ ਕਦੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਟੱਕਰ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ ਤੇ ਉਹ ਧਰਮ ਨੂੰ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਾਤੈਹਤ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੁਣ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਉਹ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲੇ, ਜੋ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਉਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇਵੇ। ਧਰਮ ਤੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਵੱਛ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਰਖਣ ਲਈ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਐਕਟ ਖਤਮ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਸਿਖ ਆਪਣੇ ਤੌਰ ਤੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਆਪ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਐਕਟ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ।

18. ਸੌ ਭਰੀ ਖਲਵਾੜੇ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨਾਲੋਂ ਸੌ ਭਰੀ ਲੂਹ ਦੇਣ

ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਸਮਝਣਾ ਵੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ

ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਇਕ ਕਹਾਵਤ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸੌ ਭਰੀ ਖਲਵਾੜੇ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਸੌ ਭਰੀ ਲੂਹ (ਸਾੜ) ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਚ ਤਮੀਜ਼ (ਫਰਕ) ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਕੌਮ ਬਹੁਤ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ। ਉਸ ਦਾ ਜਵਾਲ (ਢਹਿੰਦੀ ਕਲਾ) ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਦ ਸਵਾਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਵਿਗਾਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਚ ਫਰਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਖਣਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸਵਾਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਹੀ ਕਿਉਂ ਕਰੇਗਾ? ਸਿਖ ਕੌਮ ਦੀ ਵੀ ਅੱਜ ਉਸ ਕਹਾਵਤ ਵਾਲੀ ਹੀ ਹਾਲਤ ਹੈ 1850 ਤੋਂ ਸਿਖ ਗੁਲਾਮ ਚਲੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਖਾਲਸੇ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਲੱਛਣ ਤੇ ਗੁਣ ਤਿਆਗ ਦਿਤੇ, ਵਡੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਭੁਲਾ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਕਦੇ ਚੇਤਾ ਹੀ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸੌ ਭਰੀ ਲੂਹਣ ਵਾਲੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ 1947 ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਦੋਬਾਰਾ ਕਰਾੜਾਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚ ਫਸਾ ਦਿਤਾ ਕੇਵਲ ਆਪਣੀਆਂ

ਕੁਰਸੀਆਂ ਤੇ ਲੀਡਰੀਆਂ ਦੀ ਖਾਤਰ। ਹਿੰਦੂ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਪਿਛੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਿਆ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਵੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਏ, ਪਰ ਸਿੱਖ ਗੁਲਾਮ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਰਿਹਾ ਨਾ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਇਆ ਨਾ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਘਰ ਬਣਿਆ ਨਾ ਇਹ ਰਾਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਲੀਡਰ ਸੌ ਭਰੀ ਲੂਹਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਸਨ, ਖਲਵਾੜੇ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਸਨ।

1977 ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਮੁਖੀ ਬਣਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਸਸਤਰਧਾਰੀ ਖਾਲਸੇ ਸਜਾਉਣੇ ਅਰੰਭ ਕੀਤੇ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਉਸ ਉੱਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸੀ। ਹਿੰਦੂ ਹੁਕਮਰਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪਤਿਤਪੁਣੇ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਨਵੀਂ ਸਿੱਖ ਪੀੜੀ ਦਾੜੀ ਮੁੱਛਾਂ ਆਮ ਕਰਕੇ ਤੇ ਸਿਰ ਦੇ ਕੇਸ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕਟਾਈ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਵਿਚ ਠੱਲ ਤੇ ਡੱਕਾ ਪਾ ਦਿਤੀ। ਵੈਸਾਖੀ 1978 ਨੂੰ ਜਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਪਾਸੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ 13 ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਭੁਨਾਏ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਹੋਰ ਹਲੂਣਿਆਂ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਖਾਲਸੇ ਸਜਣ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਿਤਾ ਸਿੱਖ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਖਾਲਸੇ ਸਜਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਵਧੇਰੇ ਸਨ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ 1981 ਤੱਕ ਐਸੀ ਲਹਿਰ ਚਲਾ ਦਿਤੀ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਸਿਰਜਨਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਖੁਲੇ ਦਾੜੇ ਉਪਰ ਦੀ ਗਾਤਰੇ ਤੇ ਕਿਰਪਾਨਾਂ, ਜੋ ਸਰੂਪ ਪਹਿਲਾਂ ਅਲੱਪ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਪੂਰਣ ਹੋਣਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੁਕਮਰਾਨ ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਪਤਿਤਪੁਣੇ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਸਨ, ਜਦ ਉਹਨਾਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹੇਂ ਸਿੱਖ ਉਹ ਪਤਿਤ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਉਸ ਤੋਂ ਦੁਗਣੇ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲਾ ਖਾਲਸੇ ਸਜਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਦੀ ਹੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾ ਲਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਹਜਾਇਆ, ਫਿਰ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਰਾਇਣ ਦੇ ਕਤਲ ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਰਹਿਯਾਣੇ ਅੰਦਰ ਢੰਡੂ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਗਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ, ਜਦ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਉਥੇ ਹੀ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ

ਦੀਆਂ ਬੀੜਾਂ ਤੇ ਗੁਟਕੇ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਕੇ ਫੂਕ ਦਿਤਾ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਵੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਗੁੱਡੀ ਹੋਰ ਸਿਖਰ ਵਲ ਗਈ। ਅਖੀਰ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਤੋਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਗਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਰ ਜਦ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਸਿਖ ਇਸ ਗਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਐਖ ਮਨਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਪਿਛੋਂ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸੇਵਕਾਂ ਉਤੇ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਆਰੰਭ ਦਿਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਬਣਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗਰਿਫਤਾਰ ਕਰਦੀ, ਉਹਨਾਂ ਉਤੇ ਤਸੱਦਦ ਕਰਦੀ ਤੇ ਅਖੀਰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰ ਕੇ ਕਹਿ ਦੇਂਦੀ ਕਿ ਇਹ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਦ ਨੌਂ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਪੁਲਸ ਨੇ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਾਰ ਦਿਤੇ ਤੇ ਕਈ ਗਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਏ, ਤਾਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਜੋ ਖਾਲਸੇ ਸਜਾ ਕੇ ਸਿਖੀ ਸਰੂਪ ਉਜਾਗਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਹ ਸਿਖੀ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਨਾ ਸਹਿਣ ਕਰ ਸਕਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ 19 ਜੁਲਾਈ 1982 ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰੋਂ ਸਿਖੀ ਸਰੂਪ ਦੀ ਰਖਿਆ ਲਈ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਜੋ ਸਿਖੀ ਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਪਾਸੋਂ ਸਾਰੀ ਤਾਕਤ ਲੈਂਦੇ ਸੀ ਫਰਜ਼ ਤੇ ਧਰਮ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਬਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਿਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਂਦੇ ਪਰ ਜਦ ਉਹਨਾਂ ਏਧਰ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਾ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਗਣਾ ਪਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਕਿ ਕੋਈ ਸੋ ਭਰੀ ਖਲਵਾੜੇ ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਤਾਕਤ ਫੜੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੋ ਭਰੀ ਲੂਹਣ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਟੋਹੜੇ ਦੀ ਰਾਹੀਂ ਸਬਕ ਦਿਤਾ ਕਿ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਤੇ ਤੁਰਤ ਕਾਬਜ ਹੋ ਜਾਓ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲਾ ਤਾਕਤ ਫੜ ਗਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਉਤੇ ਉਹ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕਾਬਜ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਟੋਹੜੇ ਨੇ ਬੜੀ ਸਿਆਣਪ ਤੇ ਹੁਸਿਆਰੀ ਨਾਲ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਤੇ ਕਾਬਜ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਦਾ ਡਿਕਟੇਟਰ ਐਲਾਨ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ।

23 ਮਹੀਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸਰਕਾਰ ਸੋ ਭਰੀ ਖਲਵਾੜੇ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੇ।

ਭਰੀ ਲੂਹਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਤਰੋਤਾਂ ਪਾਉਂਦੀ ਰਹੀ। ਅੰਤ ਸੋ ਭਰੀ ਲੂਹਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 4 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰ ਦਿਤੀ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿਤੇ, ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਦੀ ਸਾਰੀ ਤਾਕਤ ਵੀ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਤੀ, ਤੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੰਰਚੇ ਦਾ ਵੀ ਖਾਤਮਾ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਇਕ ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਹਿਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੋ ਭਰੀ ਲੂਹਣ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੂਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਜਿਹਲਾਂ ਵਿਚ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸਿਖ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਨਾ ਦੇਣ, ਫਿਰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਖ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕਾਰਨ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਅੱਖੇ ਹਨ ਤੇ ਨਫਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਵਜੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖਤੀ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਵਾ ਦਿਓ। ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਲ ਵਜੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨਵੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਤੁਹਾਡੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਵਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਸੋ ਭਰੀ ਲੂਹਣ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ, ਟੌਹੜੇ ਤੇ ਬਾਦਲ ਨੇ ਇਹ ਸੌਦਾ ਮੰਨ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਸੂਕਾਰ ਬਣਵਾ ਦਿਤੀ।

ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਖਤਮ ਕਰ ਲਿਆ, ਪਰ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕੀ। ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ 1985 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੀ ਆਰੰਭ ਦਿਤਾ। ਜਦ ਸੂਕਾਰ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲਾ ਮਰਨ ਪਿਛੋਂ ਵਧੇਰੇ ਤਾਕਤਵਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਦਾ ਵਕਾਰ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਪਲੈਨਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਪਾਸੋਂ ਸੰਯੁਕਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਣਵਾਇਆ, ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲਿਆ, ਤਾਂ ਜੋ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਤਅੱਸਰ ਦਿਤਾ ਜਾਏ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂ-

ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਵਾਰ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਵਿਕ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਧਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੋ ਭਰੀ ਲੁਹਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਇਤਬਾਰੀਆਂ ਪਾਸੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਜ਼ੋਰ ਤੇ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਪ੍ਰਵਾਰ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਵਿਕ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਸਰਕਾਰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸਿਫਰ ਕਰ ਕੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਪੋਚਾ ਫੇਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ।

ਅੱਜ ਦਸੰਬਰ 1988 ਵਿਚ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਫਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸੋ ਭਰੀ ਲੁਹਣ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲੀ ਤਾਂ ਯੱਕ ਜਬਾਨ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀਏ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਧੜਾ ਵੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਦਾ ਡੱਟ ਕੇ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ ਤੇ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤਕ ਖਤਮ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਉਹ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਜਿਸ ਨੇ ਸਿਖੀ ਸਰੂਪ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਪਤਿਤਾ ਪੁਣੇ ਵਿਚ ਰੋਕ ਪਾਈ, ਜਿਸ ਨੇ 150 ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਰੁੱਧ ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਿਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ, ਤੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਰਖਿਆ ਲਈ ਜੂਝ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਤੀ, ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੋ ਭਰੀ ਖਲਵਾੜੇ ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ, ਜਦ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਰੇ ਸਿਖ ਪਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਕਈ ਸੂਝਵਾਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਸਿਖ ਅਕਿਰਤਘਣ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੋ ਭਰੀ ਲੁਹਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਸੋ ਭਰੀ ਖਲਵਾੜੇ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਕੀਤੀ ਤੋਂ ਵੀ ਮੁਨਕਰ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਵਿਚ ਵਾਪ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਲੌੜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੋ ਭਰੀ ਖਲਵਾੜੇ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਏ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦਿਤਾ ਜਾਏ, ਸੋ ਭਰੀ ਲੁਹਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਨਾ ਲਾਇਆ ਜਾਏ, ਪਰ ਸੋ ਭਰੀ ਲੁਹਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਅਸਰ ਕਬੂਲ ਕੇ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਦੀ ਫੱਟੀ ਨਾ

ਪੈਂਚੀ ਜਾਏ। ਐਸਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸਿਫਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਸਰਕਾਰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਹੀ ਸਿਫਰ ਕਰਵਾ ਦੇਵੇ, ਜੋ ਅਜੇਹਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਹ ਭਾਰੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੋਵੇਗੀ।

19 ਸਿਖ ਕੌਮ ਗੁਲਾਮੀ ਪਸੰਦ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਤ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟ ਸਕੀ

ਸਿਖ ਕੌਮ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪਸੰਦ ਕੌਮ ਸੀ ਜੋ ਸੰਸਾਰੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਈਨ ਤੇ ਗੁਲਾਮੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਖਦੀ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਨ ਪਿਛੋਂ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਦਰਿੜ ਕਰਵਾਇਆ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਜਨਮ ਸਿਧ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਗੁਲਾਮ ਰਹਿਣ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਰਾਜ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਏਸੇ ਵਰਮਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਦਰਿੜ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਵੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਅੱਜ ਦੇ ਸਿਖ ਆਗੂ ਜੋ ਗੁਲਾਮ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਪੋਤਰੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਤਤਪ ਹੈ ਨਾ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਲਈ ਉਤਸਾਹ ਹੈ। ਉਹ ਜੱਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਪਸੰਦ ਹਨ, ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਤ ਹਨ। ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਸਰੇ ਜਿਉਣਾ ਤੇ ਕਮਾਈਆਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਦੇ ਵਰ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਅੱਠ ਦਸ ਸਾਲ ਤੋਂ ਜੋ ਸਿਖਾਂ ਨਾਲ ਜਬਰ ਜ਼ਲਮ ਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਧਰਮ ਦੀ ਜੋ ਭਾਰੀ ਹਾਨੀ ਹੋਈ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਹੀਂ ਖੋਲ ਸਕੀ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਚਮੀਰ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜ ਨਹੀਂ ਸਕੀ। ਲੋੜ ਸੀ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਅਜੇਹੇ ਨਿਰਜਿੰਦ, ਗੁਲਾਮੀ ਪਸੰਦ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਤ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਦੁਰਕਾਰ ਕੇ ਪਿੱਛੇ ਸੁੱਟ ਦੇਂਦੇ। ਪਰ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਅਜੇਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀਆਂ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਜੋ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਨਿੱਤ ਮਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡਣ ਵਾਲੀ ਗੁਲਾਮੀ ਪਸੰਦ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਤ ਸਿਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਹੀ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਖੂਨ ਖਰਾਬੇ ਦੀ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਤੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਸੁੱਟ ਸਕਣਾ ਵੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ।

20. ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਕੌਮ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨਾਲੋਂ ਨਿੱਜੀ ਸੁਗਲ, ਨਿੱਜੀ ਕਮਾਈਆਂ ਤੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਪਿਆਰੀਆਂ ਹਨ

ਕੌਮਾਂ ਸਦਾ ਉਹ ਹੀ ਜਿਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਹਿਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕੌਮ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਪਿਆਰਾ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਕੌਮ ਦੇ ਹਿਤ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਸੁਖ ਤੇ ਕਮਾਈਆਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਸਕਣ। ਪੁਰਾਤਨ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਕੇ ਕੌਮ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਕਰਤਾ ਤੇ ਕਠਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਾਈ ਸੀ, ਕੌਮ ਲਈ ਰਾਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਕੌਮ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਹੋਂਦ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਮਾਰਸ਼ਲ ਕੌਮ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਪੁਰਾਤਨ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਨਿੱਜੀ ਘਰ ਨਾ ਬਣਾਏ ਕੌਮ ਦਾ ਘਰ ਬਣਾਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿਵਾਇਆ, ਉਹਨਾਂ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਚਲਨ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਕਰੈਕਟਰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪਰ ਅੱਜ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਸਿਖ ਕੌਮੀ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸੌ ਫੀਸਦੀ ਕੌਰਾ ਹੈ। ਕੌਮ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਮਾਰ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਜਿਹਨਾਂ ਅੰਦਰ ਨਰਕ ਭੱਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਿਖ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ। ਸੌ ਵਿੱਚੋਂ 80 ਫੀ ਸਦੀ ਸਿਖ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਰਾਬੀ ਪੀ ਕੇ ਸੌਂਦੇ ਹਨ। ਵੱਡੇ ਧਨਾਢ ਸਿਖ ਹਰ ਰਾਤ ਰਲ ਕੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪੈ ਸਰਾਬਾਂ ਤੇ ਅਯਾਸ਼ੀ ਤੇ ਖਰਚਦੇ ਹਨ। ਦਰਮਿਆਨੇ ਸਿਖ ਵੀ ਚਾਰ ਚਾਰ ਪੰਜ ਪੰਜ ਰਲ ਕੇ ਸੌਂਕਤੇ ਰੁਪੈ ਸਰਾਬਾਂ ਤੇ ਸੁਗਲ ਲਈ ਖਰਚਦੇ ਹਨ। ਕੌਮ ਨਾਲ ਕੀ ਬੀਤ ਰਹੀ ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ? ਕੁਝ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਵੌਜੀ ਅਫਸਰ ਤੇ ਸਿਖ ਸਰਦਾਰ ਹਨ, ਉਹ ਕੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਕਤ ਰੁਪੈ ਦਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਮੀਟ ਤੇ ਦੁੱਧ ਪਿਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੇ ਬਿਉਪਾਰ ਚੰ ਰੁਪੈ ਕਮਾਉਣ ਵਿਚ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਕੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸੌਰ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਸਿਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਕੀ ਬੀਤ ਰਹੀ ਹੈ? ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਤੇ ਬਿਉਪਾਰੀ ਸਿਖ ਆਪਣੀਆਂ ਕਮਾਈਆਂ ਵਿਚ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਜੁੱਟੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਕ ਪਾਸੇ ਕੌਮ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਰਾਂ ਦੇ

ਪ੍ਰਵਾਰ ਖਤਮ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦਸਾਂ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਲਈ
 ਪੈਨ ਤੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੌਮ ਦੇ
 ਭਵਿੱਖ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਵਾਰਾਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਵਧੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ
 ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਖਰਾਬਾ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ। ਉਹਨਾਂ
 ਨੂੰ ਢਿੱਲੀ ਤੇ ਹੋਰ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਧਨਾਢੇ ਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵਾਲੇ
 ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲਾਮ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸਿਖ
 ਮਰ ਜਾਣ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਰ ਜਿਉਂਦਾ ਰਹੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮਾਈਆਂ
 ਤੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਰਹਿਣ।

ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਨਿੱਜੀ ਹਿਤਾਂ, ਕਮਾਈਆਂ ਤੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਕੌਮ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਤੇ
 ਭਵਿੱਖ ਉਤੇ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਦੀ ਸੱਚ ਵੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ
 ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਹੈ।

21. ਸਿਖ, ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਹੈੱਡ ਗਰੰਥੀਆਂ ਦੀ ਪੋਲਟ ਬਿਊਰੋ ਨੂੰ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ

ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਧੜੇ ਹੋਣ, ਕਿੰਨੇ ਗਰੁਪ ਹੋਣ, ਉਹਨਾਂ ਸਭ
 ਨੂੰ ਪੋਲਟ ਬਿਊਰੋ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਟੋਹੜਾ 1973 ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ
 ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣ ਗਿਆ ਤੇ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਚਾਰ
 ਪੰਜ ਸਾਲ ਬਣਦਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਟੋਹੜਾ ਜਿਸ ਨੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਪਾਸੋਂ ਸਿਆਸਤ
 ਸਿਖੀ ਸੀ ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਸਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਨ ਲਈ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ
 ਖਿਣ ਲਈ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਹੈੱਡ ਗਰੰਥੀਆਂ ਦੀ ਪੋਲਟ ਬਿਊਰੋ
 ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਸਾਰੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਜਾ
 ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਾਇਮ ਰਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਟੋਹੜੇ ਦਾ
 ਮਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿਖ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਤਕਾਰ ਕਰਦੇ
 ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੱਕਾ (ਕਾਬਾ) ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ
 ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਮੰਨ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।
 ਉਧਰ ਸੰਤ ਫਤੇਹ ਸਿੰਘ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੰਜਵਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਤਕਾਰਿਆ ਹੈ। ਇਹ

ਸਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮਾਤੈਹਤ ਹਨ, ਜੋ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ, ਹੈਂਡ ਗਰੰਥੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ, ਹੈਂਡ ਗਰੰਥੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਜਥੇਦਾਰ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਪੰਜਾਂ ਦੀ ਪੋਲਟ ਬਿਉਰੇ ਕਾਇਮ ਕਰ ਦਿਤੀ ਜਾਏ ਤਾਂ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿਖ ਕੌਮ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਮੁੱਹਾਂ ਨਿਕਲੀ ਗੱਲ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਏ, ਸਿਖ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਚੰਗਲ ਚੋਂ ਕਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਣਗੇ, ਤੇ ਇਹ ਪੰਜੇ ਹਨ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮਾਤੈਹਤ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਟੋਹੜਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਟੋਹੜਾ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲੀ ਬੁਲਾਏਗਾ ਉਹ ਇਹ ਪੋਲਟ ਬਿਉਰੇ ਬੋਲੇਗੀ।

ਚਾਲ ਤੇ ਸਕੀਮ ਬੜੀ ਡੂੰਘੀ ਸੀ, ਜਿਹੜੇ ਦੋ ਤਖਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮਾਤੈਹਤ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਉਹ ਟੋਹੜੇ ਨੇ ਛੱਡ ਦਿਤੇ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਇਕ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਬਣਾਏ ਨਵੇਂ ਤਖਤ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਤੇ ਦੂਜਾ ਹੈਂਡ ਗਰੰਥੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਪਾ ਕੇ ਪੰਜ ਪੂਰੇ ਕਰ ਦਿਤੇ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਸਕੀਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਟੋਹੜੇ ਨੇ 1977 ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਅਸੀਂ 1979 ਵਿਚ ਇਕ ਪੈਮਫਲਿਟ ਲਿਖ ਕੇ ਵੰਡਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਸੀ ਟੋਹੜੇ ਵਲੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਪੋਲਟ ਬਿਉਰੇ ਹੈਂਡ ਕੁਆਟਰ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਸ਼। ਪਰ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪਾਸੇ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿਤਾ। ਫਿਰ ਟੋਹੜੇ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਜਿਆਸੀ ਮਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦਿਵਾਉਣਾ ਆਰੰਭ ਕਰਵਾਇਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਿਖਾਂ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਵਿਚ ਉਹ ਵੀ ਸਹਿਣ ਕਰ ਲਿਆ।

4 ਜੂਨ 1984 ਵਿਚ ਟੋਹੜੇ ਨੇ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਮਰਵਾ ਦਿਤੇ। ਸਕੀਮ ਸਾਰੀ ਟੋਹੜੇ ਦੀ ਸੀ, ਟੋਹੜਾ ਹੀ ਸਭ ਸਲਾਹਵਾਂ ਦੇਂਦਾ ਸੀ। 6 ਜੂਨ ਨੂੰ ਜਦ ਟੋਹੜਾ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਜਿਹਲ ਵਿਚ ਜਾ ਬੈਠਾ ਤਾਂ ਟੋਹੜੇ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਹੈਂਡ ਗਰੰਥੀਆਂ ਦੀ ਪੋਲਟ ਬਿਉਰੇ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿਤੀ।

ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੇ ਹੈਂਡ ਗਰੰਥੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਾਸੋਂ ਟੀ. ਵੀ. ਤੇ ਅਖਵਾਓ ਕਿ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਸਭ ਠੀਕ ਹੈ, ਸਿਖ ਹਿੰਦੂ ਸਿਖ ਏਕਤਾ ਕਾਇਮ ਰਖਣ। ਉਧਰ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਕਹੇ ਉਹ ਟੀ. ਵੀ. ਤੇ ਬੋਲ ਦਿਓ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਹਿਰ ਵਿਚ ਲੁਕੇ ਗਿਆਨੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੇ ਗਿਆਨੀ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਹੈਂਡ ਗਰੰਥੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਲਭਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਟੀ. ਵੀ. ਤੇ ਇਹ ਬੋਲਣਾ ਹੈ, ਟੋਹੜੇ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਚੁਕਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਉਹ ਮੁਹਾਰਨੀ ਟੀ. ਵੀ. ਤੇ ਪੜ੍ਹਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਫਿਰ ਟੋਹੜੇ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹੀਆਂ ਕਰਾਰ ਦਿਵਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸਲ ਤਨਖਾਹੀਏ, ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੇ ਹੈਂਡ ਗਰੰਥੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਨ, ਜੋ ਵਰ੍ਹਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਤਖਤ) ਨੂੰ ਕੰਡ ਦੇ ਕੇ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਫਸੇ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਬਚਾ ਕੇ ਭੱਜ ਗਏ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾਲ ਸਹੀਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਏ, ਪਰ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਹੈਂਡ ਗਰੰਥੀਆਂ ਦੀ ਪੋਲਟ ਬਿਉਰੇ ਦੇ ਪੈਰ ਜੰਮ ਚੁੱਕੇ ਹੋਏ ਸੀ, ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਫਿਰ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਤੇ ਤਨਖਾਹੀਏ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਮੰਨਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਗਲਤ ਫਤਵਿਆਂ ਦਾ ਸਤਕਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ।

ਜਦ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ 26 ਜਨਵਰੀ 1986 ਨੂੰ ਸਰਬਤ ਖਾਲਸਾ ਇਕੱਠ ਕਰ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜਥੇਦਾਰ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਸਾਹਿਬ ਹੈਂਡ ਗਰੰਥੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਉੱਚ ਪਦਵੀਆਂ ਤੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਕੇ ਨਵੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ, ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਟੋਹੜਾ ਘਬਰਾਏ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪੋਲਟ ਬਿਉਰੇ ਰਾਹੀਂ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਨ ਦੀ ਚਾਲ ਪੁੱਠੀ ਨਾ ਪੈ ਜਾਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਵੇਂ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਟੋਹੜੇ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬੋਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੋਲਣੀ। ਟੋਹੜੇ ਨੇ ਅਗਸਤ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਮੈਨੂੰ ਦੋਬਾਰਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਵਾਓ, ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਗੁਰਮਤੇ ਸਰਬਤ ਖਾਲਸਾ ਪਾਸੋਂ ਰੱਦ ਕਰਵਾ

ਦਿਆਂਗਾ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਵੰਬਰ 1986 ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਚੋਣ ਵਿਚ ਫਿਰ ਟੋਹੜੇ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾ ਦਿਤਾ। ਟੋਹੜੇ ਨੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਪਾਸੋਂ ਚਾਰ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਹੈੱਡ ਗਰੰਥੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਮੰਗੇ ਤੇ ਪੰਜਵਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਤਬਾਰੀ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਜੋ ਜਿਹਲ ਅੰਦਰੋਂ ਮੰਨ ਕੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਟੋਹੜਾ ਕਹਿਣਗੇ, ਕਰੇਗਾ, ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ ਟੋਹੜੇ ਨੇ 19 ਜਨਵਰੀ 1987 ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਪੋਲਟ ਬਿਊਰੋ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰ ਦਿਤੀ, ਤੇ 26 ਜਨਵਰੀ 1987 ਦੇ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਪਾਸੋਂ ਨਵੀਂ ਪੋਲਟ ਬਿਊਰੋ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੇ ਮੋਹਰ ਲਵਾ ਦਿਤੀ। ਇਸ ਪੋਲਟ ਬਿਊਰੋ ਵਿਚ ਸਰਵੇ ਸਰਵਾ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਸੀ। ਉਹ ਸਿਆਣਾ ਤੇ ਚੁਸਤ ਸੀ, ਬਾਕੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡਦੇ ਸੀ। 1986 ਦੇ ਗੁਰਮਤਿਆਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪਾਸੋਂ ਖੋਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਟੋਹੜੇ ਨੇ ਸਿਆਣਪ ਤੇ ਹੁਸਿਆਰੀ ਨਾਲ ਉਹ ਗੁਰਮਤੇ ਰੱਦ ਕਰਵਾ ਦਿਤੇ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਦੋਬਾਰਾ ਸੁਪਰਮੇਸੀ ਕਾਇਮ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀ।

ਨਵੀਂ ਪੋਲਟ ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਪੁਰਾਤਨ ਸਿਖ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਸਿੱਧਾ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਇਕ ਨਵੀਂ ਸਿਆਸੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸੰਯੁਕਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਜਿਸ ਨੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਭੰਗ ਨਾ ਕੀਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਖੀ ਚੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ਤਵਾ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਮਝਕੇ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਫਿਰ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਸਮੇਲਨ ਬੁਲਾ ਕੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਮਤੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਰੈਜ਼ੋਲਿਊਸ਼ਨ ਕਰਵਾਇਆ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਖਾੜਕੂ ਨੌਜਵਾਨ ਔਖੇ ਹੋਏ ਤੇ ਡਰਦਾ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਛੱਡ ਕੇ ਜੀਰਕਪੁਰ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਜਿਹੜਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਜਨਵਰੀ 1987 ਵਿਚ ਰੱਬ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਉਹ ਅਗਸਤ ਵਿਚ ਸਿਫਰ ਹੋ ਕੇ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਥਾਂ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰੌਡੇ ਨੂੰ ਮਾਰਚ 1988 ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਬਣਵਾ ਕੇ ਬਿਠਾ

ਦਿਤਾ। ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਉਹ ਵੀ ਰੱਬ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਅਖੀਰ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਾਲੀ ਗਰਜ-2 ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿਫਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਸਾਰੀ ਪੋਲਟ ਬਿਉਰੋ ਹੀ ਸਿਫਰ ਹੋ ਗਈ।

ਅਗਸਤ 1988 ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਟੋਹੜੇ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪਾਸੋਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਧੌਰੀ ਚੜ੍ਹਵਾ ਕੇ ਦੋਬਾਰਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਰਣਵਾ ਕੇ ਫਿਰ ਪੋਲਟ ਬਿਉਰੋ ਕਾਇਮ ਕਰਵਾਈ। ਪਹਿਲੀ ਪੋਲਟ ਬਿਉਰੋ ਨੇ ਲੌਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ: ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਪਰ ਨਵੀਂ ਪੋਲਟ ਬਿਉਰੋ ਨੇ ਮਾਨ ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਵਾ ਦਿਤਾ। ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਨੇ ਹੀ ਬਰਨਾਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਨ ਸਿਖੀ ਚੋਂ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਲੌਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਭੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਨਵਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਗੀ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਲੌਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਭੰਗ ਕੀਤੇ ਤੇ ਫਿਰ ਬਰਨਾਲੇ ਨੂੰ ਸਿਖੀ ਵਿਚ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਹੁਣ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਆਪ ਹੀ ਹਿਸਾਬ ਲਾਉਣ ਕਿ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਕਿਸ ਸਿਖਰ ਤੇ ਹੈ? ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਪੋਲਟ ਬਿਉਰੋ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚਾਹੇ ਸਿਖੀ ਤੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦੇਵੇ ਜਦ ਚਾਹੇ ਸਿਖੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਵੇ। ਸਰਕਾਰ ਜੋ ਚਾਹੇ ਪੋਲਟ ਬਿਉਰੋ ਪਾਸੋਂ ਹੁਕਮ ਦਿਵਾ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤ ਲਵੇ। ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਵੇਖ ਕੇ ਬਰਨਾਲੇ ਨੇ ਵੀ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲਿਆ ਤੇ ਪੋਲਟ ਬਿਉਰੋ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ। ਸਿਖਾਂ ਵਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਟੋਹੜੇ ਦੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਪੋਲਟ ਬਿਉਰੋ ਨੂੰ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣਾ ਵੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ।

22. ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਤੇ ਸ: ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੂੰ ਸਿਫਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ

ਸ: ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਸਿਖ ਜਜ਼ਬੇ ਵਾਲਾ ਪੂਰਨ ਗੁਰਸਿਖ ਹੈ, ਇਸ

ਤੋਂ ਅਗੇ ਉਹ ਖਾਲਸਾ ਵੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਦਾ ਵੀ ਮੁਹੱਈ ਹੈ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਦਾ ਉਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਨੇੜ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਇਸ ਰਾਏ ਦੇ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹੋਏ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਸਰਦਾਰ ਮਾਨ ਸਰਵਿਸ ਫੰਡ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪਿਛੋਂ ਉਹ ਮਾਨ ਨੂੰ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਮੁਖੀ ਬਾਪ ਦੇਣ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਮਾਨ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ, ਸਿਦਕ, ਦਲੇਰੀ ਤੇ ਨਿਡਰਤਾ ਅਤੇ ਤਿਆਗ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਸਨ। 1983 ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇਕ ਦਿਨ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਕਿ ਭੁਲੇਰ, ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਸਖਤ ਹਾਂ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਇਹ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਮੇਰੇ ਪਿਛੋਂ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਮੁਖੀ ਬਣੇਗਾ, ਉਹ ਏਨਾ ਤਿੱਖਾ, ਤੇਜ਼ ਤੇ ਸਖਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਲੋਕ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਸੰਤ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਧੀਰਾ ਤੇ ਨਰਮ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਾਮ ਤਾਂ ਨਾ ਲਿਆ, ਪਰ ਮੇਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਜੀ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਸ: ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਵਲ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਗੱਲ ਦੀ ਖਬਰ ਸੀ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ।

ਜਦ ਉਪਰੋਕਤ ਬਲਿਉ ਸਟਾਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਮਾਨ ਨੇ ਡੀ. ਆਈ. ਜੀ. ਪੁਲਸ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿਤਾ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਇਕ ਕੌਮ ਦੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਫੌਜਾਂ ਰਾਹੀਂ ਤੋਪਾਂ ਟੈਂਕਾਂ ਨਾਲ ਢਾਹ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਉਹ ਉਸ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਸਤੀਫਾ ਇਸ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਾ ਕੀਤਾ, ਉਲਟਾ ਮਾਨ ਵਿਰੁਧ ਕੇਸ ਬਣਾ ਦਿਤਾ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਮਾਨ ਇਕ ਸਾਧੂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅੰਡਰ ਗਰਾਊਂਡ ਰਿਹਾ। ਸਰਕਾਰ ਮਾਨ ਨੂੰ ਗਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜਿਹਲ ਵਿਚ ਸੁੱਟਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜਾਂ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਗਰਮ ਤੇ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਨ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਮੁਖੀ ਨਾ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਜਾਏ। ਉਪਰ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ 1984 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੋ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਚਾਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਹ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਘੜਨ ਵਾਲਾ ਵੀ ਮਾਨ ਹੈ। ਅੰਤ ਮਾਨ 1985 ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਹੀ ਗਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛ ਗਿੱਛ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਭਾਗਲਪੁਰ ਜਿਹਲ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।

ਬਾਬਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੋ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਪਿਤਾ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਮਈ 1985 ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੜੀ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਸੰਯੁਕਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਣਵਾਇਆ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਮਾਨ ਨੂੰ ਮੁਖੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਗੁਪਤ ਰਖੀ, ਮਾਨ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾ ਦਿਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੁੱਜ ਸਕਦਾ। ਮਾਨ ਜਿਹਲ ਅੰਦਰ ਸੀ, ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਤੁਰਤ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਪ ਐਕਟਿੰਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣ ਗਏ, ਸੰਯੁਕਤ ਦਲ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਸਰਵੇ ਸਰਵਾ ਬਣ ਗਏ। ਨਾ ਉਹਨਾਂ ਮਾਨ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਕੋਈ ਅੰਦੋਲਨ ਕੀਤਾ ਨਾ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਲੋਕ ਰਾਏ ਬਣਾਈ। ਉਪਰ ਸਰਕਾਰ ਸਰਦਾਰ ਮਾਨ ਦੀ ਕਾਗਜ਼ੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵੀ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੀ, ਤੇ ਸਰਦਾਰ ਮਾਨ ਦਾ ਨਾਮ ਗੁੰਬਦ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਾਂਗ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਨਵਰੀ 1987 ਵਿਚ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਬਣਵਾਇਆ ਤੇ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਫਰਵਰੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫਤੇ ਨਵਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਣਵਾਇਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਾਬੇ ਦੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਸਿਫਰ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀ ਤੇ ਬਾਦਲ ਟੋਹੜੇ ਦਾ ਸੰਯੁਕਤ ਦਲ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ। ਸਰਦਾਰ ਮਾਨ ਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਾਦਲ ਟੋਹੜਾ ਗਰੁਪ ਵਿਚ ਤਲਖੀ ਵਧੀ। ਬਾਬਾ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਲਾਕੀ ਤੇ ਚੁਸਤੀ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿਫਰ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਪਿਛੋਂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਬਾਦਲ ਧੜੇ ਦੇ ਕੁਝ ਲੀਡਰ ਸੰਯੁਕਤ ਦਲ ਚੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਉਪਰ ਕੁਝ ਚੁਸਤ ਤੇ ਮੌਕਾ ਤਾੜੂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਸਰਦਾਰ ਮਾਨ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਨੇੜ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਪ੍ਰਜੀਡੀਅਮ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਗਏ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਦ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਮਾਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਚਾਲ ਸਫਲ

ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਂਦਾ, ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫਿਰ ਅਗਸਤ 1988 ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪਾਸੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦਾ ਦੋਬਾਰਾ ਜਥੇਦਾਰ ਬਣਵਾਇਆ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੀ ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਬਾਕਾਇਆ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਵਾ ਕੇ ਸਰਦਾਰ ਮਾਨ ਦੀ ਕਾਗਜ਼ੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵੀ ਖਤਮ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀ ਤੇ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਪਾਸੋਂ ਬਿਆਨ ਦਿਵਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮਾਨ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਦਲ ਦੀ ਕੌਂਸਲ ਵਿਚ ਅਦਲਾ ਬਦਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਸੀ ਤਰੀਕਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਰਦਾਰ ਮਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦਾ ਭੰਗ ਪਵਾਇਆ। ਬਰਨਾਲਾ ਧੜਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੋਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਾਨ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਂਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸੀ। ਬਾਦਲ ਟੋਹੜਾ ਗਰੁੱਪ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਰਜ਼ੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸ: ਮਾਨ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਹਿਣ ਉੱਤੇ ਕਾਗਜ਼ੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਨ ਲਿਆ ਸੀ ਜਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਨ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਫਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਫਰੰਟ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਵਾ ਕੇ ਮਾਨ ਨੂੰ ਸਿਫਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ।

ਅੱਜ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਮਾਨ ਨੇ ਡੀ. ਆਈ. ਜੀ. ਪੁਲਸ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਜੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤਾਂ ਜਾਂ ਰੋਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਤਾ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਜਾਂ ਧਰਮ ਦੀ ਹਾਨੀ ਦੀ ਅਖੀਰ ਸੀ, ਉਸ ਕਾਰਨ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਮ ਦੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਤੇ ਇਹ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਸੀ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਅਸਤੀਫਾ ਸ: ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਰਵੇ ਨੇ ਵੀ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਸੀ, ਪਰ ਸ: ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਰਵੇ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਕੁਝ ਵਿਗਾੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦੀ, ਪਰ ਮਾਨ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਅਵਸਰ ਗਰਿਫਤਾਰ ਕਰੇਗੀ, ਟਾਰਚਰ ਕਰੇਗੀ ਤੇ ਜੇ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਜਾਨਾਂ ਵੀ ਮਾਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਪ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰ ਸੀ ਤੇ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕੀ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਪਰ ਉਹ ਜਜ਼ਬੇ ਵਾਲਾ ਸਿਖ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਚਮਤੀ ਵਿਚ ਭੇ ਜਾਂ ਡਰ ਨਾਮ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਅਸਲ ਖਾਲਸਾ ਸੀ,

ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਤਿਆਗ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕੀਤੀ। ਅੱਜ ਉਹ ਚਾਰ ਸਾਲ ਤੋਂ ਜਿਹਲ ਦੇ ਤਸੀਹੇ ਭੋਗ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਹੁਕਮ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਅੱਜ ਜਿਹਲ ਵਾਰਡਰ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਕੋਈ ਅੰਦੋਲਨ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਸਾਡੀ ਪਿਰਤ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੌਮ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਕੌਮ ਆਦਰ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰੇ, ਉਸ ਦੇ ਦੁਖ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦੁਖ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੇ ਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਅਜੇਹੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਵਾਲੇ ਸਿਖ ਦੀ ਪਿੱਠ ਤੇ ਖੜੀ ਹੋ ਜਾਏ, ਪਰ ਅੱਜ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿਖ ਕੌਮ ਇਸ ਪਿਰਤ ਦਾ ਪਾਲਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ। ਪਿਰਤ ਨਾ ਨਿਭਾਉਣਾ ਵੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਅਜੇਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਗੋਂ ਕੋਈ ਸਿਖ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

23. ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ ਨਾ ਮੰਨਣਾ ਵੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ

ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਕਰਮ ਤੇ ਕਰਨੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਿਖ ਕੌਮ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਹੀ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ। 1850 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਗੁਲਾਮ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ, ਜੇ ਸੁਕਾਰ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਨਾਲ ਮਾਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 1925 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਧਰਮ ਤੇ ਸਿਖੀ ਦੇ ਬੋਕ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਕਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ। ਇਹ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੀਆਂ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰਣ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੋਂ ਭਗੜੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੰਤ ਫਤੇਹ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ, ਉਮਰਾਨੰਗਲ, ਫਗੂਵਾਲੀਆ, ਚੜਿਕ ਤੇ ਤਲਵੰਡੀ 26 ਦਸੰਬਰ 1966 ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੋਂ ਭਗੜੇ ਹੋਏ। ਸੰਤ ਲੰਗਵਾਲ ਤੇ ਟੰਗੜਾ 4 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਭਗੜੇ ਹੋਏ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਸੁਰੂ 1983 ਵਿਚ ਜਦ ਇਹ ਚਰਚਾ ਚਲੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰੇਗੀ ਤਾਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਪੁਲਸ ਜਾਂ ਫੌਜ ਵਾੜੀ ਤਾਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਇਸ ਵਿਰੁੱਧ ਜੂਝ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇਣਗੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅੰਤ 4 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬਚਨ ਨਿਭਾਇਆ ਤੇ ਸਮੇਤ ਸਾਥੀਆਂ ਤਿੰਨ

ਦਿਨ ਤੇ ਦੋ ਰਾਤਾਂ ਉਹ ਲੜਾਈ ਲੜੀ ਜਿਸ ਦੀ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਾਣਕਾਰ ਹਲਕਿਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਦੋ ਵਾਈ ਹਜ਼ਾਰ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜੀ ਫੱਟੜ ਕੀਤੇ ਤੇ 5/6 ਹਜ਼ਾਰ ਫੌਜੀ ਮਾਰੇ। ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਹਲਕਿਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮ ਹੋਏ (Missing) ਦਰਜ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਖਾਨਾ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ। 1984 ਤੇ 1985 ਵਿਚ ਪੰਜ ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਮਿਸਿੰਗ ਦੇ ਅੰਦਰਾਜ ਕੀਤੇ।

6 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ 26 ਸਾਥੀ ਜਦ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਭੋਰੇ ਵਿਚ ਘਿਰ ਗਏ। ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਸਮੂਹ ਵਿਚ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਵੀ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਭੋਰੇ ਚੋਂ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਭੋਰੇ ਵਿਚ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਗੈਸ ਸੁੱਟੀ, ਜਦ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ 26 ਸਾਥੀ ਗੈਸ ਦੇ ਅਸਰ ਤੋਂ ਬਚਨ ਲਈ ਬਾਹਰ ਵਲ ਆਏ ਤਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਉਹਨਾਂ 26 ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਗਏ। ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਸੰਤ ਜੀ ਦਾ ਮਿਰਤਕ ਸਰੀਰ ਸ: ਅਪਾਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਸਿਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਸ: ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੌਂ ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਸਿਟੀ ਅਤੇ ਪੰਡਤ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਐਸ. ਪੀ. ਸਿਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦੇਣ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੈਂਦੇ 8 ਨੰਬਰ ਸਮਸ਼ਾਨ ਘਾਟ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਇਕ ਗਰੰਥੀ ਪਾਸੋਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸੰਤ ਜੀ ਦਾ ਮਿਰਤਕ ਸਰੀਰ ਅਗਨ ਭੇਟ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਹਨ ਸੰਤ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ ਵਾਕਿਆਤ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਅੱਜ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ।

ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1981 ਵਿਚ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਘੜੀ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਚਾਰ ਸਾਲ ਵਿਚ ਇਹ ਨੀਤੀ ਸਫਲ ਕਰ ਲਈ। ਭਿੰਡਰਾਂ-ਵਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਾਰਨਾ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਮਾਰ ਲਿਆ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਾਲ ਇਹ

ਪਲੈਨਿੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪਖੋਂ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ
 ਧਮਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਬਚ ਕੇ ਭੱਜ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ
 ਦੇ ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਰਨਾ ਕਾਰਨ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਪਹਿਲਾ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਸਿਖ
 ਸਮਝਣ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਬਚ ਕੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਚਰਚਾ ਚਲੇ ਕਿ
 ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਸਹੀਦੀ ਤੋਂ ਭੱਜ ਗਿਆ ਹੈ, ਕੁਝ ਸਿਖ ਇਹ ਸਮਝਣਗੇ ਕਿ ਸਰਕਾਰ
 ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਬਚ ਗਿਆ, ਇਸ ਨਾਲ ਵੀ ਸਿਖਾਂ
 ਵਿਚ ਰੋਸ ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਘਟੇਗਾ; ਦੂਜੇ ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਸਹੀਦੀ ਤੁਰਤ ਨੰਗੀ
 ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਏ, ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਉਹਲੇ ਤੇ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹੇ ਤਾਂ ਜੋ ਭਿੰਡਰਾਂ-
 ਵਾਲੇ ਦੀ ਥਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਲੀਡਰ ਸਾਹਮਣੇ ਨਾ ਆ ਸਕੇ ਤੇ ਸਿਖ ਲੀਡਰਗੀਨ ਹੀ
 ਰਹਿਣ। ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਤੁਰਤ ਮੁਖੀ ਨੀਅਤ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ।
 ਤੀਜਾ ਕਾਰਨ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਸਹੀਦੀ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਦਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ
 ਸਰਕਾਰ ਡਰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ਼ੰਕੇ ਪੈਦਾ ਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਾਂ ਸਿਖ ਅਕਾਲ
 ਤਖਤ ਉਤੇ ਹੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ, ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ
 ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਮਾਧਾਂ ਖੜੀਆਂ ਕਰ ਦੇਣਗੇ ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ
 ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਹਰ ਸਿਖ ਇਹ ਸਹੀਦ ਅਸਥਾਨ ਵੇਖ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਣ
 ਜਾਇਆ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਪਖੋਂ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਸਹੀਦੀ ਉਹਲੇ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ
 ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਾਸ ਸੈੱਲਾਂ ਰਾਹੀਂ
 ਸਬਕ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਸਹੀਦ ਹੋ
 ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਮੁਖੀ ਵੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਬਣ ਜਾਏਗਾ। ਟਕਸਾਲ ਤੁਹਾਡੇ
 ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ, ਤੁਹਾਡੀ ਕੋਈ ਪੁੱਛ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ। ਜੇ ਇਹ
 ਪ੍ਰਚਾਰਗੇ ਕਿ ਸੰਤ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹਨ, ਤਾਂ ਬਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਜੋ ਰੁਪਿਆ ਆਵੇਗਾ ਸਭ ਤੁਹਾਨੂੰ
 ਆਵੇਗਾ। ਸੰਤ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਸਿਖ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ
 ਮੰਨਣਗੇ, ਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਪ੍ਰਵਾਰ ਦਾ ਬੱਲ ਬਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਏਸੇ ਸਬਕ ਨੇ
 ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਪਾਸੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਕਿ ਸੰਤ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹਨ,
 ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀਦ ਨਾ ਕਿਹਾ ਜਾਏ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਦੇ ਇਸ ਸਟੈਂਡ ਕਾਰਨ
 ਕਿਸੇ ਨੇ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੰਤ ਨੇ ਦੇਡੀ ਵੱਡੀ

ਸਾਨਦਾਰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਉਪਮਾ ਤੇ ਸਲਾਘਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਂਦੇ? ਅੱਜ ਪੰਜਵਾਂ ਸਾਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸਿਖ ਕੌਮ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਕੀ, ਉਸ ਦਾ ਬਤੌਰ ਮਹਾਨ ਧਰਮ ਸ਼ਹੀਦ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੀ। ਏਡੇ ਵਡੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਕਰਨੀ ਬਾਰੇ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਉਣਾ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਨਾ ਕਰਨਾ ਜਿੱਥੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ, ਪਰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨਾਲ ਵੀ ਬੇਨਿਆਈ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿਖ ਕੌਮ ਬਜ਼ਰ ਪਾਪ ਦੀ ਭਾਗੀ ਬਣੀ ਹੈ।

24. ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਤੇ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾਇਆ

ਸਿਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੜਾ ਉੱਚਾ ਦਰਜਾ ਦਿਤਾ ਸੀ ਤੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਵੀਹ ਵਿਸਵੇਂ ਹੈ ਤੇ ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਇਕੀ ਵਿਸਵੇਂ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਗੱਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਿਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਦਿਤੇ ਤੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਮੁੱਚੇ ਖਾਲਸੇ ਸਨ, ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਬਾਰੇ ਜੋ ਵੀ ਫੈਸਲੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਕਰਨੇ ਹੋਣਗੇ ਉਹ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਹੀ ਸਰਵ ਸੰਸਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਕਰੇਗਾ। ਗੱਲ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹੋ ਹੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਹੀਏ ਕਿ ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਸਿਖ ਧਰਮ ਤੇ ਸਿਖੀ ਦੀ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕਹੀਏ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਮੁੱਚੇ ਖਾਲਸੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਹੀ ਸਿਖੀ ਤੇ ਸਿਖ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਹਨ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਤੇ ਕੌਮ ਦੇ ਆਗੂ ਜਾਂ ਲੀਡਰ ਕਾਰਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਖ ਆਗੂ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਕਾਰਿੰਦੇ ਹਨ, ਮਾਲਕ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਹਕੀਕਤ ਤੇ ਸਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਮਾਲਕ ਆਪਣੇ ਕਾਰਿੰਦਿਆਂ ਤੇ ਪੂਰੀ ਤੇ ਕਤੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਨਾ ਰੱਖੇ, ਉਸ ਮਾਲਕ ਦੇ ਕਾਰਿੰਦੇ ਉਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਖੁਰਦ ਬੁਰਦ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਪਾਸ ਜਾਇਦਾਦ ਰਹਿਣ ਜਾਂ ਬੀਅ ਕਰਨੇ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਤੇ ਕਾਰਿੰਦਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਖੇਡਣ ਵਾਲਾ ਮਾਲਕ ਅੰਤ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋ ਬਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਨ ਬਿਨ ਉਹੋ ਹਾਲ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਿੰਦਿਆਂ (ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ) ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਨਾ ਕਦੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕੀਤੀ ਨਾ ਹੀ ਕਦੇ ਇਹ ਵੇਖਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਿਖੀ ਤੇ ਸਿਖ ਧਰਮ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਖਿਆ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਤੇ ਸ਼ਰੀਕਾਂ (ਹਿੰਦੂ ਹਾਕਮਾਂ) ਪਾਸ ਰਹਿਣ ਜਾਂ ਬੈਠ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡੀ ਹੈਰਾਨ ਕੁਨ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਕਾਰਿੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਾਲਕ ਸਮਝਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਆਪ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਕਾਰਿੰਦਿਆਂ ਦੇ ਧੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕਾਰਿੰਦੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਨੇੜ ਕਰ ਗਏ। ਸਿਖ ਹਿਤ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਵੇਚਣ ਲੱਗ ਪਏ, ਪਰ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਡਰਦੀਆਂ ਕਾਰਿੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਤਲਬੀ ਤੇ ਹਿਸਾਬ ਮੰਗਣ ਦੀ ਥਾਂ ਕਾਰਿੰਦਿਆਂ ਵਲੋਂ ਵੇਚੇ ਸਿਖ ਹਿਤਾਂ ਦੀ ਡਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਤ੍ਰਤਾ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ।

ਕਾਰਿੰਦਿਆਂ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤਬਾਹ ਕਰਵਾ ਦਿਤੇ, ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੈਂਬਰ ਮਰਵਾ ਦਿਤੇ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਨੰਗੀ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਕਾਰਿੰਦਿਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸਭ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਕਾਰਿੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਕਹਿ ਸਕੀਆਂ। ਕਾਰਿੰਦੇ ਬਦਲ ਨਾ ਸਕੀਆਂ, ਕਾਰਿੰਦਿਆਂ ਨੇ ਏਨਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਵਾਉਣ ਪਿਛੋਂ ਫਿਰ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਵੇਚ ਦਿਤਾ। (1985 ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ) ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਾ ਕੀਤਾ, ਚੁੱਪ ਕਰ ਕੇ ਵਿਕ ਗਈਆਂ। ਕਾਰਿੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਦੇ ਗੱਭਰੂ ਵਾਰਸ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰ ਕੇ ਖਤਮ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਤੇ 1985 ਤੋਂ ਅੱਜ ਤਕ ਲਗਾਤਾਰ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਇਸ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਖਤਮ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਕਾਰਿੰਦੇ ਹਟਾਉਣ ਜਾਂ ਕੱਢਣ ਨੂੰ ਵੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ, ਸਗੋਂ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਹਿਤ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਸਿਖ ਮਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਿੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਮੁੜ ਕੇ ਵਧੇਰੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਮਾਲਕ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੇ ਫਰਜ਼ ਕਦੇ ਨਾ ਨਿਭਾਇਆ ਤੇ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਕਾਰਿੰਦਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਖੇਡਣਾ, ਮਾਲਕੀ ਦੇ

ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਰਿੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦੇਣੇ, ਤੇ ਆਪ ਕਾਰਿੰਦਿਆਂ ਦੇ ਧੜਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਟੋਧਾੜ ਹੋ ਕੇ ਡਾਂਗੋ ਡਾਂਗੀ ਹੋਣਾ ਵੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ।

25. ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਹਾਕਮਾਂ ਵਰਗਾ ਸਿਆਣਾ ਤੇ ਡੂੰਘਾ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਕੋਈ ਟਕਰਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ

ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਮੁਗਲ ਹਕੂਮਤ ਸਮੇਂ ਹੋਇਆ, ਇਹ ਮੁਗਲ ਰਾਜ ਵਿਚ ਹੀ ਜੰਮੇ, ਮੁਗਲ ਰਾਜ ਵਿਚ ਹੀ ਪਲੇ ਤੇ ਗੱਭਰੂ ਹੋਏ। ਜੇ ਮੁਗਲ ਸਰਕਾਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਸਿਖ ਬੜੇ ਮੁਤੱਅਸਬੀ ਤੇ ਜ਼ਾਲਮ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸੱਚ ਮੁੱਚ ਹੀ ਏਨੇ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੁੰਦੇ ਜਿੰਨੇ ਕਿ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਜੰਮਦਿਆਂ ਹੀ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸੀ। ਨਾ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਧਰਮ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇਂਦੇ, ਨਾ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦੇਂਦੇ, ਪਰ ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁਗਲਾਂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਸਿਖਾਂ ਤੇ ਸਿਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਨੇਸਤੋਂ ਨਾਬੂਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕਦੇ ਯਤਨ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ ਲਈ ਜਗੀਰਾਂ ਦੇਂਦੇ ਰਹੇ। ਕਿਸੇ ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਿਖ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਤੇ ਤਬਾਹੀ ਨਾ ਕੀਤੀ। 1762 ਵਿਚ ਬਾਹਰ ਦੇ ਬਦੇਸ਼ੀ ਹਮਲਾਵਰ ਅਬਦਾਲੀ ਨੇ ਹੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਢਾਹੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਾਕਮਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ।

1947 ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਆਪ ਅੱਡੀਆਂ ਚੁੱਕ ਚੁੱਕ ਕੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਫੰਦਾ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਗਲ ਪਵਾਇਆ। 1947 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1988 ਤਕ 42 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਨਾਨੀ ਦਾ ਦੁੱਧ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਆਸੀ ਵਿਤਕਰਾ ਤੇ ਬੇਨਿਆਈ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਫਿਰ 1978 ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਵਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। 1983 ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੁਲਸ ਫੌਜ ਦਾ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ ਤੇ ਸਿਖ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਮਨਸੂਬੇ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਇਕ ਪਲੈਨਿੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਬਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਰੁਪੈ ਤੇ ਹਥਿਆਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਸਿਖ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਬਗ਼ਾਵਤ

ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀ, ਲੂਟੇਰੇ ਤੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲ ਪ੍ਰਚਾਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਤੇ ਦੋ ਸਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ 4 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਵੋਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਤੋਪਾਂ ਟੈਂਕਾਂ ਨਾਲ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਮਾਰ ਦਿਤੇ। ਫਿਰ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ 1984 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਹੋਰ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲਾਮ ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਸਿਖ ਮਰਵਾਏ। ਸਿਖਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਲੂਟਵਾਈਆਂ ਤੇ ਸੜਵਾਈਆਂ। ਕਦੇ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਜਾਨੀ ਤੇ ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਵਾਇਆ, ਕਦੇ ਬਿਦਰ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਵਾਇਆ। ਇਹ ਖੇਡਾਂ ਨਿੱਤ ਖੇਡ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਤਲਵਾਰ ਲਟਕਾਈ ਹੋਈ ਹੈ।

ਇਕ ਦਿਨ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਨੇਤਾ ਸਿਖ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਇਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਨਾਲ ਦਬਾਉਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਮੁਗਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਫਿਹਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ, ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੇਂਦੇ ਹੋ, ਉਹ ਹਾਕਮ ਜ਼ਰੂਰ ਸਨ, ਉਹ ਕੇਵਲ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਪਾਸ ਦਿਮਾਗ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਿਖ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਾਕਮਾਂ ਪਾਸੋਂ ਤਾਂ ਬਚ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਦਿਮਾਗ ਵਾਲੇ, ਸਿਆਣੇ ਤੇ ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ ਹਿੰਦੂ ਹਾਕਮਾਂ ਪਾਸੋਂ ਨਹੀਂ ਬਚ ਸਕਣਗੇ। ਅਸੀਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਮਾਰੇ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰਤ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਤਬਾਹ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਇਹ ਫਿਰ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਹਾਕਮਾਂ ਨਾਲ ਵਿਗਾੜਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ ਤੇ ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਕਾਇਰ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜੀ ਖਤਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਵੀ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ, ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਲੀਡਰ ਕੇਵਲ ਆਪਣਾ ਮੁੱਲ ਮੰਗਦੇ ਹਨ ਉਹ ਅਸੀਂ ਭਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਧਾਰਨ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਸੋਚ ਨਹੀਂ, ਗੱਲ ਕੇਵਲ ਸਿਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਬੜੀ ਸਸਤੀ ਖਰੀਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਖਰੀਦ ਕੇ ਭਾਵੇਂ ਸਾਰੇ ਸਿਖ ਮਾਰ ਲਵੇ, ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ

ਤਬਾਹ ਕਰ ਲਵੇ, ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਔਖ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸਮਾਜ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਦ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਹ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਇਹ ਹੀ ਦਰੁਸਤ ਇਲਾਜ ਸੀ ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੌਏ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਖੱਲ ਪਾ ਕੇ ਸ਼ੇਰ ਬਣੇ ਫਿਰਦੇ ਸੀ, ਉਹ ਅਸੀਂ ਲਾਹ ਕੇ ਪਰੇ ਸੁੱਟ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਖਾਹ ਮਖਾਹ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਤੇ ਟਿਪਨੀ ਨਾ ਕਰੋ।

ਜਦ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੋਸਤ ਨੇ ਇਹ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਈ, ਤਾਂ ਮੰਨਣਾ ਪਿਆ ਕਿ ਸੱਚ ਮੁੱਚ ਹੀ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਅਜੇਹਾ ਸਿਆਣਾ, ਡੂੰਘਾ ਬੇਈਮਾਨ ਤੇ ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਾਲ ਕਦੇ ਵਾਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਿਆ। ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਨਾ ਕਰਨ ਵੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ।

26. ਸਿਖ ਆਗੂ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀਆਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੇੜ ਦੇ ਬਦਲੇ ਜਾਨ ਦੇਣੀ ਚੰਗੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ

ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਨੇੜ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਲਾਲਸਾ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਇਕ ਵਾਕਿਆ ਦਸਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ। ਅਗਸਤ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਹੀ ਇਹ ਚਰਚਾ ਜ਼ੋਰਾਂ ਤੇ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਕੀਮ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਦਲ ਤੇ ਟੋਹੜੇ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਲਿਖ ਕੇ ਤਲਵੰਡੀ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੇਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਕਾਰਜ ਕਾਰਨੀ ਨੂੰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਕਹੋ ਉਹੋ ਕਰੋ। ਇਸ ਦਾ ਚਰਚਾ ਪਹਿਲੀ ਦੂਜੀ ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰਾਂ ਤੇ ਸੀ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਤਲਵੰਡੀ, ਬਾਦਲ ਟੋਹੜੇ ਦੀ ਚਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਤੇ ਮਾਨ ਦੀ ਥਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣੇ ਤੇ ਮਾਨ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾਏ, ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸ: ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਲਕੱਤਾ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਨੂੰ ਦੋਬਾਰਾ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਏ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ 10 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ ਦੇ ਪਿੰਡ

ਤਲਵੰਡੀ ਰਾਏ ਪੁੱਜਾ। ਮੈਂ ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਕਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਮੇਰਾ ਤਲਵੰਡੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਬਾਬਾ ਛਾਂਗਾ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਸੀ। ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ 1946 ਤੋਂ 1957 ਤਕ ਮੇਰਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਿਤਰ ਸੀ। ਉਸ ਪਖੋਂ ਮੈਂ ਸਦਾ ਤਲਵੰਡੀ ਦਾ ਨੇੜ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸੇ ਸਾਥ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਤਲਵੰਡੀ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮੈਂ ਤਲਵੰਡੀ ਦੇ ਪਿੰਡ ਪੁੱਜ ਕੇ ਤਲਵੰਡੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ, ਤਲਵੰਡੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਭੁਲੇਰ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਏਡੀ ਦੂਰ ਕਿਵੇਂ ਖੋਚਲ ਕੀਤੀ ਹੈ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਚੇ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਤਲਵੰਡੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਦੱਸੋ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ 13 ਤਾਰੀਖ ਦੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਕਾਰਜ ਕਾਰਨੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਰਦਾਰ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਲਕੱਤਾ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਸਕੱਤਰ ਤੇ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਨੂੰ ਦੋਬਾਰਾ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹੋ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਦਰੁਸਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਸ; ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਲਕੱਤਾ ਮੇਰਾ ਬੜਾ ਪੁਰਾਨਾ ਮਿੱਤਰ ਹੈ ਮੇਰੀ ਇਜ਼ਤ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਉੱਤੇ ਸਰਕਾਰੀਆ ਹੱਠ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਸਕੱਤਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਸੁਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡਣ ਵਾਲਾ ਸਾਬਤ ਕਰੇਗਾ। ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ ਸੁਣਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਬੋਲਿਆ ਕਿ ਭੁਲੇਰ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਮੈਂ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ, ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਂ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ ਇਸ ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਜੇ 13 ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਏ ਕਿ ਪੋਸਟ ਐਡਵਰਟਾਈਜ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਏ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮਿਲ ਜਾਏਗਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਕਈ ਚਾਲਾਂ ਨੰਗੀਆਂ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਤਲਵੰਡੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਹਾਂ ਇਹ ਤਜਵੀਜ਼ ਠੀਕ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਸ਼ੀਜਰ ਵੀ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਵਲੋਂ ਝੂਠਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਵਾਂਗਾ, ਇਹੋ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ।

ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਮੈਂ ਇਹ ਕਹੀ ਕਿ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਟੋਹੜੇ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਬਣਵਾਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਪੁਰਾਤਨ ਸਿਖ

ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦੇ ਕੇ ਨਵਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਮਜ਼ਾ ਕਰ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੋਵਾਂ ਕੀਤਾ, ਅਕਾਲੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੋਵਾਂ ਕਰਵਾਈ, ਫਿਰ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਭੰਗ ਕਰਵਾਈ, ਤੇ ਜਦ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਅਨੰਦਪੁਰ ਮਤੇ ਤਕ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਹਿਣ ਉਤੇ ਰੈਜ਼ੋਲਿਊਸ਼ਨ ਕਰਵਾਇਆ ਤਾਂ ਚਿੱਟਾ ਨੰਗਾ ਸਰਕਾਰੀਆ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ, ਤੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜ ਗਿਆ, ਰਾਗੀ ਦਾ ਭੱਤ ਭੱਜ ਚੁਕਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਬਾਰਾ ਜਥੇਦਾਰ ਬਣਵਾ ਕੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਭਜਾ ਦਿਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਸਾਲ ਅੰਦਰ ਹੀ ਫਿਰ ਰਾਗੀ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਤਅੱਸਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਉਹ ਹੀ ਬਣੇਗਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੇਗੀ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਰੋਡੇ ਹੋਵੇ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਰਾਗੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ, ਰਾਗੀ ਵਾਦ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਉਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਉਤੇ ਕੋਈ ਕਿੰਤੂ ਤੇ ਟਿਪਨੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ ਤੇ ਜੋ ਦਿੱਲੀ ਤਖਤ ਦੀ ਈਨ ਨਾ ਮੰਨਦਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਰ ਲਵੋ, ਰਾਗੀ ਨੂੰ ਦੋਬਾਰਾ ਨਾ ਕਰੋ। ਜਥੇਦਾਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਲਵਾਂਗੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਸਕੱਤਰ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਨੌੜ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਰੋਡੇ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਮਨਜ਼ੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਰਾਗੀ ਦੀ ਰਾਹੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰੋਡੇ ਦੀ ਮਦਦ ਤੋਂ ਹਟਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮਦਦ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਪਰ ਮੈਂ ਫਿਰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਰਾਏ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਗਲਤ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕੋ।

ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਤੀਜੀ ਰਾਏ ਮੇਰੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਬਾਦਲ ਟੋਹੜੇ ਦੇ ਕਹਿਣ ਉਤੇ ਸ: ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ ਆਪ ਸੰਯੁਕਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਾ ਬਣੋ। ਇਹ ਬਾਦਲ ਤੇ ਟੋਹੜਾ ਉਹੋ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ 1980 ਵਿਚ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਤੋਂ ਰਲ ਕੇ ਜਲੀਲ ਕਰ ਕੇ ਲਾਹਿਆ ਸੀ ਤੇ ਤਲਵੰਡੀ ਅਫੀਮ ਦੀ ਮੰਡੀ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕੀਤੇ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਚਾਰ ਸਿਖ ਬਹਿੰਦੇ ਸੀ ਚਾਹ ਪੀਣ ਸਮੇਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਥੰਡੀ ਜਿਹੀ ਤਲਵੰਡੀ (ਅਫੀਮ) ਦੇ। ਜਦ ਤੁਸੀਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਮਤੇ ਦਾ ਚਿੱਲੀ ਮਾਰਚ ਲਾਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਨਾਟਕ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਬਾਦਲ ਟੋਹੜੇ ਦੇ ਰਹਿਮ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਰਬਰਾਹ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸੋਭਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਹੋਏਗੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਿਖ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਤਲਵੰਡੀ ਬੇਅਣਖਾ ਹੈ ਬਾਬਾ ਛਾਂਗਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਵੀ ਲਾਜ ਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਾਦਲ ਟੋਹੜੇ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਤਲਵੰਡੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਰੋਜ਼ ਕਾਰਾਂ ਭਜਾ ਭਜਾ ਕੇ ਮੇਰਾ ਬੂਹਾ ਵੱਢ ਖਾਧਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਕਦੇ ਦਾ ਅੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ, ਕੀ ਕਰਾਂ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ, ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਹੋਰ ਜਰ ਜਾਓ, ਜੇ ਤੁਹਾਡਾ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਧੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਵਾ ਕੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਆਰਜ਼ੀ ਤੌਰ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਵਾ ਦਿਆਂਗੇ, ਪਰ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਾਦਲ ਟੋਹੜਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਕੇਵਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਧੜੇ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੀ ਬਣੋਗੇ। ਨਾ ਬਰਨਾਲਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਨੇਗਾ, ਨਾ ਮਾਨ ਤੇ ਬਾਬਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਨਣਗੇ, ਤੁਸੀਂ ਖੱਟੋਗੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਜਿਸ ਬਾਦਲ ਤੇ ਟੋਹੜੇ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ ਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਮੌਤ ਕਰਵਾਈ ਸੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨਵੀਂ ਚਾਲ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੀ ਜਿਸਮਾਨੀ ਮੌਤ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਣ, ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਲਈ ਬਹੁਤੇ ਉਤਾਵਲੇ ਨਾ ਹੋਵੋ। ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਠੀਕ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਧਿਆਨ ਰਖਾਂਗਾ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭੁਲੇਰ ਮੈਂ, ਬਾਦਲ ਟੋਹੜੇ ਨੇ ਜੋ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਹ ਭੁੱਲਾ ਨਹੀਂ, ਗਾਲ੍ਹ ਕੱਢ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਸਮਾ ਆਉਣ ਤੇ ਮੈਂ ਦਸਾਂਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਕੇ ਮੈਂ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ।

13 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਕਾਰਜ ਕਾਰਨੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸੀ, ਤਲਵੰਡੀ ਉਸ

ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਦਬਾਅ ਸੀ ਕਿ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ
 ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਤੇ ਰਾਗੀ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਤੇ ਦੋਸੇ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ
 ਹੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਸੋ 13 ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਤਲਵੰਡੀ ਨੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਕੱਤਰ ਤੇ
 ਰਾਗੀ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰ ਬਣਵਾ ਦਿਤਾ। ਜਦ 13 ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮੈਂ ਰੇਡੀਓ ਤੇ ਟੀ. ਵੀ.
 ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਤਲਵੰਡੀ ਤੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅਫਸੋਸ ਨਾ ਹੋਇਆ ਕਿ
 ਉਸ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੀ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਕੀਤਾ ਕੀ ਹੈ? ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ
 ਮੱਤ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਅਫਸੋਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਤਲਵੰਡੀ ਨੂੰ ਅਜੇਹੀ ਸਲਾਹ ਕਿਉਂ ਦੇਣ
 ਗਿਆ? ਮੈਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਵੀ ਅਜੇਹਾ
 ਆਗੂ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਨੇੜ ਕਰਨਾ ਨਾ
 ਹੋਵੇ। 19 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਸ: ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੋ ਤਲਵੰਡੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ
 ਸਕੱਤਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਮੈਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਭੁਲੇਰ ਜੀ
 25 ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁੱਜਣਾ ਹੈ, ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੀਟਿੰਗ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ
 ਭਾਈ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮੈਂ ਤਲਵੰਡੀ ਦੇ ਪਿੰਡ ਉਚੇਰੇ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ
 ਸੀ ਕਿ ਦੋ ਗਲਤੀਆਂ ਨਾ ਕਰੀਂ। ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ, ਪਰ
 ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਉਹ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਮੈਂ ਵਰਜਨ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋ ਹੁਣ
 ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਸ ਪਾਪ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਤੇ ਹਿਸੇਦਾਰ ਨਹੀਂ
 ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਹੋਣਾ ਤੇ ਮੈਂ 25 ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਗ਼ਾਵਤ ਤੇ
 ਦਹਿਸ਼ਤ ਪਸੰਦੀ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ 25 ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਤਾਰੀਖ ਹੈ ਪਰ
 ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਵਾਂਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ
 ਤਲਵੰਡੀ ਦਾ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਨਾ ਪੰਥ ਹਿਤਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ।
 25 ਦੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਾਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਤੇ ਟੈਂਗੜੇ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ
 ਤਲਵੰਡੀ ਨੂੰ ਮਾਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ
 ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਤਲਵੰਡੀ ਆਪ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਨਾ ਗਿਆ। ਜਦ ਪ੍ਰਧਾਨ
 ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਤਲਵੰਡੀ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਸਵੀਕਾਰ
 ਕਰ ਲਈ। ਇਹ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਡਰਾਮਾ ਸੀ ਤੇ ਸਰਦਾਰ ਮਾਨ ਦੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ
 ਸਿਫਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ 10 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਇਕ ਪੈਮਫਲਿਟ ਵਿਚ

ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਤਲਵੰਡੀ ਨੇ ਬਾਦਲ ਟੋਹੜੇ ਗਰੁਪ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣ ਕੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਦੋ ਅਕਾਲੀ ਦਲਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਰਨਾਲੇ ਵਾਲਾ ਲੌਗਵਾਲ ਦਲ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਤਲਵੰਡੀ ਨੇ ਨਵਾਂ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਬਾਬੇ ਵਾਲਾ ਤਲਵੰਡੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਫੁੱਟ ਓਥੇ ਦੀ ਓਥੇ ਰਹੀ। ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਤਲਵੰਡੀ ਦੀ ਸੱਭਾ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਮੋਤਾਂ ਮਹਿੰਗੀ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪਹਿਲੀ ਦੂਜੀ ਨਵੰਬਰ ਦਾ ਦਿਨ ਸੀ, ਮੈਂ ਸੁਲਤਾਨਵਿੰਡ ਗੇਟ ਪਾਸ ਪੈਦਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਿੱਛੇ ਨੇੜੇ ਆ ਕੇ ਇਕ ਕਾਰ ਤੇ ਜੀਪ ਨੇ ਬਰੋਕਾਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਕਾਰ ਵਿਚੋਂ ਸ: ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜਗਰਾਉਂ ਵਾਲਾ ਨਿਕਲਿਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਭੁਲੇਰ ਜੀ ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ ਜੀ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਕਾਰ ਵਲ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਤਲਵੰਡੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਓ ਭੁਲੇਰ ਸਾਹਿਬ ਬੈਠੋ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਬੈਠ ਜਾਓ ਇਕ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬਹਿ ਗਿਆ। ਤਲਵੰਡੀ ਨੇ ਗਿਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪੈਮਣ-ਲਿਟ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਹੀ ਵਿਰੁੱਧ ਲਿਖ ਦਿਤਾ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਤਿੰਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਵਰਜਿਆ ਸੀ, ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹਾਂ ਕਰ ਕੇ ਤਿੰਨਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਨਾ ਰਹੇ। ਮੈਂ ਕੇਵਲ ਇਹ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤਲਵੰਡੀ ਨੇ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣ ਕੇ ਕੁਝ ਖਟਿਆ ਨਹੀਂ। ਤਲਵੰਡੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਹਿ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਤੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਸਵੇਰੇ ਜਿੱਥੇ ਦਸੋ, ਮੈਂ ਆ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਤਲਵੰਡੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਹਾਲ ਆ ਜਾਓ। ਮੈਂ ਕਾਰ ਚੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਮੈਂ ਤਲਵੰਡੀ ਨੂੰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਹਾਲ ਮਿਲਿਆ, ਵੱਖ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਮੈਂ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਤਲਵੰਡੀ ਨੂੰ ਇਕੋ ਗੱਲ ਕਹੀ, ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀਆਂ, ਪਰ ਜਿਹੜੀ ਹੁਣ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਹਾਂ, ਇਹਨੂੰ ਚਰਚ ਮੰਨ ਲਿਓ, ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣੇ ਹਿਤ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਦਸੋ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਾ ਕਰਿਓ, ਦੂਜੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਦੇ ਬਿਆਨ ਨਾ ਦਿਓ। ਜਥੇਦਾਰ ਕਹਿਣ

ਲੱਗਾ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੈ, ਮੈਂ ਦੋਵੇਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ।

ਮੇਰੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਾ ਰਹੀ ਜਦ 20 ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ ਹੀ ਤਲਵੰਡੀ ਨੇ ਤਿੰਨ ਬਿਆਨ ਦਿਤੇ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਕਦੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਨੰਦਪੁਰ ਮਤੇ ਤੋਂ ਵਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦਾ। ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਬਿਆਨਾਂ ਨੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਤਲਵੰਡੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ 30 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਤਲਵੰਡੀ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਤਲਵੰਡੀ ਦੇ ਅਜੇ ਸੁਆਸ ਬਾਕੀ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਗੋਲੀ ਮੋਢੇ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਗਈ ਤੇ ਜਾਨ ਬਚ ਗਈ।

ਮੈਂ ਇਹ ਵਾਕਿਆ ਕੇਵਲ ਇਸ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਹਿਸਾਬ ਲਾ ਸਕਣ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਨਾਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀਆਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਨੇੜ ਕਿੰਨਾਂ ਵਧੇਰੇ ਪਿਆਰਾ ਹੈ? ਸਿਖ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਨੇੜ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀਆਂ ਤੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਪਿਆਰ ਹੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਹੈ।

27. ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਜਹਾਦ ਬਿਨ ਕਲਮ ਆਰੰਭ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ

ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਵੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਦਾ ਰਾਹ ਦਸਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਜਹਾਦ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿਤਾ। ਜਹਾਦ ਉਹਨਾਂ ਤਿੰਨ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦਾ ਦਸਿਆ, ਪਹਿਲਾ ਜਹਾਦ ਬਿਨ ਸੈਫ, ਉਹ ਜਹਾਦ ਜੋ ਕੁਝ ਮੁਸਲਮਾਨ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਕਰਨ। ਦੂਜਾ ਜਹਾਦ ਬਿਨ ਕਲਮ ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਿਦਵਾਨ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਤੇ ਲਿਖਾਰੀ ਕਲਮ ਨਾਲ ਕਰਨ, ਭਾਵ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜਹਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਹਾਦ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਖਰੇਰਨਾ ਦੇਣ। ਤੀਜਾ ਜਹਾਦ ਬਿਨ ਲਸਾਨ ਭਾਵ ਜ਼ਬਾਨ ਰਾਹੀਂ ਜਹਾਦ ਦਸਿਆ, ਬਹੁਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜ਼ਬਾਨ ਨਾਲ ਤਕਰੀਰਾਂ ਕਰ ਕੇ ਕਾਨਾ ਫੂਸੀ ਕਰ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਜਹਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ। ਏਥੇ ਬਿਨ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਨਾਲ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਖਾਂ ਨੇ 1982 ਵਿਚ ਧਰਮ ਯੁੱਧ

ਜਹਾਦ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ (ਜਿਥੋਂ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ) ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰ ਦਿਤੀ, ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਦੇ ਮੌਢੀ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਸਾਰੀ ਤਾਕਤ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਤੀ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਕਤਲ ਕਰ ਕੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਦਾ ਇਕ ਵਾਰ ਖਾਤਮਾ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ।

ਜੂਨ 1984 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਵੀ ਧਰਮ ਯੁੱਧ (ਜਹਾਦ) ਹੀ ਸੀ ਤੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸੂਰਬੀਰ ਨੌਜਵਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿਤੇ ਹਨ, ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਜਿਹਲਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕੇਵਲ ਜਹਾਦ ਬਿਨ ਸੈਫ ਹੀ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ, ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੇ ਜਹਾਦ ਬਿਨ ਕਲਮ ਆਰੰਭ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਜਹਾਦ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਪਰੇਰਨਾ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ, ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂੰ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਕਿ ਸਿਖਾਂ ਤੇ ਕੀ ਬੀਤ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿੰਨਾਂ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਸਿਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ, ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦਾ ਜਹਾਦ ਬਿਨ ਕਲਮ ਆਰੰਭ ਨਾ ਕਰਨਾ ਤੇ ਜਹਾਦ ਬਿਨ ਸੈਫ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰਿੰਗ ਫਾਇਰ ਨਾ ਦੇਣਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਤੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਖੜੇ ਨਾ ਕਰਨਾ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਤਾਂ ਫਰਜ਼ ਤੋਂ ਕੱਤਾਹੀ ਹੈ ਹੀ, ਪਰ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ।

28. ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਬਿਉਪਾਰ ਤੇ ਕਮਾਈ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ

ਧਰਮ ਇਕ ਅਕੀਦਾ ਹੈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ, ਨੇਕੀ ਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ। ਉਸ ਪ੍ਰਵਰਦੁਗਾਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦੇਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਦਾ ਪਾਸਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਝੂਠ, ਦਗਾ ਫਰੋਬ, ਲੁੱਟ ਖਸੁੱਟ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਮਨ ਤੇ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਵਿਖਾਵਿਆਂ ਤੇ ਰਸਮਾਂ ਰਵਾਜਾਂ ਤੇ ਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਮੰਦਰਾਂ, ਮਸਜਦਾਂ, ਗਿਰਜਿਆਂ ਤੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਅੰਦਰੋਂ ਉਤਪੰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਧਰਮੀ ਪੁਰਸ਼ ਧਰਮ ਕੇਂਦਰੀ ਵਜੋਂ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਥੋਂ ਧਰਮ ਦੀ ਪਰੋਖਤਾ ਦਿਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਤੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸਿਖ ਇਕ ਅਜੇਹੀ ਕੌਮ ਹਨ, ਜੋ ਧਰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤਤਾ ਤੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਲਈ ਹੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ। ਵਿਖਾਵੇ ਦੇ ਰਸਮਾਂ ਰਿਵਾਜਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਕੇ ਮਨ ਤੇ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਦੇ ਅਸਲ ਧਰਮ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨਾ ਇਸ ਦਾ ਕਰਮ ਸੀ। ਵਿਖਾਵੇ ਤੇ ਭੇਖ ਲਈ ਧਰਮ ਦੀ ਆੜ ਲੈਣਾ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਵਰਜਤ ਹੈ। ਸਿਖ ਧਰਮ ਇਕ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਧਰਮ ਹੈ। ਵਿਖਾਵਿਆਂ ਤੇ ਰਸਮਾਂ ਰਿਵਾਜਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਅੱਜ ਦੇ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਧਰਮ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਖਾਵੇ ਤੇ ਰਸਮਾਂ ਰਿਵਾਜਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਤੋਂ ਅਗੇ ਟਪਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਿਉਪਾਰ ਤੇ ਕਮਾਈ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਹਰ ਚੁਸਤ ਤੇ ਸਿਆਣਾ ਸਿਖ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਉਤੇ ਕਮਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਿਖਾਂ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਉਤੇ ਡਾਕਾ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਪਾਸੋਂ ਰੁਪੈ ਵਸੂਲਣ ਲਈ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਿੰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕੁਝ ਦਾ ਵਰਨਣ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :—

1. ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵੱਡੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਮੱਥਾ ਟੇਕਨ ਜਾਓ ਤਾਂ ਰੁਪੈ ਤੱਕ ਦੇ ਨਜ਼ਰਾਨੇ ਦੀ ਕੋਈ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਹੀਂ, ਪੰਜ ਜਾਂ ਦਸ ਰੁਪੈ ਨਜ਼ਰਾਨਾ ਰਖੋ ਤਾਂ ਕੁੱਜਿਆਂ ਦੀ ਮਿਸਰੀ ਗਰੀਬੀ ਦੋਂਦੇ ਹਨ, ਜੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਦਿਓ ਤਾਂ ਸਿਰੋਪਾ ਦੋਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਵੱਧ ਮਾਇਆ ਦੇਣ ਤੇ ਘਟ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਤਮੀਜ਼ ਤੇ ਵਿਤਕਰਾ ਅਤੇ ਦਰਜਾ-ਬੰਦੀ ਸਿਖ ਧਰਮ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਪਾਸੋਂ ਬਹੁਤੇ ਪੈਸੇ ਵਸੂਲਣ ਦਾ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਗਰੀਬ ਤੇ ਅਮੀਰ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੋਂਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਅਜੇਹਾ ਰਿਵਾਜ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕਰਨਾ ਧਰਮ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ।

2. ਕੁਝ ਸਿਆਣੇ ਤੇ ਚੁਸਤ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਯਾਤਰਾ ਸੰਸਾਇਟੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਭੱਲੇ ਤੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰਧਾਮ ਯਾਤਰਾ ਹੀ ਤੁਹਾਡਾ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ

ਸਫਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਧਰਦਰਗਾਹ ਜਾਣ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੁਰਖਰੂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਬਿਉਪਾਰ ਹੈ, ਬਿਜਨੈੱਸ ਹੈ ਪਰ ਭੱਲੇ ਸਿਖ ਇਸ ਨੂੰ ਹੀ ਧਰਮ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਅਜੇਹੀਆਂ ਯਾਤਰਾ ਸੰਸਾਇਟੀਆਂ ਨੇ ਲੱਖਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਬਣਾ ਲਏ ਹਨ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਧਰਮ ਦੀ ਥਾਂ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਸ੍ਰੀ ਹੋਮ ਕੁੰਟ ਸਾਹਿਬ ਹਰ ਸਾਲ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਾਲਾ ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਹੈ? ਕੀ ਉਹ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਖਾਲਸੇ ਬਣ ਸਕੇ ਹਨ? ਯਾਤਰੂ ਸਿਖ ਰੁਪੈ ਖਰਚ ਕੇ ਇਕ ਤਾਂ ਸੈਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਦੂਜੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧਰਮੀ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਹਨ। ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਵੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪੈ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਯਾਤਰਾ ਸੰਸਾਇਟੀਆਂ ਵਾਲੇ ਵੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਮਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਕਰਦੇ ਉਹ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਬਿਉਪਾਰ ਹਨ, ਪਰ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਇਸ ਨੂੰ ਧਰਮ ਹਨ।

3. ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਗੁਰ-ਦਵਾਰਾ ਡੇਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਸਾਲ ਵਿਚ ਦੋ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ 80 ਫੀ ਸਦੀ ਬਿਉਪਾਰੀ ਨੁਕਤਾ ਨਿਗਾਹ ਨਾਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਏਧਰੋਂ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਕੀਮਤ ਵਸੂਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕੁਝ ਆਉਣ ਸਮੇਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚੋਂ ਲੈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਏਧਰ ਵਧੇਰੇ ਕੀਮਤ ਵਸੂਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸਿਖ ਇਕ ਫੇਰੇ ਵਿਚ ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। 50 ਫੀ ਸਦੀ ਉਹ ਹੀ ਸਿਖ ਤੇ ਸਿਖਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਸਾਲ ਵਿਚ ਇਕ ਦੋ ਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਵੀ ਉਸੇ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਜਥੇ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਪਾਸੋਂ ਪੰਜ ਸੱਤ ਸੌ ਰੁਪੈਆਂ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਆਪ ਹੀ ਹਿਸਾਬ ਲਾ ਲੈਣ ਕਿ ਅਜੇਹੀ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਧਰਮ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬਿਉਪਾਰ ਤੇ ਕਮਾਈ ਦਾ ਸਾਧਨ?

4. ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਅਖੰਡ ਪਾਠਾਂ ਦੀ ਬੁਕਿੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਿਖ ਧਰਮ

ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਸੁਣਨ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਹੈ, ਪਰ ਵਡੇ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਅਖੰਡ ਪਾਠਾਂ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨ ਸੌ ਜਾਂ ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪੈ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾ ਦਿਓ, ਤੇ ਫੁਲਾਣੇ ਦਿਨ ਆ ਜਾਇਓ, ਤੁਹਾਡਾ ਭੋਗ ਪਾ ਦਿਆਂਗੇ। ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਭੋਲੇ ਸਿਖ ਰੁਪੈ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਮਿਥੀ ਤਾਰੀਖ ਤੇ ਭੋਗ ਸੁਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਲੰਗਰ ਦੇ ਰੁਪੈ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਸਾਰਾ ਪਰਵਾਰ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਦੇ ਲੰਗਰ ਚੋਂ ਲੰਗਰ ਛੱਕ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਧਰਮ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤੇ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਵਾਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਉਪਾਰ ਤੇ ਕਮਾਈ ਦਾ ਸਾਧਨ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਪਾਠ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪਰਵਾਰ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਾਰੀ ਨਾ ਆਪ ਸੁਣੀ ਨਾ ਪੜ੍ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਕੀ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਮਾਈ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਵਾਲੇ ਕਰ ਗਏ। ਹੁਣ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਆਪ ਹੀ ਹਿਸਾਬ ਲਾਉਣ ਕਿ ਇਹ ਧਰਮ ਦਾ ਬਿਉਪਾਰ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ?

29. 1973 ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ ਅੱਜ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਆਖਰੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ

ਅੱਜ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਅਨੰਦਪੁਰ ਮਤੇ ਨੂੰ ਹੀ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦਾ ਬਦਲ ਦਸਦੇ ਹਨ ਤੇ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਸਰਾਸਰ ਗਲਤ ਹੈ। ਅਨੰਦਪੁਰ ਮਤੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦ 1972 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਬਣ ਗਈ ਤਾਂ ਕੁਝ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਸ: ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਆਈ. ਸੀ. ਐਸ. ਪਾਸ ਗਏ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਰਿੰਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਦਸੋ, ਸਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਖਰੀ ਖਰੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਆਈ ਸੀ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਪੰਥ ਦੀ ਦਰਿੰਦੀ ਕਲਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਕੌਮ ਦੇ ਗਲੇਂ ਲਹਿ ਜਾਓ ਤਾਂ ਕੌਮ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਆ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਦਾਰ ਜੀ, ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਇਕ ਔਧਾ ਮਾੜਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਮਾੜੇ ਥੋੜ੍ਹੇ

ਹਾਂ। ਤਾਂ ਸਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਸੁਣੋ, ਜਦ ਮੈਂ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸੀ ਤਾਂ ਜੇ ਕਿਸੇ ਸਾਲ ਟਿੱਡੀ ਦਲ (ਮਕੜੀ) ਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਪੀਪੇ ਢੋਲ ਖੜਕਾਓ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬੈਠਣ ਨਾ ਦਿਓ, ਉਡਾ ਦਿਓ, ਪਰ ਪੀਪੇ ਤੇ ਢੋਲ ਖੜਕਾਉਂਦਿਆਂ ਤੇ ਵਜਾਉਂਦਿਆਂ ਵੀ ਜਿਹੜੇ ਦੋ ਚਾਰ ਘੰਟੇ ਟਿੱਡੀ ਦਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਬਹਿ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਖੇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਤੇ ਦਰਖਤ ਟੁੰਡ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਏਨੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਬੱਚ ਸੁਟ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਉਸ ਬੱਚ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਭਵਾਉਂਦੇ ਸੀ ਤੇ ਤਿੰਨ ਤਿੰਨ ਵੁਟ ਡੂੰਘੀਆਂ ਖਾਈਆਂ ਪੁਟਵਾ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਕੇ ਦਬਵਾਉਂਦੇ ਸੀ, ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਰਾ ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਟਿੱਡੀ ਦਲ ਵਾਂਗ ਸੰਤ ਦਲ 10 ਸਾਲ ਪੰਥ ਤੇ ਕੌਮ ਉੱਤੇ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ, ਪੰਥ ਤੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਟੁੰਡ ਮਰੁੱਡ ਤਾਂ ਕਰ ਹੀ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗਾ ਬੱਚ ਸੁੱਟ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਇਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਟਿੱਡੀ ਦਲ ਦੇ ਬੱਚ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਕੌਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਲਾਜ ਪੁੱਛਣ ਆਏ ਹਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਹੀ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਭੰਗ ਕੀਤੀ, ਕੋਈ ਅਜੇਹਾ ਰਾਹ ਦਸੋ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਦ ਚਾਹੇ ਸਰਕਾਰ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਭੰਗ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਸਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਹੱਸ ਪਿਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਗੱਲ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਾ ਟੁੱਟਣ, ਜੇ ਏਨੀ ਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਇਕ ਛੋਟਾ ਮਤਾ ਲਿਖ ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾ ਲਵੋ, ਇਹ ਤੁਹਾਡਾ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਸ: ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੋ ਮਤਾ ਲਿਖ ਕੇ ਦਿਤਾ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਅਨੰਦਪੁਰ ਮਤਾ ਰਖਿਆ ਗਿਆ। ਸ: ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਆਈ. ਸੀ. ਐਸ. ਦਾ ਡਰਾਫਟ ਕੀਤਾ ਅਨੰਦਪੁਰ ਮਤਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਸੀ ਤੇ ਕਿਤਾਬੀ ਡੇਢ ਸਫਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਮੰਗਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਹਰਫ ਬਾਹਰਫ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ :—

The Sikhs, therefore, Demand, firstly that an autonomous region in the North of India should be set up forthwith wherein the sikh interests

are constitutionally recognized as of primary and special importance as the public and fundamental state policy.

Secondly, that this autonomous region should include the present Indian Punjab and adjoining Punjabi speaking areas of Haryana, Himachal and Rajasthan, thus bringing the main contiguous Sikh population and traditional and natural Sikh habitates still parts of and included in India within the autonomous Sikh region as a Region of the Union of India, and

Thirdly, this sikh autonomous region may be conceded and declared as entitled to frame its own constitution on the basis of having all powers to and for itself except foreign relations, Defence and Communications to remain as subjects with the Federal Indian Government.

“May the God of History, the Rider of the Blue Horse Help Us”.

ਇਸ ਵਿਚ ਨੰਬਰ 3 ਉਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੁਕੰਮਲ ਸਿਖ ਰਿਜਨ (ਜਿਸ ਵਿਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿਖ ਵਸੇ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਤੇ ਮੰਗ ਦਰਜ ਹੈ) ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਵਿਧਾਨ ਆਪ ਘੜ ਸਕੇ ਤੇ ਪੂਰਨ ਖੁਦ ਮੁਖਤਾਰ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਮੰਗ ਹੀ ਸਿਖ ਰਿਜਨ ਨੂੰ ਖੁਦ ਮੁਖਤਾਰੀ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਸਿਖਾਂ ਆਪਣਾ ਵਿਧਾਨ ਆਪ ਘੜਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ (ਝੰਡਾ) ਵੀ ਆਪਣਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਝੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਰਾਜ ਵਾਲਾ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਰੀਕਾ (Seprate Electorate) ਵੀ ਰਾਇਜ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਤੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਸੁਰਖਿਆ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵੀ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੁਣ ਵਾਲਾ ਕੰਪੀਟਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਤੇ ਰੀਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਤੋਂ ਵਾਂਜਿਆ ਰਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਿਨਸਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਦਰਜਾ ਵੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਅਨੰਦਪੁਰ ਮਤੇ ਦੀ ਇਸ ਮੁੱਖ ਮੰਗ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਸਦਾ ਗੱਲ ਮੱਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਲੁਕਾ ਕੇ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਕਦੇ ਉਜਾਗਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਤਾਂ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਮਤਾ 1973 ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, 1978 ਤਕ ਅਕਾਲੀਆਂ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਨਾ ਲਿਆ। 1978 ਵਿਚ ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਕਾਲੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਇਸ ਵਿਚ ਅਦਲ ਬਦਲ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ, ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕਦਮ ਨਾ ਚੁੱਕੇ ਗਏ। 1972 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀਆਂ ਪਾਸੋਂ ਸਰਕਾਰ ਖੁਸ਼ਣ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਭਾਸੀ, ਜਦ 1980 ਵਿਚ ਫਿਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਪਾਸੋਂ ਸਰਕਾਰ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਧੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ ਨੇ ਅਪਰੈਲ 1981 ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨੰਬਰ ਲੋਗੋਵਾਲ ਦਲ ਨਾਲੋਂ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਅਨੰਦਪੁਰ ਮਤੇ ਦੇ ਇਸ਼ੂ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਮੋਰਚਾ ਲਾ ਦਿਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਅੱਜ ਤਕ ਇਸ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਗ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਾ ਕੀਤਾ, ਸਦਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ, ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕਦੇ ਹਿੰਮਤ ਤੇ ਦਲੇਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਿਖ ਇਸ ਮੁਕੰਮਲ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਵਿਧਾਨ ਆਪ ਘੜਨਗੇ।

ਇਹ ਅਨੰਦਪੁਰ ਮਤਾ 1973 ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਕੇਵਲ ਇਸ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਭੰਗ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਹ ਅੱਜ ਤੋਂ 15 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ 1984 ਤੋਂ 1988

ਤਕ ਸਿਖਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਬੀਤੀ ਹੈ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਜੋ ਫੌਜ ਤੋਂ ਤੋਪਾਂ ਟੈਂਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਤਬਾਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਕਤਲਾਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲਾਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਜੋ ਸਾਰੀ ਤਾਕਤ ਨਸ਼ਟ ਕੀਤੀ ਗਈ, 1984 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਨਵੀਂ ਸਿਖ ਪੀੜੀ ਦੇ ਜੋ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਗਭਰੂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, 12/14 ਹਜ਼ਾਰ ਸਿਖ ਗਭਰੂ ਜਿਹਲਾ ਵਿਚ ਸੁੱਟੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਤੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸੁੱਟੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਜੋ ਅੱਜ ਦਾ ਜ਼ਿਉਣਾ ਔਖਾ ਤੇ ਹਰਾਮ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਇਲਾਜ 1973 ਦੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਮਤੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਅਕਾਲੀ ਇਸ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ ਤਾਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਮਤਾ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦਾ ਕੁਝ ਸਵਾਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਜੋ ਸਿਖ ਲੀਡਰ ਅੱਜ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਖ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਅਕਲਹੀਨ ਹਨ, ਪੱਖੇਬਾਜ਼ ਹਨ, ਗੁਲਾਮੀ ਪਸੰਦ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਤ ਹਨ, ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਵਿਕੇ ਹੋਏ ਹਨ। 15 ਸਾਲਾ ਪੁਰਾਣੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਮਤੇ ਨੂੰ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਦੁਰਦਸਾ ਖਤਮ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਹੱਲ ਸਮਝਣਾ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਨਾ ਵੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ।

30. ਸਾਰੇ ਸਿਖ ਆਗੂ ਨਿਆਰਾਪਨ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਂਦੇ ਹਨ

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਨ ਪਿਛੋਂ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਨਿਆਰਾਪਨ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਸੀ ਤੇ ਇਕ ਵਾਰਨਿੰਗ ਵੀ ਦਿਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜੋ ਖਾਲਸਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਬਰੇਹਮਣਵਾਦ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਤੇ ਨਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਨਿਆਰਾਪਨ ਕਾਇਮ ਰਖੇਗਾ, ਬਰੇਹਮਣਵਾਦ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਰਹੇਗਾ ਤਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਰਹਿਮਤਾਂ ਉਸ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ। ਪਰ ਜਦ ਖਾਲਸਾ ਫਿਰ ਬਰੇਹਮਣਵਾਦ ਦੀ ਰੀਤ ਅਪਣਾ ਲਵੇਗਾ, ਉਸ ਦਾ ਨੇੜ ਕਰ ਲਵੇਗਾ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਰਹਿਮਤਾਂ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅਜੇਹੇ

ਖਾਲਸੇ ਤੇ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਖਾਲਸਾ
 ਨਿਆਰਾ ਰਿਹਾ ਉਸ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ, ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ
 ਕੀਤੀ। ਪਰ ਜਦ 1799 ਪਿਛੋਂ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਬਰੈਹਮਣ-
 ਵਾਦ ਦਾ ਨੇੜ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਨਿਆਰਾਪਨ ਦਾ ਤਿਆਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ
 ਦਿਤਾ। ਖਾਲਸਾ, ਬਰੈਹਮਣਵਾਦ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੇ ਬਦੇਸ਼ੀ ਈਸਾਈਆਂ ਤੇ ਨਿਰਭਰ
 ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਤਾਂ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਵੀ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ,
 ਆਜ਼ਾਦੀ ਵੀ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਈ, ਤੇ ਸਿਖ ਫਿਰ ਟੱਕੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਆ
 ਗਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਨੇ ਹੱਥ ਪਿੱਛੇ ਖਿੱਚ ਲਿਆ ਸੀ। ਗੁਲਾਮ ਸਿਖ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ
 ਨਿਆਰਾਪਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟਦੇ ਗਏ, ਤੇ 1930-81 ਵਿਚ ਬਰੈਹਮਣਵਾਦ ਨਾਲ
 ਜੁੜ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਲੈਣ ਲੱਗ ਪਏ। 1946-47 ਵਿਚ
 ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਰਾਜ ਲੈਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸਿਖ ਆਗੂ (ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ)
 ਫਿਰ ਬਰੈਹਮਣਵਾਦ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਅੰਨ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ। ਨਾ ਇਹਨਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ
 ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਨਾ ਆਪਣਾ ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਵਾਪਸ ਲਿਆ, ਨਾ ਰਾਜ ਪ੍ਰਾਪਤ
 ਕਰ ਸਕੇ, ਇਹਨਾਂ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਬਰੈਹਮਣਵਾਦ (ਹਿੰਦੂ) ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ
 ਦਿਤਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਨਿਆਰਾਪਨ ਦੇ ਅਸੂਲ ਦੇ ਉਲਟ ਹਿੰਦੂ
 ਸਿਖ ਏਕਤਾ ਦਾ ਰਾਗ ਅਲਾਪਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਬਰੈਹਮਣਵਾਦ ਨੇ ਪਿਛਲੇ
 42 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ, ਸਿਖੀ ਤੇ ਸਿਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਤੇ
 ਨਿਰਜਿੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਹੀ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। 1984 ਤੋਂ 1988 ਦੀ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣੀ
 ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਉਂਦਾ ਜਾਗਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। 1984 ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ
 ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਮ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ
 ਬਰੈਹਮਣਵਾਦ ਦਾ ਨੇੜ ਨਾ ਤਿਆਗਿਆ ਸਗੋਂ ਜੁਲਾਈ 1985 ਵਿਚ ਫਿਰ ਹਿੰਦੂ
 ਸਿਖ ਏਕਤਾ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਬਰੈਹਮਣਵਾਦ ਨਾਲ ਨਵਾਂ ਨੇੜ ਕਰ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਸੁਕਾਰ
 ਬਣਾ ਲਈ। ਬਰੈਹਮਣਵਾਦ ਨੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਕਤਲ ਗਰਾਤ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜਬਰ
 ਜੁਲਮ ਓਸੇ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਰਖਿਆ, ਦੋ ਵਾਰ ਫਿਰ ਧਰਮ ਦੀ ਹਾਨੀ
 ਕੀਤੀ, ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿਤੀ, ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਫਿਰ ਵੀ
 ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਬਰੈਹਮਣਵਾਦ ਪਾਸ ਵਿਕਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸਿਖ ਏਕਤਾ ਦੀ ਬੱਲੀ

ਬੋਲ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਉਹ ਨਿਆਰਾਪਨ (ਵਿਖਾਰ) ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਿਰੋਲ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਧਾਰਮਕ ਆਗੂਆਂ (ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਆਦਿ) ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਸਿਖ ਏਕਤਾ ਦੀ ਵਾਰ ਵਾਰੀ ਮੁਹਾਰਨੀ ਪੜ੍ਹਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਨਿਆਰਾਪਨ ਦਾ ਖੁਲ੍ਹਾ ਖੁਲ੍ਹਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ।

ਸਤੰਬਰ 1988 ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਨੂੰ ਵੀ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ, ਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਵੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਸਿਖ ਏਕਤਾ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੋਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ: ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸੋਂ ਨਿਆਰੇਪਨ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਲਈ ਹਿੰਦੂ ਸਿਖ ਏਕਤਾ ਦੀ ਬੋਲੀ ਬੁਲਾਈ ਜਾਏਗੀ। ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਏਗਾ, ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਏਗਾ। ਹਿੰਦੂ ਸਿਖ ਏਕਤਾ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਬਰੇਹਮਣਵਾਦ ਨਾਲ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਨੇੜ ਹੋਰ ਪੱਕਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਨਿਆਰਾਪਨ ਦੇ ਅਸੂਲ ਦਾ ਖੁਰਾ ਖੋਜ ਮਿਟਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਤੇ ਸਿਖ ਧਾਰਮਕ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਬਰੇਹਮਣਵਾਦ ਦਾ ਨੇੜ, ਹਿੰਦੂ ਸਿਖ ਏਕਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਨਿਆਰਾਪਨ ਦਾ ਤਿਆਗ ਵੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

31. ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸੈਕਟ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਮਸਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ

ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1978 ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ। ਸਿਖ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕੁਟਲ ਨੀਤੀ ਨਾ ਸਮਝ ਸਕੇ। ਬਾਦਲ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਸੀ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪਰਦੇ ਨਾਲ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਵਿਖਾਵੇ ਲਈ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ, ਫਿਰ ਕੇਸ ਪੰਜਾਬੋਂ ਬਾਹਰ ਭੇਜਣਾ ਮੰਨ ਲਿਆ। ਫਿਰ ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਪਾਸੋਂ ਟੇਪ ਬਣਵਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਬਰੀ ਕਰਵਾ ਦਿਤੇ। ਫਿਰ 1980-81 ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ

ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਦਿਤਾ। ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਗਊਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਸੁਟਵਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੀ ਤਮਾਕੂ ਸਿਗਰਟਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਿਤਾ। ਫਿਰ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਨਾਲ ਮਾਰਨੇ ਅਰੰਭ ਕੀਤੇ, ਪਰ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਆਗੂਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਾ ਵਿਚਾਰਿਆ। 1984 ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰ ਦਿਤੀ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਸੈਂਕੜੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰੋਂ ਫੜ ਕੇ ਜੰਧਪੁਰ ਜਿਹਲ ਵਿਚ ਡੱਕ ਦਿਤੇ। 1984 ਤੋਂ 1988 ਤਕ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਪੁਲਸ ਤੇ ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਫੌਰਸਿਥ ਨੇ ਜਾਨਾਂ ਮਾਰੇ ਹਨ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਜਿਹਲਾਂ ਵਿਚ ਡੱਕੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਮਸਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ। ਜਿਸ ਦਾ ਮਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਰੋਂਦਾ ਹੈ, ਕੁਰਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਪੁਤਰ ਭਰਾ ਗਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੀ ਭੱਜ ਨੱਠ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਖੱਜਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਰੁਪੈ ਭਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲੜਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਲੜਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਏਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੇੜੇ ਝੂਠਾ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਲੇ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲਾ ਝੂਠਾ ਸੀ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਏਨੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਸਿਖ ਡਰਦਾ ਗੱਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਕੋਈ ਜੁਰਅਤ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਪਸੰਦ ਕਹਿ ਕੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਜਾਨਾਂ ਮਾਰ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਦਹਿਸ਼ਤ ਪਸੰਦੀ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਗਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਜਿਹਲ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੋਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਸ ਨੇ ਕਦੇ ਨਿਕਲਣਾ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਦਹਿਸ਼ਤ ਪਸੰਦ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਬਹੁਤ ਵਧੇਰੀ ਹੈ, ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਹੀ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਸੰਕਟ ਦਾ ਦਰਜਾ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ। ਇਕੱਲੇ ਇਕੱਲੇ ਸਿਖ ਨੇਤਾ ਇਸ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਮਸਲਾ ਬਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਕੌਮ ਸਿਖ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ,

ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਬੋਕ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਹਨ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਤ ਤੇ ਗੁਲਾਮੀ ਪਸੰਦ ਹਨ। ਉਹ ਨਿੱਜੀ ਕੁਰਸੀਆਂ ਤੇ ਕਮਾਈਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਬੋਲਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਉਹ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਅਤਿਵਾਦੀ ਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਪਸੰਦ ਤੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਹਰ ਲੀਡਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸੰਦੇਬਾਹੀ ਦਾ ਚਾਹਵਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਵਰਤਮਾਨ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਕੌਮੀ ਮਸਲਾ ਬਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ। ਵਰਤਮਾਨ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਮਸਲਾ ਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸ ਵਿਰੁੱਧ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਨਾ ਝੋਕਣਾਂ ਵੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।

32. ਸਿਖੀ ਉੱਤੇ ਅੱਜ ਮਲਕ ਭਾਗੋਂ ਕਾਬਜ਼ ਹਨ ਲਾਲੋ ਲੱਭਿਆਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ

ਸਿਖ ਧਰਮ ਦੇ ਸਾਜਨਹਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਗਰੀਬਾਂ ਤੇ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਧਨਾਢਾਂ ਤੇ ਜਗੀਰਦਾਰਾਂ ਉਤੇ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਤੇ ਮਲਕ ਭਾਗੋਂ ਦੀ ਸਾਖੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਗਰੀਬ ਕ੍ਰਿਤੀ ਸੀ, ਮਲਕ ਭਾਗੋਂ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਧਨਾਢ ਜਗੀਰਦਾਰ ਤੇ ਹਾਕਮ ਸੀ। ਜਦ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਫਿਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਗਏ, ਤਾਂ ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਦੇ ਠਹਿਰੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਦਾ ਹੀ ਗਰੀਬ, ਕਿਰਤੀ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਲਗਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਪਾਸ ਠਹਿਰਦੇ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰੋਂ ਹੀ ਕਿਰਤ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਸਾਢਾ ਭੋਜਨ ਛਕਦੇ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦਾ ਸਰੂਪ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਉਥੇ ਛੁਪੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿੰਦੇ। ਚਰਚਾ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਇਕ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਫਕੀਰ ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਦੇ ਘਰ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਚਰਚਾ ਮਲਕ ਭਾਗੋਂ ਤਕ ਵੀ ਪੁੱਜੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਦਮੀ ਭੇਜੇ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹੋ ਕਲ ਖਾਣਾ ਸਾਡੇ ਘਰ ਖਾਣ। ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਮਲਕ ਦੇ ਆਦਮੀ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇ ਆਏ। ਮਲਕ ਨੇ ਖਾਣਾ ਬਣਵਾਇਆ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾ ਆਏ। ਮਲਕ ਭਾਗੋਂ ਬਹੁਤ ਸਟਪਟਾਇਆ, ਆਪਣੇ ਆਦਮੀ

ਕਿ ਜਾਓ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਓ। ਮਲਕ ਦੇ ਆਦਮੀ ਗਏ, ਉਹ
 ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਏ। ਮਲਕ ਬੜਾ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਸੀ ਪਰ ਜਦ
 ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਇਲਾਹੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਮਨ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ
 ਗਿਆ। ਗੁੱਸੇ ਵਾਲੀ ਸਾਰੀ ਗਰਮੀ ਸਭ ਆਪਣੇ ਆਪ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ। ਸਵਾਲ
 ਕੀਤਾ, ਬਾਬਾ ਜੀ, ਅਸੀਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛੱਤੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਭੋਜਨ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ
 ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਏ, ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਕੀਰ ਲਾਲ ਦੇ ਸੁੱਕੇ ਟੁਕੜੇ ਖਾਂਦੇ ਰਹੋ, ਸਾਡਾ
 ਭੋਜਨ ਛਕਣ ਕਿਉਂ ਨਾ ਆਏ? ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਮਲਕ ਭਾਗੋ, ਤੇਰੇ
 ਛੱਤੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਭੋਜਨ, ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਰੱਤ ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਸੀ, ਭਾਈ
 ਲਾਲ ਦੀ ਰੋਟੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸੀ, ਗਰੀਬਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਨਾਨਕ ਨਹੀਂ ਪੀ ਸਕਦਾ।
 ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਉਹ ਭੋਜਨ ਛਕਣ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।

ਮਲਕ ਭਾਗੋ ਨੇ ਨੌਕਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਅੰਦਰੋਂ ਇਕ ਥਾਲ ਵਿਚ ਭੋਜਨ
 ਲਿਆਓ, ਨੌਕਰ ਲੈ ਆਏ। ਮਲਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਬਾਬਾ ਜੀ, ਇਸ ਸੁੰਦਰ ਭੋਜਨ ਨੂੰ
 ਰੱਤ ਨਾਲ ਭੁਲਨਾ ਦੇਂਦੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਮਲਕ ਭਾਗੋ ਨੂੰ ਗਿਆਨ
 ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਥਾਲ ਚੋਂ ਪੂਰੀਆਂ ਆਦਿ ਇਕ ਹੱਥ ਨਾਲ ਚੁੱਕੀਆਂ ਤੇ
 ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਘੁੱਟਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਚੋਂ ਲਹੂ ਦੀ ਧਾਰ ਜਿਹੀ
 ਵਗੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮਲਕ ਭਾਗੋ ਇਹ ਹੈ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਰੱਤ, ਜੋ ਇਸ
 ਭੋਜਨ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜਾਣੀ ਜਾਣ ਸਨ, ਉਹ ਭਾਈ
 ਲਾਲ ਦੇ ਘਰੋਂ ਤੁਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਦੋ ਰੋਟੀਆਂ ਨਾਲ ਲੈ ਆਏ ਸੀ। ਉਹ ਕੱਢੀਆਂ
 ਤੇ ਬੋਲੇ, ਮਲਕ ਭਾਗੋ, ਇਹ ਹੈ ਕਿਰਤ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਸੁੱਕਾ ਟੁੱਕਰ ਜੋ ਮੈਂ ਭਾਈ
 ਲਾਲ ਦੇ ਘਰ ਖਾਧਾ। ਫਿਰ ਇਕ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਘੁੱਟਿਆ, ਉਸ
 ਵਿਚੋਂ ਦੁੱਧ ਦੀ ਧਾਰ ਵਗੀ। ਮਲਕ ਭਾਗੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਢਹਿ ਪਿਆ, ਤੇ
 ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਵੀ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰੋ। ਇਹ ਹੈ ਪੁਰਾਤਨ ਸ਼ਾਖੀ
 ਭਾਈ ਲਾਲ ਤੇ ਮਲਕ ਭਾਗੋ ਦੀ।

ਅੱਜ 500 ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਉਸ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸਿਖੀ ਉਤੇ ਮਲਕ ਭਾਗੋ
 ਕਾਬਜ਼ ਹਨ। ਭਾਈ ਲਾਲ ਕਿਤੇ ਲੱਭਿਆ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਸਿਖ
 ਧਨਾਢ ਬਣਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਹੋਰਾ ਫੇਰੀ, ਚੋਰ ਬਜਾਰੀ, ਬੇਈਮਾਨੀ,

ਨਾਜਾਇਜ਼ ਮੁਨਾਫਾ ਖੋਰੀ ਤੇ ਕਾਲੇ ਧੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਧਨ ਕਮਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ ਤੇ ਭਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨਾਲ ਦੌਲਤ ਇਕੱਠੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤਾਂ ਇਕ ਮਲਕ ਭਾਗੋਂ ਸੀ ਅੱਜ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਮਲਕ ਭਾਗੋਂ ਹਨ, ਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਸਿਖ ਮਲਕ ਭਾਗੋਂ ਬਣਨ ਦਾ ਕੋਰਸ ਪੂਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਅਵਲ ਤਾਂ ਹੈ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਕੋਈ ਸਿਖੀ ਦਾ ਠੰਕੇਦਾਰ ਜਾਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਸਿਖੀ ਦੇ ਥੋਕ ਦੇ ਠੰਕੇਦਾਰ ਆਪ ਮਲਕ ਭਾਗੋਂ ਹਨ, ਕੁਝ ਪਹਿਲਾਂ ਜਗੀਰਦਾਰ ਸਨ, ਕੁਝ ਨੇ ਸਿਖੀ ਦੇ ਠੰਕੇਦਾਰ ਬਣ ਕੇ ਲੱਖਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮਾਈਆਂ ਕਰ ਲਈਆਂ, ਉਹ ਵੀ ਮਲਕ ਭਾਗੋਂ ਬਣ ਗਏ। ਕੁਝ ਜੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸੀ ਉਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵੇਚ ਵੇਚ ਕੇ ਲਖਪਤੀ ਬਣ ਗਏ। ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਕਾਇਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੂੜੇ ਵਾਲੀ ਦੀ ਬਾਂਹ ਚੂੜੇ ਵਾਲੀ ਹੀ ਫੜਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਹੁਣ ਜਿਥੇ ਹਰ ਪਾਸੇ ਮਲਕ ਭਾਗੋਂ ਹੀ ਹੋਣ ਉਥੇ ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਕਿਥੋਂ ਲੱਭਣ? ਅੱਜ ਹਰ ਮਲਕ ਭਾਗੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਦ 1972 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗਿਆਨੀ ਜੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ ਤਾਂ ਗਿਆਨੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਜ਼ੀਰ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਕਿ ਇਹ ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਪਰ ਸਮੇਤ ਗਿਆਨੀ ਹਰ ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪੈ ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ ਤੇ ਭਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ। ਉਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਾਲੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮਲਕ ਭਾਗੋਂ ਇਕ ਇਕ ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਾਲਾ ਵਜ਼ੀਰ ਖਰੀਦ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਹੀ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਰਹੇ, ਤੇ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਾਰੇ ਕਾਰਖਾਨੇਦਾਰ ਵੱਡੀਆਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਤੇ ਮਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਸਭ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਰਤੀ ਤੇ ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਹਨ। ਕਿਰਤੀ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਲੋਹਾ ਕੁਟਦਾ ਹੈ, ਟੋਕਰੀ ਚੁੱਕਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਰੋਟੀ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਪਰ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੇ ਲਹੂ ਪਸੀਨੇ ਨਾਲ ਲੱਖਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਲਕ ਭਾਗੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੇ ਕਿਰਤੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਅੱਜ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਕਿਰਤੀ ਵਾਲਾ ਤੇ ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਵਾਲਾ ਕਰੈਕਟਰ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਮਾਤਰ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਰਤੀ ਕਹਿੰਦਾ ਵੀ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਸੱਚ

ਕਿਰਤੀ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਕਿਰਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਫੇਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕੰਮ ਵਿਚ ਹੋਰ ਫੇਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਨੀਅਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅੱਠਾਂ ਘੰਟਿਆਂ ਚੋਂ ਛੇ ਘੰਟੇ ਕੰਮ ਕਰੇ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਨਾ ਪਾਵੇ, ਭਾਵ ਪ੍ਰਾਗਰੈਸ ਅੱਧੀ ਹੀ ਦੇਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਅਜੇਹੇ ਕਿਰਤੀ ਵੀ ਭਾਈ ਲਾਲ ਨਹੀਂ ਕਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਇਕ ਸੱਜਣ ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਕਿ ਜੇ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਸਿਖਾਂ ਵਲ ਭਾਤੀ ਮਾਰਨ ਜੇ ਕਿਤੇ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਵਸ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਭੁੱਖਾ ਹੀ ਰਹੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਭਾਈ ਲਾਲ ਵਰਗੇ ਭਲੇ ਕਿਰਤੀ ਤਾਂ ਲੱਭਣੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਜਾਂ ਬਾਬਾ ਭੁੱਖਾ ਕੱਟੇ ਤੇ ਜਾਂ ਅੱਜ ਦੇ ਮਲਕ ਭਾਗੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਭਾਈ ਲਾਲ ਸਮਝ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਭੋਜਨ ਛਕ ਲਏ, ਹੋਰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਰਾਹ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ।

ਅੱਜ ਦੇ ਸਿਖ ਨੇ ਕਿਰਤ ਦੇ ਅਰਥ ਹੀ ਨਵੇਂ ਕੱਢ ਲਏ ਹਨ। ਜੇ ਕੋਈ ਚੰਗੀ ਜਾਂ ਡਾਕਾ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਨ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਮਾਲ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਕੀ ਇਹ ਕਿਰਤ ਨਹੀਂ? ਜੇ ਕੋਈ ਭਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੇ ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰਿਸਕ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਜੇ ਫੜੇ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਡਿਸਮਿਸ ਵੀ ਅਸੀਂ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਕੀ ਏਡੇ ਰਿਸਕ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਿਰਤ ਦੀ ਕਮਾਈ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ? ਸਮਗਲਿੰਗ ਤੇ ਕਾਲੇ ਧੰਦਿਆਂ ਵਾਲੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਸਾਡਾ ਕਈ ਵਾਰ ਮਾਲ ਚਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਲੱਖਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਈ ਵਾਰ ਫੜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਕਈ ਸਾਥੀ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਕਿਤੇ ਜਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਕਮਾਈ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਕਿਰਤ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਲਹੂ ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕਾਹਦੀ ਹੈ? ਮਿਲਾਵਟਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਥਾਂ ਸੌਂਦੇ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਹਿਲਾਂ ਬੋਰੀਆਂ ਖੋਲਣੀਆਂ, ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਾਵਟ ਕਰਨੀ, ਫਿਰ ਸਿਉਣੀਆਂ, ਸਿਉਣੀਆਂ ਵੀ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿ ਵੇਖਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਾ ਆਵੇ, ਉਪਰੋਂ ਫੜੇ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ, ਲਹੂ ਪਾਣੀ ਡਰ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋ ਜਾਣਾ, ਕੀ ਇਹ ਕਿਰਤ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ? ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸਬਦ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਕੀਰਤਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ ਕਿ ਭਾਈ ਤੁਸੀਂ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਇਕ ਸਬਦ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਕਿਉਂ ਲੈਂਦੇ ਹੋ

ਤਾਂ ਉਹ ਜਵਾਬ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਅਖਵਾਉਣਾ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਬਾਣੀ ਦਾ ਮੁਫਤ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਅੱਜ ਪੌਣਾ ਘੰਟਾ ਗਲਾ ਪਾੜਨਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਰੂਪੇ ਲੈਣੇ ਹਨ, ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਇਹ ਹੀ ਕਿਰਤ ਹੈ, ਸਾਡੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਚਲਦੀਆਂ ਹਨ ?

ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਰੁਚੀ ਮਲਕ ਭਾਗੋਂ ਬਣਨ ਵਲ ਲੱਗ ਜਾਣੀ, ਤੇ ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਵਾਲੀ ਕਿਰਤ ਤੇ ਭਲਾਈ ਸੌਚ ਦਾ ਸਾਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਸਾਦੀ ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਸੋਚ ਦਾ ਅਲੱਪ ਹੋ ਜਾਣਾ ਵੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਲਕ ਭਾਗੋਂ ਕਦੇ ਸਿਖੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਸਿਖੀ ਜਦ ਵੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਵਾਲੀ ਸੋਚ ਤੇ ਜਜ਼ਬੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ।

33. 1947 ਪਿਛੋਂ ਹਿੰਦੂ ਕੱਟੜ ਹਿੰਦੂ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ

ਪਰ ਸਿਖ ਖਾਲਸੇ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੇ

ਦਸਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਗੁਲਾਮ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਸੀ ਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਾਰਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਗੁਲਾਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਗੁਲਾਮ ਹਿੰਦੂ ਦਿਲ ਹਾਰ ਬੈਠੇ, ਲੱਖਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣ ਗਏ। ਫਿਰ ਸਤਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਯੂਰਪੀਅਨ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਆਏ, ਲੱਖਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਹਿੰਦੂ ਈਸਾਈ ਬਣ ਗਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਿੰਦੂ ਕੋਈ ਠੱਸ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਹ ਸੂਦ ਖੋਰ, ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਤੇ ਬਿਉਪਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਕ ਪੋਸ਼ਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਜਿਸ ਹੱਥ ਤਾਕਤ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਰਾਜ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਹਿੰਦੂ ਲੋਕ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸੇ ਦਾ ਧਰਮ ਹੀ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਸੀ। ਜਦ ਪੰਦਰਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਸਿਖ ਧਰਮ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ, ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਗਰੀਬ ਹਿੰਦੂ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ, ਪਰ ਸਿਖੀ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਅਜੇਹੀ ਸੀ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਵਾਲਾ ਕਿਰਦਾਰ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਗਿਆ ਤੇ ਸਿਖੀ ਕਿਰਦਾਰ ਗਲਬਾ ਆਉਂਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਖੀਰ 1699 ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਚੌਥੀ ਕੌਮ ਤੇ ਸਿਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਚੌਥੇ ਧਰਮ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਕਰ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਤੇ ਸਿਖੀ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਧਰਮ ਬਣਾ ਦਿਤਾ।

ਦਸਵੀਂ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਧ ਤਕ ਹਿੰਦੂ ਬਰਾਏ ਨਾਮ

ਹਿੰਦੂ ਸੀ, ਇਸ ਵਿਚ ਕੱਟੜਪੁਣਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਹਰ ਧਰਮ ਵਿਚ ਜਜ਼ਬ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਇਉਂ ਕਹਿ ਲਵੋ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਆਲ੍ਹ ਵਰਗੀ ਸੀ। ਆਲ੍ਹ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੇ ਗੋਬਤ ਵਿਚ ਵੀ ਪੈ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਈਸਾਈ ਇਸ ਨੂੰ ਚਿਪਸ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਸੀ, ਸਿਖ ਇਸ ਨੂੰ ਮਟਰਾਂ ਤੇ ਪਨੀਰ ਵਿਚ ਵੀ ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਹਿੰਦੂ ਬੜਾ ਫਰਮਾਬਰਦਾਰ ਤੇ ਤਾਬਿਆਦਾਰ ਸੀ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਰੜਕਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਦ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਹਲਾਲ ਤੇ ਝਟਕੇ ਦੇ ਸਵਾਲ ਤੇ ਫਸਾਦ ਹੋਏ ਤਾਂ ਜਿਥੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਸੀ, ਉਥੇ ਹਿੰਦੂ ਹਲਾਲ ਲੈ ਕੇ ਖਾ ਲੈਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਸੀ ਉਥੇ ਝਟਕਾ ਲੈ ਕੇ ਖਾ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਅੜਦੇ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ।

1947 ਵਿਚ ਜਦ ਭਾਰਤ ਉਤੇ ਹਿੰਦੂ ਦਾ ਰਾਜ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਤਾਕਤ ਹੱਥ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਹਿੰਦੂ ਨੇ ਕੱਟੜ ਬਣਨਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਹਿੰਦੂ ਵਾਲੀ ਉਹ ਗਲ ਬਣੀ, ਰੋਹੀ ਗਿੱਲੀ ਗੱਹਾ ਤੇ ਸੁੱਕੀ ਲੱਹਾ। ਹਿੰਦੂ ਰੋਹੀ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ। ਜਿੰਨਾਂ ਸਮਾਂ ਗਿੱਲਾ (ਗੁਲਾਮ) ਸੀ ਉਹ ਗੱਹਾ ਸੀ ਪਰ ਜਦ ਹਾਕਮ ਬਣ ਗਿਆ (ਸੁੱਕ ਗਿਆ) ਤਾਂ ਇਹ ਲੋਹੇ ਵਰਗਾ ਕੱਟੜ ਤੇ ਸਖਤ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਹਿੰਦੂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਰੇ ਹਿਸਾਬ ਤੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਜਿਵੇਂ ਦੂਜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਉਸ ਦੀ ਧਰਮ ਬਦਲੀ ਕਰਵਾਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਉਸੇ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਨੇ ਰਾਜ ਦੀ ਤਾਕਤ ਹੱਥ ਆਉਣ ਪਿਛੋਂ ਮਾਤੰਗਤ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਕਬੂਲ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਹੱਥ ਕੰਡੇ ਵਰਤਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਆਪ ਹਿੰਦੂ ਕੱਟੜ ਹਿੰਦੂ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਪਿਛੋਂ ਹਿੰਦੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਸਲ ਤੇ ਕੱਟੜ ਹਿੰਦੂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਸਿਖ 1699 ਵਿਚ ਖਾਲਸੇ ਸਜੇ ਸੀ, ਉਹ ਸਾਰੀ ਅਠਾਰਵੀਂ ਤੇ ਅੱਧੀ ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਸਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਰਹੇ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਮੁਗਲ ਸਰਕਾਰ ਤਸਲੀਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। 1746 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਿਸਲਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਤੇ 1799 ਵਿਚ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸਿਖ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਜੋ 1846-47 ਤਕ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਿਖ ਬਹਾਦਰ ਮਾਰਸ਼ਲ ਤੇ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਏ। ਹਿੰਦੂ ਡੇਢ ਸਦੀ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਰਹਿਮ ਉਤੇ

ਜਿਉਂਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਗੁਲਾਮ ਰਹੇ। ਪਰ 1947 ਵਿਚ ਸਿਖ ਇਹ ਸਮਝ ਕੇ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਬੜਾ ਤਾਬਿਆਦਾਰ ਹੈ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੀ ਥਾਂ ਹਿੰਦੂ ਨਾਲ ਨੌਤ ਕਰ ਗਏ ਤੇ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਈ। ਸਿਖ ਹਿੰਦੂ ਦੇ ਰਹਿਮ ਤੇ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਹੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਈ।

1947 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਹਿੰਦੂ ਤਾਂ ਕੱਟੜ ਹਿੰਦੂ ਬਣ ਗਿਆ, ਪਰ ਸਿਖ ਜੋ 1850 ਤਕ ਖਾਲਸਾ ਸੀ ਤੇ ਗੁਲਾਮੀ ਕਬੂਲਣ ਪਿਛੋਂ 1850 ਤੋਂ ਸਿਖ ਹੀ ਚਲਾ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਉਹ 1947 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਖਾਲਸਾ ਨਾ ਬਣ ਸਕਿਆ। ਉਸ ਵਿਚ ਕੱਟੜ ਸਿਖ (ਖਾਲਸੇ) ਵਾਲੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਤੇ ਗੁਣ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਉਹ ਬਰੈਹਮਣਵਾਦ ਦਾ ਨੇੜ ਤਿਆਗ ਕੇ ਨਿਆਰਾ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਉਸ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਤੜਪ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ, ਉਹ ਅਣਪ, ਇਜ਼ਤ ਤੇ ਧਰਮ ਲਈ ਮਰ ਮਿਟਣ ਦਾ ਅਸੂਲ ਵੀ ਤਿਆਗ ਗਿਆ। ਉਹ ਕਰਨੀ ਤੋਂ ਕੰਰਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਨਿਰੋਲ ਕਥਨੀ ਤਕ ਸੀਮਤ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਸਿਖ ਕੌਮ ਤੇ ਸਿਖ ਲੀਡਰ ਮਜ਼ਮੂਦੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸਹੀਦੀ ਤੋਂ ਭੱਜਦੇ ਹੋ ਗਏ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਖਾਲਸਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇਹ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸਿਖ ਹਿੰਦੂ ਸਿਖ ਦੇਕਤਾ ਦੇ ਆਸਰੇ ਜਿਉਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਬਣ ਗਏ। ਸਿਖਾਂ ਖਾਲਸਾ ਤਾਂ ਕੀ ਬਣਨਾ ਸੀ ਇਹ ਸਿਖ ਵੀ ਨਾ ਬਣ ਸਕੇ। ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਸੋਚੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਸਿਖ ਵੀ ਨਾ ਬਣਨਾ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ।

34. ਸਿਖ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੀ ਬੇਹਯਾਈ ਦਾ ਅਸਰ ਕਬੂਲਣ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕੇ

1978 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਦੋਸਤ ਨੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਦਸਿਆ, ਕਿ ਲੋਕ ਖਾਹ ਮਖਾਹ ਮਹਿੰਗਾਈ ਵਿਰੁੱਧ ਵਾ ਵੇਲਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਦੇ ਘਟ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦੀ ਹੀ ਜਾਏਗੀ ਕਦੇ ਵੀ ਘਟ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗੀ? ਤਾਂ ਉਸ ਹਿੰਦੂ ਮਿਤਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭੁਲੇਰ ਜੀ, ਸਾਡੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਦੋ ਹੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਕ

ਮਹਿੰਗਾਈ ਤੇ ਦੂਜੀ ਬੇਹਯਾਈ। ਉਸ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕਾਰੋਬਾਰੀ, ਬਿਉਪਾਰੀ ਤੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਹੈ ਰਾਜ ਹੈ, ਸਭ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਤੇ ਬਿਉਪਾਰੀ ਵੇਚਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਰਾਜ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੌਣ ਕਹੇਗਾ ਕਿ ਕੀਮਤਾਂ ਨਾ ਵਧਾਉਂ ? ਇਸ ਲਈ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਵਧਦੀ ਹੀ ਜਾਏਗੀ, ਭਾਵੇਂ ਇੰਦਰਾ ਰਾਜ ਹੋਵੇ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਜਨਤਾ ਰਾਜ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਦੇ ਘੱਟ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਦੂਜੀ ਤੁਸੀਂ ਬੇਹਯਾਈ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਦਲੀਲ ਦੇਂਦੇ ਹੋ ? ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਇਜ਼ਤ, ਪਤ ਤੇ ਸ਼ਰਮ ਹਜ਼ਾ ਲਈ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ। ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਅਸਲ ਲਗਨ ਰੁਪਿਆ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਰੁਪਿਆ ਕਮਾਉਣਾ ਧਰਮ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਸਾਰਾ ਵਕਤ ਰੁਪਿਆ ਕਮਾਉਣ ਵਿਚ ਲਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਸਾਡੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਸਾਰਾ ਜੋਰ ਬਣਾਓ ਸਿੰਗਾਰ ਤੇ ਫੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੰਗਾ ਰੱਖਣਾ ਫੈਸ਼ਨ ਸਮਝਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਮਿਸਾਲ ਦਿਤੀ ਕਿ ਕੋਈ ਬੜੀ ਸੁੰਦਰ ਔਰਤ ਈਸਾਈ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਜਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜਾ ਕੇ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਕਹੇ ਕਿ ਬੀਬੀ ਇਹ ਲੈ ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਿਆ ਤੇ ਜ਼ਰਾ ਆਪਣਾ ਢਿੱਡ ਨੰਗਾ ਕਰ ਕੇ ਵਿਖਾ ਦੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਛਿੱਤਰ ਲਾਹ ਕੇ ਮਾਰਨ ਨੂੰ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਡੀਆਂ ਹਿੰਦੂ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਲਈ ਖੁਲ੍ਹਾ ਰਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਤੇ ਡੱਲੇ ਨੰਗੇ, ਧੌਣ ਤੇ ਧੌਣ ਤੋਂ ਛੇ ਇੰਚ ਹੇਠਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ ਨੰਗਾ, ਛਾਤੀਆਂ ਤੇ ਅੰਗੀ ਹੇਠਾਂ ਸਾਰਾ ਢਿੱਡ ਨੰਗਾ। ਏਨਾਂ ਨੰਗਾਪਨ ਆਪ ਔਰਤ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਮ ਵਾਸਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਵੇਖਣ ਵਾਲੇ ਮਰਦਾਂ ਦੀ ਕਾਮ ਵਾਸਨਾ ਨੂੰ ਵੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਉਭਾਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਬੇਹਯਾਈ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਰਮ ਦਾ ਪਰਦਾ ਚਾਕ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਹਿੰਦੂ ਔਰਤਾਂ ਹੀ ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਦੀਆਂ ਮਰੀਜ਼ ਸਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੇ ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਅਗੇ ਲੰਘ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਤੇ ਬੇਹਯਾਈ ਦੇ ਹਮਾਮ ਵਿਚ ਉਹ ਵੀ ਨੰਗੀਆਂ ਹੋਣਾ ਫੈਸ਼ਨ ਸਮਝਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਹਿਸਾਬ ਲਾ ਲਵੋ ਕਿ ਬੇਹਯਾਈ ਵੀ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ।

ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਸੀ ਉਸ ਨੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਤੇ ਬੇਹਯਾਈ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਦਸੇ। ਉਹ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਜਦ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਨਾਲ ਰਲਦੀਆਂ ਕਈ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਅਸਲੀਲ ਫਿਲਮਾਂ, ਟੀ. ਵੀ. ਤੇ ਵੀਡੀਓ ਸਾਰੇ ਸਾਧਨ ਬੇਹਯਾਈ ਦੇ ਹੀ ਵਾਧੇ ਲਈ ਹੀ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਟੀ ਵੀ ਤੇ ਵੀਡੀਓ ਨੇ ਹਰ ਘਰ ਨੂੰ ਬੇਹਯਾਈ ਦੇ ਅੱਡੇ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਪੱਚ ਦੀਆਂ ਸਿਖ ਲੜਕੀਆਂ ਫੈਸ਼ਨ ਪ੍ਰਸਤ ਹਨ, ਨੰਗੇਪਨ ਦਾ ਵਿਖਾਵਾ ਕਰਨੋਂ ਸ਼ਰਮ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੀਆਂ, ਸਿਖੀ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਭੁਲਾ ਕੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਰੀਸ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਦਾ ਇਕ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰੇ ਦੀਆਂ ਚੋਣਵੀਆਂ ਸੁੰਦਰ (Top most selected beautiful) ਸਿਖ ਲੜਕੀਆਂ ਨੇ ਫਿਲਮ ਲਾਈਨ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਹਿੰਦੂ ਮਰਦਾਂ ਨਾਲ ਸਾਦੀਆਂ ਕਰ ਲਈਆਂ ਹਨ, ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਐਕਟਰ ਸੁੰਦਰ ਹਿੰਦੂ ਨੌਜਵਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਸਿਖ ਲੜਕੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਤੇ ਮੋਹਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੇ, ਤੇ ਉਹ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਉਤੇ ਹਿੰਦੂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚ ਤਰਸੀਹ ਦੇਣ ਲਗ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਸਿਖੀ ਨੂੰ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਢਾਹ ਹੈ।

ਸਿਖ ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਮਾਰਸ਼ਲ ਕੌਮ ਸੀ, ਅਣਖ ਤੇ ਇੱਜ਼ਤ ਵਾਲੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਯੋਧਿਆਂ ਦੀ ਕੌਮ ਸੀ, ਜੋ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇਣ ਤੇ ਆਪਾ ਵਾਰਨ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰਖਦੀ ਸੀ। ਅਜੇਹੀ ਕੌਮ ਵਿਚ ਹੁਕਮਰਾਨ ਟੋਲੇ ਵਾਲਾ ਬੇਸ਼ਰਮੀ, ਬੇਹਯਾਈ ਤੇ ਫੈਸ਼ਨ ਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਖਿੱਚ ਪੈਂਦਾ ਹੋਣੀ ਵੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ :

35, ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਮਸੰਦਾਂ ਤੇ ਮਹੰਤਾਂ ਵਾਂਗ
ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਹੁਣ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗ ਚੁਕੀ ਹੈ

ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਗੱਦੀ ਸਾਂਭਣ ਤੋਂ 50-60 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਧਰਮ ਅਤੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮਸੰਦ

ਕਰਦੇ ਸੀ। ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੀ ਸਪੁਰਦ ਸੀ। ਪਰ ਜਦ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅਨਭਵ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਮਸੰਦ ਟੋਲਾ ਮਨਮੱਤਾਂ ਤੇ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਧਰਮ ਦਾ ਅਕਸ ਵਿਗਾੜ ਰਹੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਜੋ ਕੇਵਲ ਧਰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤਾ ਲਈ ਸੰਸਾਰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸਹਿਣ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਮਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦੇ ਸਾੜ ਦਿਤਾ, ਤੇ ਪੂਰਨਾ ਪਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਧਰਮ ਤੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਇਨਚਾਰਜ ਹੁੰਦਾ ਅਧਰਮ ਕਮਾਵੇ, ਧਰਮ ਦਾ ਅਕਸ ਵਿਗਾੜੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦੇ ਸਾੜਨ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪਿਛੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਤੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਇਨਚਾਰਜ ਸੀ, ਸਭ ਸੁਪਰ-ਵੀਜਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੀ, ਕੇਵਲ ਛੋਟੇ ਕਾਰਿੰਦਿਆਂ ਵਜੋਂ ਮਹੰਤ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸੀ। 1850 ਤਕ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਮੁਖ ਵਿੰਗ ਬੁੱਢਾ ਦਲ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦਾ ਰਾਜ ਆਉਣ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਵਲੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲੈਣ ਪਿਛੋਂ ਬੁੱਢਾ ਦਲ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਟਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮਹੰਤਾਂ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਮਨਮੱਤਾਂ ਤੇ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਵਿਚ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਵਾਧਾ ਕਰਦੇ ਗਏ, ਚੜ੍ਹਤ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਦੀ ਮਾਇਆ ਦੀ ਵੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ, ਤੇ ਚੜ੍ਹਤ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਦੀ ਮਾਇਆ ਨਾਲ ਹੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਪਾਲਤੂ ਬਦਮਾਸ਼ ਰਖ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਸਰਧਾਲੂ ਤੇ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਂਦੇ, ਜੋ ਮਹੰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਮਨਮੱਤਾਂ ਤੇ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਂਦੇ ਸੀ। 70 ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਮਹੰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਮਨਮੱਤਾਂ ਤੇ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਦਾ ਔਖ ਮਨਾਂ ਕੇ ਧਰਮ ਦਾ ਅਕਸ ਵਿਗੜਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਕੁਝ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਮਹੰਤਾਂ ਪਾਸੋਂ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ 1920 ਵਿਚ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ ਸਕਤੀ ਤਾਂ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮਹੰਤਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਜਿਉਂਦੇ ਸਾੜ

ਦੇਂਦੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਂਤਮਈ ਮੋਰਚੇ ਆਰੰਭ ਕੀਤੇ, ਮਹੰਤ ਨਰੈਣੂ ਜੋ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਨਚਾਰਜ ਸੀ ਉਸ ਨੇ ਦਰਜਨਾਂ ਸਿਖ ਉਸੇ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਜਿਉਂਦੇ ਸਾਤ ਦਿਤੇ ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਨੇ ਮਸੰਦ ਸਾੜੇ ਸੀ, ਇਹ ਉਲਟੀ ਰੀਤ ਸੀ। ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਰੋਸ ਜਾਗਿਆ ਤੇ ਸਿਖ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਕੁੱਦ ਪਏ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਮਹੰਤਾਂ ਦੀ ਪੁਸਤ ਪਨਾਹੀ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਡਾਂਗਾਂ ਮਾਰੀਆਂ, ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ, ਜਿਹਲਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟੇ, ਕਈ ਜਾਨਾਂ ਵੀ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਪਰ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਮਹੰਤਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਕੇ ਲਹਿਰ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਜਿਹਲਾਂ ਵਿਚ ਸੌਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਮਹੰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਕੱਢ ਦੇਂਦੀ ਹੈ, ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਐਕਟ ਮੰਨਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰੇਗੀ। ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਸਿਖਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੁਣੀ ਜਾਇਆ ਕਰੇਗੀ। ਪਹਿਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਰਵਾਇਆ ਕਰੇਗਾ, ਚੋਣਾਂ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਕਰਵਾਇਆ ਕਰੇਗੀ। ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਜੋ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਲੰਮੀ ਲੜਾਈ ਕਾਰਨ ਅੱਕੇ ਤੇ ਥੱਕੇ ਹੋਏ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮਹੰਤ ਨਿਕਲਦੇ ਤੇ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਆਪਣੀ ਜਿੱਤ ਸਮਝੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣਕੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਉਤੇਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਗਏ। ਮਹੰਤ 75 ਸਾਲਾਂ ਪਿਛੋਂ 1925 ਵਿਚ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿਤੇ ਗਏ, ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1925 ਵਿਚ ਮਹੰਤਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵਾੜ ਦਿਤਾ, ਤੇ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ।

1925 ਤੋਂ 1984 ਤਕ ਭਾਵ ਪੂਰੇ 60 ਸਾਲ ਤਕ ਅਕਾਲੀ ਬਿਨਾਂ ਰੋਕ ਟੋਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਉਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਰਹੇ। ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਚੜਤ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਇਹ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਰਤਦੇ ਤੇ ਛਕਦੇ ਰਹੇ। ਸਿਖਾਂ ਨੇਕਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਸਨਮੱਤਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਵਿਰ ਸਿਖਰ ਤੇ

ਲ ਗਏ ਫਿਰ ਵੀ ਸਿਖ ਨਾ ਬੋਲੇ। ਇਹਨਾਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਉਲਟ ਬਰੈਹਮਣਵਾਦ ਨਾਲ ਨੇੜ ਕਰ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਨਿਆਰਾਪਨ ਖਤਮ ਕਰਵਾ ਕੇ 1947 ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਬਰੈਹਮਣਵਾਦ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਕਬੂਲ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀ, ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਧਰਮ ਦੇ ਪਾਲਣ ਦਾ ਹੀ ਨਾਮ ਦਿਤਾ। ਮੈਂਬਰੀਆਂ ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ ਦਿਵਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਾਭੂ ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਸਾਧਨ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ, ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਰਾਹ ਦਸਿਆ, ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਧਰਮ ਦਾ ਅੰਗ ਮੰਨ ਲਿਆ। ਜਦ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੇ ਮੌਰਚੇ ਲਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ, ਤਾਂ ਵੀ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਪੂਰਾ ਸਾਥ ਦਿਤਾ। 1955 ਵਾਲੇ ਮੌਰਚੇ ਦਾ ਮੁੱਲ ਗਿਆਨੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੱਟ ਲਿਆ, ਫਿਰ 1960 ਵਿਚ ਮੌਰਚਾ ਲਾਇਆ, ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਣ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਤੋਂ ਭਗੋੜੇ ਹੋ ਗਏ। ਅਧਰਮੀ ਸਿੱਧ ਹੋਏ, ਪਰ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਵੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਵਲੋਂ ਮੁੱਖ ਨਾ ਮੰਤਿਆ। ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪੰਥ ਮੰਨਦੇ ਰਹੇ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਾਂਗ ਸਿਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਰਾਸਾਂ, ਨਾਟਕਾਂ ਅਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਬਣਾਉਣਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਵੀ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਦਸੰਬਰ 1966 ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਚਾਰ ਉੱਘੇ ਸਿਰ ਕੱਢ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੀਆਂ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰਣ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੋਂ ਭਗੋੜੇ ਹੋ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਉਤੇ ਝੂਠੀਆਂ ਸਤੀਆਂ (ਅਗਨ ਕੁੰਡ) ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਬਜਰ ਪਾਪ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਸਿਖ ਇਹ ਵੀ ਸਭ ਕੁਝ ਸਹਿਣ ਕਰ ਗਏ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਅਧਰਮੀਆਂ ਦੇ ਗੋਡੀਂ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾ ਕੇ ਮੈਂਬੇ ਟੇਕਦੇ ਰਹੇ।

ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਪਰਾਏ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਮੈਂਬਰੀਆਂ ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਕੱਟੜ ਹਿੰਦੂ (ਬਰੈਹਮਣਵਾਦ) ਦਾ ਨੇੜ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਹ ਵੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਸੀ, ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਬਰੈਹਮਣਵਾਦ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ 1980 ਤਕ ਇਹ ਨਸ਼ਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਉਧਰ

ਹਿੰਦੂ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੇ 1978 ਤੋਂ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦਾ ਚੱਕਰ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਉਤੇ ਜਬਰ ਦੁਲਮ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਤਸ਼ੱਦਦ ਕਰ ਕੇ ਜਾਨਾਂ ਮਾਰ ਦੇਂਦੀ ਸੀ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਦੀ ਰਖਿਆ ਲਈ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੰਰਚਾ 19 ਜੁਲਾਈ 1982 ਨੂੰ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ। ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਦੇਖਾਚੀ ਵਾਲੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਅੰਤ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਮਈ 1984 ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਅਤਿੱਕਾ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇ ਦਿਤੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ 4 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਉਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਹਾਨੀ ਦੀ ਅਖੀਰ ਸੀ, ਜੋ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਦੱਸੀ ਆਪ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਸਨ। ਜਿਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਆਪ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ 24 ਜੁਲਾਈ 1985 ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖਤੀ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਕੇ ਦਿਤਾ।

ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਮਸੰਦਾਂ ਤੇ ਮਹੰਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਦੱਸੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਦੀ ਹਾਨੀ, ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਰਵਾਉਣ ਦੇ ਸਭ ਰੀਕਾਰਡ ਮਾਤ ਕਰ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਆ ਸਕਦਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਅਵੱਸ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਉਂਦੇ ਸਾਤ ਦੇਂਦਾ ਜਿਵੇਂ ਮਸੰਦ ਸਾਡੇ ਸੀ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਗੱਲ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੁਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਮਹੰਤਾਂ ਵਾਂਗ ਸਿੱਖ ਜਦ ਚਾਹੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਨਾਲੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਉਤੇ ਕਾਬਜ ਹੋਇਆਂ 60 ਸਾਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਇਤਿਹਾਸ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮਹੰਤਾਂ ਵਾਂਗ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ

ਬੰਦਣ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨਾ ਚਲਾਉਣਾ ਵੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮੀ ਹੈ। ਜਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਉੱਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਰਹਿਣਗੇ, ਇਹ ਨਵੀਂ ਸਿਖ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਕੁਝ ਲਹੂ ਆਪ ਪੀਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਕੁਝ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਿਆਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

36. ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਘਰ ਦੇਰ ਹੈ ਅੰਧੇਰ ਨਹੀਂ

ਅੱਜ ਦੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਪੁਰਾਤਨ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇਕੀ, ਝਲਾਈ ਤੇ ਨੇਕ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਭਾਗ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਨੇਕ ਕਮਾਈ ਵਿਚ ਬਰਕਤ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਮਾੜੇ ਤੇ ਬੁਰੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਭੈੜੀ ਕਮਾਈ ਵਿਚ ਬਰਕਤ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਨੇਕੀ ਦਾ ਇਵਜ਼ ਤੇ ਬਦੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਣ ਵਿਚ ਕੁਝ ਦੇਰ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਵਜ਼ ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੇ ਹੀ ਨਾ, ਏਸੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਾਰਨ ਸਿਖ ਨੇਕ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਧਕਾ ਤੇ ਬੇਨਿਆਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੇ, ਭੈੜੀ ਤੇ ਕਾਲੀ ਕਮਾਈ ਤੋਂ ਵੀ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਸੀ ਕਿ ਗਲਤ ਤੇ ਮਾੜੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਅਵੱਸ ਦੇਣੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਦੇਰ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਦੇਵੇ।

ਅੱਜ ਦਾ ਸਿਖ ਇਸ ਅਟੱਲ ਸਚਾਈ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ। ਉਹ ਨੇਕੀ ਤੇ ਬਦੀ ਵਿਚ ਵੀ ਤਮੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਉਹ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣਾ ਮਤਲਬ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਨਾ ਪੂਰਾ ਹੋਵੇ? ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਡਰਦਿਆਂ ਕਮਾਈ ਨਾ ਕਰਨੀ, ਜਾਇਦਾਦ ਨਾ ਬਣਾਉਣੀ, ਹੋਰਾ ਫੇਰੀ ਨਾਲ ਝੂਠ ਵਰੇਥ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਔਹਦੇ ਮੁਰਾਤਬੇ ਨਾ ਲੈਣੇ ਕਿਥੋਂ ਦੀ ਅਕਾਲਮੰਦੀ ਹੈ?

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਸਾਹਮਣੇ ਖੁਲ੍ਹੀ ਪਈ ਹੈ, ਪਰ ਅੱਜ ਦਾ ਸਿਖ ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਉਸ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੇ ਤਾਂ ਸਾਫ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਖਾਈ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਦੇ ਉਲਟ ਕਰਮ ਕੀਤੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਦਿਤੀ, ਉਸ ਦੇ ਖਾਨਦਾਨ ਦਾ ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਟਾ ਦਿਤਾ। ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 40 ਸਾਲ

ਰਾਜ ਕੀਤਾ, ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ 40 ਸਾਲ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਲੀਡਰੀ ਕੀਤੀ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮਾਸਟਰ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਵੀ ਨਾ ਅਪਣਾਇਆ, ਤੇ ਮਾਸਟਰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੋਂ ਭਗੋੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਸਿਫਰ ਕਰ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦਿਤਾ ਤੇ ਏਸੇ ਮਾਰ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੰਤ ਫਤੇਹ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੰਤ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਆਏ, ਦਸ ਸਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗੁੱਡੀ ਅਸਮਾਨ ਚੜ੍ਹੀ ਰਹੀ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਵੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਦਸਿਆ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਾ ਅਪਣਾਇਆ, ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਤੋਂ ਭਗੋੜੇ ਹੋ ਗਏ, ਉਹ ਵੀ ਮੁਕਾਲਖਾਂ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਮਰ ਗਏ। ਸ: ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਆਇਆ, ਉਸ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ (ਦਲ ਬਦਲੀ) ਕੀਤੀ, ਦੋ ਸਾਲ ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਵਿਕਿਆ, ਕੌਡੀ ਕੌਡੀ ਹਾਰ ਗਿਆ, ਅੰਤ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਉਹ ਸਜ਼ਾ ਦਿਤੀ, ਕਿ ਹਵਾ ਵਿਚ ਹੀ ਚੀਬੜੇ ਉਡਾ ਦਿਤੇ। ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਮਿਰਤਕ ਸਰੀਰ ਵੀ ਨਾ ਲੱਭਾ। ਦਸੰਬਰ 1966 ਵਿਚ ਛੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੋਂ ਭਗੋੜੇ ਹੋਏ ਸੀ। ਚਾਰ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਕੇ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ, ਦੋ ਬਕਾਇਆ ਹਨ, ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਤੇ ਤਲਵੰਡੀ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਮੌਤ ਮੰਡਲਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਅਟੱਲ ਸਚਾਈ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਘਰ ਦੇਰ ਹੈ ਅੰਧੇਰ ਨਹੀਂ।

ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 1983-84 ਵਿਚ ਸੰਤ ਲੌਗੋਵਾਲ ਤੇ ਟੋਹੜਾ ਨਿਤ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਜੇ ਫੌਜ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦਾ ਕਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਫੌਜ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਉਪਰੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਭਾਵ ਉਹ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇਣਗੇ। ਪਰ ਜਦ 4 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਫੌਜ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਕੋਈ ਫੌਜ ਨੂੰ ਡੱਕਣ ਜਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇਣ ਲਈ ਅਗੇ ਨਾ ਆਇਆ, ਉਲਟਾ ਇਹ ਗੱਲ ਨੰਗੀ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਲੌਗੋਵਾਲ ਤੇ ਟੋਹੜੇ ਨੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦਿਤੀ ਸੀ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ 20 ਅਗਸਤ 1985 ਨੂੰ ਸੰਤ ਲੌਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਦਿਤੀ, ਪਰ ਟੋਹੜੇ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖੰਭਾਂ ਹੇਠ ਲੁਕਾ ਕੇ ਬਚਾ ਕੇ ਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਸਜ਼ਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਅਵੱਸ ਦੇਣੀ ਹੈ।

ਇੰਦਰਾ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ, ਸਜ਼ਾ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਦਿਤੀ। ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਜੋ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦਾ ਇਨਚਾਰਜ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿਤੀ। ਦਿਲੀ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਕਤਲੇ ਗਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਰਜਨ ਦਾਸ ਨੂੰ ਭੀ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਦਿਤੀ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਵੱਸ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਟੱਲ ਸਚਾਈ ਕਿ ਦੇਰ ਹੈ ਅੰਧੇਰ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਨੇ ਸੇ ਵੀ ਸਦੀ ਸੱਚੇ ਹੀ ਸਾਬਤ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਰੂਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦੇ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ, ਪੌਣੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਰੂਸ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹ ਸਜ਼ਾ ਦਿਤੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਸਦਾ ਯਾਦ ਰਹੇਗੀ। ਰੂਸ ਨੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ 30/40 ਹਜ਼ਾਰ ਨੌਜਵਾਨ ਮਰਵਾਏ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਰੂਸ ਦੇ ਦੋ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਮਾਰੇ ਹਨ। ਰੂਸ ਨੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰਵਾਈ ਸੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਰੂਸ ਦੀ ਸੈਂਕੜੇ ਮੀਲਾਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਰੂਸੀ ਜੋ ਨਾਸਤਕ ਹਨ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਤੇ ਤਾਕਤ ਦਾ ਗਿਆਨ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਇਕੋ ਗੱਲ ਜੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਸਭ ਕੁਝ ਸਾਇੰਸ ਤੇ ਆਦਮੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਹੀ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਇੰਸਦਾਨਾਂ ਨੇ ਪੇਸ਼ਗੀ ਹਿਸਾਬ ਕਿਉਂ ਨਾ ਲਾ ਲਿਆ ਕਿ ਰੂਸ ਵਿਚ ਕੁਚਾਲ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੇ ਉਪਾਓ ਕੀਤੇ ਜਾਣ? ਅਸਲੀਅਤ ਤੇ ਅਟੱਲ ਸਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੀ ਸਾਰੀ ਸਰਿਸਤੀ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਕਰਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਹਰ ਇਕ ਦੇ ਕੀਤੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਤੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਅੰਧੇਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਣ ਵਿਚ ਦੇਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਭੈੜੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਜ਼ਰੂਰ ਅਵੱਸ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਰੂਸ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਨਾਸਤਕ ਸਨ, ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਵੀ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ, ਪਰ ਸਜ਼ਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਕਿੱਤੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਿਖਾਂ ਤੇ ਸਿਖ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਅਟੱਲ ਸਚਾਈ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੁਕਰਮਾਂ ਤੇ ਅਧਰਮ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਵੱਸ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਜੋ ਕਰਮ ਅੱਜ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਇਹ ਨਾ ਕਰਦੇ।

37. ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਨਾਸਤਕ ਪਾਸੋਂ ਧਰਮ ਪਰਵੁੱਲਤ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਨ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਬਚਿਤਰ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਬੜਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਧਰਮ ਦੀ ਪਰਵੁੱਲਤਾ ਲਈ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਧਰਮ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਅਸੂਲ ਸੀ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਸਰਿਸ਼ਟੀ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਕਰਤਾ ਮੰਨ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ, ਉਸ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨਾ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹੀ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਿਆਂ ਫੁਰਮਾਇਆ ਸੀ—

ਯਹੀ ਕਾਮ ਧਰਾ ਹਮ ਜਨਮੰ। ਸਮਝ ਲੇਹੁ ਸਾਧੂ ਸਭ ਮਨਮੰ।

ਧਰਮ ਚਲਾਵਨ ਸੰਤ ਉਭਾਰਨ। ਦੁਸ਼ਟ ਦਮਨ ਕੇ ਮੂਲ ਉਪਾਰਨ।

ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਭਲੇ ਲੋਕ (ਸਾਧੂ ਦਾ ਅਰਥ ਦੇਖੋ ਨਿਰੋਲ ਸੰਤ ਸਾਧ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਭਲੇ ਲੋਕ ਹੈ) ਇਹ ਗੱਲ ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਲਵੋ, ਸਮਝ ਲਵੋ, ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕੇਵਲ ਤਿੰਨਾਂ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਕੰਮ ਹੈ ਧਰਮ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ, ਪਰਵੁੱਲਤ ਕਰਨਾ ਤੇ ਅਨੋਖਾ (ਨਿਆਰਾ) ਧਰਮ (ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ) ਚਲਾਉਣਾ, ਦੂਜਾ ਹੈ ਧਰਮੀ ਲੋਕਾਂ (ਸੰਤ) ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਦੇਣੀ, ਤੀਜਾ ਹੈ ਸਾਰੇ ਨਾਸਤਕਾਂ ਜੋ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਸਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਕਰਤਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ (ਦੁਸ਼ਨ ਸਭਨ) ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪੁਟਣੀਆਂ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਿਆ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਧਰਮ ਪਰਵੁੱਲਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾਸਤਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪੁੱਟ ਕੇ ਸੁੱਟਣ ਲਈ ਆਏ ਹਨ, ਪਰ ਅੱਜ ਦੇ ਸਿਖ ਤੇ ਖਾਲਸੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਨਾਸਤਕਾਂ ਪਾਸੋਂ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪੁਟਵਾ ਕੇ ਸਮਝ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਧਰਮ ਪਰਵੁੱਲਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿੰਨਾਂ ਅੰਤਰ ਹੈ ਦੋਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ? ਕਈ ਸਿਖ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਪਾਪ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ, ਅਸੀਂ ਨਾਸਤਕਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਤਾਕਤ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ? ਉਹ ਵੀ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤਕ

ਸੱਚੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਹਾਠਾਤ ਉਤੇ ਕਦੇ ਵਿਚਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ, ਉਹ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਵਿਚ ਸੁਤੇ ਹੀ ਧੱਖਾ ਖਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਦਸਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿਖ, ਤੁਸੀਂ 1973 ਤੋਂ ਜਿਸ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੇਹੜੇ ਨੂੰ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਮੁਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹ ਨਾਸਤਕ ਹੈ, ਨਾਸਤਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਭੇਜ ਕੇ ਬੜੀ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਸਿਖ ਧਰਮ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ 17 ਸਾਲ ਤੋਂ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਉਤੇ ਆਪਣਾ ਮਨਹੂਸ ਸਾਇਆ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀ, ਧਰਮੀ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਸਾਰੀ ਤਾਕਤ ਨਸ਼ਟ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀ, ਉਸ ਨੇ ਫਿਰ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੋਬਾਰਾ ਦੁਹਾਇਆ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਦੋਬਾਰਾ ਦਾਹੁਣ ਦਾ ਫੀਲਰ ਵੀ ਉਸ ਸੁਟਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਕ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਚੋਂ ਗੁੱਸਾ ਖਤਮ ਕਰਵਾਇਆ, ਦੂਜੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੁਹਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਨਾਸਤਕਤਾ ਦਾ ਢਿਡ ਭਰਿਆ। ਅੱਜ ਚਾਰ ਸਾਲ ਤੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਿਆ। ਟੇਹੜੇ ਨੇ ਹੀ 1986 ਵਿਚ ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੋਵਾੜ ਕਰਵਾਇਆ। ਟੇਹੜੇ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਨਵਰੀ 1986 ਵਾਲੇ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਇਕੱਠ ਦੇ ਗੁਰਮਤੇ ਸਿਫਰ ਕਰਵਾਏ। ਟੇਹੜੇ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ: ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਕਾਗਜ਼ੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਖਤਮ ਕਰਵਾਈ। ਟੇਹੜੇ ਨੇ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਬਕ ਦੇ ਕੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਨੂੰ ਬੜੀ ਪਲੇਨਿੰਗ ਨਾਲ ਸਿਫਰ ਕਰਵਾਇਆ। ਟੇਹੜਾ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਜੇਹਲ ਵਿਚ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਇਕ ਹੈਸਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸਾਰੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਕੀਮਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਾਲੀ ਗਰਜ-2 ਵੀ ਟੇਹੜੇ ਦੀ ਸਕੀਮ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਸ ਦੀ ਪਲੇਨਿੰਗ ਵੀ ਟੇਹੜੇ ਕਰਵਾਈ।

ਇਉਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਣ ਲਗ ਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਸੱਚ ਤੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਜੰਦਰੇ ਮਾਰੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਚਾਬੀਆਂ ਟੇਹੜੇ ਦੇ ਹੱਥ ਫੜਾ ਬੈਠੇ ਹਨ ਨਾ ਉਹ

ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਜੰਦਰੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ਨਾ ਇਹ ਅਕਲ ਤੇ ਸੋਚ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣ, ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਟੋਹੜੇ ਦੇ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇਣ ਤੇ ਸ਼ੁਕਾਰ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕਈ ਸਿਖ ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਡੇਰਾ ਨਾ ਲਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੀ ਹੋਣਾ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਹੋ ਸਿਖ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਦਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਡੇਰਾ ਲਵਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਟੋਹੜਾ ਹੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਗੱਲ ਬੜੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਵਾੜ ਕੇ ਉਸ ਪਾਸੇ ਜੇ ਮੌਰਚਾ ਲਵਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਟੋਹੜਾ ਸੀ ਤੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੌਰਚੇ ਦਾ ਭੋਗ ਪਵਾਉਣ ਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਤਾਕਤ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਟੋਹੜਾ ਹੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਵੀ ਇਕੱਲਾ ਟੋਹੜਾ ਹੀ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸਿਖ ਫਿਰ ਵੀ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਵਿਚ ਟੋਹੜੇ ਨੂੰ ਹੀ ਧਰਮ ਰੱਖਸ਼ਕ ਸਮਝ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਸਭ ਨੂੰ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬੁੱਧੂ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਮੁੱਚੇ ਅਕਾਲੀ ਧੜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣ ਦਿਤਾ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ੁਕਾਰ ਵੀ ਰਹ ਸਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਵਾਕੇ ਸਿਖ ਧਰਮ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਬਿਠਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਖ ਫਿਰ ਵੀ ਹਿਸਾਬ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦੇ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਨ ਸਰਕਾਰ ਟੋਹੜੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਿਉਂ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ?

ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਤੇ ਬੇਸਮਝੀ ਕਿ ਨਾਸਤਕ ਟੋਹੜਾ ਹੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕਥਨ ਤੇ ਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਹੈ ਦੂਜੇ ਇਹ ਹੀ ਗਲਤ ਸੋਚ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਬਦ-ਕਿਸਮਤੀ ਹੈ ਟੋਹੜਾ ਨਿਰਾ ਧਾਰ (ਅਮਰਵੇਲ) ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਂ ਇਹ ਧਰਮ ਤੇ ਛਾਇਆ ਰਹੇਗਾ ਧਰਮ ਕਦੇ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ, ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗੀ। ਇਹ ਵੀ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਫਿਰ ਟੋਹੜੇ ਨੂੰ

ਰਿਹਾਅ ਕਰਕੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੁਰਾਹੇ ਪਾਉਣ ਦੀ ਸਕੀਮ ਤਿਆਰ ਕਰੀ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਕੀਮ ਕੀ ਹੈ? ਛੇਤੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਵੇਗੀ।

38. ਜਹਾਦ ਬਿਨ ਲਸਾਨ ਦੀ ਘਾਟ

ਜਿਵੇਂ ਪਿੱਛੇ ਦਸਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਦੇ ਤਿੰਨ ਤਰੀਕੇ ਦਸੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲਾ ਤੇ ਮੁੱਢਲਾ ਤਰੀਕਾ ਤਲਵਾਰ ਰਾਹੀਂ ਜਹਾਦ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਕਲਮ ਰਾਹੀਂ ਜਹਾਦ ਸੀ ਤੇ ਤੀਜਾ ਜ਼ਬਾਨ ਰਾਹੀਂ ਜਹਾਦ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਹਾਦ ਬਿਨ ਲਸਾਨ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜ਼ਬਾਨ ਰਾਹੀਂ ਧਰਮ ਯੁੱਧ (ਜਹਾਦ) ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਢਾਡੀਆਂ, ਕਵੀਸ਼ਰਾਂ, ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ, ਤੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਦੀ ਪਿੱਠ ਤੇ ਖੜੇ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਇਸ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਕੁਝ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਢਾਡੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੌਮ ਹੀ ਧਰਮੀ ਯੋਧਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਗਾਉਣਾ ਸੀ ਤੇ ਜ਼ਬਰ ਜੁਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇਣਾ ਤੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਬਾਰੇ ਅੱਜ ਤਕ ਜ਼ਬਾਨ ਨਹੀਂ ਖੋਲੀ, ਏਹੋ ਹਾਲ ਕਵੀਸ਼ਰਾਂ ਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਰੇ 200 ਸਾਲ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਮੱਸੇ ਰੰਘੜ ਤੇ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੱਤੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਹੀ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅੱਜ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਗਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਾਰ ਗਾਉਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਹੁਕਮਰਾਨ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਯੂਧਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਾਰ ਪੜ੍ਹਨਗੇ। ਪਰ ਅੱਜ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਦਾ ਔਖਾ ਮਨਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਏਹੋ ਹਾਲ ਸਿਖ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਤੇ ਸਿਖ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਤਕਰੀਰਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਤੇ ਕਰਨ ਨੂੰ ਵੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਸਭ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਜੂਝ ਰਹੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਵੀ ਉਲਟਾ ਕੁਰਾਹੇ ਪਏ ਹੋਏ ਤੇ ਭਟਕੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਹਨ, ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲ, ਲੁਟੇਰੇ ਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਉਹ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੁਖ ਧਾਰਾ ਵਿਚ

ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ, ਕੁਝ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸਿਖ ਮੁਖ ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ, ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਦੇਣ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੁਖ ਧਾਰਾ ਤਾਂ ਬਰੈਹਮਣਵਾਦ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਨਾਲ ਨਿਆਰਾਪਨ ਤੇ ਸਿਖੀ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਿਖ ਮੁਖ ਧਾਰਾ ਦਾ ਅਰਥ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਖ ਲੀਡਰ ਆਪ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਅਪਣਾਉਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਤੇ ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਗੁਲਾਮੀ ਪਸੰਦੀ, ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਤੀ, ਕੁਰਸੀਆਂ ਤੇ ਕਮਾਈਆਂ ਦੀ ਭੁੱਖ ਨੂੰ ਸਿਖ ਮੁਖ ਧਾਰਾ ਦਾ ਨਾਮ ਦੇ ਲਿਆ ਹੈ। ਅਜੇਹੇ ਸਿਖ ਲੀਡਰਾਂ ਲਈ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਸਿਖ ਮੁਖ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ, ਫਿਰ ਇਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ।

ਸਿਖ ਢਾਡੀਆਂ, ਕਵੀਸ਼ਰਾਂ, ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਤੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਲਈ ਜ਼ਬਾਨ ਨਾ ਖੋਲਣਾ ਤੇ ਸਿਖ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਉਲਟਾ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ।

39. ਸਿਖ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਫਿਕੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਭੇਬਲ ਭੂਸਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ

ਜਦ 19 ਜੁਲਾਈ 1982 ਨੂੰ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਅਰੰਭ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਬੜੀ ਸਿਆਣਪ ਤੇ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਨਾਲ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ, ਤੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸੰਦੇਬਾਜ਼ੀ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿਤੀ, ਪਰ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਕੋਈ ਸੰਦੇਬਾਜ਼ੀ ਮੰਨਣ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿਤੀ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਏਜੰਟ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਟ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਆਪ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸੰਦੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਤੇ ਆਪਣੀ ਸੰਦੇਬਾਜ਼ੀ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਹੀ ਟੰਗੜੇ ਤੇ ਲੋਗੋਵਾਲ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦਿਤੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦਾ ਏਹੋ ਇਕੋ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਮਾਰਚ 1985 ਵਿਚ ਟੰਗੜਾ,

ਲੋਗੋਵਾਲ ਤੇ ਬਾਦਲ ਨੇ ਜਿਹਲਾਂ ਅੰਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸੰਦੇਸ਼ਾਜੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਲੋਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਬਦਲੇ ਸਮੁੱਚੀ ਸ਼ਹੀਦੀ, ਕੁਰਬਾਨੀ ਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਦੇ ਹਿਤ ਵੇਚੇ, ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਕਤਲਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖਤੀ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਮੁੱਚੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਵਿਕ ਗਏ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕੇਵਲ ਇਸ ਕਾਰਨ ਦਿਤੀ ਕਿ ਇਹ ਹੀ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਆਰੰਭ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਨ, ਪਰ ਜਦ ਚਾਰ ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਹੀ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਬਰਨਾਲਾ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਟਕਰ ਲੈਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ, ਇਹ 26 ਜਨਵਰੀ 1986 ਵਾਲਾ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਇਕੱਠ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ, ਤੇ ਆਪ ਫਰਵਰੀ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਇਕੱਠ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ, ਤਾਂ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਟੋਹੜੇ ਤੇ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਥਾਪੀ ਦਿਤੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੱਖਰਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਣਾ ਲਵੋ, ਸਰਕਾਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾਕਤ ਦੇਵੇਗੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੀ ਹਾਲਾਤ ਸਾਬਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਾਲੀ ਗਰਜ ਇਕ 30 ਅਪਰੈਲ 1986 ਨੂੰ ਕਰਵਾਇਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਪੱਜ ਪਾ ਕੇ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਕੇ ਟੋਹੜੇ ਤੇ ਬਾਦਲ ਨੇ ਨਵਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਣਾਇਆ ਤੇ ਲੋਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੋਫ਼ਾਤ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 26 ਜਨਵਰੀ 1986 ਵਾਲੇ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਇਕੱਠ ਦੇ ਗੁਰਮਤਿਆਂ ਤੇ ਰਬੜ ਵੇਰਨ ਲਈ ਟੋਹੜੇ ਨੂੰ ਨਵੰਬਰ 1986 ਵਿਚ ਦੋਬਾਰਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਵਾਇਆ। ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਟੋਹੜੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਇਤਬਾਰੀ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਜਿਹਲ ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਬਣਵਾਇਆ। ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਪਾਸੋਂ ਸਿਖ ਰਵਾਇਤਾਂ ਤੇ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਸਿਖ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦਿਵਾਇਆ, ਨਵਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਦਲ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਵਾਇਆ। ਬਰਨਾਲੇ ਨੂੰ ਸਿਖੀ ਚੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰਵਾਇਆ। ਫਿਰ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਪਾਸੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕ ਬਰਨਾਲੇ ਦਾ ਸਾਬ ਛੱਡ ਦੇਣ,

ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਖੀ ਚੋਂ ਖਾਰਜ ਹੈ। ਬਰਨਾਲੇ ਦੀ ਬਹੁਸੰਮਤੀ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਘਟ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਬਦਲਵਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਅਖੀਰ ਟੋਹੜੇ ਤੇ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਇਕਰਾਰ ਮੁਜਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਰਨਾਲਾ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਮਈ 1987 ਵਿਚ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਜਦ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ 4 ਅਗਸਤ 1987 ਨੂੰ ਅਨੰਦਪੁਰ ਮਤੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਰੈਜ਼ੋਲੇਸ਼ਨ ਕਰਵਾਇਆ ਤਾਂ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਵਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਛੱਡ ਕੇ 9 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਹੀ ਭੱਜ ਗਿਆ।

ਜਦ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਨੂੰ ਭਜਾ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਬਹੁਤ ਔਖੀ ਹੋਈ, ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਾਰ ਤੇ ਹੇਠੀ ਸਮਝਦੀ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਜੋ ਜਿਹਲ ਅੰਦਰ ਸੀ ਸੌਦਾ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਲਿਆਵੇਂ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਤੈਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਬਾਦਲ ਨੇ ਸੌਦਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਰਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸਵਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਵੰਬਰ ਦਸੰਬਰ 1987 ਵਿਚ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਉਤੇ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਵਾਲੀ ਅਖੀਰ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀ। ਸੈਂਕੜੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਮਾਰ ਦਿਤੇ ਪਰ ਪਹਿਲੀ ਜਨਵਰੀ 1988 ਤੋਂ ਹੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਲੜਾਈ ਦਾ ਪਾਸਾ ਪਲਟ ਦਿਤਾ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਵਾਂ ਪੈਂਤੜਾ ਬਦਲਿਆ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰੌਡੇ ਨਾਲ ਜਿਹਲ ਅੰਦਰ ਗੱਲ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਚਾਰ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੋ ਜਿਹਲ ਅੰਦਰ ਸਨ, ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿਤੇ, ਤੇ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪਾਸੋਂ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ। ਜਾਰੇ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਚਰਚਾ ਚਲ ਗਈ ਕਿ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰੌਡੇ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਵਿਕ ਗਏ ਹਨ। ਬਾਦਲ ਸਿਫਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫਿਰ ਕੈਦ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਰੌਡੇ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਦੇਣ ਲਗ ਪਈ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੜੀ ਸਿਆਣਪ ਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਕਰ ਕੇ ਉਪਰੋਕਤ

ਕਾਲੀ ਗਰਜ-2 ਕਰ ਕੇ ਰੋਡੇ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਸਿਫਰ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਭਿੰਡਰਾਂ-ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਵਿਕੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪਾਸੋਂ ਰੋਡੇ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਇਆ, ਪਰ ਪੇਸ਼ ਇਹ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਰੋਡੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੈ। ਜਦ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਡੇ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀਆ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਵਿਕਿਆ ਸਾਬਤ ਕਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫਿਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪਾਸੋਂ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੱਬਾਰਾ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਬਣਵਾਇਆ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਸਕੱਤਰ ਵੀ ਆਪਣਾ ਇਤਬਾਰੀ ਬਣਵਾ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤਾ।

ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ ਪੰਜ ਛੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠਾ ਸੀ ਤੇ ਕਈ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸੀ ਕਿ ਸਾਇਦ ਇਹ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਾਦਲ ਟੱਹੜੇ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਖਰੀਦਿਆ ਤੇ 25 ਅਗਸਤ 1988 ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਵਾ ਕੇ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਜੀਸ਼ਨ ਸਿਫਰ ਕਰਵਾਈ। ਫਿਰ ਤਲਵੰਡੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਗ ਪਿਆ ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਵਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੋਈ ਅਜੇਹਾ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਜਾਂ ਧਾਰਮਕ ਸਿਖ ਆਗੂ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਵਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਹਰ ਲੀਡਰ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਵਿਕਿਆ ਹੀ ਪ੍ਰਚਾਰਦਾ ਹੈ। ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਕਿ ਕਿਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਵਿਕਿਆ ਸਮਝਣ ਤੇ ਕਿਸ ਨੂੰ ਨਾ ਸਮਝਣ? ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਸਿਖ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਧਾਰਮਕ ਆਗੂ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਵਿਕੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਪਰ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਜੇ ਵੀ ਭੰਬਲ ਭੂਸਿਆਂ ਵਿਚ ਫਸੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਾ ਹੋਣਾ ਵੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜੇਹੇ ਉਹਲੇ ਵਿਚ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਖੰਡਣ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀਆਂ।

40. ਸਿਖ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਟਲ
ਨੀਤੀਆਂ ਸਮਝਣ ਦੀ ਨਾ ਯੋਗਤਾ ਹੈ ਨਾ ਇਸ ਨਾਲ ਲੜਨ
ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ, ਇਹ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡਣਾਂ ਹੀ
ਪੰਥ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਸਮਝਦੇ ਹਨ

ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਮਿੱਥ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਗੱਲ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਹਨੂਮਾਨ
ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬਾਲ ਸੀ ਤਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪੰਝੂੜੇ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਸੀ,
ਜਦ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਤੇ ਸੂਰਜ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਆਰੰਭ ਹੀ ਹੋਇਆ
ਤਾਂ ਹਨੂਮਾਨ ਨੇ ਸੂਰਜ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾ ਲਿਆ, ਫਿਰ ਘੁੱਪ ਹਨੇਰਾ ਹੋ ਗਿਆ।
ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ੀ ਮੁਨੀ ਸੱਸ-ਪੰਜ ਵਿਚ ਪੈ ਗਏ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦ
ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸੂਰਜ ਤਾਂ ਹਨੂਮਾਨ ਨੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾ ਲਿਆ
ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਰਲ ਕੇ ਯਤਨ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ ਕਿ ਇਸ ਪਾਸੋਂ ਸੂਰਜ ਫੁਡਵਾਇਆ
ਜਾਏ। ਉਹਨਾਂ ਬੜੇ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਵਰਤੇ, ਬੜੇ ਉਪਾਅ ਕੀਤੇ ਤੇ ਅੰਤ ਹਨੂਮਾਨ
ਪਾਸੋਂ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਇਆ। ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਮੁਨੀਆਂ ਨੇ ਉਥੇ ਹੀ
ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਨੂਮਾਨ ਨੂੰ ਅਜੇਹੇ ਸਰਾਪ ਦਿਓ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ
ਦਾ ਕਦੇ ਗਿਆਨ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਧਾਰਨ ਇਨਸਾਨ ਹੀ
ਸਮਝੇ, ਇਸ ਵਿਚ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਭਲਾ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਕੇ ਸਭ ਨੇ
ਹਨੂਮਾਨ ਨੂੰ ਸਰਾਪ ਦਿਤੇ ਤੇ ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਸਲ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ
ਕਦੇ ਗਿਆਨ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਸੀ ਬਰੈਹਮਣਵਾਦ ਦੀ ਨੀਤੀ, ਉਸ ਪਾਸੋਂ
ਕੰਮ ਤਾਂ ਬੜੇ ਬੜੇ ਲਏ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਛ ਲਾ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਹੁਲੀਆ ਵਿਗਾੜ ਕੇ
ਉਸ ਦਾ ਤੇਜ਼ਸਵੀਆਂ ਤੇ ਤਪੱਸਵੀਆਂ ਵਾਲਾ ਇਮਜ ਗਵਾ ਕੇ।

ਅੱਜ ਕਈ ਉਹੋ ਜਹੇ ਸਰਾਪ ਹੀ, ਕਈ ਸਿਖ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ
ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਯਾਦਾਸ਼ਤ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤੀ
ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਪਿਛੋਕੜ ਭੁੱਲਾ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜਨਮ
ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਕਿਉਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਡੇ ਵਡੇਰੇ
ਕੌਣ ਸਨ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਕੁਝ ਯਾਦ ਨਹੀਂ, ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਕੀ
ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ? ਉਹ ਸਵਾ ਸਵਾ ਲੱਖ ਨਾਲ ਇਕੱਲੇ ਇਕੱਲੇ ਲੜ ਸਕਦੇ ਸੀ।

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੱਖਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਸਿਖ ਦੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਤਰੇਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦੀ, ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਉਤੇ ਖਾਲਸਾ ਇਉਂ ਝਪਟਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਤਿੱਤਰਾਂ ਉਤੇ ਬਾਜ, ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਖਾਲਸਾ ਸੀਸ ਤਲੀ ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਲੜਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹੀਦ ਲੜੇ ਸਨ, ਸਸਤਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਜਦ ਖਾਲਸਾ ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ ਵਿਚ ਕੁਦਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਉਸ ਨੂੰ ਭੈਭੀਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਗੜੀ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਜੰਗ ਤੇ ਖਦਰਾਨੇ ਦੀ ਟਾਬ ਉਤੇ 40 ਮੁਕਤਿਆਂ ਦੀ ਜੰਗ ਇਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹਨ। ਜਾਲਮਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲਸਾ ਬਦਲਾ ਕਿਵੇਂ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਦਾ ਸਬੂਤ ਸਰਹੰਦ, ਸਾਮਲਾ ਤੇ ਸੰਢੇਰਾ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਸੀ। ਹਨੂਮਾਨ ਦੇ ਸੂਰਜ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਮੁਨੀਆਂ ਨੇ ਹੀ ਵੇਖੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੇ ਅੱਜ ਤੋਂ ਪੌਣੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵੇਖੀ ਸੀ, ਪਰ ਲੋਕ ਹੈਰਾਨ ਹਨ ਕਿ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਯਾਦਾਸ਼ਤ ਭੁੱਲ ਕਿਵੇਂ ਗਈ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਦਾ ਸਰਾਪ ਲੱਗਾ ?

ਸੂਝਵਾਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ (ਦਸਮੇਸ਼) ਨੇ ਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪਰਹੇਜ਼ (ਬਰੈਹਮਣਵਾਦ) ਤੋਂ ਦੂਰ ਤੇ ਨਿਆਰੇ ਨਹੀਂ ਰਹੋਗੇ ਤਾਂ ਸਭ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਸਿਖਾਂ ਉਸ ਪਰਹੇਜ਼ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਕੇ ਬਰੈਹਮਣਵਾਦ ਨਾਲ ਨੇੜ ਕਰ ਲਿਆ, ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਧਰਮ ਦੀ ਲੋੜ ਨਾ ਪਈ, ਸਿਖ ਆਪਣੇ ਆਪ (auto metically) ਸ਼ਕਤੀਹੀਨ ਹੋ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਯਾਦਾਸ਼ਤ ਵੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਪਿਛੋਕੜ ਵੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਯਾਦਾਸ਼ਤ ਗਵਾ ਚੁੱਕਾ ਅੱਜ ਦਾ ਸਿਖ ਨਿਰਜਿੰਦ ਹੈ ਕਾਇਰ ਹੈ, ਭੈਭੀਤ ਹੈ, ਜੁਲਮ ਤੇ ਜਬਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ, ਇਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਤਤਪ ਵੀ ਗਵਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਲਾਮੀ ਪਸੰਦ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਲਈ ਉਦਮ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਹਸ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਇਸ ਨੂੰ ਅਨਹੱਦੀ ਗੱਲ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਆਸਰੇ ਜਿਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸੰਸਾਰੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਰਹਿਮ ਤੇ ਜਿਉਣ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਸਤਰਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦਾ ਸਿਖ ਕਿੱਥੇ

ਤੋਂ ਕਿੱਥੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਤੋਂ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਕ ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ, ਕੁਝ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਤੇ ਸਡੌਲ ਸਰੀਰ ਦਿਤਾ, ਕੁਝ ਪਿਤਾ ਨੇ ਚੰਗੀ ਖੁਰਾਕ ਖਵਾ ਕੇ ਪਾਲਿਆ। ਉਹ ਸਕਤੀ ਵਾਲਾ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਕੱਦਾਵਰ ਜਵਾਨ ਬੇ ਬਲਵਾਨ ਬਣਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਲੜਨ ਲਈ ਸਿਰ ਮੂੰਹ ਦੇ ਕੇਸ ਕਟਵਾਏ, ਫਿਰ ਉਹ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪਤੰਤ ਹੋ ਕੇ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਗ ਪਿਆ। ਫਿਰ ਰਾਮਾਇਣ ਸੀਰੀਅਲ ਵਿਚ ਚਿੱਤੜਾਂ ਤੇ ਪੂਛ ਲਵਾ ਕੇ ਅੱਜ ਹਨੂਮਾਨ ਬਣਨ ਵਿਚ ਫਖਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿੱਤੀ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਹੈ ਸਿਖ ਸੌਚ ਤੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿਚ, ਕਿੱਥੇ ਸਿੰਘ (ਸ਼ੇਰ) ਕਿੱਥੇ ਬਾਂਦਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਫਖਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ ?

ਦੂਜਾ ਪੱਖ ਸੀ ਸਿਖ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਟਲ ਨੀਤੀਆਂ ਸਮਝਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਨਾ ਹੋਣਾ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਅੱਜ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਖ ਆਗੂ ਸਿਆਣੇ, ਚੁਸਤ ਤੇ ਨੀਤੀਵਾਨ ਹਿੰਦੂ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਤੋੜ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਹਿੰਦੂ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ, ਮਰਵਾਇਆ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਆਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਫਿਰ ਚੁਸਤੀ ਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਨਾਲ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ 1947 ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਸਿਖ ਆਗੂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਦੀ ਕੁਟਲ ਨੀਤੀ ਨਾ ਸਮਝ ਸਕੇ। ਫਿਰ ਹਿੰਦੂ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਸਿਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਵੰਡੀਆਂ ਕਰਾਉਂਦੇ ਗਏ। ਸਿਖਾਂ ਫਿਰ ਵੀ ਨਾ ਸਮਝਿਆ, ਸਿਖਾਂ ਉੱਤੇ ਜਬਰ ਦੁਲਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਘੇਰਾ ਜਨਵਰੀ 1983 ਵਿਚ ਪਾ ਲਿਆ। ਪਰ ਸਿਖ ਆਗੂ ਇਸ ਕੁਟਲ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾ ਸਮਝ ਸਕੇ। ਅੰਤ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੇ ਸਿਖ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸੱਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਕਸਾ ਕੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਤਾਕਤ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਖ ਆਗੂਆਂ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਲੈ ਕੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਹੋਈ। ਸਮਕਾਲੀ

ਆਗੂ ਇਹ ਵੀ ਨਾ ਸਮਝ ਸਕੇ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਜੋ ਉਹ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਉਸ ਨਾਲ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਵੀ ਤਬਾਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਹਿੰਦੂ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੇ ਸਿਖ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਆਰੰਭ ਕੀਤੇ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਵਰਤਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਸਿਖ ਆਗੂ 1985 ਤੋਂ ਵਰਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਧਾਰਮਕ ਆਗੂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਰਤੇ ਹਨ। ਪਰ ਸਿਖ ਆਗੂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਕੁਟਲ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕੇ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਹੁਕਮਰਾਨ ਸਿਖ ਆਗੂਆਂ ਹਥੋਂ ਹੀ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿਖ ਆਗੂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੀਟੀ ਤੇ ਏਨੇ ਮੋਹਤ ਹਨ, ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਰਕਾਰ ਦੇਵੇ, ਬੰਦ ਰਖੇ, ਜਦ ਫਿਰ ਸੀਟੀ ਮਾਰੇ, ਫਿਰ ਭੱਜੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਸਿਖ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕੁਟਲ ਨੀਤੀਆਂ ਸਮਝਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀ ਲੜਨਾ ਹੈ? ਸਿਖ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਬੋਲਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਖਦੇ। ਸਿਖ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਨਾਅਹਿਲੀਅਤ, ਅਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਅਸਮਰਥਾ ਹੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਹੈ।

ਪੁਰਾਤਨ ਸਿੱਖ ਰਵਾਇਤਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਕੁਝ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥ

1. ਖਾਲਸਾ ਕੌਣ ਅਖਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

ਉਹ ਸਿੱਖ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਸਸਤਰਧਾਰੀ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਖਾਲਸਾ ਸਜੇ, ਜੋ ਸਸਤਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਸਸਤਰ ਚੁੱਕੇ ਜਬਰ ਜੁਲਮ, ਧੱਕਾ ਤੇ ਬੇਨਿਆਈ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੂੰ ਦੇਡ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਤੇ ਅਨਾਥਾਂ ਦੀ ਸਸਤਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਤੜਪ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਵਰ ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਆਪਾ ਵਾਰ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਨਿਆਰਾਪਨ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰਖਦਾ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਹੀ ਸਾਰੀ ਸਰਿਸ੍ਰੀ ਦਾ ਕਰਤਾ ਮੰਨਦਾ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸੱਚੀ ਤੇ ਸਦੀਵੀ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਸੰਸਾਰੀ ਝੂਠੀ ਤੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਈਨ ਤੇ ਗੁਲਾਮੀ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਸੂਰਮਾ ਹੋਵੇ, ਤਿਆਗੀ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਉੱਚੇ ਆਚਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ, ਇਕਾ ਨਾਰੀ ਜਤੀ ਹੋਵੇ, ਅਜੇਹੇ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

2. ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਨਾਮ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

ਉਪਰਲੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਤੇ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੇ ਖਾਲਸੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਤੇ ਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਵੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਧਰਮ ਦੀ ਪਰਵੱਲਤਾ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਵਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਹਨਾਂ ਖਾਲਸਿਆਂ ਦੀ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

3. ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

ਉਹ ਜਥੇਬੰਦੀ ਜਿਸ ਪਾਸ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਦਾ ਪ੍ਰਗਰਾਮ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰਖਦੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ

ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਯਤਨ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰੇ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਦੇ ਵਰ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਮੁਦੱਈ ਹੋਵੇ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਯਤਨ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰੇ, ਜੋ ਜਥੇਬੰਦੀ ਗਲਾਮੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸਹੀਦੀ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰਖਦੀ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਨਿਆਰਾਪਨ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰਖਦੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਬਰੋਹਮਣਵਾਦ ਦਾ ਨੇੜ ਨਾ ਕਰਦੀ ਹੋਵੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਖਾਲਸਿਆਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਹੀ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਹਾਸਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

4. ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ

ਜਦ ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਮੁਗਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ ਸਹੀਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਵੀਂ ਨਵੀਂ ਸਿਖੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ ਤੇ ਸਹਿਮ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਸੋਚਣ ਲਗ ਪਏ ਕਿ ਜਿਸ ਧਰਮ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ ਮਾਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸੋਂ ਆਪ ਨਹੀਂ ਬਚ ਸਕਦਾ, ਉਹ ਸਾਡੀ ਰਖਿਆ ਕਿਵੇਂ ਕਰੇਗਾ ਤੇ ਅਸੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰੋਧ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਬਚਾਂਗੇ? ਛੇਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਤਕ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਪੁੱਜੀਆਂ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭੈ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੀ ਸਾਰੀ ਸਰਿਸਟੀ ਦਾ ਕਰਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਸੱਚੀ ਤੇ ਸਦੀਵੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ, ਸੰਸਾਰੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਭ ਝੂਠੀਆਂ ਤੇ ਬੇੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਹਨ। ਦਿੱਲੀ ਤਖਤ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਬੇੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਝੂਠੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਤਖਤ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਤਖਤ ਇਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਹੇਠ ਹੈ। ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਘਬਰਾਉਣ ਤੇ ਡਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਤਖਤ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੁਣ ਦਿੱਲੀ ਤਖਤ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਵਿਗਾੜ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ, ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ ਪਹਿਣ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਸਿਖ ਹੁਣ ਰਾਜ ਸੱਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਵੀ ਕਰਨਗੇ। ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਈ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ, ਬੇਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਭੈ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ

ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ।

5. ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਕਦੋਂ ਆਰੰਭ ਹੋਈ?

ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਤਖਤ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਹਰ ਸੈ ਨਾਲੋਂ ਸਰਵੱਚ ਸੀ, ਸੰਸਾਰੀ ਤਖਤਾਂ ਦਾ ਇਸ ਨਾਲ ਕੀ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸੀ, ਪਰ ਜੋ ਮਹਾਨਤਾ ਤੇ ਸਰਵੱਚਤਾ ਅੱਜ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਇਹ 1720 ਵਿਚ ਆਰੰਭ ਹੋਈ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਛੇਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਹੀ ਦੇਬੇ ਦਰਬਾਰ ਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਸਤਵੇਂ ਤੇ ਅਠਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕੋਈ ਉੱਘੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕੀਤੀ, ਨਾਵੇਂ ਤੇ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਆਏ ਹੀ ਨਾ, ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਵੀ ਕੋਈ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੇਵਾਦਾਰ ਕੇਵਲ ਸੇਵਾਦਾਰ ਹੀ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਜਿੰਘ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਦ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਸਿਖੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰ 1720 ਵਿਚ ਫਿਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਬਣਾ ਦਿਤਾ, ਤਾਂ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਦਾ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਮੁਖ ਫੈਸਲੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਕਰਨ ਲਗ ਪਿਆ। ਇਹ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸਰਵ-ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਤੇ ਉਸ ਉੱਚੀ ਤੇ ਸੁੱਚੀ ਧਾਰਮਕ ਸਿਖ ਸਥਸੰਮਤ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਜੋ ਸੱਚੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਖਾਲਸਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਟਿਪਣੀ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਜੋ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸਸਤਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਜੂਝਨ ਤੇ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇ।

ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਇਕੱਠ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਇਕੱਠਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਸਰਵ ਸੰਮਤੀ ਦੇ

ਗੁਰਮਤੇ ਹੁੰਦੇ ਉਹ ਵੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਮੰਗ ਲਾ ਕੇ ਹੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਇਹ ਮਹਾਨਤਾ ਤੇ ਸਰਬੱਤਤਾ ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਇਹ 1720 ਤੋਂ ਅਰੰਭ ਹੋਈ ਤੇ 1799 ਤਕ ਜਾਰੀ ਰਹੀ। ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਲੜਾਈ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੱਤ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਇਕੱਠਾਂ ਦੇ ਗੁਰਮਤਿਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨਾਲ ਲੜੀ ਗਈ।

6. ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮਨੈਸ (ਸਰਬੱਤਤਾ) ਕੀ ਹੈ ?

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ ਬੁਲਾਏ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਸਰਵ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਗੁਰਮਤਾ ਹੀ ਅਸਲ ਸੁਪਰੀਮ ਹੈ, ਕੋਈ ਜਥੇਦਾਰ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਸੁਪਰੀਮ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ, ਤੇ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਸਰਵ ਸੰਮਤੀ ਦੇ ਗੁਰਮਤੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਾਲਾ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਥੇਦਾਰ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਹੀ ਸੋਧ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

7. ਪੁਰਾਤਨ ਸਿਖ ਰਵਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 1850 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਹੀ ਅਸਲ ਜਥੇਦਾਰ ਸਨ

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰ ਦੱਸ ਚੁਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਇਕੱਠ ਹੀ ਸਰਵ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਉੱਚੀ ਤੇ ਸੁੱਚੀ ਧਾਰਮਕ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਜੋ ਪੂਰਨ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਖਾਲਸਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਉਤੇ ਕੋਈ ਉਂਗਲ ਨਾ ਉਠਾ ਸਕੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਜਥੇਦਾਰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸਸਤਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੜਦਾ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੁਰਹਿਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿਤੀ, ਪਰ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤਾ ਲਈ ਅਫਗਾਨਾਂ ਨਾਲ ਲੜਦਿਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਵੀ ਦਿਤੀ। ਉਹ ਸਨ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਜਥੇਦਾਰ।

1850 ਵਿਚ ਜਦ ਸਿਖ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀ ਹਜ਼ੂਰੀਏ, ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਤ ਅਤੇ ਗੁਲਾਮੀ ਪਸੰਦ ਸਿਖ ਜਥੇਦਾਰ

ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਬਣਾ ਦਿਤੇ। ਉਹਨਾਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਤਾਂ ਕਿਧਰੇ, ਕਦੇ ਗੱਲ ਵੀ ਮੂੰਹੋਂ ਨਾ ਕੱਢੀ। ਫਿਰ 1925 ਵਿਚ ਜਦ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਵਾਲਾ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਐਕਟ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ, ਤਾਂ ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਪ੍ਰਜੀਸ਼ਨ ਹੀ ਹੋਰ ਬਦਲ ਗਈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਬਦਲ ਦਿਤਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਹੈੱਡ ਪਰੀਸਟ (ਮੁਖ ਪੁਜਾਰੀ) ਜਾਂ ਹੈੱਡ ਗਰੰਥੀ ਦਾ ਨਾਮ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਸਰਵੱਚ ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਇਕ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੀ ਪਦਵੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਦੇ ਮਾਤੈਹਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਇਕ ਮੁਲ ਰਮ ਦੀ ਤਨਖਾਹਦਾਰ ਪਦਵੀ ਬਣਾ ਦਿਤਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਕਰਨ ਲਗ ਪਈ। 1925 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਉਤੇ ਕਾਬਜ ਧੜਾ ਆਪਣੇ ਜੀ ਹਜ਼ੂਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਕਾਬਜ ਸਿਖ ਆਪ ਗੁਲਾਮੀ ਪਸੰਦ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਤ ਹਨ। ਉਹ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵੀ ਗੁਲਾਮੀ ਪਸੰਦ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਤ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਮੂੰਹੋਂ ਨਹੀਂ ਕੱਢਦੇ। ਉਹ ਨਿਆਰਾਪਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹਿੰਦੂ ਸਿਖ ਏਕਤਾ ਦੀ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਬਰੈਹਮਣਵਾਦ ਦਾ ਨੇਤ੍ਰ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਹੈ। ਉਹ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤਖਤ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਦਿੱਲੀ ਨਾ ਚਾਹੇ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਉਹ ਗੱਲ ਮੂੰਹੋਂ ਨਹੀਂ ਕੱਢਦਾ। ਅਜੇਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਦਾ ਮਨਰਥ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 1850 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਉਹ ਮਹਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜੋ 1720 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1850 ਵਾਲੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ।

8. ਪੁਰਾਤਨ ਰਵਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੇ ਡਿਊਟੀ ਕੀ ਸੀ ?

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤਾਂ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ

ਇਕੱਠ ਪਾਸ ਸਨ, ਰਾਜਸੀ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਫੈਸਲੇ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵੀ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਹੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਰੂਟੀਨ ਦੇ ਕੰਮ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਸਨ:—

(ੳ) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਸਾਜਨਹਾਰ ਖਾਲਸੇ ਲਈ ਕੁਝ ਰਹਿਤਾਂ ਨੀਅਤ ਕਰ ਗਏ ਸਨ, ਰਹਿਤਾਂ ਉਹ ਕਰਮ ਹਨ ਜੋ ਖਾਲਸੇ ਲਈ ਕਰਨੇ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਨਾਲ ਹੀ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਵਰਜਤ ਕਰ ਗਏ ਸੀ। ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਰਿਹਤਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੁਰਿਹਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਤਨਖਾਹ ਲਾਉਣੀ ਹੈ ਇਹ ਵੀ ਆਪ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਗਏ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਖਾਲਸਾ ਕੁਰਿਹਤ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤਨਖਾਹੀਆਂ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਤਨਖਾਹ ਲਾਵੇ, ਇਸ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਰਹਿਤਾਂ, ਕੁਰਿਹਤਾਂ ਤੇ ਤਨਖਾਹ ਆਦਿ ਸਭ ਦਾ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਹੀ ਨਿਰਣਾ ਕਰ ਗਏ ਹੋਏ ਸੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਇਹ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ।

(ਅ) ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਮਸਲਿਆਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ, ਰਾਜਸੀ ਕੰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਅੱਜ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਾਲੀ ਲਾਈ ਗਈ ਕਿ ਜਦ ਵੀ ਕੋਈ ਅਹਿਮ ਸਿਆਸੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਇਕੱਠ ਬੁਲਾਵੇ, ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਏਜੰਡਾ ਜਾਰੀ ਕਰੇ। ਉਸ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਜੋ ਸਰਵ ਸੰਮਤੀ ਦਾ ਗੁਰਮਤਾ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਉਸ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਮੋਹਰ ਲਾ ਕੇ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕਰੇ। ਇਹ ਗੁਰਮਤਾ ਕੇਵਲ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਇਕੱਠ ਹੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਇਸ ਵਿਚ ਨਾ ਸਲਾਹ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ ਨਾ ਕੋਈ ਅੰਖਰ ਦਾ ਵਾਧਾ ਘਾਟਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਸਿਵਾਏ

ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਇਕੱਠ ਬੁਲਾਉਣ ਦੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਸੀ।

9. ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਇਕੱਠ ਕੌਣ ਬੁਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਲੋਂ ਸਰਵ ਸੰਸਾਰੀ ਨਾਲ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਇਕੱਠ ਬੁਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਇਕੱਠ ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਖਾਲਸੇ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਗ਼ਾਦੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਾਧਾਰਨ ਸਿੱਖ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਸਾਧਾਰਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ, ਸਰਵ ਸੰਸਾਰ ਸਿੱਖ ਸਮੇਲਨਾਂ ਆਦਿ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਇਕੱਠ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਇਕੱਠ ਸਿਧਾਂਤਕ ਫੈਸਲਿਆਂ (Policy matters) ਲਈ ਹੀ ਬੁਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਸਾਰੀ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਕੁਲ ਸੱਤ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਇਕੱਠ ਹੋਏ, ਹਰ ਸਾਲ ਜਾਂ ਸਾਲ ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਬੁਲਾਉਣਾ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਨੂੰ ਸਸਤਾ ਬਣਾਉਣਾ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਘਟਾਉਣਾ ਹੈ। ਰੁਟੀਨ ਦੇ ਕੰਮ ਚਲਾਉਣਾ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਹੈ।

10. ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਵਿਚ ਕੌਣ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ?

ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਗੁਣ ਪਿੱਛੇ ਦੱਸੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਸਿਫਤਾਂ, ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੇ ਤੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਾਲੇ ਖਾਲਸੇ ਹੀ ਕੇਵਲ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਖਾਲਸਿਆਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਹੀ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਧਾਰਨ ਸਿੱਖ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਨੋਂ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨੀ, ਭਲੇ ਤੇ ਭੇਖੀ ਸਿੱਖ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਣ, ਭਾਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਇਕੱਠ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਖਾਲਸੇ ਵਾਲੇ ਗੁਣ ਤੇ ਸਿਫਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਦਿਲਾਜ

ਵਰਤਮਾਨ ਸੰਕਟ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਇਲਾਜ

ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨ ਤੇ ਕੁਝ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਤਾਂ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਇਲਾਜ ਬਾਰੇ ਵਰਨਣ ਕਰਨਾ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਹਿਸਾਬ ਅਨੁਸਾਰ ਇਲਾਜ ਦੇ ਤਿੰਨ ਹੀ ਤਰੀਕੇ ਹਨ। ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:—

1. ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ ਸੋਚ ਤੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿਚ ਦਰੁਸਤੀ ਕਰਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਦਾ ਰਾਹ ਬੰਦ ਹੋ ਸਕੇ।

2. ਗੁਲਾਮੀ ਪਸੰਦ, ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਤ, ਵਿਕਾਉ ਤੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਕਮਾਈਆਂ ਦੀ ਖੁਬੀ ਸਿਖ ਲੀਡਰਸਿਪ ਤੋਂ ਤੁਰਤ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਜਾਏ।

3. ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਤੁਰਤ ਕਾਇਮ ਕਰ ਕੇ ਕੌਮ ਦੀ ਵਾਗ ਡੋਰ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ।

ਉਪਰਲੇ ਤਿੰਨਾਂ ਇਲਾਜਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਵਕ ਵਿਚਾਰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:—

1. ਇਸ ਬਾਰੇ ਏਸੇ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਵਿਚ ਸਫਾ 153 ਤੋਂ 261 ਤੱਕ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਜੋ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ, ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਅਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਇਹਨਾਂ 40 ਪ੍ਰਭਾਵਿਤਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ, ਸੋਚ ਤੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿਚ ਦਰੁਸਤੀ ਕਰ ਲੈਣ, ਤਾਂ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਤੇ ਸੰਕਟ ਜੜ੍ਹੋਂ ਖਤਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹੋ ਪੱਕਾ ਤੇ ਦੇਰ ਪਾ ਇਲਾਜ ਹੈ।

2. ਗੁਲਾਮੀ ਪਸੰਦ, ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਤ ਤੇ ਵਿਕਾਉ ਸਿਖ ਲੀਡਰਸਿਪ ਖਾਸੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣਾ ਵੀ ਇਲਾਜ ਹੈ। ਅਜੇਹੀ ਗਲਤ ਲੀਡਰਸਿਪ ਕਿਥੇ ਕਿਥੇ ਗਲਤ ਹੋਈ, ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਦੇ ਜ਼ੋਰੇ ਚੌਲ ਕੀ ਹਨ, ਇਸ ਤੋਂ ਤੁਰਤ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ? ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੱਕ ਪਿੱਛੇ ਝਾਤ ਮਾਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਜਦ ਪਹਿਲੀ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ, ਉਸ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਘਸਵੱਟੀ ਉੱਤੇ ਅਕਾਲੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਪਰਖਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਜੋ ਅਕਾਲੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸਿਪ ਪਰਖ ਤੇ ਪੂਰੇ ਨਾ ਉਤਰਨ

ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਸ ਗਲਤ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਪਿਛਲੇ 250 ਸਾਲਾਂ ਤੇ ਉਡਦੀ ਉਡਦੀ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀਏ।

ਪਹਿਲੀ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਹੀ ਅਸਲ ਇਨਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨਾਂ ਸਨ, ਸਰਵੇ ਸਰਵਾ ਸਨ, ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। 1708 ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਆਪ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਜਰਨੈਲ ਥਾਪ ਗਏ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ 1716 ਤੱਕ ਬਾਬਾ ਸਰਵੇ ਸਰਵਾ ਰਿਹਾ। 1717 ਪਿਛੋਂ ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਵਰ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਵੀ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੀ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਤੇ ਸਸਤਰਧਾਰੀ ਖਾਲਸੇ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਆਪਣਾ ਘੋੜਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਸਤਰ ਹੋਣ, ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਲਈ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਅਰਪਨ ਕਰੇ ਤੇ ਸੀਜ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕਰੇ, ਜੋ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਸੱਚੀ ਤੇ ਸਦੀਵੀ ਸਰਕਾਰ ਮੰਨਦਾ ਹੋਵੇ, ਸੰਸਾਰੀ ਤੇ ਵਕਤੀ ਸ਼ੁਕਾਰਾਂ ਦੀ ਝਾਕ ਵੀ ਨਾ ਰਖੇ ਤੇ ਭੈ ਵੀ ਨਾ ਰਖੇ, ਜੋ ਗੁਲਾਮੀ ਪਸੰਦ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਜੂਝਨਾ ਧਰਮ ਮੰਨਦਾ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਦੋ ਵਿੰਗ ਸਨ—ਬੁੱਢਾ ਦਲ ਤੇ ਤਰਨਾ ਦਲ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਲਵਾਰਾਂ ਵਾਹ ਕੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ, ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲੰਮੇ ਚੜ੍ਹੇ ਦਿਲਾਕੇ ਵਿਚ ਫੈਲਾਇਆ ਤੇ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ।

ਜਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਆਖਰੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਲਈ ਸ: ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਅਟਾਰੀ ਤੁਰਿਆ ਤਾਂ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ 18000 ਫੌਜ ਸ: ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਲੜੀ। ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਫੌਜਾਂ ਤਨਖਾਹਦਾਰ ਸਨ, ਪਰ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਖਾਲਸੇ ਬਿਨਾਂ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਲੜਦੇ ਸੀ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਫੌਜ ਚੱਲਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਹੀ ਸਮਝਦੇ ਸੀ, ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਸਮਝਦੇ ਸੀ। ਧਰਮ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤੇ ਮੁੱਲ ਵੱਟਣ ਦੀ ਗੱਲ ਉਹਨਾਂ ਕਦੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੋਚੀ। ਇਸ ਲਈ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਸਵਾ ਸੌ ਸਾਲ ਤਲਵਾਰਾਂ ਵਾਹੀਆਂ, ਲੜਾਈ ਲੜੀ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਫੌਜ ਵਜੋਂ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਲਾਲਚ ਜਾਂ ਤਨਖਾਹ ਦੇ। ਇਹ ਹੈ ਪਹਿਲੀ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਪਿਛੋਕੜ।

1850 ਵਿਚ ਸਿਖ ਰਾਜ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਹਿਲੀ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ

1846-47 ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਵਿਚ ਸਿਖ ਹਾਰ ਗਏ, ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਖ ਵਾਲਾ ਇਲਾਕਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਲਤਨਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ। 1850 ਵਿਚ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਈ। ਲੜਾਈਆਂ ਹਾਰਨ ਪਿਛੋਂ ਉਹ ਸਿਖ ਸਰਦਾਰ ਤੇ ਜਰਨੈਲ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਾਸੋਂ ਜਗੀਰਾਂ ਤੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ, ਜੋ ਉਹ ਬਚਾਉਣੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਹੋਰ ਜਗੀਰਾਂ ਤੇ ਮਨਸਬ ਲੈਣੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੀ ਇਤਾਦਿਤ ਕਬੂਲ ਕੀਤੀ। ਸਾਰੇ ਸਿਖ ਸਰਦਾਰ ਤੇ ਜਰਨੈਲ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਰਾਜ ਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਕਬੂਲ ਕਰ ਗਏ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵੇਖਾ ਵੇਖੀ ਸਾਧਾਰਨ ਸਿਖ ਵੀ ਗੁਲਾਮੀ ਕਬੂਲ ਕਰ ਗਏ। ਸਿਖ ਸਰਦਾਰਾਂ ਤੇ ਜਰਨੈਲਾਂ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਦੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸਿਖ ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਗੁਲਾਮੀ ਕਬੂਲੀ ਰੱਖਣ ਤਾਂ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਾਲੇ ਸਿਖ ਫੌਜੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਕਰ ਲਵੋ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਪਸੰਦ ਆਈ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ 85 ਫੀ ਸਦੀ ਸਿਖ ਫੌਜੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਕਰ ਲਏ, ਇਸ ਨਾਲ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਸਦਾ ਲਈ ਰਾਹ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿਚ ਇਹ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਸੀ। 1699 ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਫੌਜ ਵਜੋਂ ਸਾਜਿਆ ਸੀ ਪਰ 1799 ਵਿਚ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ

ਤਨਖਾਹਦਾਰ ਫੌਜੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿਤਾ, ਤੇ 1850 ਵਿਚ ਉਹੋ ਖਾਲਸਾ ਬਦੇਸ਼ੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੇ ਤਨਖਾਹ ਫੌਜੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਿਆ, ਸੋਚ ਤੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿਚ ਵਰਕ ਆ ਗਿਆ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦਾ ਚੱਕਰ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਸਾਰੇ ਸਿਖਾਂ ਗੁਲਾਮੀ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਈ ਪਰ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਜਨਮ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੈ ਇਹ ਗੁਲਾਮੀ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕੱਟੀ ਗਈ। ਬੁੱਢਾ ਦਲ ਤੇ ਤਰਨਾ ਦਲ ਕੇਵਲ ਚਲਦੀਆਂ ਵਹੀਰਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਤਾਕਤ ਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ। ਬੁੱਢਾ ਦਲ ਤੇ ਤਰਨਾ ਦਲ ਪਾਸ ਖਾਲਸੇ ਵਾਲਾ ਪਹਿਰਾਵਾ ਰਵਾਇਤੀ ਸਸਤਰ ਤੇ ਬੋਲੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ, ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਪਿਛੋਂ ਉਹ ਵੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਤੜਪ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਗਵਾ ਬੈਠੇ, ਤੇ ਅੱਜ ਇਹ ਪ੍ਰਜੀਸ਼ਨ ਹੈ ਕਿ ਬੁੱਢਾ ਦਲ ਤੇ ਤਰਨਾ ਦਲ ਸਾਧਾਰਨ ਸਿਖਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਗੁਲਾਮੀ ਪਸੰਦ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਤ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 1850 ਵਿਚ ਹੀ ਪਹਿਲੀ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

1850 ਤੋਂ 1920 ਤਕ ਕੋਈ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨਾ ਬਣ ਸਕੀ

ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਰਾਜ ਸਾਭਦਿਆਂ ਹੀ ਗੁਲਾਮੀ ਪਸੰਦ ਤੇ ਜੀ ਹਜ਼ੂਰੀਏ ਸਿਖ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੌਂਪ ਦਿਤਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੇ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾ ਮੰਨੀ ਤਾਂ ਉਹ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਕੱਟੀ ਗਈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਾਕਮ ਆਪਣੇ ਇਤਬਾਰੀ ਤੇ ਜੀ ਹਜ਼ੂਰੀਏ ਸਿਖਾਂ ਤੇ ਮਹੰਤਾਂ ਪਾਸੋਂ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚਲਵਾਉਣ ਲਗ ਪਏ, ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਰਬਰਾਹ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਗੁਲਾਮੀ ਨੇ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਏਨੀ ਢਹਿੰਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਗਿਰਾਵਟ ਲਿਆਂਦੀ ਕਿ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦਾ ਕਦੇ ਸੁਪਨਾ ਵੀ ਨਾ ਲਿਆ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਤਕ ਜਬਾਨ ਤੇ ਕਦੇ ਨਾ ਲਿਆਂਦਾ, ਜੋ

ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦਾ ਜਚਬਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਨਵੀਂ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣੀ ਸੀ, ਪਰ ਗੁਲਾਮ ਸਿਖ ਤਾਂ ਖਾਲਸੇ ਵਾਲੇ ਲੱਛਣਾਂ ਤੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦਾ ਪੱਕਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਸਕਦੀ ਸੀ? 1850 ਤੋਂ 1920 ਤਕ ਕੋਈ ਵੀ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨਾ ਬਣ ਸਕੀ ਤੇ 70 ਸਾਲ ਸਿਖ ਬਿਨਾਂ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਹੀ ਵਿਚਰਦੇ ਰਹੇ।

1920 ਵਿਚ ਸ਼ਰਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਸਿਖ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਜੋਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣਾ

ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਖ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮਸੰਦ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਜਦ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਮਸੰਦ ਸਾਂਤ ਦਿਤੇ ਤੇ ਇਹ ਏਜੰਸੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕੁਝ ਸਿਖ ਕਾਸ਼ੀ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜੇ ਸੀ, ਉਹ ਵਿਦਵਾਨ ਟੋਲਾ ਮਹੰਤ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਸਾਰੀ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮਹੰਤ ਚਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ, ਕੇਵਲ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਪਾਸ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਬਾਕੀ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਮਹੰਤਾਂ ਪਾਸ ਹੀ ਸਨ। ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਤਾਂ ਖਾਲਸੇ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਮਹੰਤ ਗੁਰਮੱਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਮਨਮੱਤਾਂ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਮਹੰਤਾਂ ਨੇ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਤੇ ਮਨਮੱਤਾਂ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਤੇ 70 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਧਰਮ ਦਾ ਰੂਪ ਵਿਗਾੜਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਾਕਮ ਮਹੰਤਾਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਚੜਤ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਦੇ ਰੂਪਿਆਂ ਦੀ ਕੁਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ ਤੇ ਚੜਤ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਦੇ ਰੂਪੇ ਨਾਲ ਗੁੰਡੇ ਤੇ ਬਦਮਾਸ਼ ਵੀ ਪਾਲਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ ਤਾਂ ਜੋ ਜੋ ਕੋਈ ਸਿਖ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬੋਲੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਾਰ ਕੁਟਾਈ ਕਰਵਾ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਏ।

1920 ਵਿਚ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਨੌਕਰੀ ਪੈਸਾ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਮਹੰਤਾਂ ਦੇ ਇਸ ਵਤੀਰੇ ਤੇ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ ਤੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹੰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਢਿਆ ਜਾਏ ਤੇ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਅੰਗਰੇਜ਼

ਸਰਕਾਰ ਮਹੰਤਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪੂਰਦੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਲਹਿਰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਚਲਦੀ ਰਹੀ। ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਰਖਿਆ। ਇਹ ਆਗੂ ਉਹਨਾਂ ਗੁਲਾਮ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਪੋਤਰੇ ਸਨ, ਜੋ 70 ਸਾਲ ਦੀ ਲੰਮੀ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚ ਖਾਲਸੇ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਤੇ ਲੱਛਣ ਭੁਲਾ ਚੁੱਕੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਆਗੂ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਆਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਸਤਰ ਨਾ ਚੁੱਕ ਸਕੇ, ਇਹਨਾਂ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਰਅਮਨ ਸਾਂਤ-ਮਈ ਮੋਰਚਿਆਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਾਕਮ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਡਾਂਗਾਂ ਮਾਰਦੇ, ਸਿਖਾਂ ਉਤੇ ਫਾਇਰਿੰਗ ਵੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਜਿਹਲਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟੇ, ਪਰ ਲਹਿਰ ਮੱਠੀ ਨਾ ਪਈ। ਅੰਤ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਸਿਆਣੇ ਡਾਕਟਰ ਵਾਂਗ ਇਲਾਜ ਬਦਲਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਕੇ ਸਿਖ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਸਰਦਾਰੋਂ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕੀ ਹੋ? ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਅਸੀਂ ਮਹੰਤ ਕਢਣੇ ਹਨ ਤੇ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲੈਣੇ ਹਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ। ਮਹੰਤ ਕੱਢ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ, ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਦੇ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਕਾਇਮ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਕਰਨ ਦਿਓ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਤੁਹਾਥੋਂ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਨਾ ਖੋਹ ਸਕੇ। ਹਾਕਮਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਅਸੈਂਬਲੀ ਰਾਹੀਂ ਬਾਕਾ-ਇਦਾ ਇਕ ਐਕਟ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਉਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਇਕ ਸਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਿਖ ਵੱਟਾਂ ਨਾਲ ਚੁਣੇ ਜਾਇਆ ਕਰਨਗੇ, ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਸਰਕਾਰ ਕੇਵਲ ਚੋਣਾਂ ਹੀ ਕਰਵਾਇਆ ਕਰੇਗੀ।

ਸਿਖ ਆਗੂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਲੰਮੀ ਲੜਾਈ ਕਾਰਨ ਅੱਕੇ ਤੇ ਥੱਕੇ ਪਏ ਸੀ। ਜਦ ਉਹਨਾਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਮਹੰਤ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ ਤੇ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਚਾਰੀ ਜਾਏਗੀ, ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਐਕਟ ਵਾਲੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਤੁਰਤ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਈ। ਇਹ ਸੱਚਣ ਦੀ ਖੋਚਲ ਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਐਕਟ ਨਾਲ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਉਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣਾ ਸਿਖ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਸਰਕਾਰੀ ਦਖਲ ਦਾ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਪ੍ਰਚਾਰਨਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿਤਾ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 1850 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ 1920 ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਸਿਖ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਜੋਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ ਇਹ ਗੁਲਾਮ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਵੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਾ ਅਪਨਾਇਆ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਦੇ ਆਪਣਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਬਣਾਇਆ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਆਪਣੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੀ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਰਹੇ। ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਮਹੰਤ ਕੱਢਣ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਦੇ ਰਹੇ ਸੀ ਤੇ ਅਖੀਰ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਉਤੇ ਕਾਬਜ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਧਾਰਨ ਸਿਖ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲੋਂ ਹਿੰਮਤੀ ਤੇ ਬਹਾਦਰ ਮੰਨਣ ਲਗ ਪਏ ਸਨ। ਜਦ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਪ੍ਰਚਾਰਨਾ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸਾਧਾਰਨ ਸਿਖਾਂ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਮੰਨਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਸੰ 70 ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਇਹ ਸਿਖ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਗਈ, ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਮੰਨੇ ਜਾਣਾ ਹੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਤੇ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦੀ ਵੱਡੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਰੋਲ ਅਦਾ ਨਾ ਕੀਤਾ

ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕੇਵਲ ਉਹ ਹੀ ਸਿਖ ਜਥੇਬੰਦੀ ਮੰਨੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇਵੇ, ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਆਪਾ ਵਾਰਨ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਰੱਖਦੀ ਹੋਵੇ ਯਤਨ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਦੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਹੀ ਗੁਲਾਮੀ ਪਸੰਦ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਲਈ ਕੋਈ ਯਤਨ ਉਪਰਾਲੇ ਨਾ ਕੀਤੇ, ਯਤਨ ਉਪਰਾਲੇ

ਅਕਾਲੀਆਂ ਕੀ ਕਰਨੇ ਸੀ ਇਹਨਾਂ ਕਦੇ ਇਹ ਸੋਚ ਵੀ ਨਾ ਅਪਣਾਈ, ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਗ ਕਦੇ ਜ਼ਬਾਨ ਤੇ ਨਾ ਲਿਆਂਦੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਪਏ ਸਨ, ਜਦ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਗਏ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਨਾ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਕਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਸੀ ਨਾ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਪ੍ਰਗਰਾਮ ਸੀ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਦੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਕੋਰੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹੀ ਇਹ 1947 ਵਿਚ ਵੀ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਨਾ ਕਰਵਾ ਸਕੇ। ਜਦ 1947 ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੋਵੇਂ ਕੌਮਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਵੀ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਤੇ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਮਾਲਕ ਵੀ ਬਣ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਦੋਬਾਰਾ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚ ਫਸਾ ਦਿਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਸੋਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੇ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਸਿਖ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਜ਼ਾਦ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸੀ ਤੇ ਰਾਜ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸੀ। 1947 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਚੇਣ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਨਾ ਕਦੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਆਪ ਤਾਂ ਇਹ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਤੋਂ ਭਟਕੇ ਹੋਏ ਹੀ ਹੀ ਸਨ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਪ ਕਮਾਇਆ ਹੈ। 68 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜਾਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ, ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਾਲਾ ਕਦੇ ਕੋਈ ਰੋਲ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਖ ਦੋਸ਼

- 1 ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਆਸ਼ਾ ਨਾ ਕਦੇ ਆਪ ਅਪਣਾਇਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿਤੀ।
- 2 ਅਕਾਲੀ ਆਪ ਗੁਲਾਮੀ ਪਸੰਦ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਰਾਹੀਂ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿਖ ਕੌਮ ਗੁਲਾਮੀ ਪਸੰਦ ਬਣਾ ਦਿਤੀ।
- 3 ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਵਰ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ।

ਇਹਨਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਵਰ ਤੋਂ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਬਦਜਨ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਨੂੰ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਅਨਹੋਣੀ ਗੱਲ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਵਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ ।

- 4 ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਮਨਮੱਤਾਂ ਤੇ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਮਹਿਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲਾ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਮਹਿਤ ਕਢੇ ਸਨ, ਪਰ ਆਪ ਮਹਿਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਭੈੜੇ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ । ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਮਹਿਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਸੈਂਕੜੇ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਮਨਮੱਤਾਂ ਤੇ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਚੜਤ ਚੜਾਵੇ ਦੀ ਲੁੱਟ ਕਰ ਕੇ ਆਪ ਗੱਲਕ ਚੋਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਏ ਹਨ ।
- 5 ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਬਰੈਹਮਣਵਾਦ ਦਾ ਨੇੜ ਕਰ ਕੇ 1947 ਵਿਚ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ।
- 6 ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਐਕਟ ਮੰਨ ਕੇ ਸਿਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਦਖਲ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ ।
- 7 ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ 1960 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1984 ਤੱਕ ਦਰਜਨਾਂ ਵਾਰ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਣ ਕਰ ਕੇ ਭੰਗ ਕੀਤੇ, ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੋਂ ਭਗੋੜੇ ਹੋਏ, ਅਜੇਹਾ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ।
- 8 ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਦਸੰਬਰ 1966 ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਉਤੇ ਬੁਠੀਆਂ ਮਤੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਮਨਮੱਤਾਂ ਦੀ ਅਖੀਰ ਕੀਤੀ ਤੇ ਬਜਰ ਪਾਪ ਦੇ ਭਾਗੀ ਬਣੇ ।
- 9 ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਦੇ ਦੋਖੀ ਕੱਟੜ ਹਿੰਦੂ (ਜਨਸੰਘੀ) ਤੇ ਧਰਮ ਨਾਸ਼ਕ ਨਾਸਤਕਾਂ (ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ) ਨੂੰ 1967 ਤੋਂ 1980 ਤੱਕ ਤਾਕਤ ਦੇ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੀ ਹੁਕਮ ਅਦੂਲੀ ਕੀਤੀ ।
- 10 ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਸ਼ਟ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦਿਤੀ ।
- 11 ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰਵਾਈ ।
- 12 ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਗਲਤ ਅਗਵਾਈ ਸਮੇਂ ਹੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਸੈਂਕੜੇ ਸਿਖ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਬੇਪਤੀ ਹੋਈ, ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਕੁਝ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ, ਭਾਵ ਸੋ ਫੀ ਸਦੀ ਫੋਹਲ ਹੋਏ ।

- 13 ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਢਾਹੁਣ ਵਾਲੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਕਤਲਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਨਿੱਜੀ ਕੁਰਸੀਆਂ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ ਲਈ ਕੌਮ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਸੌਦਾ ਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਮੁੱਲ ਵੱਟਿਆ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਅਣਖ ਮਿਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਦਿਤੀ।
- 14 ਪਿਛਲੇ ਛੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਸਿਖ ਗੱਭਰੂਆਂ ਦਾ ਲਹੂ ਲਗਾਤਾਰ ਫੁੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਕਾਲੀ ਇਸ ਵਿਚ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੇ।
- 15 ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਜਥੇਬੰਧਕ ਤੌਰ ਤੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਦੇ ਇਹ ਗੱਲ ਮੂੰਹੋਂ ਨਹੀਂ ਕੱਢੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਦਾ ਰਾਜ ਹੈ ਤੇ ਸਿਖ ਹਿੰਦੂ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਹਨ, ਇਹ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚ ਪਰਾਏ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਮੈਂਬਰੀਆਂ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ ਪਰਚਾਰਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖੇ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।
- 16 ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਵਿਚ ਕਦੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਬਾਰੇ ਅਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਉਠਾਈ, ਜੋ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਟਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਅਤਿਵਾਦੀ, ਦਹਿਸ਼ਤ ਪਸੰਦ, ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲ ਤੇ ਲੁਟੇਰੇ ਪ੍ਰਚਾਰਨਾ ਹੀ ਸੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਤੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲ ਹੀ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਹਨ।
- 17 ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਨਿਤ ਫੁੱਟ ਤੇ ਪਾਟਕ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਵੀ ਲੀਰੋ ਲੀਰ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹਾਸੇ ਹੀਣੀ ਬਣਾ ਦਿਤੀ ਹੈ।
- 18 ਸਮੁੱਚੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਕੁਰਸੀਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀਆਂ ਦੇ ਭੁੱਖੇ ਤੇ ਵਿਕਾਊ ਸਾਬਤ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ, ਸਭ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਵਿਕਦੇ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।
- 19 ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਕੇਵਲ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਹਾਨੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ, ਸਗੋਂ ਇਹਨਾਂ ਧਰਮ ਵੀ ਜੀਲ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ ਹੈ।
- 20 ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਪੁਰਾਤਨ ਸੁਨੈਹਰੀ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਕਲੰਕਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤੇ ਬਹਾਦਰ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੋਂ ਭਗੌੜੇ ਤੇ ਕਾਇਰ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ।

21 ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਤੇ ਬੇਸ਼ਹਾਰਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਅੱਜ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ 68 ਸਾਲਾ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਆਪ ਮਜ਼ਲੂਮ ਤੇ ਬੇਸ਼ਹਾਰਾ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਤੇ ਟੋਹਰ ਸਭ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਕੌਮ ਚਹਿੰਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਗਈ ਹੈ। ਸਿਖ ਗਭਰੂ ਪਿਛਲੇ ਛੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਮਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਤੇ ਖੜਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਮਰਦੇ ਜਾਣ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾ ਨਾ ਸਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਉਤੇ ਨਿੱਤਰ ਕੇ ਅੱਗੇ ਨਾ ਆ ਸਕੇ, ਅਜੇਹੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕੌਣ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

ਉਪਰੋਕਤ 21 ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਕੌਮ ਦੀ ਜਾਨ ਤੁਰਤ ਫੁੱਡਵਾਈ ਜਾਏ, ਨਵੀਂ ਤੇ ਨਰੋਈ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਜੋ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦਾ ਤੁਰਤ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾਏ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸਿਖ ਕੌਮ ਕਿੰਨੀ ਨਿਰਜਿੰਦ ਹੋਈ ਹੈ ?

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿਖ ਕੌਮ ਚਹਿੰਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ, ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਏਨੇ ਨਿਰਜਿੰਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦ ਜੂਨ 1984 ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਹੋਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲਾਮ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਨਾ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਖਿਆ ਲਈ ਸਹੀਦ ਹੋਏ ਨਾ ਬਾਹਰੋਂ ਦੂਜੇ ਸਿਖ ਸਹੀਦ ਹੋਣ ਲਈ ਨਿੱਤਰੇ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਰੱਖ ਵਿਖਾਈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਨ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਿਖ ਫੌਜੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਖੀ ਜਥੇ ਨੇ ਉਬਾਲ ਖਾਧਾ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੌਜੀ ਤਕ ਸੀਮਤ ਨਾ ਰਖਿਆ, ਸਗੋਂ ਖਾਲਸਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਫੌਜ ਵਾਲਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਇਆ। ਸੀ ਆਰ ਪੀ ਤੇ ਬੀ ਐਸ ਐਫ ਨੇ 1983 ਤੋਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਨਿਤ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਵਿਰੁੱਧ ਨਾ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਨਾ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਕਿਸੇ ਨੇ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਉਠਾਈ। ਸਿਖ ਕੌਮ ਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵਿਆਂ

ਵੀ ਕਦੇ ਇਕ ਮੁੱਠ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ
 ਕੀਤਾ ਸੀ, ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਵਲ ਰੋਸ ਤੇ ਬਦਲੇ
 ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਅੱਜ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਅਤਿਵਾਦ ਦਾ
 ਪਸਚਾਤਾਪ ਕਰੇ ਤੇ ਅਗੋਂ ਲਈ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਵੇ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਜਿਹਲਾਂ
 ਵਿਚ ਡਾਕੇ ਨੌਜਵਾਨ ਬਿਨਾਂ ਸਰਤ ਰਿਹਾ ਕਰ ਦੇਵੇ, ਤਾਂ ਵਰਤਮਾਨ ਖੇਡ ਠੰਡੀ ਪੈ
 ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕੌਮ ਵਿਚ ਏਨੀ ਨਿਰਜਿੰਦਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਖ ਤਬਕਾ ਇਹ
 ਕਹਿਣ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਕਿ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਅਤਿਵਾਦੀ ਨਹੀਂ
 ਹਨ, ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦ ਦੀ ਜਨਮ ਦਾਤਾ ਆਪ ਸਰਕਾਰ ਹੈ। ਅਜੇਹਾ
 ਸਟੈਂਡ ਲੈਣਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਬਣਦਾ ਸੀ ਪਰ ਇਹਨਾਂ
 ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਜੇਹਾ ਸੱਪ ਸੁੰਘ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਅਜੇਹੇ ਨਿਰਜਿੰਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ
 ਹਨ, ਕਿ ਉਲਟਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਨਿਰਜਿੰਦਤਾ ਨੂੰ
 ਵੇਖ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਿਖ ਵੀ ਚੁੱਪ ਹਨ ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਸਿਖੀ ਤੇ ਧਰਮ ਦੇ
 ਥੱਕ ਦੇ ਠੋਕੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੇ, ਜੋ ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਦਾ ਮੁੱਲ ਵੱਟਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਦੂਜੇ
 ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਕੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ? ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਵਰਨਣ
 ਕਰਦਿਆਂ ਫੁਰਮਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ ਦਾ ਖਾਲਸਾ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਜਬਰ
 ਜੁਲਮ ਤੇ ਜ਼ਾਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਸਸਤਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੜੇ ਤੇ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਦਾ ਉਹ ਹੈ ਜੋ
 ਸਿਖਾਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਤੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਕੇ ਜਜ਼ਬਾ
 ਪੈਦਾ ਕਰੇ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਬਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ
 ਸਸਤਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੜਦੇ ਪਰ ਉਹ ਅਜੇਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਸਿਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵਿਆਂ ਦਾ
 ਫਰਜ਼ ਤੇ ਧਰਮ ਬਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਤੇ ਜ਼ਾਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰ
 ਕਰ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਜੁਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਨ ਲਈ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਦੇ, ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਕਿ
 ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ। ਏਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿਖ
 ਕੌਮ ਸੁਸਰੀ ਵਾਂਗ ਸੁੱਤੀ ਪਈ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਪੱਤਰੇ ਮਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ,
 ਨਾ ਕੌਮ ਬੋਲਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ ਨਾ ਹੱਥ ਚੁੱਕਣ ਨੂੰ, ਕੀ ਇਹ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦੀ ਨਿਰ-
 ਜਿੰਦਤਾ ਦੀ ਅਖੀਰ ਨਹੀਂ?

ਸਿਖ ਗੱਭਰੂਆਂ ਦਾ ਪੁਲਸ ਤੇ ਪੈਰਾਮਿਲਟਰੀ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਦੀਆਂ

ਹਨ, ਉਹ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕਿਤੇ ਜੋ ਸਿਰ ਫੁਪਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਸਿਖ ਡਰਦੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਸਰਾ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਪੁਲਸ, ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਤੇ ਬੀ. ਅਸ. ਐਫ. ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਨਾ ਕਰੇ, ਚੰਗੇ ਚੰਗੇ ਨੌਕਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੌਕਰੇ ਨਹੀਂ ਲਗਨ ਦੇਂਦੇ। ਇਹ ਉਸ ਬਹਾਦਰ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦੀ ਨਿਰਜਿੰਦਤਾ ਦਾ ਹਾਲ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਬੇ-ਸਹਾਰਿਆਂ, ਬੇ-ਆਸਰਿਆਂ ਤੇ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਤੇ ਆਸਰਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਕੀ ਇਹ ਵੀ ਨਿਰਜਿੰਦਤਾ ਦੀ ਅਖੀਰ ਨਹੀਂ ?

ਸਿਖ ਪੁਲਸ ਵਾਲੇ, ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਅਤੇ ਬੀ. ਐਸ. ਐਫ. ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ, ਤਰੱਕੀਆਂ ਤੇ ਇਨਾਮ ਲੈਣ ਲਈ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਸਿਖ ਜੱਜ ਇਹ ਜਾਣਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਕਿ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਫਸਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਸ ਕਾਰਨ ਇਨਸਾਫ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਘਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨੰਬਰ ਨਾ ਘਟ ਜਾਣ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਾਲੇ ਕਰੋੜ ਨਾ ਹੋ ਜਾਣ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਾਰੀ ਮੱਖੀ ਉਤੇ ਮੱਖੀ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਕੌਮ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੀ ਨਿਰਜਿੰਦ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਸ ਕੌਮ ਦੇ ਬਚਾਅ ਦਾ ਕੀ ਰਾਹ ਨਿਕਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪੁਲਸ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਜੂਹਾਂ ਵਿਚ ਝੂਠੇ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਣਾਏ, ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਿਖ ਇਸ ਵਿਰੁੱਧ ਬੋਲ ਨਾ ਸਕਣ। ਕੌਮ ਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਨੇਕ-ਦਾਰ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਪਤਾ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾ ਉਠਾਉਣ, ਕੇਵਲ ਇਸ ਡਰ ਤੋਂ ਕਿ ਕਿਤੇ ਸਰਕਾਰ ਉਹਨਾਂ ਉਤੇ ਕਰੋੜਵਾਨ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਸਿਖ ਤੇ ਸਿਖ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਝੂਠੇ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਿਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋ ਰਹੇ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਰ ਕੌਣ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਏਗਾ ? ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਜੇਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ ? ਕੀ ਇਹ ਵੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਨਿਰਜਿੰਦਤਾ ਦੀ ਅਖੀਰ ਨਹੀਂ ?

ਹਦਾਰਾਂ ਸਿਖ ਮਰ ਜਾਣ, ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਤਬਾਹ ਤੇ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਜਾਣ, ਸਿਖ ਕੌਮ ਇਸ ਨੂੰ ਜਿੰਦਗੀ ਮੌਤ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਾ ਬਣਾਏ, ਕੌਮੀ ਸਵਾਲ ਨਾ ਬਣਾ ਸਕੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਰ ਜਾਏ ਉਹੀ ਰੋਵੇ ਤੇ ਕਰਲਾਵੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਹੋਵੇ ਉਹ ਹੀ ਭੱਜਾ ਫਿਰੇ। ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਪੰਜੇ ਭਰੇ, ਬਾਕੀ ਸਿਖ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ, ਇਸ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਮਸਲਾ ਤੇ ਇਸ਼ੂ ਨਾ ਬਣਾਉਣ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਿਰਜਿੰਦ ਨਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋਈ ?

ਸਿਖ ਪੁਲਸ ਵਾਲੇ ਹੀ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਉਤੇ ਤਸੱਦਦ ਤੇ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ। ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਤੇ ਰਿਸਤੇਦਾਰ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਦੇ, ਜੋ ਉਹ ਨਾ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਿਖ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਰਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਦੇ ਪਰ ਅਜੇਹਾ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਤਰਮੀਮ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਉਲਟਾ ਹਰ ਸਿਖ ਜਦ ਵੀ ਪੁਲਸ ਤੇ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਜਾਂ ਹੋਮ ਗਾਰਡ ਦੀ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹਦਾਰਾਂ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿਉ ਅਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲੀਸ, ਪੀ. ਏ. ਪੀ. ਤੇ ਹੋਮ ਗਾਰਡ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਰੁਪੈ ਚੁੱਕੀ ਵਿਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਣ। ਇਹ ਜਿਥੇ ਬੇ-ਅਣਖੀ ਤੇ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਦੀ ਅਖੀਰ ਹੈ, ਉਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਵੀ ਅਖੀਰ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਸਿਖ ਏਨੇ ਗਏ ਗੁਜ਼ਰੇ ਨਾ ਬਣ ਚੁਕੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ ਉਤੇ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੁਲਸ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਤੋਂ ਰੋਕਦੇ ਤੇ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਪੁਲੀਸ, ਪੀ. ਏ. ਪੀ. ਤੇ ਹੋਮ ਗਾਰਡਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਭਰਤੀ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਪਰ ਦੋਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਖਾਂ ਵਲੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਕਰਨਾ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਖ ਨਿਰੋਲ ਨਿਰਜਿੰਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਬੇ-ਅਣਖੇ ਤੇ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਦੀ ਵੀ ਅਖੀਰੀ ਹੱਦ ਟੱਪ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਅਕਾਲੀ ਅੱਜ ਵੀ ਦਰੁਸਤ ਸੌਚ ਅਪਣਾਉਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ

ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਟੋਹੜੇ ਦੀ 16 ਸਾਲਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਲੀਰੋਂ ਲੀਰ ਕੀਤੀ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰਵਾਈ। ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਟੋਹੜੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਿਖੀ ਤੇ ਧਰਮ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਤਾਰਵੇਂ ਸਾਲ ਲਈ ਵੀ ਨਵੰਬਰ ਵਿਚ ਟੋਹੜੇ ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਕੌਮ ਦੇ ਆਗੂ 17 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਟੋਹੜੇ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ ਉਹ ਕੌਮ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਪਾਸੋਂ ਕਿਵੇਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾ ਸਕਣਗੇ? ਅਜੇਹੀ ਸੋਚਹੀਣ ਜਥੇਬੰਦੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਤੁਰਤ ਭੰਗ ਪਾਉਣਾ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਨਵੀਂ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ?

ਜਦ 68 ਸਾਲਾ ਪੁਰਾਣੀ ਨਾਮ ਨਿਹਾਦ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਦਾ ਪ੍ਰਗਰਾਮ ਨਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਾਲਾ ਰੋਲ ਵੀ ਕਦੇ ਅਦਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ ਸਤ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਥੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਿਹਲ ਹੋ ਕੇ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਅੱਜ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੇ ਸਿਖ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਵੀ ਤਬਾਹ ਕਰਵਾਏ ਹਨ, ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਪਵਿਤਰਤਾ ਵੀ ਭੰਗ ਕਰਵਾਈ ਹੈ, ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਨੀ ਦੇ ਸਭ ਰੀਕਾਰਡ ਤੋੜ ਦਿਤੇ ਹਨ, ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੀ, ਨਵੀਂ ਸਿਖ ਪੀੜੀ ਦੇ ਸਿਖ ਗੱਭਰੂ ਮਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਸਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਲਈ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਅਖੌਤੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਤੁਰਤ ਅੰਤਮ ਰਸਮਾਂ ਅਦਾ ਕਰ ਕੇ, ਇਸ ਦਾ ਭੰਗ ਪਾ ਕੇ ਨਵੀਂ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਕੇ ਤੇ ਪੱਕਾ ਮਨ ਬਣਾ ਕੇ ਨਵੀਂ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਗਠਨ ਦੇ

ਉਦਮ ਉਪਰਾਲੇ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਇਕ ਟੁੱਕ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਕੇ ਨਵੀਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦਮ ਉਪਰਾਲੇ ਤੇ ਯਤਨ ਤੁਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਦੋ-ਚਿੱਤੀ ਵਿਚ ਫਸੇ ਰਹਾਂਗੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਲਈ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਨਵੀਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸ ਵਿਚ ਜੁੱਟ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਬਚਾਉਣ ਲਈ, ਧਰਮ, ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ, ਸਿਖੀ ਤੇ ਸਿਖ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਅਜੇਹਾ ਕਰਨਾ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨਵੀਂ ਤੇ ਨਰੋਈ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੀ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਰਤਮਾਨ ਸੰਕਟ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਫਸਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿਤਾ ਹੈ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਸਕੇਗੀ, ਇਸ ਲਈ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖਾਂ ਤੇ ਪੰਥ ਹਿਤੈਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਸਮਾਂ ਗਵਾਏ ਨਵੀਂ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਲਈ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣਾ ਭਰਪੂਰ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਫਿਰਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਨੇਤਾ ਤਿਆਗ ਕੇ ਨਵੇਂ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਜੇਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਅੰਕੜਾਂ ਟੱਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

3. ਨਵੀਂ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੋਵੇ

ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕੇਵਲ ਇਸ ਕਾਰਨ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਰੋਲ ਨਾ ਅਦਾ ਕਰ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਦੇ ਆਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਮੱਢੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਦਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਖਾਲਸਾ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਵੀ ਉਦਮ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਸਿਖ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਾਲੀ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਤਾਂ ਪੂਰ ਕਰ ਦਿਤੀ ਪਰ ਉਹ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਾਲਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਾ ਨਿਭਾਹ ਸਕੇ। 1925 ਤੋਂ 1988 ਤਕ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਕੇਵਲ ਕਥਨੀ ਨਾਲ ਹੀ ਕੌਮ ਦਾ ਢਿੱਡ ਭਰਦੇ ਰਹੇ, ਕਰਨੀ ਕੋਈ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। 1925 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਕਦੇ ਕੋਈ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਸ਼ਹੀਦ ਨਾ ਹੋਇਆ, ਇਹਨਾਂ

ਨੇ ਕੌਮ ਦੇ ਬਲੱਡ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਕਦੇ ਖੂਨ ਨਾ ਦਿਤਾ, ਉਲਟਾ ਜੋ ਸਿਖ ਨੌਗਵਾਨਾਂ ਨੇ ਨਵਾਂ ਨਰੋਆ ਖੂਨ ਦਿਤਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਵੇਚ ਦੇਂਦੇ ਰਹੇ ਜਾਂ ਆਪ ਡਕਾਰ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਹਤਾਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਇਹਨਾਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਕਾਰਨ ਅਕਾਲੀ ਆਪ ਵੀ ਫਿਹਲ ਹੋਏ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿਖ ਅਸਥਾਨਾਂ, ਧਰਮ, ਸਿਖਾਂ ਤੇ ਸਿਖੀ ਦਾ ਵੀ ਨਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਵਾਇਆ।

ਹੁਣ ਜਦ ਨਵੀਂ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬਣਾਉਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਿਰੋਲ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਆਸ਼ਾ ਹੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਖ ਜਥੇਬੰਦੀ ਜੋ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਉਹ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਮੰਨੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਕੇਵਲ ਉਹ ਹੀ ਬਣਾਉਣ ਯੋਗ ਹੋਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਦਾ ਪੂਰਨ ਗਿਆਨ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਇਸ ਆਸ਼ੇ ਵਿਚ ਸੌ ਫੀਸਦੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰਖਦੇ ਹੋਣ, ਜੋ ਕਰਨੀ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰਖਦੇ ਹੋਣ ਤੇ ਕਰਨੀ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਣ, ਨਿਰੋਲ ਕਥਨੀ ਵਾਲੇ ਲਫਾਫੇਬਾਜ਼ਾਂ ਤੇ ਭੇਖੀ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰਖਿਆ ਜਾਏ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਵਾਂਗ ਪੈਰਾਂ ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਲਾ ਕੇ ਕੋਈ ਧਨਾਢ ਆਪਣੇ ਜੀ ਹਜ਼ੂਰੀਆਂ ਦੀ ਬੰਗਸ ਭਰਤੀ ਦੇ ਬਲ ਬੰਤੇ ਤੇ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜਿਵੇਂ (Quantity) ਉਤੇ ਗੁਣਾਂ (Quality) ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿਤੀ ਸੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਠੱਸ ਤੇ ਅਸਲ ਖਾਲਸੇ ਜਾਂ ਖਾਲਸਾ ਬਣਨ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਏ। ਗੁਲਾਮੀ ਪਸੰਦ, ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਤ, ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਤੇ ਭੱਜਣ ਵਾਲੇ ਕਾਇਰ ਤੇ ਰੂਪਲੀਕੇਟ ਸਿਖ ਭਰਤੀ ਕਰ ਕੇ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਖਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਏ।

ਜਿਸ ਸਿਖ ਨੇ 1984 ਵਿਚ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਵਰਤਮਾਨ ਸੰਕਟ ਤੇ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰੋਲ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਕਰਨੀ ਨੂੰ ਹੀ ਮੈਰਿਟ ਮੰਨਿਆ ਜਾਏ, ਕਰਨੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਹੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਪਦਵੀਆਂ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਏ, ਨਵੇਂ

ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਭਾਵ 18 ਤੋਂ 40 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਭਰਤੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲ ਦਿਤੀ ਜਾਏ ਬਸ਼ਰਤੋਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਦੀ ਪੂਰਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ, ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਤੋਂ ਕੋਰੇ ਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਣ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਸਿਫਤਾਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਣ, ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਮੈਂਬਰ ਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਪ੍ਰਵੀਚਨਲ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ, ਜੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਦਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਵੇ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਾਲਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਪੱਤਰ ਭਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੱਕੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ।

ਪੰਥਕ ਫੈਸਲੇ ਸਰਵ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਲਏ ਜਾਣ

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪੰਥਕ ਫੈਸਲੇ ਸਰਵ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਲੈਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਤੇ ਏਹੋ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਿਛੋਂ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਇਕੱਠਾਂ ਵਿਚ ਸਰਵ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਗੁਰਮਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਨਵੀਂ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਸਰਵ ਸੰਮਤੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਹੀ ਚਾਲੂ ਕਰੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਸੰਮਤੀ ਦਾ ਸਿਸਟਮ ਫੁੱਟ ਤੇ ਟੀਰਖਾ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸਰਵ ਸੰਮਤੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣੇ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ ਤਾਂ ਕੂਰਸੀਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀਆਂ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਇਸ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਣਗੇ। ਜਿਹੜੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਏ ਕਿ ਇਹ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਤੁਰਤ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤੀ ਜਾਏ, ਹਾਂ ਦਲੀਲਾਂ ਤੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦਾ ਬਾਦਲੀਲ ਇਖਤਲਾਫ ਜੇ ਉਹ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਸਹਿਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਯੋਗਤਾ ਕੇਵਲ ਕਰਨੀ ਹੀ ਮੰਨੀ ਜਾਏ, ਜੇ ਕਰਨੀ ਵਿਚ ਸਿਖਰ ਤੇ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਸਰਵ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਆਗੂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਏ, ਨਵੀਂ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਧਾਰਮਕ ਦੋਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਤਾਂ ਬਹੁਸੰਮਤੀ ਫੈਸਲੇ ਲਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਤਾਂ ਧਾਰਮਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤੇ ਸਿਖ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਅਸਲ ਧੁਰਾ ਧਰਮ

ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਤੇ ਆਗੂ ਸਰਵ ਸੰਸਾਰੀ ਨਾਲ ਹੀ ਨੀਅਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ, ਵੈਸੇ ਵੀ ਸਰਵ ਸੰਸਾਰੀ ਫੁੱਟ ਤੇ ਈਰਖਾ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਏਕਤਾ ਪੱਕੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਮੁੱਢਲੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਨ ਪਿਛੋਂ ਹੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਲੈਣ ਦੀ ਚਾਹ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਨਾਮ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਦਾ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤਾ
ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਹੀ ਰਖਿਆ ਜਾਵੇ

ਜਨਵਰੀ 1984 ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਬਿਆਨ ਬਾਜ਼ੀ ਤਿੱਖੀ ਕਰ ਦਿਤੀ, ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸ: ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕ ਵਜ਼ੀਰ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਬਟਾਲੇ ਭੇਜਿਆ, ਉਸ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਾ ਨਗਰ ਦਾ ਸਿਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਵੀ ਇਕ ਉਘਾ ਵਰਕਰ ਸੀ। ਸ: ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭੁਲੇਰ ਨੂੰ ਕਹੋ— ਵਰਤਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਸ: ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦਰੁਸਤ ਲਿਖਤ ਦਾ ਔਖ ਮਨਾ ਕੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸੈਕਟਰੀ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਬੱਗਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਾ ਕੇ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ, ਜੇ ਫਿਰ ਸੱਚ ਲਿਖਾਂਗਾ ਫਿਰ ਉਹ ਗਲ ਪੈਣਗੇ, ਮੈਂ ਬਿਰਧ ਹਾਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹਮਲੇ ਨਹੀਂ ਸਹਿ ਸਕਦਾ। ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕ ਦੋ ਦਿਨ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾ ਕੇ ਸੰਤ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਲਵਾਂਗਾ, ਜੋ ਹੁਕਮ ਦੇਣਗੇ, ਉਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਦੋ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਿਛੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾ ਕੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ, ਗਲ ਬਾਤ ਅਰੰਭ ਹੋਈ, ਸੰਤ ਜੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਤੀ ਤੇ ਬਹੁਤ ਔਖੇ ਸੀ, ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ—ਭੁਲੇਰ ਨਾ ਅਕਾਲੀ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਸਫਲ ਹੋਣ ਦੇਣਗੇ ਨਾ ਕੌਮ ਤੇ ਪੰਥ ਦਾ ਕੁਝ ਬਣਨ ਦੇਣਗੇ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਕੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨੇ ਜਾ ਸਕਦੇ, ਇਸ ਲਈ ਲੌਂਗੋ

ਕਿ ਤੁਰਤ ਨਵੀਂ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਜਾਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੌਮ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕੇਗੀ ਤੇ ਮੈਂ ਏਸੇ ਲਈ ਸਲਾਹ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਤੈਨੂੰ ਖੁਲਾਇਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਸੰਤ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਸੋ ਫੀ ਸਦੀ ਦਰੁਸਤ ਹਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਜਦ ਕਿ ਵਾਦ ਵਿਵਾਦ ਨੰਗੇ ਤੇ ਪਬਲਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਸੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਵੇਲੇ ਨਵੀਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰਖਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਫਿਹਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੌਮ ਦੇ ਫਾੜ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਫਿਹਲ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸਾਰਾ ਤੁਹਾਡੇ ਉਪਰ ਮਤਿਆ ਜਾਏਗਾ। ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਸਮਾਂ ਯੋਗ ਤੇ ਦਰੁਸਤ ਨਹੀਂ। ਸੰਤ ਬੋਝਾ ਸੋਚਣ ਪਿਛੋਂ, ਬੋਲੇ, ਹਾਂ, ਤੇਰੀ ਸੋਚ ਠੀਕ ਹੈ, ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਕਿਸੇ ਸਿਰੇ ਲਗ ਲਵੇ, ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਨਵੀਂ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬਣਾਵਾਂਗੇ, ਸਰੋਦਸਤ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਤਿਆਗ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਸੰਤ ਜੀ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਤਾਂ ਸਰੋਦਸਤ ਅੱਗੇ ਪੈ ਗਿਆ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਨਵੀਂ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਆਪਣੇ ਤੌਰ ਤੇ ਨਾਮ ਕੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ? ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਅਗੇ ਕਿ ਨਾਮ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਉ ਤੇ ਗੋਲ ਮੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬੜਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰਖਿਆ ਸੀ ਉਹ ਸੀ ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ, ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਨਿੱਤ ਵੇਡੀਆਂ ਪਾ ਪਾ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦਲਦਲ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਸਦਾ ਇਕੱਠਿਰਾ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਹੀ ਰਹੇਗਾ, ਇਸ ਦਾ ਮੁਖ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਗਰਾਮ ਵੀ ਉਹੋ ਹੋਣਾ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਦਾ ਆਪਣਾ ਉਲੀਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਰਚਾ ਨਾਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਸਾਜਿਆ ਸੀ। ਜੇ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਨਾਮ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਦੋਵੇਂ ਇਸ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜਨਗੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਬਖਸ਼ਣਗੇ, ਇਸ ਵਿਚ ਬਰਕੱਤ ਪਾਉਣਗੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ—ਸੰਤ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਨਾਮ ਬਿਲਕੁਲ ਦਰੁਸਤ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਮਾਂ ਲਿਆਵੇ ਤੇ ਏਸੇ ਨਾਮ ਦੀ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਵੇ।

ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੰਘ! ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਭਾਣਾ ਅਜਿਹਾ ਵਰਤਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ

ਜੂਨ 1984 ਵਿਚ ਹੀ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਵਾਜੇ ਹੋ ਗਏ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਂ ਪੰਜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਸਿਖਾਂ ਨਾਲ ਬੀਤੀ ਹੈ ਉਹ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਸਭ ਫਿਹਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਕੌਡੀ ਕੌਡੀ ਹਾਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਵਰਤਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਸੰਕਟ ਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਨਵੀਂ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਤੁਰੰਤ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਦੀ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਦਾ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਹੀ ਹੋਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਤੇ ਢੁਕਵਾਂ ਨਾਮ ਸਾਇਦ ਅਸੀਂ ਆਪ ਕੋਈ ਰੱਖ ਨਾ ਸਕੀਏ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਨਵੀਂ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਨਾਮ ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਹੀ ਰੱਖ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਅੰਤਮ ਖਾਹਸ਼ ਵੀ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦਾ ਧਰਮ ਧਰਮ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੇ ਕੰਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

ਧਰਮ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ

1. ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਨਿਆਰਾਪਨ ਕਾਇਮ ਰਖਣਾ।
2. ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਵਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨੀ।
3. ਧਰਮ ਦੀ ਰਖਿਆ ਤੇ ਪਰਫੁੱਲਤਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣੀ।
4. ਸਿਖ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਰਖਿਆ ਤੇ ਪਵਿਤਰਤਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣੀ।
5. ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਵਜੋਂ ਵਿਧਾਨਕ ਮਾਨਤਾ ਦਿਵਾਉਣੀ।
6. ਸਿਖ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਦਖਲ ਖਤਮ ਕਰਵਾਉਣਾ।
7. ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਚੋਂ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਤੇ ਮਨਮੱਤਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਵਾਉਣਾ।
8. ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖਾਂ ਪਾਸੋਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਦੇਹ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਦਿਵਾਉਣੀ, ਦੇਹਧਾਰੀ ਸਾਧਾਂ, ਸੰਤਾਂ ਤੇ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਖਤਮ ਕਰਵਾਉਣਾ।

- 9 ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਤੇ ਸਸਤਰਧਾਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਸੱਚੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਖਾਲਸੇ ਸਜਾਉਣਾ।
- 10 ਸਿਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਫੁੱਟ, ਦਵੇਤ ਤੇ ਈਰਖਾ ਖਤਮ ਕਰ ਕੇ ਪੂਰਨ ਏਕਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨੀ।
- 11 ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜੋ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਐਕਟ ਬਣਾ ਕੇ ਸਿਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸੀਲ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਬੰਦਸ਼ ਖਤਮ ਕਰਵਾਉਣੀ।

ਸਮਾਜਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ

- 12 ਸਿਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਲਾਹਨਤ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ।
- 13 ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਅਣਖ ਤੇ ਇੱਜ਼ਤ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਜੀਉਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨਾ।
- 14 ਸਮਾਜਕ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਵਾਉਣਾ।
- 15 ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ, ਭਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਚੋਰ ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਤੇ ਕਾਲੇ ਪੈਦਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜਹਾਦ ਕਰਨਾ।
- 16 ਸਿਖ ਵਸੋਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਮਨ, ਸਾਂਤੀ ਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣੀ।
- 17 ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ, ਬੇਸਹਾਰਿਆਂ ਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਾ।
- 18 ਜਾਲਮਾਂ, ਜਾਬਰਾਂ, ਬੇਨਿਆਈਆਂ ਤੇ ਪੱਕੇਖੋਰਾਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣੀ।
- 19 ਬਦਚਲਨੀ ਤੇ ਆਚਰਨਹੀਣਤਾ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਪਿੰਡਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ, ਸਕੂਲਾਂ ਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਜਹਾਦ ਕਰਨਾ।
- 20 ਸਿਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਦੂਰ ਕਰਨੀ, ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਵਿਤਕਰਾ ਖਤਮ ਕਰਵਾਉਣਾ।
- 21 ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਫੈਸ਼ਨ ਪ੍ਰਸਤੀ ਤੇ ਦਹੇਜ਼ ਦੀਆਂ ਲਾਹਨਤਾਂ ਖਤਮ ਕਰਵਾਉਣੀਆਂ।
- 22 ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਇਖਲਾਕੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਬਹਾਲ ਕਰਵਾਉਣੀਆਂ।
- 23 ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਧਰਮੀ, ਸੱਚੇ ਤੇ ਈਮਾਨਦਾਰ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਮਾਨ ਸਤਿਕਾਰ ਕਾਇਮ ਕਰਵਾਉਣਾ, ਅਧਰਮੀਆਂ, ਭਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀਆਂ, ਭੇਖੀ ਤੇ ਕੂੜੇ ਸਿਖਾਂ ਲਈ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ।

ਆਰਥਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ

- 24 ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ ਤੇ ਕਲਗੀਧਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਬਣਾਉਣਾ ।
- 25 ਕਿਰਤੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਜਿਨਸਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮੁੱਲ ਦਿਵਾਉਣਾ ।
- 26 ਸਮਾਜ ਦੇ ਲੋਟੂ ਵਰਗਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਖਤਮ ਕਰ ਕੇ ਗਰੀਬ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ।
- 27 ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ (ਸੋਸਲਿਜ਼ਮ) ਜੋ ਸਿਖੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਪੱਖ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣਾ ।
- 28 ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ, ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਤੇ ਮਿਲਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਵਿਚ ਲੋਬਰ ਨੂੰ ਹਿੱਸੇ-ਦਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ।
- 29 ਸਨਅਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸੂਦ ਕਰਜ਼ੇ ਦਿਵਾਉਣੇ ।
- 30 ਸਾਹੂਕਾਰਾਨਾ ਜ਼ਹਿਨੀਅਤ ਵਾਲੀ ਸ਼ੁਕਾਰ ਦੀਆਂ ਐਂਟੀ ਕਿਸਾਨ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਸਮੁੱਚੇ ਕਿਸਾਨ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਥਲੇ ਦੱਬੇ ਗਏ ਹਨ, ਦਸ ਏਕੜ ਤਕ ਦੇ ਮਾਲਕ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਕਰਜ਼ੇ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਵਾਉਣੇ, ਦਸ ਤੋਂ 17 ਏਕੜ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਸੂਦ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਵਾਉਣਾ ਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਵਿਚੋਂ 25 ਫੀ ਸਦੀ ਸਬਸਿਡੀ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਵਾਉਣਾ ।
- 31 ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਰੀਟਾਇਰਮੈਂਟ ਦੀ ਉਮਰ 58 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ 50 ਸਾਲ ਕਰਵਾਉਣੀ ।
ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਇਕ ਪ੍ਰਵਾਰ ਦੇ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲੇ, ਕੁਝ ਪਰਵਾਰਾਂ ਦੀ ਜੱਦੀ ਮੁਨਾਪਲੀ ਖਤਮ ਕਰਵਾਉਣੀ ।
- 32 ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸੂਦ ਕਰਜ਼ੇ ਦਿਵਾਉਣੇ ਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰਵਾਉਣੀ ।
ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ 33½ ਫੀ ਸਦੀ ਸਬਸਿਡੀ ਹੋਵੇ ।
- 33 ਆਰਥਕ ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਖਤਮ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦਾ ਤਨਾਸਬ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਵਾਉਣਾ ਕਿ ਜੇ ਵੱਧ ਗਰੇਡ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਮਾਹਵਾਰ

ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਥਰਡ ਗਰੇਡ ਵਾਲੇ ਦੀ 1500 ਰੁਪੈ ਮਾਹਵਾਰ ਤੇ ਸੈਂਕਡ ਗਰੇਡ ਵਾਲੇ ਦੀ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪੈ ਮਾਹਵਾਰ ਹੋਵੇ, ਫਸਟ ਗਰੇਡ ਵਾਲੇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪੈ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਅਜੇਹਾ ਤਨਾਸਬ ਕਾਇਮ ਨਾ ਰਖਿਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਆਰਥਕ ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਨੂੰ ਡੱਕਾ ਪੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

34 ਭਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ, ਚੋਰ ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਤੇ ਗਲਤ ਵਸੀਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਤੇ ਬੈਂਕ ਬੈਲੰਸਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਲਈ ਜ਼ਬਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਵਾਉਣਾ।

ਰਾਜਸੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ

- 35 ਸਾਂਝੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਸਿਸਟਮ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ (Real Representation) ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਇਸ ਨਾਲ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਕਦੇ ਰਾਜ ਸਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ, ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੇ ਰਾਜ ਵਾਲਾ ਫਿਰਕਾਦਾਰਾਨਾ ਨਿਆਬਤ (Separate Electorate) ਦਾ ਸਿਸਟਮ ਜਾਰੀ ਕਰਵਾਉਣਾ।
- 36 ਹਰੀਜਨਾਂ ਲਈ ਰੀਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਲਈ ਕੰਪੀਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਚਾਲੂ ਕਰ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵੰਡ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੇਂਡੂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਲਈ ਸਿਵਲ ਦੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਿਚ ਵਸੋਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦਿਵਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨੇ।
- 37 ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਕੌਮ ਤੇ ਧਰਮ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਰਾਹੀਂ ਘਟ ਗਿਣਤੀ ਧਰਮਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਵਿਤਕਰਾ, ਧੱਕਾ ਤੇ ਬੇਨਿਆਈ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਖਤਮ ਕਰਵਾਉਣਾ।
- 38 ਰਾਜ ਦੇ ਬਲ ਬੰਤੇ ਨਾਲ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਕੌਮ ਸੈਕੂਲਰਇਜ਼ਮ ਦੇ ਬੁਰਕੇ ਹੇਠ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕੌਮਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਫਿਰਕੂਪੁਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਘਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ।
- 39 ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਤੇ ਕੌਮੀ ਏਕਤਾ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਰਾਹੀਂ ਸਦੀਵੀ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਵਾਉਣਾ।

40 ਖੇਤੀ ਦੇ ਪੌਦੇ ਨੂੰ ਸਮਾਲ ਸਕੋਲ ਇੰਡਸਟਰੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿਵਾਉਣਾ, ਕਿਸ਼ਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਪਛੜੇ ਹੋਏ ਕਰਾਰ ਦਿਵਾ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿਵਾਉਣੀਆਂ।

ਸਿਖੀ ਦੇ ਪੱਖੋਂ

- 41 ਸਿਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਲਾਮੀ ਪਸੰਦੀ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਖਤਮ ਕਰਨਾ।
42 ਸਿਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਾਇਰਤਾ, ਨਿਰਜਿੰਦਤਾ ਤੇ ਬਲਹੀਣਤਾ ਖਤਮ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸਵੈ ਰਖਿਆ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ।
43 ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਖਾਲਸੇ ਵਾਲੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਤੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਪਰਵੇਸ਼ ਕਰਵਾਉਣਾ।
44 ਗਰੀਬ ਵਰਗਾਂ ਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇ ਕੇ ਸਿਖੀ ਪਰਵੁੱਲਤ ਕਰਨੀ।
45 ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਉਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਵਾਉਣਾ। ਜੋ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਤੇ ਖੜੇ ਹੋ ਕੇ ਅਗੇ ਲਈ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਦਾ ਰਾਹ ਸਦਾ ਲਈ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣਾ।

ਪੰਥ, ਕੌਮ ਤੇ ਧਰਮ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪਰਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਿਚ

ਪ੍ਰਤੀਨਿੱਧਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ

ਜਿਹੜੀ ਕੌਮ ਜੋ ਭਰੀ ਖਲਵਾੜੇ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਜੋ ਭਰੀ ਲੂਹ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਚ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ, ਤਮੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਉਹ ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਪਿਰਤ ਹੈ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਤੇ ਭਗੋੜਿਆਂ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਤੋਂ ਕੌਰਿਆਂ ਨੂੰ ਫਿਟਕਾਰਨਾ ਤੇ ਦੁਰਕਾਰਨਾ ਵੀ ਸਿਖੀ ਦੀ ਰੀਤ ਹੈ। ਏਸੇ ਪਿਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਜੋ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿਖ ਕੌਮ, ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਤੇ ਧਰਮ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਕਰਨੀ ਦਾ ਆਦਰ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ

ਹੋਏ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਰਾਂ ਦੇ ਜੋ ਨੌਜਵਾਨ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੇਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੱਕ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਿਖੀ ਦੇ ਬਲੱਡ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਖੂਨ ਦੇ ਕੇ ਮੈਰਿਟ ਲਿਸਟ ਤੇ ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਇਹ ਵੀ ਦਰੁਸਤ ਹੈ ਕਿ ਸਿਖੀ ਵਿਚ ਜੱਦੀ ਹੱਕ ਦੀ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਅਚਮਾਦਿਸ਼ ਤੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਪ੍ਰਵਾਰਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਹ ਯੋਗਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਫਿੱਟ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਣਗੇ, ਆਪੇ ਪਿੱਛੇ ਪੈ ਜਾਣਗੇ ਸਾਡੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੇਠ ਦਰਜ ਪ੍ਰਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ—

- 1 ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ।
- 2 ਸਹੀਦ ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਚੋਂ ਜੋ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ।
- 3 ਜਹੀਦ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ।
- 4 ਸਹੀਦ ਸ੍ਰ: ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਪੁੱਤਰੀ ਬੀਬੀ ਬਿਮਲ ਖਾਲਸਾ ਜੋ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਯੋਗ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ।
- 5 ਸ੍ਰ: ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਜਦ ਵੀ ਜਿਹਲੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ, ਜੋ ਉਹ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ।
- 6 ਸ: ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨਾਰਵੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਵਾਪਸ ਪੰਜਾਬ ਆਉਣ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਯੋਗ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ।
- 7 ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਨੂੰ ਯੋਗ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ।
- 8 ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਯੋਗ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ।
- 9 ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ, ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਨ ਨੂੰ ਵੀ ਯੋਗ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ।

- 10 ਸਿਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵੀ ਯੋਗ ਪ੍ਰਤੀਨਿੱਧਤਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ।
 11 ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲਾ ਟਾਈਗਰ ਫੋਰਸ ਤੇ ਅਕਾਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵੀ ਯੋਗ ਪ੍ਰਤੀ-
 ਨਿੱਧਤਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ।
 12 ਸ੍ਰ: ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜੇ ਕੋਈ ਭਰਾ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ
 ਤੇ ਪੂਰਾ ਉਤਰਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਯੋਗ ਥਾਂ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ।

ਇਹ ਕੁਝ ਸੁਝਾਅ ਇਸ ਲਈ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ
 ਕਰਨੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਕੁਦੇ, ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਵਾਰਾਂ ਤੇ ਧੜਿਆਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਹਾਸਲ
 ਕਰ ਸਕੇ ਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਜੂਝਨ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ
 ਦੇ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਹੇਠ ਲਾਮਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਜਾਨ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਟੀਮ
 ਵਾਂਗ ਰਲ ਕੇ ਪਿੱਠ ਨਾਲ ਪਿੱਠ ਜੋੜ ਕੇ ਖਿਸ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਤੇ ਚਾਲਮਾਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰ
 ਲੈ ਸਕਣ ਤੇ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਣ।

ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ 1982 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤਕ ਦੇ ਉਘੇ ਧਰਮੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਤ ਕਰੋ

ਜਦ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਵੇ ਉਸਦਾ ਪਹਿਲਾ ਫਰਜ਼ ਇਹ
 ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿਖਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਥ, ਕੌਮ, ਧਰਮ ਤੇ ਧਰਮ
 ਅਸਥਾਨਾਂ ਲਈ 1984 ਤੋਂ ਅੱਜ ਤਕ ਉਘੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ,
 ਨੂੰ ਕੌਮ ਤੇ ਪੰਥ ਵਲੋਂ ਪੰਥਕ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਨਮਾਨਤ ਕਰ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ
 ਆਦਰ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰੇ। ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਧੜੇ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਕਿਉਂਕਿ ਸੂਕਾਰ
 ਪ੍ਰਸਤ ਤੇ ਗੁਲਾਮੀ ਪਸੰਦ ਟੱਲੇ ਹੀ ਸਨ ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਾਵਾਰਨ
 ਵਾਲੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਾਰਾਜ਼
 ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਨਾਲੇ ਉਹ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ
 ਦੀ ਸੋਚ ਇਸ ਪਾਸੇ ਕਿਵੇਂ ਆਉਂਦੀ? ਇਹ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਕੌਮੀ
 ਪੱਧਰ ਤੇ ਸਨਮਾਨਤ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
 ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪੰਥਕ ਪੁਰਸਕਾਰ ਬਾਰੇ ਸੁਝਾਅ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ—

1. ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਖਾਲਸਾ ਪੁਰਸਕਾਰ । 2. ਖਾਲਸਾ ਪੁਰਸਕਾਰ । 3. ਧਰਮ ਸ਼ਹੀਦ ਪੁਰਸਕਾਰ । 4. ਫਖਰੇ ਕੌਮ ਸ਼ਹੀਦ ਪੁਰਸਕਾਰ । 5. ਮਹਾਨ ਯੋਧਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ।

ਸਾਡੇ ਸੁਝਾਅ ਕੋਈ ਖੁਦਾਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹਨ । ਤੁਛ ਬੁਧੀ ਦੀ ਰਾਇ ਹੈ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਅਦਲ ਬਦਲ ਕਰ ਲਵੇ ਪਰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਤ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰੇ ।

ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਧਰਮੀ ਫੌਜੀਆਂ ਤੇ ਸਿਖ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰੇ

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕਥਨ, ਖਾਲਸਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ਫੌਜ, ਅਨੁਸਾਰ ਜੂਨ 1984 ਵਿਚ ਢਾਈ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜਿਹੜੇ ਸਿਖ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਧਰਮ ਦੀ ਖਾਤਰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਨੂੰ ਲੱਤ ਮਾਰੀ ਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਫੌਜ ਦਾ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕੀਤਾ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧਰਮੀ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਸਰਕਾਰ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰੇ ਵੀ ਗਏ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਿਖ ਫੌਜੀਆਂ ਲਈ ਨਵਾਂ ਪੂਰਨਾ ਪਾ ਕੇ ਜੋ ਰਾਹ ਵਿਖਾਇਆ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਉਪਮਾ ਕੀਤੀ ਜਾਏ ਬੋਝੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਦੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵੇਖਾ ਵੇਖੀ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਸਿਖ ਫੌਜੀ ਬੈਰਕਾਂ ਛੱਡ ਦਾਏ ਤਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਹੀ ਹੋਰ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਸਿਖ ਫੌਜੀਆਂ ਲਈ ਪੱਗਡੰਡੀ ਜ਼ਰੂਰ ਪਾ ਦਿਤੀ ਹੈ ।

ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਪਰਮ ਧਰਮ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਹ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪੈ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਵੇ, ਜਿਹੜੇ ਫੌਜੀ ਸਰਕਾਰ ਹੱਥੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪੈ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਵੇ । ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਹੜੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਜਾਨ ਪਾਈ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਹੱਥੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਕ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪੈ ਦਿਤੇ ਜਾਣ, ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਤੇ ਲੁਟਾਂ ਕਾਰਨ ਮਾਰੇ ਗਏ ਇਸ ਚੁੰਮਚੇ ਵਿਚ ਨਾ ਗਿਣੇ ਜਾਣ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮਰਨਾ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਨਹੀਂ । ਜੱਧਪੁਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜੀ ਪੰਜੀ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪੈ ਪ੍ਰਤੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦਿਤੇ ਜਾਣ, ਜਿਹੜੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੌਜਵਾਨ

ਸਿਖ ਕੈਦਾਂ ਕੱਟ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪੈ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਗਿਣ ਕੇ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿਤੀ ਜਾਏ।

ਇਹ ਕੁਲ 34 ਕਰੋੜ ਰੁਪੈ ਦੀ ਰਕਮ ਬਣੇਗੀ, ਜੋ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੇ ਬਤੌਰ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਦੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਰਕਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਸਿਖ ਕੌਮ ਲਈ ਇਹ ਕੋਈ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਨਹੀਂ। ਬੜੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਕੌਤਾਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਕੌਮੀ ਲੜਾਈ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਹੀਂ ਵਧ ਸਕੇਗਾ। ਇਹ ਉਤਸ਼ਾਹ ਕਾਇਮ ਰਖਣਾ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਭਰਤੀ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ

ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਕੈਟੇਗਰੀਆਂ ਰਖੀਆਂ ਜਾਣ

1. ਪਹਿਲੀ ਵਿਚ 18 ਸਾਲ ਤੋਂ 35 ਸਾਲ ਦੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।
ਇਸ ਕੈਟੇਗਰੀ ਦੀ ਭਰਤੀ ਕੁਲ ਭਰਤੀ ਦਾ 65 ਫੀ ਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਹੋਵੇ।
2. ਦੂਜੀ ਕੈਟੇਗਰੀ ਵਿਚ 35 ਸਾਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 60 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਿੱਖ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੁਲ ਭਰਤੀ ਦਾ 25 ਫੀ ਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਹੋਵੇ।
3. ਤੀਜੀ ਕੈਟੇਗਰੀ ਵਿਚ 60 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਹੋਣ। ਉਹ ਕੁੱਲ ਭਰਤੀ ਦਾ ਦਸ ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰੈਗੂਲਰ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਨਾ ਦਿਤੀ ਜਾਏ, ਉਹ ਸਹਾਇਕ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ।

ਪਹਿਲੀ, ਦੂਜੀ ਤੇ ਤੀਜੀ ਮੱਦ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਮੈਂਬਰ ਲਈ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੇ ਮੁੱਢਲੀ ਸਰਤ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਦਾ ਪੂਰਨ ਗਿਆਨ ਰਖਦਾ ਹੋਵੇ।

ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਔਰਦੇਦਾਰ 75 ਫੀ ਸਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੱਦ ਵਾਲੀ ਭਰਤੀ ਵਿਚੋਂ ਤੇ 25 ਫੀਸਦੀ ਦੂਜੀ ਮੱਦ ਵਾਲੀ ਭਰਤੀ ਵਿਚੋਂ ਲਏ ਜਾਣ। ਤੀਜੀ ਮੱਦ ਵਾਲੇ ਸਹਾਇਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਐਡਵਾਈਜਰੀ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਪਲੈਨਿੰਗ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਣ।

ਐਡਵਾਈਜਰੀ ਤੇ ਪਲੈਨਿੰਗ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀ ਰਾਏ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਲਈ

ਮੰਨਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ, ਹਾਂ ਜੇ ਕਿਤੇ ਇਖਤਲਾਫ਼ ਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਸ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਦੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਏ।

ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ, ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਪਲੈਨਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋਵੇ

1. ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ—21 ਮੈਂਬਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲੀ ਮੱਦ ਦੇ 15 ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ, ਤੇ ਦੂਜੀ ਮੱਦ ਦੇ 6 ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ।
2. ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ (ਐਡਵਾਈਜ਼ਰੀ) 31 ਮੈਂਬਰ, ਸਭ ਤੀਜੀ ਮੱਦ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲਏ ਜਾਣ।
3. ਪਲੈਨਿੰਗ ਕਮੇਟੀ—21 ਮੈਂਬਰ, ਇਹ ਵੀ ਸਾਰੇ ਤੀਜੀ ਮੱਦ ਵਿਚੋਂ ਲਏ ਜਾਣ।
4. ਸਪੈਸ਼ਲ ਇਨਵਾਈਟੀ—25 ਮੈਂਬਰ, ਇਹਨਾਂ ਉਤੇ ਉਮਰ ਦੀ ਕੋਈ ਬੰਦਸ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖ ਕੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਉਲੀਕੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਤਰਤੀਬ ਪਲੈਨਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੇਵੇ, ਤੇ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਉਸ ਨੂੰ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਲਿਆਵੇ ਤੇ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹੇ। ਲੜੀਂਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇ ਤਾਂ ਸਪੈਸ਼ਲ ਇਨਵਾਈਟੀਜ਼ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਜਾਏ।

ਉਲੀਕੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਤੇ ਤਰਤੀਬ ਦਿਤੇ ਪਲਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਹਰ ਹੀਲਾ ਵਸੀਲਾ ਵਰਤਨ ਲਈ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾ ਇਖਤਿਆਰ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਜਿਸ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈਣਾ ਚਾਹੇ, ਲੈ ਲਵੇ, ਪਰ ਤਰੀਕਾ ਕਾਰ ਤੇ ਦਾਇਰਾ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੀ ਹੋਵੇ।

ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਪਲੈਨਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਵੀ ਫਾਈਨਲ ਫੈਸਲੇ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅੰਗਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲੈਣ, ਤਾਂ ਜੋ ਪਿੱਛੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਅੜਿਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣ।

ਸੰਕਟ ਦੀ ਮਿਆਦ

ਸੰਕਟ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਧਾਉਣਾ ਜਾਂ ਘਟਾਉਣਾ ਇਹ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵੱਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਜੇ ਤਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਅੱਜ ਵਾਂਗ ਹੀ ਲੰਮੀਆਂ ਤਾਣ ਕੇ ਸੁੱਤੇ ਰਹਿਣਗੇ, ਇਹ ਵੇਖਣਗੇ ਤੇ ਵਿਚਾਰਨਗੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਛੇ ਸਤ ਸਾਲ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਬੀਤੀ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਜਾਨੀ ਤੇ ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਹਾਨੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੰਕਟ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਅਣਖ ਤੇ ਆਨ ਖਤਮ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਬਹਾਦਰਾਂ ਤੋਂ ਕਾਇਰ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਸਿਖ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਅਣਖੀ ਤੇ ਸੂਰਮੇ ਨੌਜਵਾਨ ਖਤਮ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਅੰਤ ਇਹ ਸੰਕਟ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਸਭ ਕੁਝ ਖਾ ਜਾਏਗਾ, ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਂ ਹੀ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ, ਜਿੰਨਾਂ ਸਮਾਂ ਸਿਖ ਕੌਡੀ ਕੌਡੀ ਹਾਰ ਕੇ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ।

ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਜੋ ਇਸ ਸੰਕਟ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਅਹੁਤੀਆਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਹਠੀ ਤੇ ਸਿਦਕੀ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਾ ਵਾਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਵਾਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਸੁਕਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਉਹ ਛੇਤੀ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣਗੇ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੰਕਟ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ। ਭਾਵੇਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖ ਜਾਨਾਂ ਮਾਰ ਦਿਤੇ ਹਨ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਜਿਹਲਾਂ ਵਿਚ ਡੱਕ ਦਿਤੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਜ਼ਿਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਤੇ ਕਪੂਰਥਲਾ ਵਿਚ ਹੀ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਸਰਗਰਮ ਸਨ, ਫਿਰ ਜ਼ਿਲਾ ਫੀਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਫਰੀਦਕੋਟ, ਜਲੰਧਰ ਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਚ ਇਹ ਲੜਾਈ ਗਈ, ਹੁਣ ਥੋੜ੍ਹੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਰੰਪੜ, ਪਟਿਆਲਾ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਬਠਿੰਡਾ, ਸੰਗਰੂਰ ਵਿਚ ਵੀ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ, ਭਾਵ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਹੁਣ ਇਸ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਹੈ, ਤੇ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਇਸ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹੋਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਜਿੰਨੇ ਦਿਲ ਚਾਹੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਖਰੀਦ ਲਵੇ ਉਹ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਜਾਰੀ ਰਖੇਗੀ ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਕਟ ਛੇਤੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਹੋਰ ਦਸ ਸਾਲ ਵੀ ਚਲ

ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਵੀਹ ਸਾਲ ਵੀ ਚਲ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਿਖ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਵੀ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਡੂੰਘਾ ਤੇ ਲੰਮਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਖੇਡਦੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇਨਾ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਨਾ ਕਰਦੀ, ਤੇ ਗੱਲ ਏਨੀ ਨਾ ਵਿਗੜਦੀ ਜਿੰਨੀ ਅੱਜ ਵਿਗੜੀ ਪਈ ਹੈ। ਜੇ ਅੱਜ ਵੀ ਸਿਖ ਆਗੂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣ, ਤਾਂ ਵੀ ਸੰਕਟ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਟਾਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਇਸ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਧੜਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਕਰ ਕੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਸੰਕਟ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ, ਉਹ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਪਸੰਦੀ, ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਤੀ ਤੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਵੀ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਲੰਮਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਕਰ ਦੇਣ ਤਾਂ ਸੰਕਟ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਟਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਨੌਜਵਾਨ ਅਜੇਹਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ ਤਾਂ ਸੰਕਟ ਹੋਰ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰੇਗਾ ਤੇ ਸੰਕਟ ਦੀ ਉਮਰ ਵਧੇਰੇ ਲੰਮੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਵਰਤਮਾਨ ਸੰਕਟ ਕਾਰਨ ਅੱਜ ਲੜਾਈ ਏਥੇ ਖੜੀ ਹੈ

1. ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਜੁਲਮ ਜਬਰ ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰੱਖ ਕੇ ਨਵੀਂ ਸਿਖ ਪੀੜ੍ਹੀ ਇਸ ਰਾਏ ਦੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਗੇ। ਉਹ ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ਼ ਬਣਾਉਣਗੇ ਤੇ ਉਸ ਅੰਦਰ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰਨਗੇ। ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਗੇ, ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਲੰਮੀ ਲੜਾਈ ਕਿਉਂ ਨਾ ਲੜਨੀ ਪਵੇ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਦੇਣੀ ਪਵੇ? ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਡਿਗ ਕੇ ਕੋਈ ਅਜੇਹਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜੇ ਪਿਛਲੇ ਛੇ ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਅਜਾਈਂ ਗਵਾਏ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਾ ਦਿਵਾਏ, ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਦਾ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿਖ ਹਿਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ

ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ, ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਲੀਡਰ ਕਰੇਗਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

2. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਗੁਲਾਮੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਾਉਣੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੇਗਾ ਉਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਭਗਤ ਤੇ ਨੌਕੇਦਾਰ ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਨਾਮ ਦੇਂਦੇ ਹਨ, ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੀ ਤਾਕਤ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਹੈ। ਉਹ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਤੇ ਤੁਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਮੁੱਚੀ ਸਿਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਉਹਨਾਂ ਖਰੀਦੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਕਦੇ ਕੋਈ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਦੇ ਕੋਈ। ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਫਿਹਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਸਿਖ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਅੱਗੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਮੰਗ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ।

ਸਖਤ ਸਟੈਂਡ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਸਮਝੋਤਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ

ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਆਪਣੇ ਸਟੈਂਡ ਤੇ ਦਰਿੜ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਸਟੈਂਡ ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਅਜੇਹੇ ਸਖਤ ਸਟੈਂਡਾਂ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਸਮਝੋਤਾ ਦਾ ਰਾਹ ਨਿਕਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਸਮਝੋਤੇ ਤਾਂ ਸਦਾ ਕੁਝ ਲੈ ਕੇ ਤੇ ਕੁਝ ਦੇ ਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਕੋਈ ਲਿਫਟ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਸਿਫਰ ਕਰ ਦੇਵੇ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਜੋ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਮਝੋਤਾ ਕਰ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਪਟਾ ਲਿਖ ਕੇ ਦੇਣ ਲਈ ਰਜ਼ਾਮੰਦ ਕਰ ਲਵੇ ਤੇ ਜਾਂ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਏਨੀ ਤਾਕਤ ਫੜ ਜਾਣ, ਉਹ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲੈਣ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦੇਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਵੇ, ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਨਾ ਚਾਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਾ ਰਹੇ। ਪਰ ਅਜੇਹੀ ਨੰਬਰ ਛੇਤੀ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਸਮਾਂ ਦਰਕਾਰ ਹੈ, ਭਾਵ ਸੰਕਟ ਛੇਤੀ ਨਹੀਂ ਟਲ ਸਕਦਾ, ਛੇਤੀ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਇਕੋ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਟਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਿਖ ਪਹਿਲੀ ਤਨਖਾਹ ਤੇ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਮੰਨ ਲੈਣ, ਪਰ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਇਸ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਸਿਖ ਸੰਕਟ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦਸ ਤੋਂ ਵੀਹ ਸਾਲ ਤੱਕ ਵੀ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ

ਅੱਜ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਕਟ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ 80 ਵੀਂ ਸਦੀ ਸਿਖ ਤੇ ਸੱ ਵੀਂ ਸਦੀ ਸਿਖ ਲੀਡਰ ਸੰਕਟ ਖਤਮ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ। ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਲੀਡਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਤੇ 60 ਵੀਂ ਸਦੀ ਸਿਖ ਸਰਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਕਮਾਈਆਂ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਚੁੱਪ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਤੇ ਕਠਨਾਈਆਂ ਪੇਸ਼ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸੰਕਟ ਛੇਤੀ ਟਲਦਾ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ। ਹਾਂ ਜੇ ਕੁਦਰਤ ਕੋਈ ਚੱਕਰ ਚਲਾਵੇ, ਇੰਟਰ-ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਲਾਤ ਕੁਝ ਸਾਜ਼ਗਾਰ ਬਣਾ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਕਟ 1999 ਤੱਕ ਖਤਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਅਜੇਹੇ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋਣ ਤਾਂ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਮਿਆਦ 2010 ਤੱਕ ਵੀ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪਾਠਕ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ 2010 ਤੱਕ ਕਿਹੜਾ ਅਲਾਦੀਨ ਦਾ ਚਿਰਾਗ ਸਿਖਾਂ ਹੱਥ ਆ ਜਾਵੇਗਾ? ਉਸ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸਾਡੇ ਵਰਗਾ ਗੁਲਾਮੀ ਪਸੰਦ, ਨਿਰਜਿੰਦ, ਕੁਰਸੀਆਂ ਕਮਾਈਆਂ ਦਾ ਭੁੱਖਾ ਪੋਚ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇਗਾ। 1984 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਬਾਲਗ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹੋਣਗੇ, ਇਹ ਸੰਕਟ ਕੇਵਲ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਹੀ ਟਾਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। 2001 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ 70 ਵੀਂ ਸਦੀ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਇਸ ਸੰਕਟ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਨਗੇ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜ ਬਲ ਨਾਲ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜੰਜੀਰਾਂ ਵੀ ਤੋੜ ਦੇਣਗੇ ਤੇ ਇਹ ਸੰਕਟ ਵੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਕ ਬੁੱਢੇ ਗੁਲਾਮੀ ਪਸੰਦ, ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਤ ਤੇ ਵਿਕਾਊ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹੋਣਗੇ, ਤੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਅੜਿਕਾ ਬਣਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਿਖ ਕੌਮ ਦੀ ਭਾਰੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸੰਕਟ ਟਾਲਣ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਕੁੱਦ ਚੁੱਕੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਮਿਆਦ ਪੰਜਾਂ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਘਟ ਸਕਦੀ ਹੈ

1. ਜੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਕਮਾਈਆਂ ਦੇ ਭੁੱਖੇ ਸਵਾਰਥੀ ਤੇ ਵਿਕਾਊ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ

ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਵੇ ਤੇ ਉਹ ਅਨਭਵ ਕਰ ਲੈਣ ਕਿ ਕੌਮ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਉਹ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਜਾਣ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਆਸ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੀ।

2. ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਖਾਤਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਇਹ ਸਮਝ ਲੈਣ ਕਿ ਸਿਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਸਹਿ ਤੇ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਤੇ ਬੇਖੋਫੀ ਨਾਲ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨ ਮਾਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਜਿਹਲਾਂ ਵਿਚ ਡੱਕ ਰਹੀ ਹੈ ਉਹ ਸਿਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਘਰੀਂ ਚੁੱਪ ਕਰ ਕੇ ਬਹਿਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦੇਣ।
3. ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਕੌਮ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਤੇ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣਾ ਛੱਡ ਦੇਣ ਤੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਤੇ ਖੜੀਆਂ ਹੋ ਜਾਣ।
4. ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈਣ ਲਈ ਆਪ ਲੁੱਟਾਂ, ਖੋਹਾਂ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਤੇ ਕਾਤਲਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰ ਕੇ ਆਪ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਨ ਤਾਂ ਜੋ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸੰਕੇ ਤੇ ਭੁਲੇਖੇ ਦੂਰ ਹੋਣ ਤੇ ਉਹ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਤੇ ਖੜੀਆਂ ਹੋ ਸਕਣ। ਅਜੇਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਵੀ ਸੰਕਟ ਦੀ ਮਿਆਦ ਘਟੇਗੀ।
5. ਜੇ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਤੁਰਤ ਪਾਲਣ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦੇਣ, ਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੀ ਸਿਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਾਉਣ ਤੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਕਰ ਲੈਣ ਤਾਂ ਵੀ ਵਰਤਮਾਨ ਸੰਕਟ ਦੀ ਮਿਆਦ ਘਟਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸੰਕਟ ਛੇਤੀ ਖਤਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਿਖਾਂ ਉਤੇ ਆਏ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਲੰਮਾ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਛੋਟਾ ਕਰਨਾ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਅਤੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਹੈ।

